

PROF. DR.
ABUZER KENDİGELEN

PROF. DR.
İSMAİL KIRCA

ŞİRKETLER HUKUKU

CİLT III

SERMAYESİ PAYLARA BÖLÜNMÜŞ
[PAYLI] KOMANDİT ŞİRKET
İLE

LIMITED ŞİRKET

[illegible]

Yayın Bürosu
Yayın Erişim

YAYIN No: 2098

  RKETLER HUKUKU - CİLT 111

PROF. DR. ABUZER KENDİGELEN/ PROF. DR. İSMAİL KIRCA

ISBN 978-625-432-282-2

1. BASI - İSTANBUL, EKİM 2022

© **ONİKİ LEVHA YAYINCILIK.  .**

Adres Prof. Nurettin Mazhar  ktel Sokak No: 4/1     li/ İSTANBUL

Telefon (212) 343 09 02

Faks (212) 224 40 02

Web www.onikilevha.com.tr

E-Posta bilgi(@onikilevha.com.tr

O facebook.com/onikilevha

O twitter.com/onikilevha

e instagram.com/onikilevha

Baskı/Cilt  ınar Matbaacılık ve Yay. San. Tic. Ltd.  ti.
Yüzyıl Malı. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5
Bağcılar / İstanbul
Tel:0212 6289600
Sertifika No: 45103

PROF. DR.

ABUZER KENDİGELEN

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
TİCARİT HUKUKU ANADİLİM DALI
ÖÖRBTİM ÜYESİ

PROF. DR.

İSMAİL KIRCA

TOBB EKONOMİ VE TİCARET ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ TİCARET HUKUKU
ÖÖRETİM ÜYESİ

ŞİRKETLER HUKUKU

CİLT III

SERMAYESİ PAYLARA BÖLÜNÜMÜŞ

[PAYLI] KOMANDİT ŞİRKET

İLE

LİMİTED ŞİRK.ET

İSTANBUL 2022

onikilevha

|||||

KIZLARIMIZA

ÖNSÖZ

2018 yılında başlayan ortak çabamız 2019 yılında Kıymetli Evrak Hukuku ve 2021 yılında Şirketler Hukuku I isimli eserlerin gün ışığına çıkmasına vesile olmuştu. Şimdi de yakın dostluğun sağladığı birlikte çalışma şevkinin ve yine takriben bir yılı aşan yoğun mesainin ürünü olan Şirketler Hukuku III isimli eseri okuyucuyla paylaşabilme imkanına kavuşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Şirketler hukukuna yönelik çalışmada birinci ciltten üçüncü cilde atlamamızın sebebi birçok konuda anonim şirket hükümlerine doğrudan yollama yapılan limited şirket türünün daha kolay ve çabuk kaleme alınabileceği yönündeki düşüncedir. Ne var ki bu beklentinin gerçeği yansıtmadığını bizzat yaşayarak gördük. Zira inceleme konusu yapılması gereken sadece limited şirkete özgü kurumların ve sorunların varlığının yanı sıra gerek limited şirket alanındaki öğreti faaliyetinin son dönemde artan yoğunluğu gerek bu şirket türüne özgü içtihatların sayısal çokluğu öngördüğümüzden daha fazla emek ve mesai harcamamızı gerektirdi.

Geldiğimiz noktada önümüzde sermaye şirketlerine yönelik genel bilgilerle birlikte sadece anonim şirketin işleneceği ikinci cilt ve yine kısmet olursa ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması ile şirketler topluluğuna tahsis etmeyi planladığımız dördüncü cilt kaldı. Esasen limited şirkete ilişkin çalışma devam ederken anonim şirket konusunda da bazı bahisleri kaleme almaya başlamıştık; ancak yazımı biten bu üçüncü cildin güncelliğini yitirmemesi amacıyla bir an önce yayımlanmasını uygun gördük. Yorgunluğumuzu atar atmaz kaldığımız yerden devam edebilmeyi umuyoruz.

Daha önceki eserlerimizde olduğu gibi yöntem olarak incelenen şirket türlerine ilişkin temel bilgilerin büyük puntolarla yazılması tercih edilmiş, ayrıntı sayılabilecek konular ile tartışmalara daha küçük puntolarda yer verilmiştir. Benimsenen bu yöntemin doğal bir sonucu olarak dipnotlar ise sadece öğretideki kaynaklar ile Yargıtay kararlarına yapılan yollamalara tahsis edilmiştir. Bu vesileyle eserin yalnızca büyük puntolardan oluşan metninin bu kitapta da takriben 150 sayfadan ibaret olduğuna, bir başka deyişle eserin yansından fazlasının

ikincil nitelik taşıyan konulara ve dipnotlarına tahsis edildiğine işaret edilmelidir.

Eserin kaleme alınmasında, birkaç istisna dışında, yararlanılan kaynakçanın ve yollama yapılan kararların güncel olmasına özen gösterilmiştir. Bu bağlamda mevzuat ve yollama yapılan eserler bakımından 15 Ağustos 2022 tarihi esas alınmıştır. Sadece genel eserler açısından yeknesaklık sağlamak amacıyla ilk ciltte kullanılan basılar tercih edilmiştir. Yargıtay tarafından verilen ve ulaşılabilen bütün kararlar (2021 yılı sonu itibariyle) taranmış, bunlardan emsal nitelikte olanların küçük bir kısmı kitaba özet olarak işlenmiş, ancak sayfa sayısı dikkate alınarak örnek niteliğindeki diğer kararlardan güncelliği gözetilerek seçilen bir kısmına ise yalnızca yollama yapılması tercih edilmiştir. Belirtelim ki özellikle 2012 yılı ve sonrasına ait olmak üzere eserde alındığı yer özel olarak gösterilmeyen kararların tamamına "<https://karararama.yargitay.gov.tr/>" adresinden ulaşılabilir. Aynı şekilde alıntı veya yollama yapılan madde gerekçelerine yönelik adresin, dipnotlarında gereksiz bir kalabalığa sebebiyet vermemek adına her defasında zikredilmesine gerek duyulmamış, ilgili kaynağa ulaşılacak yerlere genel bir yollama ile (bkz. Kn. 27 dpn. 2) yetinilmiştir.

Eserin hangi bölümlerinin kimin tarafından kaleme alındığına ilgili bölümlerde işaret edilmiştir. Bununla birlikte her *iki* yazar kendisinin kaleme almadığı bölümü de okumuş, önerilerini diğer yazarla paylaşmış, hatta yer yer diğer bölümlere eklemeler yapmış, böylece eserde gerek içerik gerek ifade bakımından bir bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Yazarlar okuyucunun da tespit, öneri ve eleştirilerine müteşekkire olacaklarını şimdiden ifade ederler.

Eser kızlarımıza, onların şahsında bütün gençlerimize ithaf edilmiştir. Akademik çalışmalarımızı gerekçe göstererek zaman zaman ihmal ettiğimiz; bununla birlikte attıkları her adımı, elde ettikleri her başarıyı mutlulukla gözlemlediğimiz; karşılaştıkları her türlü sıkıntıyı yüreğimizde hissettiğimiz; gelecekleri için her daim duacı olduğumuz çocuklarımıza; hepsine sağlık, huzur ve mutluluk dileyerek.

Eserin gün ışığına çıkmasına katkıda bulunan herkese, özellikle son tashiinde yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Ufuk Tekin ile Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Çağrı Zengin'e, bu ciltte de metnin tamamını okuyarak önerilerini bizimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Halil Çonkar'a, kavram indeksini hazırlayan Araş. Gör. Buğra Kesici'ye, madde indeksini hazırlayan Araş. Gör. Nurgül Yıldız ile Araş. Gör. Ahmet

Özsoy'a, kısaltmalar listesini hazırlayan Araş. Gör. Mehmet Akif Özsoy'a gösterdikleri gayret ve özen için ayrıca teşekkür ederiz.

Nihayet dizgisi tamamen tarafımızdan gerçekleştirilen bu eserin yayımlanması konusunda özel bir gayret sarf eden On İki Levha Yayıncılık AŞ'nin ilgili tüm mensuplarına, özellikle mizanpajını bizzat yapan şirket yöneticisi, dostumuz Sayın Erol Öz'e müteşekkirimiz.

Her zaman olduğu gibi, eserin Türk hukukuna katkıda bulunması ümidi ve dileğiyle...

İstanbul -Ankara, 30 Eylül 2022

KENDİGELEN / KmcA

Özsoy'a, kısaltmalar listesini hazırlayan Araş. Gör. Mehmet Akif Özsoy'a gösterdikleri gayret ve özen için ayrıca teşekkür ederiz.

Nihayet dizgisi tamamen tarafımızdan gerçekleştirilen bu eserin yayımlanması konusunda özel bir gayret sarf eden On İki Levha Yayıncılık AŞ 'nin ilgili tüm mensuplarına, özellikle mizanpajını bizzat yapan şirket yöneticisi, dostumuz Sayın Erol Öz'e müteşekkirimiz.

Her zaman olduğu gibi, eserin Türk hukukuna katkıda bulunması ümidi ve dileğiyle...

İstanbul - Ankara, 30 Eylül 2022

KENDİGELEN / KmcA

İÇİNDEKİLER

ÜNSÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER	XI
KAYNAKÇA.....	XXI
Kısaltmalar.....	XXXIX

[BEŞİNCİ BÖLÜM] [SERMAYE ŞİRKETLERİ]

ÜÇÜNCÜ AYRIM SERMAYESİ PAYLARA BÖLÜNÜŞ [PAYLI] KOMANDİT ŞİRKET

1. GENEL ÜLARAK.....	1
2. TANIMI	2
3. ANONİM ŞİRKETTEN FARKLI ÜLAN BAŞLICA YÖNLERİ.....	3
4. KOMANDİT ŞİRKETTEN FARKLI ÜLAN BAŞLICA YÖNLERİ.....	6

DÖRDÜNCÜ AYRIM LİMİTED ŞİRKET

BİRİNCİ ALT AYRIM KAVRAM, UNSURLAR VE KURULUŞ

1. GENEL ÜLARAK.....	9
1.1. Kanuni Düzenleme	9
1.2. Uygulama.....	13
1.3. İnceleme Planı.....	13
2. KAVRAM.....	15
3. UNSURLAR.....	16

3.1. Kişi Unsuru	16
3.2. Sözleşme Unsuru.....	20
3.3. Sermaye Unsuru	20
3.4. Ainaç ve Konu Unsuru	22
3.5. Sınırlı Sorumluluk.....	23
3.6. Tüzel Kişilik.....	25
4. KURULUŞ.....	25
4.1. Kuruluş Türleri.....	25
4.2. Kuruluş İşlemleri.....	28
4.2.1. Şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması.	29
4.2.1.1. Şekil.....	29
4.2.1.2. İçerik	29
4.2.1.3. Ön (limited) şirket sorunu.....	35
4.2.2. Ticaret siciline tescil	36
4.3. Tescilin Onarıcı Etkisi ve Fesih Davası.....	38
4.4. Tescilden Önceki İşlemlerden Sorumluluk.....	39
4.5. Kuruluştan Doğan Sorumluluk	41

İKİNCİ ALT AYRIM ORGANLAR VE DENETİM

BİRİNCİ BAŞLIK GENEL KURUL

1. GENEL OLARAK	45
2. YETKİLERİ.....	46
3. TOPLANMASI.....	52
3.1. Genel Olarak	52
3.2. Özel Hükümler	52
3.3. Anonim Şirket Hükümlerine Yapılan Yollama	54
3.4. Elektronik Ortamda Genel Kurul.	57
4. KATILMA VE OY HAKKI	57
4.1. Katılma Hakkı	57

4.2. Oy Hakkı	59
4.2.1. Genel olarak	59
4.2.2. Oy hakkının hesaplanması ve sınırlanması.....	60
4.2.3. Oy hakkında imtiyaz.....	63
4.2.4. Oy hakkından yoksunluk	67
5. KARAR ALINMASI	69
5.1. Toplantı Yapılarak Karar Alınması	69
5.1.1. Genel olarak.....	69
5.1.2. Olağan kararlarda nisap	70
5.1.3. Önemli kararlarda nisap	73
5.1.4. Ağırlaştırılmış nisaba tabi diğer kararlar.....	79
5.1.5. Şirket sözleşmesiyle nisapların değiştirilmesi	83
5.2. Toplantı Yapılmaksızın Karar Alınması (Sirküler Karar).....	86
6. İYİ NİYETİN ŞİRKETİN HUKUKSUZLUĞU.....	91

İKİNCİ BAŞLIK MÜDÜRLER

1. GENEL OLARAK	95
2. SIFATIN KAZANILMASI VE SONA ERMESİ	96
2.1. Sıfatın Kazanılması.....	96
2.2. Sıfatın Sona Ermesi.....	101
2.2.1. Görevden alma (azıl)	101
2.2.1.1. Genel kurul kararıyla.....	102
2.2.1.2. Mahkeme kararıyla	104
2.2.2. Diğer sebepler. □.....	111
3. GÖREV VE YETKİLERİ.....	113
3.1. Genel Olarak.....	113
3.2. Şirketin Yönetimi	115
3.3. Şirketin Temsili	119
4. YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	122
4.1. Genel Olarak.....	122
4.2. Özen Yükümlülüğü	122
4.3. Bağlılık (Sadakat) Yükümlülüğü	124

4.4. Str Saklama Yükümlülüğü	1 24
4.5. Şirketle Rekabet Etmeme Yükümlülüğü	125
4.6. Eş] İşlem Yükümlülüğü	•• ••128
4.7. Bı ıgı• Vienne Yükümlülüğü'.....	129
4.8. Şirkete Borçlanmama Yükümlülüğü	129
4.9. Şirketle İşlem Yapmama Yükümlülüğü	130
5. HAKLARI	131
5.1. Kişisel Haklar	131
5.2. Mali Haklar	132
6. TOPLANMASI VE KARAR ALMASI	133
7. SORUMLULUĞU	135
8. EK: TİCARİ TEMSİLCİLER İLE TİCARİ VEKİLLER	137

ÜÇÜNCÜ BAŞLIK

DENETİM

ÜÇÜNCÜ ALT AYRIM

ORTAKLARIN HUKUKİ DURUMU

BİRİNCİ BAŞLIK

ORTAK SIFATININ

KAZANILMASI VE KAYBEDİLMESİ

BİRİNCİ ALT BAŞLIK

İLGİLİ KAVRAMLAR

1. ESAS SERMAYE PAYI	146
2. ESAS SERMAYE PAY SENEDİ	150
3. ESAS SERMAYE PAY DEFERİ	153
4. TİCARET SİCİLİNE TESCİL (VE İLAN)	156

İKİNCİ ALT BAŞLIK
ORTAK SIFATININ KAZANILMASI
(ESAS SERMAYE PAYININ İKTİSABI)

I. ASLEN VE DEVREN KAZANMA.....	163
2. ESAS SERMAYE PAYININ İRADİ OLARAK İKTİSABI (DEVİR).....	165
2.1. Devir Sözleşmesi	166
2.2. Genel Kurulun Onayı.	170
2.3. Devrin Zorlaştırılması veya Kolaylaştırılması.	176
2.4. Şirketin Teminat Talep Edebileceği Durumlar.	180
2.5. Ret İçin Öngörülen Süre.....	182
2.6. Devrin Ticaret Siciline Tescili	183
3. ESAS SERMAYE PAYININ ÖZEL HALLERE DAYALI OLARAK İKTİSABI	183
4. ŞİRKETİN KENDİ ESAS SERMAYE PAYLARINI İKTİSABI.....	192
5. EK: ESAS SERMAYE PAYLARI ÜZERİNDE İNTİFA VE REHİN HAKKI	198
5.1. İntifa Hakkı	199
5.2. Rehin Hakkı	201
5.3. Ortak Hükümler	204

ÜÇÜNCÜ ALT BAŞLIK
ORTAK SIFATININ KAYBEDİLMESİ

1. GENEL OLARAK.....	207
2. AYRILMA	210
2.1. Ayrılma Halleri.....	210
2.1.1. Çıkma.....	210
2.1.1.1. Şirket sözleşmesi uyarınca çıkma beyanıyla.....	211
2.1.1.2. Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla	214
2.1.2. Çıkmaya katılma.....	222
2.1.3. Çıkar(ıl)ma.....	227
2.1.3.1. Şirket sözleşmesi uyarınca genel kurul kararıyla.....	227
2.1.3.2. Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla	231
2.2. Ayrılmanın Hükümleri	242
2.2.1. Genel olarak.....	242

2.2.2. Aynılma akçesi talep hakkı	••246
2.2.2.1. Doğumu ve hesaplanması.....	• •• 247
2.2.2.2. Muaccel olması ve ödenmesi	•• 253
3. İSKAT.....	261

İKİNCİ BAŞLIK ORTAKLARIN BORÇLARI, HAKLARI VE SORUMLULUĞU

BİRİNCİ ALT BAŞLIK ORTAKLARIN BORÇLARI

1. LİMİTED ŞİRKETTE TEK BORÇ İLKESİNİN GEÇERLİ OLUP OLMADIĞI SORUNU.....	267
2. SERMAYE KOYMA BORCU	268
3. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	271
3.1. Kavram	271
3.2. Şirket Sözleşmesinde Öngörülme Zorunluluğu	272
3.3. Esas Sermaye Payına Bağlanma Gerekliliği	273
3.4. Konusu ve Üst Sınır	273
3.5. Muhatabı	274
3.6. Ortaklardan İstenmesi.....	276
3.6.1. İstemeye yetkili organ	276
3.6.2. İstenebileceği haller	277
3.6.3. Ödemede temerrüdün sonuçları.....	280
3.7. Geri Ödenmesi.....	281
3.8. Azaltılması veya Kaldırılması.....	282
4. YANEDİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	283
5. BAĞLI İK YÜKÜMLÜLÜĞÜ	286
5.1. Düzenleniş Biçimi.....	286
5.2. Kavram	287
5.3. Görünüm Halleri	289
5.3.1. Sır saklama.....	289
5.3.2. Rekabet etmeme (Rekabet yasağı).....	290

5.4. Yükümlülüğü İhlalin Yaptırımı	292
5.5. Yükümlülüğün Kaldırılması.....	293

İKİNCİ ALT BAŞLIK ORTAKLARIN HAKLARI

1. KAR PAYI.....	295
1.1. Genel Olarak.....	295
1.2. Kaynağı ve Dağıtım Ölçüsü	295
1.3. Kar Payıyla İlgili Diğer Hususlar.....	298
1.3.1. Müdürlerin ve intifa senedi sahiplerinin kardan pay almaları	298
1.3.2. Finansal tablolar ve yedek akçeler.....	298
1.3.3. Faiz yasağı ve hazırlık dönemi faizi	299
1.3.4. Haksız alınan kar paylarının geri verilmesi.....	300
2. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI	301
2.1. Kavram ve Düzenleniş Biçimi.....	301
2.2. Niteliği	302
2.3. Bilgi Alma Hakkı ile İnceleme Hakkı Arasındaki İlişki.....	303
2.4. Sahibi.....	303
2.5. Muhatabı	305
2.6. Kapsamı	305
2.7. Kullanılması.....	307
2.8. Talebin Müdürler Tarafından Reddi.....	309
2.9. Genel Kurula Başvuru	310
2.10. Mahkemeye başvuru	313
3. VETO HAKKI, ÜSTÜN OY HAKKI VE İMTİYAZLAR.....	314
3.1. Veto Hakkı.....	314
3.2. Üstün Oy Hakkı	319
3.3. İmtiyazlar	321
4. ÖNERİLMEMEYE MUHATAP OLMA, ÖNALIM, GERİ ALIM VE ALIM HAKLARI.	322

ÜÇÜNCÜ ALT BAŞLIK ORTAKLARIN SORUMLULUĞU

KAVJtAM	325
2 fLKr: ŞİRKETİN BORÇLARINDAN SORUMLU OLMAMA	325
3. İSTİSNA: KAMtJ BORÇLARINDAN SORUMLU TUTULMA.....	325

DÖRDÜNCÜ ALT AYRIM ŞİRKET Sözu:şMF.SİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ

1• SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN ESASLAR	329
J.1. Gene) Olarak.....	329
1.2. Nisaplar	330
1.3. Sınırlar	335
1.4. Tescil ve İlan	336
2. ÖZEL DEĞİŞİKLİKLER	336
2.J. Esas Sermayenin Artırılması.....	337
2.I.I. İlke: Kuruluş hükümlerine uyulması	337
2.J.2. Ortakların iiiiçhan hakkı	342
2.2. Esas Sermayenin Azaltılması.....	344

BEŞİNCİ ALT AYRIM SONA ERME VE TASFİYE

1. SONA ERME.....	347
J.1. Sona Erme Sebepleri.....	347
1.1.1. İnfisah sebepleri.....	348
1.1.1.1. İflas.....	349
1.1.1.2. Birleşme ve tam bölünme.....	349
1.1.1.3. Sermayenin kaybı	349
1.1.1.4. Sürenin dolması.....	350
1.1.1.5. Şirket sözleşmesinde öngörülen infisah sebeplerinden birinin gerçekleşmesi	351
1.1.2. Fesih sebepleri.....	352
1.1.2.1. İrade açıklamasıyla.....	353

1.1.2.1.1. Genel kurul kararıyla.....	353
1.1.2.1.2. Bir ortağın fesih beyanıyla	354
1.1.2.2. Mahkeme kararıyla.....	355
1.1.2.2.1. Organ yokluğu	355
1.1.2.2.2. Haklı sebep.....	356
1.1.2.2.3. Kurulustaki noksanlıklar.....	361
1.1.2.2.4. Kamu düzenine ve işletme konusuna aykırılık....	361
1.1.2.2.5. Hukuka veya ahlaka aykırı amaç güdülmesi.....	362
1.1.2.2.6. Şirket sözleşmesinde öngörülen fesih sebeplerinden birinin gerçekleşmesi.....	362
1.1.2.2.7. Ortak sayısının elliyi aşması.....	363
1.2. Sona Ermenin Sonuçları	363
2. TASFİYE	364
KAVRAM İNDEKSİ.....	367
MADDE İNDEKSİ.....	379

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Burak/ İLBASMIŞ Hızusov, Özlem;"Limited Şirkette Haklı Sebeple Fesih ve Haklı Sebeple Çıkına Davaları Arasındaki İlişki", Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Sempozyumu II ve Makaleler, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Başkanı Merhum Mehmet Kılıç'aArmağan, İstanbul 2020, s. 183-218.
- AFiz, Pınar; Sermaye Şirketlerinde Sermaye Alacağının Haczedilebilirliği Sorunu: İİK. m. 89 Çerçevesinde Bir İnceleme, Ankara 2022.
- AKBAY, Direnç; Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları, İstanbul 2010.
- AKDENİZ, Umut; Limited Şirkette Müdürün Görevden Alınması, Ankara 2021.
- AKER, Halit "Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler", Batider 2016, C. XXXII, S. 1, s. 63-150.
- AKIN, Murat Yusuf; "İsviçre Hukuku Örneğinde Türk Medeni Kanunu Madde 47/11 ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 Üzerine Düşünceler", Batider 2010, C. XXVI, S. 1, s. 175-227.
- AKINCı, Elif; "Tarihsel Perspektifte Limited Şirket Kavramı", İHM 2018, C. 76, S. 2, s. 481-502 (*İHM 2018*).
- AKINCı, Elif; Limited Şirketlerde Müdürün Azlı, Konya 2019 (*Müdürün Azlı*).
- AKsu ÖzKAN, Raziye; "Limited Şirket Pay Devir Sözleşmesinde TTK 595/1'de Yer Alan Kayıtların Bulunmamasının Devir Sözleşmesinin Geçerliliğine Etkisi", Regesta 2020, C. 5, S. 2, s. 283-315 (*Regesta 2020*).
- AKsu ÖzKAN, Raziye; "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Pay Devrinin Ortağın Kamu Borçlarına Etkisi", HacHFD 2020, C. 10, S. 1, s. 226-267 (*HacHFD 2020*).
- AL, Şengül; "TTK Tasarısına Göre Limited Şirketlerde Genel Kurul", Prof. Dr. Fırat Öztan'aArmağan, C. I, Ankara 2010, s. 153-209.

- ALBAYRAK DOĞAN,Ayşe; "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Önemli Miktarda Aktiflerin Devri", Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu [-il-], Tebliğler ve Tartışmalar (12 Ekim 2018), İstanbul 2018, s. 161-175.
- ALIŞKAN, Murat / CANKAT, Rifat; "Limited Şirketin Sermaye Alacağının Şirket Alacaklısı Tarafından Haczettirilmesi", Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan İstanbul 2019, s. 129-178.
- ALIŞKAN, Murat; Limited Şirket, Tarihçe - Niteliği, İstanbul 2013.
- ARSLANLI, Halil/ DOMANIÇ, Hayri; TTK Şerhi-ili: Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması - Hisseli Komandit Şirketler, İstanbul 1989.
- ARSLANLI, Halil; "Limited Şirketin Teşkilatı (TTK m. 536, 537)", Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 713-770 (*Armağan*).
- ARSLANLI, Halil; "Limited Şirketler Hukukuna Genel Bakış", Batider 1962, C. 1, S. 4, s. 433-466 (*Batider 1962*).
- ARSLANLI, Halil; "Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere Dair 520 nci Maddesi Hükümleri", Batider 1963, C. il, S. 2, s. 163-201 (*Batider 1963*).
- ARSLANLI, Halil; Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap -Yedinci Fası: Limited Şirketler (Madde 503-556), Birinci Kısım (Madde 503-517), İstanbul 1962, s. 1-142; Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap -Yedinci Fası: Limited Şirketler (Madde 503-556), İkinci Kısım (Madde 518-535), İstanbul 1963, s. 143-369 (*Limited Şirketler*).
- ATA, Özlem; "Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payının Devrinde Ortaklık Genel Kurulu Onayına İlişkin Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Sempozyumu 2021 -Sorunlar ve Çözüm Önerileri- Bildiri Kitabı, Ankara 2021, s. 399-419.
- AYAN, Özge; Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, İzmir 2004.
- AYAZ, Eslem; Limited Şirketlerde Kanuni Temsilci ve Ortakların Vergisel Sorumlulukları (Danıştay Kararları Işığında), Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara 2015.
- AYDIN, Sema; "Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkma ve Ayrılma Akçesi", THD 2022, S. 188, s. 25-42.

- AYDOĞAN, Fatih; "Limited Şirket Müdürünün Azli", *Yürürlüğünün 8. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -IV-, Tebliğler ve Tartışmalar* (23 Ekim 2020), İstanbul 2021, s. 173-189 (*Sempozyum iV*).
- AYDOĞAN, Fatih; Tek Kişi Ortaklığı, İstanbul 2012 (*Tek Kişi Ortaklığı*).
- AYDOĞAN, Fatih; Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, İstanbul 2005 (*Rekabet Yasağı*).
- AYHAN, Rıza/ ÇAĞLAR, Hayrettin/ ÖzoAMAR, Mehmet; Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ankara 2021.
- AYHAN, Rıza; Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, İstanbul 1992.
- BAHAR SAYIN, Hediye; "Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu", AHBVÜ-HFD 2019, C. XXIII, S. 1, s. 25-59.
- BAHTİYAR, Mehmet; "İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebepçe Çıkarma Davası ve Yargıtay Kararları", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXX, Bildiriler-Tartışmalar* (23 Aralık 2016), Ankara 2017, s. 101-129; tartışmalar, s. 131-140 (*Sempozyum*).
- BAHTİYAR, Mehmet; Ortaklıklar Hukuku, Güncellenmiş 15. Bası, İstanbul 2021 (*Ortaklıklar Hukuku*).
- BARLASS, İrfan; Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu, İstanbul 2006.
- BASLER KoMMENTAR, Obligationenrecht II, Art 539-964 OR, Art. 1-6 SchlT AG, Art. 1-11 ÜBest GmbH, Herausgeber: Heinrich Honsell / Nedim Peter Vogt / Rolf Watter, 5. Auflage, Basel 2016 (*BSK OR II-Yazar/lar*).
- BAŞTUĞ, İrfan / GÖKSOY, Y. Can; "Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 33-75.
- BAŞTUĞ, İrfan; Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir 1966 (*Çıkma ve Çıkarılma*).
- BAŞTUĞ, İrfan; Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir 1974 (*Şirketler Hukuku*).
- BEKTAŞ, İbrahim; "Anonim ve Limited Ortaklıklarda Yeni Pay Alma Hakkının Şirket Sözleşmesiyle Kısıtlanması Sorunu", *Batider* 2021, C. XXXVII, S. 2, s. 147-176.

- BiÇER, Levent/ HAMAMCIOĞLU, Esra; "6 102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıklarda Meydana Getirdiği Temel Değişiklikler", MÜHFD 2011, S. 1-2, s. 229-248 (*MÜHFD 2011*).
- BiÇER, Levent/ HAMAMCIOĞLU, Esra; "Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Devredilemez Yetkileri Kapsamında Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı ve Uygulama Alanı (TTK m. 408/2-f)", KHÜHFD 2013, C. 1, S. 1, s. 33-51 (*K.HÜHFD 2013/1*).
- BiÇER, Levent/ HAMAMCIOĞLU, Esra; "Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payının Rehni", KHÜHFD 2013, C. 1, S. 2, s. 59-88 (*KHÜHFD 2013/2*).
- BiÇER, Levent/ HAMAMCIOĞLU, Esra; "Limited Şirket Genel Kurulunda Yetersayılar", İKÜHFD 2017, C. 16, S. 2, s. 343-381 (*İKÜHFD 2017*).
- BİLGE, Mehmet Emin; "Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alına Hakkı - «Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde»", AÜEHFD 2005, C. IX, S. 1-2, s. 429-449.
- BİLGEÇ, Hakan; "7099 Sayılı Kanun ile Yapılan Limited Şirkette Nakdi Sermaye Payının Ödenmesine İlişkin Değişikliğin Ortakların Oy ve Kar Payı Hakları Üzerindeki Etkileri", TBBD 2019, S. 143, s. 235-256.
- BİLGİLİ, Fatih / CENGİL, Fatih; "Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu", GSÜHFD 2017, C. 16, S. 1, s. 69-121.
- BİLGİLİ, Fatih/ DEMİRKAPI, Ertan; Şirketler Hukuku, -6335 Sayılı Kanunla Değişik 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre-, 9. Basım, Bursa 2013.
- Botschaft zur Revision des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-, Handelsregister- und Firmenrecht) vom 19. Dezember 2001, BB1 2002, 3148 vd., (<https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2002/443/de>), (*Botschaft 2001*).
- BOZKURT, Tamer/ CAN, Ozan; "Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi ve Cebri İcra Yoluyla Geçiş Durumunda Müktesibin Bilgi Alma Hakkına İlişkin Değerlendirmeler", Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'e Armağan, Ankara 2017, s. 161-172.

- BOZKURT, Tamer; "Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri, Devir Sınırlamaları ve Özellikle Yasal İntikallerde Ortaya Çıkabilecek Bazı Sorunlar", Ticaret Hukukunda Genç Yaklaşımlar, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 10 (Editörler: Emek Toraman Çolgar / Abdurrahman Kayıklık), İstanbul 2021, s. 363-422 (*Konferans*).
- BOZKURT, Tamer; Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam), İstanbul 2016 (*Bağlam*).
- BOZKURT, Tamer; Şirketler Hukuku, Güncellenmiş 13. Baskı, Ankara 2021 (*Şirketler Hukuku*).
- Böckl, Peter / FORSTMOSER, Peter / RAPP, Jean-Marc; Expertenbericht und Vorentwurf für eine Reform des Rechts der Gesellschaft mit beschränkter Haftung, Vemehmlassungunterlage, Bem 1999.
- CAN, Ozan; "Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Müdürler Tarafından Reddedilen Limited Şirket Ortağının Genel Kurulda Oy Kullanıp Kullanamayacağı Sorusu Üzerine Düşünceler", AnkBD 2015, C. 73, S. 2, s. 45-66 (*AnkBD 2015*).
- CAN, Ozan; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Limited Şirketlerde Ortakların Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı, Ankara 2015 (*Bilgi Alma*).
- CENKÇİ, Esra; "Çıkan ya da Çıkarılan Limited Ortağına Ayrılma Akçesinin Ödenmesi (TTK m. 642)", AnkBD 2018, C. 76, S. 4, s. 1-50.
- CERRAHOĞLU, M. Fadlullah; Türk Ticaret Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 1976.
- ÇAĞA, Barbaros; "Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri", Batider 1974, C. VII, S. 3, s. 581-602.
- ÇAKIR ÇELEBİ, Fatma Betül; Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarma, Ankara 2021.
- ÇAKIR, Ayşe; "İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi", TAAD 2018, Yıl 9, S. 36, s. 241-263.
- ÇAMOĞLU, Ersin; "İsviçre, Alman ve Türk Hukuklarında Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu İlkesinin Anlamı ve Nitelikleri", İÜHFM 1973, C. 38, S. 1-4, s. 499-519 (*İÜHFM 1973*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, s. 144-161 (*Yasaman Armağanı*).

- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Yargıtay Kararları", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXX, Bildiriler-Tartışmalar (23 Aralık 2016), Ankara 2017, s. 55-81; tartışmalar, s. 83-95 (*Sempozyum*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi", Batider 1971, C. VI, S. 1, s. 57-67 (*Batider 1971*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar", Yaklaşım 2012, Yıl 20, S. 239, s. 251-257 (*Yaklaşım 2012*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Ortaklıkta Çıkarılma", Batider 2014, C. XXX, S. 3, s. 5-20 (*Batider 2014*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Ortaklıktan Çıkarılmak İstenen Ortak Genel Kurul Kararında Oy Kullanabilir mi?", Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan, C. I-II, Ankara 2022, s. 175-185 (*Ayhan Armağanı*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Şirketten Çıkma-I", Yaklaşım 2014, Yıl 22, S. 253, s. 255-263 (*Yaklaşım 2014/1*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; "Limited Şirketten Çıkma-II", Yaklaşım 2014, Yıl 22, S. 254, s. 247-252 (*Yaklaşım 2014/2*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; Kollektif Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi ve Ortağın Haklı Sebeple Çıkarılması, İstanbul 2008 (*Haklı Sebep*).
- ÇAMOĞLU, Ersin; Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri, İstanbul 2020 (*Limited Ortaklıklar*).
- ÇAPA, Mehmet Sadık; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi, İstanbul 2013.
- ÇEBİ, Hakan; "Limited Şirket Sözleşmesinin Değiştirilmesi, Regesta 2021, C. 6, S. 2, s. 273-299 (*Regesta 2021*).
- ÇEBİ, Hakan; Limited Şirketler Hukuku, Ankara 2019 (*Limited Şirketler*).
- ÇEKER, Mustafa; "Limited Şirketlerde Ortak Sayısının Sınırlandırılması", TFM 2015, C. 1, S. 1, s. 57-64.
- ÇİĞSAR, Melis Gizem; Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Rehni, Ankara 2019.
- ÇONKAR, M. Halil; Anonim Ortaklıkta Ayni Sermaye, İstanbul 2016.
- ÇOŞTAN, Hülya; "Limited Şirkette Genel Kurul Nisapları", TFM 2015, C. 1, S. 1, s. 65-73 (*TFM 2015*).
- ÇOŞTAN, Hülya; "Limited Şirkette Oyda İmtiyazlı (!) Paylar ve İmtiyazlı Paylar", AnkBD 2012, C. 70, S. 4, s. 77-90 (*AnkBD 2012*).

- DEMİRAYAK, Ezgi Başak; "Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü", AnkBD 2018, C. 76, S. 3, s. 23-54.
- DEMİRKAPI, Ertan/ YILDIRIM, Ali Haydar; "İsviçre Borçlar Kanunu'nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme", Batider 2008, C. XXIV, S. 3, s. 435-466.
- DEMİRKAPI, Ertan; "Limited Ortaklıkta Payın Devir Vaadi İşleminin Konusu ve Hukuki Niteliği", DEÜHFD 2007, C. 9, Özel Sayı: Prof. Dr. Ünal Narmanlıoğlu'na Armağan, s. 815-848 (DEÜHFD 2007).
- DEMİRKAPI, Ertan; Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir 2008 (Payın Devri).
- DEVELİ AYVERDİ, Emine; "Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği", İHM 2022, C. 80, S. 1, s. 81-116 (İHM 2022).
- DEVELİ AYVERDİ, Emine; Limited Şirket Esas Sermaye Payının Rehni, İstanbul 2021 (Payın Rehni).
- DOĞAN, Sema Nur; Limited Şirket Genel Kurulunda Alınan Önemli Kararlar, Ankara 2021.
- DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife; "Limited Şirket Sözleşmesinde Yer Alan «Belirli Müdürler Kurulu Kararlarının veya Münferit Sorunların Genel Kurul Onayına Sunulması Zorunluluğu Getiren» Hükümlerin Değerlendirilmesi", 1. Ticaret Hukuku Kongresi (2021), Tebliğler (Editörler: Mehmet Bahtiyar/ Mete Tevetoğlu / Betül Aktaş / Hakan Tokbaş), İstanbul 2021, s. 453-468 (Kongre).
- DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife; "Limited Şirkette Nama Yazılı Senede Bağlanmış Esas Sermaye Payının Devir Şartları", MÜHF-HAD 2017, C. 22, S. 1, s. 365-387 (MÜHF-HAD 2017).
- DOĞRUSÖZ KOŞUT, Hanife; Limited Şirkette Oy Hakkı, İstanbul 2021 (Oy Hakkı).
- DOMANIÇ, Hayri; Adi-Kollektif ve Komandit Şirketler, Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul 1988.
- DURAL, [Halil] Ali; "İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma Davasında Ortağın Davacı Sıfatı ve Yargıtay Uygulaması", BÜHFD 2021, C. 16, S. 197-198, s. 413-421 (BÜHFD 2021).
- DURAL, Halil Ali; "Anonim Şirketin Önemli Miktarda Varlığının Satışına İlişkin Genel Kurul Kararının İçeriği ve Kapsamı", Prof. Dr. Hamdi Yasaman'a Armağan, İstanbul 2017, s. 225-239 (Yasaman Armağanı).

- DURAL, Halil Ali; "Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arası Mal Rejimi ve İcra Yoluyla Edinilmesine İlişkin TTK m. 596 Düzenlemesi Üzerine Düşünceler ve Eleştiriler", *KHÜHFD* 2018, C. 6, S. 1, s. 111-124 (*KHÜHFD* 2018).
- DURGUT, Ramazan; "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", *TBB* 2013, S. 108, s. 123-138.
- EKŞİ, Dağlar; *Limited Şirketlerde Yönetim Organı: Müdür*, Ankara 2019.
- ERDEM, Ercüment/ GÖKSOY, Y. Can; "Limited Şirkette Payın Rehni", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, İzmir 2000, s. 571-623.
- ERDEM, Ercüment; "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketin Haklı Nedenle Feshi", *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XXVII, Bildiriler-Tartışmalar (27 Aralık 2013)*, Ankara 2015, s. 45-69, tartışmalar, s. 73-77.
- ERDOĞAN, Abdullah; "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *GÜHFD* 2013, C. XVII, S. 3, s. 39-60.
- EREN, Erkan; *Limited Şirketlerde Ortaklıktan Çıkarma ve Ayrılma Akçesi (Şirket Değerlemesi ve Değerleme Yöntemleri Çerçevesinde Ayrılma Akçesinin «Gerçek Değeri»nin Belirlenmesi)*, İstanbul 2022.
- ERİŞ, Gönen; *Açıklamalı - İçtihatlı 6335 - 6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler*, C. I-11-III, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2014.
- FORSTMOSER, Peter / PEYER, Patrik R. / SCHOTT, Bertrand; *Das neue Recht der GmbH, Einführung und synoptische Darstellung*, Zürich/St. Gallen 2006.
- GÖZÜYEŞİL, Fevzi Fırat; "Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma", *GÜHFD* 2013, Prof. Dr. Oğuz Kürşat Ünal'a Armağan, C. XVII, S. 1-2, s. 663-681.
- GÜLERCİ, Altan Fahri; "Limited Şirketlerde Ortaklara Veto Hakkı Tanınması", *LHD* 2020, C. 18, S. 211, s. 3051-3083.
- GÜNER, Temel; "Limited Şirket Müdürler Kurulu Üyelerinin İbrasında Oy Hakkında İmtiyaz Etkisizleşmeli midir?", *Ticaret Hukukunda Genç Yaklaşımlar*, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No. 10 (Editörler: Emek Toraman Çolgar / Abdurrahman Kayıklık), İstanbul 2021, s. 447-488.

- GÜRBÜZUSLU, Aslı E.; "Limited Şirketlerde Ortağın Ek Ödeme Yükümlülüğü", Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul 2019, s. 467-479.
- GÜRPINAR, Bünyamin; "Limited Şirkette Çıkma ve Çıkmaya Katılma", GÜHFD 2016, C. XX, S. 2, s. 73-101.
- HAMAMCIOĞLU, Esra; Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi, Ankara 2022.
- HANDSCIN, Lukas / TRUNIGER, Christof; Die GmbH, 3., vollstandig neu bearbeitete Aufl., Zürich 2019.
- HELVACI, Mehmet; "Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Devredilmez Bir Yetkisi Olarak Önemli Miktarda Şirket Varlığının Toptan Satışı [TK 408/2-(f)] - Temel Sorunlar, Hükmün Yorumu ve Uygulanması Hakkında Düşünce ve Öneriler", Yürürlüğünün 7. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -III-, Tebliğler ve Tartışmalar (18 Ekim 2019), İstanbul 2020, s. 33-83 (*Sempozyum ili*).
- HELVACI, Mehmet; "İki Kişilik Limited Ortaklıkta Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkma ve Yargıtay'ın Görüşü Hakkında Bazı Düşünceler", MÜHF-HAD 1995, C. 9, S. 1-3, s. 361-375 (*MÜHF-HAD 1995*).
- HiRş, Emst E.; Ticaret Hukuku Dersleri, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, İstanbul 1948.
- İLBASMIŞ HızlıSOY, Özlem; "Limited Şirketin İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkansız Hale Gelmesi ve Süresinin Dolması Neticesinde Sona Ermesi Bağlamında İki Sorun", AHBVÜ-HFD 2020, C. XXIY, S. 2, s. 109-140 (*AHBVÜ-HFD 2020*).
- İLBASMIŞ HızlıSOY, Özlem; "Limited Şirkette Rekabet Yasağının Kapsamının Değiştirilmesi ve Yasağın Kaldırılması", Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Sempozyumu 2021 -Sorunlar ve Çözüm Önerileri- Bildiri Kitabı, Ankara 2021, s. 335-362 (*Bildiri*).
- İMREGÜN, Oğuz; Kollektif, Komandit ve Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar, İstanbul 1989.
- KAHYAOĞLU, Emin Cem; "Yargıtay Kararları Çerçevesinde Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu", Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu (30 Ekim 2017) - Bildiri Kitabı, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu 'na Saygı Günü (Editörler: Mustafa Topaloğlu / Işık Özer), Ankara 2019, s. 123-136.

- KANDIRALIOĞLU CUYLAN, Çağla; "Müdürlerin Haklı Sebeplerin Varlığı Hakkında Azli veya Temsil Yetkilerinin Sınırlandırılması", İKÜHFD 2017, C. 16, S. 2, s. 71-95.
- K.ARAAHMETOĞLU, İsmail Özgün; "TTK m. 636/3 ile TTK m. 640 Hükümleri Arasındaki İlişkiye Dair Bir İnceleme", ERÜHFD 2014, C. IX, S. 1-2, s. 105-152 (*ERÜHFD 2014*).
- K.ARAAHMETOĞLU, İsmail Özgün; "Vergi Dairesi Özelinde Ticaret Sicili Kayıtlarında «Üçüncü Kişi»", İnÜHFD 2021, C. 12, S. 2, s. 450-465 (*İNÜHFD 2021*).
- :KARAAHMETOĞLU, İsmail Özgün; Limited Şirketin Temsili, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara 2018 (*Şirketin Temsili*).
- KARAHAN, Sami (Editör), Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Konya 2013.
- KARAKILIÇ, Hasan; "Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü", HacHFD 2014, C. 4, S. 2, s. 107-144 (*HacHFD 2014*).
- K.ARAKILIÇ, Hasan; "Limited Ortaklıkta Müdürlerin Belirli Kararları ve Münferit Sorunları Genel Kurulun Onayına Sunmaları (TTK m. 625/2 Üzerine Bir Değerlendirme)", Türkiye Adalet Akademisi, Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yılı Sempozyumu (8-10 Kasım 2017), Tebliğler Kitabı, Ankara 2018, s. 445-464 (*Sempozyum*).
- KARAKILIÇ, Hasan; Limited Ortaklıkta Rekabet Yasası, İstanbul 2019 (*Rekabet Yasası*).
- KARAMANLIOĞLU, Argun; "TTK Tasarısı ve Tek Kişilik Limited Ortaklıklar", MÜHFD 2010, S. 1, s. 140-162.
- KARASU, Rauf; "Limited Şirket Esas Sözleşmesi ile Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Etme Yasası Öngörülebilir mi?", GÜHFD 2016, C. XX, S. 2, s. 61-71 (*GÜHFD 2016*).
- KARASU, Rauf; "Limited Şirketlerde İdare Yetkisi Olmayan Ortakların Şirketle Rekabet Etme Yasası", Batider 2004, C. XXII, S. 3, s. 141-174 (*Batider 2004/3*).
- KARASU, Rauf; "Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme ile Öngörülen Şirketle Rekabet Etme Yasası", Batider 2004, C. XXII, S. 4, s. 79-96 (*Batider 2004/4*).
- KARAYALÇIN, Yaşar; Ticaret Hukuku - II. Şirketler Hukuku - A. Giriş-Adı Şirket-Ticaret Şirketleri, İkinci Baskı, Ankara 1973.
- KAYA, Ali; "Limited Şirket Müdürünün Haklı Sebeple Mahkeme Kararıyla Azli ve Azlin Doğurduğu Hukuki Sonuçlar", LHD 2018, C. 16, S. 191, s. 5087-5140 (*LHD 2018*).

- KAYA, Ali; "Limited Şirketten Ayrılmanın Hukuki Sonuçları ve Özellikle Ayrılma Akçesi Bağlamında Yeni Ticaret Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi", KHÜHFD 2013, C. 1, S. 2, s. 117-144 (*KHÜHFD 2013*).
- KAYA, Mustafa İsmail; "Limited Ortaklıkta Esas Sermaye Payı Devri ve Devir Borcunu Doğuran İşlemlerde Tarafların İmzalarının Noter Tarafından Onaylanması Zorunluluğu", ERÜHFD 2008, C. 111, S. 1, s. 361-376 (*ERÜHFD 2008*).
- KAYA, Mustafa İsmail; "Limited Şirkette Müdürler Kurulunun Oluşumu ve İşleyişi", SÜHFD 2014, C. 22, S. 1, s. 61-100 (*SÜHFD 2014*).
- KENDİGELEN, Abuzer / ÇONKAR, M. Halil; "Genel Kurula İlişkin Uygulamada Karşılaşılan İki Güncel Sorun", Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul 2019, s. 675-690.
- KENDİGELEN, Abuzer / KIRCA, İsmail; Şirketler Hukuku, Cilt I: Giriş, Adi Şirket, Ticaret Şirketleri: Genel Hükümler ve Şahıs Şirketleri, İstanbul 2021 (*Şirketler I*).
- KENDİGELEN, Abuzer / ZENGİN, İbrahim Çağrı; "Yargıtay'ın Limited Şirket Genel Kurulunda Nisaplara İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi", Yürürlüğünün 9. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanununun Sempozyumu -V-, Tebliğler ve Tartışmalar (Ol Ekim 2021), İstanbul 2022, s. 65-90.
- KENDİGELEN, Abuzer; "Adi Şirket, Ticaret Şirketleri ve Kooperatife İlişkin Payların Devrinde Şekil", [Yasa Hukuk Dergisi 1997/1, Yıl 20, C. 13, S. 182, s. 15-38] Makalelerim Cilt 1: 1986-2001, Üçüncü Bası, İstanbul 2018, s. 215-243 (*Makalelerim I*).
- KENDİGELEN, Abuzer; "İsviçre Hukukunda Oy Hakkında İmtiyazlı Paylar (Stimmrechtsaktie)", [Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 335-386] Makalelerim Cilt I: 1986-2001, Üçüncü Bası, İstanbul 2018, s. 339-388 (*Makalelerim I*).
- KENDİGELEN, Abuzer; "Limited Şirket Paylarının Haczi", [GSÜHFD 2002, Yıl 1, S. 1, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, s. 409-417] Makalelerim Cilt il: 2001-2017, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul 2018, s. 81-89 (*Makalelerim il*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994 (*İntifa Hakkı*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul 1999 (*İmtiyaz*).

- KENDİGELEN, Abuzer; Gerekçeli - Karşılaştırmalı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, İstanbul 2011 (*Gerekçeli ITK*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt XV: 2017-2018, İstanbul 2020 (*Hukuki Mütalaalar XV*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt IV: 2002, İstanbul 2006 (*Hukuki Mütalaalar iV*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Güncelleştirilmiş 8. Bası, İstanbul 2022 (*Notlu ITK*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl (1986-2001), Hukuki Mütalaalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt II: Ortaklıklar Hukuku, Kararları Tamamlanmış 3. Bası, İstanbul 2006 (*Hukuki Mütalaalar II*).
- KENDİGELEN, Abuzer; Yeni Türk Ticaret Kanunu - Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, (Birinci Bası) İstanbul 2011; Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul 2016 (*İlk Tespitler*).
- KIRCA, İsmail / GÜREL, Murat; "Limited Şirket Ortağının Kendisini Çıkmaya Yönelik Genel Kurul Kararının Alınmasında Oy Hakkına Sahip Olup Olmadığı Sorunu", Batider 60. Yıl Armağanı, Ankara 2015, s. 197-224.
- KIRCA, İsmail/ KIRCA, Çiğdem; "Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Anonim ve Limited Şirketlerde Bağlamın Etkisizleşmesi", Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s. 545-560.
- KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar; Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1, Temel Kavramlar ve İlkeler - Kuruluş - Yönetim Kurulu, Ankara 2013.
- KIRCA, İsmail; Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Güncellenmiş Üçüncü Bası, İstanbul 2022.
- MABILLARD, Ramon; (in) Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG), P. Jung/P. Spitz (Hrsg.), 2. Aufl., Bern 2016.
- MEIER-HAVOZ, Arthur / FORSTMOSER, Peter / SETRE, Rolf; Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Mit neuem Firmen- und künftigen Handelsregisterrecht und unter Einbezug der Aktienrechtsreform, 12., vollständig neu bearbeitete Auflage, Bern 2018.
- MİNELİLER, Zeynep; "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", THD 2012, C. 7, S. 69, s. 14-19 (*THD 2012*).

- MİNELİLER, Zeynep; "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketlerin Haklı Sebeple Feshi", GÜHFD 2012, C. XVI, S. 3, s. 95-117 (*GÜHFD 2012*).
- MOROĞLU, Erdoğan / KENDİGELEN, Abuzer; İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Güncelleştirilmiş 10 Bası, İstanbul 2014.
- MoROĞLU, Erdoğan; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler, 8. Baskı, İstanbul 2016.
- NoMERERTAN, N. Füsün, Haksız Rekabet Hukuku, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanuna Göre, İstanbul 2016.
- OKUTAN NİLSSON, Gül; Anonim Ortaklıklarda Paysahipleri Sözleşmeleri, İstanbul 2004.
- ÖcAL, Akar; "Limited Şirketin Haklı Sebeplerle Mahkeme Kararıyla Sona Erdirilmesi", Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 215-226 (*Kalpsüz Armağanı*).
- ÖcAL, Akar; "Limited Şirkette Süre", Bilgi Toplumunda Hukuk - Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 603-609 (*Tekinalp Armağanı*).
- Öz, Turgut; "Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri", İÜHFM 1987, C. LII, S. 1-4, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer'e Armağan, s. 345-386.
- ÖzooĞAN DALOĞLU, Tuğba; Limited Şirketlerde Çıkına ve Çıkarılma, İstanbul 2020.
- ÖZER, Işık; "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirketlerde Esas Sermaye Payının Devri ve Pay Defterinin Hukuki Niteliği", Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu (30 Ekim 2017) - Bildiri Kitabı, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu 'na Saygı Günü (Editörler: Mustafa Topaloğlu / Işık Özer), Ankara 2019, s. 175-212.
- ÖZKAN, Ahmet Fatih; "Pandemi Dönemlerinde Limited Şirket Genel Kurul Toplantıları: Almanya ve Türkiye Bakımından Bir İnceleme", AHBVÜ-HFD 2022, C. XXVI, S. 1, s. 3-34.
- ÖzTÜRK DİRİKKAN, Hanife; Limited Şirket Ortağının Ayrılması ve Ayrılma Payı, Ankara 2005.
- PoROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin; Ortaklıklar Hukuku II, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul 2019.

- 11111Y, lh;lll / 'l lKlt□Al 11, Ollll / □'AMu(11,11, ErHln; Ortaklıklar ve Kooperatif l lıkukı1, <1/lıtccllc□ıırlımi□12. Ba□1, İstanbul 2010.
- P1,11..Jl1, l l111mn; "a8cıtıwycHİzn Sermaye Şirketi ile Ortaya Çıka□ □ukuki Scııınlı11 ve H1111luru Kürşı Alınması Gereken Hukukı ünlem. l•ı'\ Hııııder 2018, C. **XXXIV**, S. 2, s. 5-19 (*Batider 2018*).
- P1 11 A□I 1, l l11Hıtn;"l,ıııılcd Şirketler Jfukukundaki Güncel Gelişmeler veTürk 'Jicorcl Kununu Tasarısındaki Bazı Sorunlar", Batider2009, C. **XXV**, S. 2, H, 37-54 (*Batider 2009*).
- P1 11 1..□11, l l11Hıın; Şirketler Hukuku - Genel Esaslar, Güncellenmiş veGeniş- lıııııııı 7. Baskı, Ankara 2021 (*Genel Esaslar*).
- P111.A□1.1.1 hııııı; Şirketler Jfukuku Şerhi, Tamamen Yenilenmiş ve Genişleti□ş 3. 13uskı, ', 1-1 f, Ankara 2018; Tamamen Yenilenmiş ve Genişle- tilniş 4. Baskı, C. J-JV, Ankara 2022 (*Şerh 2018; Şerh 2022*).
- Sıııııı KARAA(ıA□.; Selen; "Limited Şirkette Ortağın Çıkma Hakkı ve Ay- rılma Akçesi", Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret l fukuku Sempozyumu 2021 -Sorunlar ve Çözüm Önerileri- Bil- diri Kitabı, Ankara 2021, s. 363-397.
- !1RT, Mehmet Yusuf/ BİLDİK, Zeynep; "Limited Şirketlerde Çıkma ve Çı- karılma Durumlarında Şirketin Kendi Payını İktisabı Sorunu ve İsviçre Hukukunda Durum", GSÜHFD 2021, S. 2, s. 2181- 2212.
- Sevi, Ali Murat; "Limited Şirkette Müdürün ve Diğer Yöneticilerin Yönetim ve Temsil Yetkilerinin Mahkemece Kaldırılması veya Sınırlan- dırılması", Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler - Tartışmalar / 19 Haziran 2019), İs- tanbul 2020, s. 421-454.
- SEZGİN HUYSAL, Ayşegül: "Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği", MÜHF-HAD 2017, C. 22, S. 1, s. 317-346.
- SioiM, Muhammed Furkan; Limited Şirkette Çıkma ve Çıkarılma, Ankara 2021.
- SOYKAN, İsmail Cem; Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, İstanbul 2012.
- ŞAHİN, Ayşe; "Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkması ve Çıkarılma- sı", Sempozyum - 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken (10-11-12 Mayıs 2012), MÜHF-HAD 2012, Özel Sayı, C. 18, S. 2, s. 851-858 (*Sempozyum*).

- ŞAHİN, Ayşe; "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Ersin Çamoğlu'na Armağan, İstanbul 2013, s. 175-210 (*Çamoğlu Armağanı*).
- ŞENER, Oruç Hami; Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara 2019 (*Ortaklıklar Hukuku*).
- ŞENER, Oruç Hami; Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2017 (*Limited Ortaklıklar*).
- ŞENER, Oruç Hami; Yeni TTK Döneminde Anonim ve Limited Ortaklıklara İlişkin Verilen Yargıtay Emsal Kararlarının Değerlendirilmesi, 2. Baskı, Ankara 2020 (*Karar Değerlendirmesi*).
- TARHAN, Mehmet Umur; "Limited Şirket Ortaklığından Çıkma ve Çıkarılma", Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu, Tebliğler-Tartışmalar (12 Ekim 2018), İstanbul 2018, s. 177-219.
- TAŞDELEN, Nihat; 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma, Çıkarılma ve Fesih, Ankara 2012.
- TATLI, Burçak; "Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarma ve Ayrılma Akçesi", AHBVÜ-HFD 2021, C. XXV, S. 1, s. 165-210.
- TEKİL, Fahiman; Limited Şirketler ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 1994.
- TEKİNALP, Ünal; "Çıkmaya Katılma", Halil Arslanlı Bilim Arşivi (www.arslanlibilimarsivi.com), s. 1-7 (*Arslanlı Arşivi*).
- TEKİNALP, Ünal; Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku -Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme-, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul 2015; Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 5. Bası, İstanbul 2020 (*Sermaye Ortaklıkları*).
- TEKİNALP, Ünal; Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 2011 (*Tek Kişi Ortaklığı*).
- TEOMAN, Ömer; "Limited Ortaklığın Edindiği Kendi Paylarından Doğan Hak ve Borçlar ve Edinmenin Diğer Bazı Sonuçları", [İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 7, s. 279-286] Tüm Makalelerim, Cilt 1-11: 1971-2001, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 163-175 (*Makalelerim*).

- TEOMAN, Ömer; "Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi (Ortaksız Limited Ortaklık Sorunu)", [İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 4, s. 147-151] Tüm Makalelerim, Cilt 1-11: 1971-2001, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 125-133 (*Makalelerim*).
- TEOMA , Ömer; "Limited Ortaklığın Sennaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi", [İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 5, s. 197-207] Tüm Makalelerim, Cilt I-II: 1971-2001, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 135-152 (*Makalelerim*).
- TEOMA , Ömer; "Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmiş Kendi Paylarını Edinmesi", [İkt. Mal. 1974, C. XXI, S. 6, s. 245-250] Tüm Makalelerim, Cilt I-II: 1971-2001, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 153-162 (*Makalelerim*).
- TEOMAN, Ömer; "Limited Ortaklıklarda Genel Kurul Toplantısına İlişkin Çağrının En Az Beş Gün Önceden Yapılması Kuralı Üstüne Düşünceler", [İkt. Mal. 1978, C. XXIV, S. 11, s. 468-471] Tüm Makalelerim, Cilt I-II: 1971-2001, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 343-348 (*Makalelerim*).
- TOKCAN, F. Pelin; Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk, İstanbul 2018.
- TOPALOĞLU, Mustafa / ÖZER, Işık; "Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Muacceliyeti ve Ödenmesi", THD 2019, C. 14, S. 158, s. 1955-1967.
- TOPALOĞLU, Mustafa; "Limited Şirket Genel Kurullarının, Finansal Tablo- larının Müzakeresi Nedeniyle Ertelenmesi", I. Ticaret Hukuku Kongresi (2021), Tebliğler (Editörler: Mehmet Bahtiyar / Mete Tevetoğlu / Betül Aktaş/ Hakan Tokbaş), İstanbul 2021, s. 397-428 (*Kongre*).
- ToPALOĞLU, Mustafa; "Limited Şirketlerde Ayrılma Akçesinin Ödenmesine İlişkin Sorunların Değerlendirilmesi", ÇÜHFD 2017, C. 4, S. 8, s. 171-181 (*ÇÜHFD 2017*).
- TURANLI, Hüsnü; "Limited Şirket Hukukunda Gizli Kıyas", İzmbD 2013, Yıl, 78, S. 3, s. 10-47.
- TÜRK, Ahmet; "Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere İlişkin Hüküm- lerindeki Bazı Hata, Eksiklik ve Çelişkiler", I. Ticaret Hukuku Kongresi (2021), Tebliğler (Editörler: Mehmet Bahtiyar/ Mete Tevetoğlu / Betül Aktaş/ Hakan Tokbaş), İstanbul 2021, s. 429-452.

- TÜRKYILMAZ, İsmail / ALTUNEZEN, Fulya; "İki Ortaklı Limited Şirketlerde Haklı Sebeple Ortaklıktan Çıkarına Davası İçin Alınacak Genel Kurul Kararının Tabi Olduğu Nisabın Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi", I. Ticaret Hukuku Kongresi (2021), Tebliğler (Editörler: Mehmet Bahtiyar/ Mete Tevetoğlu / Betül Aktaş/ Hakan Tokbaş), İstanbul 2021, s. 469-494.
- ULUSOY, Erol; Anonim Şirketlerde Şirketle İşlem Yapma Yasağı ve Çifte Temsil, Ankara 2005.
- ÜÇİŞİK Güzin; "Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 189-207.
- YALÇIN SIRAĞAYA, Elif; Limited Şirketin Sona Erme Nedenleri, Ankara 2018.
- YANLI, Veliye; "Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil", Bilgi Toplumunda Hukuk - Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 673-693 *{Tekinalp Armağanı}*.
- YANLI, Veliye; "Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Dolayı Ortakların Sorumluluğu", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na Armağan, İstanbul 1999, s. 743-770 *(Moroğlu Armağanı)*.
- YARALI, Levent; Limited Şirketin Kamu Borçlarından Müdürlerin ve Ortakların Sorumluluğu, Ankara 2010.
- YASAN, Mustafa; "Limited Şirketlerde Pay Senetlerinin Hukuki Niteliği", Türkiye Adalet Akademisi, Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yılı Sempozyumu (8-10 Kasım 2017), Tebliğler Kitabı, Ankara 2018, s. 425-443 *(Sempozyum)*.
- YASAN, Mustafa; Limited Şirkette Ortakların Genişletilmiş Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2018 *(Sorumluluk)*.
- YILDIRIM, Ali Haydar; 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Bursa 2013 *(Haklı Sebeple Fesih)*.
- YILDIRIM, Ali Haydar; Türk Ticaret Kanunu Tasarısı 'na Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, İzmir 2008 *{Müdürün Hukuki Durumu}*.
- YILDIZ, Şükrü/ ÖZBAY, İbrahim/ ÖZBEK, Mustafa Serdar; "Limited Şirketler Hukukunda Ayrılma Akçesi Konusunda Tahkime Başvurulması ve Bu Konu Hakkında Verilen Hakem Kararlarının İcrasına İlişkin Bazı Hukuki Sorunlar", EBYÜ-HFD 2018, C. XXII, S. 3-4, s. 445-487.

- YILDIZ, Şükü; "6102 Sayılı TTK'ya Göre Limited Şirkette Müdürlerin Görev Süresi", *İTicÜ-SBD* 2014/2, s. 47-56 (*İTicÜ-SBD* 2014).
- YILDIZ, Şüktü; "Limited Ortaklıklarda Müdürlerin Sorumluluğu", *İTicÜ-SBD* 2013/2, s. 61-79 (*İTicÜ-SBD* 2013).
- YILDIZ, Şükü; "Sen11aye Şirketlerinde Yönetim Kayyımı Atanmasını Gerektiren Haller", *İTicÜ-SBD* 2017/2, s. 95-106 (*İTicÜ-SBD* 2017).
- YILDIZ, Şükrü; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim ve Limited Şirkete İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Konferans, Bildiriler-Tartışmalar (13-14 Mayıs 2005), Banka ve Ticaret Hukuk Araştırma Enstitüsü, Ankara 2005, s. 85-106 (*Bildiri*).
- YILDIZ, Şükrü; "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *YÜHFD* 2005, C. II, S. 1, s. 449-468 (*YÜHFD* 2005).
- YILDIZ, Şükrü; Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku, İstanbul 2007 (*Limited Şirketler*).
- YONGALIK, Aynur; Şahıs Şirketlerinde Ortak Davası (Actio Pro Socio), Ankara 2010.
- YURTMAN, Hazalcan; "TTK m. 625/2 Kapsamında Limited Şirket Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu", Sorumluluk Hukuku 2017 - Seminerler-Makaleler (Editör: Başak Baysal), İstanbul 2017, s. 469-517.
- ZENGİN, İbrahim Çağrı; Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Genel Kurulunda Yeter Sayılar, İstanbul 2020.

(YARGITAY KARARLARINA İLİŞKİN)

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

- Kazancı <http://www.kazanci.com/>
- Lexpera <https://www.lexpera.com.tr/>
- Yargıtay <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (özellikle 2012 yılından sonrasına ilişkin olmak üzere alındığı yer gösterilmeyen bütün Yargıtay kararları için)

KISALTMALAR

AATUHK	6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AHBVÜ-HFD	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AlmLOK	Alman Limited Ortaklıklar Kanunu (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung/GmbHG)
AlmPSOK	Alman Pay Senetli Ortaklıklar Kanunu (Aktiengesetz/AktG)
AnkBD	Ankara Barosu Dergisi
Art.	Artikel
AÜEHFD	Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AvK	1136 sayılı Avukatlık Kanunu
Ay	Anayasa
b.	bent
BağDK	Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar (26.03.2018 tarih ve 2018/11597 sayılı)
BAM	Bölge Adliye Mahkemesi
BankK	5411 sayılı Bankacılık Kanunu
Batider	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BBİ	Bundesblatt (Federal Resmi Gazete/İsviçre)
BGE	Entscheidungen des schweizerischen Bundesgerichts (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları)
BK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
bkz.	bakınız
BSKOR	Basler Kommentar zum Obligationenrecht
BÜHFD	Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C.	Cilt
c.	cümle

ÇekK	5941 sayılı Çek Kanunu
ÇÜHFD	Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
DKK	210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu
DMK	657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
dpn.	dipnot
eBK	818 sayılı (eski/mülga) Borçlar Kanunu
EBYÜ-HFD	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eisvBK	eski İsviçre Borçlar Kanunu (2005 yılında yapılan değişiklikten önceki metin)
eMK	743 sayılı (eski/mülga) Türk Kanunu Medenisi
ERÜHFD	Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eTK	6762 sayılı (eski/mülga) Türk Ticaret Kanunu
eTK (1926)	865 sayılı (eski/mülga) Ticaret Kanunu
FaizK	3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
GSÜHFD	Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVK	3349 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
HacHFD	Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi
HarçK	492 sayılı Harçlar Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
Hrsg.	Herausgeber
İçtBK	İçtihatları Birleştirme Kurulu
İHM	İstanbul Hukuk Mecmuası
İİK	2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İKİD	İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İkt. Mal.	İktisat ve Maliye Dergisi

İKÜHFD	İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İmzaT	Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğ
İnÜHFD	İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsvBirK	İsviçre Birleşme Kanunu [(Fusiongesetz/FusG) Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertragung / Birleşme, Bölünme, Tür Değiştirme ve Malvarlığı Devri Hakkında Federal Kanun]
İsvBK	İsviçre Borçlar Kanunu (Obligationenrecht/OR)
İTicÜ-SBD	İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İzmBD	İzmir Barosu Dergisi
karş.	karşılaştırınız
Kazancı	Kazancı İçtihat ve Bilgi Bankası
KHÜHFD	Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Kn.	Kenar Numarası
KoopK	1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
KVK	5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
Lexpera	Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi
LHD	Legal Hukuk Dergisi
m.	madde
MERSİS	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
MK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
MÜHFD	Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
MÜHF-HAD	Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
mük.	Mükerrer
N.	Numara
RG	Resmi Gazete
RKHK	4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
S.	Sayı

s.	sayfa
S. Sayısı	Sıra Sayısı
SerPK	6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
SigK	5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SÜHFD	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAAD	Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TD	Ticaret Dairesi
TFM	Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
THD	Terazi Hukuk Dergisi
TK/TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSY	Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTSG	Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
UMK	2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
vs.	vesaire
VUK	213 sayılı Vergi Usul Kanunu
Yaklaşım	Yaklaşım Dergisi
YasaHD	Yasa Hukuk Dergisi
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
YMM	Yeminli Mali Müşavir
YÜHFD	Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
YürK	6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun

[BEŞİNCİ BÖLÜM]
[SERMAYE ŞİRKETLERİ]
ÜÇÜNCÜ AYRIM
SERMAYESİ PAYLARA BÖLÜNÜMÜŞ
[PAYLI] KOMANDİT ŞİRKET

1. GENEL OLARAK

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, kanun koyucu tarafından bir sermaye şirketi olarak nitelendirilmiş (TK 124/2) ve bu nedenle anonim şirketin hemen ardından TK 564 ila 572 hükümlerinde düzenlenmiştir¹. Ne var ki öğretilde kısaca "paylı (eshamlı) komandit" olarak adlandırılan bu şirket², uygulamada artık kendisine başvuru bir ortaklık türü olmaktan neredeyse tamamen çıkmıştır.

Nitekim Gelir İdaresi Başkanlığının verilerine göre 2004 yılında toplam 56 olduğu belirtilen aktif konumdaki paylı komandit şirket sayısı, 2010 yılında bire inmiş, 2015 yılında tekrar sekize çıkmışsa da yayımlanan son verilere göre bu sayı 2020 yılında ikiye düşmüş, 2021 yılı sonu itibarıyla ise sıfırlanmış³ ve böylece ülkemizde artık aktif olarak faaliyet gösteren paylı komandit şirket kalmamıştır. Bir dönem sayılan elliyi geçen bu şirketlerin zaman içerisinde ya tür değiştirme yoluyla diğer sermaye şirketlerine dönüştürüldüğü veya tasfiye edildiği rahatlıkla söylenebilir.

Bu vesileyle ticaret şirketlerine yönelik gerek TOBB'un⁴ gerek

¹ Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkete ilişkin eTK 475-484'ten iki madde hariç aynen TK'ya aktarılan bu hükümlerde küçük de olsa yapılan değişiklikler hakkında toplu bir değerlendirme için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 475-478; ayrıca bkz. MOROĞLU, 353-354.

² Paylı komandit şirketin tarihçesi hakkında bkz. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1608-1609.

³ Yıllık olarak yayımlanan faaliyet raporlarında yer alan bu bilgiler için bkz. <https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari>.

⁴ 2010 yılından günümüze kadar kurulan ve kapanan ticaret şirketlerinin sayılan hakkında bilgi için bkz. <https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>.

Ticaret Bakanlığının⁵ yayımladığı istatistiki verilerde paylı komandit şirketler hakkında herhangi bir bilginin yer almadığını da belirtelim.

- 2 Kanuni düzenlemeye ve uygulamadaki önemine paralel bir şekilde aşağıdaki satırlarda paylı komandit şirket sadece ana hatlarıyla tanıtılmış, ardından anonim ve (adi) komandit şirketten farklı olan başlıca yönlerine işaret edilmekle yetinilmiştir".

Belirtelim ki Türk uygulamasında pek karşılaşılmaması nedeniyle öğreti bu şirket türü üzerinde fazla durmadığı gibi, paylı komandit şirkete ilişkin yargı kararları da yok denecek kadar azdır⁷.

2. TANIMI

- 3 Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket TK 564'te, "[s]ermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kollektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirket" şeklinde tanımlanmıştır.

- 4 Paylı komandit şirkette (adi) komandit şirkette olduğu gibi ortaklardan en az birinin sorumluluğunun şirket alacaklılarına karşı sınırlandırılmamış, diğerlerinin ise sınırlandırılmış olması zorunludur. İşte sorumluluğu taahhüt ettiği sermaye ile sınırlandırılan ortaklara "komanditer", sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara ise "komandite" ortak denir (TK 565/1, 568/2).

- 5 Sorumluluğu sınırlandırılmayanlar, tıpkı kollektif şirket ortaktan gibi olduğundan, onlar hakkında komandit (aynı zamanda komandite ortağına yönelik atıflar nedeniyle dolaylı bir şekilde de olsa kollektif) şirket hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Nitekim TK 565/1'de komandite ortaklara ilişkin olarak komandit şirket hükümlerinin uygulanacağı açıkça öngörülmüştür. Bunun dışında paylı komandit şirket, aksine özel bir hüküm bulunmadıkça tamamen anonim şirket hükümlerine tabidir (TK 565/2).

Ayrıca TK 566 ila 572'de öngörülen özel hükümlerin daha çok paylı komandit şirketin anonim şirketten farklı yönlerine ilişkin bu-

⁵ Bakanlığın şirket sayılarına yönelik güncel verileri için bkz. <https://ticaret.gov.tr/istatistikler/bakanlik-istatistikleri/ic-ticaret-ve-tuketici-istatistikleri/sirket-bilgileri>.

⁶ Daha geniş bilgi için bkz. (eTK dönemine ilişkin) DOMANIÇ, 470 vd.; ARSLA u/DOMANIÇ, 3-20; İMREGÜN, 180 vd.; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 399 vd.; POROY (Tekinalp/Çamoğlu) (2010), N. 1608 vd.; (TK dönemine ilişkin olarak) TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1608 vd.; ayrıca bkz. PULAŞLI, Şerh, § 18; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 12; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 609 vd.; KARAHAN/ÇELİKTAŞ, 331 vd.; AYHANIÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 413 vd.

⁷ Nitekim 1967 yılına ait karşılaştığımız yegane karar için bkz. Yargıtay TD'nin 26.09.1967 tarih ve 3393/3400 sayılı karar (özetini için Eriş, 3303; ayrıca İMREGÜN, 181 dnp. 1).

lunduğunu, ancak bu arada ilginç bir şekilde toplam dokuz maddeden üçünün (TK 565, 569, 570) münhasıran uygulanacak hükümlere yapılan atfa tahsis edildiğini, keza TK 565/2'de öngörülen genel yol-lamanın kapsamına giren TK 566/1 ile 568/1'in ise anonim şirkete ilişkin hükümlerin (TK 337/1, 339/1) içerik yönünden gereksiz bir tekrardan ibaret olduğunu da belirtelim.

Bir şirketin (adi) komanditten ayrılmasında ve paylı komandit 6
olarak nitelendirilmesinde en belirleyici özellik, sermayesinin tıpkı anonim şirkette olduğu gibi (belirli ve) paylara bölünmüş olmasıdır. Bu nedenle sermaye, paylara bölünmeksizin sadece birden fazla ko-manditerin sermayeye katılma oranlarını göstermek amacıyla kısımla-ra ayrılmışsa, artık bir paylı komandit şirketten de söz edilemeyecek ve bu şirket hakkında (adi) komandit şirket hükümleri uygulanacaktır (TK 564/1-c.2).

Sermayenin paylara bölünmesi mecburiyetine yönelik TK 564/1 düzenlemesinin amacı, paylı komandit şirketin anonim şirkete benze-yen yönüne ilişkin hükümlerin uygulanmasına zemin hazırlamak, bu bağlamda özellikle payın serbestçe devrine imkan tanımaktır.

3. ANONİM ŞİRKETTEN FARKLI OLAN BAŞLICA YÖNLERİ

Sermaye şirketi olarak nitelendirilmesi nedeniyle daha yakın bir 7
konumda bulunduğu anonim şirket ile paylı komandit şirket arasında-ki belli başlı farklılıklar şu şekilde özetlenebilir:

(1) Bir defa anonim şirkette bütün pay sahiplerinin sorumluluğu ta- S
ahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sınırlıyken (TK 329/2, 480/1), paylı komandit şirkette sorumlulukları sınırlandırılmış komanditer ortakların yanı sıra, sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlandırıl-mamış en az bir komandite ortağın da bulunması zorunludur (TK 564).

Sınırsız sorumluluğu bulunan komandite ortakların tıpkı kollektif ve komandit şirkette olduğu gibi (TK 211, 304/3) gerçek kişi olmaları şarttır'; tüzel kişiler paylı komandit şirkette ancak komanditer ortak olabilirler.

(2) Anonim şirket tek kişi ile kurulabilirken, paylı komandit 9
şirkette kanun koyucu en az beş kurucunun varlığını aramıştır (TK 568/2). Bunlardan en az birinin komandite, yine en az birinin de ko-manditer olması zorunludur.

Esasen sorumlulukları farklı en az iki ortağa ihtiyaç duyulan pay-

⁸ Bu yönde bkz. DOMANİÇ, 472; ARSLANLI/DoMANİÇ, 5; bazı tereddütlerle birlikte sonuç olarak aynı yönde TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1616.

lı komndit oı laklğın tek kışi ile kurulması mümkün değildir. Bununla birlikte kamın koyucunun anonim şirkete ilişkin eski dzenlemeyi (cTK 277) neden burada takip etmek ihtiyaı duyduğu ve asgari beş ortak şartı aradığı konusunda bu şirket tırüne ilişkin madde gerekçelerinde makul bir açıklama yapılmış değildir.

öte yandan bütün kurucular esas sözleşmeyi imzalayacağı ve anonim şirkette tedrici kuruluş kaldırıldığı için ha)en eTK 278/2'de olduğu gibi "*şirkete paradan başkaca sermaye koyanların*" da kurucu sayılacağını dzenleyen TK 568/1'in hukuken bir karşılığı ve anlamı yoktur⁹. Tedrici kuruluşun kaldırılması ve buna paralel bir şekilde eTK 480 hükmünü karşılayan bir dzenlemeye TK'da yer verilmemesi nedeniyle paylı komandit şirkette artık bir kuruluş genel kurulundan söz edilmesi de kesinlikle mümkün deęildir¹⁰.

10

(3) Faaliyet konusuna göre bazı anonim şirketlerin kuruluşu için Bakanlıktan izin alınması gerekirken (TK 333), paylı komandit şirket açısından böyle bir izne ihtiyaç duyulmamıştır (TK 566/2).

1.1

(4) Yönetim ve temsil yetkisi bu şirket türünde kanunen komandite ortaklara bırakılmış (TK 565/1, 570, 571/1), bir başka deyişle paylı komandit şirketlerde de diğer şahıs şirketlerinde olduğu gibi "özden organ ilkesi" benimsenmiřtir¹¹. Bu nedenle anonim şirket esas sözleşmesinde bulunması zorunlu olan yönetim kuruluna yönelik bir dzenlemeye [TK 339/1-(g)] paylı komandit şirket esas sözleşmesinde yer verilmesine gerek yoktur (TK 567). Başka bir ifadeyle, anonim şirketteki yönetim kurulunun fonksiyonu paylı komandit şirkette komandite ortaklara yüklenmiştir.

Belirtelim ki TK 567'de hariç tutulan bent, TK 339'un yönetim kurulu üyelerine ve bunların şirketi temsiline ilişkin (g) bendi yerine hatalı bir şekilde şirketin karından kurucular, yönetim kurulu üyeleri ve diğer kişilere sağlanacak menfaati dzenleyen (f) bendi olarak zikredilmiřtir¹¹ [nitekim bkz. ve karş. eTK 478/1 ve yollama yaptığı

⁹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 476; ayrıca eTK dönemine ilişkin olarak da bu yönde bkz. İMREGON, 184; karş. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1617; PULAşLI, şerh, § 18 N.12; PULAşLJ, Genel Esaslar, § 12 N. 9; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 611; KARAHAN/ÇELİKTAş, 331; AYHANIÇAğLAR/ÖZDAMAR, 414.

10

Bunla birlikte bkz. ve karş. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1617; ayrıca paylı komandit şirkette genel kurulun "kuruluş işlemlerinin tamamlanmasına ilişkin fonnaliteleri icra eden" bir kurul olduğundan söz eden PULAşLJ, şerh, § 18 N. 25; PULAşLI, Genel Esaslar, § 12 N. 23; keza BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 613.

ii

TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1623.

KENDİGELEN, İlk Tespitler, 477; ayrıca MÖRÖğLU, 354; KARAHAN/ÇELİKTAş, 331; karş. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1617, 1618; PULAşLI, şerh, § 18 N. 15; PULAşLI, Genel Esaslar, § 12 N. 13; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 611; AYHANIÇAğLAR/ÖZDAMAR, 414.

eTK 279/1-(6)]. Bu hata düzeltilinceye kadar yollamanın (g) bendine yapılmış olarak anlaşılması ve uygulanması gerekir (karş. TSY 68/4).

Bu durumun bir diğer sonucu olarak anonim şirket yönetim kurulunun görevleri ve üyelerinin sorumluluklarına ilişkin hükümlerin tamamı yönetici konumunda olan komandite ortaklar hakkında doğrudan uygulama alanı bulacaktır (TK 570).

(5) Anonim şirkette yönetim kurulunun görevden alınması genel kurulun devredilemez yetkileri arasındayken [TK 408/2-(b)], paylı komandit şirkette kendilerine yönetim ve temsil yetkisi tanınan komandite ortaklar kollektif şirket hükümlerine göre, yani ilke olarak sadece haklı sebeplerin varlığı halinde ve mahkemece verilecek bir kararla görevden alınabilirler (TK 571/1-c.1, 219, 220, 235).

12

Görevden alma davası, komandite veya komanditer sıfatından bağımsız olarak her bir ortak tarafından açılabilir¹³.

Görevden alınmaya ilişkin mahkeme kararının ticaret siciline tescili ile birlikte bu komandite ortağın tescil tarihinden sonra doğacak şirket borçlarından dolayı kişisel sorumluluğunun sona ereceğini de ekleyelim (TK 571/1-c.2).

(6) TK 565/2'de yapılan genel yollama uyarınca paylı komandit şirkette de TK 332 kapsamında kayıtlı sermaye sistemi benimsenebilir; buna karşılık sadece anonim şirkete tanınan payların halka arzı imkanından [SerPK 3/1(e), 16] paylı komandit şirketin yararlanması mümkün değildir.

13

(7) Nihayet kanun koyucu yönetim yetkisini haiz komandite ortakların rekabet yasağı hakkında da özel bir düzenleme öngörmüş ve bir komandite ortağın diğer komandite ortaklar ile genel kurulun iznini almaksızın şirketin işletme konusuna giren bir iş yapmasını veya bu tür işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak katılmasını yasaklamıştır (TK 572/1).

14

Rekabet yasağına aykırılık halinde komandite ortak hakkında kollektif şirkette öngörülen yaptırımlar (TK 231) uygulama alanı bulacaktır (TK 572/2).

Öte yandan izni aranan genel kurulun ise sadece komanditer ortaklardan oluşacağı kabul edilmelidir; zira TK 572/1 hükmünde komandite ortakların her birinden izin alınması gerektiğine ayrıca işaret edilmiştir.

^{JJ} Bu açıdan karş. herhangi bir kanuni dayanağı bulunmaksızın ve muhtemelen eTK'daki düzenlemeden hareketle, azil davası için öncelikle genel kurulda bir karar alınması ve daha sonra davanın denetçi (!) tarafından açılması gerektiğinden söz eden 1<.ARAHAN/ÇELİK.TAŞ, 332 dpn. 2.

15 Burada son olarak komanditelerin birbirleriyle, komanditerlerin tünüyle ve üçüncü kişilerle olan hukuki ilişkileri, bu bağlamda sorunluluğu, şirketin yönetim ile temsiline ilişkin görev ve yetkileriyle şirketten ayrılmalarının komandit şirket hükümlerine tabi olduğunu anılanlar dışında ve aksine özel bir düzenleme öngörülmediği süreci anonim şirkete ilişkin tüm hükümlerin, -mahiyetine uygun düştüğü ölçüde- paylı komandit şirket hakkında da uygulama alanı bulacağını belirtelim (TK 565/2).

Bu bağlamda örneğin oy hakkı konusunda komandit şirkette olduğu gibi her ortağın sadece bir oy hakkı olacağı kuralı (TK 309/1) değil, oy hakkının ortağın sahip olduğu payların itibari değerine göre (TK 434/1) belirleneceği kuralı geçerlidir¹⁴. Aynı durum azlık hakları dahil diğer tüm pay sahipliği hakları açısından da söz konusudur¹⁵.

16 Pay sahipliği haklarının birçoğunun kullanılacağı organ sıfatıyla bir genel kurula ihtiyaç olduğundan, anonim şirket genel kuruluna ilişkin hükümler de -mahiyetine uygun düştüğü ölçüde- paylı komandit şirket hakkında uygulanacaktır (TK 565/2). Bu kurul ise TK 572/1'den farklı olarak sadece komanditer değil, aynı zamanda komandite ortaklardan da oluşan bir genel kuruldur¹⁶.

4. KOMANDİT ŞİRKETTEN FARKLI OLAN BAŞLICA YÖNLERİ

17 Paylı komandit ile (adi) komandit şirket arasındaki belli başlı farklılıklar ise şu şekilde özetlenebilir:

18 (1) Komandit şirketin kuruluşu için biri komandite, diğeri komanditer olmak üzere iki kurucu ortağa ihtiyaç varken, paylı komandit şirket açısından asgari beş kurucu şartı aranmıştır (TK 568/2).

Şüphesiz bu beş ortaktan en az birinin komandite ve yine en az birinin komanditer olması zorunludur. Ayrıca kurucu sıfatını taşıyan komanditerlerin sahip oldukları payların her birinin tutarının esas sözleşmeye yazılması gerekir (TK 568/2).

19 (2) Paylı komandit ile komandit şirket arasındaki en önemli fark, sermayesinin tıpkı anonim şirkette olduğu gibi paylara bölünebilmesi-

¹⁴ Karş. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1624.

¹⁵ Bu yönde İMREGÜN, I94; azlık hakları açısından karş. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1634a.

¹⁶ Nitekim bu yönde bkz. TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1624; İKRAHAN/ÇELİKTAŞ, 332; AYHAN/ÇAĞLARIOZAMAR, 416; ayrıca bkz. (ve kurulun işlevi açısından karş.) PULAŞLI, Şerh, § 18 N. 8, 25; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 12 N. 6, 23; BİLGİLİDEMİRKAPı, 612-613; keza karş. eTK döneminde de sadece komanditerlerden oluşan bir genel kuruldan söz eden BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 400, 405-406.

<lr (TK 564). Bu paylar için kıymetli evrak niteliğinde pay senedi de çıkartılabilir (TK 565/2, 484). Ayrıca senede bağlansın bağlanmasın paylar her türlü hukuki işleme konu olabilir; bu bağlamda ilke olarak serbestçe devredilebilir (TK 565/2, 490/1). Buna karşılık komandit şirkette sermayenin paylara bölünmesi mümkün olmadığı gibi, komanditer ortağın dahi şirkette sahip olduğu payın devri diğer ortakların onayına tabidir (TK 315).

Bu arada payların devri imkanından paylı komandit şirketteki komandite ortağın da yararlanabileceğini, ancak bu sıfatını yitirecek şekilde tilin paylarını devretmesinin mümkün olmadığını, bunun için ayrıca esas sözleşme değişikliğine ihtiyaç bulunduğunu belirtelim¹⁷.

(3) Komandit şirket ancak bir ticari işletme işletmek üzere kurulabilecekken (TK 304/1)¹⁸, paylı komandit şirket tıpkı anonim şirket gibi kanunen yasaklanmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir (TK 565/2, 331).

(4) Ayrıca kanun koyucu komandit şirket açısından asgari bir sermaye şartı aramamışken, TK 565/2'de yapılan genel yollama uyarınca bir paylı komandit şirketin kurulabilmesi için TK 332/1'de öngörülen miktarda asgari (esas) sermayenin taahhüt edilmesi¹⁹ ve nakden taahhüt edilen sermayenin de en az dörtte birinin kuruluş aşamasında ödenmesi (TK 344/1) zorunludur.

(5) Komandit şirkette komanditer ortakların sınırlı sorumluluğu bazı hallerde ağırlaşabilir veya giderek sınırsız hale gelebilirken²⁰, paylı komandit şirkette komanditer ortakların sorumluluğu tıpkı bir anonim şirket pay sahibinin sorumluluğu gibidir²¹ ve her zaman taahhüt ettiği sermaye payı ile sınırlıdır.

Öte yandan komandit şirketteki komandite ortağın sorumluluğu yönetim ve temsil hakkından bağımsızken, bir başka deyişle bu haktan yoksun bırakılmasına rağmen sınırsız olarak sorumluluğu devam ederken, paylı komandit şirkette mahkeme kararı ile görevden alınan komandite ortağın kişisel sorumluluğu kararın tescili ile birlikte ileriye yönelik olarak tamamen sona ermektedir (TK 571).

¹⁷ Sözleşme değişikliği açısından bu yönde bkz. İMREGÜN, 196.

¹⁸ Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler I, N. 483.

¹⁹ Bu yönde bkz. İMREGÜN, 186; TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1613; karşı. DOMANIÇ, 471-472; ARSLANLI/İDOMANIÇ, 5.

²⁰ Bu konuda bkz. KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler I, N. 747 vd.

²¹ İMREGÜN, 195; TEKİNALP (Poroy/Çamoğlu), N. 1614.

23 (6) Komandit şirkette komanditer ortaklara özel bir denetleme hakkı tanınmışken (TK 310), paylı komandit şirkette denetim genel kurulca seçilen denetçi tarafından gerçekleştirilir (TK 565/2, 397 vd.).

24 (7) Nihayet komandit şirketin sona ermesi ve tasfiyesi hakkında kollektif şirket hükümleri uygulama alanı bulacakken (TK 328), paylı komandit şirketin sona ermesi ve tasfiyesi anonim şirket hükümlerine tabi tutulmuştur (TK 565/2).

Bu bağlamda örneğin bir komanditerin iflası ile şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmak kaydıyla ölümü ve kısıtlanması komandit şirketin sona ermesine sebep olurken, bu durumların hiçbirisi paylı komandit şirkette bir sona erme sebebi değildir.

25 Öte yandan komandite ortakların şirketten ayrılmaları konusunda ise (adi) komandit, dolayısıyla kollektif şirkete ilişkin hükümlerin uygulanacağı bu vesileyle tekrar hatırlatılmalıdır.

DÖRDÜNCÜ AYRIM

LİMİTED ŞİRKET

BİRİNCİ ALT AYRIM

KAVRAM, UNSURLAR VE KURULUŞ

1. GENEL ÜLARAK

1.1. Kanuni Düzenleme

Kanun koyucu tarafından bir sermaye şirketi olarak nitelendirilen (TK 124/2) limited şirket, aynı grupta yer alan anonim ve paylı komandit şirkete yönelik hükümleri takiben son ticaret şirketi olarak TK 573 ile 644 hükümlerinde düzenlenmiştir (ayrıca bkz. YürK 1-7, 15-19 ile özellikle YürK 20-27).

26

Belirtelim ki ülkemizde ilk kez 1926 tarihli eTK'da öngörülen limited şirket¹, 1956 tarihli eTK ile daha kapsamlı bir düzenlemeye kavuşturulmuş, nihayet 2011 tarihli TK ile limited şirkete ilişkin hükümlerde köklü değişiklikler yapılmıştır. Son düzenlemenin büyük bir kısmının doğrudan kaynağı ise esasen bu şirket türüne yönelik madde gerekçelerinin hemen giriş kısmında da "dikkate alınmıştır"

27

¹ Limited şirketin tarihçesi hakkında bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 1-4; ARSLANLI, Batider 1962, 433-437; tarihçe ile birlikte Türk hukukunda bugüne kadar yapılan düzenlemeler hakkında genel bilgi için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 45 vd.; ALIŞKAN, 63 vd.; keza Almanların hukuk hayatına kazandırdığı limited şirketin tarihsel gelişimi ve Kıta Avrupa'sına dahil olanların yanı sıra Anglo Sakson sisteminde yer alan ülkelere, bu bağlamda özellikle Amerika'ya da ihracı konusunda bkz. AKINCI, İHM 2018, 485 vd.

² TK'nın limited şirkete ilişkin hükümlerindeki {eTK'ya oranla) yenilik ve değişiklikler hakkında toplu bir değerlendirme için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 478 vd.; ayrıca MoROĞLU, 355 vd.; (henüz yürürlüğe girmeden ilga edilen hükümlere dikkat etmek kaydıyla) görsel bir liste ile birlikte BiçERİHAMAMcıoĞLU, MÜHFD 20 11, 229 vd.; yapılan bu yeni düzenlemeye yönelik genel gerekçe ve madde gerekçeleri hakkında ise bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, TBMM (S. Sayısı: 96), 32, 50-51, 264 vd. (metin için bkz. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss96.pdf>); keza KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 40, 66-68 ile 683 vd.

Anonim şirkete oranla kuruluşu oldukça basit, yapısı sade olan ve -kanun koyucunun verdiği izin çerçevesinde (TK 579)- istendiği gibi şekillendirilebilen limited şirket, esasen şahıs şirketlerine ilişkin bazı özellikleri de bünyesinde barındıran, ancak özellikle ortaklarının sorumluluğu taahhüt ettikleri sermaye payları ile sınırlandırılmış (TK 573/2) bir sermaye şirkettir. Bu yönleriyle limited şirketin, daha çok küçük ve orta ölçekli işletmeler için öngörülen bir şirket türü olduğu öğretide de genel kabul gören bir yaklaşımdır⁹.

Nitekim yeni düzenleme kapsamında ortakların sorumluluklarının sınırlandırılmasının yanı sıra,

- özellikle şirketin genel kurul kararlarının oluşumunda artık ortak sayısı dikkate alınmaksızın, sadece toplantıda temsil edilen oylara veya sermayeye göre belirlenen çoğunluk ilkesinin kabul edilmesi [TK 620, 621/1, ayrıca TK 589; bununla birlikte karş. TK 151/1-(c), 173/1, 189/1-(c)]¹⁰,
- esasen şahıs şirketleri için geçerli olan özden organ ilkesinden (anlamı için bkz. Kn. 197) vazgeçilerek seçilmiş organ sisteminin benimsenmesi [TK 576/1-(d), 623/1)n ve buna paralel olarak müdürlerin, genel kurul tarafından görevden alınabileceğinin veya yönetim hakkı ya da temsil yetkilerinin sınırlandırılabilceğinin açıkça öngörülmesi (TK 630/1),
- bir ortak bir esas sermaye payı kuralının tamamen terk edilerek bir anlamda şirket sermayesinin daha baştan paylara bölünmesine ve ortağın birden fazla esas sermaye payı iktisabına imkan tanınması (TK 583/2-3),

⁹ Nitekim bu yönde örnek olarak bkz. MEIER-HAYOZ/!FORSTMOSER!SETHE, § 18 N. 18, 40, 45; keza tarihsel gelişim açısından aynı yönde bkz. BSK OR 11-BAUDENBACHER/GÖBE!J SPEITLER, Art. 772 N. 1; bu bağlamda limited şirketin bir ticari işletme işletmesinin zorunlu olmadığı, küçük tarımsal faaliyetler, serbest meslek faaliyetleri, hatta esnaf işletmesinin de limited şirket şeklinde örgütlenebileceği yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-13; ayrıca limited şirketin şirketler topluluğunda "çatı ortaklık" için uygun bir şirket türü olduğu yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-26; keza limited şirketin aile şirketleri için de uygun bir yapılanma modeli sunduğu yönünde HAMAMCIOĞLU, 171-178; şahıs şirketlerinin aksine sermaye şirketleri bakımından kanunen aranmayan ticari işletme işletmek şartı açısından ayrıca bkz. KENDİGELENİK!RCA, Şirketler 1, N. 747 vd.

¹⁰ Bu açıdan karş. KARAHAN/ÇEKER, 827-828 (bununla birlikte bkz. 831).

¹¹ Bu konuda madde gerekçesindeki açıklamaların yanı sıra ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-08a; keza mehz İsviçre hukukunda limited şirket açısından muhafaza edilen ilke (yönetim sistemi) için bkz. Botschaft 2001, 32 11; MEIER-HAYOZ/!FORSTMOSER!SETHE, § 18 N. 33, 118.

- esas semlaye paylarının nama yazılı da olsa kıymetli ev□a□a bağlanmasının kabul edilmesi (TK 593/2) ve bu payların devnnin □T□'ya oranla kolaylaştırılması (TK 595),
- ıntıfa senedinin yanı sıra imtiyazlı esas sermaye payı ihracı konusunda her türlü şüpheyi giderecek özel hükümlerin benimsenmesi [TK 576¹¹-(c), 578, 582, 584, 618/2-3],
- t□□?.rtaklı_ola□a□kurulabilmesine veya sonradan tek ortaklı şirkete donuşmesine ızın verilmesi (TK 573/1, 574/2),
- birçok konuda doğrudan anonim şirket hükümlerine yollama ya □ıl _ma s veya anonim şirket hükümlerine paralel düzenlemeler getirilmesi (bkz. Kn. 33)

gibiöze□_li□ler,.esasen kanun koyucunun da limited şirketleri ?□.h□ baştan küçük birer anonim şirket olarak yapılandırmayı hedeflediğini açıkça göstermektedir¹²

1

Bununla birlikte limited şirket, bir yandan ortakların şirk□tten çı□□sı □e□a çıkarılması (TK 638-642), her bir ortağa tanınan şirket mudurlennin görevden alınmasını veya yetkilerinin sınırlandırılması-nı mahkemeden talep etme hakkı (TK 630/2), kapsamı genişletilmiş ve güçlendirilmiş ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı (TK 614), buna karşılık ortaklar için de açıkça kabul edilen bağlılık (sadakat) yükümlülüğü (TK 613), esas sermaye payının devrinin belirli şartlara bağlı olması (TK 595-598) gibi kanunda açıkça düzenlenen; öte yandan ortaklar için ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri getirilebilmesi (TK 603-607), genel kurul kararları açısından belirli veya belirlenebilir ortaklara veto ya da üstün oy hakkı tanınabilmesi [TK 577/1-(e)], ortakların da rekabet yasağına tabi tutulabilmesi [TK 577/1-(g)], şirketten çıkmaya, çıkarılmaya veya şirketin sona ermesine yönelik özel sebepler benimsenebilmesi [TK 577/1-(k-m)] gibi şirket sözleşmesinde öngörölmek kaydıyla uygulanabilen şahıs şirketlerine özgü özellikleri de bünyesinde barındırmaktadır¹³.

Nihayet belirtelim ki limited şirketi saf bir sermaye şirketi olan anonim şirketten ayıran bu yönü mehz İsviçre hukukunda limited şir-

¹² Bu yönde ayrıca bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 18-01 (karş. TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 18-01); ALIŞKAN, 84, 218-219; KARAHAN/ÇEKER, 819, 822; karş. TURANLI, 14; mehz İsviçre hukuku bakımından da aksi yönde karş. MEIER-HAYOZJ FORSTMOSERISSETHE, § 18 N. 17; bununla birlikte limited şirketin anonim şirkete yakınlştırıldığı yönünde bkz. BSK OR 11-BAUDENBACHERİGönELISPEITLER, Art. 772 N. 1a.

¹³ Şahıs ve sennaye şirketine yönelik özellikler bakımından mehz İsviçre hukuku açısından da benzer tespitler için bkz. MEIER-HAYOz/FoRSTMOSERISSETHE, § 18 N. 30-31; BSK OR II-BAUDENBACHERİGöBELISPEITLER, Art. 772 N. 9 (belirtelim ki bu karşılaştınnada Türk hukuku bakımından göze çarpan en önemli fark, İsviçre hukukunda korunan özden organ ilkesinin de limited şirketin şahıs şirketlerine benzer bir özelliğı olarak halen anılmasıdır).

ketkavramının tanımına aynen, "kişisel özellikler taşıya_n bir sermaye şirketi (*eine personenbezogene Kapitalgesellschaft*)" (İsvBK 772/1) şeklinde yansıtılmıştır.

1.2. Uygulama

Limited şirket özellikle 1980'li yıllardan sonra ülkemizde en çok tercih edilen ticaret şirketi türü olarak karşımıza çıkmakta¹⁵ ve günümüzde sayısı diğer tüm ticaret şirketlerinin neredeyse beş katı olan sekizyüzünü aşarak halen bu özelliğini muhafaza etmektedir.

Bir fikir vermesi açısından son on yıl içinde (2012-2021 arasında) ülkemizde 615.810 limited şirketin kurulduğunu, buna karşılık 114.816 limited şirketin ise tasfiye edilerek kapandığını veya tür değiştirdiğini, yıllar itibariyle yeni kurulan limited şirket sayısının 2021'de 95.041 ile rekor seviyeye ulaştığını¹⁶, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından düzenlenen faaliyet raporuna göre 2021 sonu itibariyle toplam 806.527 aktif limited şirket bulunduğunu¹⁷ belirtelim.

İlginç bir şekilde Ticaret Bakanlığının yayımladığı istatistiki verilerde ise 2021 sonu itibariyle limited şirket sayısı 988.704 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca bu sayı 2022'nin Şubat ayında bir milyonu da aşmıştır¹⁸. Daha önce de belirtildiği üzere¹⁹ bu farklılığın muhtemel gerekçesi Bakanlığın yayımladığı verilerde şirketler arasında aktif veya pasif şeklinde bir ayın yapılmaması, bir başka deyişle hiçbir faaliyet göstermemesine rağmen ticaret siciline tescilli bulunan tüm şirketleri kapsamasıdır.

1.3. İnceleme Planı

Ülkemizdeki toplam sayısı dikkate alındığında limited şirket hakkında daha kapsamlı bir anlatıma ihtiyaç olduğu şüphesizdir. Ne var ki kanun koyucu limited şirkete ilişkin birçok konuda doğrudan

¹⁵ Terimin anlamı için bkz. Botschaft 2001, 3154-3155, 3169-3170; keza MEIER-HAYOZ/ FORSTMOSER/SETHE, § 18 N. 14.

Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler I, N. 472.

¹⁶ 2010'dan günümüze kadar kurulan ve kapanan limited şirketlerin sayıları hakkında bilgi için bkz. <https://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapanan-Sirketistatistikleri.php>.

¹⁷ Bu bilgi için bkz. <https://www.gib.gov.tr/kurumsal/stratejik-yonetim/faaliyet-raporlari>. Bu adresten ayrıca 2022 öncesine ilişkin faaliyet raporlarına ve dolayısıyla ilgili yıllarda mükellef sıfatını taşıyan limited şirket sayılarına da ulaşılabilir.

¹⁸ Bu bilgi ve üç ayda bir güncellenen şirket verileri için bkz. <https://ticaret.gov.tr/istatistikler/bakanlik-istatistikleri/ic-ticaret-ve-tuketici-istatistikleri/sirket-bilgileri> (Haziran 2022).

¹⁹ KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler I, N. 489.

anonim şirket hükümlerine yollama yaptığı gibi (nitekim açıkça bkz. TK 578, 609, 610, 634, 635, 636/5, 643, 644; ayrıca kıyasen kaydıyla TK 584, 592, 617/3, 622, 629/1, 633), bazı konularda ise -esasen yollama yapmak yerine, gereksiz bir şekilde- anonim şirket hükümlerine tamamen benzer bir düzenleme öngörmeyi tercih etmiştir. Öte yandan eTK 543 'ün aksine şahıs şirketlerine yönelik herhangi bir yollamaya ise yeni kanunda yer verilmemiştir²⁰.

Yapılan bu yollamalar nedeniyle anonim şirkete özgü toplam -yürürlükten kaldırılanlar hariç- 223 maddenin en az 77'sinin, yani üçte birinden fazlasının doğrudan veya kıyasen, daha doğru bir ifadeyle niteliğine uygun düştüğü ölçüde limited şirket hakkında da uygulama alanı bulacağını belirtelim²¹.

Anonim ve limited şirketlerde birbirine paralel bir şekilde öngörülen düzenlemelere ise şu örnekler verilebilir: Aynı içerikle olmak üzere TK 573/3 ile 331; TK 579 ile 340; TK 581 ile 342; TK 588 ile 355; TK 599/2 ile 477/1-c.2; 600/3 ile 432/2; TK 629/2 ile 371/6; TK 632 ile 371/5; TK 637 ile 352; benzer içerikle olmak üzere 574/2-3 ile 338/2-3; TK 582 ile 339/2-(c); TK 583/4 ile 347; TK 597/1 ile 493/5; TK 601 ile 480/3; TK 608/1 ve 3 ile 509/2, 523/1-2; TK 609 ile 509/1, 510; TK 611 ile 512-513; TK 618/3 ile 479/3; TK 623/2 ile 359/2; TK 627 ile 357; TK 636/3-4 ile 520/2, 531¹; ayrıca TK 612 ile TK 379 vd.; TK 616/1 ile TK 408/2; TK 625/1 ile TK 375. İçerik itibarıyla birbirine paralel olan, ancak yukarıda da işaret edildiği gibi bir kısmı sadece fıkra düzeyinde bulunan hükümlerin sayısı ise 30'un üzerindedir.

Bu vesileyle anonim şirket hükümlerine basit bir yollama yapmak yerine paralel nitelikteki hükümlerin limited şirket açısından bir kez daha düzenlenmesinin kanun yapma tekniği bakımından isabetli bir yaklaşım olmadığına işaret edelim.

3⁴

Bu tercihi takiben burada da ilke olarak sadece limited şirkete özgü hükümler incelenmiş, benzer bir düzenleme içeren veya atıf yapılan konularda ise anonim şirkete ilişkin açıklamalara kısaca işaret edilmekle veya yollama yapılmakla yetinilmiştir²³. Aynı zamanda her

²⁰ Bununla birlikte karşı. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 1; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 1.

²¹ *Yollamalara* yönelik benzer nitelikte özel bir inceleme ve uygulanacak hüküm sayısının (doğrudan 50, kıyasen 34 olmak üzere) toplam 84 olarak tespiti için bkz. ve karşı. TURANLI, 16 vd., 34, 43.

²² Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 480-481 ve orada dpn. 4.

²³ Konuyu tüm boyutlarıyla inceleyen çalışmalar için bkz. (eTK dönemine ilişkin) en kapsamlı eser olarak (eTK 503-535 için) ARSLANLI, Limited Şirketler, 1 vd. ve {eTK 536-537 için} ARSLANLI, Armağan, 713 vd. ile (eTK 536-537 dahil takip eden maddeler için) ARSLANLI/İDOMANİÇ, 500 vd.; ayrıca bkz. KARAYALÇIN, 335 vd.; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku,

iki sermaye şirketi türünü karşılaştırma imkanı sunan bu yöntem, ister istemez sistematik olarak anonim şirkete yönelik planın aynen takip edilmesini de zorunlu kılmıştır.

Oysa TK'da limited şirket, eTK'ya paralel olarak düzenlenmiş, dolayısıyla sıralamada bölüm olarak öncelik, tanım ve kuruluşu (TK 573-588) takiben şirket sözleşmesinin değiştirilmesi (TK 589-592) ile ortakların hak ve borçlarına (TK 593-615) verilmiş, ardından şirketin organları (TK 616-635) ile sona erme ve ayrılmaya ilişkin hükümler (TK 636-643) ve nihayet anonim şirkete yönelik bazı hükümlere yapılan atıfları içeren TK 644 öngörülmüştür.

2. KAVRAM

Limited şirkete ilişkin birinci bölümün başlığı "Tanım ve Kuruluş" olmasına rağmen, kanun koyucu eTK 503'ün aksine TK 573'te limited şirkete yönelik bir tanım vermemiş, maddenin "Kavram" şeklindeki kenar başlığına paralel bir şekilde sadece limited şirketin (bazı) nitelik ve özelliklerini tanıtmakla yetinmiştir²⁴.

35

Nitekim bu bağlamda limited şirket kavramı TK 573/1'de "[.] bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur" şeklinde açıklanmış; hemen ikinci fıkra da ortakların sorumluluğunun sınırlı olduğuna işaret edilerek limited şirketin sermaye şirketi niteliğine özel olarak vurgu yapılmış ve nihayet son fıkra da ise limited şirketin de "[...] kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabil[eceği]" yönünde anonim şirkete (TK 331) paralel bir düzenleme getirilmiştir.

Şirketin ismindeki "limited" terimi, eTK (1926) 503-516'nın (Yedinci Fasıl) başlığında açıkça belirtildiği üzere şirkete kamın koyucu tarafından "sınırlı sorumlu (mahdut mesuliyetli)" şeklinde verilen ada işaret eden²⁵ "sınırlı (mahdut)" anlamındaki İngilizce "limited"

36

161 vd.; CERRAHOĞLU, 1 vd.; TEKİL, 5 vd.; POROYFEKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1635 vd.; (Tasarıya yönelik ilk çalışma olarak) YILDIZ, Limited Şirketler, 1 vd.; (TK dönemi-ne ilişkin) ŞENER, Limited Ortaklıklar, 1 vd.; ÇEBİ, Limited Şirketler, 27 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 1 vd.; ayrıca TEKİNALP, Sermaye Ortaklık.ları, § 18-22; ÇAMOĞLU (PoroY/fekinalp), N. 1635 vd.; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 34-41; PULAŞLI, Şerh, § 67-74; BİLGİLİDEMİRKAPİ, 615 vd.; (şirket sözleşmesinin değiştirilmesi hariç) KARAHAN/ÇEKER, 819 vd.; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 669 vd.; AYHANİÇAĞLA.RİÖZDAMAR, 417 vd.; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 397 vd.; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 533 vd.

²⁴ Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 481-482.

²⁵ Keza bkz. HiRş, 189, 340.

kelimesinden gelmektedir⁶. Ancak buradaki sınırlı sorumluluğun limited şirkete değil, doğrudan ortaklarına yönelik olduğu ayrıca belirtilmelidir¹.

3. UNSURLAR

37 . :TK 573'teki düzenlemenin limited şirkete ilişkin tüm unsurları ıkarırdığını söylemek mümkün değildir. Bununla birlikte kararın mayoneflik bu hükümden ve diğer ilgili maddelerden hareketle limited şirketin unsurları şu şekilde özetlenebilir⁸:

3.1. Kişi Unsuru

38 Limited şirket, tıpkı anonim şirket gibi bir veya daha çok gerçek ya da tüzel kişi tarafından kurulabilir (TK 573/1). Dolayısıyla kolektif ve yalnızca komandite ortaklar yönünden komandit şirketin (TK 211, 304/3) aksine limited şirkette tüzel kişilerin ortak olmasına yönelik bir sınırlama yoktur.

Gerçek kişilerin bir limited şirkette ortak sıfatını kazanabilmeleri açısından fiil ehliyetine ilişkin genel ilkeler burada da aynen uygulama alanı bulacaktır (MK 9-16, 342-343, 429, 462-463, 465). Üte yandan limited şirkete ortak olma bakımından kamın koyucu gerçek kişilere yönelik herhangi bir yasak da öngörmemiştir⁹. Dolayısıyla devlet memurlarının dahi bir limited şirkette ortak olmaları hukuken mümkündür (DMK 28/1) (aynca bkz. Kn. 203).

Aynı şekilde yabancı gerçek kişilerin ortaklığı bakımından da TK'da sınırlayıcı bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte limited şirkete ortak olabilmek için şirket sözleşmesiyle, örneğin Türk vatandaşlığına sahip bulunmak, belirli bir mesleği icra etmek gibi çeşitli sınırlamalar getirilebilir¹⁰ (aynca bkz. Kn. 366). Nihayet ortaklarına yönelik benzer şartların faaliyet konusu itibarıyla bazı limited şirketlere ilişkin olarak özel mevzuatta da öngörülebileceğine işaret edilmelidir¹.

²⁶ ARSLANLI, Limited Şirketler, 9; ARSLANLI, Batider 1962, 444.

²⁷ KARAYALÇIN, 338; keza ÇAMOĞLU, İÜHFM 1973, 515-516 dpn. 72.

²⁸ Ayrıntılı bilgi için (sözleşme unsuru hariç) bkz. ALIŞKAN, 94 vd.

²⁹ Şahıs şirketleri açısından bkz. ve karşı. KENDİGELENİKIRCA, Şirketler I, N. 493.

³⁰ Bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 28; KARAYALÇIN, 383.

³¹ Bu konuda bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 74-75; ayrıca poliklinik işleten bir limited şirket açısından karşı. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 10.

Keza tüzel kişiler açısından da herhangi bir sınırlama bulunmadığından hem kooperatifler dahil³² bütün ticaret şirketleri, hem dernek, vakıf gibi özel hukuk hem de diğer tüm kamu hukuku tüzel kişileri limited şirkette ortak olabileceklerdir. Aynı durum yabancı tüzel kişiler için de geçerlidir. Buna karşılık tüzel kişiliği olmayan bir adi şirketin ise limited şirkette ortak olması mümkün değildir³³. Şüphesiz adi şirket ortaklarının elbirliği mülkiyeti veya paylı mülkiyet hükümleri (MK 688 vd.) kapsamında bir limited şirketin esas sermaye payı üzerinde kuruluş aşamasında veya daha sonra birlikte hak sahibi olmalarına bir engel yoktur (TK 599)u.

Kanun koyucu yeni düzenlemede açıkça tek kişi anonim şirketi-
nin yanı sıra, tek kişilik limited şirkete de izin vermiştir. Bu tek ortağın herhangi bir gerçek veya tüzel kişi, hatta bir başka tek kişilik limited şirket olmasa dahi mümkündür. Bu açıdan limited şirket daha baştan tek ortakla kurulabileceği gibi, sonradan da tek ortaklı bir şirket haline dönüşebilir. Tek ortaklı limited şirketlerin, sadece bunlar için öngörül-
müş TK 574/2-3, 616/3 ve 629/2'nin yanı sıra başta TK 573 vd. olmak üzere limited şirkete ilişkin mevzuatta öngörülen bütün hükümlere tabi oldukları da şüphesizdir. Bununla birlikte örneğin sadakat yükümü, rekabet yasağı, ibra, ayrılma gibi bazı konulara ilişkin düzenlemelerin niteliği gereği tek ortaklı limited şirketlerde uygulanma kabiliyetini haiz olmadığı da dikkate alınmalıdır³⁵.

Bir limited şirketin tek ortaklı olması haline yönelik olarak kanun
koyucu, aleniyeti sağlamak amacıyla bu durumun özel olarak ticaret siciline tescil ve ilanını da şart koşturmuştur (TK 574/2).

Nitekim birden fazla ortaklı olarak kurulmuş mevcut bir limited şirkette sonradan ortak sayısının bire düşmesi halinde bu durum, tek ortaklı şirket sınıfına girmeye neden olan işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yazılı olarak müdürlere bildirilecek ve müdürler de bildirim tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde şirketin tek ortaklı

³² Güttükleri amaçtan hareketle kooperatifler açısından aksi yönde (tespit edebildiğimiz tek) görüş için bk.z. ve karşı. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 166.

³³ ARSLANLI, Limited Şirketler, 28; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 20; HANDSCHINffRü-
NJGER, § 3 N. 2.

³⁴ Bu yönde bk.z. BSK OR II-BAUDENBACHER/GöselJSPEITLER, Art. 772 N. 16; bu açıdan karşı. doğrudan adi şirketin kurucu (ortak) olacağından söz eden KARAHAN/ÇEKER, 854; keza bu husustaki tartışmayı zikretmekle birlikte adi şirketin limited şirket ortağı ve kurucusu sıfatını taşıyabileceği yönünde BSK OR II-SCHENKER, Art. 777 N. 3.

³⁵ Tek ortaklı limited şirket özelinde -ancak Tasan aşamasına yönelik olduğundan sonraki değişiklikler dikkate alınmak kaydıyla- ayrıntılı bir inceleme için bkz. KARAMANLIOĞ-
LU, 140 vd., özellikle 155 vd.

olduğunu, bu ortağın adını (veya unvanını), yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettireceklerdir (TK 574/2-c.1-2; TSY 102; ayrıca YürK 23). Bu yükümlülük şirketin tek ortaklı olarak kurulduğu durumlarda da aynen geçerlidir (TK 574/2-c.3; TSY 101); bir başka deyişle yeni kurulan limited şirketin yanı sıra ayrıca bu şirketin tek ortaklı olduğunun da tescil edilmesi gerekir. Aksi takdirde doğacak zararlardan tescil ve ilanı gerçekleştirmeyen müdürler sorumlu olacaktır (TK 574/2-c.2). Benzer bir sorumluluk tescil ve ilana dayanak oluşturan bildirimi yapmayan tek ortak açısından da geçerlidir (kıyasen TK 338/2-c.4).

Hükümde açıkça öngörülmemesine rağmen, madde gerekçesinde bu duruma da vurgu yapılarak tek ortaklı bir limited şirketin sonradan bu konumunu kaybetmesi ve birden fazla ortaklı hale gelmesinin de ayrıca tescil ve ilan edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Esasen tek ortaklı şirket sıfatını taşımak, uygulanacak hükümler bakımından özel bir statüyü yansıttığından, sadece bu durumun üçüncü kişilere bildirilmesinin gerekli olduğu düşünülebilir. Ne var ki ticaret siciline tescil edilen bir olguda sonradan meydana gelen değişikliklerin ayrıca tescil edilmesi gerektiğinden (TK 31/1), tek ortaklı olmaktan çıkan limited şirketin bu yeni konumunun da ticaret siciline tescil ve ilan edilmesinin zorunlu olduğu kabul edilmelidir³⁶.

41 Bu arada limited şirket açısından ortak sayısına ilişkin bir üst sınır belirlenmiş ve bu sayının elliye aşamayacağı açıkça hükme bağlamıştır (TK 574/1)³⁷.

Ancak bu kurala aykırılığın yaptırımını TK'da öngörülmemiş, sorunun çözümü öğreti ve uygulamaya bırakılmıştır. Belirtelim ki eTK döneminde de geçerli olan bu kuralın uygulanmasına yönelik tek bir örneğe dahi rastlanılmış değildir. Bu nedenle soruna yönelik bütün çözüm önerilerinin tamamen teorik planda kalacağı şimdiden söylenebilir. Öğretide ise farklı görüşler dile getirilmekle birlikte çoğunlukla, bir defa sorunun sınırı aşan pay devirlerine izin vermekten kaçınılarak çözülebileceği belirtilmekte, buna rağmen sınır aşılmışsa -farklı gerekçe veya şartlara bağlansa da- limited şirketin, aleyhine açılacak muhtemel bir fesih davasında mahkemece verilecek belirli bir süre içinde ortak sayısını elliye indirmesi veya tür değiştirme yoluyla anonim şirkete dönüşmesi gerektiği, aksi takdirde feshine karar verilebileceği görüşü benimsenmektedir³⁸.

³⁶ Bu yönde ayrıca bkz. YASAN, Sorumluluk, 49.

³⁷ Yabancı hukuklarla da karşılaştırmalı olarak ortak sayısına yönelik bu üst sınır hakkında daha fazla bilgi için bkz. ÇEKER, 61-63.

³⁸ Bu konuda eTK dönemi dahil öğretilde dile getirilen görüşler için topluca bkz. ALIŞKAN, 97 vd.; ortak sayısına yönelik değerlendirmeler ile birlikte somut bir madde önerisi için bkz. MoROĞLU, 356-357; ayrıca bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 26 (karş. 38);

Kişi unsuru açısından son olarak belirtelim ki kanun koyucu, 42 anonim şirkete paralel şekilde (TK 338/3) bir limited şirketin tüm esas sennaye paylarının bizzat o limited şirket tarafından iktisabını yasaklamış (TK 574/3) ve böylece "ortaksız limited şirket"e izin vermemiştir.

Her ne kadar bu maddede anonim şirkete ilişkin TK 338/3'ten farklı olarak limited şirketin dolaylı bir şekilde kendi payını iktisap "ettiremeyeceği"ne ayrıca vurgu yapılmamışsa *da*³⁹, yasağın dolaylı iktisapları da kapsamaması gerektiği şüphesizdir.

Bu kurala aykırılığın yaptırımını da TK'da açıkça öngörülmemiştir⁴⁰. Bununla birlikte hükmün emredici nitelik taşıdığı dikkate alındığında, limited şirketi kendisinin tek ortağı haline getiren esas sermaye payı devrine ilişkin işlemin batıl (kesin hükümsüz) olduğu, dolayısıyla şirketin önceki ortaklık yapısıyla hukuki varlığını devam ettireceği sonucuna varılması pekala mümkündür⁴¹.

son dönemde aynı yönde KARAHAN/ÇEKER, 853; ÇEKER, 61-62; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 21-22; keza fesih davasının sadece ortaklar tarafından açılabilmesi görüşü ile birlikte DEMİRKAPI, Payın Devri, 485; bununla birlikte karş. -miras gibi iradi olmayan pay devirleri hariç- son (iradi) devir işleminin geçersizliğinden söz eden PULAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 6; AYHANIÇAĞLAR!ÖZDAMAR, 419; benzer şekilde yasal sınır aşan pay devrinin (kısmi) butlanından söz eden ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 9, 434; nihayet ortak sayısı sınırını aşan limited şirketin sicil memurluğunca yapılacak ihtara rağmen ortak sayısını kanuni sınıra düşürmediği takdirde kendiliğinden anonim şirkete dönüşeceği yönünde, esasen uygulanma olasılığı imkansız bir öneri için bkz. YASAN, Sorumluluk, 62.

Bu arada sadece kuruluş aşamasıyla ilgili olarak üst sınıra ilişkin düzenlemenin emredici olduğundan (TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-18) hareketle, kuruluştaki ortak sayısını aşan bir limited şirketin ticaret siciline tescil edilemeyeceği, buna rağmen tescil edilmişse bu durumun şirketin feshine sebep olmayacağı, zira bu olasılıkta tescilin onarıcı etkiye sahip bulunduğu yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, 18-03c.

³⁹ Bu tespit için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 483 dpn. 10.

⁴⁰ Adalet Komisyonu aşamasında TK 338 ile TK 574'e eklenen üçüncü fıkraların gerekçesi ve hükme aykırı işlemin akıbeti konusunda bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 414 ve 685.

⁴¹ Bu yönde bkz. PoRov/TEKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1640b; ALIŞKAN, 105; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 27; KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 59; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 418; karş. böyle bir olasılıkta limited şirketin hukuki varlığını kendiliğinden kaybedeceğinden (bir başka deyişle infisah edeceğinden) söz eden YILDIZ, Limited Şirketler, 73; keza şirketin batıl hale geleceğinden bahseden ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 8; ayrıca eTK döneminde dile getirilen, geçici bir dönem için de olsa ortaksız limited şirketin yaşayabileceği, ancak esas sermaye paylarının yeni bir ortağa devri gerçekleşmezse müdürün şirketin feshini istemesinin zorunlu olduğu ve tasfiyeye giren ortaklığa ait malvarlığının da hazineye intikal etmesi gerektiği (eMK 50; MK 54) yönünde bkz. TEOMAN, Makalelerim, 126 vd., 132-133.

İhayet işaret edelim ki "ö" 'd TK 612'deki sınırlar gerekçe gösterilerek hükmü gereksiz olduğu yönünde bir görüş ileri sürül- müşse de, şirketin kendisinin (arının) iktisabını yasakla- yan TK 612 hükmündeki. Esas sennaye pay irmilik sınırlar bağışlama niteliğindeki karşılıksızlık! İzde onluk veya gündann bu görüşe katıl- mak mümkün değildir. İz tıapları kapsamı n egildir.

3.2. Sözleşme Unsuru

43 Diğer tüm şirket ilişkileri. d ld ,, gibi limited şirket de ancak bir sözleşmeyi alarak kurulur. Nitekim TK 55-57'de l' - t d k et sözleşmesine ilişkin özel hükümlere yer verilmiştir (b. I. < n. 6? vd.).

. Tek kişilik anonim şirkette olduğu gibi tek ortağı limited şirkette de şirket sözleşmesinin k t' kurucu belgesi niteliği taşıyan tek ta- raflı bir hukuki işlem olduğu: nel olarak kabul edilmektedir⁴.

3.3. Sermaye Unsuru

44 Kanun koyucu şahıs şirketlerinin aksine, sermaye şirketi rind şı_rket alacaklılarının yegane teminatı olan şirket alvarlığının önemli bir parçasını oluşturan sermaye için emredici nitelikte ve oldukça sert kurallar benimsemiştir. Şöyle ki:

45 Bir defa limited şirkette de, anonim şirkette olduğu gibi esas ser- maye sistemi kabul edilmiştir (TK 573/1)⁴⁵. Esas sermaye paylarının (itibarı değerlerinin) toplamından oluşan ve kuruluşlarında ta- mamının taahhüt edilmesi gereken bu sermaye, şirket sözleşmesinde gösterilen sabit, belirli bir rakamı ifade eder ve ancak sözleşme deği- şikliği ile artırılabilir veya azaltılabilir.

Belirtelim ki anonim şirketten farklı olarak limited şirkette ayrıca kayıtlı sennaye sistemine yer verilmemiştir.

46 Öte yandan limited şirkette de esas sermaye için bir asgari sınır öngörülmüş ve miktarı en az onbin TL olarak belirlenmiştir (TK

⁴² BİLGİLİDEMİRKAPr, 621; keza hükmün ortaksız limited şirketi engelleme amacı taşıdığı yönünde benzer bir yaklaşım için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 149.

⁴³ Limited şirketin de kendi esas sennaye paylarını karşılıksız (ivazsız) olarak edinebile- ceği yönünde bkz. TEOMAN, Makalelerim, 139.

Bu konuda öğretide dile getirilen farklı yaklaşımlar ve "tek taraflı hukuki işlem" görüşü için bkz. AYDOĞAN, Tek Kişi Ortaklığı, 98-106; ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortak- lıkları, N. 19-03.

Limited şirkete ilişkin tanım/kavram maddesinde (TK 573/1; eTK 503/1) yer verilen "esas sennayesi belirli (muayyen)" ifadesindeki "esas" kelimesinin gereksiz olduğu yö- nünde bkz. KARAYALÇIN, 341 dpn. 13.

580/1). Üstelik sermayenin azaltılması yoluyla dahi bu miktarın altına inilmesine izin verilmemiştir (TK 592, 473/5). Buna karşılık limited şirket esas sermayesi için bir üst sınır ise getirilmemiştir.

Kanunen öngörülen bu en az miktarın Cumhurbaşkanınca onayına kadar artırılabilmesi de açıkça hükme bağlanmıştır (TK 580/2).

Ayrıca şirket sözleşmesinde tamamının taahhüt edilmesi zorunlu kılınan (TK 585/1-c.1) sermayenin hem usulüne uygun bir şekilde şirkete getirilmesine hem de şirket bünyesinde korunmasına ilişkin emredici hükümler öngörülmüştür [nitekim bkz. TK 578, 581, 582, 583/4, 585/1-c.1 ile TK 578'de yapılan genel yollama uyarınca TK 342-343 ve 348; keza TK 601, 608/1, 609,611,612, TK 592, 633-634 ile TK 644/1-(b)'de yapılan yollamalar uyarınca TK 358, 376-377, 395/2-c.1-2 ve 473-476]⁴⁶. Özellikle aynı sermayeye yönelik sınırlamaların limited şirket açısından da benimsendiğine, bu çerçevede limited şirkete hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak getirilmesine izin verilmediğine özel olarak işaret edilmelidir (TK 581)⁴⁷. Dolayısıyla sermaye şirketleri açısından kabul edilen sermayenin (tedarikine ve) korunmasına yönelik temel kurallar, limited şirket bakımından da aynen geçerlidir.

Bu arada TK 39/2'de şeffaflığın sağlanması amacıyla tacire ait bazı bilgilerin ticari mektup ve belgeler ile tacire ait internet sitesinde paylaşılması zorunlu kılınmıştır. Bunlardan biri de limited şirkette *"müdürlerin adları ve soyadları ile şirketin taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı"* dır. Ne var ki bu son bilgilerin sadece internet sitesi kunnakla yükümlü limited şirketler tarafından yine sadece internet sitelerinde yayımlanması gerekmektedir.

Nihayet limited şirket esas sermayesi, adına "esas sermaye payı" denilen paylara bölünmüştür (bkz. Kn. 307 vd.) ve bunların itibari değerlerinin toplamı şirket sermayesini oluşturur (TK 573/1). Dolayısıyla esas sermayenin bağımsız birer parçası konumunda olan esas sermaye paylarının sayısı ile itibari değerlerinin şirket sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur [TK 576/1-(c)]. Öte yandan birbirine eşit olması şartı aranmayan esas sermaye paylarının itibari değerleri, en az yirmibeş TL ve katlan şeklinde belirlenmek zorundadır (TK 583/1-2). Anonim şirkette olduğu gibi esas sermaye payları en azından itibari değeri üzerinden veya bunu aşan bir bedelle (primli) çıkarılabilir (TK 583/4).

⁴⁶ İsviçre hukukunda bu konuya yönelik bir liste için bkz. BSK OR II-BAUDENBACHERI GöaeIJSPEITLER, Art. 772 N. 23

⁴⁷ Kişisel emek açısından örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.11.2017 tarih ve 2016-4436/6706 sayılı karar.

Şüphesiz TK 583/4'te esas sennaye paylarının "asgari" itibar? değer üzerinden çıkarılabileceğinin hükme bağlanması yeterli olurd (nitekim bkz. isvBK 774/2) ve böylece fıkra "itibari değeri aşan hır b□delle" ifadesine yer verilmesine kesinlikle gerek kal□adı: N□ var kı kanun koyucu burada da meha İsviçre hukukundaki nihai d□enlemeyi değil, Ön Tasarı 774/2 hükmünü takip etmeyi tercih etmiştir.

B□ arada eTK'daki düzenlemenin (eTK 507/3, 5/□14) a□□e ?ir α tagın birden fazla esas sermaye payına sahip olmasına izin venlm□tır (Ti(58□/3). Ayrıca esas sermaye payları için ispat aracı ko?umund□ki _s:rietlenn yanı sıra, yine eTK'dan farklı olarak artık kıymetli evrak niteliğinde nama yazılı senet de ihraç edilebilir (TK 593/2) (bkz. Kn. 316 vd.).

3.4. Amaç ve Konu Unsuru

49

Bir ticaret şirketi olması nedeniyle limited şirketin d□ n□hai.a?lacı eko□omik faaliyet icra etmek, bu bağlamda özellikle bır tıcan işletme işletmek suretiyle elde edilecek geliri ortakları ar_ası.nda □ayla□tırmaktır⁴⁹. Anonim şirkete paralel olarak (TK 331) limited şirk□t□ de, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabileceği (TK 573/3) açıkça hükme bağlanmıştır.

50

Bununla birlikte kanun koyucunun bazı faaliyetlerin yapılabilmesi için anonim şirket şeklinde örgütlenmeyi zorunlu kıldığını, bu nedenle anılan faaliyetlerin bir limited şirket bünyesinde icra edilmesinin mümkün olmadığını belirtelim. Nitekim limited şirketlerin örneğin bankacılık (Bank.K. 7), sigortacılık (SigK 3/1), umumi mağaza işletmeciliği (UMK 3) yapmalarına kanunen izin verilmemiştir⁴⁹. Bununla birlikte limited şirketlerin sigorta eksperı veya acentesi olarak faaliyet göstermeleri ise mümkündür (SigK 22, 23)⁵⁰.

51

Öte yandan amacın ekonomik olması kanunen zorunlu kılındığından, meha İsviçre hukukunun aksine⁵¹ örneğin sadece hayri, ilmi amaçlar için limited şirket kurulamayacaktır⁵².

⁴⁸ ARSLANLI, Limited Şirketler, 55; ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-08; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 16; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 28; kar dağıtma (gelirin paylaşımı) amacının şart olmadığı yönünde karş. İ<ARAYALÇİN, 339; takiben TEKİL, 26; ALIŞKAN,] 62.

⁴⁹ Bu konuda geniş bir liste için bkz. ALIŞKAN, 164-167; ayrıca YILDIZ, Limited Şirketler, 83.

⁵⁰ Nitekim ilk dönemler için dahi bu yönde bkz. İ<ARAYALÇİN, 340.

⁵¹ Limited şirkete ilişkin son değişiklik ile birlikte anonim şirkette olduğu gibi ekonomik amaç izlenmesini zorunlu görmeyen, bir başka deyişle ideal amaçlar için de limited şirket kurulmasına izin veren İsviçre hukuku için bkz. Botschaft 2001, 3171; keza BSK OR II-BAUDENBACHER!GöBELISPEITLER, Art. 772 N. 38.

⁵² Örnek olarak bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 33; YILDIZ, Limited Şirketler, 83; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 15.

3.5. Sınırlı Sorumluluk

Limited şirketi şahıs şirketlerinden ayıran en belirgin özellik, ortaklarının sorumluluğunun şirket sözleşmesinde taahhüt edilen esas sermaye paylarını ödemekle, bir başka deyişle bu payların karşılığı olan aynı veya nakdi sermaye borcunu ifa etmekle sınırlı olmasıdır (TK 573/2; ayrıca TK 602)⁵³. Buradaki sınırlı sorumluluk ortaklara yönelik olup⁵⁴, limited şirket ise borçlarından dolayı tüm malvarlığı ile sorumluudur (TK 602).

Her ne kadar öğretide TK 602 hükmünün dolaylı bir şekilde ortakların sınırlı sorumluluğuna işaret ettiği, böylece şirket alacaklılarının dava veya takip yoluyla ortaklara başvurmalarını engellediği ileri sürülmekte ise **de**⁵⁵, TK 573/2'de ortakların şirket borçlarından sorumlu olmadıkları doğrudan ve açıkça vurgulandığına göre, artık ortakların şirket borçlarından dolayı sorumsuzluğunu teyit edecek dolaylı veya örtülü bir hükme de kesinlikle ihtiyaç olmadığı şüphesizdir. Üstelik hükmün kaynağı olan İsvBK 792'nin öngörülme gerekçesi de sadece İsviçre hukuku bakımından anlamlıdır; zira 2005 yılında yapılan değişiklik sırasında İsviçre'de ortakların limited şirket borçlarından ötürü ödenmeyen esas sermayeye dayalı -ikinci derecede de olsa- kişisel ve müteselsil sorumlulukları (İsvBK 802)⁵⁶ tamamen kaldırıldığı için⁵⁷, sadece şirketin sorumlu olduğuna yönelik özel bir düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Türk hukukunda benzer bir sorumluluk eTK döneminde de benimsenmediğinden, ortakların sorumluluğunun sınırını belirlemek açısından TK 602 hükmüne esasen ihtiyaç dahi olmadığı söylenebilir⁵⁸.

Öte yandan bir tüzel kişi olarak borçlarından dolayı limited şirketin malvarlığına başvurulması doğal olduğuna göre, şirketin

⁵³ Bu açıdan karşı. TK 573/2'de öngörülen açık hükme rağmen, TK 602'nin belirsizlik taşıdığı gerekçesiyle anonim şirkete ilişkin TK 329/2'nin limited şirket açısından da kıyasen uygulanması gerektiği yönünde TURANLI, 37.

Limited şirket ortaklarına yönelik "sınırlı sorumluluk ilkesi"nin anlamı ve bu sorumluluğun nitelendirilmesi konusunda bkz. ÇAMOĞLU, İÜHFM 1973, 514-516; ayrıca YAŞAN, Sorumluluk, 308 vd.

⁵⁵ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 18-03 ve 18-07; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları (2015), N. 18-07 (karşı. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-07); ayrıca bkz. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 23; PuLAŞLI, Şerh, § 67 N. 82.

⁵⁶ Değişiklik öncesi İsviçre hukukunda limited şirket ortağının sorumluluğu hakkında İsvBK 802 hükmü ile benimsenen düzenleme için bkz. ÇAMOĞLU, İÜHFM 1973, 490-505; keza AYHAN, 61.

⁵⁷ Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3158-3159, 3193-3194; BSK OR 11-BAUDENBACHERI GöseLISPEITLER, Art. 772 N. 28a, 29a; keza DEMİR.KAPı/YILDIRIM, 446.

⁵⁸ Bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. YAŞAN, Sorumluluk, 305-306.

sorumluluğu limited şirkete ilişkin tanım veya kavramın bir parçası, limited şirketin bir unsuru da değildir (karş. TK 329/1). Nitekim esasen böyle bir hükme ihtiyaç olup olmadığı ve kenar başlığındaki sorun bir yana şirketin sorumluluğu, kavramın açıklandığı TK 573'te değil, TK 602'de hükme bağlanmıştır.

54

Bu vesileyle alacaklılarına karşı sadece limited şirketin ve tüm malvarlığı ile sorumlu olması karşısında, zaman zaman öğreti ve uygulamada dile getirilen «limited şirket ortaklarının şirket alacaklılara karşı sorumluluğunun sınırlı olduğu» veya «limited şirketin sınırlı □ onunlu bir ticaret ortaklığı olduğu» yönündeki ifadelerin bir galattan ibaret bulunduğunu da ekleyelim⁵⁹.

55

Bu anlamda limited şirkette de kural olarak "tek borç ilkesi"nin varlığından söz edilebilir⁶⁰ (ayrıca bkz. Kn. 528-530). Ortakların bu sorumluluğu sadece şirkete karşı olduğundan (TK 128/1)⁶¹, şirket alacaklıları'nın ortakların sermaye borçlarını ifa etmelerini talep etmeleri yahut şirketin borçları için ortaklara başvurabilmeleri mümkün değildir (TK 573/2)⁶².

. □ onunla birlikte ortağın şirkete olan sermaye borcunun, limited şirketin malvarlığının bir parçası olarak şirket alacaklıları tarafından İİK 89 kapsamında haczedilebileceği kanaatinde olduğumuzu da ayrıca belirtelim⁶³.

S6

Ortakların sorumluluğu bakımından "kural olarak" denilmesinin nedeni, ortaklar açısından sermaye borcunun yanı sıra şirket sözleş-

⁵⁹ Bu tespitler için bkz. ÇAMOĞLU, İÜHFM 1973, 512; keza TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 18-07; ayrıca bkz. AYHAN, 3, 49-50, 63 vd.

⁶⁰ Bu yönde bkz. AKER, 70 dpn. 18; AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 417, 421; ayrıca BozKURT, Şirketler Hukuku, 535; keza zayıf da olsa ilkenin varlığını kabul eden YASAN, Sorumluluk, 325-328; bununla birlikte karş. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-03; ALIŞKAN, II4.

⁶¹ Bu düzenleme ile ilgili olarak bkz. ve karş. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 402.

⁶² Kamuya ilişkin olanlar hariç, şirket borçlarından dolayı ortağın kişisel olarak sorumlu tutulamayacağı yönünde örnek ve güncel bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.06.2020 tarih ve 2019-5103/2935 sayılı kararı.

⁶³ Bu yönde bkz. ÇAMOĞLU, Batider 1971, 63 vd.; AYHAN, 4 dpn. 14 (karş. 65); YASAN, Sorumluluk, 492-493; Yargıtay HGK'nın 11.05.2016 tarih ve 2014-1078/600 sayılı karar; görüş değişikliğine de işaret eden Yargıtay 12. Hp'nin 13.06.2017 tarih ve 2016-16888/9219 sayılı karar; keza aynı yönde bkz. taraftarları ile birlikte öğretide dile getirilen tüm görüşleri ve gerekçelerini değerlendiren; Yargıtay uygulamasını da inceleyen kapsamlı ve güncel bir çalışma için AFiz, 51 vd.; aksi yönde karş. CERRAHOĞLU, 132 dpn. 35; ALIŞKAN, 123; keza öğreti ve uygulamayı da değerlendiren ALIŞKANİCANKAT, 144 vd., 154 vd.; yine eski görüşü için örnek olarak bkz. Yargıtay 12. HD'nin 17.03.2015 tarih ve 31357/6176 ile 06.03.2015 tarih ve 30163/4969 sayılı kararları; ayrıca aksi yönde bir yaklaşım için bkz. Yargıtay 1J. HD'nin 25.02.2019 tarih ve 2017-4736/1505 sayılı karar.

mesiyle ek ödeme veya yan edim yükümlülüğünün de (TK 573/2, 603 vd.) öngörülebilmesidir (bkz. Kn. 538 vd.). Öte yandan kamu borçlarından dolayı limited şirket ortaklarının belirli şartlarla ve kanunen sorumlu tutulmaları da (AATUHK 35) anılan ilkenin bir istisnasını oluşturmaktadır⁶⁴ (bkz. Kn. 681 vd.).

3.6. Tüzel Kişilik

Diğer tüm ticaret şirketleri gibi limited şirket de tüzel kişiliği haiz olup (TK 125/1), bu niteliği ticaret siciline tescil ile birlikte ve tescil anında kazanır (TK 588/1). Bir ticaret şirketi olan limited şirket aynı zamanda TK 16/1 uyarınca "tüzel kişi tacir" sıfatına da sahiptir.

Diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi burada da tacir sıfatı ortaklara değil, sadece limited şirkete aittir. Dolayısıyla bir limited şirkete ortak olmak, -TK 195/5 hükmü saklı kalmak kaydıyla- tek başına ortak olan (gerçek veya tüzel) kişinin tacir sıfatını kazanmasına yol açmayacaktır.

Nihayet TK 573/1'de anılan ticaret unvanının limited şirketin bir unsuru sayılmadığını, faaliyetin bir ticaret unvanı altında sürdürülmesinin esasen tüzel kişiliğin ve tacir sıfatının bir sonucu olduğunu belirtelim⁶⁵.

4. KURULUŞ

4.1. Kuruluş Türleri

Limited şirketin kuruluşunda da tıpkı anonim şirkette olduğu gibi nakdi (basit) ve mevsuf (nitelikli) kuruluş ayrımı yapılır. 59

Limited şirket esas sermaye paylarının halka arz edilmesine hukuken izin verilmediğinden [SerPK 3/1-(e), 16], anonim şirkette olduğunun aksine henüz kuruluş aşamasında halka arz edilmek üzere pay taahhüdünde bulunulması (TK 346, 350) mümkün değildir. Belirtelim ki payların halka arzı imkanı aynı zamanda anonim şirket ile limited şirket arasındaki temel farklardan birini oluşturmaktadır.

Nakdi (basit) kuruluşta esas sermayenin tamamı şirket sözleşmesinde nakden taahhüt edilir ve bu nakdi sermayenin ifası konusunda kural olarak anonim şirkete ilişkin hükümler uygulanır (TK 585/1- 60

⁶⁴ Nitekim bu yönde bir tespit için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 23.11.2017 tarih ve 2016-6154/4677 ile 11.06.2013 tarih ve 2011-972/12168 (MOROĞLU KENDİGELEN, 451-452) sayılı kararları.

⁶⁵ Bu yönde bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 406; ayrıca bkz. ve karşı. TEKİNALP, Sermaye Ortaklık Jan, N. 18-03.

c.2). Ancak anonim şirketten farklı olarak taahhüt edilen nakdi sennayenin en az dörtte birinin tescilden önce ödenme zorunluluğu yoktur (TK 585/1-c.3). Nakdi sermayenin şirketin tescilinden itibaren en geç yinnidört ay içerisinde ödenmesi gerekli ve yeterlidir (TK 585/1-c.2, 344/1).

Bu süre içerisinde olmak kaydıyla taahhüt edilen nakdi sermayenin ödeneceği tarih veya tarihler şirket sözleşmesinde kararlaştırılabileceği gibi, defaten veya taksitle olmak üzere ödeme şeklinin ve □□!ayısıyla tarihlerinin belirlenmesi tamamen müdürlere de bırakılabilir.

61

Esasen TK'nın kabul edilen ilk metninde kuruluş sırasında (ve sermaye artırımında) nakdi sermayenin tamamen ödenmesi şart kılınmışken, henüz yürürlüğe girmeden 6335 sayılı Kanun ile yapılan değışiklik □onucu nakdi sermayenin asgari yüzde yirmibeş □i_n.ö□enmesi yeterli *görülmüş*⁶⁶, nihayet 2018 yılında yapılan son değışiklikle nakdi sermayenin dörtte birinin tescilden önce ödenmesine yönelik şart da kaldırılmıştır. Ne var ki yapılan bu değışiklik limited şirketin artık "sermayesiz" olarak kurulabileceğine izin verildiği⁶⁷ anlamına gelmez. Zira tamamı nakdi de olsa esas sermayenin kuruluş aşamasında taahhüt edilmesi zorunlu olduğundan, bu olasılıkta da limited şirketin mutlaka ortakların taahhütlerinden oluşan bir sermayesi vardır. Dolayısıyla burada "sermayesiz" bir şirketten değil, olsa olsa üstlenilen nakdi sermaye borcunun ifası en geç yirmidört ay ertelenen bir şirketten söz edilebilir.

62

Mevsuf (nitelikli) kuruluşta ise limited şirkete sermaye olarak nakitten başkaca bir değer (aynı sermaye) getirilmesi veya henüz kuruluş aşamasındaki şirket için bir işletme ya da aynın devralınması (aynı devralma) söz konusudur. İşte sermayenin korunması ilkesi uyarınca getirilen veya devralınan bu ayınların değerlerinin objektif olarak belirlenebilmesi için kanun koyucu bazı ek kurallar öngörmüştür. Getirilebilecek aynı sermaye, bunlara değer biçilmesi ve aynı sermaye ile aynı devralmaya yönelik şirket sözleşmesine aleniyeti sağlayıcı hükümler konulması konusunda anonim şirkete ilişkin hükümler [TK 339/2-(f), 343], dolayısıyla bu konudaki anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket bakımından da aynen geçerlidir (TK 578). Keza aynı sermayenin şirkete getirilmesine yönelik önlemler ile bu

⁶⁶ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 489-490.

⁶⁷ Bu yönde bir görüş için bkz. ve karşı. PULAŞLI, Batider 2018, 6, 12; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 1-(7), 26; keza bu olasılığa yönelik olarak "sermayesi bulunmayan" şirketten söz eden ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 685; şirketin "sermayesiz kalması" *şeklinde bir* nitelendirme için BİLGEÇ, 236; ayrıca kısmi ödemeye ilgili olarak bkz. **ve karşı**. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 39 N. 14 ile § 39 N. 22.

ayınların şirkete devrine yönelik olarak ticaret şirketlerine ilişkin genel hükümler arasında öngörülen TK 128, limited şirket açısından da uygulama alanı bulacaktır⁶⁸.

Belirtelim ki kanun koyucu bir yandan aynı sermayeye ilişkin olarak TK 578'de anonim şirket hükümlerine yollama yapmış, ancak öte yandan da getirilebilecek aynı sermaye hakkında TK 581'de anonim şirkete ilişkin TK 342 hükmüne tamamen paralel bir düzenleme öngörmüştür. Benzer bir durum aynı devralmalar ile kuruculara tanınacak özel menfaatler açısından da geçerlidir (nitekim bkz. TK 578, 582). Nihayet aynı sermayeye ilişkin olarak yollama yapılan TK 342'de TK 128 hükmü saklı tutulmuşken, aynı içerikteki TK 581/2'de saklı tutulan hüküm olarak bu kez TK 127'nin anılması şüphesiz kendi içinde çelişkili bir durumdur. Sadece birkaç madde arayla tüm bu tekrarların yapılması ve benzer içerikli hükümlerde dahi çelişkili davranılması, kanun koyucunun en azından TK'ya yönelik özensizliğinin ilginç bir örneğidir⁶⁹.

Bu arada anonim şirkette mevsuf kuruluşu tamamlayıcı nitelikte olan ve kuruluştan sonra (aynı) devralmaya ilişkin, "kanuna karşı hile" kenar başlıklı TK 356'ya benzer bir düzenlemenin limited şirket açısından öngörülmediğini ve bu maddeye doğrudan veya dolaylı bir yollama da yapılmadığını, bu nedenle TK 356'nın limited şirket hakkında uygulama alanı bulamayacağını belirtelim⁷⁰.

Her ne kadar kuruculara özel menfaatler tanınması da (TK 578), öğretide bazı yazarlarca mevsuf (nitelikli) kuruluş kapsamında incelenen bir diğer olasılık olarak değerlendirilmekteyse de⁷¹, bu halde

⁶⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. KENDİGELENİKİRCA, Şirketler I, N. 418 vd.

⁶⁹ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 486; ayrıca MoR0ĞLU, 362; maddelerin birbirini tekrarladığı yönünde benzer bir tespit için bkz. YILDIZ, Bildiri, 96; YILDIZ, YÜHFD 2005, 455.

⁷⁰ Nitekim eTK açısından açıkça bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 77; CERRAHOĞLU, 25 dph. 72; TK açısından da aynı görüşü paylaşmakla birlikte TK 356 kapsamına giren bir işlem yapan limited şirket hakkında TK 644'ün yaptığı yollama gereği TK 353 uyarınca, üç aylık süre geçirilmiş ise bu kez TK 210 uyarınca fesih davası açılabileceği yönünde bir görüş için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-31; bu imkanlara ek olarak sorumluluk davasına da işaret eden ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 48; fesih davasına yönelik görüşün eleştirisi ve sadece müdürler aleyhine sorumluluk davası açılabileceği yönünde kanaatimizce de isabetli bir yaklaşım için bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 651-652; buna karşılık TK 356'nın TK 578'de yapılan atfın kapsamına gireceği ve limited şirkete de uygulanacağı yönünde farklı bir görüş için ayrıca bkz. TURANLI, 18; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 102; eTK açısından da benzer bir yaklaşım için bkz. POROY/TEKİNALPÇAMOĞLU(2010), N. 1657a.

⁷¹ Bu yönde örnek olarak bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 86; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-01, ayrıca 19-12 (belirtelim ki yazar kurucu menfaatlerinin yanı sıra, mal

sadcc□ tanınan menfaatlerin şirket sözleşmesinde ayrıca belirtilmesi gerçeği hükme bağlandığından (TK 582/1, 348), bu olasılığı bir mevsuf kuruluş hdli olarak nitelendirmek kanaatimizce isabetli görülemez⁷¹. □ira b□ durum esasen bağlayıcı olması için şirket sözleşme□i□de ön□ö□lmesi gereken diğer sözleşme hükümlerinden farklı değildir; aksine bir yorum zorunlu kayıtlar dışında bağlayıcı olabilmesi için şirket sözleşmesi:nesine konulması gereken her türlü hükmün kuruluşu mevsuf hale getireceği gibi bir sonucu da beraberinde getirir. Nihayet TK 349'da ve 58612-(b)'de öngörülen kurucular beyanının 2016 yılında hem anon□m hem de limited şirket bakımından tamamen kaldırılması bu konuda dile getirdiğimiz görüşün savunulmasını dolaylı da olsa desteklemektedir⁷³.

65 . Nihayet belirtelim ki öğretide kuruluş türleri kapsamında nak□di (basıt) ve mevsuf (nitelikli) kuruluşun dışında, "yeni kuruluş" ve (birleş□e, bölünme, tür değiştirme nedeniyle) "diğer yollarla kuruluş" □□klınd□bir ayrım daha yapılmaktadır⁷⁴. Ancak tüm□ hallerdeöme□□yemden yapılandırmaya yönelik karar alınması gibi ek bazı □ş□ler□:lerin yanı sıra TK'nın (sermaye şirketlerinde aynı sermayeye ilişkin hükümler dışında) kuruluşla ilişkin hükümleri (TK 143, 164, 184/1) uygulama alanı bulacağından ve yeniden yapılandırma hallerinin bağımsız bir başlık altında incelenmesi gerektiğinden, burada ayrıca bir açıklama yapılmasına gerek görülmemiştir.

4.2. Kuruluş İşlemleri

66 Anonim şirkete oranla limited şirketin kuruluşu daha basittir ve sadece iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması, ikinci aşama ise ticaret siciline tescilden ibarettir. Dolayısıyla anonim şirketin kuruluşu ile karşılaştırıldığında ortaya çıkan temel farklardan biri de, limited şirketin kuruluşu için hiçbir şekilde Bakanlık iznine gerek duyulmamış olmasıdır. Şüphesiz aynı durum limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için de geçerlidir (karş. TK 333).

bedelleri ile kuruluş giderlerinin dahi mevsuf kuruluş kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir, bkz. N. 19-23 ve 19-24); ÇEBİ, Limited Şirketler, 50-51; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 35 N. 2 (karş. PULAŞLI, Şerh, § 68 N. 2); keza daha önce dile getirilen aynı yönde bir yaklaşım için bkz. Botschaft 2001, 3178.

⁷¹ Mehaz İsviçre hukukunda da nitelikli (mevsuf) kuruluşun sadece aynı sermaye ve aynı devralma ile sınırlı bir şekilde kabul edildiği yönünde bkz. MEIER-HAYOZ/IFORSTMOSERİ SETHE, § 18 N. 43; BSK OR II-BAUDENBACHERIGöaEıJSPEITLER, Art. 772 N. 25; bununla birlikte karşı. Botschaft 2001, 3178.

⁷³ Bu açıdan karşı. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-24, ayrıca bkz. N. 19-19.

Nitekim bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-06; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 20.

Herhangi bir idari makamın iznine gerek görülmeyen limited şirketin kuruluşunda tamamen normatif (kanuni) kuruluş sisteminin geçerli olduğu⁷⁵, dolayısıyla sicil müdürü tarafından sadece kuruluş işlemlerinin kanuna uygun olup olmadığının incelenmesiyle (TK 32/2; TSY 34/1) yetinileceği tespiti yapılabilir.

4.2.1. Şirket sözleşmesinin hazırlanması ve imzalanması

4.2.1.1. Şekil

TK 575 uyarınca şirket sözleşmesi yazılı şekle tabi tutulmuştur; 67
şüphesiz bu şekil bir geçerlilik şartıdır (BK 12/2). Kanun koyucu ayn-
ca kuruculara ait imzaların ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş
personelin huzurunda atılmasını da şart koşturmuştur.

Belirtelim ki yatırım ortamının iyileştirilmesi üst başlığı altında, 68
limited şirket kuruluşlarına ilişkin masrafların azaltılması amacıyla
TK 575 hükmünde 2018 yılında yapılan değişiklik sonucu limited
şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürlüğünde imzalanması zorun-
luluğu getirilmiş ve böylece diğer ticaret şirketlerinin aksine sadece
limited şirket bakımından imzanın noter tarafından onaylanması
imkanına son verilmiştir.

Ancak bu düzenlemeden bütün kurucu ortakların bizzat ilgili
ticaret sicili müdürlüğüne gitmelerinin zorunlu olduğu gibi bir sonuç
çıkarılmamalıdır. Zira limited şirket sözleşmesinin vekaleten de imza-
lanması mümkündür.

Bu arada ticaret şirketlerinin kuruluş masraflarını azaltmak
amacıyla şirket sözleşmesini ihtiva eden kağıtlardan değerli kağıt
bedeli (DKK 1 vd., 5) alınmayacağı da açıkça hükme bağlanmıştır
(TK 575/1-c.2).

4.2.1.2. İçerik

Limited şirket sözleşmesinin asgari içeriği TK 576'da beş bent 69
halinde belirlenmiş ve tüm bu kayıtların sözleşmede yazılması zorunlu
kılınmıştır. Kanunen öngörülen "mutlak zorunlu kayıtlar" şunlardır:
"a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer. b) Esaslı
noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konu-
su. c) Esas sermayenin itibari tutarı, esas sermaye paylarının sayısı,
itibari değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları.
d) Müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıkları. e) Şirket
tarafından yapılacak ilanların şekli."⁷⁶

⁷⁵ Bkz. bu konuya işaret eden TK 585'in gerekçesi.

⁷⁶ Zorunlu kayıtlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. HAMAMCIOĞLU, 48 vd.; ayrıca bu dü-

70 Öğretide şirket sözleşmesinin asgari içeriğine ayrıca "kuruculara tanınan menfaatler" in de eklenmesi gerektiği yönünde bir görüş dile getirilmişse de⁷⁷, kuruculara bir menfaat tanınmadığı takdirde şirket sözleşmesine bu yönde bir hüküm konulmasına kesinlikle ihtiyaç olmadığı, dolayısıyla böyle bir kaydın zorunlu kılınamayacağı gerçeği göz ardı edilmemelidir.

71 Öte yandan TK 587 uyarınca tescil edilecek gerçek kişi kurucuların ad ve soyadı ile yerleşim yerlerinin, tüzel kişi kurucuların ise unvanları ile merkezlerinin de şirket sözleşmesinde yer almasının zorunlu olduğu⁷⁸, hatta şirket sözleşmesinin mahiyeti gereği doğal kabul edilmesi gerektiği düşünülebilirse de, bu hususların (özellikle gerçek ve tüzel kişi ortakların adları dışındaki bilgilerin) şirket sözleşmesinde değil tescil için verilen dilekçenin ekinde beyan edilmesinin kanunen gerekli [TK 586/3-(a)] ve yeterli görüldüğü unutulmamalıdır.

72 TK 576'da öngörülen bu kayıtlar limited şirket sözleşmesinin asgari içeriğini oluşturmaktadır. Bunlardan herhangi birinin eksik olması ticaret sicili müdürünün tescil istemini reddetmesine (TK 32/2) neden olacağı gibi, her nasılsa şirket tescil edilmişse aleyhine fesih davası [TK 644/1-(b), 353] açılmasına da gerekçe oluşturacaktır.

73 Şirket sözleşmesinde yazılması zorunlu ticaret unvanının TK 43 hükmüne uygun şekilde belirlenmesi (ayrıca TK 45-46), merkezin ise bir mülki birim olarak gösterilmesi gerekir⁷⁹. Kanunda şirketin merkezinin yanı sıra adresinin belirtilmesine yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Bakanlık tarafından hazırlanan örnek (tip) şirket sözleşmesi⁸⁰ gerekçe gösterilerek, ticaret sicil müdürlükleri tarafından şirketin adresinin de sözleşmeye yazılması, hatta adres değişikliğinin süresinde tescil ve ilan edilmemesinin bir fesih sebebi sayılacağına yönelik şirket sözleşmesine hüküm eklenmesi istenmektedir⁸¹.

zenleme uyarınca kaleme alınabilecek (müdürler hariç) en kısa limited şirket sözleşmesi örneği için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 62.

⁷⁷ Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 19-12; BİLGİLİDEMİR, RKAP1, 634-635; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 538.

¹⁸ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 80.

¹⁹ Merkez açısından ARSLANLI, Limited Şirketler, 53; ayrıca bkz. merkez ile şirketin tabiiyeti arasındaki ilişki için ARSLANLI, Limited Şirketler, 12 vd.; ARSLANLI, Batider 1962, 448 vd.

⁸⁰ Limited şirket hakkında Bakanlık tarafından hazırlanan, ancak her nedense artık Bakanlığın İnternet sitesinde ulaşılamayan örnek (tip) sözleşme metni için bkz. <https://www.ismmmo.org.tr/Mevzuat/TfK-a-Gore-Limited-Sirket-Ana-Sozlesme-Ornegi--4747>.

⁸¹ Bu hususta eTK dönemindeki mevzuata dayalı uygulamanın artık hukuki dayanağının da kalmadığı yönünde ayrıca bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 70.

Öte yandan her ne kadar eTK 137'de öngörülen "ultra vires ilkesi" TK 125/2 ile terk edilmişse de, örneğin temsil yetkisinin veya rekabet yasağının kapsam ve sınırlarının belirlenmesi gibi birçok açıdan halen önemini koruduğundan şirketin "işletme konusu" da şirket sözleşmesinde "esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde" gösterilmelidir.

Esas sennaye sisteminin bir gereği olarak şirket sözleşmesinde yer alması gereken asgari unsurlardan birini de şirketin "esas sermayesinin itibarı tutarı, esas sermaye paylarının sayısı ve itibarı değerleri" oluşturmaktadır. Bu arada TK 576/1-(c)'de öngörülen "varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları" ise esasen TK 577'de yer alması gereken ve şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı nitelik kazanacak sözleşme hükümlerinden biridir².

Şirket sözleşmesinde özel bir düzenleme öngörülmediği takdirde bütün ortakların müdür sayıldığı "özden organ ilkesi" (aynca bkz. Kn. 197) artık terk edildiğinden, yeni düzenlemede henüz kuruluş aşamasında "müdürlerin ad ve soyadları, unvanları ve vatandaşlıkları"nın da şirket sözleşmesinde yer alması zorunlu kılınmıştır [TK 576/1-(d)].

Şirket tarafından yapılacak ilanların şekli [TK 576/1-(e)] hakkında şirket sözleşmesinde bir kayıt öngörülmesinin gerekçesi ise ortakların ve üçüncü kişilerin bu duyurular hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır³. Yapılacak bildirim için elektronik ortam dahil bir ilan mecrası belirlenebileceği gibi, ortaklara yapılan duyuruların örneğin taahhütlü mektupla⁴, hatta elektronik posta aracılığıyla yapılması da öngörülebilir⁵. Şüphesiz kanun koyucunun (örneğin TK 617/3'te yapılan yollama uyarınca TK 414/1, 456/2, 473/1'de olduğu gibi) TTSG ile yapılmasını öngördüğü ilanlara ilişkin hükümler saklıdır.

Nihayet esasen ihtiyari nitelikte bir kayıt olan şirketin süresi, eTK 506/1-b.5 'te zorunlu kayıtlar arasında öngörülmüşken, bu bent isabetli bir şekilde TK 576'ya aktarılmamış⁶, ne var ki TK 577'de de sayılmamıştır⁷. Bununla birlikte TK 587/1-(c)'de açıkça şirketin süresine ilişkin sözleşmede bir hüküm bulunabileceğine işaret edildiği

74

⁸² Bu yönde bkz. MoROĞLU, 358; ayrıca KENDİGELEN, İlk Tespitler, 485.

⁸³ ARSLANLI, Limited Şirketler, 60-61.

ARSLANLI, Limited Şirketler, 61; ayrıca duyurunun "faks" ile de yapılabileceği yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 51.

⁸⁵ Her türden yazılı bildirim vasıtasının ilan şekli olarak öngörülebileceği yönünde bkz. BSK OR II-SCHENKER, Art. 776 N. 10.

⁸⁶ Bu konuda bkz. ve karşı. limited şirketin süresinin veya silresiz olduğu hususunun şirket sözleşmesinin asgari zorunlu kayıtlarından biri olarak kanunda düzenlenmesi gerektiği yönünde MOROĞLU, 359, 371-372.

⁸⁷ Şirketin süresi ile ilgili eTK'da öngörülen düzenleme ve bu bağlamda gündeme gelen sorunlar hakkında bkz. ÖCAL, Tekinalp Armağanı, 606-609

gibi [aynca bkz. TK 577/1-(m)], Bakanlık tarafından hazırlanan örnek (tip) sözleşmede de ortaklarca kararlaştırılmışsa limited şirketin s?resinin, aksi takdirde şirketin süresiz olduğunun şirket sözleşmesinde belirtilmesi aranmaktadır.

Ekleyelim ki örnek (tip) sözleşmelerde aynca şirketin hesap dönemi, karın tespiti ve dağıtımı ile yedek akçe hakkında da hükümlere yer verilmiştir.

75

Kanun koyucu limited şirket ortaklarının şirket sözleşmesini bir ölçüde diledikleri gibi şekillendirebilmelerini, bu bağlamda özellikle **TK 579** 'daki emredici hükümler ilkesi de dikkate alındığında ortaklar arasındaki kişisel ilişkileri düzenleyen kuralları henüz kuruluş aşamasında şahıs şirketlerine daha çok yaklaştırabilmelerini, bir başka deyişle limited şirketin şahıs şirketlerine benzeyen yönünü güçlendirebilmelerini sağlamak amacıyla sözleşmede öngörülme kaydı ile bağlayıcı olacak hükümlere ilişkin TK 577'de geniş bir liste belirlemiştir. Dolayısıyla bu konularda şirket sözleşmesinde bir hüküm öngörülmesi zorunlu değildir; bir başka deyişle bu kayıtların tamamı "ihtiyari" niteliktedir. Ancak öngörüldüğü takdirde anılan hükümler artık korporatif (ortaklıksa!) bir nitelik taşıyacak, bu nedenle mevcut ve müstakbel ortaklar ile şirket organları açısından bağlayıcı olacaktır. Böylece limited şirket sözleşmesinin bir anlamda ortaklar arasındaki ilişkileri düzenleyen "teşkilat kanunu (anayasa)" hüviyetine⁸⁸ bürüneceği söylenebilir.

Burada kastedilen bağlayıcılık öncelikle limited şirketin ortakları ve organları açısından geçerlidir. Ancak TK 577 uyarınca şirket sözleşmesine eklenen bu kayıtlardan aynca tescil ve ilana tabi olanların TK 36/1 ile TK 587 uyarınca üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebileceği şüphesizdir⁸⁹. Bu bağlamda özellikle TK 577'de zikredilen ve üçüncü kişileri de ilgilendiren TK 577/1-(b)'nin TK 587/1-U) uyarınca ilan edilmesinin şart kılındığı, ilana tabi tutulmayan diğer bentlerin ise esasen üçüncü kişileri ilgilendirmede göz ardı edilmemelidir.

Şirket sözleşmesi dışında, örneğin ortakların kendi aralarında akdettikleri bir hissedarlar sözleşmesinde öngörülen benzer nitelikteki hükümler ise korporatif (ortaklıksa) nitelik kazanamayacağından,

⁸⁸ Bu nitelendirilme için bkz. ARsLANLI, Limited Şirketler, 4, 42, 106; ARsLANLI, Batider 1962, 438; keza BSK OR II-SCHENKER, Art. 776 N. 1.

⁸⁹ Bu yönde bkz. BOZKURT, Şirketler Hukuku, 539, 573; ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 52, 78; bu açıdan bkz. ve karşı. TK 577 uyarınca öngörülen hükümlerin üçüncü kişilere karşı *ileri* sürülemeyeceği, bu bağlamda sicilin olumlu etkisinden yararlanamayacağı görüşü için TEİD NALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-13, 19-1 3a ve 21-08 (bununla birlikte aynca bkz. ve karşı. N. 19-29).

bir borçlar hukuku sözleşmesi olarak sadece tarafları arasında hüküm doğuracaktır⁹⁰.

İlerleyen konularda yeri geldikçe ayrıca açıklanacak, şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydı ile bağlayıcı kabul edilen hükümler TK 577'de toplam ondört bent halinde sayılmıştır. Şirket sözleşmesine yazılmasına izin verilen bu hükümler şunlardır: "a) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler. b) Ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınması. c) Ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı. d) Yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı. e) Belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı veya bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması halinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler. f) Kanunda ya da şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri halinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri. g) Kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler. h) Genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler. ı) Genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hükümler. i) Şirket yönetiminin üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükümleri. j) Bilanço karının kullanılması hakkında kanundan ayrılan hükümler. k) Çıkma hakkının tanınması ile bunun kullanılmasının şartları, bu hallerde ödenecek olan ayrılma akçesinin türü ve tutarı. l) Ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümler. m) Kanunda belirtilen/er dışında öngörülen sona erme sebeplerine dair hükümler. "

Dikkat edilirse TK 577'de sadece limited şirkete ilişkin kanuni düzenden ayrılma imkanı tanınan konuların sayımıyla yetinilmiş, bunlara ilişkin ne şekilde düzenleme yapılabileceği ise -kısmen de olsa- ilerleyen maddelerde hükme bağlanmıştır⁹¹ (nitekim örnek olarak bkz. TK 595/2-4, 600/2, 603-607, 608/2, 613/2, 618, 623/1, 638/1, 640/1, 641/2).

⁹⁰ Keza kanun gereği yalnızca şirket sözleşmesiyle öngörülebilen bu konularda bir genel kurul kararı veya iç yönergeyle yapılan düzenlemelerin kural olarak geçersiz olacağı; ancak söz konusu hükmün oybirliğiyle kabul edilmiş ya da ilgililerince onaylanmış olması halinde hukuki sonuç doğurabileceği yönünde bkz. BSK OR II-SCHENKER, Art. 776a N. 2.

⁹¹ Botschaft 2001, 3173.

77 Her ne kadar madde gerekçesinde anılan bu kayıtların "sınırlı sayıda (*numen.is clausus*)" olduğu belirtilmişse de, TK 577'de □ayılanlar dışında da limited şirkete ilişkin diğer bazı maddelerde, şirket sözleşmesinde öngöiilmek kaydıyla bağlayıcı olabilecek sözleşm□ ?ükümlerine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Nitekim intif□ senedi ihracı (TK 584), hazırlık dönemi faizi (TK 609), müdürlerin karar almasına yönelik özel düzenleme yapabilme imkanı (TK 624/3)⁹¹, kuruculara tanınacak özel menfaatler (TK 578, 582), hatta zorunlu kayıt olarak zikredilmesine rağmen imtiyazlar ve esas sermaye paylarının grupları [TK 576/1-(c)], varsa şirketin süresi [TK 587/1-(c), 576/1-(m)] bu bağlamda örnek olarak verilebilir.

78 Anonim şirkete paralel bir şekilde (TK 340) limited şirk□□e de "emredici hükümler ilkesi" benimsenmiş (TK 579/1-c.1), böylece şirket sözleşmesine ihtiyari olarak sadece TK' da buna açıkça ce□az verilen hükümler eklenmesine izin verilmiştir. Dolayısıyla an□nım şirkette emredici hükümler ilkesine yönelik açıklamalar limited.ş□ket açısından da aynen geçerlidir. Gerçi TK 577 hükmü bu kon1:1da lı□ited şirket ortaklarına oldukça geniş bir serbesti, bir başka deyi_şle □uzenleme imkanı tanımaktadır⁹³. Bununla birlikte hükmün anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de sözleşme özgürlüğünü sınırlandırdığı ve giderek her iki sermaye şirketine "çelik korse" giydirdiği şüphesizdir⁹⁴.

Öte yandan diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki şirket sözleşmesi hükümlerinin ise TK 340/1-c.2'de olduğu gibi, sadece o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracağına da ayrıca işaret edilmiştir (TK 579/1-c.2).

79 Son olarak ekleyelim ki limited şirket nakdi (basit) kuruluş usulüyle kuruluyorsa şirket sözleşmesinin hazırlanması için ayrıca bir hazırlık safhasına gerek yoktur. Buna karşılık mevsuf (nitelikli) kuruluştaki, yani kuruluş aşamasında şirkete aynı sermaye getiriliyor veya şirket adına bazı ayınlar devralınıyorsa, şirket sözleşmesi hazırlanmadan önce, bu ayınlara yönelik gerekli değerlemelerin yapılması, sözleşmelerin akdedilmesi gibi işlemlerin tamamlanması gerekmektedir. Zira şirket sözleşmesinde aynı sermaye veya devralmaya ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmesi zorunlu olduğu gibi [TK 578, 339/2-(e)], ayrıca aynı sermayeye yönelik bazı tedbirlerin, en azından

⁹¹ Bu örnekler için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 91.

⁹³ Bu açıdan bkz. mehaz İsviçre hukukunda kanuni düzenlemenin ağırlıklı olarak yedek hukuk kurallarından oluştuğu ve böylece ortaklara geniş bir esneklik sağlandığı yönün• de MEIER-HAYOZİFORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 15.

⁹⁴ Emredici hükümler ilkesini düzenleyen maddelere yönelik olarak yapılan bu tespit ve diğer eleştiriler için bkz. MoROĞLU, 150-151, 363-364.

ticaret siciline tescil başvurusundan önce alınması da kanun koyucu tarafından şart kılınmıştır (TK 128)⁹⁵.

4.2.1.3. Ön (limited) şirket sorunu

Kanun koyucu limited şirket bakımından da anonim şirkette olduğu gibi (TK 335/1) ön şirkete yönelik özel bir düzenleme öngörmüş (TK 585)⁹⁶ ve limited şirketin, kurucular tarafından kanuna uygun şekilde düzenlenen, sermayenin tamamının şartsız olarak taahhüt edildiği ve ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanan şirket sözleşmesinde limited şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulduğunu kabul etmiştir (TK 585/1-c.1)⁹⁷. Şüphesiz limited şirket ancak ticaret siciline tescil ile birlikte tüzel kişilik kazanacağından (TK 585/1-c.4, 588/1), bu ön şirket sadece kurucular arasındaki ilişki bakımından hüküm doğuran, bu açıdan iç ilişkide limited şirket sözleşmesi ile TK'nın limited şirkete ilişkin diğer hükümlerine tabi, ancak özellikle dış ilişki açısından ise tüzel kişiliği haiz olmayan bir adi şirkettir⁹⁸. Benzer düzenleme nedeniyle ön anonim şirkete ilişkin açıklamalar ön limited şirket açısından da geçerli olacaktır.

Ne var ki şirket sözleşmesinin de sadece ticaret sicil müdürlüğünde imzalanmasına izin verilmesi nedeniyle, artık uygulamada sözleşmenin imzalanması ile tescil talebi arasında (örnek şirket sözleşmesi metni kullanılmış ve sözleşmede nakdi sermayenin belirli bir kısmının ödenmesi şartı da aranmamışsa) muhtemelen şekli bir incelemeyi gerektiren birkaç saatlik bir fark olacağından, limited şirket açısından ön şirkete ilişkin TK 585/1-c.1 hükmünün uygulanma ihtimalinin oldukça azaldığına, dolayısıyla ön şirkete yönelik tartışmaların da artık sadece teorik planda kalacağına işaret edelim.

⁹⁵ Bu madde ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. KENDİGELENİKİRCA, Şirketler I, N. 418 vd.

⁹⁶ Bu düzenlemelere yönelik eleştiri için bkz. MoROĞLU, 144 ve 368-369.

⁹⁷ İsmen anılmasa da benzer bir ön ortaklığın eTK döneminde de (henüz kaldırılmadan önceki) Bakanlık izninden sonra kurulmuş sayılacağı görüşü için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 93; hatta şirket sözleşmesinin imzalanması ile birlikte limited şirketin ortaklar arasında kurulacağı yönünde bkz. KARAYALÇIN, 347.

⁹⁸ Limited şirket bağlamında ön şirketin hukuki niteliğine ilişkin görüşler için bkz. ÇEBİ, Limited Şirketler, 65-66; ayrıca bkz. malvarlığının ayrılığından söz eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklı.klan, N. 19-03; İsviçre hukukunda da atipik bir adi şirket olarak nitelenen ön (limited) şirket hakkında bkz. BSK OR II-BAUDENBACHE.R/GöeEİSPEJTLER, Art. 772 N. 6.

4.2.2. Ticaret siciline tescil

81 Kuruluşun dış ilişkide hukuki sonuç doğurması ve tüzel işiliğin kazanılabilmesi için şirketin, merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline tescili zorunludur [TK 586/587 TSY 22/2-e-(1), 90, 91, 100, 101].

Şüphesiz tescilden önce şirket sözleşmesinde öngörülen aydyla nakdi sermayenin belirlenen kısmının kurulmakta olan limited şirket adına bir bankada açılacak özel hesaba yatırılması (1:K5.5-/c: 2, 344/1, 345), aynı sermayeye ilişkin olarak ise T de ongo- ile n tevdi veya şerh işlemlerinin yapılması gereklidir • Buunla birlikte anonim şirketin aksine (TK 344/1) limited şirkete nakdi e r- mayenin en az dörtte birinin henüz kuruluş aşamasında ödenm sı n şa o madığına (TK 585/1-c.3) tekrar işaret edilmelidir. Aı huküm pnmlı esas sermaye paylarının itibarı değerini aşan kısmı için de geçerlidir¹⁰⁰ (bkz. Kn. 535).

82 Öte yandan tescil limited şirkete tüzel kişilik kazandıracağından, ortaklar arasındaki adi (ön) şirket de bu tescil ile birlikte amacına ulaştığı için hukukten sona erecektir [BK 639/1-(1)].

83 Tescil (ve ilan) için, kurucular tarafından şirket sözleşmesi nin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda un- zalanmasından itibaren işleyecek otuz günlük bir süre öngörülmüştür (TK 587/1-c.1; TSY 90/1)¹⁰¹. Bu süre içinde başvuru limited şirketin sözleşme ile belirlenmiş müdürü, birden fazla müdür atanmışsa mü- dürlerin tümü tarafından imzalı bir dilekçeyle [TK 586/2-c.1; TSY 22/2-e-(1)], şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline (TK 586/1) yapılır. Hazırlanan dilekçede en azından TK 586/3 'teki kayıtların yer alması gerektiği gibi, ayrıca dilekçeye TK 586/2 ile TSY 90'da öngörülen belgeler de eklenir.

84 Her ne kadar TK 587/1-(i)'ye dayalı olarak bir denetçi seçimi yapıldığı takdirde, TK 586/2-(c) uyarınca ayrıca "denetçinin seçimini gösterir belge"nin dilekçeye eklenmesi öngörülmüşse de, mevcut dü- zenleme uyarınca bağımsız denetim için aranan eşik değerleri henüz kuruluş aşamasındaki bir limited şirketin aşması, dolayısıyla bağımsız

⁹⁹ Bu konuda bkz. KENDİGELENİKİRCA, Şirketler I, N. 419-421.

¹⁰⁰ Bu açıdan karşı. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 19-17; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 266-267.

¹⁰¹ Bununla birlikte bkz. ve karşı. TK 587/1'deki açık düzenlemeye rağmen, TK 30/1 uya- rınca tescil başvurusu için onbeş günlük süreden söz eden YILDIZ, Limited Şirketler, 101 (ayrıca bkz. 102), takiben BİLGİLİDEMİRKAPı, 643; ÇEBİ, Limited Şirketler, 66; keza anonim şirket için öngörülen üç aylık sürenin (TK 345/2) limited şirket hakkında da kıyasen uygulanması gerektiği yönünde TURANLI, 36.

denetime tabi olması en azından şimdilik mümkün değildir (TK 635, 397/4, BağDK 3)¹⁰¹. Bu açıdan herhangi bir ölçüte bağlı olmaksızın bağımsız denetime tabi tutulan ve liste halinde sayılan ortaklıkların ise ancak ilgili mevzuatları uyarınca anonim şirket olarak kurulmalarına izin verilenler olduğuna işaret edilmelidir.

Tescil başvurusu limited şirketin atanmış müdür veya müdürleri tarafından yapılacağından, esasen başvuru ile birlikte bu kişilerin müdürlük görevini de kabul ettikleri sonucuna varılmalı, bu nedenle ortak sıfatını taşımayan müdürlerden de ayrıca görevi kabul yönünde yazılı bir beyan istenmesine gerek duyulmamalıdır [bu açıdan karşı. TSY 90/1-(c)]¹⁰³.

85

Tescil edilecek olgular ise başta şirket sözleşmesinin tamamı olmak üzere TSY 91/1'de tek tek sayılmıştır. Yapılan başvuru üzerine ticaret sicili müdürü TK 32/1 uyarınca kanuni şartların var olup olmadığına yönelik gerekli incelemeyi yapacak, özellikle şirket sözleşmesinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ile kanunun zorunlu olarak aradığı kayıtları içerip içermediğini (TK 32/2; TSY 34/1) inceleyecektir.

86

Kanunda tescil için öngörülen süre hak düşürücü nitelikte olmamasından, otuz günden sonra yapılan tescil de geçerli kabul edilmelidir. Bununla birlikte sicil müdürü sürenin geçmiş olması nedeniyle sadece müdürlerin tescil talebini reddederek, tescilin bütün kurucular tarafından talep edilmesini, böylece şirketi kurma iradelerinin devam ettiğini teyit etmelerini isteyebilir (nitekim bkz. İrnzaT 11). Böyle bir olasılıkta şirket sözleşmesinin yeniden hazırlanması ve imzalanmasına ise gerek yoktur.

87

Öte yandan kuruluştan vazgeçilmesi halinde ise kuruluş aşamasında ödenen nakdi sermayenin kuruculara iadesini düzenleyen anonim şirkete ilişkin TK 345/2 hükmü, TK 585/1-c.2'nin yaptığı yollama kapsamına girdiğinden limited şirket hakkında da uygulanacaktır. Ne var ki TK 345/2'de öngörülen Uç aylık süre, kurulacak şirketin tescili için hem TK 354/1 hem de TK 587/1'de öngörülen otuz günlük süreyle uyumsuz olduğundan¹⁰⁴, kurucuların anılan hüküm gereği üç ay değil bir ay beklemleri yeterli görülmelidir¹⁰⁵.

88

¹⁰¹ Bu açıdan bkz. ve karşı. Put.AŞLI, Genel Esaslar, § 38 N. 3; PULAŞLI, Şerh, § 71 N. 5; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 410 dph. 768; ayrıca TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 19-25.

¹⁰² Bu açıdan ayrıca karşı. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 37.

¹⁰³ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, ilk Tespitler, 233.

¹⁰⁵ Bu açıdan bkz. ve karşı. PULAŞU, Genel Esaslar, § 35 N. 34, 37; PULAŞLI, Şerh, § 68 N. 35, 38.

89 Ticaret siciline yapılacak tescil kurucu nitelikte iken, TTSG'de yayımlanacak ilan sadece açıklayıcıdır ve TK 36/3'te öngörülen olumlu sonucu doğurur. İlanın kapsamı ise şirket sözleşmesinin tamamı olarak belirlenmiştir (TK 587/1-c.1). Bununla birlikte TK 587/1'de (ve bu fıkra ile birebir örtüşen TSY 91/2'de) bentler halinde sayılan hususların dışında tescil ve ilan edilen şirket sözleşmesine TK 36/3 hükmünün uygulanmayacağı da açıkça hükme bağlanmıştır.

Belirtelim ki TK 578/1'de tescilin olumlu fonksiyonunun düzenlendiği TK 36/3'e değil, hatalı bir şekilde tescilin hukuki sonuçlarının doğurduğu tarihi belirleyen TK 36/1'e yollama yapılmıştır; ancak öngörülme amacına uygun bir şekilde hükümdeki yollamanın TK 36/3'e yönelik olduğu kabul edilmelidir¹⁰⁶.

□te yandan böyle bir hüküm öngörülmesinin gerekçesi ise □nım şirkette temsil yetkisinin sınırını belirleyen TK 371/2 nedeniyle TK 354'e paralel bir düzenleme yapılmak istenmesi ve böylece sadece şirket sözleşmesinin ilan edilmiş olmasının, üçüncü kişilerin işleme konusunu bildiklerini ispat açısından tek başına yeterli bir delil olmayacağına özel olarak işaret edilmesidir (ayrıca bkz. TK 629/1). Ne var ki TK 354/1'de "şirketin işletme konusu"na yer verilmemişken, TK 587/1-(c)'de hatalı bir şekilde "*esas[lı] noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu*" da sicilin olumlu fonksiyonundan yararlanacak hususlar arasında sayılmıştır¹⁰⁷.

4.3. Tescilin Onarıcı Etkisi ve Fesih Davası

90 Limited şirketin kuruluşu aşamasında kanunen öngörülen düzenlemeye aykırı hareket edilebilir; bu anlamda örneğin şirket sözleşmesinde zorunlu kayıtların bir kısmına yer verilmemesi veya hatalı yazılması, aynı sermaye veya devralma hakkındaki emredici hükümlere tam olarak uyulmaması, imzaların yetkili personel huzurunda atılmaması gibi bazı noksanlıklar bulunabilir. Ancak sermaye şirketlerinde ticaret siciline tescil kuruluşu ilişkin bu tür sakatlıkları onarıcı (iyileştirici) bir etkiye *sahiptir*¹⁰⁸. Bu nedenle TK 644/1-(b) hükmünün yaptığı yollama uyarınca limited şirket hakkında da doğrudan uygulama alanı bulacak TK 353'e göre, tescil edilmiş bir limited şirketin artık yokluğuna veya butlanına karar verilemeyecektir. Kuruluşa ilişkin hükümlere aykırı hareket edilmesi sadece anılan madde kapsamında şirketin tescil ve

¹⁰⁶ TK 578/1'in yanı sıra TK 354/1'de de yapılan bu hatalı yollamalar hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 238 dpn. 46 ve 493 dpn. 28.

¹⁰⁷ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 493; ayrıca MoROĞLU, 371; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 79; karşı. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 39.

¹⁰⁸ Nitekim eTK döneminde de bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 46-48, 51, 101.

ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılacak bir dava sonucu limited şirketin feshine karar verilebilmesine yol açabilir¹⁰⁹. Dolayısıyla bu konuda anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket açısından da aynen geçerlidir¹¹⁰.

Bu süre geçirildikten sonra ise ilke olarak şirketin haklı sebeple feshi (TK 636/3) istenebilir¹¹¹ (aynca bkz. TK 210/3). Bununla birlikte K 47/2 hükmüne aykırılık halinde, yani limited şirketin amacının (işletme konusunun) örneğin uyuşturucu veya insan ticareti yapın, kuşar oynamak gibi hukuka ve ahlaka aykırı olması durumunda şirketin hukukten tüzel kişilik kazanamayacağı, sicile tescilin bu sakatlığı gideremeyeceği, dolayısıyla yokluk ve butlanı talep edilemese de TK 353'teki üç aylık süreyle bağlı olmaksızın şirketin tasfiye edilmesinin zorunlu olduğu, ancak ticaret siciline tescil ile birlikte şirket ile ilişkiye giren üçüncü kişiler nezdinde bir görünüş oluşturulduğundan tasfiyenin geçmişe değil ileriye dönük olarak yapılması gerektiği, giderek MK 54/3 uyarınca tasfiye sonunda kalan malvarlığın ilgili kamu kuruluşuna geçeceği de belirtilmelidir¹¹².

91

4.4. Tescilden Önceki İşlemlerden Sorumluluk

Kanun koyucu kuruluş aşamasında yapılan işlemlerden sorumluluk hakkında da anonim şirketteki düzenlemeye (TK 355) paralel bir hüküm öngörmüş ve bu bağlamda tescilden önce şirket adına işlem yapanları, bu işlemlerden dolayı üçüncü kişilere karşı şahsen ve

92

¹⁰⁹ Bununla birlikte bkz. ve karşı. TK 644/1-(b)'de yollama yapılan TK 353 hükmüne değinmeksizin, limited şirketin tescilinin üzerinden "uzun süre" geçmiş olması ihtimalinde artık tescilin geçerli olacağının kabul edilebileceğini belirten PULAŞLI, Genel Esaslar, § 35 N. 6; aynca bkz. ve karşı. fesih davasının "tüzel kişilik kazanmadan önce" veya "tüzel kişilik kazanmamış limited şirkete" açılabilceğinden söz eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-06-(g) ve N. 18-12-(m).

Öte yandan İsviçre hukukunda istisnaen kuruluşla ilişkin vazgeçilmez nitelikteki şartların eksikliği halinde limited şirketin butlanından söz edilebileceğinin çoğunlukla kabul edildiği, fakat iyiniyetli üçüncü kişilerin korunması gerekliliği karşısında yalnızca limited şirketin belirleyici vasıflarında eksikliğin bulunduğu olağandışı durumlarda butlan sonucuna varılabileceği yönünde bkz. BSK OR 11-SCHENKER, Art. 779 N. 5.

Konunun ilgili anonim şirket hükmüne (İsvBK 643) atıf yapılmak suretiyle değil, fakat onunla neredeyse aynı ifadeleri içeren limited şirkete özel bir hükümle (İsvBK 779) düzenlendiği İsviçre hukukunda tescilin onarıcı etkisi ve fesih davası hakkında bkz. BSK OR II-SCHENKER, Art. 779 N. 3-4.

¹¹⁰ Bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 101.

¹¹¹ Bu konuda mehz İsviçre hukukundaki gelişmeleri de içeren ayrıntılı bilgi için bkz. AICI, 175 vd., Türk hukuku bakımından özellikle 202 vd.; aynca bkz. BSK OR II-SCHENKER, Art. 779 N 6; MK 47/2 ile 52/3 hükümlerinin TK 353'teki özel düzenlemeye rağmen Türk hukukunda uygulanma kabiliyeti bulunup bulunmadığı konusundaki açıklamalar için bkz. TK 353'Ongerekeşi.

mütcesl ilen sorumlu tuttuğu gibi (TK 588/3), işlemin açıkça ileride kurulacak (limited) şirket adına yapıldığının bildirilmesi olasılığında ise. tescilden itibaren üç ay içerisinde¹¹¹ yapılan işlemi kabul etmesi halinde bu işlem den dolayı yalnızca şirketin sorumlu olacağını da hükme bağlamıştır (TK 588/4)¹¹⁴. Paralel nitelik taşıyan düzenlemeler nedeniyle bu konuda anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket açısından da aynen geçerlidir.

Kuruluş aşamasında aynı devralma için özel hükümler öngörül-
düğünden (TK 578,582), TK 588/4 kapsamında tescilden sonra şirket
tarafından kabul edilebilecek işlemlerin aynı devralma ka-
rarnamamı gırmeyen, daha çok şirketin işletme konusunu kolaylaştıran, o-
ğmı h?" :1:11 adde satın alınması, kira ve hizmet sözleşmeleri akdedilmesi
gibi işlemler olabileceği de göz ardı edilmemelidir¹¹⁵.

- 93 . . Şirket adına yapılan işlemi kabul yetkisi şüphesiz tescilden sonra
limited şirketi temsile yetkili olan müdürlere aittir¹¹⁶ ve kabul beyanı
herhangi bir şekilde tabi değildir; açık olabileceği gibi örtülü de olabilir¹¹⁷.

- 94 TK 588/2'de ise şirketçe kabul olunmadığı takdirde kuruluş
giderlerinin tamamen kurucular tarafından karşılanacağı ve bunların
ortaklara rücu hakkının bulunmadığı öngörülmüştür (keza bkz. TK
355/3)¹¹⁸. Bu arada her ne kadar maddede "pay sahipleri" ifadesi
yer venlmışse de, anonim şirket bakımından geçerli olan bu terimin
limited şirketteki karşılığının "ortaklar" olduğu ve bu şekilde anlaşıl-
ması gerektiği şüphesizdir¹¹⁹.

¹¹³ Sürenin geçmesi halinde ancak şirket adına yapılan işlem.in tarafı üçüncü kişinin onayı
ile kabulün sonuç doğurabileceği yönünde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 103-104;
keza CERRAHOĞLU, 26 dph. 77; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 93; ayrıca bkz. (ve karşı.)
KARAYALÇIN, 348; üç aylık sürenin bir düzen hükmü olduğu, bu nedenle süre geçtikten
sonra da limited şirketin işlemi kabul edebileceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortak-
lıkları, N. 19-35; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 36.

¹¹⁴ Uygulamadan örnek için bkz. Yargıtay 12. HD'nin 29.06.2009 tarih ve 6386/14180 sa-
yıllı karar (MOROĞLU KENDİGELEN, 457) ile Yargıtay 11. HD'nin 20.03.2014 tarih ve
2012-14445/5408 sayılı kararı.

¹¹⁵ ARSLANLI, Limited Şirketler, 102.

¹¹⁶ Mehaz İsviçre hukuku açısından bkz. bu konudaki yetkinin şirket sözleşmesi, iç yöner-
ge ya da genel kurul kararıyla belirlenebileceği, aksi halde müdürlerin yetkili olduğu
yönünde BSK OR 11-SCHENKER, Art. 779a N. 2.

¹¹⁷ ARSLANLI, Limited Şirketler, 103-104; keza CERRAHOĞLU, 26 dph. 78.

¹¹⁸ Müdürler tarafından haksız olarak reddedilen kuruluş masraflarının vekaletsiz iş görme
hükümlerine (BK 529 vd.) göre talep edilebileceği yönünde bkz. ŞENER, Limited Ortak-
lıklar, 82; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 36.

¹¹⁹ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 494.

4.5. Kuruluştan Doğan Sorumluluk

TK 644/1-(a)'da yapılan yollama uyarınca limited şirket kurucularının¹²⁰ ve kuruluş işlemlerine katılan diğer kişilerin "kuruluştan doğan" sorumlulukları hakkında TK 549 vd. hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Dolayısıyla bu konuda anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket açısından da aynen geçerlidir.

Bu bağlamda özellikle anonim şirket hakkındaki kuruluş belgelerinin kanuna aykırı olması (TK 549), sermaye hakkında yanlış beyanda bulunulması ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi (TK 550), değer biçilmesinde yolsuzluk yapılması (TK 551) halinde hukuki sorumluluğa ilişkin TK 553, 554-561 ile yine TK 549-551 hükümlerine aykırılık halinde cezai sorumluluğa yönelik TK 562/8-10 hükümleri limited şirkette de uygulanacaktır.

95

¹¹¹ Anonim şirkette kurucu kavramına ilişkin TK 337 hükmünün. TK 644/1-{a}'da yapılan yollamadan hareketle limited şirkette de uygulanacağı yönünde bkz. TEKLİ ALP, Sermayecilik Ortaklıklar, 1. 19-07; ayrıca bkz. TK 337/2'de öngörülen "'kurucu sayılanlar" da sorumlular arasında zikrederek benzer bir yaklaşım izleyen YUDİZ, Limited Şirketler, 106.

İKİNCİ ALT AYRIM

ORGANLAR VE DENETİM

"Şirketin Organları" başlığını taşıyan limited şirkete ilişkin "Dördüncü Bölüm" içinde, sadece organ sıfatını haiz genel kurul ile müdürler değil, kanun koyucunun organ sıfatı konusunda kesin bir görüş dile getirmediği¹ denetçi de düzenlenmiştir. Bu nedenle organların yanı sıra limited şirketin denetimi hakkında da bu başlık altında açıklama yapılması ihtiyacı doğmuştur.

96

Ne var ki "organlar" üst başlığı altında düzenlenen (TK 635) ve sadece denetime tabi limited şirketlerde genel kurul tarafından yapılacak seçim sonucu [TK 616/1-(c); keza TK 635, 399/1] görevlendirilmesi gereken bağımsız denetçinin ise, tıpkı anonim şirkette olduğu gibi organ sıfatı bulunmadığı artık tartışmasızca kabul edilmektedir.

Öte yandan dördüncü bölümde ayrıca anonim şirketteki sistematige (TK 376-377) paralel bir şekilde şirketin sermaye kaybı ve borca batıklığı konusu limited şirketin "yönetim ve temsil" başlığını takiben düzenlendiği gibi (TK 633-634), "Denetçi" kenar başlığını taşıyan TK 635'te bağımsız denetçinin yanı sıra özel denetime ilişkin hükümlere de yollama yapılmıştır. Bu yönüyle dördüncü bölümün sistematik açıdan sorunlu olduğu, en azından bölüm başlığının içerdiği hükümlerle kesinlikle bağdaşmadığı rahatlıkla söylenebilir.

97

Limited şirketin kanunen öngörülen zorunlu organları ise, asli görevleri esasen sadece iç ilişkide sonuç doğuran kararlar almaktan ibaret bulunan genel kurul ile şirketi yönetmek ve üçüncü kişilere karşı temsil etmek olan müdürlerdir. Nitekim TK'da da "Şirketin Organları" üst başlığı altında bu iki organ hakkında özel hükümlere yer verilmiştir (TK 616-632).

98

Bunun dışında şirketin sona ermesi üzerine tasfiye işlerini yürütmekle görevli tasfiye memurları ile yönetim organının eksikliği veya

¹ Nitekim kanunun genel gerekçesi ile madde gerekçelerinde ifade edilen birbirine tamamen zıt yaklaşımlar için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK. 57-58 ile 495-496; ayrıca 547,638; keza bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 290.

² "Organlar" üst başlığı ile ilgili gündeme gelen bu sorunlar ve bunların esasen yollamalara tahsis edilen TK 644 hükmüne birer bent eklenmek suretiyle rahatlıkla aşılabileceği hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 547-549; bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. kısmen benzer tespitlerde bulunan YILDIZ, Limited Şirketler, 199.

bir fesih davası dolayısıyla şirketin yönetim ve temsili için mahkeme tarafından atanan kayyımlar da organ sıfatını haizdir.

99 Anılan bu iki zorunlu organın dışında şirket sözleşmesi ile ihtiyari bazı organlar oluşturulabilirse de³, bunlar daha çok iç ilişkide danışma ve kontrol görevleriyle yetkilendirilebilecekleri gibi, bunların yokluğu da TK 636/2'de öngörülen "organsızlık" gerekçesine dayalı şirketin feshi sonucunu doğurmayacaktır.

Bununla birlikte vazgeçilmez görev ve yetkiler saklı kalmak kaydıyla', özellikle iç ilişki bakımından şirketin işlerinin bir kısmının ihtiyari organlara gördürülmesi veya bu organlara şirketin yönetimine katılma yetkisi verilmesi de mümkündür⁵. Öte yandan TK 625/1-(e) uyarınca küçük olanlar hariç, orta ölçekli ve büyük limited şirketlerde (TK 1523) "riskin erken teşhisi ve yönetimi komitesi kurulması" (TK 378) yönünde müdürlere bir görev yüklendiğine de işaret edilmelidir.

³ ARSLANLI, Armağan, 719-720; POYFİK.İNALPİÇAMÖĞLU (2010), N. 1710; keza TEKİ·NALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-01; MEYER-HAVOZ/FORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 107.

⁴ MEYER-HAYOZ/FORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 107; BSK OR 11-TRUFERİDUBS, Art. 804 N. 2.

⁵ Bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 720

BİRİNCİ BAŞLIK

GENEL KURUL

1. GENEL OLARAK

Kanun koyucu limited şirket genel kurulunu TK 616-622 arasında 100 bir yandan anonim şirket hükümlerine yollama yaparak (TK 617/3, 622), öte yandan kısmen de olsa anonim şirkete paralel içerikteki hükümlerle düzenlemiştir¹.

Nitekim bu açıdan limited şirkete ilişkin TK 616/1, 616/3, 617/1-2, 618/1, 618/3, 619/1, nihayet sadece karar nisabı açısından TK 620 hükümleri, sırasıyla anonim şirkete ilişkin TK 408/2, 408/3, 409/1-2, 414, 434/1-2, 479/3, 436/2, 418/2 hükümleriyle karşılaştırılabilir.

Müdürlerin aksine süreklilik niteliği taşımayan genel kurul, yılda 101 en az bir defa olmak kaydıyla sadece ihtiyaç halinde toplanması gereken, şirketin varlığı ve devamlılığına yönelik, kural olarak iç ilişkide etki doğuran kararların alındığı bir organdır.

Bir iç organ olan genel kurulun aldığı kararların ilke olarak sadece iç ilişki bakımından bir etkisi bulunmakla birlikte, TK 643'te yapılan yollama uyarınca limited şirkete de uygulanacak TK 538/2 hükmüne dayalı tasfiye halindeki şirketin "önemli aktiflerinin toptan satışı" ile kıyasen uygulanması kabul edildiği takdirde (bkz. Kn. 107) TK 408/2-(f) hükmüne dayalı henüz tasfiye aşamasına girmeyen bir sermaye şirketinin "önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı" yönündeki kararlarının istisnaen dış ilişkide de sonuç doğuracağı belirtilmelidir.

TK'da genel kurul müdürlerin üzerinde bir üst organ olarak ya- 102 pılandırılmamış, müdürler ile genel kurul arasındaki ilişki bir astlık-üstlük değil, tam bir yetki ve görev bölüşümünü hedefleyen "işlevler/kuvvetler ayrılığı"² esasına göre düzenlenmiştir-1.

Limited şirket genel kurulu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. AKBAY, 5 vd.; ayrıca eTK'daki düzenleme ile kapsamlı bir karşılaştırma için bkz. AL, 156 vd.

¹ Nitekim "işlevler ayrılığı" nitelendirmesi için bkz. TK 616'nın gerekçesi; "kuvvetler ayrılığı" terimi için ise bkz. ARSLANLI, Armağan, 716.

² Genel kurulun eTK dönemindeki tartışmalı konumu için bkz. genel kurulu üst organ olarak nitelendiren ARSı.ANu, Armağan, 716-717; ayrıca ARSı..ANu/DoMANİç, 503; karşı.

Keza mehzaz İsviçre hukukunda da genel kurul hakkında kanunen "ilist organ,, nitelendirmesi yapılmış olmasına rağmen (İsvBK 804/1), bu ifadenin esasen organlar arasındaki bir hiyerarşiye değil, daha çok şirket açısından hayatiyet taşıyan önemli kararları alma yetkisine işaret ettiği, dolayısıyla genel kurul ile müdürler arasında fonksiyonlarına uygun bir yetki ve görev bölüşümü bulunduğu kabul edilmektedir'.

Nitekim bu anlamda her iki organın da yetkileri kanunen açıkça belirlenmiş, giderek bunların vazgeçilmez nitelikte olduklarına özel vurgu yapılmış (TK 616, 625), böylece organların yetkilerini birbirlerine devretmesi de ilke olarak yasaklanmıştır.

Ne var ki bu ilkeye temel nitelikteki devredilmez yetkilerin dışında kanunen bazı istisnalar tanındığı, dolayısıyla kanunda açıkça izin verilmek ve şirket sözleşmesinde öngörölmek kaydıyla aslında yönetim ve temsil organı sıfatıyla müdürlere ait olması gereken bazı yetkilerin bir karar organı olan genel kurula bırakılabileceğı de (TK 616/2) göz ardı edilmemelidir (bkz. Kn. 108).

103

Öte yandan kanun veya şirket sözleşmesiyle genel kurula görev ve yetki verilmeyen bütün konularda müdürler görevli ve yetkili kılınmış (TK 625/1), böylece kanun koyucu belirsizlik taşıyan hususlarda müdürlerin konumunu güçlendirmiştir.

2. YETKİLERİ

104

Limited şirket genel kuruluna verilen devredilemez nitelikteki yetkiler TK 616/1'de onbir bent halinde sayılmıştır. Anılan bu konularda karar almak münhasıran genel kurulun yetkisindedir ve bu yetki hiçbir şekilde örneğın müdürlere ya da başkaca bir kişi veya kurula bırakılamaz. Emredici nitelikteki bu kuralın aksine şirket sözleşmesinde öngörölecek bir hüküm veya oybirliği sağlanmış olsa dahi genel kurul tarafından alınacak bir karar batıl olacaktır⁶. Bununla birlikte genel kurul kararlarından icrası gerekenlerin ise müdürler tarafından yerine getirileceğı şüphesizdir.

İlgili konular açıklanırken özel olarak işaret edilen ve gerektiğinde değerlendirilen bu yetkiler şunlardır: "a) Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi. b) Müdürlerin atanmaları ve görevden alınmaları. c)

eşitlik ilkesine dayalı olarak organlar arasında görev bölüşümü bulunduğundan söz eden KARAYALÇIN, 357-358, 108-109; keza POROYFEKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1711.

¹ Botschaft 2001, 3204.

⁵ Mevcut düzenlemede organlar arasındaki ilişki için bkz. birçoğı yerine AKBAY, 21 vd.

⁶ Nitekim bkz. BSK OR 11-TRUFFERIDuas, Art. 804 N. 12.

*Topluluk denetçisi ile denetçilerin atanmaları ve görevden alınmaları. d) Topluluk yılsonu finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun onaylanması. e) Yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması, kar payı hakkında karar verilmesi, kazanç paylarının belirlenmesi. j) Müdürlerin ücretlerinin belirlenmesi ve ibraları. g) Esas sermaye paylarının devirlerinin onaylanması. h) Bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması. ı) Müdürün, şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması. i) Şirketin feshi. j) Genel kurulun kanun veya şirket sözleşmesi ile yetkilendirildiği ya da müdürlerin genel kurula sunduğu konularda karar verilmesi."*⁷

Limited şirkette genel kurula tanınan bu yetkilerin, TK 616/1-(g), 105 (h) ile (j) bentlerinde sayılanlar dışında tamamı esasen anonim şirket genel kurulunun yetkileri ile paraleldir (TK 408, 379/2). Düzenlemeye yakından bakıldığında, limited şirket genel kuruluna ek olarak tanınan yetkilerin daha çok bu şirketin şahıs şirketlerine benzeyen yönlerinden kaynaklandığı görülecektir.

Nitekim esas sermaye paylarının devrinin onaylanması [TK 616/1-(g)] hariç, bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması [TK 616/1-(h)] ve şirket sözleşmesi ile yetkilendirildiği (TK 616/2) veya müdürlerin genel kurula sundukları (TK 625/2) konularda karar alınması [TK 616/1-(j)] münhasıran limited şirkete özgü hususlardır.

Bu arada "denetçilerin görevden alınmalarına" yönelik olarak limited şirket genel kuruluna tanınan yetkinin [TK 616/1-(c)], TK 635 ile yollama yapılan ve denetçinin ancak mahkeme kararıyla görevden alınabileceğini öngören TK 399/4 hükmü karşısında kullanılmasının mümkün olmadığı göz ardı edilmemelidir⁸.

Ayrıca fıkranın son bendinde işaret edildiği üzere TK 616/1'de anılanların dışında kanunen genel kurulun yetki alanına bırakılmış başkaca konular da vardır⁹. Gerçekten rüçhan hakkının sınırlandırılmasına veya kaldırılmasına yönelik TK 591/2, bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin TK 614/2 ile müdürler kurulu başkanının seçilmesine ilişkin TK 624/1, müdürlerin yönetim hakkının ve temsil yetkisinin sınırlandırılmasına dair TK 630/1, ticari temsilcilerin atanması, yetkilerinin sınırlanması ile görevden alınmalarını düzenleyen TK 631/1-2'de genel kurula tanınan yetkiler bu konuda örnek gösterilebilir

106

⁷ Bu yetkiler konusunda toplu bilgi için bkz. ŞEN ER, Limited Ortaklıklar, 519 vd.

⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 524 dph. 77; aynı yönde BİLGİLİDEMİR KAPI, 653 dph. 137.

⁹ Mehaz İsviçre hukuku açısından da genel kurulun görev ve yetkilerine yönelik yapılan sayımın sınırlayıcı olmadığı yönünde bkz. Botschaft 2001, 3206.

(Yincabaz, 596/600/60813). Aynı şekilde limited şirketin birleşmesi, bölünmesi veya iflası konusunda karar verme yetisi sadece kolaylaştırılmış birleşme hariç- gene uru a aittir (TK151, 173, 189; birleşme açısından ayrıca bkz. TK 155, 156).

07

Buna karşılık anonim şirkette öngörülüp limited şirket genel kuru. 11un Y:tkı.lert arasında sayılmayan yegane husu 11e K.4? 7'-(f)'deki önemli m, lrtarda şirket varlığının toptan satışı ile ilgilidir .

.. Bu durum karşısında ilk bakışta kanun koyucunun limited şirkete özellikle özel hır tercihte bulunduğu ve bu nedenle anonim . şikketedn lar 1 olarak faaliyet halinde b' limited şirketin önemli m tar a malvarl.ğı..devrinin ayrıca bi: en;l kurul kara 1.n 11ti. aç duy:ı,lm 11: sızın mudurler tarafından gerçekleştirilebileceğini ongormek istediğı düşünülebilir².

Ne var ki kanun koyucunun bu tercihinin bilinçli olduğunu söylemek kolay değildir. Zira gerek TK 408/2(f) h 1111nün 7057 rulme süreci ve amacı bu hükmün kabulünden önceki limited şirkete ilişki. Yargı.tay uygul;ması, bu uygulamaya esin kaynağı. ola tasfiye ha!ındıkı anonim şirket aktiflerinin toptan satışına yönelik TK 443/2 deki düzenlemenin TK 538/2'de aynen muhafaza edilmesi ve TK 643 'te yapılan yollama uyarınca bu hükmün limited şirkete uygulanmaya devam edecek olması karşısında, TK 408/2-(f)'nin kıyasen uygulanmasından tamamen bağımsız bir şekilde henüz tasfiye aşamasına girmemiş bir limited şirkette de, şirketin sona ermesi sonucunu doğurabilecek "önemli miktarda şirket varlığının satışı" için genel kuruldan karar alınması gerektiği görüşü rahatlıkla savunulabilir¹³.

¹⁰ Daha geniş bir liste için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 203-204; BSK OR II-TRUFFER/Duns, Art. 804 N. 47.

¹¹ Bu düzenleme ile ilgili olarak ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 308-309.

¹² Nitekim bkz. TK 408/2-(t) hükmünün limited şirkete kıyasen dahi uygulanamayacağı yönünde HELVACI, Sempozyum III, 47-48; yorum yoluyla aksine bir sonuca ulaşılamayacağı, iki sermaye şirketine ilişkin düzenleme arasındaki çelişkinin ancak bir kamın değişikliği ile giderilebileceği yönünde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 241-243 (anılan son yazar şirket sözleşmesine hüküm konulmak suretiyle bu konudaki kararların TK 625/2 kapsamında genel kurulun onayına tabi tutulabileceğini de belirtmektedir).

¹³ Nitekim bkz. ALBAYRAK DOĞAN, 172-175; ayrıca TK 408/2-(f) hükmünün limited şirkete kıyasen uygulanabileceği yönünde bkz. BİÇERİHAMAMCIOĞLU, KHÜHFD 2013/1,49; DURAL, Yasaman Armağanı, 227 dpn. 3; keza KARA AHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 194 vd., 198; ÇEBİ, Limited Şirketler, 10J dpn. 189; aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 25.02.2019 tarih ve 2017-4625/1456, 14.11.2018 tarih ve 2017-1837/7055, 11.10.2018 tarih ve 2016-12924/6234, 19.06.2017 tarih ve 2015-15468/3850 ile 14.12.2017 tarih ve 4921/7276 sayılı kararları; ayrıca genel kurul izni veya onayı alınmaksızın yapılan işlemin geçersizliğine yönelik davanın ortak tarafından da açılabilirliği yönünde bkz. Yargıtay HGK 'nın 14.12.2005 tarih ve 686/728 sayılı kararı (özeti için MoRoÖLU/KENDİGELEN, 483-484); bununla birlikte bkz. ve karşı gayri faal bir limited şirketin tek

Öte yandan bu konuda anonim şirkete ilişkin hükümlerde açıkça özel b r yetersayı öngörülmediğinden, limited  irket genel kurulunda böyle b r kararın TK 620'de öngörülen basit nisapla alınabileceğ  sonucuna da pekala vanlabiliru_

TK 616/1'de sayılan yetkilere ek olarak kamın koyucu,  irket sözleşmesinde  ng r lmek kaydıyla limited  irket genel kurulunun devredilmez yetkilerinin kapsamının bazı konularla sınırlı da olsa genişletilebileceğini TK 616/2'de hükme bağlamıştır. Yine ilgili konular açıklanırken özel olarak işaret edilen ve gerektiğinde değerlendirilen,  irket sözleşmesinde  ng r lmek kaydıyla genel kurula devredilmez şekilde tanınan yetkiler ise şunlardır: "a)  irket sözleşmesi uyarınca genel kurulun onayının arandığı haller ile müdürlerin faaliyetlerinin onaylanması¹⁵. b)  nerilmeye muhatap olma,  nalım, geri alım ve alım haklarının kullanılması hakkında karar verilmesi. c) Esas sermaye payları üzerinde rehin hakkı kurulmasına ilişkin onayın verilmesi. d) Yan edim yükümlülükleri hakkında i  yönerge çıkarılması. e)  irket sözleşmesinin 613   nc  maddenin dördüncü fıkrası uyarınca ortakların onayını yeterli görmemesi halinde, müdürlerin ve ortakların şirkete karşı bağlılık yükümü veya rekabet yasağı ile bağdaşmayan faaliyetlerde bulunabilmelerinin onayı için gereken iznin verilmesi.

105

taşınmazını genel kurul kararı olmaksızın satması olasılığında iyiniyetli   nc  kişinin korunması gerektiğı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2018 tarih ve 2016-9504/2904 sayılı kararı; ayrıca bkz. Şirket sözleşmesindeki yetkiye dayanarak müdürün taşınmaz satmasının şirketin geleceğini tehdit eden bir işlem olmadığı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 07.02.2019 tarih ve 2017-3891/1132 sayılı kararı; keza şirketin yegane taşınmazının satışında ortaklar kurulu kararı alınmamasının iyiniyetli   nc  kişilere karşı ileri s r lemeyeceğı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 05.04.2012 tarih ve 2010-5739/5441 sayılı kararı (Batider 2012/3, 385-388;  zeti için MOROĞLUK.END GELEN, 485).

" Anonim  irket açısından TK 418'de öngörülen basit nisabın uygulanacağı yönünde bkz. KEND GELEN, İlk Tespitler, 309; ZENG N, 256 vd.; keza Yargıtay 11. HD'nin 08.12.2021 tarih ve 306/6945 sayılı kararı; limited  irket açısından ihtirazi kayıtla birlikte TK 620'de öngörülen nisabın uygulanacağı yönünde bkz. BiçERiHAMAMCIOĞLU,  K HFD 2017, 357-358; bununla birlikte kar . limited şirkete de uygulanacak TK 538/2'nin yol-lama yaptığı TK 421/3-4'te öngörülen nisabın aranacağı yönünde ALBAYRAK DOĞAN, 174; aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin 19.06.2017 tarih ve 2015-15468/3850 sayılı kararı; buna karşılık şirketin feshine ilişkin karar nisabının (TK 621/1) uygulanacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.10.2018 tarih ve 2016-12924/6234 sayılı kararı; ayrıca bkz. ve kar . genel kurul kararına yönelik nisap için TK 589 hükmünün uygulanması gerektiğı yönünde KARMHMETOĞLU,  irketin Temsili, 200.

¹⁵ Bu düzenlemenin haklı eleştirisi için bkz. YJLoız, Limited  irketler, 205.

J) Bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden dolayı şirketten çıkarılması. ,,,,

J09

Dikilirse TK 61G/1'de düzenlenenlerin aksine bu yetkilerin tamamı, hımted şirkete öz g üd"ur ve esas en birçoğu mü durler tara fında kın ku llaması gereken bu yetkiler, şirket sözleşmesin e ongorul me kaydıyla genel kurula bırakılabilecektir¹⁶. Öte yandan ? nların hır klsı.nı!ın, ömeğin TK 60012, 60612, 626/2'de oldu gı bı kanunu çeşitl maddelerinde ihtiyari olarak genel kurulun yetkisine bırakılabileceğine ayrıca işaret edilmiştir.

Bu arada genel kurula ait olan ticari temsilci ile ticariveki lleri tan2a. e onların yetkilerini sınırlama yetkisi ise _ şirket sözleşmesinde ongorulmek kaydıyla müdürlere bırakılabilecektir (TK 63111).

B lirtelim ki tüm bu yetkiler genel kurula kuruluş s zleşm siyle tanıı:ılabileceği gibi, genel kurulun yetkileri s nr d.an şirket sozleşmesinde değişiklik yapılmak suretiyle genişletilebilir veya T 6/2 kapsamında tanınmış bazı yetkiler kaldırılarak sınırlandırılabilir •

110

. 1:3u düzenleme ile ilgili olarak TK 616/2'nin (e) bendinin ifa: desının yerinde olmadığını ayrıca belirtelim. Gerçekten maddedeki "ortakların onayının yeterli görülmemesi" i areleri¹⁹, man lıken doğru değildir. Zira müdürlerin ve ortakların şirkete karşı ? glılık yükümü veya rekabet yasağından muaf kılınmalarının sadece iki yolu vardır; bunlar ya ortakların tümünün yazılı onayı ya da genel kurul kararı²⁰ır {TK 613/4, 626/2). Dolayısıyla burada _ ortakların onay yeterli görülmemesinden değil, olsa olsa me haz İsvBK 804/1-? 1 e de belirtildiği üzere yazılı onaydan vazgeçilmesinden söz edilebilir. Ortakların tümü yazılı onay verdikleri takdirde, zaten daha az nisapla alınacak bir genel kurul kararına da ihtiyaç ve gerek kalmayacaktır²¹.

111

Öte yandan genel kurulun şirket sözleşmesiyle yetkilendirildiği konularda da karar verebileceğini düzenleyen TK 616/1-G) bendi nedeniyle TK 616/2 hükmüne ihtiyaç olmadığı düşünülebilir²². An-

¹⁶ Bu yetkiler konusunda toplu bilgi için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-10vd.

¹⁷ Bununla birlikte karşı. bu yetkilerin esasen genel kurula ait olduğundan ve şirket sözleşmesinde öngörülmemesi halinde müdürlere bırakılmasından söz eden KARAHAN/ÇEKER, 846-847.

¹⁸ Bkz. BSK OR II-TRUFFERIDUBS, Art. 804 N. 12.

¹⁹ Gerekeçeyi takiben benzer bir ifade için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-15.

²⁰ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 525; aynı yönde BOZKURT, Şirketler Hukuku, 544; ayrıca bkz. (ve karşı.) YILDIZ, Limited Şirketler, 205-206.

²¹ Nitekim bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 204; AL, 163 dpn. 24; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 523; ÇEBİ, Limited Şirketler, 78; ayrıca bkz. bu düzenlemede bir çelişkinin bulunduğunu belirten, ancak emredici hükümlere yönelik TK 579 hükmünü göz ardı eden ERDOĞAN, 43.

cak emredici hükümler ilkesini düzenleyen TK 579 uyarınca şirket sözleşmesinde bir hüküm öngörülebilmesi için kanunun buna açıkça cevaz vermesi zorunlu olduğundan ve bu hükümde anılanların sadece bir kısmı başkaca maddelerde düzenlendiğinden, TK 616/2'de genel kurula bırakılabilecek yetkilerin özel olarak ve topluca sayılmasının isabetli olduğu şüphesizdir. Bu arada mehz İsvBK 804'te, TK 616'daki gibi ikili bir ayırım yapılmadığına, bütün konuların ikinci fıkrada bir bütün olarak düzenlendiğine, ancak buna rağmen İsvBK 804/2-b.18'de TK 616/1-U) hükmüne paralel bir düzenlemenin yer aldığına da işaret edilmelidir.

Nihayet müdürlerin devredilmez ve vazgeçilemez yetkilerinin düzenlendiği TK 625 uyarınca şirket sözleşmesinde müdürlerin, "*a) aldıkları belirli kararları ve b) münferit sorunları*" genel kurulun onayına sunma zorunlulukları öngörülebilir [TK 625/2, 616/2-(a)]. Ne var ki şirket sözleşmesinde açıkça belirlenmesi gereken bu konulara ilişkin genel kuruldan onay alınması müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır (TK 625/2-c.2) (bu konularda bkz. Kn. 248-249). 112

Tek ortaklı limited şirketlerde ise bu ortak, aynı zamanda genel kurulun bütün yetkileriyle donatılmış ve genel kurul sıfatıyla ortağın tek başına karar alabilmesine imkan tanınmıştır. Ancak tek ortak tarafından genel kurulun yerine geçerek alınan kararların geçerli olabilmesi, bunların yazılı olması şartına bağlanmıştır (TK 616/3). 113

Ne var ki birden fazla ortaklı limited şirkette de genel kurul kararlarının yazılı olması gerektiği (TK 617/2, 422) dikkate alındığında, aslında bu maddedeki -en azından- ifade tarzının yerinde olmadığı sonucuna varılması kaçınılmazdır. Öte yandan bir ortağın tek başına her zaman için yazılı bir karar almasına da herhangi bir engel yoktur. Dolayısıyla aleniyetin sağlanması ve kötüye kullanmaların önlenmesi bakımından olması gereken, tek ortaklı limited şirketlerde kararın zaman açısından hüküm doğurmasını ticaret siciline tescil veya tescile tabi olmayanların ise en azından dosyasında saklanmak üzere ticaret sicili müdürlüğüne sunulması (TK 422/2) şartına bağlamaktır¹.

¹ Bu yöndeki tespit, eleştiri ve önerinin bir kısmı için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 625 dpn. 78; benzer yaklaşımlar için ayrıca bkz. MoROĞLU, 224; BİLGİLİ/DEMİRKA.Pİ, 662-663; YASAN, Sorumluluk, 54; bununla birlikte karşı. YİWİZ, Limited Şirketler, 206; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 148 dpn. 198; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 523.

3. TOPLANMASI

3.1. Genel Olarak

JJ4

Liimited şirket genel kurulunun toplantı masası konusunda kanun ko. TK' da olduğu gibi ayrıntılı hükümler öngörmek ye ne aşrının kimm tarafından yapılacağına yönelik kural ile toplantı turlarını (T)(617 /1) ve toplantıya çağrıya yone k sureyi (TK 617 /2) belirlemekle yetinmiş, bunun dışındak onular a isa betli bir şekilde anonim şirket m en e topluca yollama yapmayı tercih etmişti r . (TK 617/3).

Şüphesiz TK 617/1-2'd e öngörü len toplantı türleri, yeti ve .. en süresine yönelik özel hükümler için dahi anonim irke ei ş . in uz - leme e yollama yapılabilir, böylece toplantıya çağrı stl;esin; \ □ □ □ l □ l - ması ırnkanı da saklı tutularak tam bir yeknesaklık sağlanı ır 1. u arada sürekli anonim şirket hükümleri ile paralellik kurm ya ? alış □ □ kanun □ □ yucunun limited şirket genel kurulu açısı n □ a ? çağrı sureSını n □ de □ ıkı hafta değil de onbeş gün olarak belirlediğini □ ah □ □ -me □ d □ çtür²³ (bu açıdan karşı. her iki şirket türü için de aynı sureyi ongören lsvBK 700/1, 805/3).

3.2. Özel Hükümler

115

Anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de her hesap dönemi- nin (VUK 174) sonundan itibaren üç ay içerisinde olağan genel kurul toplantısı yapılması zorunludur (TK 617/1-c.2)²⁴. Olağan □ stü genel kurul toplantıları ise şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektikçe yapılabılır (TK 617/1-c.3; ayrıca TK 633, 376/1-2). Gerek olağan gerek olağanüstü toplantıya yönelik çağrı konusunda yetkili olanların başında doğal olarak şirketin idare ve temsil organı konumundaki müdürler gelmektedir (TK 617/1-c.1)²⁵.

Her ne kadar TK 617/1-c.3'te kullanılan "ve" bağlacı nedeniyle yanlış anlaşılmaya müsait olan bu hüküm sadece şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla olağanüstü genel kurul toplantısı yapılabileceği gibi bir anlamı bünyesinde barındırıyorsa da, buradaki bağlacın her iki olasılığı da birlikte içeren (birikimli) bir şart getirmediğini kabul etmek, dolayısıyla hükmü olağanüstü genel kurul toplantılarının şirket

²³ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 526 dpn. 79.

²⁴ Ayrıca olağan genel kurul toplantısının kanunda öngörülen süre geçtikten sonra yapılmasının toplantıda alınan kararların geçerliliğini tek başına etkilemeyeceği yönünde bkz. BSK OR II-TRUFFER/Duns, Art. 805 N. 5.

²⁵ Bu arada şirketin menfaatine olduğu halde genel kurulu kusuruyla toplantıya çağırma- yan müdürlerin muhtemel zararlardan sorumlu olacakları yönünde bkz. BSK OR II-TRUFFER!Duns, Art. 805 N. 8.

sö7leşmesinde öngörillen hallerin yanı sıra "gereklikçe" de yapılabileceği şeklinde anlamlandırınak isabetli olacaktır¹⁶.

TK 617/J'de anılan müdürler ve TK 617/3'te yapılan yollama uyarınca anonim şirkete ilişkin hükümler kapsamında öngörülen tasfiye memurları (TK 410/1-c.2), tek bir ortak (TK 410/2) ile azlık (TK 411-4 1 2) dışında, ayrıca şirket sözleşmesinde öngörölmek kaydıyla münferit ortakların da genel kurulu toplantıya çağırarak konusunda yetkilendirilebileceğine işaret edilmelidir [TK 577/1-(h)].

116

Bu amaçla şirket sözleşmesinde öngörölebilecek hak, TK 577/1-(h)' de vurgulandığı üzere ancak ortakların kişiliğine bağılı "özel hak" niteliğinde olabilir. Dolayısıyla açıkça izin verilen bu imkanın dışında, emredici hükümlere ilişkin TK 579 uyarınca genel kurulu toplantıya çağırarak hakkının esas sermaye payına bağlanmasının ve böylece imtiyaz oluşturulmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz¹⁷.

Öte yandan birden fazla müdürün varlığı halinde genel kurul toplantısına çağrı konusunda müdürlerin ve özellikle müdürler kurulu başkanının -şirketi münferiden temsile yetkili olsalar dahi- tek başına hareket edemeyeceği, çağrıya yönelik müdürler kurulunda bir karar alınmasının gerektiği belirtilmelidir (TK 624/3)¹⁸. Ancak kurul kararının ardından toplantıya çağrı ile genel kurul toplantısının yürü-

¹⁶ Bu konuda benzer yaklaşımlar için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 209; AL, 167; AK.BAY, 35-36; BİLGİLİDEMİRKAPI, 656; ÇEBİ, Limited Şirketler, 81; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 4 13 dpn. 774; bununla birlikte tamamen aksi yönde bir görüş için bkz. ve karşı. ERDOĞAN, 52-53.

¹⁷ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 546; aksi yönde karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 214; AL, 173; AKBAY, 64; ÇEBİ, Limited Şirketler, 84; DOĞAN, 37-38; HAMAMCIOĞLU, 351-353; ayrıca şahsa bağılı olan hakkı da imtiyaz olarak nitelendiren BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 658; bu hakkın esas sermaye paylarına tanınabileceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-13-(e).

¹⁸ YILDIZ, Limited Şirketler, 211 (olağan toplantı açısından karşı. 252); AKBAY, 39; YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 125; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 533, 670-671; ÇEBİ, Limited Şirketler, 82; AYHANIÇAĞLAR!ÖZDAMAR, 429; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 245; aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.05.2017 tarih ve 2015-15527/2736 ile 21.11.2016 tarih ve 2015-11756/8994 sayılı kararları; mehz İsviçre hukukunda da aynı yönde bkz. BSK OR 11-TRUFFER/Duns, Art. 805 N. 3; bununla birlikte karşı. toplantıya çağırının tek başına müdürler kurulu başkanı tarafından da yapılabileceği yönünde KARAHAN/ÇEKER, 848; sadece olağan genel kurul toplantıları için bu yönde YILDIZ, İTicÜ-SBD 2013, 71; keza AL, 168; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 414; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 10; ayrıca TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-43a [karşı. sadece çağrıya yönelik kurul kararı icra edebileceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları (2015), N. 22-32]; keza bkz. ve karşı. Botschaft 2001, 3207; eTK döneminde olmakla birlikte limited şirketi temsile yetkili her bir müdürün diğerlerinden bağımsız olarak genel kurulu toplantıya çağırabileceği yönünde ARSLANLıDoMANİÇ, 503-504.

türlmesi işleri müdürler kurulu başkanı tarafından yerine getirilebilir (TK 624/2).

117

□□onim.şirkete ilişkin düzenlemeden farklı olan bir diğer hükümü □e, hmted şirket genel kurulunun toplantı gününd.en e? az o□beş gün o.nce topl□ntıya çağrılmasına yönelik TK 617/2'dir. Şı□k□t sözleşme, sı_yle_bu süre on güne kadar kısaltılabileceği gibi, çağrı için daha uzun hır süre de kararlaştırılabilir.

Çağrı i.ç□n öngörülen asgari süre ortakları konıy□u bir_d□□□□e- ?1e □l?uğu ı.çın, bu sürenin kısaltılabileceği yönünde oz□l bı: h□m ongorul□□sı gerekli ve yerinde ise de, uzatılmasına yönelik l?ır hükme esa□en_yıtıyaç olmadığı göz ardı edilmemelidir⁹. Bu v□sıleye □e !□:sız_lı?ı ve yorum sorunlarına yol açtığı gerekçe gösteriler□k.Türk ?gretisinde eleştirilenioeTK 538/4'teki beş günlük çağrı süresinin de, ısbetli bir şekilde TK 617/2 ile artırıldığına işaret edelim.

3.3. Anonim Şirket Hükümlerine Yapılan Yollama

118

Yukarıda açıklanan ve hakkında özel düzenleme öngörülen husus, lar dışında ise limited şirket genel kurulu hak.kında da anonim şirket genel kurul toplantısına yönelik TK 617/3'te belirtilen konulara ilişkin hükümler uygulanacaktır¹. Esasen yollama kapsamına girmemekle birlikte anonim şirket genel kurullarına Bakanlık temsilcisinin katı, lımını konu edinen TK 407/3 hükmünün ise limited şirket açısından uygulanmayacağına TK 617/3-c.1'de ayrıca ve açıkça işaret edilmiştir.

Yapılan bu yollama uyarınca anonim şirket genel kuruluna ilişkin toplantıya çağrı konusundaki TK 410, azlığın çağrı ve öneri hakkını düzenleyen TK 411-412, gündeme ilişkin TK 413 (ve TK 409/2-c.3)³², çağrısız genel kurula ait TK 416, hazırlık önlemlerine yönelik

²⁹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 526 dpn. 80; ayrıca bkz. ve karş. hükmün açık ifadesine rağmen çağrı için kanunda öngörülen sürenin uzatılamayacağından söz eden AYHAN/ÇAĞLA.R/ÖZDAMAR, 429.

³⁰ Nitekim bkz. TEOMAN, Makalelerim, 343 vd., özellikle 347-348.

³¹ TK 617/3'ün kaleme alınış şekli açısından eleştirisi için bkz. AKBAY, 31-32.

³² Yapılan bu yollama kapsamına giren TK 413/2'de öngörülen "gündeme bağlılık ilkesi"nin limited şirkette de geçerli olmasına rağmen [nitekim bu yönde bkz. birçoğu yerine AKBAY, 75, 87 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 255; keza eTK döneminde de aynı yönde bkz. CERRAHOĞLU, 152; POROYFEKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1716; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 18.04.2016 tarih ve 2015-9936/4271 sayılı karar], ilke•nin limited şirket genel kurul toplantıları açısından uygulanmayacağı yönündeki -tespit edebildiğimiz kadarıyla yegane- görüş için bkz. ve karş. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-47.

TK 414¹¹-415, 417 (ve TK 453)¹, toplantı tutanağı hakkındaki □ 422 ve nihayet yetkisiz katılmayı konu edinen TK 433 hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde limited şirket hakkında da uygulanacaktır.

Her ne kadar TK 617/3-c.1'de ayrıca "öneriler" şeklinde bir kelimeye yer verilmiş ve bu konuda da anonim şirket hükümlerinin uygulanacağı belirtilmişse de, anonim şirket genel kuruluna ilişkin dördüncü bölümde (TK 407 vd.) "öneriler" kenar başlıklı bir madde bulunmamaktadır¹⁵. Kastedilen, azınlığın gündeme madde ekletme önerisi de olamaz, zira bu husus zaten hükümde "azlığın çağrı ve öneri hakkı" şeklinde açıkça zikredilmiştir. Yine bu bölümde "öneriler" kelimesinin geçtiği yegane hüküm olan TK 429/2 ise "tevdî eden temsilcisi"nin, genel bir talimat olmadığı takdirde oy hakkını yönetim kurulunun yaptığı öneriler yönünde kullanmasına ilişkindir. Geriye sadece anonim şirket genel kuruluna yönelik olup içinde "öneri" kelimesi geçen, yönetim kurulunda temsil edilme hakkının düzenlendiği TK 360 ile bilgi alma hakkı kapsamında yönetim kurulunun finansal tablolar ile faaliyet ve denetleme raporlarının yanı sıra kar dağıtım önerisini de ortakların incelemesine hazır bulundurma yükümlülüğünü düzenleyen TK 437/1 hükümleri kalmaktadır. Esasen bu iki hükümden TK 437/1 aynı zamanda TK 617/3'te zikredilen genel kurula yönelik "hazırlık önlemleri" ifadesinin kapsamına pekala dahil edilebilir. Bu durum karşısında "öneriler" kelimesi ile murat edilenin tam olarak ne olduğunu tespit etmek mümkün olmamakla birlikte, bunun kapsamına olsa olsa TK 360 hükmünün girebileceğine işaret edelim. Nihayet mehzat İsviçre hukukunda ise "öneriler" kelimesinin yönetim kurulunun veya pay sahiplerinin somut bir gündem maddesi hakkındaki önerilerini içeren İsvBK 700/2 hükmüne karşılık geldiğini, sorunun benzer bir düzenlemenin TK'da yer almamasından kaynaklandığını da belirtelim.

119

Özetle limited şirkete özgü TK 616-621'de özel olarak düzenlenen konular, bu bağlamda özellikle genel kurulun yetkileri (TK 616), toplantı yapılmaksızın karar alınabilmesi (TK 617/4), yazılı oy imkanı (TK 618/1-c.5), oy hakkının hesaplanması ve sınırlandırılması (TK 618/1), oy hakkında imtiyaz ve sınırları (TK 618/2-3), oydan yoksunluk (TK 619) ve nisaplar (TK 620-621) ile açıkça yollamanın kapsamı dışında tutulan Bakanlık temsilcisinin katılımı (TK 407/3) konuları hariç, anonim şirketin genel kurul toplantısına ilişkin hüküm-

120

¹¹ Bununla birlikte karşı. hükmün kıyasen uygulanacağından söz eden ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 735.

¹⁴ Bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 219-220; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 24-525; ayrıca ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 238.

¹⁵ Aynı yönde tespit için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 219.

İçerik -ni lahiyetle uygun düşüyor. Örneğin limited şirket hakkında da uygulanabilir. Bu açıdan öngörülen düzenlemeye yollama yapılması hususlarının anılması yönteminin benimsenmesi yerine? Yılka. ndaki tespit paralel genel kurulun yapılması çok daha isabetli olur. Aşağıda şüphesizdir-36. Yollama kapsamına giren genel kurulda. ki tüm bu konularda anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket açısından da geçerli olacaktır.

Öte yandan anonim şirketin düzenlemeye genel kurulun başlığı altında yer alması özel düzenlemeye ilişkin (TK 43 - 444) hükümlerin TK 635'te, genel kurul kararlarının iptali ve iptal işleminin (TK 5 - 451) hükümlerine ise TK 622'de yapılan özel yollama uyarınca limited şirket bakımından da uygulanacağı unutulmamalıdır.

21

Bu arada limited şirket hakkında uygulanması amaçlanan düzenlemelerin genel kuruluna ilişkin hükümler (TK 407-451) listesine, limitli ve sınırlı olarak özel düzenlemelerden ötürü genel kurulun görev ve yetkilenmesiyle ilişkili TK 408 nisaplarına yönelik TK 418 ve 421 ile oy hakkının doğumu kenar başlıklı TK 435, oydan yoksunluk hakkındaki TK 436'nın yanı sıra, tamamen anonim şirkete özgü olan genel kurula yönelik bir iç yönerge çıkartılması zorunluluğuna ilişkin TK 418/2, hamiline yazılı senede bağlanmış paylarda pay sahibinin temsili hususunda TK 427/2, tevdi eden temsilcisine yönelik TK 429³⁷, binkimli oy hakkında TK 436/1, -hazırlık önlemleri kapsamına girdiği şüphesiz olan TK 437/1 hariç olmak kaydıyla ve limited şirkette özel olarak düzenlendiğinden (TK 614)- bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin TK 437/2-6 hükümleri de eklenebilir. Buna karşılık bir azlık hakkı olarak finansal tabloların ertelenmesine ilişkin TK 420 hükmünün, TK 614 ile ortaklara tanınan geniş kapsamlı bilgi alma ve inceleme hakkı karşısında limited şirkette de uygulama alanı bulup bulmayacağı ayrıca tartışılabilir-1⁸.

³⁶ Yapılan yollamanın amaca göre yorumlanması gerektiği ve böylece benzer bir sonuca ulaşılabileceği yönünde bkz. AKBAY, 33; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 525.

³⁷ Bununla birlikte karşı. hükmün limited şirkette de uygulama alanı bulacağı yönünde AKBAY, 1 18-119, 165; aynı şekilde düzenlemenin bireysel temsilin özel bir türü olduğu ve dolayısıyla limited şirkete de uygulanacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 257; ayrıca bkz. hükmün teorik olarak uygulama alanı bulabileceği, ancak pratik olarak uygulanamayacağı yönünde HAMAMCIOĞLU, 363-364.

³⁸ Örnek olarak bkz. TK 420 hükmünün limited şirkette de uygulanması gerektiği yönünde AL, J99; TURANLI, 41; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 572 vd.; TOPALOĞLU, Kongre, 407 vd.; aynı yönde Yargıtay J. J. HD'nin 29.06.2021 tarih ve 4620/5396 sayılı karar; aksi yönde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 257b; keza anonim şirkete ilişkin azlık haklarının genel olarak limited şirket bakımından uygulama alanı bulamayacağı görüşü için TEKiNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-16; bu konuda eTK dönemi bakımından ayrıca bkz. AYAN, 41 vd.

3.4. Elektronik Ortamda Genel Kurul

Bu üst başlık altında son olarak TK 1527 uyarınca şirket sözleşmesinde öngörülme kaydıyla limited şirkette de genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılabileceğini belirtelim. Bu bağlamda genel kurula yönelik elektronik ortamda katılma, öneride bulunma ve oy verme, fiziki katılım ile aynı hukuki sonuçları doğuracaktır (TK 1527/2). Anılan özel düzenleme dışında limited şirket genel kuruluna ilişkin tüm hükümler elektronik ortamda yapılacak genel kurul toplantılarında da uygulanacaktır.

122

Ancak bu düzenleme kapsamında elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülenmiş bir İnternet sitesine sahip olması, ortağın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişli olduğunun tescil ve ilan edilecek bir teknik raporla ispatlanması ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır (TK 1527/3). Ayrıca limited şirkette müdürler, elektronik ortamda oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirmek ve ortağa gerekli bütün araçları da sağlamak zorundadırlar (TK 1527/4). Bu konuda uygulamaya ilişkin kurallar ise Bakanlık tarafından çıkartılacak bir Tebliğ ile düzenlenir (TK 1527/6)³⁹.

Bu vesileyle genel kurula elektronik ortamda katılmak isteyen ortakların elektronik posta adreslerini şirkete bildirmelerinin zorunlu olduğuna da ayrıca işaret edilmelidir (TK 1528).

4. KATILMA VE OY HAKKI

4.1. Katılma Hakkı

Anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de ortağın kanundan kaynaklanan vazgeçilmez nitelikteki bireysel haklarından ilki genel kurul toplantısına katılma hakkıdır⁴⁰. Ortağın sahip olduğu esas sermaye payının değeri veya sayısı bu konuda önemli değildir; en küçük itibari değerli tek esas sermaye payına sahip olan ortak da genel kurul toplantısına katılma hakkını haizdir. Ortak, genel kurul toplantısına

123

³⁹ Nitekim bkz. bu hilküm uyanca çıkartılan "Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ" (RG 29.08.2012 / 28369).

⁴⁰ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.AKBAY, 103 vd.; ayrıca daha çok Alman hukuku ekseninde kaleme alınan, ancak birçok açıdan Türk hukuku ile tam uyumlu olmayan başka bir çalışma için bkz. ERDOĞAN, 43-52.

bizzat katılabileceği gibi, TK 617/3-c.2 uyarınca bu hakkını ortak ola veya ohnayan bir temsilci aracılığıyla da kullanabilir". n

Esasen ortaklar, şirket işlerine ilişkin haklarının birçoğunu ancak genci kurula katılmak suretiyle kullanabilirler (TK 407/ 1). Bu nedenle ortağın genel kurul toplantısına iştirakini doğrudan veya dolaylı olarak kaldıran, sınırlandıran, şarta bağlayan şirket sözleşmeleri ve bu yönde alınan organ kararları kesin olarak hükümsüzdür [TK 579, 622, 4.4711-(a); TK 644/1-(c), 391/1-(c)J.

Öte yandan bu hakkın toplantıya iştiraki yanı sıra, müzakerelere katılma, soru sorma, açıklama isteme ve önende bulunma haklarını da kapsadığı, bir ortağın genel kurul toplantısına alınacak bizzatlı olarak bakımından oydan yoksun olmasının, ilgili konunun görüşüleceği genel kurul toplantısına katılmasına ve görüşlerini açıklamasına kesinlikle engel olmadığı da hatırlatılmalıdır².

124

Bir esas sennaye payının birden fazla kişiye (paylı veya elbirliği mülkiyeti şeklinde) birlikte ait olması olasılığına yönelik olarak kanun koyucu, anonim şirkete ilişkin TK 477/1-c.2 hükmüne paralel bir şekilde limited şirkette de paydaşların haklarını ancak bir ortak temsilci aracılığıyla kullanabileceklerini hükme bağlamıştır (TK 599/2). Dolayısıyla böyle bir olasılıkta genel kurul toplantısına katılma ve oy hakkının kullanılabilmesi için ortakların, içlerinden birini veya üçüncü bir kişiyi temsilci olarak atamaları zorunludur.

125

Esas sermaye payı üzerinde intifa hakkının bulunması halinde, TK 600/3 uyarınca esas sermaye payını temsil yetkisi ve dolayısıyla oy hakkı kendisine tanınan intifa hakkı sahibinin yanı sıra⁴³, ortağın da genel kurul toplantısına katılabileceği kabul edilmektedir". Buna karşılık esas sermaye payının rehin hakkına konu olması halinde ise rehinli alacaklının, ortak tarafından kendisine bir temsil yetkisi verilmediği sürece genel kurul toplantısına katılma ve oy kullanma hakkı bulunmamaktadır (MK 960).

126

Nihayet TK 617/3'te yapılan yollamanın kapsamına açıkça girmemekle birlikte, TK 407/1 hükmüne kıyasen limited şirkette de müdürlerin ve varsa denetçilerin genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz oldukları, hatta olağan genel kurul toplantısında ortaklara yıllık

" Temsilci aracılığıyla katılma konusunda TK 426/1 hükmünün, dolayısıyla yetkilendirme için aranan yazılı şeklin de kıyasen uygulanması gerektiği yönünde bkz. AKBAY, 114-115; ayrıca bkz. BSK OR 11-TRUFFERIDues, Art. 805 N. 29.

⁴² Bu konularda bkz. BSK OR 11-TRUFFER./Dues, Art. 806a N. 1 ve 3.

⁴³ Bu açıdan karşı. intifa hakkı sahibinin toplantıya katılabilmesi için şirket sözleşmesinde aksinin öngörülmemiş olmasından söz eden YILDIZ, Limited Şirketler, 220.

⁴⁴ Anonim şirket payı üzerinde intifa hakkı açısından bkz. KENDİGELEN, intifa Hakkı, 325-329; keza limited şirket bakımından da aynı yönde bkz. DOĞRUSÖZ Koşın, Oy Hakkı, 487.

faaliyet ile finansal tablolar hakkında bilgi, dolayısıyla hesap vermek zorunda olan müdürlerden en az birinin toplantıya katılmasının zorunlu olduğu, aksine davranışın ise toplantıda alınan kararların geçerliliğini kural olarak etkilememekle birlikte müdürlerin sorumluluklarına yol açacağı söylenebilir⁵.

Tüm bu düzenlemeler uyarınca pay sahibinin anonim şirket genel kuruluna katılma hakkına yönelik açıklamaların, limited şirket ortağı açısından da aynen geçerli olduğu sonucuna varılabilir. 127

Bu bağlamda örneğin kayden izlenen paylara ilişkin TK 415/2 ile 417/1, keza hamiline yazılı pay senetlerine ilişkin TK 427/2, tevdi eden temsilcisine ilişkin TK 429 hükümlerine yönelik açıklamalar, mahiyetine uygun düşmediği için limited şirket bakımından bir anlam taşımayacaktır (son konuya ilişkin ayrıca bkz. Kn. 120).

4.2. Oy Hakkı

4.2.1. Genel olarak

Limited şirket ortağına kanunen tanınan en önemli hakların başında şüphesiz oy hakkı gelir. Zira böylece ortak genel kurulda alınacak kararların oluşumuna etki edebilecek, dolaylı bir şekilde de olsa şirketin yönetimine katılabilecek, TK 407/1'in ifadesiyle şirket işlerine ilişkin haklarını bu şekilde kullanabilecektir. İşte bu nedenledir ki sermaye şirketlerinde ortaklara tanınan yönetime katılma hakları sayılırken, ilk sırada tereddütsüz bir şekilde oy hakkı anılmaktadır. Genel kurulda kullanılan oylarla alınan kararların toplantıya katılmayan, hatta olumsuz oy veren ortaklar açısından da bağlayıcı olması (TK 423), oy hakkının önemini açıkça ortaya koymaktadır. 12s

Anonim şirkete ilişkin TK 435'e benzer bir hüküm öngörülmediği ve ilgili hükme de özel olarak yollama yapılmadığı için, limited şirkette ortağın oy hakkı esas sermaye payının oluşumu, yani gerek kuruluş gerek sermaye artırımında ticaret siciline tescil ile birlikte doğmaktadır⁶. 129

Dolayısıyla oy hakkının doğumu için TK 435'te olduğu gibi ortağın esas sermaye payı için taahhüt ettiği sermayenin şirket söz-

⁵ Bu yönde bkz. KENDİGELENIÇONKAR, 675 vd., özellikle 684-686; ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 563-564.

⁶ Bu yönde bkz. BiLGEÇ, 243-246, 248; OoĞRusöz KoşUT, Oy Hakkı, 86, aksi yönde karşı. TK 435 hükmünün limited şirkete de kıyasen uygulanması gerektiği yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 582; aynı şekilde PULAŞLI, Batider 2018; 13-14; keza TK 585'te yapılan yollamanın kapsamına girdiği gerekçesiyle bu yönde BiLGİLİCENGİL, 71.

İçerik ve ilke öngörülen kısmını ödemesi şart değildir. Anonim şirketin kanunla limited şirkette kanunen belirlenmesi gereken asgari bir oranda öngörülmüştür (TK 585/1-c.3)

10. Esas sennaye payının sağladığı oy hakkı ilke olarak ortağa ait. tır ve onun tarafından bizzat veya atayacağı bir temsilci aracılığıyla kullanılır. Bu ilkenin tek istisnası esas sermaye payı üzerindeki intifa hakkının bulunmasıdır. Zira bu olasılıkta kamın koyucu anonim şirkete de paralel bir şekilde (TK 432/2) oy hakkını intifa hakkı sahibine tanımıştır (TK 600/3)'7.

Bununla birlikte intifa hakkı sahibi, TK 600/3 uyarınca oy hakkını kullanırken esas sermaye payı sahibinin menfaatinin de hakkını-yete uygun bir şekilde gözetmekle yükümlüdür; aksi takdirde ortağın uğradığı zararı tazmin etmek zorunda kalacaktır.

131. Ortağın sahip olduğu bu önemli hak TK 618'de düzenlenmiş, burada bir yandan oy hakkının ne şekilde hesaplanacağına ve hangi şartlarla sınırlanabileceğine yönelik hükümler öngörülmüş (TK 618/1), ardından ise limited şirkette de artık kanunen kabul edilen oy hakkında imtiyaza ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir (TK 618/2-3). Nihayet ortağın oy hakkından yoksun bırakıldığı haller ise TK 619'da düzenleme konusu yapılmıştır.

4.2.2. Oy hakkının hesaplanması ve sınırlanması

132. Oy hakkına ilişkin temel ilkeler konusunda limited şirkette de, anonim şirkete (TK 434) paralel bir düzenleme yapılmıştır. Nitekim TK 434/1'de hükme bağlandığı gibi TK 618/1'de de oy hakkının esas sermaye paylarının itibari değerine göre hesaplanacağı ilkesi kabul edilmiştir. Ancak anonim şirketten farklı olarak burada her esas sermaye payının -en az- bir oy hakkı vereceği değil, şirket sözleşmesinde daha yüksek bir tutar öngörülmeyişi takdirde itibari değer her yirmibeş TL'sinin bir oy hakkı vereceği hükme bağlanmıştır.

Uygulamada nadiren karşılaşılabilecek ihtirazi kaydı koymakla birlikte, örneğin mevcut üç ortakta ilkinin taahhüt ettiği esas sermaye payı 1000 TL, ikincisinin 4000 TL ve üçüncüsünün ise 5000 TL itibari değerinde olduğu varsayımında, genel kurul toplantısında her bir esas sermaye payı için birinci ortak kırk, ikinci ortak yüzaltmış, üçüncü ortak ise ikiyüz oy hakkına sahip olacaktır. Öte yandan her bir esas sermaye payının itibari değeri yirmibeş TL'nin katlan olmak kaydıyla, örneğin 100 TL veya 500 TL olarak belirlenmişse, her 100 TL veya

Esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulması ve bu durumda oy hakkının kullanılması konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 358 vd., 377 vd.

500 TL'lik esas sermaye payının sadece bir oy hakkı vereceği de şirket sözleşmesinde öngörülebilir.

Ayrıca yine anonim şirkete paralel bir şekilde (TK 434/2), her ortağın en az bir oy hakkına sahip olması kaydıyla, şirket sözleşmesinde yer verilecek bir hükümle birden fazla paya (doğrusu oya) sahip olan ortakların oy haklarının sınırlandırılabilmesi de kabul edilmiştir [TK 618/1-c.3, 577/1-(1)]⁴⁸. O halde ortağın taahhüt ettiği esas sermaye paylarının sayısından veya bunların itibari değerleri toplamından tamamen bağımsız olarak, ancak ortağa asgari bir oy hakkı tanınmak kaydıyla, genel kurulda kullanılabilecek oy hakkına sınırlandırma getirilmesi mümkündür.

133

Bu kapsamda örneğin her bir ortağın en fazla beş veya on oy hakkını haiz olacağı yönünde bir düzenleme yapılabileceği gibi, oy hakkına ilişkin sınırlamanın örneğin belirli bir itibari değere kadar her yirmibeş TL için bir, bu değeri aşan her yüz TL için b_□ oy hakkı şeklinde kademeli olarak da öngörülmesi mümkündür⁴⁹. Üte yandan yapılan bu sınırlandırmanın bütün veya şirket sözleşmesinde belirlenmiş bazı genel kurul kararları için geçerli olacağı kararlaştırılabilir. Uygulamada karşılaşılmaması pek ihtimal dahilinde olmasa da, giderek tıpkı kollektif şirkette olduğu gibi her ortağın sadece bir oy hakkına sahip olduğu, bir başka deyişle kafa sayısına göre oy hakkı da (*Kopf-stimmrecht*) şirket sözleşmesiyle hükme bağlanabilir⁵⁰.

Her ne kadar madde gerekçesinde oy hakkına ilişkin sınırlama bakımından iki temel kuraldan söz edilmekte ve bu bağlamda (1) her ortağın en az bir oy hakkının bulunması ve (2) her esas sermaye payının da en az bir oy hakkı vermesi gerektiği belirtilmekteyse *de*⁵¹, bir kişinin limited şirkette ortak olabilmesi için asgari bir esas sermaye payına sahip olması şart olduğuna ve oyun kaynağını da esas sermaye payı oluşturduğuna göre gerekçedeki bu açıklamanın hukuken bir anlamı ve değeri *yoktur*⁵². Her ortak en az bir esas sermaye payına

134

⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 139 vd.

⁴⁹ Sınırlama yöntemleri açısından bkz. Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 150-151; ayrıca kademelendirilmenin geçersiz olacağı yönünde bir yaklaşım için karşı. Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 149.

⁵⁰ Mehaz İsviçre hukuku açısından bu yönde bkz. MEIER-HAVOZJFORSTMOSERISITHE, § 18 N. 112; BSK OR II-TRUFFERIDUBS, Art. 806 N. 7; keza Türk hukuku açısından da aynı yönde PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 187; bununla birlikte aksi yönde karşı. Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 165 dñn. 597 ve 148 dñn. 528; bu açıdan gerekçede dile getirilen şüphe ve somut olayın özelliklerine yapılan gönderme için ayrıca bkz. ve karşı. TK618'in gerekçesi.

⁵¹ Gerekçeye atfen aynı yönde bkz. YILÖZ, Limited Şirketler, 222; keza KARAHAHAN/ÇEK.ER, 849; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 185.

⁵² Gerekçedeki açıklamanın isabetli olmadığı yönünde ayrıca bkz. ÇOŞTAN, Ank.BD 2012, 81; Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 153-154.

sıhıptır ve her esas sennayepayı daen az bir oy vermektedir; limited şirkete oydan yoksun (oysuz) esas sennaye payı yoktur⁵¹.

teyandan TK 618/1-c.3'teki ifadenin anonim şirkete özgü TK 434/2 ye paralel olması da hatalıdır Zira anonim şirkette oyun kaynağı! pay olduğu ve her pay ilke olarak -imtiyaz tanınması hıriç_-(naz) b!r oy hakkı verdiği için, sınırlama yapılmak istenirken bir kısıpın.sahip olduğu pay sayısının esas alınması doğaldır. Buna karşılık limited şirkette esas sennaye payı itibarıdeğeri yinnibeş TL'den fazla olduğu takdirde bir:den fazla oy hıkkı verebilir. Dolayısıyla limited şirkette oy hakkına dair bir sınırlama getirilmek isteniyorsa, mutlaka bir ortağın birden fazla esas sennayepayına sahip olmasına gerek yoktur⁵.

135

.. hıkkına ilişkin maddenin ilk fıkrasında ayrıca eK 536/2 hükmüne bınzer bir biçimde ortakların yazılı oy kullanabilecekleri d_e kabı edılmış, ancak bunun için eski düzenlemeden farklı olarak şirket sözleşmesinde açık bir hüküm bulunması şartı aranmıştır (TK 618/1-c.5).

erçi limited şirkette toplantı yapılmaksızın dahi karar alınabilmesi imkanını düzenleyen TK 617/4 hükmüne rağmen, ayrıca yazılı oy ullanılabileceğine yönelik bir düzenleme öngörülmesi soru!nabılır. Ne var ki TK 617'nin gerekçesinde de açıkça işaret edildiği üzere, kanun koyucunun bilinçli bir tercihini yansıttığı anlaşılan b düzenlemeler uyarınca limited şirkette oy hakkının kullanılabilmesi ve karar alınabilmesi bakımından ortaklara birbirinden bağımsız iki ayrı imkan tanındığının, bu bağlamda özellikle TK 618/1-c.5'teki düzenlemenin fiziken yapılan genel kurul toplantılarına yazılı oyla katılmak anlamına geleceğinin kabul edilmesi kaçınılmazdır⁵⁵. Nihayet fiziken yapılan toplantının çağrılı veya çağrısız olması da bu açıdan önemli değildir; dolayısıyla bu imkan açıkça şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla ortak her ikisinde de yazılı oy kullanılabilir⁵⁶.

⁵¹ Bu yönde ayrıca bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 223; BSK OR 11-TRUFFERIDuas, Art. 806 N. 6.

⁵⁴ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 528; aynı yönde ÇoştAN, AnKBD 2012, 81 dpn. 5; aksi yönde karş. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-78, ayrıca N. 20-05; DOĞRUSÖZ Koşur, Oy Hakkı, 148.

⁵⁵ Bu yönde bkz. AK.BAY, 168-169; BİLGİLİDEMİRKAPI, 665; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 584-585 (karş. 529-530); bununla birlikte karş. AL, 192; keza TK 618/1'deki yazılı oyun TK 617/4'teki sirküler karara işaret ettiği, dolayısıyla limited şirkette sirküler karar dışında yazılı oy kullanma imkanının bulunmadığı tespitiyle aksi yönde OoĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 63-65.

⁵⁶ Bu açıdan karş. çağrısız genel kurulda ortağın toplantıya katılmadan, toplantı öncesinde veya sonrasında karara onay vermesinin geçerli olamayacağından söz eden ÇEBİ, Limited Şirketler, 87.

4.2.3. Oy hakkında imtiyaz

TK 618'in diğer iki fıkrasında ise mehz İsviçre hukukuna paralel olarak (İsvBK 806/2-3) oy hakkında imtiyaz düzenlenmiştir⁵⁷. Nitekim şirket sözleşmesinde öngörülme kaydıyla limited şirkette oy hakkı, itibarı değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy hakkı düşecek şekilde de belirlenebilir. Ancak bu durumda en küçük esas sermaye payının itibarı değerinin, daha yüksek olan diğer esas sermaye paylarının itibarı değerinin onda birinden az olmaması gerekir. Bir başka deyişle esas sermaye paylarının itibarı değerleri arasındaki farkın onda bir ölçüsünü aşmaması, yüksek olan esas sermaye payının itibarı değerinin, küçük olanın en fazla on katı olması şarttır (TK 618/2)⁵⁸.

136

Bu bağlamda örneğin esas sermaye paylarının itibari değerleri 100 TL ile 1000 TL olan bir limited şirkette her esas sermaye payının bir oy hakkına sahip olacağı öngörülerek oy hakkında imtiyaz oluşturulabilir. İkinci esas sermaye payının itibari değerinin 1000 TL'yi aşmadığı durumlar da bu örneğe dahil edilebilir. Hatta şirkette ikiden fazla farklı itibari değerli esas sermaye paylarının bulunması olasılığında da en küçüğü ile en büyüğünün itibari değerleri arasında on katı aşmayan bir fark bulunması, limited şirkette imtiyazlı pay oluşturmaya engel olmayacaktır. Bu anlamda örneğin itibari değerleri 100, 200, 300 ve 400 TL olan esas sermaye payları ihraç eden bir limited şirkette de, şirket sözleşmesinde her bir esas sermaye payının bir oy hakkı vereceği öngörülme suretiyle, daha düşük itibari değerli esas sermaye payları lehine oy hakkında imtiyaz tanınabilecektir. Nihayet farklı itibari değerlerin toplanacağını savunan görüşün aksine (bkz. Kn. 140), benzer bir durum itibari değerleri 100, 300, 500, 700, 900 TL olan esas sermaye payları için de geçerlidir.

Oy hakkında imtiyaz henüz kuruluş aşamasında öngörülebileceği gibi, daha sonra şirket sözleşmesi değiştirilerek de esas sermaye paylarına oyda imtiyaz tanınabilir. Ancak kuruluş sonrasında oyda imtiyazlı esas sermaye payları ihracının genel kurulun alacağı önemli kararlar-

137

⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. OOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 167 vd.

⁵⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 528; keza YILDIZ, Limited Şirketler, 223; AKBAY, 182-183; aynı yönde bkz. PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 184; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 131; BİL-GİLİDEMİRKAPI, 665; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 741; ÇEBİ, Limited Şirketler, 91, 333-334; Çeai, Regesta 2021, 282; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 432-433; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 418 ve dpn. 791; GÜNER, 450 dpn. 8; TÜRK, 447; mehz İsviçre hukuku bakımından da bu yönde Botschaft 2001, 3208; MEIER-HAVoz/FoRSTMOSESETHE, § 18 N. 112; BSK OR 11-TRUFFERIDues, Art. 806 N. 8; ayrıca bkz. AL, 190; bununla birlikte hesaplama açısından karşı. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-79; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 259; DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 176-177.

dan biri olduğu [TK 621/1-(b)], bu nedenle TK 621/1'de düzenlenen ağırlaştırılmış (çifte) karar nisabına tabi tutulduğu unutulmamalıdır.

138

İtibari eğerleri farklı esas sermaye paylarına eşit oy hakkı ta. nıma suretiyle oluşturulan bu oyda imtiyaz, (1) denetçilerin seçimi (2) şirket yönetimi veya onun bazı bölümlerinin denetimi için özel denetçi seçimi ve (3) sorumluluk davası açılması kararlarında⁵⁹ kullanılmayacaktır (TK 618/3). Ayrıca kanunda veya şirket sözleşmesinde belirli bazı kararlara yönelik yetersayının oy sayısına değil, ömegin esas sözleşmenin değiştirilmesinde öngörüldüğü gibi (TK 589/1) esas sermayenin belirli bir oranına göre belirlendiği hallerde de doğal olarak oyda imtiyaz artık etkisini yitirecektir⁶⁰.

139

Belirtelim ki anonim şirkette oy hakkında imtiyazın kullanılması amaçlayacağı halleri düzenleyen TK 479/3'ten farklı olarak limited şirkete ilişkin TK 618/3'te sözleşme değişikliğinden söz edilmemiştir. Bu durum öğretide bazı yazarlar tarafından eleştiri konusu yapılmıştır⁶¹. Kanunimizce anılan gerekçe ile hükme yöneltilen eleştiri yerinde değildir. Gerçekten bir defa limited şirkette sözleşmenin değiştirilmesine yönelik öngörülen temel nisap kuralı oy sayısına değil, esas sermayeye göre belirlenmiştir. Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için esas sermayenin üçte ikisinin olumlu oyu şart olduğundan (TK 589/1), bu olumsılıkta zaten imtiyazlı oy kullanılması da söz konusu olmayacaktır⁶². Üte yandan kanun koyucunun bu tercihinin bilinçli olduğu da şüphesizdir. Zira TK 621'de önemli kararlar bakımından aranan (çifte) nisap etkisini daha çok limited şirkette oy hakkında imtiyazlı payların bulunması halinde gösterecektir. Önemli kararlar listesinde sermaye artırımı başta olmak üzere [TK 621/1-(d)] şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik birçok karar yer almaktadır [TK 621/1-(a), (b), (c) ve (f)]. Bu nedenle şirket sözleşmesinin değiştirilmesi bakımından anonim şirkette olduğu gibi oyda imtiyazın kullanılamayacağına yönelik bir hüküm öngörülmüş olsaydı, anılan kararlara ilişkin belirlenen (çifte) nisap da anlamını büyük oranda yitirirdi⁶³ (bu konuda ayrıca bkz. Kn. 160). Nisaplara ilişkin TK

59

Oydan yoksunluğa yönelik TK 618/3-(c)'deki bu istisnai düzenlemenin, müdürler aleyhine limited şirket tarafından sorumluluk davası açılabilmesi için, dava şartı olarak mutlaka genel kurul tarafından bir karar alınması gerektiği yönündeki yeknesak Yargıtay uygulamasına dayanak yapıldığı konusunda bkz. Yargıtay 11. HD'nin 01.12.2021 tarih ve 6333/6754 sayılı kararı.

60

Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İmtiyaz, 160 vd.

61

Nitekim örnek olarak bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 224, 230-231; MOROĞLU, 387; AL, 190; sonuç olarak aynı yönde ÇOŞTAN, AnKBD 2012, 84, 89; TÜRK, 448; ayrıca bkz. YILDIZ, YÜHFD 2005, 450.

61

KENDİGELEN, İlk Tespitler, 531 dpn. 89; aynı yönde bkz. GÜNER, 451-452 dpn. 11.

63

Bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. ÇOŞTAN, AnKBD 2012, 84.

589/1 ile 621/1 arasındaki uyumsuzluk, hatta çelişki ise tamamen ayrı bir sorundur (bkz. Kn. 691 vd.).

Limited şirkette oyda imtiyaz konusunda getirilen bu yeni düzenleme, birçok açıdan eleştiriyi hak etmektedir⁶⁵. Şöyle ki:

140

Bir defa temel eleştiri kanun koyucunun oyda imtiyaz konusunda anonim şirkette sadece eşit itibari değerli paylara farklı oy hakkı tanımak suretiyle (oy sayısında) imtiyaz oluşturulmasına izin verip (TK 479/1), aksine farklı itibari değerli paylara eşit oy hakkı tanımak suretiyle (oy gücünde) imtiyazı⁶⁵, haklı olduğunu düşündüğü ve gerekçede açıkladığı bazı nedenlerle yasaklarken, bu kez limited şirkette oy hakkında imtiyaza ilişkin olarak tam tersine bir düzenlemeyi uygun görmesidir⁶⁶. Her ikisi de sermaye şirketi olan, sağlanan haklarda ölçü olarak payların itibari değerini esas alan anonim ve limited şirketlerde oy hakkında imtiyaza yönelik yöntemlerden sadece birine imkan tanınması, kanun koyucunun bir tercihi olarak kabul edilebilir. Ancak sermaye şirketlerinden birinde sadece bir yöneme izin verip diğerini tamamen yasaklarken, diğer sermaye şirketinde bu kez tam tersine bir düzenleme yapılması, açıkça çelişkili bir yaklaşımdır.

Öte yandan anonim şirkette tanınan oy sayısında imtiyazı onbeş oy ile sınırlandırırken (TK 479/2-c.1), limited şirkette bu kez oy gücünde imtiyazın en fazla on oy ile sınırlandırılması anlamına gelecek bir düzenleme öngörülmesini de izah edecek makul bir sebep bulmak oldukça güçtür. Bu eleştirilere limited şirkette kuruluş sonrasında oyda imtiyazlı esas sermaye payı çıkarmak için öngörülen nisabın (TK 621/1), anonim şirkete oranla (TK 421/3) neden daha düşük belirlendiğinin sorgulanması gerektiği de eklenebilir⁶⁷.

Ayrıca TK 618/2 kapsamında oy gücünde imtiyaza ilişkin sınırı belirlerken, yani itibari değerler arasında onda birlik oranı tespit ederken yapılacak yegane işlem, itibari değerleri farklı iki (veya daha fazla) esas sermaye payının itibari değerlerini karşılaştırmaktır⁶⁸. Oysa TK 618/2'de *"diğer esas sermaye paylarının itibari değerleri*

Bu eleştiriler için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 529-531; daha önce dile getirilen benzer tespit ve eleştiriler için bkz. AKBAY, 179-185; aynı yönde MoROĞLU, 386; (aynı zamanda mehaz İsviçre hukuku ile de karşılaştırmalı olarak) ÇOŞTAN, AnkBD 2012, 82 vd.; keza kısmen bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 419; TÜRK, 447-448; yine TK 618/2-c.2'nin lafzı ile ilgili olarak aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 584; ÜÜNER, 450 dpn. 8; ayrıca ERDOĞAN, 57 dpn. 55.

⁶⁵ Oy sayısında ve oy gücünde imtiyaz için bkz. KENDİGELEN, İmtiyaz, 99 vd.

⁶⁶ Bununla birlikte bkz. ve karşı. limited şirkette de oy sayısında imtiyaz tanınabileceği yönünde BİLGİLİDEMİRKAPİ, 666.

⁶⁷ Bu yönde bkz. TORK, 448.

⁶⁸ Mehaz açısından bkz. MEİER-HAYOZ/FOSTMOSETH, § 18 N. 112; BSK OR 11-TRUFFERIDUBS, Art. 806 N. 8.

10/71°1111...ndan söz edilmiştir. Mevzu İsvBK 806/2'de yer verilmeyen böyle bir toplama faaliyetine gerek olmaması bir yana, maddenin salt İfzt_ıkkate alınarak yapılacak bir yorumda. özellikle itibari değerleri ırınneyakın ikiden fazla esas sermaye payı grubunun bulunduğu lıt şirketinde fiilen oyda imtiyaz tanınmasının mümkün olmadığı gibi bir sonuca dahi varılabilecektir-6'.

Nihayetoyda imtiyazınistisnası olarak belirlenen haller de ilk bakışta anonim şirkette öngörülen istisnalardan (TK 479/3) farklı düzenlenmiştir. Bu açıdan TK 618/3-(a)'da anonim şirkete ilişkin 479/3'nin mülga (b) bendinde olduğu gibi sadece ıslı d_eet?ıe'nin değil, ısbetli bir şekilde tın "denetçilerin seçimi" bıncı istisna olarak kabul edilmiştir. Şüphesiz "denetfile" te minin kapsamına hesap detetçisinin yanı sıra işlem denetçileri de ıirecekti (TK 635). Ne var ki 6335 sayılı Kanun ile işlem denetçileri tamamen kaldırıldığından, artık bu maddede çoğul olarak "denetçiler" ifadesine yer verilmesinin de bir anlamı kalmamıştır. Gerçekten özel denetçiler için bir sonraki bentte ayrıca bir düzenleme yapıldığı da dikkate alındığında TK 618/3-(a) bendindeki "denetçiler" kelimesi artık sadece hesap denetçisini kapsamına alabilecektir. ikinci sırada sayılan özel denetçi seçimine yönelik istisna, anonim şirket bakımından öngörülmemiştir. Ancak TK 438/2 ve 439 uyarınca özel denetçinin mahkeme tarafından atanacağı dikkate alındığında, genel kurulda bir seçim yapılmasının da kesinlikle söz konusu olmayacağı unutulmamalıdır. Anonim şirkete ilişkin bu düzenlemeler TK 635'te yapılan yollama nedeniyle limited şirket hakkında da aynen uygulanacaktır. Dolayısıyla bu istisnanın sadece özel denetim yapılmasına yönelik dile getirilen talebin oylanacağı genel kurul toplantısı bakımından bir anlam taşıyacağı söylenebilir⁷⁰. Fakat bu kez de aynı istisnanın öncelikle anonim şirket için neden kabul edilmediği sorusuna cevap aramak gerekecektir. Son istisna ise sorumluluk davası açılması hakkında genel kurulda yapılacak oylamadır. Her nedense burada da anonim şirketle ilgili TK 479/3-(c)'den farklı olarak bu kez ibra kararına yer verilmemiştir. Şüphesiz böyle bir istisna gerekiyorsa her iki sermaye şirketinde de öngörülmesi, gerekmiyorsa her iki düzenlemede de yer almamalıydı⁷¹. Bu nedenle TK 479/3 ile 618/3 hükümlerinin mehz

⁶⁹ Bu açıdan bkz. ve verilen örnek bağlamında karşı. ÇAMÖGLÜ, Limited Ortaklıklar, N. 259; keza TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-79; OoğRusöz KOŞUT, Oy Hakkı, 176-177; DOĞAN, 80; ayrıca bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 418 ve dñn. 791; HAMAMCIOĞLU, 306-307.

⁷⁰ Aynı yönde bkz. GÖNER, 453 dñn. 13; TK 618/3-(b) hükmünün karşılığını oluşturan İsvBK 73Ia/3'teki düzenleme için ise bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 530 dñn. 88.

⁷¹ İbra kararları bakımından oyda imtiyaza bir sınırlama getirmeyen İsviçre hukukundaki düzenlemenin yerindeliği konusunda bkz. KENDİGELEN, Makalelerim I, 375-376; ayrıca bu konuda ayrıntılı bir inceleme ve Türk hukukuna yönelik değerdinne ile sonuç

İsviçre hukukundaki gibi birbirine paralel kaleme alınması gerekir-
ken⁷², farklı bir şekilde öngörülmesi amaca uygun olmadığı gibi, bu
tercih yorum sorunlarına da yol açacaktır.

4.2.4. Oy hakkından yoksunluk

Oy hakkının kullanılmasına yönelik kanunen bir sınırlama ön-
görülmesinin nedeni şüphesiz şirket ile alınacak kararın ilgilisi konu-
mundaki ortak arasında gündeme gelebilecek muhtemel bir menfaat
çatışmasında daha baştan şirketi (ve dolaylı da olsa diğer ortakları) ko-
rumaktır. Limited şirkette oy hakkından yoksunluğu hükme bağlayan
TK 619'da, anonim şirkete ilişkin TK 436'dan farklı olarak sadece iki
değil, üç ayrı yoksunluk hali düzenlenmiştir⁷³.

Ancak bu yoksunluk hallerinden sadece biri anonim şirkete iliş-
kin hükümlere paraleldir (TK 436/2, 619/1). Nitekim anonim şirket
hakkındaki TK 436/1 hükmüne benzer bir düzenlemeye TK 619'da yer
verilmemiştir. Bu durum öğretide bir eksiklik olarak nitelendirilmekte
ve haklı olarak eleştirilmektedir⁷⁴. Oydan yoksunluğa ilişkin hüküm-
lerin istisna oldukları ve istisnaların da dar yorumlanması gerektiği
dikkate alındığında, TK 436/1'in limited şirket ortakları açısından
kıyasen de olsa uygulanması mümkün değildir. Haklı olan eleştiriler
kapsamında hükmün limited şirket açısından da uygulanabilmesi için
mutlaka kanun değişikliğiyle açık bir düzenleme veya ilgili hükme
yollama yapılması şarttır. Hükmün emredici niteliği dikkate alındı-
ğında oydan yoksunluğa ilişkin TK 619'da yapılan sayımın sınırlı
olduğu, dolayısıyla yorum yoluyla veya şirket sözleşmesiyle oydan
yoksunluk hallerinin genişletilemeyeceği belirtilmelidir (TK 579)⁷⁵.

olarak Türk hukukunda anonim şirketin yanı sıra limited şirkette de ibra karan alınma-
sında oyda imtiyazın etkisizleşmesi gerektiği yönündeki görüş için bkz. ÜÜNER, 457
vd., özellikle 474 vd.

⁷² Nitekim bu konuda bkz. ve karşı. limited şirket açısından öngörülme-
yen özel denetime ilişkin bir bent [İsvBK 693/3-(3)] hariç tamamen ayniyet içeren İsvBK 693/3 ve 806/3.

⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz. TOKCAN, 7 vd., özellikle 31 vd.; ayrıca BİLGİLİ/CENGİL, 80 vd.

Nitekim bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 225; BİLGİLİDEMİRKAPI, 667-668;
TÜRK, 449; eTK dönemine ilişkin olarak ayrıca bkz. ARSLANLIDOMANIÇ, 512.

⁷⁵ Bu yönde bkz. AK.BAY, 188-189; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 252; ŞENER, Limited Ortak-
lıklar, 587-588; BİÇERİHAMAMCIOĞLU, iKÜHFD 2017, 377; YASAN, Sorumluluk, 230-
232; ayrıca bkz. K.JRcAIGÜREL, 211 vd., özellikle 217-218; mehz İsviçre hukukunda
aynı yönde bkz. BSK OR 11-TRUFFERIDUBs, Art. 806a N. 2; dürüstlük kuralına aykırılık
denetimini saklı tutarak aynı yönde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, 263; aksi yönde
karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 225; AL, 191 dpn. 88; TURANLI, 42; keza TOKCAN, 23
vd., eTK dönemi için ARSLANLIDOMANIÇ, 512; bilgi alma istemi reddedilen ortağın
TK 614/3 kapsamında bu talebini değerlendiren genel kurulda TK 619/3'ten hareketle
oydan yoksunluğunu savunarak, genişletici bir yorumu benimseyen CAN, AnkBD 2015,

1,1.1 . ??'dan yoksunluk hallerinden ilki, şirketin yönetiinin herhangi bir biçimde katılmış bulunanların müdürlerin ibrasına ilişkin kararlar. dı oy hakkını kullanamamasıdır (TK 619/1)⁷⁶. Bu kişi_leri? de bşında şüphesiz aynı zamanda ortak olan müdürler veya ticarı temsilciler gelir.

Ancak bu kişilerin sadece kendilerine ait oy haklarını kullanamamaları, buna karşılık TK 436/2,de dolaylı bir şekilde vurgulandığı üzere temsilil sıfatıyla başka ortaklara ait oy haklarını -müdürlerin ibrasına ilişkin oylamada kullanmalarının mümkün olduğu göz ardı edilmemelidir⁷⁷

Maddede açıkça "katılmış bulunanlar" denildiği için, oydan yoksun kişinin ortak olması şart değildir. Nitekim TK 6003 uyarınca oy hakkı kanunen kendisine bırakılan intifa hakkı sahibi de, şirket yönetimine katılmış ise, ibra kararlarında oy kullanamayacaktır⁷⁸

143 Oydan yoksunluğun söz konusu olduğu diğer iki hal ise limited şirkete özgü olarak ilk kez TK'da düzenlenmiştir. Bu bağlamda bir yandan şirketin kendi esas sermaye payını iktisabını konu alan ka-

57 vd., 60; yoksunluk hükmünün geniş yorumlanmasının yanı sıra şirket sözleşmesiyle yeni oydan yoksunluk halleri de öngörülebileceği yönünde BİLGİLİ/CENGİL, 91 vd., özellikle 93, 100-103; şirket sözleşmesiyle öngörülme açısından aynı yönde EREN, 65; nihayet oydan yoksunluğa ilişkin TK 436/1 hükmünün limited şirkette de uygulanacağı yönünde bkz. ve karşı. Yargıtay 11. HD'nin 20.01.2021 tarih ve 2020-1032/228 sayılı kararı.

⁷⁶ İbraya ilişkin oydan yoksunluk kuralının ortak olan bir müdür aleyhine sorumluluk davası açılmasına yönelik genel kurul kararında da uygulanacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.03.2014 tarih ve 2012-13035/4826 sayılı karar; öte yandan ibraya ilişkin ayrı bir gündem maddesinin bulunması halinde bilançonun onaylanmasına yönelik kararda oydan yoksunluğa ilişkin TK 619/1 hükmünün uygulanmayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.12.2019 tarih ve 1317/8061 sayılı karar; keza oydan yoksun olanların oylarıyla alınmış bir ibra kararının da, bu oylar çıkarıldığında nisap sağlanmıyorsa yoklukla sakat olacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 07.04.2021 tarih ve 2020-2345/3452 sayılı kararı.

⁷⁷ Limited şirket bakımından TK 436/2 benzeri bir düzenleme bulunmadığı gerekçesiyle aksi yönde bkz. ve karşı. AK.BAY, 197; BİLGİLİ/CENGİL, 105-106; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, 262; ayrıca bkz. oydan yoksun durumdaki kişinin ne bir temsilci aracılığıyla ne de bir başkasını temsilen oy kullanabileceği yönünde BSK OR 11-TRUFFERIDUBS, Art. 806a N. 1.

⁷⁸ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 531 dpn. 9 l; aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 591; ayrıca şirket yönetimine katılmayan intifa hakkı sahibinin müdür olan ortağın ibrasında oy hakkını kullanabileceği yönünde AKBAY, 195; keza BİLGİLİ/CENGİL, 86; bununla birlikte karşı. ortağın yönetime katılması halinde bu kez intifa hakkı sahibinin de oydan yoksun olacağı yönünde BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 667 dpn. 176.

rarlarda [TK 616/1-(1)], esas sermaye payını şirkete devreden ortağın oydan yoksun olduğu öngörülmüş (TK 619/2); öte yandan ise ortağın bağlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmasına izin verilmesine ilişkin kararlarda da [TK 616/2-(e)] ilgili ortağın oy hakkını kullanamayacağı açıkça kabul edilmiştir (TK 619/3)⁷⁹.

5. KARAR ALINMASI

Limited şirkette genel kurul çağrılı veya çağrısız olarak gerçekleştirilen fiziki bir toplantıda karar alabileceği gibi, anonim şirketten farklı olarak fiziken (ya da elektronik ortamda) bir genel kurul toplantısı yapılmaksızın da karar alınabilir. Bu nedenle her iki karar alma usulünü ayrı ayrı incelemek isabetli olacaktır.

144

5.1. Toplantı Yapılarak Karar Alınması

5.1.1. Genel olarak

Uygulamada yaygın olan limited şirket genel kurulunun da yetkili kişiler tarafından yapılan çağrı üzerine fiziken toplanması, gündem maddelerine yönelik gerekli müzakerelerin yürütülmesi ve ardından varılan sonucun bir karara bağlanmasıdır. TK 617/3'te yapılan yollama nedeniyle, anonim şirkete ilişkin hükümler kıyasen limited şirket hakkında da uygulanacaktır. Ancak ilgili fıkra Bakanlık temsilcisine ilişkin düzenleme açıkça hariç tutulduğundan, limited şirkette genel kurul kararlarının geçerliliği için Bakanlık temsilcisinin herhangi bir toplantıya katılmasının zorunlu olmadığına tekrar işaret edilmelidir. Öte yandan TK 617/3'teki yollama listesine dahil edilmeyen ve özel olarak düzenlenen nisaplar konusunda ise artık -ayrıca ve açıkça bir yollama yapılmadığı sürece- anonim şirket hükümlerinin dikkate alınmayacağı, dolayısıyla kararların limited şirkete özgü hükümlerde öngörülen yetersayılara tabi bulunduğu şüphesizdir. Bu nedenle limited şirket açısından burada sadece, genel kurulda bir karar alınabilmesi için gerekli olan nisapları açıklamak yeterli olacaktır.

145

Belirtelim ki TK 617/3 uyarınca toplantının yapılmasına yönelik hükümlerin yanı sıra, özellikle alınan kararın bir tutanak ile tespit edilmesine ve tutanağın ticaret siciline verilerek, tescil ve ilana tabi hu-

146

⁷⁹ Bu hüküm ile öngörülen oydan yoksunluğu dolanmak amacıyla şirket sözleşmesini değiştirerek aynı zamanda ortak olan müdürler için kanunen öngörülen rekabet yasağını kaldırmaya yönelik genel kurul kararının dürüstlük kuralına aykırı olacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.06.2021 tarih ve 4620/5396 sayılı karar.

suslanıp ayrıca tescil verildiği şirketin internet sitesine konulmasına
yımın TK 422 hükmü 1. maddesinde şirket hakkında da uygulanacağı
Lümenet d. şirketin tutanak 1. maddesinde Bakanlık temsilcisi a. 1. maddesi
ğundan TK 422/1c 2. maddesi op anıya toplantı başkanlığı tarafından
imzalanacaktır. 2. uyarınca sa. ece

147

. . . Ayrıca her ne kadar TK 6173'te yapılan yollama toplama yerine
ilışkin TK 409/3 hükmünün kapsama maktaysa da⁸², şirket sözleşme-
sinde aksine hüküm bulunmadığı ve ayrıca ortaklara yazılı oy venne
il: rucanı tanınmadığı takdirde limited şirket genel kurul top antısının
şirket me⁸³-zinin bulunduğu yerin dışına bi⁸⁴erde y⁸⁵pıl⁸⁶ası⁸⁷ın n
azından düstlük kuralı (MK 2) denetimine tabi olacağı şüphesizdir.

S.1.2. Olağan kararlarda nisap

148

ında veya şirket sözleşmesinde akı⁸⁸e bir. hilk?m öngörü!.
medığı surece, seçime ilişkin olanlar dahil limited şirket⁸⁹ tü⁹⁰:g⁹¹nei
kurul kararları, toplantıda "temsil edilen oyların salt çoğunluğu 1/e"
alınır (TK 620). Dolayısıyla bu kural kanun veya şirket sözleşmesiyle
daha yüksek bir karar nisabı uygulanacağını hükme bağlanmadığı
ütüngenel kurul kararları açısından geçerlidir. Bu bağlamda öz⁹²l-
ikle Şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin olanlar (TK 589) le
önemli karar olarak nitelendirilenler (TK 621) hariç, bir başka deyişle
TK 616/1-(a)-(b)-(i), 616/2-(e)'de anılan kararlar dışında TK 616/}.
2 'de sayılan bütün genel kurul kararlarının TK 620'de öngörülen
nisapla alınması mümkündür⁸³. Şüphesiz genel bir yollama içeren TK
616/1-(j) bendi gereği kanunen veya şirket sözleşmesiyle genel kurula
bırakılan diğer bütün konulara ilişkin kararlar da, bu somut karara

⁸⁰ Tutanak usulüne uygun olarak tutulmamışsa, alınan kararların geçersiz olacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.04.2016 tarih ve 2015-12766/6592 sayılı karar; ayrıca tutanağın noter onayının geç yaptırılmasının tek başına genel kurul kararlarının geçmişe yönelik olarak alındığını göstermeyeceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.12.2018 tarih ve 2017-1853/8039 sayılı karar.

⁸¹ Bu yönde bkz. AKBAY, 254; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 601; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 413 d. 775; bununla birlikte karşı limited şirkete özgü olarak tutanakta tüm ortakların imzasının aranmasının doğru olacağından söz eden BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 674; ayrıca YILDIZ, Limited Şirketler, 118, 234; AL, 200.

⁸² Bununla birlikte aksi yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 208; AKBAY, 102; ayrıca ŞENER, Limited Ortaklıklar, 550; keza bir dayanak göstermeksizin TK 409/3 hükmünü içerik olarak aynen tekrarlayan ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 250.

⁸³ Bu kapsamda sayılabilecek (olağan) genel kurul kararlarına yönelik geniş bir liste için bkz. ÇEBİ, Limited Şirketler, 100-101; ayrıca olağan kararlarda nisaba yönelik Yargıtay uygulaması için bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 68- 71.

ilişkin kanun veya şirket sözleşmesinde farklı bir yetersayı öngörülmemek kaydıyla TK 620'deki nisaba tabidir.

Böylece eski düzenlemeden (eTK 536/2) farklı olarak bir defa karar nisabı bakımından şirket sermayesi değil, genel kurul toplantısında temsil edilen oylar esas alınmıştır. Ayrıca yeni düzenlemede asgari bir oran da aranmadığından, genel kurulda temsil edilen oyların sayısı ne olursa olsun, bu oyların salt çoğunluğu ile karar alınması mümkündür. Dolayısıyla olağan kararlar bakımından artık olumlu oyların şirket sermayesinin belirli bir çoğunluğunu oluşturması şartı aranmayacaktır".

Dikkat edilirse anonim şirketin aksine limited şirkette kanun koyucu olağan kararlar bakımından ayrıca bir toplantı nisabı öngörmemiştir. Bu nedenle ilk toplantıda dahi temsil edilen tek bir oy ile olağan nitelikte bir genel kurul kararı alınması mümkündür⁸⁵. Aynı durum toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunun sadece bir ortağa ait olması bakımından da geçerlidir⁸⁶. Nisap açısından önemli olan, ortakların sayısı değil temsil edilen oyların salt çoğunluğudur.

149

TK 620 uyarınca limited şirkette olağan bir karar alınabilmesi için kanun koyucu şirketin esas sermayesini veya esas sermaye paylarının sağladığı toplam oy sayısını dikkate almamış, karar açısından sadece genel kurulda "*temsil edilen*" oyların hesaba katılacağını öngörmüştür. Bu bağlamda oy hakkını kullanabilecek olmakla birlikte genel kurul toplantısına bizzat veya temsilci aracılığıyla katılmayan ortakların sahip olduğu oylar genel kurulda temsil edilmediğinden hesaplama dahil edilmeyecektir. Aynı şekilde donma (TK 198/2, 201/1, 612/4), sınırlama (TK 618/1-c.3) veya yoksunluk (TK 619) nedeniyle genel kurulda temsil edilmesine izin verilmeyen, bir başka deyişle kullanılması mümkün olmayan oylar da zaten hesaba katılmayacaktır⁸⁷.

150

Öte yandan kararın alınabilmesi için "*salt çoğunluk*" denildiğine göre, olumlu oyların toplantıda temsil edilen ve karar aleyhine kullanılan (olumsuz) oylardan daha çok olması, bir başka ifadeyle

151

^a, KENDİGELEN, İlk Tespitler, 532.

⁸⁵ Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.02.2020 tarih ve 2019-1202/878 sayılı kararı; ayrıca bkz. AL, 193; AKBAY, 215; ERDOĞAN, 59; BSK OR II-TRUFFERIDuas, Art. 808 N. 2.

⁸⁶ Bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 741, 745.

⁸⁷ Bu yönde ayrıca bkz. AKBAY, 213; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 594-595; ÇEni, Limited Şirketler, 99; mehz İsviçre hukukunda aynı yönde bkz. BSK OR II-TRUFFERIDUBS, Art. 808 N. 1; sınırlama açısından DoöRusöz KOŞUT, Oy Hakkı, 163; keza BiçERİHAMAM-CIOĞLU, İKÜHFD 2017, 349; oydan yoksunluk açısından aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 10.06.2000 tarih ve 2019-4835/2737 sayılı karar.

toplantıda temsil edilen toplam oyların yarısını aşması zorunludur. Bu he, nplamada boş, çekimser ve geçersiz oylar, hatta toplantıda temsil c<:Jiltncık birlikt kullanılmayan oylar, bir başka ifadeyle_□□bul yö. nünde 0Inlayan tün oylar ise olumsuz oy olarak değerlendirilir⁸,

Mutlak çoğunluk olarak da nitelendirilen salt çoğunlukta oyların !oplam sayısı çift ise yarıdan bir fazla (örneğin 100 oy varsa 51), !ek ise yandan yarım fazla (örneğin 99 oy varsa 50) oyun karar lehine verilmesi şarttı□⁹.

152 . Şüphesiz burada sadece oy sayısı dikkate alı_na□ağın?an, °Yd_a imtiyazlı esas sermaye paylarının bulunduğu bir limited şirkette bir kararın alınmasını sağlayan olumlu oyların temsil ettiği esas senn□ye, olumsuz oyların temsil ettiği esas sermayeden daha düşük olabilir. Bir başka deyişle imtiyazlı oylar karşısında daha fazla itibari değerde sermayeyi temsil eden esas sermaye paylarının sağladığı _oy gücü, genel kurulda olağan bir karar alınmasını veya alınacak hır kararın engellenmesini sağlamayabilir.

Durumu bir örnekle açıklamak gerekirse: Esas sermayesi onbin TL, on adet (A) grubu esas sermaye paylarının her biri yüz TL, dokuz adet (B) grubu esas sermaye paylarının da her biri bin TL itibari değer- de olan ve böylece toplam ondokuz adet esas sermaye payı bulunan bir li□it□d şirkette, TK 618/2 uyarınca (A) grubu esas sermaye □ayla- rına imtiyaz tanınarak her bir esas sermaye payının itibari değerinden bağımsız olarak bir oy hakkı vereceğinin şirket sözleşmesiyle hükme bağlandığını kabul edelim. Bütün oyların genel kurul toplantısında t□msil edildiği varsayımıyla böyle bir limited şirkette, toplam dokuz- bin TL esas sermayeyi temsil eden (B) grubu payların olumsuz oyuna rağmen, toplam bin TL esas sermayeyi temsil eden (A) grubu payların sağladığı (dokuz olumsuz oya karşılık) on olumlu oyla olağan bir ge- nel kurul kararının alınması mümkün olacaktır.

153 Nihayet bu bağlamda TK 577/1-(e) hükmü uyarınca şirket sözleş- mesinde öngörülmek kaydıyla, belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı ya da oyların eşit çıkması olasılığına yönelik bir üstün oy hakkı tanınabileceğine de işaret edilmelidir⁹⁰ (bu konularda ayrıca bkz. Kn. 652 vd. ile 666 vd.). Böyle bir durumda veto hakkının kullanılmasıyla

¹¹¹ AK.BAY, 2 J 2, 2 J 6; keza çekimser ve geçersiz oylar açısından bkz. Botschaft 2011, 3209.

¹¹⁹ Ayrıca toplantı esnasında ortakların toplantıya giriş çıkışlarının da takip edilmesi ve gündemdeki her bir maddenin karar nisabı açısından ayrı ayrı dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. AKBAY, 213.

⁹⁰ Veto ve üstün oy hakkı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 184 vd., 196 vd.; ayrıca HAMAMCIOĞLU, 311 vd., 337 vd.; keza veto hakkı için GÜLERCI, 3058 vd.

genel kurulun belirli bir yönde karar almasının önüne geçilebileceği gibi, üstün oy hakkı kullanılarak oyların eşitliği halinde kararın olumlu yönde çıkması da sağlanabilir. Bu arada üstün oya ilişkin hakkın sadece oy sayısına göre belirlenen nisaplar bakımından bir anlam taşıyabileceği, sermayeye oranla belirlenen yetersayılar açısından ise bir etkisinin olmayacağı göz ardı edilmemelidir.

Kanunda belirli ortakların yanı sıra "belirlenebilir" ortaklara da tanınmasına yönelik bir düzenleme öngörülmesinden hareketle, öğretide bu hakların ortakların yanı sıra esas sermaye paylarına da tanınabileceği ve böylece imtiyazlı esas sermaye payı oluşturulabileceği savunulmuştur⁹¹. Kanaatimizce hükümdeki "ortaklara" vurgusundan hareketle, bu hakların şirket sözleşmesiyle ancak kişisel nitelikte özel bir hak olarak tanınabileceği⁹², "belirlenebilir" kaydının ise bir esas sermaye payının sahibini değil, örneğin kurucular gibi yine ortakları hedef aldığı kabul edilmelidir (keza bkz. Kn. 655, 667).

5.1.3. Önemli kararlarda nisap

Kanun koyucu limited şirkette bazı kararları önemli olarak nitelendirmiş ve toplam dokuz bent halinde sayılan bu kararların, olağan kararlara oranla ağırlaştırılmış bir karar nisabı ile alınabileceğini hükme bağlamıştır.

İlgili konular açıklanırken özel olarak işaret edilen ve gerektiğinde ayrıca değerlendirilen, kanun koyucunun önemli gördüğü bu kararlar aynen şunlardır: "a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi⁹³. b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi. c) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması. d) Esas sermayenin artırılması. e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması. j) Şirket merkezinin değiştirilmesi. g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümlüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilme-

⁹¹ Nitekim bu yönde bkz. BiLGİLiDEMİRKAPI, 637; keza YASAN, Sorumluluk, 238; ayrıca bkz. bu hakkın esas sermaye pay gruplarına tanınabileceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıktan, N. 19-13-(e).

⁹² Açıkça bu yönde bkz. AKBAY, 175; ÇEBİ, Limited Şirketler, 61; DoĞRusöz KoşUT, Oy Hakkı, 186, 197-198; HAMAMcıoĞLU, 326; GÜLERCİ, 3060-3061; ayrıca Yıwız, Limited Şirketler, 223, 227; mehz İsviçre hukukunda da hükmün bu şekilde anlaşıldığı hakkında bkz. DEMİRKAPıYILDIRJM, 450; keza MEIER-HAYOz!FORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 113.

⁹³ Şirket sözleşmesinde gösterilen işletme konusu geniş olan bir limited şirketin sahip olduğu ruhsatın satımına ilişkin kararın işletme konusunun değiştirilmesi olarak nitelendirilemeyeceği ve bu nedenle TK 621/1'de değil 620'de öngörülen nisaba tabi olduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.12.2017 tarih ve 2016-5508/7397 sayılı kararı.

si. h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması. ı) Şirketin feshi."⁹⁴

.. Yakındın bakıldığında bu kararların yarı_sına_n azlasın:n ş:k:t sözleş!nesının bazı hükümlerinin değiştirilmesin ilişkisi. oduğu lecektir. Ne ar_kk anun koyucu şirket sözleş!nesının değiştirilmesi için TK 589 da özel bir karar nisabı da belirlemiştir. işte tam da bu noktada TK 621/1 ile TK 589'da öngörülen nisapların birbiriyle uyumlu_olma ası, hatt-a_elişmesinden kaynaklanan ve aşılması zorunlu olan önemli -ır sorun gündeme gelmektedir (bu konuda bkz. Kn. 691 vd.).

SS

Önemli kararlar için TK 621/1'de "çifte nisap" belirlenmiş ve ka. a_ı_ı l\abilmesi için hem "genel kurulda temsil edile_n oyların i_ıkısının , hem de "oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının"⁹⁵ salt çoğunluğunun" bir arada bulunması şart olarak aranmıştır⁹⁶. Do. layısıyla önemli nitelikte bir karar ancak oylara ve sermayeye göre belirlenen her iki nisabın da birlikte sağlanması kaydıyla alınabilecektir⁹⁷. Belirtelim ki sermayeye dayalı ikinci nisabın aynı zamanda bünyesinde dolaylı (örtülü) bir toplantı yetersayısını banndı_dığı da şüphesizdir⁹⁸. Ancak bu nisabın son aşamada yine de saf bir karar

⁹⁴ Önemli kararlara yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. AKBAY, 220-233; ayrıca DOĞAN, 69 vd.

⁹⁵ Burada geçen "tamamının" kelimesinin gereksiz olduğu yönünde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 533 dnp. 92.

⁹⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 532-533; ayrıca bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 229-230; AL, 196-197; (TK 621'de öngörülen çifte nisabı "çifte engel kuralı / çifte çoğunluk" olarak nitelendiren) AKBAY, 217 vd.; BİLGİLİDEMİRKAPI, 672; ERDOĞA'I, 60; ÇOŞTAN, TFM 2015, 67; KIRCAIGÜREL, 197-198 dnp. 2; BİÇER/HAMAMCIOĞLU, İKÜHFD 2017, 351-354; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 416 ve dnp. 783; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 546; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 129; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 23, 24a; § 36 N. 94; DOĞAN, 62-63; TÜRK, 442; ayrıca bkz. KARAHAN/ÇEKER, 849; AYHAN/ÇAĞLARIÖZDAMAR, 430; mehaz İsviçre hukuku bakımından da bu yönde bkz. Botschaft 2011, 32 IO; BSK OR II-TRUFFERIDUBS, Art. 808b N. 2; DEMİRKAPINILDIRJM, 452,462; bununla birlikte karşı. TK 621/1'de öngörülen nisaplardan ilkinin karar, ikincisinin ise toplantı nisabı olduğu yönünde MoROĞLU, 388; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 253; ÇAMOĞLU, Batider 2014, 6, 9; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 266, 269-270, ayrıca N. 397, 408; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 598 (bununla birlikte ikincisinin dolaylı bir toplantı nisabı olduğu yönünde karşı. 595, ayrıca 226); Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 203; keza bkz. TK 621'de öngörülen önemli kararlar açısından hem toplantı hem de karar nisabından söz eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 22-26 ve N. 22-25.

⁹⁷ Maddede öngörülen nisabın açıklanması bakımından ilkesel nitelikte bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.02.2017 tarih ve 2016-2095/796 sayılı karar; keza Yargıtay 11. HD'nin 01.12.2020 tarih ve 766/5565 sayılı kararı; ayrıca önemli kararlara yönelik nisap açısından Yargıtay uygulaması için bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 71 vd.

⁹⁸ Bu yönde bkz. AKBAY, 218.

nisabı olduğu, anonim şirkete ilişkin TK 418/1 ile TK 421/1'deki gibi bir toplantı yetersayı olmadığı göz ardı edilmemelidir.

Böylece TK 589 hariç, eTK'da birçok konuda öngörülen artırılmış yetersayılar tek bir maddede toplanmış, bu arada sermaye çoğunluğunun yanı sıra ortak sayısı açısından da aranan (dörtte üç) çoğunluğa ilişkin hükümler (eTK 520/2, 549/b.2) ise kaldırılmıştır. Ayrıca "*esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti*"nden söz eden eTK 551/3'te öngörülen nisap da yeni kanuna aktarılmamış ve bir ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulmasına yönelik karar TK 621/1'de belirlenen nisaba tabi tutulmuştur.

Ne var ki kanun koyucunun bu tercihini yeniden yapılandırmaya ilişkin hükümlerde sürdürmemesi [bkz. TK 151/1-(c), 173/2, 189/1-(c)] ve bu düzenlemede sermayeye dayalı bir nisabın yanı sıra ortak sayısına yönelik bir çoğunluk da araması kesinlikle tutarlı bir yaklaşım değildir. Sorunun temelinde ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması konusunda İsviçre düzenlemesini (aynen) iktibas eden kanun koyucunun, 2005 yılında limited şirket hakkında İsviçre'de yapılan revizyon sırasında birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin nisaba yönelik hükümlerin de değiştirildiğini ve birer önemli karar olarak nitelendirilen bu kararların da TK 621/1'deki çifte nisaba bağlandığını [İsvBirK 18/1-(c), 43/2, 64/1-(c)]⁹⁹, böylece ortak sayısını esas alan nisapların tamamen terk edildiğini göz ardı etmesi yatmaktadır¹⁰⁰.

Ayrıca belirtelim ki TK 621'de alınacak genel kurul kararlarına yönelik yetersayı belirlenirken sadece oy sayısı ve sermaye oranı esas alındığından ve -yukarıda anılan yeniden yapılandırmaya ilişkin kararlar hariç- eTK'nın aksine ortak sayısını dikkate alan bir nisap aranmadığından, iki ortaklı olanlar dahil tüm limited şirketlerde öngörülen nisaba ulaşmak kaydıyla, sadece bir ortağa ait oylarla da önemli nitelikteki kararlar artık alınabilecektir¹⁰¹. Bu nedenle Yargıtay'ın özellikle çıkarılmaya ilişkin karar açısından iki ortaklı limited şirkete yönelik aksi yöndeki uygulamasına (bkz. Kn. 476) katılmak kesinlikle mümkün değildir.

Nisabı belirlerken bir kere "*temsıl edilen oyların*" hesaplanması açısından TK 620 hükmüne ilişkin yaptığımız açıklamalar burada da geçerlidir (bkz. Kn. 150). Her ne kadar TK 621/1'de "toplantı" keli-

⁹⁹ Bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. ÇoŞTAN, TFM 2015, 71 dph 36.

¹⁰⁰ Bu yönde bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 66-67; kanun koyucunun tercihi açısından karşı. TURANLI, 14.

¹⁰¹ Bu yönde bkz. ilk kez çıkarılma karar ile sınırlı olarak dile getirilse de TK 621'de öngörülen tüm kararlar bakımından geçerli görüş için ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 195-196, 192; keza TÜRK, 443; ayrıca KENDİGELEN/ZENGİN, 79.

mesi kullanılmaksızın sadece "temsil edilen oylar"dan söz edilmişse de, mel:az hükü!nle□·d□n hareketle (İsvBK.808, 808b/1) □astedilenin TK 620 de olduğu gibi toplantıda temsil edilen oylar olduğu konusun. da şüphe duyuhnamalıdırıoı_

ıs9

Öte yandan TK 621/1'deki karar nisabında ölçü olarak alınan "oy hakkı bu□unan :s□s sermaye" miktarı tespit edilir□en, başta oy ha□larının donacağı belirtilen şirketin iktisap ettiği kendi payları karar nisabının b□irlenmesi?de hesaba dahil edilmeyecektir (TK 612/4)¹⁰³. Benzer ?ı□ durum şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uyarınca karşılıklı ıstırak durumunda dörtte birden fazla oy hakkının kullanılamaması □ön□nde getirilen sınırlama (TK 201/1) ile bildirim yükü□lül?ğünün ihlalı gerekçesine dayalı olarak öngörülen oy hakkına yönelik don. ma (TK 198/2) açısından da söz konusudur; dolayısıyla bu hükümler uyarınca oyları donan esas sermaye paylarının itibarı değeri toplama şirketin esas sermaye miktarından indirilecektir¹⁰⁴. Ayrıca her bir somut olaya göre oydan yoksunluğun dikkate alınması da gündeme gelebilir. Nitekim TK 621/1-(g) hükmü kapsamında bağlılık yükümü ve rekabet yasağının kaldırılmasına dair kararda oy hakkını kullanamayacağı kabul edilen (TK 619/3) ilgili ortağın esas sermaye pay(lar)ı da hesaplamada göz önünde bulundurulacak ve itibarı değeri(ler)i toplam esas sermayeden düşülecektir¹⁰⁵. Aynı şekilde TK 618/1-c.3

¹⁰² Bu yönde bkz. ÇOŞTAN, TFM 2015, 66 dpn. 12; ayrıca bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 230; AL, 194; karş. "temsil edilen oylar" bakımından TK 620 ile TK 621/1 arasında açıkça bir ayırım yapan, ancak kastedilenin ne olduğunu tam olarak açıklamayan ERDOĞAN, 60.

¹⁰³ AKBAY, 218-219; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 533; aynı yönde BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 674; KırncAİGÜREL, 198 dpn. 2; ÇEBİ, Limited Şirketler, 102; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 546; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 24d; DOĞAN, 58; ayrıca toplantı nisabı olarak değerlendirmekle birlikte oy hakkı donan esas sermaye paylarının hesaplamada dikkate alınmayacağı yönünde ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 254; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 270; aynı şekilde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 599; "oy hakkı bulunan esas sermaye" şeklindeki ilcinci nisap açısından ayrıca bkz. ve karş. YILDIZ, Limited Şirketler, 231; A1, 197; bununla birlikte karş. TK 612 uyarınca donan oy haklarının karar nisabını etkilemeyeceği yönünde genel kabule aykırı bir görüş için TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-32-(b).

¹⁰⁴ Bu yönde bkz. ÇEBİ, Limited Şirketler, 102; DOĞAN, 59; keza toplantı nisabı olarak değerlendirmekle birlikte hesaplama açısından aynı yönde ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 254; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 270.

¹⁰⁵ AKBAY, 198-199, 218-219; KENDİGELEN, İlk Tespitler, 533; aynı yönde bkz. ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 254; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 270; ayrıca KırncAİGÜREL, 198 dpn. 2; BİLGİLİCENGİL, 108; ÇEBİ, Limited Şirketler, 102; DOĞAN, 59; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 546; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 24d; aksi yönde karş. (oydan

kapsamında şirket sözleşmesi ile öngörülen oy hakkına yönelik sınırlamalar da, TK 621/1 'de düzenlenen ikinci karar nisabını belirlerken dikkate alınacaktır¹⁰⁶. Tüm bu indirimlere rağmen önemli kararlar için aranan sermayeye dayalı ikinci nisabın genel kurul toplantısında temsil edilen esas sermaye miktarına değil, oy hakkı bulunan esas sermayenin toplam miktarına, bir başka deyişle oy hakkını haiz esas sermaye paylarının itibari değerlerinin toplamına göre belirleneceği de unutulmamalıdır¹⁰⁷.

Tam da bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir husus, çifte nisabın daha çok oy hakkında imtiyaz tanınan limited şirketlerde gündeme geleceğidir¹⁰⁸. Zira oyda imtiyazın bulunmadığı limited şirketlerde ve bütün ortakların toplantıya katıldığı varsayımında, genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisini sağlayan esas sermaye paylarının toplam itibarı değeri, oy hakkı bulunan esas sermayenin yansından fazla, tam da üçte ikisi olacaktır¹⁰⁹. Bu yönüyle TK 621'de öngörülen esas sermayeye dayalı ikinci nisabın esasen oy hakkında imtiyazı sınırlamak amacıyla öngörüldüğü¹¹⁰, hatta imtiyazlı olan ve olmayan her iki grup esas sermaye payı arasında bir denge sağlamayı hedeflediği de söylenebilir.

160

Durumu bir örnekle açıklamak gerekirse: Esas sermayesi onbin TL, yirmi adet (A) grubu esas sermaye paylarının her biri yüz TL, sekiz adet (B) grubu esas sermaye paylarının da her biri bin TL itibarı değerinde olan ve böylece toplam yirmisekiz adet esas sermaye payı bulunan bir limited şirkette, TK 618/2 uyarınca (A) grubu esas sermaye paylarına imtiyaz tanınarak her bir esas sermaye payının itibari değerinden bağımsız olarak bir oy hakkı vereceğinin şirket sözleşmesiyle hükme bağlandığını ve bütün ortakların genel kurul toplantısına katıldığını kabul edelim. Bu varsayımında (A) grubu payların olumlu oyları genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisinden fazla olmakla birlikte, bunların temsil ettiği toplam ikibin TL esas sermaye, ikinci

yoksun esas sermaye paylarını da hesaplama dahil eden) YILDIZ, Limited Şirketler, 206; BİLGİLİDEMİR KAPI, 674; ayrıca bkz. ÇOŞTAN, TFM 2015, 67 dpn. 14.

¹⁰⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 533; aynı yönde bkz. ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 254; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 270-(4); OoĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 163; keza TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 20-05-(a).

¹⁰⁷ Bu yönde bkz. Botschaft 2011, 3210.

¹⁰⁸ Ayrıca bkz. AKBAY, 219; BSK OR JI-TRUFFERIDues, Art. 808b N. 2.

¹⁰⁹ Bu tespit için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 231.

¹¹⁰ Nitekim bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 224; AK.BAY, 181,219; BİLGİLİDEMİR KAPI, 672.

nisap olarak aranan oy hakkı bulunan esas sermayenin çoğunluğunu oluşturamamaktadır. Dolayısıyla toplam ikibin TL esas sermaye temsil eden (A) grubu payların sağladığı yirmi olumlu oyla ikinci nisap sağlanamadığı için önemli olarak nitelendirilen bir genel kurul kararının alınması mümkün olmayacaktır. Aynı şekilde imtiyazlı oy hakkı tanınan ortakların da temsil edilen oyların üçte ikisine ulaşarak karar lehinde oy vennemeleri olasılığında ise bu kez de birinci nisap sağlanamayacağı için önemli karar alınamayacaktır.

Yeri gelmişken TK 58911 ile TK 621/1'de öngörülen nisaplar arasındaki uyumsuzluğa bir kez daha işaret etmek gerekir. Gerçekten yukarıda verilen örnekten hareketle (B) grubu esas sermaye payları tek başına TK 589 uyarınca şirket sözleşmesini değiştirecek karar nisapını oluşturabilirken, aynı ortaklar TK 621'de anılan ve içil:1d- şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin olanlar da bulunan bir önemli karar alabilme imkanına sahip değildirler.

S1

Ekleyelim ki oy hakkında imtiyaz bulunmayan bir limited şirkette bütün ortakların genel kurul toplantısına katılmadığı bir olasılıkta, esas sermayenin salt çoğunluğunu temsil eden olumlu oylarla da önemli bir genel kurul kararının alınması mümkündür; yeter ki bu oylar genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisini oluştursun. Dolayısıyla oyda imtiyazın bulunmadığı limited şirketlerde önemli karar alınabilmesi için her halde esas sermayenin üçte ikisini temsil eden bir çoğunluğa ihtiyaç duyulmayacaktır.

62

Ancak hüküm aynı zamanda oy hakkında imtiyaz tanınmayan bir limited şirkette de, sadece genel kurulda temsil edilen oylarla önemli bir karar alınmasına sınırlama getirmekte, bu bağlamda kullanılan olumlu oyların ilk nisapta aranan üçte iki sınırına ulaşsa dahi, bu oyların temsil ettiği sermayenin de en azından oy hakkını haiz esas sermayenin salt çoğunluğuna ulaşması şartı aranarak, böylece sadece genel kurulda temsil edilen oylarla önemli bir kararın alınması engellenmekte, sermayenin belirli bir oranını temsil eden ortaklara da önemli olarak nitelendirilen bir kararın alınmasında belirleyici bir konum sağlanmaktadır.

Durumu yine bir örnekle açıklamak gerekirse: Esas sermayesi onbin TL, her bir esas sermaye payı ise yüz TL itibari değerinde olan ve böylece toplam yüz adet esas sermaye payı bulunan bir limited şirkette, her bir yüz TL'lik esas sermaye payının bir oy hakkı vereceğinin şirket sözleşmesiyle hükme bağlandığını kabul edelim. Bu varsayımında genel kurul toplantısında temsil edilen örneğin altmış oyun kırkı karar lehinde oy vermiş olsa ve böylece "oyların üçte ikisi" şartı sağlanmış bulunsada dahi, bu olumlu oyların temsil ettiği sermaye,

oy hakkı bulunan limited şirket esas sermayesinin salt çoğunluğunu oluşturmadığından, artık önemli olarak nitelendirilen bir genel kurul kararının alınması da mümkün olmayacaktır. Şüphesiz böyle bir olasılıkta örneğin sermayenin yüzde yirmisini temsil eden esas sermaye payları limited şirket tarafından iktisap edildiği için oy hakkı donmuş, yüzde onu da oydan yoksunluk nedeniyle genel kurul toplantısında temsil edilemiyorsa, bu durumda sermayeye yönelik ikinci nisap artık oy hakkı bulunan yüzde yetmiş esas sermaye üzerinden hesaplanacak ve bunun yarısından fazla olan yüzde kırkın olumlu oyuyla karar alınabilecektir. Nihayet her iki varsayımda olağan kararların alınabileceği konusunda da herhangi bir tereddüt olmadığı belirtilmelidir.

Burada bir örnek de aksi görüşü, yani sermayeye dayalı ikinci nisabın bir toplantı nisabı olduğunu savunan yazarların bakış açısıyla vermek gerekirse: Bu görüş uyarınca oy hakkına yönelik herhangi bir sınırlamanın, donmanın ve yoksunluğun olmadığı bir limited şirkette %50 sermaye ile toplanan bir genel kurulda, bu sermayenin temsil ettiği oyların 2/3'ü olan %33,4 olumlu oyla önemli bir karar alınabilecektir¹¹². Oysa çifte nisap kuralını benimseyen görüş uyarınca, verilen örnekte toplantıda temsil edilen oyların üçte ikisi, hatta tamamı olumlu olsa bile, oy hakkı bulunan (toplam) sermayenin salt çoğunluğunun (yani %50+1'in) olumlu oyu sağlanmadığı için önemli nitelikte bir karar alınması mümkün olmayacaktır.

163

5.1.4. Ağırlaştırılmış nisaba tabi diğer kararlar

Kanunen ağırlaştırılmış nisapların başında sözleşme değişikliğine ilişkin olan ve 2013 yılında TK 621'e eklenen üçüncü fıkrada öngörülen oybirliği hükmü gelmektedir. Nitekim TK 621/3'e göre şirket sözleşmesi değiştirilmek suretiyle bir ortağın şirketten çıkarılmasına yönelik yeni sebepler öngörülmek isteniyorsa, bu konudaki genel kurul kararının "*şirket sermayesini temsil eden tüm ortakların genel kurul toplantısında oy birliği*" ile alınması zorunludur (bu konuda ayrıca bkz. Kn. 460).

164

Şüphesiz ilgili fıkranın ifadesi gereksiz yere uzatılmış, hatta böylece yeni tartışmaları da davet eder hale gelmiştir. Aslında kastedilen genel kurul toplantısında temsili mümkün oyların tamamının aynı yönde kullanılması suretiyle kararın alınabilmesidir. Oysa lafza sadık kalındığında bir limited şirket bünyesinde donan oyların varlığı halinde bu yönde bir karar alınması mümkün olmayacaktır. Ayrıca ortakların toplantıya bizzat katılması zorunlu olmadığına göre hük-

¹¹¹ Verilen örnek için bkz. ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 255; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 270. Ne var ki, verilen örnekte toplantı nisabı olarak belirtilen sermayenin %50'si esasen TK 621/1'de ifade edilen ve "yandan fazla" anlamına gelen "salt çoğunluğu" sağlamadığından örnek isabetli de değildir.

613/4). Benzer bir durum müdürler hakkında öngörülen rekabet yasağı açısından da geçerlidir (TK 626/2). Şüphesiz şirket sözleşmesiyle bu konuda karar verme yetkisi tamamen genel kurula bırakılabilir [TK 616/2-(e), 621/1-(g)]; böyle bir olasılıkta ise karar TK 621/1'de öngörülen çifte nisapla alınabilecektir.

Oybirliği aranmamakla birlikte, ağırlaştırılmış nisap öngören 168 bir diğer düzenleme ise, şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik, ancak TK 621/1'de sayılanların dışındaki kararlar açısından TK 589/1'de yer almaktadır. Anılan hüküm uyarınca şirket sözleşmesi ancak *"esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı"* ile değiştirilebilir¹¹⁵ (bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kn. 690 vd.).

Sözleşme değişikliğine yönelik nisap esas sermayenin belirli bir oranına göre belirlendiğinden, TK 618/2 uyarınca öngörülen oy hakkında imtiyazın etkisini yitireceği göz ardı edilmemelidir.

Öte yandan şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılmasına yönelik genel kurul kararları bakımından, esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı (TK 604/2), dolayısıyla böyle bir kararın da ancak esas sermayenin azaltılmasına ilişkin karar nisabıyla alınabileceği unutulmamalıdır (TK 592, 589/1).

Burada ayrıca genel hükümler kapsamında yer alan ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması konusunda öngörülen ağırlaştırılmış nisaplara da işaret edilmelidir. Nitekim limited şirkete ilişkin gerek birleşme ve bölünme gerek tür değiştirme kararları ancak *"sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla"*¹¹⁶ alınabilecektir [TK 151/1-(c), 173/2, 189/1-(c)]. Ne var ki kanun koyucunun bu hükümlerle tekrar eTK'daki düzenlemelere benzer şekilde sermayeye dayalı nisabın yanı sıra ortak sayısına yönelik bir çoğunluk da araması kesinlikle isabetli bir tercih olmamıştır.

Limited şirket açısından TK 151/1-(c)'de öngörülen ve sermayeye göre belirlenen bu dörtte üçlük nisap, birleşme nedeniyle devrolunan şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi haline yönelik olarak TK 151/6 ile yollama yapılan TK 621/1-(a) hükmünde belirlenen yetersayının daha da üzerinde olduğundan, limited şirketin

¹¹⁵ Bununla birlikte bkz. ve karşı. (2013'te öngörülen TK 621/3 dışında) tek ağırlaştırılmış nisabın önemli kararlara ilişkin olduğunu belirten ve ısrarlı bir şekilde TK 589/1'de öngörülen nisabı göz ardı eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklık, N. 22-26, ayrıca bkz. N. 20-04 (karşı. N. 20-01).

¹¹⁶ Birleşme ve bölünme kararına yönelik nisaplar açısından bkz. ve karşı. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 272-273.

birleşmesi açısından artık TK 621¹¹⁷ hükmünün uygulanması gibi bir sorun gündeme gelmeyecektir¹¹⁷.

. Öte yandan bir ayrılma akçesinin öngörülmesi ilasılığında birleşme sözleşmesinin "şirkette mevcut oy haklarının yüzde doksanı olumlu oylarıyla,, onaylanması gerektiği (TK 151/5); oranın koninmadığı bölünmede devreden (limited) şirkette oy hakkını haiz ortakların en az yüzde doksanın onama kararı yönünde 011:100 oy kullanmasının arandığı (TK 173/3); bir limited Jirketin tür değıştiği; kooperatife dönüştürölmek istenmesi halinde ise kararı: n. ancık. tum ortakların oayıyla,, alınabileceği [TK 189/1-(b) be 100 ün:100 ir•. Bu aada oybirliği arayan TK 151/4 [ile 189/1-(a)] hükmünün ise limit ed şirket bünyesinde birleşecek veya limited şirkete dönüşecek anonim ve paylı komandit şirketlere yönelik olduğuna da işaret edilmelidir¹¹⁸.

170

Nihayet doğrudan limited şirkete ilişkin hükümlerde düzenlenme ile birlikte, anonim şirkete yapılan yollamalar nedeniyle dolaylı şekilde ağırlaştırılmış nisaba bağlanan bazı kararlar da vardır.

Nitekim bunların başında TK 643'te yapılan yollamanın kap. samına giren, tasfiye halindeki bir limited şirketin önemli miktarda aktiflerinin toptan satılabilmesini genel kurulun karar vermesi şartına bağlayan TK 538/2 gelmektedir. Anılan hükmün atıf yaptığı TK 421/3 uyarınca bu konuya ilişkin genel kurul kararı "[esas] sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsi/cife. rinin olumlu oyları " ile alınacaktır.

TK 643'te yapılan yollamanın kapsamına giren bir diğer konu ise tasfiyeden dönme kararına ilişkin TK 548/1'de öngörölen nisaptu. Anılan hükme göre genel kurulda böyle bir karar "[esas] sermayenin en az yüzde altmışının oyu" ile alınabilecektir¹¹⁹. Ne var ki genel kurul tarafından alınan bir fesih kararına dayalı olarak tasfiyeye girilmişse, bu kez TK 548/1 ile TK 621/1'de öngörölen nisaplardan hangisinin uygulanacağı tartışması gündeme gelebilecektir (bkz. Kn. 744).

171

Yine bu bağlamda en azından öğretilde dile getirilen ve böylece tartışma yaratan bir diğer genel kurul kararı ise şirket sermayesinin azaltılmasına yönelik olandır. Nitekim TK 592'de yapılan toplu yollamadan hareketle, esas sermayenin azaltılması kararının limited şirkete

¹¹⁷ Bu açıdan karşı. ÇEBİ, Limited Şirketler, 106; belirtelim ki yazarın sözleşme değışikliğine ilişkin yollama yaptığı TK 589/1 hükmü de hatalıdır, doğrusu işletme konusunun değıştirilmesinin düzenlendiği TK 621/1-(a) olmalıdır.

¹¹⁸ Bu açıdan karşı. ÇoştAN, TFM 2015, 71-72; ÇEBİ, Limited Şirketler, 107; ayrıca BiçERİ HAMAMCJOĞLU, İKÜHFD 2017, 373; DOĞAN, 67.

¹¹⁹ Bu yönde örnek olarak bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 597; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 513.

özgü olarak TK 589'da öngörülen nisapla değil, anonim şirkete ilişkin TK 473/3 'ün atıf yaptığı TK 42 1/3'te hükme bağlanan "[esas] sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyları" ile alınabileceği ileri sürülmektedir¹¹⁰ (bu konuda bkz. Kn. 723). Benzer bir tartışma TK 643'ün yaptığı yol-lama kapsamına giren TK 546/3 uyarınca tasfiyeye ilişkin genel kurul kararları açısından aranan nisap (TK 418) bakımından da gündeme taşınabilir¹¹¹.

5.1.5. Şirket sözleşmesiyle nisapların değiştirilmesi

Genel kurul kararları hakkında kanunda öngörülen ağırlaştırılmış nisapların şirket sözleşmesiyle daha da ağırlaştırılması mümkündür. Nitekim konuyu düzenleyen TK 621/2'de hem bu imkana işaret edilmiş (aynca YürK 26/4), hem de bu amaçla yapılacak sözleşme değişikliğine yönelik genel kurul kararının da ancak bu değişiklik sonrasında uygulanmaya başlanacak yeni (ve daha ağır) nisapla alınabileceği açıkça hükme bağlanmıştır. Böylece ileride ulaşılması güç veya imkansız bir yetersayının şirket sözleşmesine eklenmesi daha baştan engellenmek istenmiştir¹²². Bu bağlamda bazı kararların alınması için kanunda öngörülen nisap artırılabilir gibi, giderek oybirliğine dahi bağlanabilir.

Örneğin şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için TK 589/1'de öngörülen esas sermayenin üçte ikisi yerine dörtte üçü şeklinde daha ağır bir nisap getirilmek isteniyorsa, bu konudaki genel kurul kararının da ancak esas sermayenin dörtte üçünü temsil eden bir çoğunlukla alınması zorunludur. Aynı durum oybirliğinin aranmak istenmesi halinde de geçerlidir ve bu konudaki sözleşme değişikliği de oybirliğiyle alınacak bir genel kurul kararıyla yapılmalıdır.

Her ne kadar TK 621/2'de sadece ağırlaştırılmış nisaplardan söz edilmişse de, olağan kararlar için TK 620'de öngörülen nisabın da şirket sözleşmesiyle artırılması pekala mümkündür. Nitekim TK 577/1-(1) hükmü bu konuda ortaklara oldukça geniş bir imkan tanımış ve şirket sözleşmesinde "*genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve*

¹¹⁰ Bu yönde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 419.

¹¹¹ Nitekim bkz. sorunu tartışan ve limited şirketin tasfiyesi halinde de olağan kararlar için -kanaatimizce de isabetli bir şekilde- TK 620 hükmünün uygulanması gerektiği sonucuna varan ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 276.

¹¹² Bu yönde bkz. Botschaft 2011, 3211; BSK OR II-TRUFFERIDUBS, Art. 808b N. 11; keza AKBAY, 237; bununla birlikte düzenlemenin yerindeliği konusunda teredditler için bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 417 dpn. 787.

o□: hak□□□!n□.e□aplanmaszna ilişkin kanuni düzenlemeden ayrılan hu. kum/er ongoiilhnesine izin vermiştir.

Bu..bağl_ayı□1da olağan kararlar örneğin genel kurulda temsil edilen o□Jann u?te ikisine, oyların değil sermayenin çoğunluğuna veya daha yüksek bir yetersayıya bağlanabilir.

174

.. □e_v□r ki böyle bir durumda şirket sözleşme□inde yapılacak değişiklik i?ın hangi nisaplann uygulanacağı sorunu ıle ka□şıla_ıla□a□tır. □rtada bir sözleşme değişikliği olduğuna göre TK 589_d.a on□□□l□ nısa?a uyulması zorunludurıı_ Ancak şirket sözleşmesinin deg□ştınl-mesı suretiyle getirilmek istenen nisap, TK 589'da öngörülen nisabın daha da üstünde ise bu kez TK 621/2'de öngörülen kural uygulanacak ve bu yönde bir sö;leşme değişikliğinin yapıla?ilmesi için □erekli _ge-□□l kurut karan ancak ağırlaştırılmak istenen nisapla alınabilecektir.

175

üte yandan anonim şirketin aksine limited şir□et genel kurul top. lantılan açısından ayrıca (doğrudan) bir toplantı nisabı a□anmamıştır. Bununla birlikte şirket sözleşmesinde olağan veya önemli, tüm yahut ?.a:1 genel kurul kararları açısından bir toplantı nisabı öngö□l□esinin o□unde bir engel de yokturıı_Karar nisabının artın□asına ızın□eren hır düzenlemenin, müzakere yapılması için aranacak bir toplan□ı nisabı öngörülmesine olumlu bakmadığı söylenemeyecektir. Şüphesiz böyle bir durumda ilgili konuda görüşme yapılabilmesi için dahi öncelikle toplantı nisabının sağlanması şarttır.

Bununla birlikte limited şirkette toplantı nisabı aranmaması yönündeki kuralın tek istisnasını çağrısız genel kurulun oluşturduğu söylenebilir¹²⁵. Zira çağrısız genel kurulda bir karar alınabilmesi için bütün esas sermaye paylarının sahipleri veya temsilcilerin, toplantıda hazır bulunmaları, hatta bu nisabı toplantı süresince korumaları zorunludur (TK 617/3, 416/1)¹²⁶.

Ayrıca esas sermayenin tamamının belirli bir çoğunluğu şeklinde düzenlenen karar nisabının aynı zamanda ilgili karara ilişkin müza-

113

AKBAY, 235; aynı yönde BiçmvHAMAMCIOĞLU, İKÜHFD 2017, 351-352.

114

ARsLANLI, Annağan, 746; ayrıca AKBAY, 215, 217; ERDOĞAN, 59-60; BSK OR N. TRUFFERIDUBS, Art. 808 N. 3.

115

Bu bağlamda ortaklar arasında yapılan yazılı bir protokolün dahi çağrısız genel kurul kararı niteliği taşıyabileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.10.2015 tarih ve 3779/1107 sayılı kararı.

126

Bütün ortakların hazır bulunmadığı "çağrısız" bir genel kurulda alınan kararların yoklukla malul olacağı yönünde istikrar kazanan Yargıtay uygulamasına ilişkin örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin J3.02.2017 tarih ve 2015-14892/740, 20.04.2016 tarih ve 2015-9575/4408 ile 27.J1.2014 tarih ve 8404/185 13 sayılı kararları; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin J8.06.2020 tarih ve 2019-4666/2686 sayılı kararı.

kerelerin yapılabilmesi için kendi içinde dolaylı da olsa bir toplantı nisabını barındırdığı unutulmamalıdır.

Bu arada kanunda sadece nisapların şirket sözleşmesiyle ağırlaştırılmasına yönelik bir düzenleme öngörülmüş, buna karşılık artırılan bu nisapların sonradan şirket sözleşmesinde değişiklik yapılarak hafifletilmesine ilişkin ise bir kural belirlenmemiştir. Bununla birlikte nisapların ağırlaştırılması azlık konumundaki pay sahiplerini koruma amacıyla öngörüldüğünden, genel kurulda nisapları hafifleten bir kararın oluşabilmesi için -en azından- sözleşme hükmünde öngörülmüş ağırlaştırılmış nisaba uyulması gerektiği sonucuna varılabilir¹²⁷. 176

Nihayet belirtelim ki kanun koyucu TK 621/2'de sadece nisapların ağırlaştırılmasına imkan tanımış, buna karşılık kanunda öngörülen nisapların hafifletilip hafifletilemeyeceği konusunda bir düzenleme öngörmemiştir. Bu konuda genel kabul gören yaklaşım, kanunen ağırlaştırılmış nisapların azlık konumundaki pay sahiplerini korumak amacıyla öngörüldüğü, bu nedenle ağırlaştırılmış nisapların hafifletilmesinin mümkün olmadığıdır (bkz. TK 421/1-c.3)¹²⁸. 177

Buna karşılık TK 620'de öngörülen basit karar nisabının hafifletilip hafifletilemeyeceği konusundaki sorunun cevabı ise bu kadar kolay değildir¹²⁹. Özellikle kanun koyucunun bir yandan TK 577/1-(1) hükmü ile ortaklara "genel kurulda karar almaya, oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına" yönelik geniş bir yetki tanıırken, diğer yandan anonim şirkete ilişkin TK 421/1-c.3'te düzenlediği "nispi çoğunluk öngörme yasağına" paralel bir hükmü limited şirket bakımından benimsememiş olması sorunu daha da tartışmalı hale getirmektedir. Kanaatimizce TK 421/1-c.3 hükmünün münhasıran sözleşme değişikliklerine ilişkin olması nedeniyle TK 577/1-(1) hükmüne üstünlük 178

¹²⁷ Nitekim bu yöndeki Yargıtay uygulaması için bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 80-81; keza örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.09.2020 tarih ve 533/3554 ile 05.11.2019 tarih ve 2018-2183/6811 sayılı kararları; ayrıca limited şirket özelinde somut bir uyumsuzluk için bkz. KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar XV, 135 vd.

¹²⁶ Artık tartışmasız olarak kabul gören bu görüşe ilişkin olarak limited şirket açısından bkz. birçoğu yerine AKBAY, 239-240 ve orada anılan diğer yazarlar; keza önemli kararlar açısından ayrıca bkz. Botschaft 2011, 3210; BSK OR 11-TRUFFERIDUBS, Art. 808 N. 3, Art. 808b, N. 3.

¹²⁹ Bu nisabın hafifletilemeyeceği yönünde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 227; AL, 193; BİLGİLİDEMİL.RKAPI, 670; ayrıca ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 277; DOĞAN, 50-51; (sadece seçim kararlarına yönelik bir istisnanın kabul edilmesi gerektiği ihtirazi kaydıyla) BİÇERİ'HAMAMCIOĞLU, İKÜHFD 2017, 350; keza HAMAMCIOĞLU, 290; buna karşılık artırılabilirliği gibi azaltılabileceği yönünde (sermayeye değil, sadece oya dayalı kararlar bakımından geçerli olmak kaydıyla) AKBAY, 239; ayrıca KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 71; ÇEBİ, Limited Şirketler, 100.

tanınmalı ve olağan kararlar için "salt çoğunluk" yeri.ne 'nispi çoğunluk' öngörülebileceği ve bu şekilde nisabın hafifletilebileceği kabul edilmelidir.

1 79

ispi çoğunluktan daha da hafifletici bir düzenleme çoğunluk kavramı ile bağdaşmayacağından şirket sözleşmesiyle bu yönde öngörülmeyecek bir hilküm artık geçerli olmayacaktır. Bu arada nispi çoğunlukta çekimser veya geçersiz oyların dikkate alınmayacağı, olumlu bir karar alınabilmesi için kabul oylarının ret yönündeki oylardan daha fazla olmasının gerekli ve yeterli olduğunu belirtelim. Şüphesiz "temsil edilen oylar" yerine örneğin çekimser oyların dikkate alınacağı "kullanılan oylar"ı esas alan bir çoğunluk da pekala benimsenebilir¹³¹.

5.2. Toplantı Yapılmaksızın Karar Alınması (Sirküler Karar)

150

Kanun koyucu anonim şirketten farklı olarak limited şirkette fizik (veya elektronik ortamda) bir toplantı yapılmaksızın da genel kurul sıfatıyla karar alınabilmesine imkan tanımıştır. Nitekim TK 617/4 uyarınca, herhangi bir ortak sözlü görüşme talebinde bulunmadığı takdirde, limited şirket genel kurul kararları, ortaklardan birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onayla sağlanmak suretiyle de alınabilir. Üstelik alınabilecek kararlar bakımından bir sınırlama öngörülmediği için, genel kurulun yetkisine giren bütün konularda yazılı onayla karar alınması mümkündür¹³¹. Bu yöntemle alınan kararın geçerliliği için öngörülen yegane şart ise aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması ve herhangi bir ortak tarafından sözlü görüşme talebinde bulunulmamasıdır (TK 617/4-c.2).

151

Dikkati çekeceği üzere anılan yöntem, esasen anonim şirkette yönetim kurulu kararları için de TK 390/4'te öngörülmüştür. İşte bu şekilde alınan kararlar öğretilde olduğu gibi ilgili madde gerekçesinde

¹³⁰ Nitekim bu yönde bkz. AKBAY, 239.

¹³¹ eTK döneminde yazılı oyla alınan kararlar bakımından bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 730; sirküler karar bakımından da aynı şekilde AKBAY, 246; keza ERDOĞAN, 58; aynı yönde olmakla birlikte ayrıca Türk hukukunda bulunmayan, sadece İsviçre hukuku açısından anlam taşıyan (bkz. İsvBK 780) "noter onayına tabi şirket sözleşmesi değişiklikleri"nden de söz eden DÖGRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 69 [belirtelim ki yazarın görüşüne dayanak olarak yollama yaptığı TSY 92/1-(a) hükmündeki noter onayı, bizzatihi kararın değil karar metnine ilişkin suretin tasdikine yöneliktir]; keza birleşme, bölünme, tür değişikliği ve sennayenin kaybı hallerinde genel kurul yapılmasının kanunen zorunlu olduğu gerekçesiyle bu kararlarla sınırlı olarak aksi yönde bkz. ve karşı. ÖZKA., 16-17 dpn. 54.

de "sirküler karar" olarak isimlendirilmiştir¹³². Ne var ki TK 390/4'ün aksine TK 617/4 'te bu karara yönelik, örneğin nisap, kararın alındığının ne şekilde ispatlanacağı gibi başkaca bir düzenlemeye yer verilmiş değildir¹³³. Bu nedenle sirküler karar hakkında daha ayrıntılı bir değerlendirme yapılması kaçınılmazdır.

Öncelikle sirküler kararın, gerekçede iddia edildiğinin aksine limited şirket bakımından bir yenilik olmadığını belirtelim. Zira eTK 536/2 uyarınca ortak sayısı yirmi ve daha az olan limited şirketlerde genel kurul kararlarının ortakların yazılı oylarıyla da verilebileceği açıkça kabul edildiğinden, bu hüküm kapsamında da toplantı yapılmaksızın bütün ortakların sadece yazılı oyuna başvurarak bir karar alınması pekala *mümkündü*¹³⁴.

182

Burada kastedilen yazılı oydan amaç fiziken toplantıya katılma zorunluluğu olmaksızın, ortağın ilgili gündem maddeleri hakkındaki oyunu toplantı başkanlığına (veya müdürlere) yazılı olarak iletmesidir. Bu nedenle TK 618/1-c.5 hükmünde ayrıca yazılı oya ilişkin bir düzenleme yapılmasının gerekli olup olmadığı sorgulanabilir. Ancak mevcut düzenlemede sirküler karar TK 617/4'te özel olarak hükme bağlandığına göre, TK 618/1-c.5'te öngörülen yazılı oya ilişkin imkan artık sadece fiziken yapılan genel kurullar açısından uygulama alanı bulacaktır (bkz. Kn. 135). Kaldı ki sirküler karar alınabilmesi için şirket sözleşmesinde ayrıca bir düzenleme yapılmasına gerek olmasına karşın, yazılı oy kullanılabilmesi ancak şirket sözleşmesinde bu hususun açıkça öngörülmüş bulunması şartına bağlıdır¹³⁵.

Sirküler karar için TK 617/4'te belirtildiği üzere her halde bir gündem maddesine ihtiyaç olduğuna ve gündem de ilice olarak müdürler tarafından belirlendiğine göre, bu yöntem ile karar alınabilmesi için -hükümün lafzına rağmen- kanaatimizce sürecin mutlaka mü-

183

¹³¹ Nitekim bkz. TK 617'nin gerekçesi; keza aynı yönde Botschaft 2001, 3207; ayrıca "yazışma yoluyla karar" şeklinde bir isimlendirme için bkz. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 192.

¹³² Bu açıdan hükme yöneltile eleştiri için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 527.

¹³⁴ Nitekim eTK dönemine ilişkin olarak bu yönde bkz. KARAYALÇIN, 359; ARSLANLI/DOĞAN, 510-511; POYRAK/ERKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1711; ayrıca bkz. AL, 179; bununla birlikte karşı. CERRAHOĞLU, 147-148 dnp. 7.

¹³⁵ Bu açıdan bkz. ve karşı. sirküler karar açısından şirket sözleşmesinin müsaade etmesinden söz eden EİCİ, 55; keza sirküler karar için şirket sözleşmesinde açık hüküm bulunması gerektiği görüşünde Ooğrusöz KOŞUT, Oy Hakkı, 66; ayrıca bkz. TK 618/1-c.5'te yer verilen açık düzenlemeyi tamamen göz ardı ederek ve sadece Alman öğretisine atıfta bulunarak fiziki toplantıda yazılı oy kullanılabilmesi için -zaten kanunen öngörülen- şirket sözleşmesinde açık bir hüküm bulunması gerektiği sonucuna varan ERDOĞAN, 58.

dürler tarafından yönetilmesi zorunludur¹³⁶. Dolayısıyla karar önerisi ortaklara, bizzat müdür veya müdürler kurulu başkanı (TK 624/2) tarafından sunulmalıdır. Şüphesiz ortakların hazırladığı bir karar önerisinin müdürler aracılığıyla diğer ortakların onayına sunulmasına da bir engel yoktur.

.184

Kanaatimizce hükmün lafzına rağmen herhangi bir ortağın bizatihi kendisinin belirleyeceği bir gündem ile ilgili sirküler karar alınması sürecini başlatmasına -gerekli tedbirler alınmadığı sürece- olanak tanınmamalıdır; aksinin kabulü bu yöntemle karar alınmaına yönelik çözümü oldukça güç sorunların gündeme gelmesine sebebiyet verecektir¹³⁷. Bu anlamda örneğin süreci işletecek ortağın daha başlangıçta şirketin güncel ortaklık yapısı ile ortakların adresleri hakkında bilgi sahibi olmasına yönelik güçlüğe işaret etmek gerekir. Gerçi ortağın pay defterini inceleyerek bu sorunu çözeceği düşünülebilirse de, özellikle esas sennaye payının devri için genel kurul onayının kaldırıldığı şirketlerde, pay defterine kaydın da devir açısından açıklayıcı olduğu dikkate alınırsa yine de mevcut ortaklık yapısına sağlıklı bir şekilde ulaşılmasında sorunla karşılaşılabilen ortaya çıkacaktır. Öte yandan bir kararın oluşması için gerekli yetersayının belirlenmesi, özellikle bu bağlamda oy hakkına yönelik donma, yoksunluk ve sınırlamalar dikkate alınarak toplam oy ve sermayenin tespiti de güçlük arz edecektir. Keza sirküler karara ilişkin sürecin sonucunda ortaya çıkan kararın tutanağa bağlanması, diğer ortaklara tebliği ve özellikle gerekli olduğu ölçüde ticaret siciline bildirilmesi ile tescil ve ilanının da tek başına ortak tarafından gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı göz ardı edilmemelidir. Nihayet bu karar hakkında da iptal davası açılabilene göre limited şirket yönetiminin tamamen kendi kontrolü dışında alınmış olması muhtemel bir karara ilişkin sürpriz iptal davalarıyla karşı karşıya kalması tehlikesi gündeme gelecektir. Tüm bu karşı gerekçelerin az sayıda ortağı bulunan bir limited şirkette önemli olmadığı ve rahatlıkla aşılabileceği de düşünülebilir. Ancak nılademki azlık konumunda olsa dahi ortaklar genel kurul toplantısı yapılması konusunda önce müdürlere başvurmak zorundadırlar (TK 617/3, 411), aynı şekilde ortağın sirküler karar alınabilmesi amacıyla

1.16 Benzer bir yaklaşım için bkz. ARSLANLI, Armağan, 735.

JJ7 Bununla birlikte süreci ortakların da başlatabileceği yönünde bkz. ve karşı. AKBAY, 247; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 529-530; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 736; Çeal, Limited Şirketler, 88; DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 66-67; keza TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-20; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, 264; ÖZKAN, 15-16; ayrıca bkz. sirküler karar için talepte bulunma hakkının müdürler yerine ortaklara tanınmasını eleştirmekle birlikte YJLDJZ, Limited Şirketler, 218-219; aynı şekilde AL, 179 dpn. 65; BİLGİLİDE-MİRKAPJ, 661; hatta devrin onaylanmasına yönelik genel kurul kararı açısından devreden ortağın sirküler karar sürecini başlatmakla yükümlü olduğu yönünde DEVELİAYVERDİ, İHM 2022, 93.

sürecin başlatılması için önerisiyle birlikte öncelikle müdürlerden talepte bulunması gerekir. Bu arada genel kurulu toplantıya çağn konusunda yetkili kılınan diğer kişiler aynı zamanda gündemi□e belirleyebileceklerinden, toplantı yerine sirküler karar yö□t□minin işletilmesini talep etmelerinin mümkün olduğu kabul edilmelidir¹³⁸.

Belirtelim ki Ticaret Bakanlığı'nın 1 Temmuz 2022 itibariyle MERSİS üzerinden devreye aldığı sirküler karar uygulaması ile ortakların her birine MERSİS'ten hazırlayacağı karar taslağını e-imza ile imzalayarak diğer ortaklara sunma, diğer ortaklara da farklı zamanlarda sisteme girerek e-imza ile karara katılma imkanı tanınmaktadır¹³⁹.

Şekil ile ilgili olarak ise TK 617/4'te sadece diğer ortakların onayının yazılı olması aranmıştır. Buna karşılık sirküler kararın onaya sunulmasının şekli ve süresi hakkında bir düzenleme yapılmamıştır. Zorunlu bir şekil öngörülmediğinden öneri, ispatı mümkün her türlü araçla, bu bağlamda noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, imza karşılığı olmak üzere elden, hatta elektronik posta ile ortaklara iletilebilir¹⁴⁰. Ancak önerinin cevaplanması için ortaklara uygun bir sürenin verilmesi¹⁴¹ ve bu sürenin sonuna kadar beklenilmesi, sirküler kararın mahiyeti icabı zorunludur.

185

Uygun süre ile ilgili muhtemel tartışmaların önüne geçmek ve ortaklara öneri hakkında düşünme imkanı tanımak amacıyla, kanaatimizce toplantıya çağn için kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen süreye (TK 617/2) denk bir sürenin verilmesi isabetli olacaktır¹⁴².

Bu yöntemle karar alınabilmesi için ayrıca toplantıya çağrı sürecinin işletilmesine gerek *yoktur*¹⁴³. Ancak ortaklardan biri aldığı öneri

186

¹³⁸ Nitekim azlığa tanınan çağrı hakkı bakımından bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 731; keza bu yöntemin işletilmesine karar verecek olanı genel kurul toplantısına ilişkin çağrıyı yapmaya veya toplantıyı talep etmeye yetkili organ ve kişiler olduğu yönünde bkz. BSK OR 11-TRUFFERIDuns, Art. 805 N. 37.

¹³⁹ <https://ticaret.gov.tr/haberler/ic-ticarete-yeni-bir-dijital-donusum-hamlesi>.

¹⁴⁰ Benzer bir yaklaşım için bkz. AKDAY, 245, 247; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 528; BSK OR II-TRUFFERIDuns, Art. 805 N. 41; davetin taahhütlü mektupla yapılması gerektiği yönünde bkz. ve karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 218; ayrıca AL, 179.

¹⁴¹ Ayrıca süre bildirilmemişse BK 5/1 hükmünün kıyasen uygulanacağı görüşü ile birlikte bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 733; ARSLANLI DOMANIÇ, 510.

¹⁴² Nitekim bu yönde bkz. BSK OR 11-TRUFFERIDUBS, Art. 805 N. 40, 42; eTK dönemine ilişkin olarak ortaklara asgari eTK 538/4'te öngörülen beş günlük sürenin tanınması gerektiği yönünde ARSLANLI, Armağan, 733.

¹⁴³ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 528; açık olmamakla birlikte ayrıca bkz. DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 66-67; aksi yönde karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 218; AL, 179-180.

?z□1□•□.e s□zlı görüşme, yani fiziki toplantı talebinde bulunursa, artık ılıgıh oncriye dayalı bir genel kurul kararının ortakların yazılı onayla. ıyyla alması ınütnkün olmayacaktır.

ı 87 . □anun koyucu bu yöntemle alınacak kararlar bakımından özel bir nıs□p öngönmediğinden, (örneğin TK 589, 620, 621 gibi) kanun veya şirket sözleşmesinde düzenlenen nisaplara uyulması gerekli ve yeterli¹⁴⁴. Ancak bu olasılıkta "toplantıda temsil edilen oy veya ser. maye" belirlenirken, bütün ortakların genel kurulda temsil edilebilecek oylarının toplamı (TK 620)us ve gerektiği takdirde (TK 621/1) oy hakkı veren bu esas sermaye paylarının temsil ettiği sermaye dikkate alınacaktır.

Süresinde cevap vermeyen ortağın öneriye en azından çekimser kaldığı kabul edilir. Çekimser oyların ise salt çoğunluk hesabı yaparken olumsuz oy olarak değerlendirileceği unutulmamalıdır¹⁴⁶. Aynı sonuca geçersiz sayılan oylar bakımından da varılmalıdır.

Öte yandan yazılı onaya yönelik imzaların tıpkı TK 390/4'te olduğu gibi aynı belge üzerinde yer alması şart olmadığı gibi¹⁴⁷, son-□□dan da imzaların aynı belge üzerinde tamamlanması gerekli değildir. Üzerinde imza bulunan farklı kağıtlar karar defterine yapıştınlabileceği gibi, ayrı bir dosyada da muhafaza edilebilir.

¹⁴⁴ Genel kabul gören bu yaklaşım için örnek olarak bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 219; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 529; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 264, 275; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 17; İsviçre hukukunda aynı yönde bkz. BSK OR II-TRUFFER/DUBs, Art. 805 N. 44.

¹⁴⁵ Bu yönde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 532; aynı yönde genel kabul gören bu görüş için örnek olarak bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-20; BİLGİLİDEMİRKAPİ, 662; BİÇERİHAMAMCIOĞLU, İK.ÜHFD 2017, 375; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 529; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 275; ayrıca BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 415 ve dpn. 779; eTK döneminde de bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 726; BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 219; bununla birlikte karş. öneriye ilişkin bir cevap göndermemiş ortakların nisaba dahil edilmeyeceği görüşünde AKBAY, 249-250; İsviçre öğretisinde yalnızca oylamaya aktif olarak katılarak -boş (çekimser) ya da dolu- oy kartlarını şirkete ulaştıran ortakların oylarının hesaba katılacağına benimsendiği yönünde bkz. BSK OR II-TRUFFERIDUBs, Art. 805 N. 44; keza bkz. eTK döneminde, bir karşı teklif olmadıkça kararın yazılı oyların çoğunluğuyla verilmiş sayılacağı yönünde KARA.YALÇIN, 359.

¹⁴⁶ Sonuç olarak bildirilmeyen oyların olumsuz olacağı yönünde bkz. ARSLANLIDOMANİÇ, 511; YILDIZ, Limited Şirketler, 219; BİLGİLİDEMİRKAPİ, 662; ÖZKAN, 15; keza DEVELİ AYVERDİ, İHM 2022, 95 dpn. 49; bununla birlikte karş. ARSLANLI, Armağan, 745; AKBAY, 249 dpn. 722; ilginç bir şekilde 1926 tarihli eTK döneminde limited şirket sözleşmelerinde yer verilen, mektupla alınacak karara ilişkin bir önerinin onbeş gün içinde cevapsız bırakılmasının kabul anlamını taşıdığına yönelik uygulama için bkz. HiRş, 344.

¹⁴⁷ Bu yönde bkz. AKBAY, 247-248; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-20; DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 68-69.

Nihayet ortakların yazılı görüşleri alındıktan sonra kararın hangi yönde olduğu müdür veya müdürler kurulu tarafından bir tutanakla tespit edilmeli¹⁴⁸, karar defterine işlenmeli ve karar ortaklara yine ispatı mümkün herhangi bir araçla bildirilmelidir¹⁴⁹. Yapılacak bildirimde karar ile birlikte, kullanılan olumlu ve olumsuz oyların da, nisabın sağlanıp sağlanmadığının kontrolü amacıyla ortaklarla paylaşılması gerekir¹⁵⁰. TK 422/2 uyarınca tutanağın noter tasdikli bir sureti müdürler tarafından ticaret sicili müdürlüğüne verilerek, gerekli olduğu takdirde karar ayrıca ticaret siciline tescil ve ilan da ettirilmelidir.

Bağımsız denetime tabi (TK 397/4) ve dolayısıyla internet sitesi kurmakla yükümlü limited şirketlerde (TK 1527/1), karara ilişkin tutanağın ayrıca şirketin İnternet sitesinde de yayımlanması şarttır.

Şüphesiz tüm bu belirsizliklerin daha baştan giderilmesi ve şirketler karar yönteminin sağlıklı bir şekilde işletilmesi için, şirket sözleşmesinde bu konularda özel düzenleme yapılması isabetli olacaktır.

6. KARARLARIN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

TK 622'de genel kurul kararlarının butlanı ve iptali hakkında anonim şirket hükümlerine (TK 445-451) yollama yapılmış ve bu hükümlerin kıyas yoluyla limited şirkete de uygulanacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla genel kurul kararlarının iptali ve butlanının yanı sıra kanunen düzenlenmeyen yokluğu¹⁵¹ ile askıda hükümsüzlüğü hakkında da anonim şirket hakkında dile getirilen açıklamalar limited şirket açısından da geçerli olacaktır.

Bu vesileyle konu ile ilgili olarak, TK 629/1'de yapılan yollama uyarınca limited şirket hakkında da uygulama alanı bulacak, şirketi temsile yetkili kişilerin seçimine ilişkin genel kurul kararlarının geçersizliğinin ancak hukuki sakatlığı bilen üçüncü kişilere karşı ileri sürülebileceğini öngören TK 373/2, İnternet sitesi kurmakla yükümlü

¹⁴⁸ AKBAY, 251.

¹⁴⁹ Genel olarak benzer yönde bkz. ARSLANLI, Annağan, 736; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 529, 602.

¹⁵⁰ ARSLANLI ve DOMANIÇ, 510.

¹⁵¹ Her ne kadar bazı kararlarında butlan veya iptal edilebilirlik yaptırımından söz edilmekteyse de limited şirkette de nisaplara aykırılığın yokluk yaptırımını gündeme getireceği konusundaki Yargıtay uygulaması için bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 81 vd.; keza aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 28.04.2021 tarih ve 2019-4559/4179 sayılı karar; ancak bu açıdan karşı. karar nisabına aykırılığı yokluk değil bir butlan sebebi olarak nitelendiren, hatta bu hususun eTK 536'ya paralel bir şekilde kanunda öngörülmesi gerektiğinden söz eden YILMAZ, Limited Şirketler, 236-237.

senna7c şirketletinde genel kurul kararlarına yönelik özel bir iptal sebebı getiren TK 1524;2 ile yeniden yapılandırılmak konusundaki genel kurul kararlarının iptalini tüm ticaret şirketleri açısından ayrıca düzenleyen TK 192 hükümleri de burada anılmalıdır.

191

Belirtelim ki genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin düzenlemeye limited şirkette alınabilen sirküler kararlar açısından da geçerlidir ve bu nedenle TK 454 vd. hükümler mahiyetine uygun düştüğü ölçüde- sirküler kararlar hakkında da uygulanacaktır. Bununla birlikte sadece sirküler kararlar açısından gündeme gelebilecek bazı özel durumlara da işaret etmek gerekir.

192

Bunlardan ilki toplantı yapılmaksızın alınan sirküler karara karşı açılacak muhtemel bir iptal davasına yönelik üç aylık haddi müddet süresinin, TK 445 uyarınca kararın alındığı tarihten itibaren işletilmesi- nin adıl olmayacağıdır. Zira yapılan oylama sonucunda kararın hangi yönde oluştuğunun ortaklar tarafından bilinmesi çoğu defa mümkün değildir. Bu nedenle sirküler kararlar bakımından üç aylık sürenin, kararın müdürler tarafından tutanak şeklinde yazılı hale dönüştürülüp, ortaklara bildirildiği tarihten itibaren işletilmesi gerekir¹⁵². Sicile tescili zorunlu olan genel kurul kararları bakımından ise, bildirim yapılmasa dahi tescili takiben yapılan ilan tarihi esas alınabilir (kıyasen TK 192/1-c.1).

Her ne kadar tescile tabi olmayan kararlara ilişkin tutanağın noter onaylı bir suretinin ticaret siciline verilmesi zorunlu ise de (TK 422/2), tescile ve dolayısıyla ilana tabi olmayan sirküler kararlar bakımından ortakları korumak amacıyla iptal davası süresinin sicile tevdi değil, ortaklara bildirim tarihinden itibaren başlatılması isabetli olacaktır.

Bu arada genel kurul kararlarına karşı açılacak iptal davasında süre kuralı olarak kararın alınmasından itibaren işleyecekse de, bu kuralın başkaca istisnalarının olduğu unutulmamalıdır. Nitekim bir ortağın limited şirketten çıkartılması halinde ilgili çıkarma kararına karşı ortak, kararın alındığı tarihten değil, noter aracılığıyla kendisine bildiriminden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilecektir (TK 640/2). Ayrıca yeniden yapılandırmaya yönelik genel kurul kararlarına karşı açılacak iptal davasına ilişkin süre de yine kararın alındığı tarihten değil, TTSG'de ilanından itibaren işleyecektir (TK 192/1). Bu vesileyle

¹⁵² Bu yönde bkz. ARSLANLI, Armağan, 751; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 634; ayrıca bu nedenle her bir ortak açısından sürenin başlangıcının farklı olacağı yönünde bkz. ARSLANLI DOMANIÇ, 511, 537; mektup yoluyla bildirimde bulunma halinde sürenin postaya verilme tarihini takip eden günde işlemeye başlayacağı, yaratacağı hukuki belirsizlik nedeniyle Je ortakların fiili öğrenme tarihinin sürenin başlangıcına esas alınamayacağı yönünde bkz. BSK OR II-TRUFFER/Duss, Art. 808c N. 7; ayrıca üç aylık sürenin başlangıcı açısından genel olarak karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 240-241.

yeniden yapılandırma kararlarına karşı açılacak iptal davalarında hak düşürücü sürenin üç ay değil, iki ay olduğuna da işaret edelim.

Sirküler kararlar bakımından gündeme gelebilecek bir diğer farklılık ise bu kararlara yönelik özel bir hükümsüzlük nedeninin bulunmasıdır. Gerçekten TK 617/4 uyarınca bir sirküler karar alınabilmesi için öncelikle önerinin bütün ortaklara gönderilmesi zorunlu olduğu gibi, ortaklardan birinin dahi sözlü görüşme talebinde bulunması halinde artık sirküler karar sürecine devam edilmesi mümkün olmayacaktır. Bu nedenlerle genel kurul kararının konusuna değil, tamamen meydana gelişine yönelik şekli nitelik taşıyan bu emredici kurallara uyulmadan alınan bir sirküler karar da yokluk yaptırımına muhatap olacaktır¹⁵³.

193

¹⁵³ Bu yönde bkz. AKBAY, 248, 249 (belirtelim ki yazar ilk şartta aykırılık açısından sadece geçersizlikten söz etmektedir); keza toplantı talebine rağmen elden dolaştırma yoluyla alınan genel kurul kararının yokluğunda olduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.12.2021 tarih ve 630/7418 sayılı kararı.

İKİNCİ BAŞLIK MÜDÜRLER

1. GENEL OLARAK

Limited şirketin iki zorunlu organından biri olan ve şirketin yönetim ile temsili konusunda görev ifa eden müdürler "Şirketin Organları" bölümünde, genel kurulu takiben, "Yönetim ve Temsil" üst kenar başlığı altında, TK 623 ile 630'da düzenlenmiştir¹. Müdürlere ilişkin maddeleri takiben aynı başlık altında ayrıca "ticari mümessiller [temsilciler] ile ticari vekiller" (TK 631) ve "haksız fiil sorumluluğu" (TK 632) da hüküm altına alınmıştır. Yapılan düzenlemeye paralel olarak tüm bu konular aşağıda birlikte incelenmiştir.

194

Anılan maddelerin dışında şirket sözleşmesinin zorunlu içeriğine dair TK 576/1-(d), yönetimin üçüncü kişiye bırakılmasına yönelik yetki hükmüne ilişkin TK 577/1-(i), şirketin tescil ve ilanı ile ilgili TK 586/3-(c) ile TK 587/1-(h), haksız yere alınan kar payının iadesini düzenleyen TK 611, rekabet yasağına ilişkin düzenlemeyi saklı tutan TK 613/3, genel kurulun devredilmez yetkileri kapsamında TK 616/1-(b), (f), (i) ve (j) ile TK 616/2-(a) ve (e), oy hakkından yoksunluğu konu edinen TK 619/1, önemli kararlar hakkında TK 621/1-(g), organ yokluğunda dinlenmelerini öngören TK 636/2 ile başta tescili talep yükümlülüğü gelmek üzere görevlerine yönelik TK 574/2, 586/2, 587/1-(k), 598/1, 603/5, 614/1-2, 617/1, 637/1, 639/1 *doğrudan müdürlerin anıldığı* diğer hükümlerdir. Bunların yanı sıra limited şirket hakkında uygulama alanı bulacak anonim şirkete ilişkin birçok maddede yollama yapan TK 644'ün her bendinde de müdürler hakkında uygulanacak hükümlere işaret edilmiştir.

1 95

Şimdiden belirtelim ki her ne kadar kanun koyucu limited şirketin yönetim ve temsil organını düzenlerken sürekli "müdürler" şeklinde çoğul bir terim kullanmışsa da, anonim şirkette olduğu gibi (TK 359/1) limited şirkette de bu yetki ve görev sadece bir kişiye verilebilir.

196

Ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRJM, Müdürün Hukuki Durumu, 3 vd.; ayrıca daha genel değerlendirmeler için bkz. EKŞİ, 29 vd.

¹ Tek kişiden oluşabilen anonim şirket yönetim kuruluna paralel bir şekilde, limited şirkette de "müdürler" yerine "müdürler kurulu" teriminin kullanılmasının daha isabetli olacağı yönünde bkz. YILDIRJM, Müdürün Hukuki Durumu, 28 dpn. 107.

Nitekim şirkette „birden fazla müdür" bulunmasına yönelik TK 624'te özel bir hüküm öngörülmeyle, esasen sadece bir kişinin de müdür olarak görevlendirilebileceği açıkça kabul edilmiştir.

Limited şirketin yönetim ve temsil organına yönelik açıklamalarda, *z* olarak tek müdüre işaret edilmediği sürece kanun koyucunun tercihi uygun bir şekilde "müdürler" ifadesine üstünlük tanınmıştır.

2. SIFATIN KAZANILMASI VE SONA ERMESİ

2.1. Sıfatın Kazanılması

197

Kanun koyucu limited şirketin yönetim ve temsiline ilişkin eTK 540/1'de öngörülen ve "özden organ³," olarak nitelendirilen, şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme yapılmadığı sürece tüm ortakların Hkanunen" idare ve temsil konusunda görevlendirildiği sistemi terk ederek' TK 623/1-c.1 'de bu hususun şirket sözleşmesiyle düzenleneceğini ni açığa çıkarmıştır. Bu nedenle şirketin yönetimini ve temsil yetkisi şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla, bir veya birden fazla ortağa tanınabileceği gibi -kısmen- üçüncü kişilere de bırakılabilir (TK 623/1-c.2; ayrıca bkz. YürK 25/1).

. Belirtelim ki TK 623/1'de sadece şirket sözleşmesindeki söz konusu eTK 540/2'nin aksine genel kurul kararına işaret edilmemiştir. Bununla birlikte TK 616/1-(b)'de müdürlerin atanmaları ve görevden alınmaları genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmıştır.

198

Dolayısıyla limited şirkette müdür sıfatı da artık sadece ya şirket sözleşmesinde atamayla [TK 576/1-(d)] ya da genel kurul tarafından yapılacak seçimle [TK 616/1-(b)] kazanılabilir. TK 620/1'de açıkça işaret edildiği üzere seçim kararı olağan karar nisabına tabi tutulmuştur; başka bir deyişle aksine şirket sözleşmesinde hüküm bulunmadığı takdirde müdürlerin seçimine yönelik karar toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınabilir.

199

Müdürlüğe aday olan ortağın genel kurulda yapılan seçim sırasında oy kullanmasına yönelik ise herhangi bir sınırlama öngö-

³ Kavram için bkz. PoRoY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU (2010), N. 1719b.

⁴ Bununla birlikte en azından bir ortağa yönetim ve temsil yetkisi verilmesi zorunluluğu (TK 623/1-c.3) karşısında özden organ sisteminin tamamen terk edildiğinin söylene-meyeceği yönünde haklı tespit için bkz. AKDENİZ, 20-21; keza en az bir ortağa yönetim ve temsil yetkisi verilmesinin kollektif şirketteki özden organ ilkesinin bir görünümü olduğu, buna rağmen mehz İsviçre hukukunda bu kuralın benimsenmediği yönünde bkz. MEIER-HAYOZIFORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 121.

tiilmemiştir-f. Öte yandan şirket sözleşmesiyle atanmış bir veya birden fazla müdürün henüz görevlerinin sona ermemiş olması, genel kurulun mevcutlara ek olarak yeni müdür veya müdürler atmasına da kesinlikle engel değildir⁶.

Eskiden olduğu gibi (eTK 540/4)⁷ yeni düzenlemede de tüzel 200 kişilerin limited şirkette müdür olarak seçilebileceği kabul edilmiş⁸ ve bu durumda görevi yerine getirecek bir gerçek kişinin tüzel kişi tarafından belirlenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır (TK 623/2)⁹.

Her ne kadar TK 623/2'de, gerek eTK 540/4 gerek anonim şirkette ilişkin TK 359/2'nin aksine, tüzel kişi tarafından belirlenen gerçek kişinin ayrıca tescil ve ilanı zorunluluğuna yönelik açık bir hükme yer verilmemişse de, TK 586/3-(c) ile 587/1-(h) uyarınca bu kişinin de ticaret siciline tescil ve ilan edileceğinden şüphe duyulmamalıdır. Kaldı ki TK 359/2 hükmünün burada da kıyasen uygulanacağı söylenebilir¹⁰.

Bu sıfatın kazanılması ile ilgili olarak kanunda öngörülen yegane 201 kural en az bir ortağın şirketi yönetim ve temsil yetkisine sahip olmasıdır (TK 623/1-c.3)¹¹. Dolayısıyla bu düzenleme uyarınca, tek ortaklı limited şirketlerde (gerçek veya tüzel kişi) ortağın aynı zamanda müdür olarak atanması zorunludur¹².

⁵ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.06.2020 tarih ve 2019-4339/2852 sayılı karar.

⁶ Bununla birlikte aksi yönde bkz. ve karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 247; keza benzer ifadeler için ÇEBİ, Limited Şirketler, 130; ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 311.

⁷ Nitekim eTK açısından bkz. CERRAHOĞLU, 164; aksi yönde karşı. ARSLANLI DOMANIÇ, 661.

⁸ Bu açıdan bkz. ve karşı. eTK 540/4 hükmünü dikkate almaksızın, tüzel kişilerin limited şirkette müdür olabilmesinin bir yenilik olduğuna işaret eden BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 683; benzer şekilde artık tüzel kişilerin de müdür olarak atanabileceği şeklinde bir vurgu için ÇEBİ, Limited Şirketler, 127; keza bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 645.

⁹ Örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2016 tarih ve 2015-9297/4347 sayılı karar.

Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-31a; TURANLI, 37-38; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 646.

¹⁰ Nitekim bu yönde bkz. aksine bir genel kurul kararının batıl olacağından söz eden Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2016 tarih ve 2015-9297/4347 sayılı karar; hükme aykırılığın seçim kararının iptali yaptırımına tabi olacağından söz eden Yargıtay 11. HD'nin 30.06.2020 tarih ve 2019-26/3315 sayılı karar; keza kanunun yürürlüğe girmesini takip eden dönemde de benzer bir yaklaşım için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.12.2013 tarih ve 4767/23528 sayılı karar ile hükmün anlamı için bkz. Yargıtay HGK'nın 13.02.2020 tarih ve 2017-21/142 sayılı karar, N. 15.

¹¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 536; aynı yönde ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 677, 746; YASAN, Sorumluluk, 295; AKDENİZ, 21; ayrıca şirketteki tek müdürün ortaklardan biri olması gerektiği yönünde TARHAN, 181. Bununla birlikte bkz. ve karşı. hükmün açık laf-

. .. □□ □es□leyle ekleyelim ki şirket sözleşmesinde yönetimin □çuncu bir kişiye bırakılmasına ilişkin yetki hükmü öngörülmesine ı□kan tanıyan TK 577/1-(i) de TK 623/1-c.2 ile benimsenen en az bir ortağın şirketi yönetim hakkına ve temsil yetkisine sahip olması zorunluluğunu ortadan kaldırmazn.

. Ne var ki bu kurala yönelik olarak madde gerekçesinde herhangi hır açıklamaya yer verilmemiştir. Oysa eski tarihli TK'larda bulun- □ayan [□kz.: eTK (1926) 510; eTK (1□56□ 541)]¹⁴ bir zorunlulu□□ m?del:1 yönetim anlayışını yansıttığı iddiası□ı taşıyan 2011 tarihli TK da ilk kez öngörülmesinin gerekçesi şüphesiz merak uyandırmak- t□?ırKaldı ki bu şartın yeni düzenleme ile hede□enen pro□esyonel yönetim an□ıyışına uymaması bir yana, sağlay□c□ğı pr□tık hır fayda ?a Y.□□r¹⁵. üte yandan hükme aykırılığa yönelik özel bir yaptırım da ongorulmuş değildir. Bu nedenle kurala uymama□ <:>İsa ols.akuruluş aşamasında şirketin veya daha sonra ise müdür seçimine yönelik genel kurul kararının tesciline engel oluşturabilir¹⁶.

Müdürlerden en az birinin yerleşim yerinin Türki□e'de □u_lu□□-sı ve bu müdürün aynı zamanda şirketi tek başına temsil yetkisini haız olması şartını arayan, kurala aykırılığı ise fesih yaptırımına bağlay□n TK 628 hükmü, TK henüz yürürlüğe girmeden 6335 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır¹⁷.

Nihayet diğer kanunlarda öngörülen bazı görevler ile limited şirkette müdür sıfatının bağdaşmayacağına yönelik özel düzenleme- lerin [bkz. DMK 28/1; ayrıca AvK 12/1-(t)] ise müdür sıfatının ka-

zına rağmen ortaklardan en az birinin müdür olarak atanması veya seçilmesinin zorunlu olmadığı yönünde TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 22-02, 22-40; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları (2015), N. 22-02, 22-40, keza 22-31; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-02, N. 22-31, N. 22-41a, keza N. 19-13-(i); belirtelim ki yazar eserinin son basısında TK 623/1-c.2'de öngörülen kuralın sadece limited şirkette müdürler kurulunun varlığı, yani birden fazla müdürün görevlendirilmesi halinde uygulanacağı yönünde tamamen yeni bir yorumu da dile getirmiştir (bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-3 lb).

¹³ Bu yönde bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 676 dph. 198.

¹⁴ Ayrıca 1926 tarihli eTK açısından bkz. HİRŞ, 344; 1956 tarihli eTK açısından bkz. PO- ROY İTEKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1719b, 1721.

¹⁵ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 536; düzenlemenin yerinde olmadığına yönelik ayrıca bkz. YİLDİJİM, Müdürün Hukuki Durumu, 13.

¹⁶ Bu açıdan bkz. aksine bir genel kurul kararının batıl olacağından söz eden Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2016 tarih ve 2015-9297/4347 sayılı karar; bununla birlikte karş. üstelik yürürlükten kaldırılan TK 628/2 hükmünü kıyasen uygulayarak, sicil memuru tarafın- dan uygun bir süre verilmesine rağmen şarta uymayan şirketin feshinin talep edilebile- ceği yönünde BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 684-685.

¹⁷ Bu düzenleme hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 542-543.

zanılmasına engel olmayıp, sadece ilgili kişinin disiplin yaptırımına uğramasına neden oluşturabileceğini belirtelim¹⁸.

Her ne kadar müdür sıfatının kazanılması için başkaca bir şart öngörülmemişse de, anonim şirket yönetim kurulu üyelerine ilişkin hükümleri kıyasen uygulamak suretiyle hem gerçek kişi müdürün hem de tüzel kişi müdür yerine görevi ifa edecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması (TK 359/3) şartını aramak, üstlenmiş oldukları görev ve sorumluluğun mahiyeti icabı yerinde olacaktır¹⁹.

Bu bağlamda gerçek kişi müdürün sonradan ehliyetinin kısıtlanması ise müdür sıfatının kendiliğinden sona ermesine yol açacaktır (TK 363/2). Ayrıca TCK 53 uyarınca kasten işlenen bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilen kişilerin şirket yöneticisi olmaktan da yoksun bırakılacağına [TCK 53/1-(d)] işaret edilmelidir²⁰ (ayrıca bkz. MK 407; ÇekK. 5/2-c.3-4).

Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri bakımından aranan iflas şartı (TK 363/2, 359/4) açısından ise sorun tartışmalıdır. Öğretide bu şartın kıyasen limited şirket müdürleri bakımından da aranmasını savunanlar olduğu gibi²¹, aksine görüşü benimseyenler de vardır²². Yargıtay ise özden organ ilkesinin geçerli olduğu eTK

¹⁸ Devlet memurları açısından bu yönde bkz. ÇEBİ, Limited Şirketler, 129; EKŞİ, 47; ayrıca bkz. ve karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 25 I; BİLGİLİDEMİRKAPI, 685; keza bkz. ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 309.

¹⁹ Nitekim değerlendirilen başkaca gerekçelerle birlikte bu yönde bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 8-9; ehliyet konusunda kapsamlı bir inceleme için KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 27-36; ayrıca YILÖZ, Limited Şirketler, 247, 250; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 746; ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 307; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 31 ve 31a; BİLGİLİDEMİRKAPI, 679, 683; KAYAM., SÜHFD 2014, 65; PULAŞLI, Şerh, § 70 N. 86; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 50; eTK dönemi için de aynı yönde örnek olarak bkz. ARSLANLI/DOMANIÇ, 663; anonim şirket yönetim kurulu üyeleri bakımından tam ehliyetli olma şartının kanunen açıkça aranmadığı eTK döneminde verilmiş olmakla birlikte, bugün limited şirket müdürleri açısından da aynen geçerli olan ilkesel bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.12.1986 tarih ve 6726/6565 sayılı kararı (Lexpera; özeti için MOROĞLU/KENDİGELEN, 263).

²⁰ Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri bakımından da geçerli olan bu dilzenleme ile ilgili olarak bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 255-256 dñn. 75; ayrıca TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-31a; KAYAM., SÜHFD 2014, 66; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 649; nihayet bu konuda bkz. ve karşı. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 50c-50ç ile PULAŞLI, Şerh, § 70 N. 84.

²¹ Bu yönde bkz. YILÖZ, Limited Şirketler, 247,251; BİLGİLİDEMİRKAPI, 679, 685; TURANLI, 38; KAYAM., SÜHFD 2014, 65; AKINCI, Mildirün Azli, 35 (karşı. 57); EKŞİ, 47; AKDENİZ, 24; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 50.

²² Bu yönde bkz. eTK döneminde ARSLANLI/DoMANIÇ, 663; TK döneminde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 318 (yazar iflasın şirket sözleşmesinde görevi sona erdiren bir

d_öncminde anonim şirket yönetim kurulu üyeliğinin aksine li_mited şirkette müdür sıfatı bakımından iflas etmenin bir seçim engeli veya görevin sona enne sebebi olmadığı yönünde içtihatla bulunmuştur²³.

207

Keza şirket sözleşmesinde de müdür sıfatının kazanılması için ör. ne_in_T_k vatandaşı, *ortaku* veya belirli bir ailenin üyesi olmak ya_ut belirl! bı_r eğitimi tamamlamış bulunmak gibi bazı şartla_ı_aranabilir. Bu nı_eliklerin sonradan kaybı ise müdür sıfatının kendiliğinden sona ermesine neden olacaktır (kıyasen TK 363/2).

Ancak kanunen aranan niteliklerin bulunmaması halinde seçim k_ıra? ba_ıı kabul edilmek gerekirken, şirket sözleşmesinde öngö:file_ı niteliklenn eksik olmasının ancak alınan genel kurul kararının iptali için bir gerekçe oluşturabileceği göz ardı edilmemelidir⁵.

208

„... Kan_koyucu anonim şirket yönetim kurulu üyeleri _çin öngördü_ı _zamı üç yıllık görev süresine (TK 362/1-c. 1) benzer bir _ınırlamayı l_ıte? şirket _müdürleri açısından aramamış_r. Limi_ed şirkette mü_durlenn, anonim şirket yönetim kurulu üyelennın aksine haklı sebebe dayalı olarak bir ortağın başvurusu üzerine mahkeme kararıyla dahi azledilebilmeleri veya yetkilerinin sınırlanabilmesi imkanı karşıs1:11da, hükmü kıyasen uygulamak isabetli olmayacaktır⁶. Bu nedenle şirket sözleşmesinde veya seçime ilişkin genel kurul kararında açıkça sınırlı bir süre belirtilmediği takdirde müdürlerin görev süresinin sınırsız ol_duğu kabul edilmelidir⁷.

sebepl olarak öngörülebileceğini veya haklı sebeple azle gerekçe oluşturabileceğini de belirtmektedir); ayrıca bkz. şirket sözleşmesinde veya genel kurul kararında iflas eden bir kişinin de müdür olarak seçilebileceği veya sonradan iflasın müdürlük sıfatım sona erdirmeyeceğinin öngörülebileceği yönünde YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 201; keza iflası müdür sıfatının bir sona erme sebebi olarak değerlendirmesine rağmen limited şirket sözleşmesiyle farklı bir düzenleme yapılabileceğini belirten TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 22-31a ile N. 22-47-(2); benzer şekilde İKARAA.HMETOĞLU, Şirketin Temsili, 103.

¹³ Yargıtay 19. HD'nin 21.01.2003 tarih ve 2001-9239/549 sayılı karar (Kazancı; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 480).

¹⁴ Örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.05.2015 tarih ve 5707/7420 sayılı karar.

¹⁵ Bu yönde bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 13; takiben AKINCI, Müdürün Azli, 36; aksi yönde karşı. şirket sözleşmesine aykırı seçim kararının da batıl olduğundan söz eden AKDENİZ, 29.

¹⁶ Benzer gerekçelerle bu yönde bkz. TURANLI, 35.

²⁷ Görev süresi ile ilgili genel kabul gören bu yaklaşım için birçoğu yerine bkz. YILDIZ, İTicÜ-SBD 2014, 47 vd., 53-54; karşı. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 422-423; ayrıca müdürlerin belirsiz bir süre için atanamayacağı, görev sürelerinin mutlaka tespit edilmesi gerektiği, hatta bu sürenin de on yılı aşamayacağı yönünde PuLAŞLI, Genel Esas-

Ayrıca şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, görev süresi sona eren bir müdürün yeniden seçilmesine bir engel yoktur (TK 362/1-c.2); hatta yeniden seçim için ibra edilmiş olmak da şart değildir²⁸.

209

Son olarak belirtelim ki kanun koyucunun anonim şirketin (TK 363/1) aksine limited şirkette müdürler kuruluna boşalan üyeliği doldurma (kooptasyon) yetkisi tanımadığı gibi²⁹, yedek müdür sistemine de yer vermediğini ekleyelim³⁰. Genelde az ortaklıktan oluşan ve ayrıca genel kurul sıfatıyla sirküler karar alma imkanı tanınan limited şirketler bakımından uygulamada her iki kuruma da ihtiyaç duyulmayacağı rahatlıkla söylenebilir.

210

2.2. Sıfatın Sona Ermesi

Öncelikle belirtelim ki ticaret siciline tescil edilen müdürlerin görevlerinin sona ermesi halinde bu durumun da tescil ve ilan edilmesi zorunludur (TK 31/1). Aksi takdirde sicil kaydına güvenerek görevi sona eren müdürle işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişilerin korunacağı (TK 36/4), dolayısıyla kendisini temsilen yapılan hukuki işlemlerden dolayı şirketin sorumlu tutulacağı unutulmamalıdır³¹.

211

Bu bağlamda ticaret siciline tescilin sadece açıklayıcı olduğu, ayrıca tescil başvurusunun da limited şirket müdürleri tarafından yapılması gerektiği [TSY 22/2-e-(2)] belirtilmelidir.

2.2.1. Görevden alma (azil)

Limited şirket açısından müdür sıfatının sona ermesine yönelik öngörülen yegane hüküm TK 630'dur. Özden organ ilkesinin terki nedeniyle artık özel bir anlam kazanan bu düzenlemede bir yandan genel kurulun "görevden alma (azil)" yetkisi, öte yandan da mahkemenin vereceği bir kararla "yönetim ve temsil yetkisinin geri alınması ile sınırlandırılması" hükme bağlanmıştır.

212

Böylece kanun koyucu ortaklara ait temsil yetkisinin kaldırılması konusunda kollektif şirket hükümlerine yollama yapan ve özellikle

lar, § 37 N. 50d, 50g; keza müdürün görev süresine ilişkin TK 362 hükmünün kıyasen uygulanması gerektiği, bu nedenle üç yılı aşan bir görevlendirmeye yapılmasının limited şirkette de mümkün olmadığı yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 649-650, 724; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 746.

²⁸ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.06.2020 tarih ve 2019-4339/2852 sayılı kararı.

²⁹ KAYAM., SÜHFD 2014, 670-671.

³⁰ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları (2015), N. 22-39.

³¹ Nitekim bir örnek olay için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 23.09.2020 tarih ve 2018-5284/3551 sayılı karar.

şirket sözleşmesiyle atanan müdürün görevden alınması konusunun uygulanması: 'ada.sorun yaratan eTK 543'e yeni kanunda yer vermemiş ve müdürlenn görevden alınmasını seçilmiş organ sistemine uygun olarak farklı bir şekilde düzenlemiştir.

Ayrıca kenar başlığı hem de maddenin içeriği dikkate alındığında hükmün, müdür sıfatının devam etmesine rağmen sadece temsil veya sadece yönetim yetki . . . landınlmasına da imkan tanıdığı şüphesizdir. sinin sınır

1.1.1.1. Genel kurul kararıyla

213

. . . Yapılan yeni düzenleme uyarınca, tıpkı anonim şirkette olduğu gibi (TK 304/1), limited şirkette de müdürler ister şirket sözleşmesiyle atanmış, ister genel kurul kararıyla seçilsin- genel kurul tarafından görevden alınabileceği gibi, bunların yönetim hakkı ve temsil yetisi de sınırlanabilir [TK 630/1, ayrıca TK 616/1-(b)] . Müdürlerin sefimi gibi, görevden alınması da genel kurulun vazgeçilmez yetkilerinden biridir [TK 616/1-(b)].

. . . Her ne kadar anonim şirkete ilişkin TK 364/1'de ayrıca "şirket sözleşmesiyle atanmış olsalar dahi" şeklinde bir ifadeye yer verilmişse de, TK 630/1'de benzer bir vurgunun yapılmamış olması varılacak sonuçta değişirmeyecektir. Her iki halde de genel kurulda alınacak kararlar müdür azledilebilir.

214

Aksine şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmadığı takdirde seçim gibi, müdürlerin azline yönelik karar da toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınabilir (TK 620/1)³⁵. Belirtelim ki Türk hukukunda özden organ ilkesi terk edildiğinden, gerek genel kurul tarafından seçilen gerek mehz İsviçre hukukunun aksine (İsvBK 815/IY⁶ kuruluş aşamasında şirket sözleşmesiyle atanan müdürler açısından aynı kural geçerlidir³⁷.

³¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. AKINCI, Müdürün Azli, 76 vd.; AKDENİZ, 52 vd.

³³ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 545 dph. 118.

³⁴ Bu açıdan karşı azil için TK 620/1'de öngörülen nisaptan daha yüksek bir yetersayının şirket sözleşmesiyle belirlenemeyeceği yönünde YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 208; ayrıca bkz. ortaklara tanınan dava hakkının yanı sıra genel kurula tanınan azil hakkının da şirket sözleşmesiyle daha ağır şartlara bağlanamayacağı yönünde genel bir ifade için Botschaft 2001, 3127.

³⁵ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.04.2016 tarih ve 2015-9911/4747 sayılı karar.

³⁶ Bu konuda ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3126-3127.

³⁷ Bu açıdan karşı şirket sözleşmesiyle atanan ve henüz görev süresi dolmayan müdürün görevden alınmasının bir sözleşme değişikliğini gerektireceği ve sözleşme değişikliği için öngörülen nisaba ihtiyaç bulunduğu yönünde YILDIZ, İTicÜ-SBD 2014, 56 [belir-

Aynı zamanda müdür olan ortağın, seçim kararında olduğu gibi azlinin görüşüldüğü genel kurulda da oy kullanmasma yönelik herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.

215

Ne var ki mehzaz niteliğindeki İsvBK 814/1 hükmünde yer almakla birlikte TK 630/1 'de benimsenen ve genel kurula müdürlerin "yönetim hakkını ve temsil yetkisini sınırlandırma" imkanı tanıyan düzenleme, sorun yaratacak niteliktedir. Zira müdürlerin temsil yetkilerinin sınırları TK 629/1 hükmünün yollama yaptığı TK 371 kapsamında belirlenecektir. Bunun dışında genel kurula müdürlerin temsil yetkisini sınırlama konusunda ayrıca bir yetki tanınması, özellikle genel kurul tarafından yapılacak bu sınırlamanın üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir sürülemezceği tartışmasını da beraberinde getirecektir⁸. Sorunun çözümü için hükmün, limited şirket için de uygulanacak TK 371 ile birlikte yorumlanması ve genel kurul tarafından temsil yetkisine yönelik getirilebilecek -ayrıca tescil ve ilan edilmek kaydıyla üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilecek- sınırlamaların sadece birlikte temsil veya belirli bir şube ya da merkezin işlerine özgülenmek şeklinde olabileceğinin kabul edilmesi zorunludur⁹.

216

Gündeme bağıllık ilkesine (TK 617/3, 413/2) uymak kaydıyla⁴⁰ müdürler "her zaman" (bkz. TK 364/1-c.1) görevden alınabilir⁴¹.

217

telim ki yazar böylece daha önce dile getirdiği azil için nisabın TK 620'ye tabi olduğu yönündeki görüşünden de (YILDIZ, Limited Şirketler, 249), şirket sözleşmesiyle atanmış ve henüz süresi dolmamış müdürler açısından döndüğünü açıkça ifade etmektedir]; keza aynı yönde HAMAMCIOĞLU, 414. Bu arada bkz. sadece ortağa şirket sözleşmesiyle tanınan müdür olmaya yönelik akdi bir hakkın sona erdirilmesi için sözleşme değişikliğine ihtiyaç duyulacağına, ancak bu durumda hak sahibi ortağın ayrıca onayının da şart olduğuna işaret eden YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 17-18.

³⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 545.

³⁹ Nitekim temsil yetkisinin sınırlandırılması açısından bu yönde bkz. (genel kurul tarafından) TEKİNALP, Sermaye Ortaklık.lan, N. 22-51; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 776; BİLGİLİDEMİRKAPI, 681; (mahkeme tarafından) Sevi, 447; AYDOĞAN, Sempozyum IV, 181; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.10.2020 tarih ve 2019-5156/3795 ile 24.09.2019 tarih ve 2018-4319/5759 sayılı kararları; bununla birlikte karşı. temsil yetkisine ilişkin olarak da bazı kararların TK 625/2 uyarınca genel kurulun onayına sunulması şeklinde bir sınırlama yapılabileceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklık.lan, N. 22-49; ayrıca KAYA M., SÜHFD 2014, 69; keza birlikte temsil ve yer itibarıyla sınırlamanın yanı sıra miktar, konu ve içerik açısından da sınırlamadan söz eden Yargıtay 11. HD'nin 11.09.2019 tarih ve 2018-3556/5299 sayılı kararı; müdürün dava ve takiplerden feragat ve taşınmaz satımı gibi bazı hukuki işlemleri yapma yetkisini kaldıran ilk derece mahkemesi kararını onayan Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2019 tarih ve 1497/7916 sayılı kararı.

⁴⁰ İlkenin azil karan bakımından da geçerli olduğu yönünde öğreti ve uygulamada genel kabul gören yaklaşım için bkz. KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar XV, 140 vd.; aksi yönde karşı. tespit edebildiğimiz kadarıyla sadece TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-49; keza bkz. TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 22-47.

⁴¹ YILDIZ, Limited Şirketler, 249.

Dolayısıyla atanmış veya seçilmiş müdür için bir süre belirlenmişse bu sürenin dolmasını beklemeye gerek yoktur². Bu bağlamda şirket sözleşmesiyle atarınış müdürlerin genel kurul tarafından azli kesin. Jikle bir sözleşme değişikliğini de gerektirmeyecektir³. Gündem açısından yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesi müdürlerin görevden alınmalarını ve yerlerine yenilerinin seçilmelerini de kapsar (TK 617/3, 413/3). Azil için mutlaka bir sebep (gerekçe) gösterilmesi de zorunlu değildir⁴; sadece haksız yere görevden alınan müdürün tazminat hakkı saklıdır (TK 630/4).

Buna karşılık haklı sebep gerekçesine yönelik TK 630/2 'de özel bir düzenleme öngörüldüğünden, gündemde madde bulunmasa bile haklı sebeplerin varlığında yönetim kurulu üyelerinin azline olanak tanıyan TK 364/1 hükmü kanaatimizce -sadece bu yönüyle sınırlı olarak- limited şirkette kıyasen de olsa uygulanmamalıdır⁵.

21 8 Müdür olarak atanan veya seçilen bir tüzel kişi, kendi adına ticaret siciline tescil edilen gerçek kişiyi her zaman değiştirebilir (kıyasen Ti 364/1-c.2), bunun için ayrıca bir genel kurul kararma ihtiyaç duyulmaz.

2.2.1.2. Mahkeme kararıyla

21 9 Kanun koyucu ortaklara da, haklı sebeplerin varlığı halinde yöneticilerin yönetim ve temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden isteme hakkı tanımış (TK 630/2), giderek nelerin haklı sebep sayılabileceği konusunda özel bir düzenleme öngörmüştür⁶. Bu bağlamda yöneticinin özen ve bağlılık yükümü başta olmak üzere, kanun ve şirket sözleşmesi ile öngörülen yükümlülükleri "ağır bir şekilde" ihlal etmesi veya şirketin iyi yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi,

Atanmış müdür için azil kararını farklı nisaba tabi tutmakla birlikte bu yönde bkz. YILDIZ, İTicÜ-SBD 2014, 55-56.

⁴³ Bu yönde bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 423; aksi yönde karşı. YILDIZ, İTicÜ-SBD 2014, 55-56; keza bir ihtimal olarak sözleşme değişikliğinden de söz eden KAYA A., LHD 2018, 5091.

Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.07.2018 tarih ve 2016-9529/5070 sayılı kararı.

Açıkça aksi yönde bkz. ve karşı. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 681; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 775; AKINCI, Müdürün Azli, 49, 77; AKDENİZ, 60-61; keza Yargıtay 11. HD'nin 16.10.2017 tarih ve 2016-3379/5392 sayılı kararı; bu arada TK 364 hükmünün sorunla ilgili olmadığı yönünde bir tespit için bkz. TEJcİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-49; bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar XV, 142.

⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. AKINCI, Müdürün Azli, 104 vd.; AKDENİZ, 85 vd.; ayrıca KAYA A., LHD 2018, 5098 vd.; keza Yargıtay kararları ekseninde sorunu değerlendiren bir çalışma için bkz. AYDOĞAN, Sempozyum IV, 176 vd.

haklı sebep olarak kabul edilmiştir (TK 630/3). Şüphesiz maddede öngörülen bu sebepler örnek kabilinden olup sınırlayıcı değildir.

Böyle bir hak tanınmasının gerekçesi ise önlem almakta gecikilmesi halinde telafisi imkansız zararlar doğurması muhtemel olan yönetim ve temsil yetkisinin kötüye kullanılması ya da şirketin iyi yönetilmemesi olasılığına karşı hem doğrudan şirketi hem de dolaylı bir şekilde şirket ortaklarını korumaktır⁴⁷.

Her ne kadar madde gerekçesinde ortaklara tanınan bu imkanın bir "*actio pro socio* (ortak davası)" olduğu belirtilmişse de⁴⁸, bir ortak davasından söz edilebilmesinin ön koşulu ortağın yerine getirmesi gereken edimin bir eda davasıyla şirket lehine ifa edilmesini sağlamak olduğundan⁴⁹, esasen yenilik doğuran dava niteliğindeki bu davanın bir ortak davası olarak nitelendirilmesi isabetli değildir⁵⁰. Aksi takdirde ortağa tanınan bütün dava haklarının aynı zamanda ortak davası kapsamında değerlendirilmesi gerekecektir ki, ortak davasının anılan özelliği böyle bir yoruma kesinlikle imkan tanımaz.

Bu arada hükümde kullanılan "yönetici" kavramının şirket sözleşmesiyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş müdürlerin yanı sıra, genel kurul tarafından görevlendirilen ticari temsilciler ve ticari vekiller (TK 631) ile doğrudan müdürler tarafından yönetim veya temsil yetkisi kendilerine devredilen üçüncü kişileri de [TK 577/1-(h), 577/1-(i), 625/1-(d), 629/1, 370/2) kapsadığı kabul edilmelidir⁵¹.

Ortaklara tanınan dava hakkı vazgeçilmez nitelikte bir haktır [bkz. TK 622, 447/1-(a)]; bu nedenle anılan hakkın şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla kaldırılması ya da şarta bağlanarak sınırlandırılması mümkün değildir⁵². Aynı şekilde davanın açılmasından önce azil amacıyla genel kurula başvurulması zorunluluğu da *yoktur*⁵³. Buna

⁴⁷ Bu açıdan ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3217.

⁴⁸ Gerekçeyi takiben aynı yönde PULAŞLI, Şerh, § 70 N. 65; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 39; KAYA A., LHD 2018, 5096; ayrıca limited şirkette ortak davası ile ilgili genel bir yaklaşım için bkz. POROYTEKİNALP/ÇAMOĞLU (2010), N. 1716; keza azil davası özelinde aynı yönde POROYTEKİNALP/ÇAMOĞLU (2010), N. 1723a.

⁴⁹ Ortak davası hakkında genel bilgi ve bu davanın temel özelliklerine ilişkin olarak bkz. YONGALIK, 33 vd., özellikle 61 vd., 65-66; ayrıca KENDİGELENİK, İRCA, Şirketler I, Kn. 59.

⁵⁰ Bu yönde ayrıca bkz. SEVİ, 435; AKDENİZ, 119.

⁵¹ Bu açıdan bkz. ve ayrıca karşı. sadece ticari temsilci ve vekillerden söz eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları (2015), N. 22-48; takiben KAYA A., LHD 2018, 5110; Atıncı, Müdürün Azli, 106; bunların yanı sıra üst düzey yöneticilere işaret eden SEVİ, 428.

⁵² Sınırlandırma açısından bkz. Botschaft 2001, 3217.

⁵³ Nitekim bu yönde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları (2015), N. 22-48; yazara atıfla aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin 18.09.2013 tarih ve 11156/15964 sayılı karar (Lexpera).

karşılık nelerin haklı sebep oluşturabileceği TK 630/3 'te öngörülen örnekler saklı kalmak kaydıyla şirket sözleşmesinde düzenlenebilir-5'.

223

Bu dava belirli bir konuma bağlı olduğu için ortak sıfatının dava sonuna kadar korunması zorunludur; bu nedenle ortak sıfatını kaybeden bir kişinin davaya devam etmesi mümkün bulunmadığı gibi, aynı sonuç esas sermaye payını devralan yeni ortak açısından da geçerli olmalıdır⁵⁵. Öte yandan davacı ortağın aynı zamanda müdür olması, diğer bir müdüre karşı TK 630/2 hükmüne dayalı bir dava açmasına engel değildir⁵⁶. Bu davanın açılması için azlık konumunda olmak da şart değildir; pekala genel kurulda müdürü değiştirecek oranda esas sermaye payına veya oy hakkına sahip olan bir ortağın da azil davası açmakta hukuki yaran bulunabilir⁵⁷.

224

Davanın kime yöneltilmesi gerektiği ise öğreti ve yargı uygulamasında tartışmalıdır. Öğretide bazı yazarlar davanın şirkete karşı açılması gerektiğini savunurken⁵⁸, bazı yazarlar ise davanın doğrudan azli istenen müdüre yöneltilmesi gerektiği görüşündedirler⁵⁹. Bu arada ilk görüşü savunan yazarların bir kısmı iki ortaklı limited şirkette kurala bir istisna tanımakta ve davanın doğrudan müdür olan ortağa

⁵⁵ YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 213; ayrıca haklı sebep oluşturan durumlar ve örnekler için bkz. AKDENİZ, 90 vd.

⁵⁶ Bu yönde bkz. BİLGİLİ!DEMİRKAPI, 682; SEVİ, 438; KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 111; bununla birlikte usulekonomisi gerekçesiyle davayı açan ortaktan esas sermaye payını devralan yeni ortağın bu davaya devam edebileceği yönünde bir yaklaşım için bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 211; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 780-781; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 756; ayrıca KAYA A., LHD 2018, 5109; AK. rNc1, Müdürün Azli, 105; AKDENİZ, 122; nihayet dava hakkının esas sermaye payını devreden şahsına değil, ortak sıfatına bağlandığı gerekçesiyle aynı yönde bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 43 l.

⁵⁷ Bu yönde bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 211; ayrıca SEVİ, 437.

⁵⁸ Bu yönde bkz. Yargıtay 11 HD'nin 06.10.2015 tarih ve 3070/9972 sayılı karar; ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 319; keza pratik olmamakla birlikte tek ortak açısından dahi bu yönde KAYAA., LHD 2018, 5108 ve dpn. 83; ayrıca AYDOĞAN, Sempozyum IV, 178; bununla birlikte karşıt olarak son yazarın haklı olarak eleştirdiği Yargıtay 11. HD'nin 14.01.2016 tarih ve 2015-2097/274 sayılı kararı; keza Yargıtay 11. HD'nin 15.05.2019 tarih ve 2018-1514/3755, 14.01.2016 tarih ve 2015-2097/274 ile 10.02.2014 tarih ve 20 J3-12247/2236 sayılı kararlar; olumsuz Yargıtay kararları ile aynı yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 777.

⁵⁹ Bu görüşte bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 2 J 2; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 781; KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 113-114; SEVİ, 440; AKDENİZ, 124; İsviçre Federal Mahkemesinin 2014 tarihli bir kararına atıfla aynı yönde KANDIRALIOĞLUCUVALAN, 92; dolayısıyla mehz İsviçre hukuku bakımından da bu yönde bkz. MEIER-HAYOİ FORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 125.

⁶⁰ Bu görüşte bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 319; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-50.

yöneltilebileceğini de kabul etmektedirler⁶⁰. Nihayet son bir görüş ise sonuçtan etkilenecekleri gerekçesiyle davanın hem şirkete hem de müdüre yöneltilmesi gerektiğini savunmaktadır⁶¹. Yargıtay ise yeknesak bir uygulama ile davanın sadece azli istenen müdüre karşı açılmasının gerekli ve yeterli olduğu kanaatinde⁶².

Belirtelim ki haklı sebebin⁶³ oluşumunda müdürün kusurlu olması aranmadığı gibi, mahkemece azil karan verilebilmesi için ayrıca şirketin zarara uğraması da şart değildir⁶⁴. Öte yandan tek başına kusurun varlığı veya şirketin zararı da haklı sebebe gerekçe oluşturmaz; zira özellikle müdürün yükümlülükleri açısından kanun koyucu "ağır bir şekilde" ihlal aradığından kusurun derecesi haklı sebebin varlığını tespit açısından önem taşıyacak⁶⁵, özen borcu gereği gibi ifa edilecek kaydıyla meydana gelen zarar ise artık dikkate alınmayacaktır⁶⁶. Heri sürülen gerekçenin haklı sebep oluşturup oluşturmadığını hakim her bir uyuşmazlık açısından özel olarak değerlendirecektir⁶⁷.

22s

⁶⁰ Örnek olarak bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 782.

⁶¹ Bu yönde bkz. AYDOĞAN, Sempozyum IV, 181; keza KAYA A., LHD 2018, 5111.

⁶² Nitekim artık yeknesak bir hale gelen Yargıtay uygulamasına yönelik örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2021 tarih ve 2020-5848/4202, 10.02.2021 tarih ve 2019-3478/1072, 11.12.2019 tarih ve 1420/8072, 20.02.2018 tarih ve 2016-8014/1246 ile 18.03.2016 tarih ve 2015-5893/2550 sayılı kararlar; hatta bu davanın şirkete yöneltilmesinin mümkün olmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 30.05.2018 tarih ve 2016-12601/4153 sayılı karar; bununla birlikte şirketin de hasım gösterilmesi gerektiği yönünde bir yaklaşım için bkz. yukarıda anılan 10.02.2021 tarihli karara ilişkin iki üye tarafından verilen karşı oy yazısı.

⁶³ TK 630/2'de tercih edilen "haklı sebep" yerine mehz İsviçre hukukunu takiben "önemli sebep" teriminin kullanılmasının daha isabetli olacağı yönünde bir öneri için bkz. AKDENİZ, 86; oysa mehz İsvBK 815/2'de kullanılan "*wichtiger Grund*" kelimesinin esasen "önemli" değil tam da "haklı sebep" terimine karşılık geldiği yönünde bkz. ve karşı. İsvBK 789b/I, 821/3, 822/1, 823/1.

Bununla birlikte karşı. zararın davacı tarafından ispatlanması gerektiğinden söz eden KANDIRALIOĞLU CUYLAN, 93.

⁶⁵ Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.03.2018 tarih ve 2016-8173/1834 sayılı karar; bununla birlikte ayrıca bkz. ve karşı. hükümde yer verilen "ağır şekilde ihlal" ifadesinin "ağır kusur" değil, "güveni sarsacak veya limited ortaklığa önemli zarar verecek" davranışlar olarak anlaşılması gerektiği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-50.

⁶⁶ Tüm bu konularda bkz. SEVi, 432-435.

⁶⁷ Haklı sebep kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, 22 vd.; ayrıca limited şirket özelinde azil için haklı sebep oluşturup oluşturmayacağı tartışılacak bazı örnekler ve değerlendirmesi için bkz. KANDIRALIOĞLU CUYLAN, 75 vd.

Şüphesiz müdürün kusurlu olması ve şirketin de bir zarara uğraması, müdüre karşı bir sorumluluk davası açılmasına neden olabilecektir.

226

Yeri gelmişken Yargıtay uygulamasında müdürün azli veya Yetkilerinin sınırlandırılması için haklı sebep olarak değerlendirilen bazı örneklerle işaret edilmesi yararlı olacaktır. Nitekim Yargıtay kararlarında müdürün ortaklığı borçlandırıran ve ona zarar veren davranışlarda bulunarak bağlılık yükümünü ihlal etmesi⁶⁸; mevzuata aykırı işlemler gerçekleştirmesi ve şirketi kendi lehine kefil yapması⁶⁹; şirket hesabına gelen parayı kendi hesabına aktarması⁷⁰; uzun yıllar genel kurulu toplantıya çağırması⁷¹; piyasa araştırması yapmaksızın ürünlerin satış rakamlarını belirlemesi⁷²; haksız yere şirketi borçlandırması⁷³; şirket menfaatine aykırı şekilde bir davadan feragat etmesi⁷⁴; hesaptan çekilen paranın şirket kayıtlarına yansıtılmaması⁷⁵; şirketin vergi cezası almasına sebebiyet vermesi, sigortasız işçi çalıştırması ve genel kurul karar olmaksızın ücretini artırması⁷⁶; şirket bir zarara uğramasına dahi rekabet yasağına aykırı hareket etmesi⁷⁷; şirketin ağır kusurlu olarak zarara uğratılması⁷⁸; şirketin işletmesinde kendisine yakın kişilerin çalıştırılması

⁶⁸ Yargıtay 11. HD'nin 08.12.2021 tarih ve 6450/6956 sayılı karar.

⁶⁹ Yargıtay 11. HD'nin 28.04.2021 tarih ve 2020-5848/4202 sayılı karar.

⁷⁰ Yargıtay 11. HD'nin 03.03.2021 tarih ve 2020-1552/1980 sayılı kararı.

⁷¹ Yargıtay 11. HD'nin 19.11.2020 tarih ve 457/4823 sayılı karar.

⁷² Yargıtay 11. HD'nin 11.12.2019 tarih ve 1420/8072 sayılı kararı.

⁷³ Yargıtay 11. HD'nin 21.11.2019 tarih ve 283/7105 sayılı kararı; keza kayıtlarda görülmeyişi halde şirketi borçlandırması açısından aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.04.2017 tarih ve 2015-12834/2456 sayılı kararı.

Yargıtay 11. HD'nin 26.06.2019 tarih ve 2018-2916/4888 sayılı karar.

⁷⁵ Yargıtay il. HD'nin 15.04.2019 tarih ve 1221/2958 sayılı karar; keza Yargıtay il. HD'nin 20.11.2014 tarih ve 2013-1 7508/18107 ile 17.06.2014 tarih ve 5545/11612 sayılı kararlar.

⁷⁶ Yargıtay il. HD'nin 08.04.2019 tarih ve 2018-792/2718 ile 23.05.2016 tarih ve 2015-1 0727/5563 sayılı kararları.

⁷⁷ Yargıtay 11. HD'nin 06.03.2019 tarih ve 2017-4870/1855 sayılı karar; keza rekabet yasağının ihlali açısından aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 18.12.2021 tarih ve 6450/6956 ile 25.03.2021 tarih ve 2019-3748/2897 sayılı kararlar; bununla birlikte karşı. yönetim görevinin ağır ihlalinde şirketin bir zarara uğrayıp uğramadığının araştırılması gerektiği yönünde (ayrıca karşı oy da yazılan) Yargıtay 11. HD'nin 13.05.2015 tarih ve 17043/6822 sayılı kararı.

⁷⁸ Yargıtay 11. HD'nin 08.03.2018 tarih ve 2016-8173/J 834 sayılı karar; keza şirketin sürekli zarara uğratılmasının müdür tarafından gerekli özenin gösterilmediği anlamına

ve diğer ortağı dışlaması⁷⁹; imza sirkülerini şirket dışı kişilere kullan-
dırınası, şifreleri değiştirerek işlem yapılmasını engellemesi ve şir-
ete ait lisansın iptalini talep *etmesi*⁸⁰; özen ve sadakat yükümlülüğünü ihlal
etmesi⁸¹; diğer ortağın paylarını usulsüz işlemlerle ele geçinneye çalış-
ması⁸²; şirketin ekonomik durumu iyi olmasına rağmen borçlarını öde-
meyerek şirketin acze düşmesi⁸³; şirket ile ilgisiz kir-
sözleşmeleri yapması ve işletmenin faaliyetini durdunması⁸⁴; işvereni
konumunda olan ortağa hakaret *etmesi*⁸⁵; şirketin faaliyetleri hakkında
bilgi vermemesi⁸⁶; ortaklar arasında boşanma davası ve savcılık dosya-
larının bulunması⁸⁷; şirket sözleşmesi değiştirilmeden şirket merkezinin
başka bir adrese taşınması⁸⁸ müdürün azli içiri birer haklı sebep olarak
kabul edilmiştir. Keza şirkette uygunsuz davranışlarda bulunması ise
müdürün temsil yetkisinin kaldırılmasına yönelik bir haklı sebep olarak
değerlendirilmiştir¹⁹.

Buna karşılık kar payı dağıtılmaması⁹⁰; taraflar arasında şahsi
uyuşmazlıkların bulunması⁹¹; genel kurul toplantısına çağrının usu-
lüne uygun olarak yapılmaması⁹²; toptan satış ile işgal eden limited
şirketin müdürünün aynı alanda perakende satış yapan bir şirkete ortak
olarak katılması⁹³; birden fazla şirket müdürünün bir arada görevlerini

227

geleceği gerekçesiyle aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 25.03.2021 tarih ve 2019-
3748/2897 sayılı karar.

⁷⁹ Yargıtay 11. HD'nin 19.07.2017 tarih ve 2016-2266/4507 sayılı kararı.

⁸⁰ Yargıtay 11. HD'nin 08.05.2017 tarih ve 2015-13284/2683 sayılı karar.

⁸¹ Yargıtay 11. HD'nin 14.03.2016 tarih ve 2015-7831/2788 sayılı karar.

⁸² Yargıtay 11. HD'nin 08.03.2016 tarih ve 2015-5893/2550 sayılı karar.

⁸³ Yargıtay 11. HD'nin 28.09.2015 tarih ve 10147/9540 sayılı karar.

⁸⁴ Yargıtay 11. HD'nin 15.06.2015 tarih ve 8289/8288 sayılı karar.

⁸⁵ Yargıtay 11. HD'nin 15.12.2014 tarih ve 13682/19812 sayılı karar.

⁸⁶ Yargıtay 11. HD'nin 17.11.2014 tarih ve 0567/17757 sayılı karar.

⁸⁷ Yargıtay 11. HD'nin 14.05.2014 tarih ve 3201/9259 sayılı karar.

⁸⁸ Yargıtay 11. HD'nin 20.01.2012 tarih ve 2010-7857/491 sayılı karar (Batider 2012/1,
362-364; özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 485).

⁸⁹ Yargıtay 11. HD'nin 14.04.2021 tarih ve 2020-7466/3644 sayılı karar.

⁹⁰ Yargıtay 11. HD'nin 30.03.2021 tarih ve 2020-5238/3081 sayılı karar.

⁹¹ Yargıtay 11. HD'nin 22.05.2021 tarih ve 2020-2027/4394 sayılı karar.

⁹² Yargıtay 11. HD'nin 09.09.2019 tarih ve 2018-3681/5099 sayılı karar.

⁹³ Yargıtay 11. HD'nin 25.06.2019 tarih ve 2017-3464/4799 sayılı karar.

yüriltemeyecek olmaları"; tek başına şirket hakkında icra takiplerinin bulunması⁹¹; müdürün şirketten olan alacağını tahsil etmesi⁹⁶ veya alacağına mahsuben şirketten para çekmesi⁹⁷ tek başına haklı sebep olarak değerlendirilmemiştir.

228 Bu davada ispat yükü şüphesiz haklı sebep iddiasında bulunan davacı üzerindedir (MK 6)⁹⁸. Ancak mahkeme de gösterilen sebepleri tek tek tartışarak bunların haklı olup olmadığını değerlendirmek zorundadır⁹⁹.

229 Ayrıca belirtelim ki azil davasının karara bağlanması ve kararın kesinleşmesi sürecinin uzun süreceği dikkate alınarak, şirketin daha fazla zarara uğrama tehlikesini önlemek amacıyla, talep halinde şirkete bir kayyım atanmasının da mümkün olduğu kabul edilmelidir (kıyasen TK 235/1; ayrıca HMK 391 vd.; keza MK 427)¹⁰⁰. Buna karşılık mahkemenin genel kurulun yerine geçip şirkete bir müdür ataması ise mümkün değildir¹⁰¹.

230 Genel kurul kararıyla görevden alınan müdürlerin tazminat hakları saklı olmakla birlikte, mahkeme kararıyla görevden alma ancak bir haklı sebebe dayalı olabileceğinden, bu durumda görevden alınan müdürün davacı ortak veya şirketten bir tazminat talep edebilmesi mümkün olmayacaktır¹⁰¹. Şüphesiz aynı durum genel kurul tarafından müdürün azlinde haklı bir sebebin bulunması halinde de geçerlidir¹⁸³.

Yargıtay 11. HD'nin 04.06.2018 tarih ve 2016-12870/4243 sayılı karar.

⁹⁵ Yargıtay 11. HD'nin 19.09.2017 tarih ve 2016-1875/4526 sayılı kararı.

⁹⁶ Yargıtay 11. HD'nin 07.04.2015 tarih ve 17219/4781 sayılı karar.

⁹⁷ Yargıtay 11. HD'nin 01.07.2014 tarih ve 2013-5727/12628 sayılı karar.

⁹⁸ Yargıtay 11. HD'nin 04.06.2018 tarih ve 2016-12858/4217 ile 12.12.2014 tarih ve 560/19583 sayılı kararları.

⁹⁹ Yargıtay 11. HD'nin 08.01.2018 tarih ve 2016-8173/1 834 sayılı karar.

¹⁰⁰ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.07.2013 tarih ve 9963/14184 sayılı karar (Batider 2013/3, 44J-442; özeti için MoROĞLU/KENDİGELEN, 486); keza örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.12.2019 tarih ve 1420/8027, 23.05.2018 tarih ve 2016-11604/3853, 10.05.2017 tarih ve 2015-13070/2813, 24.05.2017 tarih ve 2016-4670/3015 ile 05.06.2017 tarih ve 2016-647/3367 sayılı kararları; KAYA M., SÜHFD 2014, 69; KAYA A., LHD 2018, 5114-5115; Snvi, 446; ayrıca bkz. AKINCI, Müdürün Azli, 122 vd.; AYDOĞAN, Sempozyum IV, 184-186; genel bir değerlendirme olmakla birlikte karşı. YIWI, iTicÜ-SBD 2017, 95 vd., 98.

¹⁰¹ Bu yönde bkz. AYDOĞAN, Sempozyum IV, 184; KAYA A., LHD 2018, 5118; keza Yargıtay 11. HD'nin 30.05.2018 tarih ve 2016-12601/4153 sayılı kararı; bununla birlikte karşı. Yargıtay 11. HD'nin 19.09.2017 tarih ve 2016-2266/4507 sayılı karar.

¹⁰¹ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 779; KAYA A., LHD 2018, 5125; SEvi, 449.

¹⁰³ Nitekim bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.03.2020 tarih ve 2019-5250/2423 sayılı karar.

2.2.2. Diğer sebepler

Görevden alma (azil) dışında müdür sıfatı kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen niteliklerden birinin kaybıyla da sona erebilir. Bu bağlamda örneğin ehliyetin kısıtlanması müdür sıfatını kanun gereği sona erdirirken (kıyasen TK 363/2), şirket sözleşmesinde öngörülen ortak sıfatının kaybı veya belirli bir yaşa ulaşılması da aynı sonucu sözleşme gereği doğurur. Benzer bir durum şirket sözleşmesinde veya genel kurulun seçim kararında belirlenen görev süresinin dolması için de geçerlidir. Kanun veya sözleşmede öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi halinde müdür sıfatı, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erecektir (TK 363/2; bu konuda ayrıca bkz. TK 635, 403/5).

231

Bununla birlikte görev süresi sona eren müdürün, genel kurulu toplantıya çağırma yetkisinin devam ettiği unutulmamalıdır (TK 617/3, 410/1)¹⁰⁴.

Müdür sıfatının sona ermesine yönelik TK'da başkaca bir özel düzenleme öngörülmüş değildir. Bu nedenle bünyesine uygun düştüğü ölçüde genel hükümler (BK 43, 512-513) burada da uygulama alanı bulacaktır.

232

Genel hükümler kapsamında gündeme gelebilecek ilk sona erme sebebi müdürün istifasıdır (BK 512). Tek taraflı, şirkete yöneltilmesi gereken¹⁰⁵ ve ulaşmakla kendiliğinden sonuç doğuran bir irade beyanıyla müdür, her zaman ve herhangi bir şarta tabi olmaksızın görevinden istifa edebilir¹⁰⁶. Şüphesiz istifanın da ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi zorunludur. Şirket tarafından ihmal edilmesi halinde

233

¹⁰⁴ Bu konuda bkz. -kararda açıkça zikredilmese de TK 410/1-c.1 hükmüne paralel bir şekilde- görev süresinin dolmasının tek başına yapılan çağrıyı usulsüz hale getirmeyeceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2019 tarih ve 1402/7943 sayılı karar.

¹⁰⁵ İstifanın muhatabının şirketin yetkili temsilcisi olması gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.03.2017 tarih ve 2015-13645/1451 sayılı karar.

¹⁰⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRIM, Müdirin Hukuki Durumu, 214-217; ayrıca bkz. müdürün her zaman istifa etmesi mümkün olduğundan kendisinin azli ile yerine bir müdür atanmasını dava yoluyla talep etmesinde hukuki yararın bulunmadığı yönünde Yargıtay 1J. HD'nin 23.02.2012 tarih ve 2010-10809/2614 sayılı karar (Batider 2012/2, 346-347; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 485); keza şirket müdürlüğü görevinin sona erdiğini tespit yönünde bir dava açılmasında da hukuki yarar olmadığı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2014 tarih ve 12238/19864 ile 28.02.2011 tarih ve 2009-9188/2008 (LHD 2011, 2827-2828; özeti için MOROĞLUK.ENDİGELEN, 480) sayılı kararları.

istifa eden müdür de "ilgili" sıfatıyla bu durumun tescil ve ilanını talep edebilir.

Uygun olmayan zamanda istifa eden müdürün, bu nedenle şirketin uğradığı zararın tazmin etmekte yükümlü olacağı şüphesizdir (BK 512).

234 Keza ölüm ve iflas da (BK 43/1, 513/1) müdürlük sıfatını kendiliğinden sona erdirecektir (iflas açısından ayrıca bkz. Kn. 204).

Gerçek kişi müdürün ölümüne benzer bir şekilde tüzel kişi müdürler bakımından ise, tüzel kişiliğin yitirilmesi, yani tasfiye edilip ilgili sicilden terkinin aynı sonucu doğuracaktır¹⁰⁸.

Esasen tüm bu konularda anonim şirket yönetim kurulu üyeleri için yapılan açıklamalar limited şirket müdürleri açısından da geçerlidir.

235 Nihayet limited şirketin iflası dahil herhangi bir nedenle sona ermesinin müdürlük sıfatının da yitirilmesine neden olmayacağı, şirket tasfiye edilip sicilden terkin edilinceye kadar iflas idaresi veya tasfiye memurlarına bırakılanlar dışında kalan, kanuni ifadeyle *"nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca [veya iflas idaresince] yapılamayan iş/emler(le)"* (TK 643, 534/1-c.2, 535/1) ve *"tasfiye amacıyla"* (TK 643, 533/2-c.3) sınırlı olmak kaydıyla müdürlerin görev ve yetkilerinin devam edeceğine işaret edilmelidir¹⁰⁹.

236 Bu arada şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmadığı takdirde müdürlük için ortak olma şartı aranmadığından, bir ortağın sahip olduğu esas sermaye paylarının tamamını devretmesi tek başına müdür sıfatının sona ermesine yol açmayacaktır¹¹⁰.

¹⁰⁷ Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 06.05.2019 tarih ve 2018-1780/3463 sayılı karar; bununla birlikte karşı. Yargıtay 11. HD'nin 20.06.2018 tarih ve 2016-9959/4654 sayılı karar.

¹⁰⁸ Bu açıdan karşı. *tüzel* kişi müdürün sadece tasfiye haline girmesinin de sıfatın kaybına neden olacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 318.

¹⁰⁹ Bu konuda bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.09.2019 tarih ve 2018-3907/5151 sayılı karar; bununla birlikte karşı. müdürün görevinin sona erme sebepleri arasında limited şirketin feshi ve infisahını da zikreden TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-47; iflas hariç aynı yönde KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 102 ve dpn. 558.

¹¹⁰ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 20.11.2019 tarih ve 552/7378 sayılı karar; ayrıca Yargıtay 10. HD'nin 22.01.2018 tarih ve 2015-22526/306 sayılı karar; bununla birlikte karşı. ortak sıfatıyla müdür olan bir kişinin paylarını devretmesiyle kendiliğinden bu sıfatı yitireceği yönünde Puuşu, Genel Esaslar, § 37 N. 50a; BİLGİLİDEMİRKAPI, 680; TARHAN, 181; benzer bir yaklaşım için KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 103 ve dpn. 563; keza başkaca müdür olan bir (gerçek kişi) ortağın bulunmaması kaydıyla bu yönde YILDIZ, Limited Şirket, 247 (payını tamamen devreden tüzel kişi müdür açısından da aynı şekilde YILDIZ, Limited Şirket, 278); sadece tüzel kişi müdür açısından bu yönde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 318 (gerçek kişi müdür açısından ise bkz. N. 313 dpn. 69a).

3. GÖREV VE YETKİLERİ

3.1. Genel Olarak

Öncelikle belirtelim ki anonim şirketle ilgili TK 374 hüğüne paralel bir şekilde, limited şirkette de müdürlerin kınun veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmayan yönetime dair tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkili olduğu açıkça hükmü bağlanmış (TK 623/3), böylece limited şirkette de organlar arasındaki işlev ayrılığına vurgu yapılmıştır (ayrıca bkz. Kn. 243). Şirketin yönetim ve temsili ile görevlendirilen müdürler, kanun koyucu tarafından da "Şirketin Organları" şeklindeki bölüm başlığı altında düzenlenmek suretiyle tüzel kişinin bir organı olarak kabul edilmiştir. Şirketin yönetimi ile temsili konusunda müdürlere yüklenen görevlerin, müdürler açısından ayrı zamanda bu konularda kendilerine verilen yetkiyi ve tanınan hakkı da içerdiği şüphesizdir.

237

Limited şirkette müdürlere böylesi geniş bir yetki tanınmasının, aynı zamanda organlar arasında gündeme gelmesi muhtemel bir (olumsuz) yetki çatışmasının önlenmesi amacına da hizmet edeceği belirtilmektedir¹¹¹.

Organ konumundaki müdürler ile limited şirket arasındaki hukuki ilişkinin ise esasen bir sözleşmeye dayandığı ve bu sözleşmeye mahiyetine uygun düştüğü ölçüde vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı gerek öğreti gerek yargı kararlarında genel olarak kabul görülmektedir¹¹². Bu konuda anonim şirket yönetim kuruluna ilişkin açıklamaların aynen burada da geçerli olduğunu belirtmekle yetinelim.

238

Sadece bir kişinin görevlendirilmesi halinde hem yönetim hem de temsil konusunda müdür tek başına hareket edebilecektir. Birden fazla müdürün görevlendirilmesi olasılığında ise bunlar bir kurul oluşturur (TK 624/3). Müdürler kurulunun başkanı, ortak olup olmadığına bakılmaksızın ilke olarak genel kurul tarafından seçilir (TK 624/1)¹¹³.

239

Ne var ki müdürler kurulu başkanının seçimi genel kurulun devredilemez yetkileri (TK 616/1) arasında açıkça sayılmadığından

¹¹¹ Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3212; takiben BSK OR 11-WATIERIROTH PELLANDA, Art. 816 N. 2.

¹¹² Ortaklığı temsile yetkili müdürün işçi kabul edilemeyeceği ve mOdilr ile ortaklık arasındaki ilişkinin vekalet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiği yönünde yakın tarihli örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2021 tarih ve 463/7185sayılı kararı.

¹¹³ Maddede kullanılan mutlak ifadenin şirket sözleşmesiyle m0dOrler kuruluna başkan atanmasını engelleyebileceği ve bu nedenle ifadesinin düzeltilmesi gerektiği yönünde hükmün lafzına yönetime eleştirisi için bkz. MoROĞLU, 389.

[knrş. TK 616/1-(j)]¹¹, öğretide, başkanın seçimi görevinin şirket sözleşmesiyle doğrudan atanmış veya seçilmiş müdürlere bırakılabileceği gönlüşü de savunuhnaktadırm. Öte_yandan □angi müdürün **başkan** sıfatıyla görev yapacağı açıkça ve ismen belirlenmek veya -örneğin en yaşlı olan ya da en fazla esas sennaye payına sahip bulunan gibi- niteliklerine işaret edilmek suretiyle şirket sözleşmesinde özel olarak düzenlenebileceğine de işaret edilmelidir.

24-0

Başkan olarak atanan müdür, genel kurulun toplantıya çağırna.

! ve toplantıal:nın yürütöl□e□□, ayrıca □en□□ □rul □□□afınd_an ve şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme ongorulmedığı takdirde,şir. kete ilişkin tüm açıklama ve ilanlarıyapılması konusunda da yetkilı kılınmıştır (TK 624/2)^{u6}. Ancak özellikle genel kurula yönelik olaJ'ak başkana tanınan yetkinin sadece toplantının yürütölmesinin yanı sıra açıklama ve ilanların yapılmasıyla sınırlı olduğu, toplantı çağrısı için mutlaka müdürler kurulunun bir karar almasının zorunlu bulunduğu göz ardı edilmemelidir (bu konuda ayrıca bkz. Kn. 116).

Şirkette tek müdürün bulunması halinde tüm bu yetkilerin onun tarafından kullanılacağı şüphesizdir. Bununla birlikte kanun koyucu, birden fazla müdürün varlığına yönelik bir düzenleme öngören TK 624/2 'de -esasen kesinlikle gerek olmamakla birlikte- tek müdürün de aynı yetkilere sahip olduğunu ayrıca vurgulamak ihtiyacı hissetmiştir¹¹⁷.

241

Sayılarının birden fazla olduğu durumda müdürler yönetime ilişkin konularda ilice olarak kurul halinde karar alıp bunları icra ederken (TK 623/3, 624/3); temsile ilişkin konularda ise aksine şirket sözleşmesinde bir düzenleme yapılmadığı sürece en az iki müdürün imzasına ihtiyaç duyulacak, başka bir deyişle temsil yetkisi ancak çift imza ile kullanılabilecektir (TK 629/1, 370/1) (bkz. Kn. 258).

¹¹¹ Bu tespit için bkz. Botschaft 2001, 3212.

¹¹⁵ Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklık.lan, N. 22-31, ayrıca bkz. N. 22-42; BiLGİLİ/DEMİRKAPI, 685; KAYAM., SÜHFD 2014, 85-86; İKARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 52; EKŞİ, 54; lafzen benzer bir düzenleme içeren mehz İsviçre hukukunda aynı yönde bkz. BSK OR II-WAITERİROTH PELLANDA, Art. 809 N. 16; bununla birlikte hükmün emredici olduğu yönünde karş. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 538; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 644; keza KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar XV, 145-146; İAMAMCIOĞLU, 429; ayrıca bkz. ve karş. MoROĞLU, 389.

¹¹⁶ Bkz. TK 624'ün gerekçesi; bununla birlikte karş. mevcut düzenlemeye tamamen aykırı bir şe.lilde "müdürler arasından birinin başkan seçilmesi ve ona yetkiler verilmesinin limited şirketlere[..] uymayacağı düşünöldüğü" yönünde ifadelere yer verilen TK 625'in gerekçesi.

¹¹⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 538 dpn. 103.

Nihayet belirtelim ki müdürlerin şirketin yönetim ve temsiline ilişkin görevle□, henüz tüzel kişilik kazanmadan şirketin ticaret siciline tescilini talep ile başlamakta (TK 586/2), sona ermiş olsa dahi tasfiye aınacı dışında kalan konularla sınırlı olmak kaydıyla şirketin ticaret sicilinden terkinine kadar devam etmektedir (TK 643, 534/1-c.2, 535/1). 242

3.2.Şirketin Yönetimi

Limited şirket müdürlerinin iç ilişkiyi ilgilendiren yönetime ilişkin görevlerini topluca düzenleyen bir hüküm eTK'da buluruna-maktaydı¹¹⁸. Dolayısıyla tamamen yeni bir madde olan TK 625'in ilk fıkrasında öncelikle müdürlerin, kanun ve şirket sözleşmesinin genel kurula bırakmadığı bütün konularda görevli ve yetkili olduğu hükme bağlanmış (ayrıca bkz. Kn. 237); ardından genel kurul ile müdürler arasındaki işlevler ayrılığı ilkesine uygun bir şekilde müdürlerin yönetime (yürütmeye) ilişkin görev ve yetkileri tek tek belirtilmiş, ayrıca bunların başka bir organa devredilemeyeceği gibi bunlardan vazgeçilemeyeceğine de özel olarak vurgu yapılmıştır. 243

Ne var ki benzer bir düzenleme hemen aynı ifadelerle TK 623/3'te öngörüldüğünden, bir tekrar niteliği taşıyan TK 625/1 hükmünün ilk cümlesi açıkça gereksizdir. Belki müdürlere bırakılan görev ve yetkilerin bu maddede sayılmasının daha isabetli olacağı düşünülebilir. Ancak böyle bir tercihin yapılması halinde ise bu kez tekrar niteliği taşıyan TK 623/3 hükmünün gereksiz olduğunu kabul etmek kaçınılmaz olacaktır¹¹⁹. Esasen bu tekrarın arkasında TK 623/3'ün mehz İsviçre hukukundaki Ön Tasan 811/3'den, TK 625/1'in ise bu kez Hükümet Tasarısı 810/1'den alınması¹²⁰, ne var ki aynı içeriği haiz hükümlerin yerinin İsviçre Tasarılarında yer değiştirdiğinin göz ardı edilmesi yatmaktadır.

Maddede müdürlerin, tamamı yönetime ilişkin olan yetki ve görevleri toplam sekiz bent halinde sayılmıştır. Yeri geldikçe ayrıca açıklanacak olan bu yetki ve görevler şunlardır¹²¹: "a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi. b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi. c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, mu- 244

J/8 Limited şirkete ilişkin çeşitli hükümlerden hareketle eTK döneminde oluşturulan bir görev listesi için bkz. KARAYALÇIN, 363-364; ayrıca ARSLANLI!DOMANIÇ, 666-667.

/19 Nitekim bu yönde bkz. MOROĞLU, 390-391; ayrıca KENDİGELEN, İlk Tespitler, 539 ve dpn. 105; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 654.

110 Nitekim bkz. FoRSTMOSER!PEYERISctorr, 142-143.

111 Bu yetkiler konusunda toplu bilgi için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 655 vd.; ÇEBİ, Limited Şirketler, 152 vd.; EKŞİ, 75 vd.

hasebenin, finansa/ denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması. d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi. e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması./) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi. g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi. h) Şirketin borca batık olması halinde durul11un mahkemeye bildirilmesi. "

Anılan görev ve yetkilerden "*küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması*," görev ini de müdürlere bırakan (e) bendi dışında, diğer bentlerin tamamı İsvBK 810/2 hükmünden çeviri yoluyla maddeye aktarılmıştır.

Öte yandan maddenin (a) bendinde yer verilen "*yönetilmesi*" kelimesi yerine TBMM'de verilen önerge ile "*yöneltilmesi*," sözcüğü konulmuşsa da, kanunun kabulünden sonra yapılan redaksiyon sırasında b□ kelime tekrar eski haline dönüştürülmüştür¹²². Öte yandan mehz İsvBK 810/2-b.1 'de ise sadece "*şirketin üst düzeyde yönetilmesi*" ibarelerini karşılayacak bir ifadeye yer verilmekle yetinilmiştir. Dolayısıyla maddede ikinci kez kullanılan ve lüzumsuz olduğu tartışmasız bulunan "*ve yönetimi*" kelimelerinin kaynağı belli değildir¹²³.

Bu arada anonim şirkete ilişkin hükümlerde sık sık kullanılan "*iç yönetmelik*" terimi, karışıklığa yol açabileceği endişesiyle TBMM aşamasında kabul edilen önergelerle "*iç yönerge*" olarak değiştirilmesine karşın, TK 625/1-(d)'de yer verilen "*iç tüzük*" teriminin değiştirilmesi ise unutulmuştur. Dolayısıyla bu terimin de TK 616/2-(d)'de olduğu gibi "*iç yönerge*" olarak değiştirilmesi veya en azından böyle anlaşılması gerekir¹²⁴.

245

Nihayet müdürlere yüklenen bu görevler nedeniyle anonim şirkete ilişkin riskin erken saptanması ve yönetilmesi hakkındaki TK 378 [TK 625/1-(e)], finansal tablolar ve yıllık raporlarla ilgili TK 514-518 [TK 625/1-(f), ayrıca TK 610], sermaye kaybı ve borca batıklığa yönelik TK 376-377 [TK 625/1-(h), ayrıca TK 633-634] hükümlerinin -mahiyetine uygun düştüğü ölçüde- limited şirket hakkında uygulanacağını ekleyelim.

¹²² Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 8-9, 539 dpn. 106.

¹²³ Hükmün ilk (ve sonuçta mevcut) haline yönelik haklı eleştiriler için ayrıca bkz. YİWİZ, Limited Şirketler, 256 ve dpn. 678.

^{JU} KENDİGELEN, İlk Tespitler, 539-540; MOROĞLU, 391; ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 702; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-34-(4) [karş. N. 22-39-(2)].

Her ne kadar inadde gerekçesinde buradaki sayımın sınırlı olduğu belirtilmişse *de*¹²⁵, aksine limited şirket müdürlerine yüklenen görevler TK625/1'de anılanlardan ibaret değildir¹²⁶. Zira bizatihi kanunun başkaca birçok hükününde müdürlere ilişkin görevlere açıkça işaret edilmiştir.

Ömek kabilinden olmak üzere bu bağlamda müdürler hakkındaki tüçhan hakkının kullanımı için ortaklara süre verilmesi (TK 591/3), bakiye sermaye borçlarının (TK 585/1-c.2, 481 vd.), ek ödeme yükümlülüğünün (TK 603/5) ve haksız yere alınan kar payının iadesinin (TK 611) ortaklardan istenmesi, ortakların bilgi taleplerinin karşılanması (TK 614), borca batık şirket için mahkemeden konkordato talep edilmesi (TK 634, 376/3, 377), çıkına davası açıldığının diğer ortaklara bildirilmesi (TK 639/1), birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemlerinin yürütülmesi (TK 145 vd., 166 vd., 185 vd.), keza kuruluş aşamasında şirketin (TK 586/2), ortak sayısının sonradan bire düşmesi halinde bu durumun (TK 574/2), esas sermaye paylarına yönelik devir ve diğer geçişlerin (TK 598/1) ve şirketin sona erdiğinin (TK 637) tescilini talep etme yükümlülükleri anılabilir (keza bkz. TK 198/1 ve 199).

Tüm bu düzenlemeler kapsamında limited şirket müdürlerinin, şirketin yönetimi için gerekli olan ve açıkça devredilemez nitelikte genel kurula bırakılan konular dışında kalan tüm olağan veya olağüstü işlemlerde yetkili olduğu sonucuna varılabilir.

Belirtelim ki şirketin yönetimi yetkisi sadece müdürlerden birine veya birkaçına tanınabileceği gibi, şirket sözleşmesinde açıkça öngörülmek kaydıyla seçilmiş veya atanmış müdür sıfatı taşıması gerekmeyen üçüncü kişilere de bırakılabilir [TK 577/1-(i), 625/1-(d)]. Bu bağlamda yönetim yetkisi tamamen devredilebileceği gibi, devir kısmen de gerçekleştirilebilir¹²⁷.

Bununla birlikte anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de yönetim yetkisinin devri açısından bir yandan müdürlere verilen vazgeçilmez ve devredilmez nitelikteki yetkiler dikkate alınmalı (TK 625/1), öte yandan da yönetim yetkisinin devredileceği üçüncü kişilerin seçiminde makul derecede özen gösterilmesi zorunluluğu ile yetki devrinin müdürlerin gözetim yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacağı [TK 625/1-(d), 644/1-(a), 533/2] göz ardı edilmemelidir. Ayrıca bu son olasılıkta en az bir ortağın (müdür sıfatıyla) şirketi yönetim hakkını (ve temsil yetkisini) haiz bulunmasının da şart olduğu unutulmamalıdır (TK 623/1-c.3).

¹²⁵ Keza gerekçeyi takiben aynı yönde PULAŞLI, Şerh, § 70 N. 50, 73; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 29, 29a.

¹²⁶ Bu yönde ayrıca bkz. BSK OR II-WATTERIROTH PELLANDA, Art. 810 N. 5.

¹²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 701 vd.

2-4-S

Mehaz isvBK 81J hükmünden -kısmen farklı ifadelerle- aktarılan ikinci fıkrada ise müdürlerin, aldıkları belirli kararları ve münferit sorunları genel kurulun onayına sunmasına ilişkin olarak şirket sözleşmesinde düzenleme yapılabileceği hükme bağlanmış¹²⁸; ancak genel kurulun vereceği bir onay kararının görevli ve yetkili olan müdürlerin sonunluluğunu ortadan kaldırmayacağı veya sınırlandırmayacağı da özel olarak vurgulanmıştır (TK 625/2)¹²⁹. Genel kurulun onayına sunulacak kararların veya sorunların şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmesi, başka bir ifadeyle somutlaştırılması *zorunludur*¹³⁰; bu bağlamda sınırları belirsiz genel tanımlar yapılması yeterli değildir.

Ayrıca kanun koyucunun özellikle gözettiği genel kurul ile müdürlere yönelik işlevler ayrılığı ilkesi dikkate alınmalı, bu nedenle devredilemez ve vazgeçilemez nitelikte müdürlere bırakılan yönetim alanına ilişkin kararların TK 625/2 uyarınca genel kurulun onayına sunulmasının mümkün olmadığı kabul edilmelidir¹³¹.

249

Esasen tamamen şirketin yönetimini ilgilendiren bu konu, sonuçlarını daha çok gündeme gelebilecek sorumluluk davası açısından gösterecektir. TK 625/2'de İsviçre hukukundan farklı olarak ayrıca BK'nın 51 ve 52. madde hükümleri saklı tutulmuş, bir anlamda sorumluluk halinde ödenecek tazminatın belirlenmesi aşamasında genel kurul tarafından onay verilmiş olmasının göz önünde bulundurulacağına açıkça işaret edilmiştir¹³¹. Bununla birlikte genel kurul tarafından verilen onay sorumluluk davalarına ilişkin genel kural uyarınca sadece

¹²⁸ Düzenlemenin anlamı, hüküm uyarınca işlevler ayrılığı ilkesinde "kırılma" gerçekleştiği ve müdürlere ait yetkilerin bir kısmının genel kurulun onayına bağlanarak sınırlandırılabilmesi yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-05; ayrıca genel kurulun onayına sunulabilecek kararlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-35/38; hükmün yanlış tercüme edildiği yönündeki bir tespit ile birlikte ŞENER, Limited Ortaklıklar, 664 vd.; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 748-749; keza KARAKILIÇ, Sempozyum, 453 vd.; YURTMAN, 475 vd.; EKŞİ, 69 vd.; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Kongre, 457 vd.; HAMAMCIOĞLU, 440 vd.

¹²⁹ Sorumluluk ile ilgili bu düzenlemenin haklı eleştirisi için bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 104-105.

¹³⁰ Örneklerle birlikte bu konuda bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-36.

¹³¹ Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-36; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 665; Doğrusöz Koşut, Kongre, 461; onaya sunulacak kararlar aracılığıyla genel kurulun yönetim üzerinde doğrudan etkide bulunmasına imkan tanındığı yönünde mehaz İsviçre hukuku için bkz. MEIER-HAVOZ/FORSTMOSER/SETHE, § 18 N. 109.

¹³² KENDİGELEN, İlk Tespitler, 540; benzer yönde ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-06; BİLGİLİDEMİRKAPI, 689; KARAKILIÇ, Sempozyum, 460; ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 668-670.

iç ilişkide, yani şirket ve ortaklar hakkında sonuç doğuracak¹¹¹, şirket alacaklılarının açabileceği sorumluluk davasına herhangi bir etkisi bulunmayacaktır.

Dolayısıyla müdürler aleyhine açılacak muhtemel bir sorumluluk davasında hakim, TK 625/2 uyarınca genel kuruldan alınan onay kararını tazminat miktarını belirlerken dikkate alacak (BK 51/1), hatta bu bağlamda tazminattan indirim yapabileceği gibi tazminatı tamamen de kaldırabilecektir (BK 52/1).

Şirket sözleşmesiyle öngörülen bir konunun genel kurulun onayına sunulması zorunluluğu dış ilişki bakımından ise müdürlerin temsil yetkisine herhangi bir etkide bulunmayacaktır. Dolayısıyla genel kurul onayının henüz alınmaması ilgili hukuki işlemin limited şirket adına yapılmasına engel oluşturmayacak ve karşı tarafın iyiniyetli olması kaydıyla işlem şirketi bağlayacaktır¹³⁴.

Son olarak ekleyelim ki toplam iki fıkradan oluşan bu maddeyle ilgili olarak gerekçede bir üçüncü fıkradan da söz edilmiş, giderek bu □nın sistemimizin gereği olduğuna vurgu yapılmıştır. Ancak gerek On-Tasanda, gerek Son-Tasarıda TK 625'e bir üçüncü fıkra eklenmiş değildir; hatta var olmayan bu fıkra için doğal olarak bir gerekçe de yazılmamıştır. Daha da ilginç mehaz İsviçre hukukuna ilişkin açıklamalarda TK 625'in kaynağı olan İsvBK 810 hükmünün üçüncü fıkrasının kanuna alınmadığından söz edilmektedir. Oysa TK 624/2 hükmü tam da İsvBK 810/3'ü karşılamaktadır. Gerekçede yer verilen bu açıklamalar dikkate alındığında, yapılan düzenlemenin bilinçli bir tercihi yansıttığı konusundaki şüphe artmaktadır¹³⁵.

250

3.3. Şirketin Temsili

Müdürler, limited şirketi iç ilişkide yönetmenin yanı sıra, dış ilişkide üçüncü kişilere karşı temsile de yetkili organ sıfatını haizdir.

251

m Nitekim genel kurulun onay verdiği bir iş nedeniyle doğan zararlar için sorumluluk davası açılmasının bir çelişkili davranış sayılacağından MK 2 engeline takılabileceği yönünde bkz. şirketin açacağı dava açısından BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 427; keza (TK 553/3 hükmünün de uygulanabileceği yönündeki ek ile birlikte) Doğrusöz Koştrr, Kongre, 462-463; karar lehinde oy kullanan ortakların açacağı dava açısından bu yönde AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 437; hem olumlu oy kullanan ortak hem de şirket açısından aynı yönde İ-ARAKILIÇ, Sempozyum, 460-461; YURTMAN, 495 vd., 499 vd.; HAMAMCI-OĞLU, 460, 462; keza mehaz İsviçre hukuku bakımından verilen onayın mevcut şartlara göre ibra anlamına gelebileceği konusunda bkz. Botschaft 2001, 3213; MEIER-HAVOZ/FoRSTMoseR/SeTHE, § 18 N. 131; BSK OR 11-WAnERIRoTHPELLANDA, Art. 811 N. 17.

m Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3213-3214.

m KENDİGELEN, İlk Tespitler, 540; benzer tespitler için bkz. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N.40.

işte kanun koyucu bu temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlarının yanı sıra, imzaya yetkili olanların belirlenmesi ile bunların tescil ve ilanı konusunda, eTK 542/1'de olduğu gibi anonim şirket hükümlerine (Ti(370-373) toptan yollama yaparak, bu hükümlerin kıyasen uygulanacağını belirtmiştir¹¹⁶.

Genel nitelik taşıyan bu yollama nedeniyle eTK 544 'te düzenlenen imza şekline paralel bir hüküm öngörülmesine haklı olarak artık gerek görülmemiş ve bu konuda da anonim şirkete ilişkin TK 372'nin uygulanması benimsenmiştir.

Öte yandan her ne kadar maddenin kenar başlığında temsil yetkisinin "*sınırlandırılmasından*" söz edilmiş ise de, madde numarası gösterilmeden yollama yapılan TK 371'in kenar başlığında temsil yetkisinin sınırlandırılmasından değil, "*sınırları*"ndan bahsedilmiştir. Kaldı ki limited şirket müdürlerinin temsil yetkisinin sınırlandırılması TK 629'da değil, bir sonraki madde olan TK 630'da düzenlenmiştir. Bu nedenle hatalı olan bu kenar başlığının düzeltilmesi gerekir¹³⁷.

252

Dolayısıyla temsil yetkisi ile ilgili olarak anonim şirket yönetim kurulu hakkındaki açıklamalar, limited şirket müdürleri açısından da aynen geçerlidir. Burada sadece birden fazla müdürün varlığı ve şirket sözleşmesinde aksine bir düzenlemenin öngörülmemiş olması halinde, müdürler tarafından şirketi temsil yetkisinin ancak çift imza ile kullanılabilmesine [TK 370/1; ayrıca bkz. TK 586/3-(d) ve 587/1-(1); karşı. münferit temsili benimseyen İsvBK 814/1]¹³⁸, ayrıca temsil yetkisinin tamamen içlerinden birine veya birkaçına, hatta atanmış veya seçilmiş müdür sıfatını haiz olmayan üçüncü kişilere de bırakılabileceğine¹³⁹ [ayrıca bkz. TK 587/1-(h)], ancak bu son olasılıkta en az bir ortağın (müdür sıfatıyla) şirketi (yönetim ve) temsil yetkisini haiz bulunması-

¹³⁶ Limited şirket özelinde ayrıntılı bilgi için bkz. KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 121 vd.; temsil yetkisi müdürlere ait olduğundan bir davada yeminin de bu kişilere verdirilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay HGK'nın 09.04.1997 tarih ve 67/320 sayılı karar (YasaHD 1988, 509-5J J; özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 4 78-479).

¹³⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 543 dpn. 114.

¹³⁸ Birçoğu yerine bkz. KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 121 vd.; ayrıca YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 111-113; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 685 vd.; Çeoi, Limited Şirketler, 163; eTK açısından da aynı yönde bkz. KARAYALÇIN, 3 75; CERRAHOĞLU, 173 (karş. 1 63-164); ARSLANLI DOMANIÇ, 606-661; bununla birlikte karşı. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 251 dpn. 126; keza "kanuni düzende birlikte temsil demek -kural olarak- bütün ortakların limited ortaklığı birlikte temsil etmeleri, birlikte imza atmaları" anlamını taşıdığından söz eden POROYITE İD NALPIÇAMOĞLU(2010), N. 1719a.

¹³⁹ Bu yönde bkz. YILÖZ, Limited Şirketler, 261; ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 701 vd.

010 şart olduğuna {TK 623/1-c.3, 370/2) işaret etmekle yetineli. Bu bağlamda ortaklardan en az birine münferit temsil yetkisi verilmeli. Kaydıyla, ortak olmayan müdürlere de şirketi tek başına temsil yetkisi tanınabilecektir¹⁴⁰.

Mehaz İsviçre hukukunda ise mutlaka bir ortağa değil, sadece müdürlerden birine şirketi temsil yetkisi verilmesi zorunlu kılınmış (İsvBK 814/2), hatta bu açıdan birlikte temsil dahi yeterli görülmüştür. İsviçre hukukunun aksine özden organ ilkesini tamamen terk etmeyi hedefleyen, bu nedenle seçilmiş organ sistemini benimseyen Türk hukuku bakımından da isabetli olan tercihin en azından ortaklardan birine değil, sadece atanmış veya seçilmiş müdürlerden birine temsil yetkisi verilmesi yönünde olması gerektiği evleviyetle söylenebilir.

Ne var ki TK 586/3-(d) uyarınca "*şirketin ne suretle temsil edileceği*"nin tescil başvurusunda gösterilmesinin arandığı gibi, ayrıca TK 587/1-(1) uyarınca "*temsil yetkisinin kullanılma şekli*"nin de ticaret siciline tescil ve ilan edilmesinin zorunlu olduğunu, dolayısıyla en azından kuruluş aşamasında kimlerin ve ne şekilde şirketi temsile yetkili olacaklarının belirlenmesinin gerektiğini¹⁴², TK 370/1'de öngörülen çifte imza kuralının daha çok sonradan birden fazla müdür tayin edilmesi ve temsil yetkisinin kullanılma şeklinin belirlenmemesi olasılığında uygulama alanı bulabileceğini belirtelim.

Bu arada çifte imza kuralının sadece şirketin aktif temsili bakımından aranacağını, buna karşılık pasif temsil açısından ise (bkz. TK 218/1) her bir müdürün şirketi münferiden temsil yetkisini haiz olduğunu da hatırlatalım.

Bu maddede ayrıca tek ortaklı limited şirketlere yönelik olarak, anonim şirkete ilişkin TK 371/6 hükmüne paralel bir düzenleme öngörülmüş ve şirketin kimin tarafından temsil edildiğinden bağımsız olarak, tek ortakla şirket arasında yapılan sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekilde yapılması şartına bağlanmıştır¹⁴³. Ancak bu zorunluluk piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlerde uygulanmayacaktır (TK 629/2)¹⁴⁴. Bu bağlamda özellikle, madde gerekçesinde

"" Aksi yönde karşı. EKŞİ, 101.

ui Botschaft 2001, 3216.

ui Bu tespit için bkz. YILDIRIM, MÜDÜRLÜK HUKUKİ DURUMU, 112.

UJ Tek ortağın şirket ile yapacağı sözleşme açısından yazılı şeklin tek başına yeterli olmayacağı, ayrıca aleniyetin sağlanması için sözleşmenin ticaret siciline tescil edilmesi şartının da aranması gerektiği yönünde bkz. MOROĞLU, 391

m TK 629/2-c.2'ye yönelik farklı bir düzenleme önerisi için bkz. MOROĞLU, 391.

253

254

255

de belirtildiği üzere şirketi ve üçüncü kişileri zarara uğratma tehlike • 81
bulumnayan olağan işlemler hükmün kapsamı dışındadır.

Ne var ki TK 629/1'de yapılan yollamanın kapsamına girdiği te-
reddütsüz olan TK 371/6'ya paralel bir düzenlemenin neredeyse aynı
ifadelerle TK 629/2'de bir kez daha öngörülmesinin, böylece gereksiz
bir tekrara sebebiyet verilmesinin kanun yapma tekniği açısından isa-
betli olmadığı da eklenmelidir.

4. YÜKÜMLÜLÜKLERİ

4.1. Genel Olarak

256 Limited şirket müdürlerinin yükümlülükleri başta müdürlere tah-
sis edilen bölümde (TK 623 vd.) olmak üzere TK'nın çeşitli maddele-
rinde hükme bağlanmıştır. Bu konudaki düzenlemeye yakından bakıl-
dığında bir kısmının anonim şirket yönetim kurulu üyelerine yönelik
düzenlemeden kısmen farklı bir içeriği haiz olduğu (TK 626,627,613
614), bir kısmında ise anonim şirket hükümlerine doğrudan yollam □
yapılmasının tercih edildiği [TK 644/1-(b), 395/2] görülecektir. Bu
nedenle benzerlik arz eden yükümlülüklerde anonim şirket yönetim
kurulu üyelerine yönelik açıklamaların limited şirket müdürleri hak-
kında da geçerli olduğuna işaret etmekle yetinilmiştir.

Bu arada "yükümlülük" ve "borç" kavramlarının kanun koyucu
tarafından aynı anlamda kullanıldığına işaret edilmelidir. Nitekim TK
626'nın kenar başlığında "*bağlılık yükümü*" denilmiş olmasına kar-
şın, terim madde içinde "*bağlılık borcu*" olarak ifade edilmiştir (keza
bkz. TK 369 ve YürK 25/2).

257 Kanunen öngörülen bu yükümlülüklerle aykırılık müdürlerin,
başta limited şirkete karşı olmak üzere hukuki sorumluluğuna yol
açabileceği gibi, doğrudan uğranılan zararlar için ortaklar ile şirket
alacaklılarının tazminat taleplerine muhatap olmalarına da sebebiyet
verebilir [TK 644/1-(a), 553 vd.]. Bu durumun aynı zamanda müdürün
görevden alınması veya yetkilerinin sınırlandırılması için bir gerekçe
oluşturabileceği de şüphesizdir (TK 630).

4.2. Özen Yükümlülüğü

258 Müdürlerin özen yükümlülüğü hakkında özel bir hükme yer ver-
meyen eTK döneminde ancak sorumluluğa ilişkin yapılan yollama-
lardan hareketle dolaylı da olsa bir özen ölçüsüne ulaşılabiliyordu.

us Nitekim bkz. ARSLANLI DOMANIÇ, 792; POROYFİKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1726a;
keza KARAYALÇIN, 364.

Kanun koyucu bu eksikliği gidermek amacıyla müdürlerin özen yükümlülüğünü TK 626/1'de açıkça yasal düzenlemeye kavuşturmuştur. Bu hükme göre gerek müdürler, gerek şirketin yönetimi ile görevlendirilen diğer kişiler görevlerini yerine getirirken gerekli "tüm özeni" göstermek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlüdürler.

Belirtelim ki TK 626/1'de müdürlerin yanı sıra "yönetimde görevli kişiler" anılarak, özellikle müdür sıfatını haiz olmamakla birlikte yönetim ve temsil yetkisi kendilerine devredilen üçüncü kişiler de aynı özen ölçüsüne tabi tutulmak istenmiştir.

İlgili fıkra da ayrıca şirketler topluluğuna ilişkin "TK 202 ila 205" hükümlerinin saklı olduğuna işaret edilmiştir. Ne var ki burada saklı tutulması gereken hükümler tıpkı TK 369/2'de olduğu gibi "TK 203 ila 205", hatta daha doğrusu "TK 203 ve 205" olmalıydı¹⁴⁶.

Esasen bu düzenleme anonim şirket yönetim kurulu üyeleri için öngörülen TK 369 ile oldukça benzer içeriktedir. İki düzenleme arasındaki yegane fark TK 369/1'de "*tedbirli bir yöneticinin özeni*" şeklinde bir ölçü benimsenmişken, 626/1'de bu kez ölçünün "*tüm özen*" şeklinde ifade edilmesidir¹⁴⁷. Her iki hükmün gerekçesi dikkate alındığında kanun koyucunun gerek anonim gerek limited şirkette yöneticiler için nesnel (objektif) bir özen yükümü öngörmeyi hedeflediği sonucuna varılması kaçınılmazdır. Ne var ki ölçüyü vurgulamak için farklı mehazlardan hareketle (AlmPSOK 93/1; İsvBK 812/1¹⁴⁸, keza İsvBK 717/1) farklı kavramlar kullanılmıştır. Kanaatimizce her iki kavram da sonuçta aynı amaca yöneliktir¹⁴⁹. Bu nedenle anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin özen borcu hakkındaki açıklamalar limited şirket müdürleri için de geçerlidir.

259

Şüphesiz müdürlerin özen borcuna yönelik özel bir düzenleme öngörmek yerine, diğer birçok konuda olduğu gibi anonim şirkete ilişkin TK 369 hükmüne yollama yapılması, gündeme gelebilecek

¹⁴⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler 541 dpn. 109 ve 260 dpn. 82; aynı yönde BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 428; karşı. AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 437; PULAŞLI, Şerh, § 70 N. 88.

^m KENDİGELEN, İlk Tespitler, 540-541 dpn. 107.

ⁱⁱⁱ İsvBK 812/1 ve 717/1'de objektif özen ölçüsünün benimsendiği yönünde bkz. BSK OR II-WAITERIROTH PELLANDA, Art. 812 N. 4, 5.

¹⁴⁹ Benzer tespitler için bkz. PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 51c; ayrıca sonuç olarak aynı yönde TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, N. 22-53 ve 53a; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 754; keza TK 644/1-(a)'da sorumluluk ile ilgili yapılan yollamanın özen borcuna ilişkin TK 369 hükmünü de kapsayacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 329-330; bu açıdan bkz. ve TK 623/1'deki ifadenin daha dar bir özen ölçüsüne işaret ettiği yönünde karşı. YILDIZ, İTicÜ-SBD 2013, 68-70.

muhtemel yorum sonuñlnnm da daha baştan engelleyecek isabetli bir tercih olurdu.

4.3. Baēlılık (Sadakat) Yüklümlülüēü

260

. T□. □26/3'te, ortaklar için TK 613/2'de düz cnlcnen baēlılık yü□ünüñün, müdürler aēısından da aynen geçerli olduēu hükme bağ)anmıřtır¹⁵⁰. Anılan düzenleme uyarınca ortakların yanı sıra rnu. dür)cr de. şirketin çıkarlarını zedeleyecek davranışlardan kaçınmak zorundadırlar. Bu bağlamda özellikle müdürlerin, kendilerine özel bir nıcnfaat saēlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemleri yapmaları yasaklanmıřtır¹⁵¹. Sadakat yüklümlülüēü çatışan menfaatlerin varlıēı halinde müdürün, şirketin menfaatini (kendisi, hakim ortak gibi) diēer tüm ilgililerin menfaatinden üstün tutmasını¹⁵², bu bağlamda ortaklıēa zarar verecek davranışlardan kaçınmasını gerektirir (ayrıca bkz. Kn. 576 vd.). Baēlılık yükümlüğüne ilişkin TK 626/1 hükmü, TK 369/1'de yapılan düzenleme ile neredeyse ayniyet tařıdıēından bu konuda da anonim şirket yönetim kurulu üyelerine yönelik açıklamalar limited şirket müdürleri için de geçerli olacaktır.

Rekabet etmeme yüklümlülüēü gibi baēlılık yüklümlülüēü de diēer ortakların tümünün yazılı onayı veya şirket sözleşmesinde öngörölmek kaydıyla genel kurulun vereceēi bir izin kararı ile kaldırılabilir [TK 613/4, 621/1-(g)]¹⁵¹.

4.4. Sır Saklama Yüklümlülüēü

261

Kanun koyucu, şirketin sırlarını saklamaya yönelik yüklümlülüēü, baēlılık yüklümlülüēünün bir göröñümü olarak kabul etmiş ve bu nedenle konuyu ortaklara yönelik "[b]aēlılık yüklümlülüēü" kenar

¹⁵⁰ Baēlılık yükümlüğüne ilişkin yapılan düzenlemenin yetersiz olduēu yönünde bkz. ÇA.MOēLU, Limited şirketler, N. 330 (her ne kadar yazar çözüm olarak anonim şirkete ilişkin TK 369/1'in limited şirket müdürleri hakkında da uygulanması gerektiēini belirtmekle yse de, anılan hüküm ile TK 626/1 'in baēlılık yükümlüğüne yönelik ifadeleri neredeyse birbirinin aynıdır).

¹⁵¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 66 vd.; ayrıca İK.ARAKLIÇ, Rekabet Yasaēı, 47 vd.

¹⁵¹ Bu bağlamda bkz. şirketle menfaat çatışması olan bir müdürün şirketin davacı olduēu bir davadan feragat etmesinin dürriistlük kuralı gereēi geçersiz olduēu, feragat için genel kurul veya müdürler kurulu karar alınması gerektiēi yönünde Yargıtay HGK'nın 13.02.2020 tarih ve 2017-21/142 sayılı karar, N. 23 vd. özellikle 28 ve 30; benzer bir yaklaşım için ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 01.06.2015 tarih ve 5707/7420 sayılı karar.

¹⁵¹ TK 613/4 'te kullanılan "esas sözleşme" ve genel kurula ilişkin "onay karar" kavramlarının isabetli olmadıēı yönünde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 52 1 dpn. 68 ve 69.

başlığı altında, TK 613/ 1 'de düzenlemiştir'". Ne var ki sır saklama yükümlülüğü, bağlılık yükümlülüğünün aksine (TK 613/4), şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile kaldırılamayacağından (TK 613/1), esasen bağımsız bir yükümlülük olarak da değerlendirilebilir¹⁵⁵.

Zaman içinde değişebileceğine vurgu yapılarak şirket sırrı kavramına yönelik bir tanım vermekten özel olarak kaçınılmış ve kavramın sınırlarının ancak öğreti ve içtihatlarla belirlenebileceğine madde gerekçesinde işaret edilmiştir.

Aynı zamanda ortaklar da sır saklama yükümlülüğüne tabi tutulduğundan, hüküm özellikle ortak sıfatını haiz olmayan müdürler açısından anlamlıdır (TK 626/3, 613/1). Bu arada anılan yükümlülüğün bir ölçüde süreklilik arz ettiği, dolayısıyla ortak veya müdür sıfatının yitirilmesinin, sır saklama yükümlülüğünün de sona ermesi sonucunu doğurmayacağı göz ardı edilmemelidir¹⁵⁶ (bu konuda ayrıca bkz. Kn. 587).

262

4.5.Şirketle Rekabet Etmeme Yükümlülüğü

Rekabet yasağı konusunda TK 626/2'de, eTK 547 hükmüne kıyasla genel bir düzenleme yapılmış, bu anlamda yasak kapsamında yapılamayacak işlemleri saymak yerine, yalnızca müdürlerin şirket ile rekabet oluşturan bir faaliyette bulunamayacakları yönündeki ifade ile yetinilmiştir. Esasen aynı zamanda bağlılık yükümünün özel bir görünümü olan rekabet etmeme yükümlülüğü sayesinde, müdürlerin bu sıfatları nedeniyle elde edecekleri bilgileri kötüye kullanmaları engellenmek ve limited şirket korunmak istenmiştir. Ayrıca bu yükümlülüğe muhatap müdürler açısından ortak olan veya olmayan şeklinde bir ayırım yapılmamış (karş. eTK 547), ortak sıfatından bağımsız olarak bütün müdürler şirket ile rekabet etme yasağına tabi tutulmuştur. Dolayısıyla rekabet yasağına muhatap olmak açısından sadece müdür sıfatını haiz bulunmak yeterlidir; ayrıca ortak olup olmamak, temsil yetkisine sahip bulunup bulunmamak önemli değildir.

263

Her ne kadar madde gerekçesindeki açıklamalarda Türk hukukunda mehz İsviçre hukukundan farklı olarak rekabet yasağının emredici nitelikte olmayan kanuni bir yasak olarak kabul edildiği ileri

¹⁵⁵ Kenar başlığa yönelik eleştirel bir değerlendirme için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 251 dpn. 66.

¹⁵⁶ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 69 vd.; ayrıca KARAKLIÇ, Rekabet Yasağı, 66-68.

¹⁵⁷ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 756-757.

sfüiUmilş ise de 1svBK 8 t 2/3'te yer alan dUzcnlcmc, TK 626/2'de getirilenden hiç de farklı değildir¹⁵⁷.

26.f

Bu Arada yasağın müdi.lı sıfatının devamı süresince geçerli of. duğunu, bu sıfatın sona ennesi ile birlikte yasağın da kalkacağını, dolnyısıyla şirketin menfaatlerini korumak amacıyla görevi sona eren müdirlerin belirli bir si.lre ile daha sözleşmeye dayalı bir rekabet ya. sağına tabi tutulmasının isabetli olacağını belirtelim¹⁵⁸.

265

Öte yandan rekabet yasağının şirket sözleşmesi ile kaldırılaj. Jeceği açıkça öngörüldüğü gibi, diğer tüm ortakların yazılı izni veya genel kurul tarafından verilecek bir onay (izin) kararı¹⁵⁹ ile de müdür. lerin rekabet yasağından muaf kılınabilecekleri kabul edilmiştir (TK 626/2). Genel kurula tanınan yetki kapsamında alınacak izin karan ise TK 621/1'de öngörülen ağırlaştırılmış (çifte) nisaba tabidir [TI(621 /I-(g)]¹⁶⁰.

Ancak gerek şirket sözleşmesiyle gerek genel kurul kararıyla ve. rilecek iznin genel ve soyut bir nitelik taşımaması gerekir. Zira rekabet etmeme yükümünden muaf kılınacak müdürlerin kişilikleri önem taşıdığından, kimliği henüz bilinmeyen müdürler için genel bir izin verilmesinin mümkün olmadığı kabul edilmelidir¹⁶¹ (bununla birlikte ortaklar açısından ayrıca bkz. Kn. 601).

266

Ne var ki kanun koyucu eTK'da olduğu gibi TK'da da, rekabet yasağına aykırılık halinde uygulanacak yaptırımları, yaptırımı seç. ineye yetkili organı ve zamanaşımı süresini özel olarak düzenlemeyi ihmal etmiştir. Kanun koyucunun suskunluğu soruna yönelik olarak öğretide tartışmalara ve birçok görüşün dile getirilmesine neden ol.

¹⁵⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 541 dpn. 111; aynı yönde PULAŞLI, Şerh, § 70 N. 92; Puuş. LI, Genel Esaslar, § 37 N. 52.

¹⁵⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 211-215.

¹⁵⁹ TK 626/2'de kullanılan genel kurula ilişkin "onay karan" kavramının isabetli olmadığı yönünde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 521 dpn. 69; bu konuda ayrıca bkz. I<Arıwa- uç, Rekabet Yasağı, 246.

¹⁶⁰ Esasen kanunda öngörülen ağırlaştırılmış nisapların şirket sözleşmesiyle hafifletilmesinin mümkün olmamasına rağmen (bkz. Kn. 177), bu konuya yönelik yetersayının şirket sözleşmesiyle hafifletilebileceği yönünde aksine bir yaklaşım için bkz. ve karş. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 92; keza karş. izin kararı için TK 620'de öngörülen basit nisabın uygulanacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 33 l.

¹⁶¹ Bu yönde bkz. anonim şirket yönetim kurulu üyeleri açısından AYDOĞAR-ı, Rekabet Yasağı, 105, 107-108; limited şirket müdürleri açısından YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 90, 92; rekabet yasağının şirket sözleşmesi ile kaldırılması açısından ayrıca bkz. ve karş. Botschaft 2001, 3162, 3214; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 765; KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 249-250.

*muştur*¹⁶¹. Müdürlerin sorumluluğu hakkında yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeye yollama yapılmasından [TK 644/1-(a); eTK 556] hareketle, tüm bu konularda anonim şirkete ilişkin TK 396'nın (eTK 335'in) kıyasen uygulanması gerektiği görüşü öğretide daha çok taraftar *bulmuştur*¹⁶³. Her ikisinin de birer sermaye şirketi olmasından ötürü esasen şirketin yönetimi ve temsili konusunda rekabet yasağına muhatap olanların çevresi ile rekabet yasağının kapsamı da buraya dahil edilebilir¹⁶⁴. Bu çerçevede yönetim kurulu üyelerinin rekabet yasağına ilişkin açıklamaların limited şirket müdürleri açısından da geçerli olacağı söylenebilir¹⁶⁵.

Burada limited şirkete özgü olarak ayrıca rekabet etmeme yükümlüne aykırı davranmanın, ortak olan müdürün haklı sebeple *azline*¹⁶⁶

¹⁶¹ Bu görüşler hakkında topluca bkz. AYDOĞAN, Rekabet Yasağı, 143 vd.; YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 93 vd.; eTK döneminde özellikle yaptırımlar ve zamanaşımı açısından farklı bir yaklaşım için bkz. ARSLANLILDOMANİÇ, 681-682, 686; keza yollama yapılmaması nedeniyle genel hükümlere göre tazminat istenebileceğinden söz eden POYFİKİNALP/ÇAMOĞLU (2010), N. 1726.

¹⁶² Bu yönde bkz. AYDOĞAN, Rekabet Yasağı, 144, 147 ile orada dpn. 275 ve 283'te anılan diğer yazarlar; ayrıca CERRAHOĞLU, 175; AYHAN, 114-115; YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 94; ÇEBİ, Limited Şirketler, 147-148; yaptırımlar konusunda kollektif şirkete ilişkin TK 231 hükmünün de kıyasen uygulanabileceği görüşü ile birlikte İÇ, Rekabet Yasağı, 325, 376; rekabet yasağının ihlali dolayısıyla elde edilen karın, yani menfaatin de istenebileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 01.07.2020 tarih ve 2019-5002/3405, 17.06.2020 tarih ve 2019-3096/2962 ile 17.12.2014 tarih ve 13881/19954 sayılı kararları; keza yasağa aykırılık aynı zamanda şirketin kişilik haklarının zedelenmesine yol açmışsa manevi tazminat dahi talep edilebileceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 18.11.2020 tarih ve 716/5165 sayılı kararı; bununla birlikte karşı. bu konuda artık genel hükümlerin uygulanacağı yönünde EKŞİ, 127; ayrıca yaptırımlar ve zamanaşımı açısından farklı bir yaklaşım için TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-54; müdürlerin sorumluluğu hakkında genel sorumluluk hükümlerinin (TK 553 vd.) uygulanacağı görüşünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 771; ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 331.

¹⁶⁴ Rekabet yasağının kapsamı ile ilgili olarak bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 761-762; ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 331; bununla birlikte karşı. limited şirketin şahıs şirketlerine özgü nitelikleri de bünyesinde barındırmasından hareketle rekabet yasağının kapsamı konusunda kollektif şirkete ilişkin TK 230/1 hükmünün kıyasen uygulanması gerektiği yönünde İÇ, Rekabet Yasağı, 300.

¹⁶⁵ Limited şirket özelinde güncel ve ayrıntılı bilgi için bkz. İÇ, Rekabet Yasağı, 103 vd.; tazminat davasının ortak değil, sadece şirket tarafından açılabilmesi yönünde ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.04.2017 tarih ve 2016-7578/2119 ile 24.02.2014 tarih ve 2013-14242/3337 sayılı kararları.

¹⁶⁶ Nitekim bkz. şirket zarar etmese dahi rekabet yasağına aykırılığın azil için bir haklı sebep oluşturacağı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 06.03.2019 tarih ve 2017-4870/1855 sayılı kararı; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.06.2014 tarih ve 2119/11479 sayılı karar.

veaynı 7.lmıanda ortnk mildOr dahil yasağı ihlal eden ortakların ise haklı sebeple şirketten çıkarılmaların? vey□ □irketin feshine bir gerekçe oluştıtırabilcccginc ayrıca işaret cdılınclıdır.

4.6. Eşit işlem Yılkilnllllilgil

.26-

Kanun koyucu TK 357 ile anonim □ir□ett_e açık.ça öngörülen eşit işlcın ilkesine paralel bir düzenlemeyı, limited şirket bakımından da kabul etmiş, nitekim bu amaçla TK 627'de müdürlerin, ortaklara eşit şartlar altında eşit işlem yapmakla yükümlü olduklarını hükme bağlamıştır¹⁶. Bu yönüyle ilkenin her iki sermaye şirketinde de kabul gören ortak bir ilke olduğu, dolayısıyla buna yönelik anonim şirkete ilişkin açıklamaların lıEited şirket ?a□ımın?an da g□ç□rliliktaşıdığı rahatlıkla söylenebilir. üte yandan limited şirkette eşit işlem ilkesine çıkma hakkı ile ilgili olarak TK 639/3'te de ayrıca vurgu yapılmıştır. Müdürlerin eşit işlem ilkesine aykırı kararlarının ise TK 64411-(c) ?ükmünün yaptığı yollama uyarınca batıl olacağına [TK 391/1-(a)] **işaret** edilmelidir.

Ancak eşit işlem ilkesinden yararlanacak kişiler ortaklar ise de, bu ilkeye uymakla yükümlü kılınanlar sadece müdürler değildir. Aynı yükümlülük örneğin kararlar ile esas sermaye paylarının devrine onay veren¹⁶⁸, şirket sözleşmesi ile öngörülen rekabet yasağından veya bağlılık yükümünden ortakları ve müdürleri kurtaran genel kurul açısından da geçerlidir¹⁶⁹. Daha çok azlık konumundaki ortakları korumaya yönelik bu ilkeye aykırı genel kurul kararlarının ise iptal yaptırımına tabi tutulacağı şüphesizdir¹⁷⁰. Bu nedenle hükmün anonim şirkete ilişkin TK 357'ye paralel şekilde, yükümlülüğün muhatabını göstermeksizin kaleme alınması ya da limited şirket açısından birçok konuda yapıldığı gibi, eşit işlem ilkesine ilişkin olarak da doğrudan anonim şirketteki düzenlemeye yollama yapılması şüphesiz daha isabetli olurdu¹⁷¹.

- ¹⁶⁷ İlkeye aykırılık halinde uğranılan zararın doğrudan zarar olacağı ve bu nedenle ortak tarafından tazminatın kendisine ödenmesinin talep edilebileceği yönünde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 332.
- ¹⁶⁸ Bu konuda bkz. esas sermaye payının devrine onay verilmesi açısından eşit işlem ilkesine açıkça işaret eden, ancak devir tarihindeki şartların aynı olmaması nedeniyle farklı karar verilebileceğini hükme bağlayan Yargıtay 11. HD'nin 30.06.2020 tarih ve 2019• 5133/3333 sayılı karar.
- ¹⁶⁹ Genel kurulun da eşit işlem ilkesine uymakla yükümlü olduğu yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-04.
- ¹⁷⁰ Ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3215.
- ¹⁷¹ Madde gerekçesine yönelik bazı tespit ve eleştirilerle birlikte bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 542; eşit işlem ilkesinin anonim şirketten farklı düzenlenmesinin

4.7. Bilgi Verme Yükümlülüğü

TK 614/1 uyarınca müdürler, şirketin bütün işleri ve hesapları hakkında ortakların talep edeceği bilgiyi vermekle yükümlüdür. Limited şirkette bilgi alma ve inceleme bir yönüyle her bir ortağa tanınmış kişisel bir hak konumunda iken, diğer yönüyle de müdürler açısından bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu daha çok ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını ilgilendirdiğinden, gerekli açıklamaya ortakların hakları başlığı altında yer verilmiştir (bkz. Kn. 620 vd.).

Belirtelim ki bilgi verme talebi müdürler tarafından gereği gibi karşılanmayan ortak, sorunu öncelikle genel kurul gündemine taşıyacak, genel kurulun da bilgi verilmesini haksız yere engellemesi durumunda bu konuda artık başvurulacak mahkeme tarafından karar verilecektir (TK 614/2-3).

4.8. Şirkete Borçlanmama Yükümlülüğü

TK 644/1-(b) hükmünde TK 395/2'ye yapılan yollama uyarınca limited şirkette de "*müdürlerin [ve] yakınlarının*" şirkete borçlanması yasaklanmıştır. Ancak belirtelim ki hükümde sadece "*müdürlerin yakınlarının*" denilerek "ve" bağlacının eklenmesi unutulmuştur. Hükümün gerekçeye paralel bir şekilde "ve" bağlacı ile birlikte okunması *gerekir*¹⁷². Dolayısıyla anonim şirket yönetim kurulu üyelerine yönelik açıklamalar limited şirket müdürleri (ve yakınları) açısından da aynen geçerli olacaktır.

Ne var ki yapılan yollama sadece TK 395/2'nin birinci ve ikinci cümleleriyle sınırlı tutulduğundan, üçüncü cümlede hükme aykırılık halinde şirket alacaklıları için öngörülen, şirkete borçlanılan miktar kadar borçlanan kişileri doğrudan takip etme hakkına yönelik düzenleme limited şirkette uygulama alanı bulamayacaktır¹⁷³. Aynı şekilde cezai sorumluluğa ilişkin TK 562/5-(c) hükmüne yollama yapılmaması [karş. TK 644/1-(d)], borçlanma yasağına aykırılık halinde bir cezai yaptırım uygulanmasına da engel olacaktır¹⁷⁴.

eleştirisi için ayrıca bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 65 dpn. 236; aynı yönde tespit ve görüşler için bkz. AYHANIÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 438; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 429; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 550.

¹⁷¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 559 dpn. 445; KENDİGELEN, Notlu TTK, 207 dpn. 162; aynı yönde bkz. AYHANIÇAĞLAR/ÖZDAMAR, 439; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 429; ayrıca bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 695; karş. ÇEBİ, Limited Şirketler, 149).

m KENDİGELEN, İlk Tespitler, 560.

¹⁷² Bu konuda karş. cezai sorumluluktan söz eden BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 695.

2 71

Bu vesileyle hükmün limited şirkette sadece ortak olmayan rrin. dñrler ile ortak sıfatım taşımayan mñdñrlñrin !.'añınlañı hakkında uy. gulama alanı bulacağına, ortak sıfatını haız mudurler ile yakınlannı şirkete borçlanması açısından ise yine TK 644/1-(b)' de yapılan Yollañ ma uyannca bu kez TK 358 hükmünün uygulanacağına işaret edelim.

4.9. Şirketle İşlem Yapmama Yükümlülüğü

272

Öncelikle belirtelim ki mñdñrlerin şirketle işlm yapma yasağına yönelik limited şirkete ilişkin hükümlerde öze) bır düzenleme öngö. rñlmediğı gibi, anonim şirket hükümlerine de doğrudan bir yollama yapılmamıştır. Bununla birlikte Türk öğretisi anonim şirkette yönetirn kurulu üyelerinin şirketle işlem yapma yasağına ilişkin TK 395/J hükmünün limited şirket mñdñrleri hakkında da uygulanması gerek. tiğini hakh olarak kabul etmektedir¹⁷⁵. Bu yaklaşımın temel gerekçesi ise şirketle işlem yapma yasağının esasen şirket mñdñrlerinin temsil yetkisiyle yakından ilgili bir konu olması ve kanun koyucunun mñdñr. Jerin temsil yetkisinin kapsamı ile sınırları konusunda -kıyasen uygu. Janmak kaydıyla da olsa-TK 629'da anonim şirkete ilişkin hükümlere yollama yapmasıdır. Ayrıca şirketle işlem yapma yasağı limited şirket mñdñrleri için öngörñlen bağıllık borcunun da (TK 626, 613) doğal bir sonucudur. Dolayısıyla bu konuda da anonim şirket yönetim ku- rulu üyelerine yönelik açıklamalar limited şirket mñdñrleri açısından geçerli olacaktır.

73

Bununla birlikte anonim şirketten farklı olarak limited şirkette bağıllık (sadakāt) yükümlñlüğü ile bununla bağlantılı diğēr yükümlñ- lñklere ilişkfı iznin (veya onayın) genel kurul değıl ilke olarak ancak ortakJann tamamı tarafından yazılı olarak verilebileceğı (TK 626/2 ve TK 626/3 atfıyla TK 613/4), şirket sözleşmesinde öngörñlmek kaydıyla bu konuda genel kurulun yetkili kılınabileceğı [TK 616/2- (e), 626/2-c.3], böyle bir olasılıkta ise bu kez TK 621/1'de öngörñlen ağırlaştırılmış (çifte) nisabın uygulama alanı bulacağı [TK 621/1-(g)] göz ardı edilmemelidir¹⁷⁶.

175

Bu konuda ayrıntılı bir değıerlendirme için bkz. YILDIRIM, Mñdñrñn Hukuki Durumu, 72- 74; ayrıca hükmñn limited şirket mñdñrleri hakkında da kıyasen uygulanmasıge• relctiğı yönñnde bkz. UTUSOV, 238-239; TURANLI, 39; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 721, ÇEBİ, Limited Şirketler, 144-145; keza şirketle işlem yapma yasağı açısından aynı yör de (ve ayrıca çifte temsile ilişkin örnek bir içtihat olarak) bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.04.2021 tarih ve 2019-4245/3658 sayılı kararı; bununla birlikte mñdñrlerin sorumlu. luğı açısından aksi yönde karş. CERRAHOĞLU, 175 dpn. 69.

176

Tñm bu konularda bkz. YILDIRIM, Mñdñrñn Hukuki Durumu, 77, 79.

5. HAKLARI

Limited şirkette müdürlerin haklarını, örneğin TK 392 ve 394'te 274 olduğu gibi doğrudan düzenleyen bir hüküm yoktur. Bununla birlikte kamın koyucu müdürlerin haklarına bazı maddelerde dolaylı bir şekilde işaret ettiği gibi [TK 611, 616/1-(f)], bazı maddelerde de anonim şirket hükümlerine yollama yapmayı tercih etmiştir [TK 622, 644/1-(c)].

5.1. Kişisel Haklar

Bu açıdan ilk dikkat çekilmesi gereken husus limited şirketin ge- 275 rek yönetimi, gerek temsiline ilişkin hükümlerin müdürlere bir görev yüklediği veya yetki tanıdığı gibi, aynı zamanda onlara bir hak da bahsettiğidir. Nitekim bu kapsamda değerlendirilebilecek müdürlerin yönetime ilişkin devredilmez ve vazgeçilmez görevleri TK 625'te, temsil yetkisi ise anonim şirket hükümlerine yollama yapılmak suretiyle TK 629'da hükme bağlanmıştır (bkz. Kn. 243 vd.).

Özellikle limited şirkette birden fazla müdürün varlığı halinde 276 önem kazanan bilgi alma hakkı ise kıyasen uygulanmak kaydıyla anonim şirkete ilişkin TK 392'ye yollama yapılarak düzenlenmiştir [TK 644/1-(c)]¹⁷⁷. Dolayısıyla anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin bilgi alına hakkına ilişkin açıklamalar limited şirket müdürleri açısından da geçerli olacaktır.

Müdürlere tanınan bir diğer bireysel hak ise, genel kurul karar- 277 larına karşı iptal davası açabilmeleridir. TK 622'de yapılan yollama nedeniyle limited şirket müdürleri de, hem kurul olarak alacakları bir kararla, hem de kararların yerine getirilmesi kişisel olarak sorumluluklarını gerektirecek ise bireysel olarak, yani her biri ayrı ayrı genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkını haizdir [TK 466/1-(c) ve (d)].

Burada öğretilde dile getirilen bir diğer kişisel hak olarak görevi- 278 ni gereği gibi ifa eden müdürün şirket genel kurulundan ibra edilmeyi talep hakkına da işaret edilmelidir¹⁷⁸. Bu arada anılan hakkın hukuki sorumluluğu sona erdirmeye yönüyle aynı zamanda bir mali hak olarak da nitelendirilebileceğini belirtelim.

¹⁷⁷ Tasarının meclise sunulan metninde yer almayan, sonradan meclisteki görüşmeler sırasında metne eklenen bu yollamaya ilişkin önerge ve gerekçesi için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TİK, 741; ayrıca Tasarının bu konudaki eksikliğine işaret eden ve sorunun çözümü için isabetli bir şekilde TK 392'ye mutlaka yollama yapılmasını öneren YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 54; bununla birlikte karşı. açık yollamaya rağmen hükmün limited şirkette kıyasen uygulanacağından söz eden TURANLI, 38-39.

¹⁷⁸ Bu konuda bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 56-57.

5.2. Mali Haklar

279

Her ne kadar müdürlerin mali hakları kanunda açıkça düzenlenmemişse de (karş. TK 394), ücret ve kardan pay almalarına iki ayrı maddede işaret edilmiştir. Nitekim bir yandan müdürlere ödenecek ücretin belirlenmesi TK 616/1-(f)'de genel kurulun devredilmez yetkileri arasında sayılırken¹⁷⁹, öte yandan da haksız alınan kar (kazanç) payının iadesi konusu TK 611'de müdürleri de kapsayacak bir biçimde hükme bağlanmıştır. Bu iki maddeden hareketle müdürlere mali hak olarak hem ücret hem de kardan pay (kazanç payı) verilmesinin zaten kanun koyucu tarafından kabul edildiği¹⁸⁰; öte yandan açıkça zikredilmese de TK 394 hükmü kıyasen uygulanmak suretiyle müdürlere, genel kurul kararıyla huzur hakkı ve ikramiye de ödenmesinin mümkün olduğu sonucuna vanlabilir¹⁸¹.

Huzur hakkı ve ikramiye bakımından aynı sonuca TK 616/1-(f) bendinde yer verilen "ücret" kelimesinin geniş yorumlanmasıyla da ulaşılabileceği düşünülebilir. Ne var ki TK 394'te ismen sayılan mali haklardan biri de ücret olduğundan [keza bkz. TK 408/2-(b)], diğer mali hakların ücret kapsamına sokulması kanaatimizce isabetli olmayacaktır¹⁸².

280

Malı haklar konusunda cevabı verilmesi gereken yegane soru, kazanç payına yönelik anonim şirkette geçerli olan esas sözleşmede öngörülme şartının [TK 339/2-(f)] ve kanunen belirli sınırlamalara tabi tutulmaya yönelik kuralın (TK 511) limited şirket müdürleri bakımından da uygulama alanı bulup bulmayacağıdır. Hem şirketi, dolayısıyla şirket alacaklılarını hem de azlık konumundaki ortakları korumak amacıyla anılan hükümlerin limited şirkette de kıyasen uygulanmasının yerinde olacağı söylenebilir¹⁸³.

Ayrıca en azından şirket sözleşmesinde öngörülme zorunluluğu açısından karın kuulanılması hakkında kanundan ayrılan düzenleme-

¹⁷⁹ Bu bağlamda şirket için emek ve mesai harcamayan bir müdüre genel kurul tarafından ücret takdir edilmemesinin eşitlik ilkesine aykırılık sayılmayacağı yönünde bkz. Yargıtay J.J. HD'nin 04.05.2015 tarih ve 1041/6272 sayılı kararı.

¹⁸⁰ Bu açıdan karş. Çımi, Limited Şirketler, 137.

Bu konuda ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-45.

¹⁸¹ Bu açıdan bkz. ve karş. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 740; ÇEBİ, Limited Şirketler, 137.

¹⁸¹ Kanuni sınırlama açısından bu yönde bkz. YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 50; HAMAMCIOĞLU, 476; keza şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasının zorunlu olduğu yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 22-45; ayrıca bkz. TURANLI, 39-40; ÇEai, Limited Şirketler, 137.

Ieri şirket sözleşmesine eklemek kaydıyla bağlayıcı kabul eden TK 577/1-(j) hükmüne de bir dayanak olarak başvurulabilir^{1m}.

Tüm bu tespitler kapsamında anonim şirket yönetim kurulu üyelerine ilişkin açıklamalar limited şirket müdürlerinin mali hakları açısından da aynen geçerli olacaktır.

6. TOPLANMASI VE KARAR ALMASI

Kanun koyucu müdürlerin toplanması ve karar alması bakımından 281 sadece yetersayıyı düzenlemek (TK 624/3) ve kararların geçersizliği konusunda anonim şirket yönetim kurulu kararlarının butlanına ilişkin TK 391 hükmüne yollama yapmakla [TK 644/1-(c)] *yetinmiş*¹⁸⁵, diğer konularda ise suskun kalmayı tercih etmiştir. Bu arada TK 644/1-(c) hükmünde bilgi alma hakkına ilişkin TK 392'ye yapılan atıf uyarınca, toplantıya çağrı konusunda TK 392/7 hükmü de ayrıca dikkate alınmalıdır.

Anılan hükümlere, dolaylı etkileri nedeniyle müdürler kurulu başkanının seçimi ve görevlerine ilişkin TK 624/1-2 ile sermaye şirketlerinde yönetim ve müdürler kurulu toplantılarının elektronik ortamda da yapılabileceğine ilişkin TK 1527/1 de eklenebilir.

Yapılan açık yollama uyarınca anonim şirket yönetim kurulu 282 kararlarının butlanına ilişkin açıklamalar limited şirket müdürleri tarafından alınan kararlar hakkında da aynen geçerli olacaktır.

Bu vesileyle müdürlerin kararlanna karşı kural olarak bir iptal davası açılmasının mümkün olmadığını, zira anonim şirket yönetim kurulu kararlarının iptaline yönelik özel düzenlemenin (TK 460/5) kayıtlı sermayeye izin verilmeyen limited şirket açısından uygulama alanı bulamayacağını, bununla birlikte istisnaen TK 155-156 hükümleri kapsamında müdürler tarafından alınan bir birleşme kararna karşı ise TK 192/2 uyarınca iptal davası açılabilceğini belirtelim.

Doğrudan öngörülen yegane düzenleme birden fazla müdürün varlığı halinde kararların çoğunlukla alınacağı ve eşitlik halinde müdürler kurulu başkanının oyunun üstün sayılacağıdır (TK 624/3-c.1-2). Bu arada şirket sözleşmesiyle müdürlerin karar almasına yönelik farklı bir düzenleme yapılması imkanına açıkça işaret edilerek, üstün oya 283

m Nitekim bu yönde YILDIRIM, Müdürün Hukuki Durumu, 48; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 741.

m Bu arada kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen yetersayıya uyulmaksızın alınan bir müdürler kurulu kararının yoklukla sakat olacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.10.2008 tarih ve 7002/11322 sayılı karar (özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 481).

ilişkin hükmün emredici olmadığına da vurgu yapılmıştır. Buna karşın ayrıca bir toplantı yetersayısı öngörülmediğinden, artık müdürlerin toplam sayısının göre belirlenecek karar nisabının şirket sözleşmesiyi: ağırlaştırılabılırsa de, hafifletilemeyeceği belirtilmelidir¹⁸⁶.

Oysa mehz İsviçre hukukunda da bir toplantı yetersayısı belirlenmemiş, ancak müdürler kurulunda kararların üye tam sayısının değil toplantıda kullanılan oyların çoğunluğuna göre alınacağı açıkça hükme bağlanmıştır (JsvBK 809/4). Bu nedenle TK'nın aksine bu hukuk sisteminde şirket sözleşmesinde daha ağır bir nisap (salt çoğunluk, ağırlaştırılmış çoğunluk ya da oybirliği) öngörülmediği sürece kararlar nispi çoğunluk ile alınabilecektir¹⁸⁷. Kanun koyucunun Türk hukuku açısından neden farklı bir çözümü benimsediği ise gerekçe de açıklanmış değildir.

İlginç olan, kanun koyucunun anonim şirket yönetim kurulu başkanına vermekten sakındığı üstün oyu, limited şirket müdürler kurulu başkanına açıkça tanınmasıdır. Oysa üstün oy hakkında limited şirkete ilişkin düzenlemede dile getirilen "*yönetim organındaki kilitlenmeyi çözen ve şirketi çalışabilir bir konumda tutan bir araç*" şeklindeki gerekçe anonim şirket bakımından da aynen geçerlidir¹⁸⁸.

Öte yandan limited şirkette ortaklara genel kurul kararlarının aksine [TK 577/1 -(e)] müdürlerin kararlarına yönelik (doğrudan) bir veto hakkı tanınmamıştır (bkz. Kn. 659). Bununla birlikte TK 625/2 uyanca müdürlerin aldıkları belirli kararları genel kurulun onayına sunmaları zorunlu kılınarak ve aynı zamanda onaya ilişkin genel kurul kararları bakımından ortaklar lehine bir veto hakkı öngörülerek dolaylı bir şekilde de olsa müdürlerin bazı kararlarının ortaklar tarafından veto edilmesi sağlanabilir¹⁸⁹.

284 Müdürler kurulu ilke olarak başkanın çağrısı üzerine toplanacaksa da, ayrıca her müdürün, kurulun toplantıya çağrılmasını başkandan yazılı olarak talep etmesi *mümkündür*¹⁹⁰ [TK 644/1-(c), 392/7].

285 TK 624'te öngörülen özel düzenleme ve yollama nedeniyle doğrudan uygulanacak TK 392/7 dışındaki anonim şirket yönetim

¹⁸⁶ Karar nisabının aynı zamanda hafifletilebileceği yönünde karşı. KAYAM., SÜHFD 2014, 96; keza karar nisabının müdürlerin toplam sayısına değil toplantıda verilen oylara göre belirleneceği yönünde karşı. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 734.

¹⁸⁷ Nitekim bkz. BSK OR 11-WATIERIROTH PELLANDA, Art. 809 N. 18.

¹⁸⁸ Bu yönde ayrıca bkz. BiçERİHAMAMCIOĞLU, MÜHFD 2011, 243.

¹⁸⁹ Botschaft 2001, 3209; keza bkz. BSK OR 11-WATIERIROTH PELLANDA, Art. 809 N. 18.

¹⁹⁰ Bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. İsviçre hukukunda şirket sözleşmesi veya iç yönergede çağrının kim tarafından yapılacağı düzenlenebileceği, bu hususta bir düzenleme bulunmadığı takdirde her bir müdürün toplantı çağrısı yapma hakkına sahip olacağı yönünde BSK OR 11-WATIERIROTH PELLANDA, Art. 809 N. 11a.

kurulu toplantılarına ilişkin hükümler, -mahiyetine uygun düştüğü ölçüde- müdürler kurulunun toplantıları hakkında da kıyasen uygulanmalıdır⁹¹. Bu bağlamda toplantı ve karar yetersayısı (TK 390/ 1) ile başkanın üstün oyunun bulunmaması kuralı (TK 390/4) hariç, özellikle temsilen ve vekil aracılığıyla oy kullanma yasağı (TK 390/2)¹⁹², sirküler karar (TK 390/4), kararların yazılıp imzalanması (TK 390/5) ve müzakerelere katılma yasağı (TK 393) konularında anonim şirket hükümlerine başvurulacaktır. Kararların geçersizliğine yönelik olarak ise zaten kanun koyucu anonim şirket hükümlerine açucça yollama yapmıştır [TK 644/ 1 -(c), 39 l]. Dolayısıyla tüm bu konularda anonim şirket yönetim kuruluna ilişkin açıklamalar limited şirket müdürler kurulu hakkında da geçerli olacaktır.

Nihayet limited şirkette sadece tek müdürün görevlendirilmiş olması halinde de, alınacak kararların geçerliliğinin "*yazılıp imza edilmiş olmaları*", başka bir deyişle yazılı bir tutanağa bağlanmaları şartına tabi olduğu belirtilmelidir (TK 390/5)¹⁹³.

286

7. SORUMLULUĞU

Kanun koyucu anonim şirkette hukuki sorumluluğa ilişkin, açıkça yollama dışında bırakılan halktan izinsiz para toplamaya yönelik TK 552 hariç, TK 549 ila 561 hükümlerinin limited şirket hakkında da uygulanacağını öngörmüştür [TK 644/1-(a)]¹⁹⁴. Dolayısıyla müdürlerin hukuki sorumluluğu hakkında da anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğuna ilişkin açıklamalar aynen geçerlidir¹⁹⁵.

287

Belirtelim ki yollama yapılan bu hükümler müdürlerin yanı sıra, kurucuların, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğunu da kapsamaktadır. Bu nedenle anılan hükümlerin müdür sıfatını haiz

^{191/91} Kıyasen uygulama gömüü ve bu konularda ayrıntılı bilgi için bkz. YİLDİRİM, Müdürün Hukuki Durumu, 142 vd.; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 730 vd.; ÇEBİ, Limited Şirketler, 191 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 337; ayrıca bkz. KAYAM., SÜHFD 2014, 89 dpn, 82, 92-93; TK 390/2 ve 393 açısından TURANLI, 38-39; keza İK.A.RAAMİETOĞLU, Şirketin Temsili, 214 vd., 225-226, 229 vd.; HAMAMCIOĞLU, 436 vd.; eTK açısından da benzer yönde bkz. POROYFİKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1719c.

¹⁹¹ Bu konuda bkz. ve karşı. BSK OR 11-WATTERIROTHPELLANDA, Art. 809 N. 18.

¹⁹¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 736; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, . 335.

¹⁹¹ Bununla birlikte karşı. TK 644/1-(a) hükmündeki "554 ila 561 inci maddeleri" ifadesini gözden kaçırarak, sorumluluk ile ilgili sadece TK 553 hükmüne yollama yapıldığını, bununla birlikte yollamanın diğer hükümleri de kapsamı gerektiğini belirten ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 339; takiben KAHYAOĞLU, 123.

¹⁹⁵ Ayrıca limited şirket özelinde bkz. YİLDİRİM, Müdürün Hukuki Durumu, 159 vd.; YİLOİZ, İTicÜ-SBD 2013, 61 vd.; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 786 vd.; ÇEBİ, Limited Şirketler, 207 vd.; keza uygulamayı da içeren bir inceleme için bkz. İAHYAOĞLU, 123 vd.

olmayan fiili yöneticiler ile kurucular ve tasfiye memurları hakkında da uygulanacağı göz ardı edilmemelidir.

288 Yapılan yollamanın kapsamına TK 557 hükmü de dahil olduğundan, müdürlerin sorumluluğu hakkında da farklılaşmış teselsül kuralı (TK 577) uygulanacaktır¹⁹⁶. Aynı şekilde geçerli bir yetki devri ile birlikte sorumluluğun da, seçim ve gözetimde özen yükümlülüğü hariç devredildiği kabul edilmelidir [TK 553/2, 625/1-(d)]¹⁹⁷. Bir fark. Jılık olarak sadece anonim şirket bakımından TK 479/3-(c) bendinde öngörülen aksine, limited şirkette ibra kararı açısından oy hakkında imtiyazın etkisini yitirmeyeceğine [TK 618/3-(c)] özel olarak işaret edelim (bkz. Kn. 140).

289 Cezai sorumluluk açısından ise, bu kez hukuki sorumluluğa ilişkin yollama kapsamındaki TK 549 ita 55 1 hükümlerine aykırılık haline yönelik olarak öngörülen TK 562/8-10'daki cezai yaptırımlar limited şirkette de aynen uygulama alanı bulacaktır [TK 644/1-(d)]¹⁹¹.

290 Organ olarak müdürlerin limited şirket adına yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçları hiç şüphesiz şirket nezdinde doğacaktır. Öte yandan kanun koyucu organın hukuki işlemlerinin yanı sıra diğer bütün fiillerinden de tüzel kişinin borç altına gireceğini kabul ettiğinden (MK 50/2), limited şirkette yönetim ve temsil organı konumundaki müdürlerin, görevlerini yerine getirirken işledikleri haksız fiillerden şirket sorumlu olacaktır (TK 632)¹⁹⁹. Unutmamak gerekir ki kusurlarının varlığı halinde organ üyeleri işledikleri haksız fiillerden ayrıca kişisel olarak da sorumlu tutulmuştur (MK 50/3)¹⁹⁰. Limited şirket ile kusurlu olan organ üyesi müdürün sorumluluğunun müteselsil olacağı ise şüphesizdir (MK 50/2-3)²⁰¹.

¹⁹⁶ Bu konuda karşı. hükme açıkça yollama yapılmadığı gerekçesiyle hükmün kıyasen uygulanması gerektiğinden söz eden KAYAM., SÜHFD 2014, 82.

¹⁹⁷ Nitekim bkz. TEKİNALP, Sennaye Şirketleri, N. 55-39-(5), bununla birlikte karşı. yetki devrine ilişkin TK 625/1-(d) hükmünün sorumluluk ile ilgili TK 553/2 hükmüne bir istisna oluşturduğu yönünde N. 22-34(4).

¹⁹⁸ Ayrıca cezai sorumluluğa ilişkin olarak TK 644'te yollama yapılması ihmal edilen hükümler hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 560; öte yandan TK'da öngörülen cezai sorumluluğa yönelik bir inceleme ve değerlendirilme yapmamakla birlikte, limited şirket müdürlerinin VUK'a dayalı cezai sorumluluğu hakkında bkz. EKŞİ, 164 vd.

¹⁹⁹ Örnek bir uyuşmazlık için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.07.2010 tarih ve 2008-13049/830-1 sayılı kararı (Batider 2010/4, 338-340; özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 487).

¹⁰⁰ Nitekim örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.11.2014 tarih ve 2013-18216/18514 sayılı kararı.

¹⁰¹ Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin ayrıca bkz. EKŞİ, 133-138.

Her ne kadar TK 632, ilk bakışta eTK 542/2'nin bir devamı gibi görünmekte ise de yeni eklenen saadete düzenlerin değil, şirketin yönetim ve temsil ile yetkilendirilen tüm kişilerin, bu arada kendilerinin temsil ve yönetim yetkisi tanınan ticari temsilci ile ticari vekilleri de, şirketle ilgili işlemlerinin yerine getirilmesi sırasında işledikten haksız fiillerden şirketin sorumlu olacağı ayrıca vurgulanmıştır¹⁰². Ne var ki limited şirkete yönelik yeni düzenlemenin eskisinin aksine, organ üyesi müdürler dışında iradi temsilcileri de kapsayan bir içeriğe büründürülmesi, haklı olarak haksız fiil Herde temsilin caiz olmadığı gerekçesine dayalı eleştiriyi de gündeme getirecektir.

Öte yandan anonim şirkete ilişkin TK 371/5 hükmünde olduğunun aksine, bu kez şirkete rücu hakkı tanınması konusunda TK 632'de açık bir düzenleme öngörülmemiştir. Esasen hüküm farklılığına yol açmamak için diğer birçok konuda olduğu gibi, limited şirkete haksız fiile dayalı sorumluluk konusunda da anonim şirkete ilişkin hükme (TK 371/5) yollama yapılması, şüphesiz yeterli olurdu¹⁰³. Hatta TK 629/1'deki yollamanın esasen TK 371/5'i de kapsadığı kabul edilebilir, böylece limited şirkete yönelik ayrıca bir düzenlemeye gerek olmadığı sonucuna dahi varılabilirdi.

Nihayet kamu alacaklarına²⁰, ilişkin olarak limited şirket müdürlerinin de, tıpla anonim şirket yönetim kurulu üyeleri gibi ilgili mevzuattan doğan ödevleri yerine getirmemeleri nedeniyle şirketten tahsil edilemeyen (ve tahsil edilemeyeceği anlaşılan) kamu borcundan dolayı şahsen sorumlu tutulduklarına işaret edelim (VUK 10; AATUHK mük. 35)²⁰⁵. Dolayısıyla bu konuda da anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket balamından da geçerli olacaktır.

Şirketin bir kamu borcunu kişisel malvarlığından ödeyen müdürün, asıl borçlu konumundaki limited şirkete rücu edebileceği ise her türlü tartışmadan uzaktır (VUK 10/3; AATUHK mük. 35/4).

8.EK: TİCARİ TEMSİLCİLER İLE TİCARİ VEKİLLER

Limited şirketin yönetim ve temsilinde görev alabilecek tacir yardımcılarını konumundaki ticari temsilciler ile ticari vekiller hakkın-

¹⁰¹ Bu konuda ayrıca bkz. BİLGİLİDEMİRKAĞI, 67 dpn. 236; hükmün sadece organ sıfatını haiz müdürler açısından uygulanabileceği yönünde karşıt görüşler, ŞENER, Limited Ortaklıklar, 726.

¹¹¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 547 ve dpn. 120.

¹¹¹ Kamu alacağı kavramı için bkz. YARALI, 116 vd.; ayrıca bkz. BİLGİLİDEMİRKAĞI, 24 vd.; AYAZ, 31 vd.

¹¹⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. BARLASS, 55 vd.; YARALI, 161 vd.; uygulamaya yönelik kararlarla birlikte ayrıca bkz. AYAZ, 54 vd., 87 vd.

da eTK'da olduğu gibi TK'da da özel bir hüküm öngörülmüştür-J1,1 **Nitekim TK 631/1'e** göre ticari temsilci ile ticari vekilleri atama --eTK 545'ten farklı olarak- bu kişilere tanınan yetkileri sınırlandı□e **hakkı** kanunen genel kurula tanınmıştır. Bununla birlikte bu tacir ya□ dımcıların atanması konusundaki yetki, şirket s_ö□leşmesinde açık;a öngörülmek kaydıyla pekala müdürlere bırakılabilir.

Bu arada eski düzenlemeden farklı olarak sadece "*bütün işletmeyi idare salahiyetini haiz olan ticari vekiller*"in değil, kendisine tanınan yetkiler ne olursa olsun bütün ticari vekillerin atanması konusundaki yetki de genel kurula verilmiştir. Ancak bu tercihin gerekçesi açıklanmadığı gibi, esasen tamamen yönetim alanına giren bu konuda genci kurula yetki tanınması, yeni düzenleme ile benimsenen organlara yönelik işlevler ayrılığı ilkesine de aykındır²⁰⁷.

293

Ticari temsilciler ile ticari vekilleri görevden almak (azletmek) konusunda müdürlere tanınan yetki ise eTK 545 'ten tamamen farklı bir şekilde düzenlenmiştir. Gerçekten birden fazla müdürün varlığı halinde ticari temsilci ve vekillerin görevden alınabilmesi müdürlerin bu yönde çoğunlukla alacakları bir karara bağlandığı gibi, TK 623 hükmünün kapsamına giren ticari temsilci ve vekiller bakımından ise müdürlere görevden alma konusunda bir yetki verilmemiştir (TK 63 1 /2). Dolayısıyla yeni düzenlemede müdürlere tanınan görevden alına yetlcisi, TK 623 kapsamına girmeyen ticari temsilci ve vekillerle sınırlandırılmıştır.

Burada TK 623'e yapılan yollama da ayrı bir tartışmayı bünyesinde barındırmaktadır¹⁰⁸. Zira TK 623 'te sadece müdürler düzenlenmiş ve bunları atama konusunda yetki genel kurula bırakılmıştır.

¹⁰⁶ Limited şirket özelinde ayrıntılı bilgi için bkz. KARAAHMETOĞLU, Şirketin Temsili, 250 vd.; bir limited şirkette kendisine yetki verilen kişinin ticari temsilci mi yoksa ticari vekil mi olduğunun belirlenmesinde başvurulacak kriterler için bkz. Yargıtay HGK'nın 05.01.2008 tarih ve 651/654 sayılı karar (özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 486-487); ayrıca bkz. Yargıtay 12. HD'nin 03.07.2018 tarih ve 2017-5549/7155 sayılı karar. eTK açısından ortak sıfatını haiz olmayan müdürün de yalnızca ticari temsilci sayılabileceği yönünde bir yaklaşım için bkz. KARAYALÇIN, 362; ayrıca ARSLANLı!Dm.tA-NİÇ, 662; buna karşılık ortak olmayan müdürün de organ sayılması gerektiği yönünde bkz. POROYFEKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1721; keza aynı yönde Yargıtay 9. HD'nin 27.12.2010 tarih ve 2008-23591/40901 sayılı karar (YKD 2011, 1066-1069; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 480).

¹⁰⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 546; ayrıca bir bütün olarak *ticari* temsilciler ile vekillerin atanması yetkisinin tamamen müdürlere bırakılmasının daha doğru olacağı yönünde bkz. ÇAJ.toĞLU, Limited OrtakJıkJar, N. 343.

¹⁰¹ Nitekim hükmün (sadece) organ sıfatına sahip olan müdürlere ilişkin olduğu yönünde bkz. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 753.

1" KENDİGELEN, ilk Tespitler, 546; ayrıca YILDIZ, Limited Şirketler, 267; Puuşu, Şerh, § 70 N. 97-99; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 54-54<; KALAAH.METOĞI.C, Şirketin Temsili, 258 \d. 1le 264 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ormklıklar, N. J45; k.a.rş. genel kurul tarafından atanmış olsa bile tican temsikı -.e 'te.k.ıllenn müdürler **tarafından her** zaman göre'den -ııııklaşunlabıleceğı. yönOnde TE.l.ıııı;ALP, Semıa)e On.aklıklm, S 22,s-ııynı)önde ŞE!□ Limited Ortak.lıklar, 676-677, Şe.n.. Oruklık1ıı Hı kuk,ı S1 ÇEBİ. Lııııced Şırutkr, 182.

ÜÇÜNCÜ BAŞLIK

DENETİM

TK 635 uyarınca anonim şirketin denetimine ilişkin TK 397 ile 406 hükümleri, özel olarak saklı tutulan ve bağımsız denetime tabi olmayan anonim şirketlerin denetimine yönelik TK 397/5-6 hariç olmak üzere, limited şirket hakkında da uygulanacaktır. Ayrıca denetçinin hukuki sorumluluğu hakkında da anonim şirket hükümlerine yollama yapılmıştır [TK 644/1-(a)]. Dolayısıyla limited şirketin bağımsız dış denetçi aracılığıyla denetimi ve bunu gerçekleştiren denetçinin sorumluluğuna ilişkin anonim şirket hakkındaki açıklamalar (TK 397/5-6'ya yönelik olanlar hariç) limited şirket bakımından da aynen geçerlidir.

296

Belirtelim ki TK'nın ilk metninde tüm sermaye şirketlerine yönelik olarak benimsenen bağımsız denetim, yeni kanun henüz yürürlüğe girmeden dile getirilen eleştiriler kapsamında sınırlandırılmış ve kanaatimizce de isabetli bir şekilde sadece idare (önce Bakanlar Kurulu, ardından Cumhurbaşkanı) tarafından belirlenen şirketlerin¹ dış denetime tabi olacağı kabul edilmiştir (TK 397/4)². Bu vesileyle benzer bir sürecin mehz İsviçre hukukunda da yaşandığı ve başlangıçta tilin limited şirketlerin bağımsız denetimini öngören Ön Tasarıdaki yaklaşımdan, şirketlere getirilecek muhtemel finansal yük gerekçe gösterilerek tamamen vazgeçildiği belirtilmelidir-1.

297

Öte yandan TK 397/5 uyarınca hazırlanması gereken Yönetmelik halen çıkarılmadığından, anonim şirkete yönelik saklı tutulan iki fıkra da henüz uygulama aşamasına geçememiştir.

Bu arada işlem denetçilerinin TK'dan tamamen kaldırıldığı 2012 yılında, 6335 sayılı Kanun ile TK 635'te yapılan değişiklik sonrasında, maddede yer verilen "anonim şirketin denetçiye" ifadesinden sonraki, hükümden çıkartılan "işlem denetçileri" terimiyle bağlantısı bulunan "denetime" kelimesinin artık anlamını tamamen yitirdiğine

Bu konuda bkz. Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar (RG 26.03.2018 / 30432).

¹ Sermaye şirketlerinin denetimi konusunda zaman içinde yapılan değişiklikler ile TK 635 hükmüne yönelik değerlendirmeler için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 287 vd., 548-549.

³ Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3153-3154, 3164.

ve bu nedenle madde metninden çıkartılması gerektiğine de işaret edilmelidir'.

- 29s Kanu□ koyucu limited şirkette_ özel □enetçi aracılığıyla yapılacak özel denetim hakkında da benzer hır tercihte bulunmuş ve anonim şir. kete ilişkin hükümlere (TK 438-444)_topluca yollama yapmıştır (TR_635)5. Dolayısıyla bu konuda anonim şirkete yönelik açıklamalar limited şirket açısından da aynen geçerli olacaktır.

Ne var ki limited şirket hükümlerine kaynaklık eden İsviçre hukukunda, İsvBK 802'de (TK 614) öngörülen geniş kapsamlı bilgi alma ve inceleme hakkı nedeniyle, anonim şirket pay sahiplerine tanınan (İsvBK 697a vd.; TK 438 vd.) aksine limited şirket ortaklarına ayrıca özel denetim konusunda bireysel talep ve giderek bir azlık hakkı tanınmasına ihtiyaç duyulmadığı ayrıca belirtilmelidir□. Konunun düzenlendiği TK 635'in gerekçesinde bağımsız denetimin yanı sıra özel denetim hakkında bir açıklamaya yer verilmediğinden, özel denetime ilişkin anonim şirket hükümlerine yapılan yollamanın bilinçli bir tercihi yansıttığı şüphelidir.

- 299 Nihayet diğer tüm ticaret şirketleri gibi limited şirketin de TK 210 hükmü kapsamında Bakanlığın denetimine tabi olduğu unutulmamalıdır⁷.

KENDİGELEN, Notlu TTK, 204 dpn. 158.

^s Uygulamadan bir örnek için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.06.2021 tarih ve 4620 5396 sayılı kararı.

⁶ Nitekim bkz. MEIER-HAVOIJFORSTMOSERSETHE, § 18 N. 85.

⁷ Bu konuda bkz. KENDİGELEN/KIRCA. Şirketler 1, N. 448 vd.

ÜÇÜNCÜ ALT AYRIM

ORTAKLARIN HUKUKİ DURUMU

Kanun koyucu limited şirket ortaklarına yönelik düzenlemeyi esas itibariyle "Ortakların Hak ve Borçları" başlığını taşıyan "Üçüncü Bölüm" içinde yapmıştır (TK 593-615). Bu bölümde bir yandan ortakların hak ve borçları düzenlenirken [(TK 612 hariç) TK 601-615], bir yandan da ortak sıfatının sonradan kazanılmasına ve esas sermaye payının rehin ve intifa gibi hukuki işlemlere konu olmasına yönelik hükümlere yer verilmiştir (TK 593-600; keza TK 612)¹. Bununla birlikte ortakların hukuki durumu ile doğrudan ilgili olan ortak sıfatının sona ermesi ise "Sona Erme ve Ayrılma" başlığı altında "Beşinci Bölüm" içinde TK 639 ila 642'de düzenleme konusu yapılmıştır.

300

Bu arada üçüncü bölüm için eTK'da tahsis edilen toplam onsekiz maddenin (eTK 518-535) yaklaşık üçte biri (eTK 522-524, 529-531, hatta eTK 532) yeni kanuna aktarılmamıştır. Dolayısıyla "Ortakların Hak ve Borçları" bölümünde öngörülen toplam yirmidört maddenin oniki tanesi tamamen yeni olup, diğer maddelerin de büyük bir kısmında içerik olarak önemli ek veya değişiklikler yapılmıştır. Limited şirkete ilişkin hükümler arasında madde sayısı açısından en kapsamlı değişikliğe muhatap olan bu bölümde, eTK 527, 528/2, 534, 535'in karşılığını oluşturan ve sadece dili güncelleştirilen TK 599, 601, 610, 611 dışındaki diğer hükümlerin ya tamamen ya da içerik itibariyle yeni olduğu rahatlıkla söylenebilir.

301

Öte yandan kanunun kabul edilen ilk metninde yer alan ve "[ö]z-kaynakların yerini tutan ödünçler" kenar başlığını taşıyan TK 615 hükmü ise, henüz kanun yürürlüğe girmeden yapılan değişiklik sırasında yürürlükten kaldırılmıştı¹. Esasen Alman hukukunda benimsenen bu düzenlemeye benzer bir hüküm mehzatı İsviçre hukukunda da Ön Tasarıda kendisine yer bulmuş, ne var ki yapılan tartışmalar

302

Üçüncü bölümün sistematığı hakkındaki eleştiri için bkz. MOROĞLU, 375-376.

¹ Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 497.

² Bu düzenleme ile ilgili olarak bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler (2011), 459-460; ayrıca karşıt hüküm yürürlükte olmamasına rağmen bîlen özkaynak yerim tutan ödünç rejiminin tek ortağa da uygulanacağından söz eden TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 18-06-(b).

sonucunda hüküm gerekli ve yararlı görülmeyle Son Tasandan çıkartılmıştır'.

303

Belirtelim ki ortak sıfatına bağlanan sonuçların bir kısmı, bu bağlamda özellikle ortakların bazı hakları üçüncü bölüm dışındaki hükümlerde gerek doğrudan gerek anonim şirkete ilişkin maddelere yapılan yollamalar sonucu dolaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Nitekim ortağa tanınan rüçhan hakkına ilişkin TK 591 ile oy hakkına yönelik TK 618-619 hükümleri doğrudan düzenlemeye, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkına ilişkin TK 622 ile kurucular müdürler, yöneticiler, tasfiye memurları ve denetçiler aleyhine sorumluluk davası açılmasına yönelik TK 644/1-(a)' da yapılan yollama ise dolaylı düzenlemeye örnek olarak gösterilebilir.

Keza doğrudan düzenlemeler hakkında ayrıca ortağın sorumluluğu ile ilgili TK 573/2, şirket sözleşmesiyle ortaklara tanınabilecek haklar ve yüklenebilecek borçlara ilişkin TK 577, esas sermaye payına yönelik TK 583; müdürlere karşı açılacak azil davasına dair TK 630/2-3; dolaylı düzenlemeler hakkında ise ayrıca kurucu menfaatlere ilişkin TK 578 ile 582/1, genel kurul toplantısı ile ilgili TK 617/3, özel denetim hakkına yönelik TK 635, tasfiye sürecindeki haklara dair TK 643, kuruluş aşamasında fesih davası açma hakkı, şirkete borçlanma yasağı ve kar payı avansı konusunda TK 644/ 1-(b), nihayet müdürlerin kararlarına yönelik batıl olduğunun tespiti davası açma hakkına ilişkin TK 644/1-(c) hükümlerine bakılabilir.

304

Bu tablo karşısında "ortakların hukuki durumu" başlığına tahsis edilen aşağıdaki satırlarda hem limited şirkette ortak sıfatının kazanılması ve kaybı, hem de limited şirket ortağına yüklenen borçlar ve tanınan haklar ile ortağın sorumluluğu konuları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3 J58.

BİRİNCİ BAŞLIK ÜRTAK SIFATININ KAZANILMASI VE KAYBEDİLMESİ

BİRİNCİ ALT BAŞLIK İLGİLİ KAVRAMLAR

Limited şirkette ortak sıfatını kazanabilmek için en az bir esas sermaye payına sahip olmak zorunludur. Dolayısıyla bu başlık altında öncelikle ortak sıfatı ile yakın ilgisi nedeniyle limited şirkette esas sermaye payı, pay senedi ve pay defteri kavramlarının kısaca tanıtılması yararlı olacaktır. Hatta eTK'nın aksine yeni düzenlemede esas sermaye payına ilişkin geçişlerin ticaret siciline tescil edilmesi de zorunlu kılındığından (TK 598), tescil konusunun da daha baştan açıklanması uygun görülmüştür.

305

Esasen kanun koyucu da esas sennaye payı için kuruluş hükümleri arasında özel bir madde (TK 583) öngönnekle birlikte, aynı zamanda ortakların hak ve borçlarına yönelik bölümün hemen ilk iki maddesinde (TK 593-594) esas sennaye pay senetleri ile pay defterine ilişkin ayrıca bir düzenleme yapmayı da gerekli gönnüştür.

Anonim şirket açısından birer teknik terim konumunda olan "esas sözleşme", "pay" ve "pay sahibi" kavramlarının limited şirketteki karşılıklarının "şirket sözleşmesi", "esas sennaye payı" ve "ortak" olduğu göz ardı edilmemelidir. Nitekim kanun koyucu da gözden kaçan birkaç istisna dışında (bkz. TK 585/1-c.2, 588/2, 600/3, 613/4) yeni düzenlemede bu terimlere sadık kalmış, özellikle "esas sermaye payı" için eTK'da ve öğretide kullanılan "sennaye", "pay", "ortaklık payı", "sermaye payı", "şirket payı", "sermaye miktarı", "katılma payı", "temel iştirak payı", "temel sennaye payı" gibi farklı terimlerden kaynaklanan kargaşaya son vermiş ve böylece terim birliği sağlanmıştır¹.

306

Nitekim kanun ve öğretideki kullanımlara yönelik geniş bir liste için bkz. DEMİRKAPJ, Payın Devri, 7, 15-16; ALIŞKAN, 136-139; keza DEMİRKAPI, DEÜHFD 2007, 831-832; ayrıca TK tasarısında kullanılan bu teknik terimi yeknesaklaştırma amacına işaret eden TK 573'On gerekçesi; tespit edebildiğimiz kadanyla cTK döneminde de "esas sermaye payı" terimini kullanan ilk yazar olarak bkz. KARAYALÇIN, 356; ayrıca CERRAHOĞLU, 49.

1. ESAS SERMAYE PAYI

307

Limited şirket esas sermayesi, □□ına, "es□s se°!l □ye payı" denilen paylara bölünmüştür ve bunların itibarı değerlerinin toplamı şirk sermayesini oluşturur (TK 573/□□- B□rbir□ne eş_it olması.şartı aranır:□ yan bu esas sermaye paylarının itibarı değerleri, en az yirmibeş TL ve katlan şeklinde belirlenmek zorundadır (TK 583/1-2). Ayrıca limited şirket açısından eTK 507/3'te "[.. □rtağın se□mayes,□ □ölünmez lır bütündür" ifadesiyle vurgulanan bir ortak bir pay ilkesi³ (keza bkz. eTK 518/4) terk edilmiş ve TK 583/3 ile bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olmasına imkan tanınmıştır. a

308

Kabul edildiği eTK döneminde kanun koyucu tarafından gerekçesine yönelik bir açtıkları yapılmayan' "bir ortak bir pay" ilkesi için, tespit edebildiğimiz kadarıyla öğretilde dile getirilen yegane gerekçe, ortağın şahsı ile sermayesini birbirine bağlayarak esas sermaye payının kolayca tedavülüne engel olmaktır⁵. Oysa böyle bir bağlılık esasen sadece şahıs şirketlerine özgü bir özelliktir ve artık limited şirket açıkça bir sermaye şirketi olarak nitelendirildiğine göre anılan gerekçe de anlamını büyük oranda yitirmiştir!. Ayrıca limited şirketin doğum yeri olan

¹ Limited şirket sennayesinin paylara bölünmesi konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 487-488; A.LİŞKAN, 152; MOROĞLU, 366-367; BİLGİLİDEMİRKAPI, 624 dph. 44. BİÇER/HAMAMCIOĞLU, KHÜHFD 2013/2, 62; ŞEHİRALİ ÇELİK (Kırca/Manavgat), 103'. 104; BAHTİYAR, OrtaklıkJar Hukuku, 404; YASAN, Sorumluluk, 348 vd., 351; ÇEBİ, Limited Şirketler, 45; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 39-42; DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehnı, J6 vd.; TÜRK, 433-435; ayrıca verdiği tanımdan hareketle aynı yönde YıLoız, Limited Şirketler, 69; esas sennaye paylarına bir tür özerklik veya bağımsızlık kazandırıldığı şekJinde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 14; SEZGİN HUYSAL, 325; mehaz İsviçre hukukunda da benzer bir tespit için bkz. MEIER-HAVoz/FoRSTMOSERİSETHE, § 18 N.30; keza limited şirket sermayesinin esas sennaye paylarına bölünmesi (zer/egen) ifadesine yer veren İsviçre Ön Tasarısının 772/1 hükmü (BÖCKLIIFoRSTMOSERIRAPP, Vorentwurf, 3); bununla birlikte karşı. TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 18-20, 21-05; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 18-20, 21-05; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 130, 264 (karş. 261, 268); PULAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 16 vd.; PULAŞLI, Şerh, § 67 N. 72 vd.; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 536-537, 552, 573; BOZKURT, Konferans, 380; ayrıca AYHANIÇAĞ-LARIÖzoAMAR, 420.

^J İlke için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 59, 64-65, 144-145; CERRAHOĞLU, 51-52; DEMİRKAPI, Payın Devri, 24 vd.; ayrıca bkz. ilkeye işaret eden TK 583'ün gerekçesi.

İlkeye dayanak oluşturan eTK 507/3'ün gerekçesi ile eTK 518/4 hakkında bir gerekçe verilmediği konusunda bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 62-63, 143; keza bkz. Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (I / 150), TBMM Zabıt Ceridesi, 1956, C. 12, S. Sayısı 198, 37, 386.

^S ARSLANLI, Limited Şirketler, 65, 145.

⁶ Bununla birlikte bkz. ve karşı. payın bölünmezliği (bir ortak bir pay) ilkesinin terk edilmesini şüpheli ile karşılayarak eleştiren DEMİRKAPI, Payın Devri, 30-32.

Alınan hukukunun yanı sıra mehz İsviçre hukukunda da ilke tamamen terk edilmiş ve 2000'li yıllarda gerçekleştirilen son düzenlemelerle bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olmasına izin verilmiştir (bkz. AlmLOK § 5/2; İsvBK 772/2).

Belirtelim ki eTK'dan farklı olarak bir ortağın birden fazla esas sennaye payına sahip olmasına izin verilmesi, anonim şirkette olduğu gibi limited şirketin de esas sermaye paylarını daha baştan aynı ve küçük itibari değerlerle ihracına olanak sağlamıştır. Gerçekten uygulamada ilgili Bakanlık tarafından çıkarılan ve 1960'lı yıllardan bu yana kullanılan örnek (tip) sözleşmelerde olduğu gibi⁷, artık limited şirketin her bir esas sermaye payının itibari değerinin yirmibeş TL veya katlan şeklinde ve aynı itibari değerde belirleneceği, böylece daha baştan esas sermayenin eşit esas sermaye paylarına bölüneceği, ortakların sahip olacakları esas sermaye paylarının da sayı olarak şirket sözleşmesinde gösterileceği rahatlıkla söylenebilir. Hatta esas sermaye paylarının devir için bölünmesine yönelik eTK 524 hükmüne benzer bir düzenlemeye yeni kanunda yer verilmesine ihtiyaç duyulmaması da, bizzat kanun koyucunun henüz limited şirketin kuruluşu aşamasında esas sermaye paylarının bölüneceği kabulünden hareket ettiğini göstermektedir'. Artık devir amacıyla dahi olsa esas sermaye paylarını bölmek için şirket sözleşmesinde değişiklik yapılması zorunlu olduğundan, sonradan böyle bir külfete muhatap olmamak, üstelik şirket sözleşmesini değiştirmek için gerekli nisaba (TK 589) ulaşamama tehlikesinin daha baştan önüne geçmek, ancak kuruluş aşamasında esas sermaye paylarının itibari değerlerinin kanunda öngörülen asgari (veya buna yakın) miktar (TK 583/1) üzerinden belirlenmesiyle mümkün olacaktır. Nihayet bu durum karşısında farklı itibari değerde esas sermaye payı ihracına yönelik imkan ise, daha çok oy hakkında imtiyaz tanımak amacıyla istisnai haller dışında uygulamada başvurulacak bir yol olmaktan tamamen çıkmış gözükmemektedir⁹.

Mevcut kanuni düzenleme karşısında artık her bir esas sermaye payının aslında hem esas sermayenin bağımsız bir parçası konumunda olduğu, hem de aynı zamanda ortağın şahsından soyut bir ortaklık mevkiini içerdği rahatlıkla söylenebilir¹⁰. Zira şirket sözleşmesinin

309

310

⁷ Nitekim eTK dönemine ilişkin olarak bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 59.

⁸ ¹ Bu açıdan bkz. ve karşı. yapılan düzenlemeye sadece esas sennaye payının artık kısmen devrinin mümkün olmadığı sonucunu bağlayan TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, N. 21-13.

⁹ ⁹ Bununla birlikte karşı. esas sennaye paylarının "hemen her zaman" birbirinden farklı itibari değerde olduğu yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-05.

¹⁰ ¹⁹ Açıkça bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 262; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 688; DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 19; oysa eTK döneminde bu tespit sadece ortağın iştirakine izin verilen tek pay (temel iştirak payı) için geçerliydi (bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 144).

zorunlu içeriğine dahil olan gerek esas sermaye payları gerek bunların iibati değrl_eri [TK 576/1-(c)] sözleş_mededeır deği_şiklk :yapılmadığı sürece sabıttır; buna karşılık ortaklar ise değışkendir. Limited şirkette ortak sıfatının kazanılması için kuruluş sırasında veya daha sonra bir esas sennaye payını iktisap etmek gerekli ve yeterlidir. Bu bağlamda bir ortağın sahip olduğu birden fazla esas sennaye payının en az biri. nin üçüncü kişiye devri olasılığında, devir işlemlerinin tamamlanması ile birlikte devralan kişi de böylece ortak sıfatını kazanır. Özetle artık limited şirkette de tıpkı anonim şirkette olduğu gibi ortağın sahip olduğu her bir esas sermaye payı, diğerlerinden bağımsız olarak bir ortaklık mevkiini ifade etmektedir.

Öte yandan esas sermaye payı ortaklık sıfatından kaynaklanan hakların ve borçların da kaynağını oluşturmaktadır. Başka bir deyişle her bir esas sermaye payı, limited şirkete katılımdan kaynaklanan, sadece hakları değil, aynı zamanda borçları da içeren, şirkete karşı hukuki ilişkinin bütünü, yani ortaklık sıfatını da ifade etmektedir.

311

Bir bütün oluşturan esas sermaye payı şirkete karşı bölünemez, yani esas sermaye payının sağladığı haklar birbirinden bağımsızlaştır. nlararak farklı kişilere devredilemez. Ancak bu durum bir esas sermaye payının elbirliği mülkiyetine (MK 701 vd.) veya paylı mülkiyete (MK 689 vd.) konu olmasına¹² ve böylece esas sermaye payı üzerinde hak sahibi sıfatıyla birden fazla paydaşın bulunmasına engel oluşturmaz (TK 599).

Bir esas sermaye payı üzerinde birden fazla kişinin hak sahibi olma ihtimalinin iradi pay devrinden daha çok genel kurulun onayına tabi olmayan miras yoluyla (MK 599/1) ve eşler arasındaki mal ortaklığı rejimi (MK 257/2) kapsamındaki özel iktisap hallerinde (TK 596) gündeme gelebileceğine de işaret edelim.

Böyle bir olasılıkta haklar limited şirkete karşı ancak paydaşların atayacağı ortak bir temsilci aracılığıyla kullanılabileceği gibi (TK 599/2), ortak sıfatıyla şirkete karşı üstlenilen borçlardan da paydaşlar müteselsilen sorumlu olacaklardır (TK 599/1)¹³.

¹¹ Nitekim eTK açısından da bu yönde bkz. AR.sLANu, Limited Şirketler, 145; ayrıca bkz. KENDİGELEN, Makalelerim I, 238 ve dpn. 70'de anılan diğer yazarlar; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 262; mehaz İsviçre hukuku açısından bkz. BSK OR II-BAUDENBACH.ER/GöaEll SPEİLLER, Art. 772 N. 20 vd.; BSK OR II-ou PASQUIERIWOLFIÜERTLE, Art. 784 . 1.

¹² Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3193.

¹³ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. AR.sLANLI, Limited Şirketler, 257 vd.; keza ŞE ER, Limited Ortaklıklar, 352 vd.

Her ne kadar hükmün gerekçesinde belirtildiği üzere TK 599/1'de öngörülen müteselsil sorumluluk sadece ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerine özgülenmişse de, bu fıkra TK 585'in ilk metnindeki düzenlemeye uygun olarak nakdi sermaye borcunun kuruluş (veya sermaye artırım) sırasında peşinen ve tamamen ödeneceği varsayımıyla kaleme alınmasına karşın, daha sonra nakdi sermaye borcunun kuruluşta (veya sermaye artırımında) tamamen ödenmesi yükümlülüğü 6335 sayılı Kanun ile kaldırıldığından, müteselsil sorumluluğa yönelik bu fıkrayı artık ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin yanı sıra (nakdi) sermaye borcunu da kapsayacak şekilde yorumlamak kaçınılmazdır (TK 599/1, keza TK 7/1)¹⁴.

312

Tüm bu yönleriyle limited şirket esas sermaye payının kuramsal olarak anonim şirket payına oldukça yaklaştırıldığı söylenebilir¹⁵. Aralarındaki temel farklar limited şirket esas sermaye payları için emre veya hamiline yazılı kıymetli evrak ihraç edilememesi (TK 593/2), şirket sözleşmesinde aksi öngörülmedikçe esas sermaye paylarının devri için genel kurulun onayının aranması (TK 595/2) ve şirket sözleşmesiyle esas sermaye paylarının devrinin daha da zorlaştırılabilmesi, giderek tamamen yasaklanabilmesidir (TK 595/4).

313

Ancak her nedense bu kavram yakınlaşmasından açıkça korkulmuş ve madde gerekçelerinde uzun uzadıya anonim şirket payı ile limited şirket esas sermaye payı arasındaki farka işaret edilme ihtiyacı hissedildiği gibi, muhtemelen salt bu endişeyle TK 583/2'ye de hangi amaca hizmet ettiği pek belli olmayan, "özgün" nitelikte iki cümle eklenmiştir¹⁶. Yapılan bu eke göre, bir esas sermaye payının vereceği oyun TK 618 uyarınca itibari değere göre hesaplanması ya da bir hakkın veya yükümlülüğün itibari değere göre belirlenmesi, esas sermaye payının bölünmesi değildir. Ne var ki mevcut hukuki durum gerek hükme yapılan ekte gerek madde gerekçelerinde açıklandığının tamamen aksine bir tabloyu yansıtmakta, limited şirkette de tıpkı anonim

314

¹⁴ Nitekim bu yönde bk.z. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 755-756 dpn. 504; ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 508.

¹⁵ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 487-488; ayrıca bkz. yukarıdaki ara başlığı takiben esas sermaye paylarının bölünebilmesi ile ilgili olarak yollama yapılan diğer yazarlar; keza DEMİRKAPI, Payın Devri, 41; YASAN, Sorumluluk, 353-354; HAMAMCIOĞLU, 71-72 dpn 194; esas sermaye paylarının bölünmediğini kabul etmekle birlikte, hukuken olmasa da fiilen bu sonucun doğduğu yönünde BOZKURT, Şirketler Hukuku, 537; anonim şirkete yaklaşma konusunda ayrıca bk.z. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 268; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 690.

¹⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 487; keza bkz. TK 583/2-c.3-4'Un bir kural koy'?aktan ziyade görüş açıklaması niteliği taşıdığı yönünde YİLOIZ, Bildiri, 97; YİLOIZ, YÜHFD 2005, 457; gerekçedeki açıklamaların ve TK 583/2-c.3'teki düzenlemenin yerinde olmadığı yönünde DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 19-20; bu açıklamanın kanun koyucunun öngördüğü yeni düzenleme ile açıkça çelişki oluşturduğu yönünde TÜRK, 434.

şirkette olduğu gibi esas sennaye payının bölünmesine açıkça imkan tanındığı ortaya koymaktadır.

Şüphesiz anonim şirket payı gibi limited şirket esas sermaye payı da senede bağlanmış olup olmamasından tamamen bağımsız bir şekilde ve aksine şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmamak kaydıyla. her türlü hukuki işlemin konusu yapılabilir; bu anlamda devredilebilir rehnedilebilir ve üzerinde intifa hakkı tesis edilebilir; hatta kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanmış olmak kaydıyla hapis hakkına (MK 950/1)¹⁷ dahi konu olabilir. Ustelik ortağın sahip olduğu birden fazla esas sermaye payının tamamı veya bir kısmının hukuki işlemlere konu edilebilmesi için, artık eTK döneminin aksine herhangi bir bölünme işlemine muhatap olmasına da gerek yoktur.

2. ESAS SERMAYE PAY SENEDİ

3 16

Limited şirket ile ilgili getirilen bir başka yenilik ise, esas sermaye pay senetlerinin, eski düzenlemede olduğu gibi sadece bir ispat aracı (eTK 518/3) değil¹⁸, artık kıymetli evrak niteliğini haiz "nama yazılı senet" olarak da düzenlenmesine olanak tanınmasıdır¹⁹. Öte yandan limited şirket tarafından çıkartılacak gerek ispat aracı niteliğindeki gerek nama yazılı senette, -varsa- şirket sözleşmesinde öngörülen ek öderne ve yan edim yükümlülüklerinin, rekabet yasağının ve önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ile alım haklarının açıkça belirtilmesi de zorunlu kılınmıştır (TK 593/2). Bu kayıtlara ayrıca TK 595/1'de anılan sözleşme cezasının da eklenmesi gerekir.

Türk öğretisi anılan kayıtları içermeyen nama yazılı senetlerin geçersiz olacağını genel olarak kabul etmektedir⁰. Ancak bu geçersizlik sadece kıymetli evrak niteliğini haiz nama yazılı senet açısından bir anlam taşıyabilecek, buna karşılık ispat aracı niteliğindeki pay senedinin geçersizliğinden söz edilmesinin hukuken bir önemi olmayacaktır¹.

¹⁷ Hapis hakkı açısından karşı. PoR0YITEKİNALPİÇAM0ĞLU (2010), N. 1643.

¹⁸ Nama yazılı senedin yanı sıra yeni dönemde de muhafaza edilen ispat aracı niteliğindeki senetler için bkz. ARsLANLI, Limited Şirketler, 150-152.

¹⁹ Bu tercihin isabetli olmadığı yönünde bkz. MoROĞLU, 37.

¹⁰ Nitekim bu yönde örnek olarak bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-08; ARIŞKAN, Limited Şirket, 156; SEZGİN HUYSAL, 326; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy hakkı, 272; ÇEBİ, Limited Şirketler, 294; İsviçre hukukunda da aynı yönde bkz. BSK OR Il-ou PASQUIERIWOLFİÜERTLE, Art. 784 N. 5.

²¹ Bununla birlikte bkz. ve karşı. kanunen öngörülen kayıtları içermeyen her iki senedin de geçersizliğinden söz eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-08; keza bkz. kanunda

Öte yandan her ne kadar rekabet yasağının ortakları da kapsayacak şekilde genişletilmesine dair şirket sözleşmesi hükmünün tescil ve ilanı ile ilgili olarak TK 587'de bir açıklığa yer verilmemişse de, TK 593/2'deki liste dikkate alındığında rekabet yasağına ilişkin sözleşme maddesinin bilinçli bir şekilde TK 587/1-(j)'ye eklenmediğinden değil, olsa olsa unutulduğundan söz edilebilir²². Ayrıca TK 595/1'de açıkça anılan "sözleşme cezası"nın her nedense TK 593/2'ye eklenmediğini, bunun da bilinçli bir tercihi yansıtmadığını, muhtemelen bir ihmal eseri olduğunu belirtelim¹³.

317

Bu arada esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanmasına yönelik düzenlemenin tam anlamıyla bir yenilik olmadığını, zira 1926 tarihli eTK 508/1 hükmünde de limited şirkette ortakların payları için "nama muharrer senet" çıkartılabileceğinin açıkça öngörüldüğünü, ne var ki o dönemde öğretinin bu senedi bir kıymetli evrak olarak nitelendirmediğini de ekleyelim²⁴.

318

Kanun koyucu bu tür senetlerde yer alacak kayıtları açıkça belirtmekle birlikte, senedin içeriği konusunda herhangi bir hüküm öngörmemiştir. Bu konuda anonim şirket pay senetlerinin içeriğini düzenleyen TK 487 hükmünden yararlanılabilir²⁵. Öte yandan eTK 518/4'ün aksine artık bir ortak için birden fazla esas sermaye pay senedi ihracı mümkün olduğu gibi, birden fazla esas sermaye payının tek senette birleştirilmesine de bir engel yoktur.

319

Buna karşılık imza konusunda anonim şirket pay senetleri için öngörülen ayrıcalığın (TK 487/1-c.2), özel bir atıf veya düzenleme yapılmadığı sürece limited şirket esas sermaye pay senetleri için uygulanamayacağı kanaatinde olduğumuzu da belirtelim.

Kanunda ispat senedine alternatif olarak açıkça öngörülen bu ikinci "nama yazılı" senedin esasen nama yazılı bir kıymetli evrak olduğundan kuşku duyulmamalıdır²⁶. Zira mehz İsviçre hukukunda

320

belirtilen asgari bilgilerdeki eksikliğin ispat aracı niteliğindeki pay senedinin ispat gücüne halel getireceğini ifade eden BSK OR II-ou PASQUIERIWOLF/ÜERTLE, Art. 784 N. 5.

²² KENDİGELEN, İlk Tespitler, 499 dpn. 39; aynı yönde DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 28 dpn. 102.

¹³ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 302.

¹⁴ Nitekim bkz. HiRş, 341,348; kezaALİŞKAN, 65 ve dpn. 358'de anılan yazarlar; bununla birlikte anılan senedin de kıymetli evrak olduğu gerekçesiyle TK 593/2'deki düzenlemenin bir yenilik sayılamayacağı görüşü için karş. DEMİRKAPI, Payın Devri, 43.

¹⁵ Nitekim bu yönde bkz. ARSLANLJ, Limited Şirketler, 151.

²⁶ Bu konuda birçokları yerine bk.z. mehz dÜzenleme ile birlikte soruna ilişkin Türk öğretisinde gÜndeme gelen tartışma ve görüşlerle birlikte SEZGİN HUYSAL, 319 vd., özellikle 334 vd.; keza DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 34 vd., özellikle TÜrk hukukuna ilişkin

ikinci senet türünün nama yazılı kıymetli evrak olduğu hususunda herhangi bir tereddüt yoktur (İsvBK 784/1)²⁷. Ayrıca madde gerekçe, sinde de aynen "*nama yazılı senet basit kıymetli evrak kaydını içerdiği için, ortaklığının bu senetle ileri sürülmesini ortaktan isteme hakkın, şirkete vermektedir*" denilerek, kanun koyucunun nama yazılı senedi bir kıymetli evrak olarak düzenlediğine açıkça vurgu yapılmıştır. Kal, dı ki "kanunda haşiv (gereksiz kelime/ayrıntı) yoktur" kaidesi²⁸ de hükümde geçen "veya nama yazılı" ifadesine bir anlam yüklenilmesini zorunlu kılmaktadır; aynı hükümde iki ayrı ispat senedi düzenlenmesinin herhangi bir izahı olamayacağına göre hükme izafe edilebilecek yegane anlam, anılan bu ikinci tür senedin esasen nama yazılı bir kıymetli evrak niteliğini haiz bulunmasıdır. Dolayısıyla nama yazılı kıymetli evraka ilişkin tüm hükümler (TK 654 vd.), başta devri veya üzerinde sınırlı bir ayrı hak tesisi için zilyetliğin nakli zorunluluğu (TK 647/1) olmak üzere nama yazılı esas sermaye pay senedi hakkın da da uygulama alanı bulacaktır.

321

Ne var ki esas sermaye payının nama yazılı kıymetli evrak niteliğinde bir senede bağlanmasının Türk hukukunda sağlayacağı herhangi bir yarar olmadığı gibi, ispat senedi veya nama yazılı senette TK 593/2'de sözü edilen kayıtların belirtilmesi zorunluluğunun aranmasındaki amaç da madde gerekçesinde açıklanmış değildir. Burada iyiniyetle iktisaba ilişkin hükümler uygulama alanı bulamayacağından, senedi sonradan iktisap edecek bir kişinin korunması da söz konusu olmayacaktır. Ayrıca senede yazılması gereken tüm bu hususlar ticaret siciline tescil ve ilan edildiğinden, bunların esas sermaye payını iktisap etmek suretiyle limited şirkete sonradan katılan kişilerce bilinmediği de ileri sürülemeyecektir [TK 587/1-(j), 36/3]. Gündeme gelebilecek

olarak 41 vd.; bununla birlikte karş. esas sermaye pay senetlerini kıymetli evrak olarak nitelendirmeyen Yargıtay 12. HD'nin 29.11.2016 tarih ve 30527/23256, 13.02.2014 tarih ve 719/3938 ile 07.05.2013 tarih ve 7955/17423 (özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 460) sayılı kararları; son dönemde dile getirilen aksi yöndeki görüşler için bkz. YASAS, Sempozyum, 436-441 [belirtelim ki yazar mevcut düzenlemeye yönelttiğimiz eleştiriden hareketle, ancak hatalı bir şekilde bizi de olumsuz görüşü savunan yazarlar arasında zikretmiştir (nitekim bkz. YASAN, Sempozyum, 435 dñn. 24; karş. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 498-499, 501-502)]; BOZKURT, Konferans, 380-382; ayrıca bkz. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 3la (karş. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 89).

²⁷ Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3184; keza örnek olarak BSK OR 11-ou PASQUIERIWou/ÜERTLE, Art. 784 N. 3; ayrıca İsviçre hukukunda eski düzenleme zamanında dahi kıymetli evrak niteliğinde senet çıkarılabileceğinin öğretide kabul edildiği yönünde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 151.

¹⁸ ARSLANLI, Limited Şirketler, 257.

tek ihtimal, esas sermaye payını iktisap edecek üçüncü kişinin daha baştan bu kayıtlar aracılığıyla dikkatinin çekilmesidir²⁹.

Üstelik bir yandan nama yazılı olsa da esas sermaye payının kıymetli evrak. niteliğinde bir senede bağlanmasını kabul edip, arkasından mehz İsviçre hukukunun aksine (İsvBK 785/1) devir konusunda sadece yazılı şekli yeterli görmeyerek eski düzene, yani imzaların noterce onaylanması şartının aranmasına devam edilmesi de (TK 595/1) çelişkili bir yaklaşımdır. Tüm bu hususlar dikkate alındığında esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanması sadece devir için şirketin onayının kaldırıldığı olasılıkta bir anlam taşıyabilecekti^{1-1°}.

Esas sermaye paylarının senede bağlanmasını talep konusunda 322 ortaklara bir hak tanınmadığından (karş. TK 486/3), kıymetli evrak niteliğinde pay senedi ihracı limited şirkette zorunlu değildir. Esas sermaye pay senedi ihracının ise şirketin yönetim organının bir kararına dayalı olarak gerçekleştirilmesi gerektiği şüphesizdir (bkz. TK 486/2).

TK 593/2'de öngörülen bu açık düzenleme uyarınca limited şirket 323 esas sermaye payları için emre veya hamiline yazılı kıymetli evrak ihracı mümkün değildir; dolayısıyla kuralın aksine ihraç edilecek bu tür senetler hukuken geçersiz olacaktır³¹.

3. ESAS SERMAYE PAY DEFTERİ

Belirtelim ki kanun koyucu TK 594'te kısaca "pay defteri" terimini tercih etmiştir. Anonim ortaklıktaki pay defteri ile bir karışıklığa sebebiyet vermemek için, limited şirket esas sermaye paylarına ilişkin bilgilerin yer alacağı bu defter hakkında en azından başlıkta "esas sermaye pay defteri" şeklinde bir isimlendirme yapılması uygun görülmüş, ancak takip eden satırlarda kanuni terime sadık kalınmıştır. 324

Anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de bir pay defterinin tutulması zorunlu kılınmış, bu deftere ortakların adları, adresleri, esas sermaye paylarının sayısı, devirleri ile geçişlerinin yanı sıra itibarı değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları ile bunların sahiplerinin adları ve adreslerinin yazılması gerektiği hükme bağlanmıştır (TK 594/1).

¹⁹ Tüm bu açıklamalar için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 498-499 ve dpn. 40; aynı yönde DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 28-29; ayrıca payın nama yazılı senede bağlanmasının eleştirisi için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 133; DEMİRKAPI, Payın Devri, 40-44.

²⁰ Nitekim haklı ve yerinde bu tespit için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 43; keza TEKİNALP, Sermaye Ortaklığı, N. 21-11; yalnızca böyle bir olasılıkta nama yazılı senet ihracına izin verilmesi gerektiği görüşü ile birlikte aynı yönde bkz. ÖZER, 207.

³¹ BSK OR II-ou PASQUİERİWoLFIOERTLE, Art. 784 N. 2.

Gerekçede maddenin, eTK 519'un bir tekrarı olduğu belirtilmekte ise de, bu tespit kesinlikle yerinde değildir. Zira eTK 519'daki "ortaklar listesi"ne ilişkin ikinci fıkra ile sorumluluğa dair üçüncü fıkraya benzer bir düzenlemeye TK 594'te yer verilmediği gibi, ikinci fıkrası tamamen yeni olan bu maddenin birinci fıkrasına da bazı ekler yapılmıştı³². Öte yandan kanun koyucunun kullandığı terminolojiye göre "geçiş" kelimesi "devri" de kapsadığından madde metnindeki "devirleri ve geçişleri" şeklindeki ifade hatalıdır. Belirtelim ki eTK 519/1'in aksine Tasarıda yer verilmeyen bu ifade Adalet Komisyonu tarafından metne işlenmişti¹³.

325

Her ne kadar hükümde eTK 519/1'in aksine esas sermaye pay bedelleri için yapılan ödemelerin de pay defterine yazımına yönelik bir açıklığa yer verilmemişse de, bunun gerekçesi TK'nın ilk kabul edilen metninde nakdi sermayenin tamamen ödenmesi zorunluluğunun öngörülmesidir. Bu nedenle 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra esas sermaye pay bedellerine ilişkin gerçekleşen ödemelerin de pay defterine yazımının gerektiği kabul edilmelidir. Pay defterine işlenebilecek kayıtlara yönelik TK 594/1'de yapılan sayım sınırlayıcı olmadığından, şirket açısından önem taşıyan başkaca hususların da pay defterine yazımı önünde herhangi bir engel *yoktur*¹⁴.

Bu bağlamda şirket sözleşmesinde ortaklar için öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin de takip kolaylığı sağlamak amacıyla pay defterine kaydının yararlı olacağı şüphesizdir.¹⁵

Ayrıca TK 133/2-c.2'de belirtildiği üzere istek halinde esas sermaye payları üzerindeki haciz ile TK 599 uyarınca limited şirkete bildirilen ortak temsilcinin adı ve adresinin de, ortaklara ilişkin bilgilerin yanı sıra pay defterine işlenmesi gerekir³⁶; benzer bir durum TK 586/3-(a) hükmü gereği bir dilekçe ile ticaret siciline beyan edilen ortakların vatandaşlıkları açısından da geçerlidir³⁷.

^{J2} Bu konuda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 499; keza YILDIZ, Limited Şirketler, 135.

^{JJ} Adalet Komisyonu Raporunun ilgili kısmı için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 698; ayrıca bkz. maddeye sonradan yapılan bu ekten önce "devir" kelimesinin eksikliğine işaret eden YILDIZ, Bildiri, 100; YILDIZ, YÜHFD 2005, 756.

^{Jl} Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3191.

^{JS} Nitekim tali mükellefiyetler (yan edim yükümlülükleri) bakımından bu yönde bkz. A'Js. LANLI, Limited Şirketler, 155; keza her ikisi bakımından da Botschaft 2001, 3191; aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 275; Çeni, Limited Şirketler, 194.

^{J6} Ortak temsilci açısından bu yönde bkz. ARsLANLI, Limited Şirketler, 154, 261; keza Botschaft 2001, 3191.

³⁷ ARsLANLI, Limited Şirketler, 154.

Bu arada ilk kez kanuni bir hükümle ortaklara pay defterini inceleme hakkı açıkça tanınmıştır (TK 594/2)³⁸. Ortaklar dışındaki üçüncü kişilerin ise pay defterini inceleme yetkileri yoktur, kayıtlar aleni olmadığından onların incelemesine açık değildir. Bununla birlikte pay defterinin de ticari uyuşmazlıklarda TK 83 ve 85 uyarınca ibraz ve teslimi istenebilir³⁹.

326

Buna karşılık eTK 519/2'de öngörülen ve her yıl ticaret siciline verilmesi zorunlu kılınan ortaklar listesine ilişkin düzenleme ise TK'ya aktarılmamış, böylece esasen uygulamada da pek itibar edilmeyen ortaklar listesine yönelik yükümlülük tamamen kaldırılmıştır⁴⁰.

327

TK 64/4 ile aynı zamanda ticari defter olarak nitelendirilen pay defterini tutmak görevi müdürlere aittir [TK 623/3, 625/1-c.1; ayrıca bkz. TK 375/1-(f); eTK 519/3]⁴¹. Şirketin kuruluşu aşamasında pay defterine kayıtlar resen yapılır⁴²; hatta benzer bir durum sermaye artırımını açısından da geçerlidir. Bunun dışındakiler ise mevcut kayıtlarda meydana gelen değişikliklere paralel olarak ve ancak talep üzerine gerçekleştirilir. Şüphesiz pay defterine kayıt talebine ortak sıfatını ispat eden örneğin genel kurul onayının aranmadığı hallerde (sadece) devir sözleşmesi (TK 595/1), mirasçılık belgesi (MK 598), eşler arasında mal rejimi sözleşmesi (MK 205/1), cebri icrada satış memurunun düzenlediği satış veya açık artırma tutanağı (İİK 8, 115/1, 119) gibi belgelerin eklenmesi zorunludur.

328

Pay defterinin fiziki veya elektronik ortamda tutulması ile gerekli onaylar konusunda (TK 64/3) anonim şirket pay defterine ilişkin açıklamalar limited şirket bakımından da aynen geçerlidir.

Her ne kadar sorumluluk ile ilgili eTK 519/3 hükmüne benzer bir düzenlemeye TK' da yer verilmemişse de, pay defterinin eksik veya yanlış tutulmasından dolayı meydana gelecek zararlardan dolayı müdürlerin gerek ortaklara gerek üçüncü kişilere karşı sorumlu olacakları konusunda şüphe duyulmamalıdır [TK 644/1-(a), 553 vd.]⁴³.

329

³⁸ Sadece inceleme hakkına işaret eden hükmün yetersiz olduğu, ayrıca ortaklara pay defterinden tasdikli fotokopi alma imkanının da tanınması gerektiği yönünde bkz. MOROĞLU, 378.

Bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 158.

³⁹ Ortaklar listesi hakkında bilgi için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 158-160.

⁴⁰ Keza şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmaması ihtirazi kaydıyla bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3191.

⁴¹ ARSLANLI, Limited Şirketler, 154.

⁴² Bu yönde bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 433; keza eTK dönemine yönelik olmakla birlikte sorumluluk hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Alw.ANu, Limited Şirketler, 159.

330

Nihayet anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de pay defterine yapılacak kaydın ortak sıfatının kazanılması, başka bir deyişle esas sennaye payına yönelik mülkiyet hakkının (veya bunun üzerinde kurulacak intifa ya da rehin hakkının) iktisabı bakımından kurucu değil açıklayıcı olduğuna⁴⁴, esas sennaye payına ilişkin hukuki işlemin (devir, intifa veya rehnin) gerekli olduğu takdirde genel kurulun onayı ile geçerli olacağına (TK 595/2-c.2), bu nedenle pay defterindeki kaydın aksinin ispatı suretiyle limited şirkete karşı ortak (veya intifa ya da rehin hakkı sahibi) sıfatından kaynaklanan hakların kullanılabilmesine işaret edilmelidir.

Deftere kaydın etkisi ve sonucu konusunda anonim şirket pay defterine yönelik açıklamalar limited şirket bakımından da geçerli olacaktır.

Bu arada pay defterine yapılacak kayıtların silinmesi konusunda anonim şirketin aksine limited şirkete özgü bir düzenlemeye yer verilmediği gibi, TK 500 hükmüne doğrudan veya dolaylı bir yollama da yapılmış değildir. Böyle bir farklılığa bilinçli olarak sebebiyet verildiği, zira esas sennaye payları hakkında yanlış beyanda bulunan ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılmasının mümkün olduğu ve bu yaptırımın da limited şirket açısından yeterli bir koruma sağlayacağı belirtilmektedir⁴⁵.

4. TİCARET SİCİLİNE TESCİL (VE İLAN)

331

Kanun koyucu eTK 519/2'de öngörülen ve her yıl ticaret siciline verilmesi zorunlu kılınan ortaklar listesine ilişkin yükümlülüğü kaldırmakla *birlikte*, bu kez (iradi veya kanunda öngörülen hallere dayalı)⁴⁶

Devrin "*pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade ede[ceğini]*" belirten eTK 520/1'in ifadesinden hareketle eTK döneminde pay defterine kaydın kurucu nitelikte olduğu yönünde dile getirilen baskın görüşe örnek olarak bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 157; ÇAĞA, 599; ÖZ, 376; keza kaydın şirket açısından "yapıcı" olduğundan söz eden KARAYALÇIN, 383; ayrıca CERRAHOĞLU, 63-64 dpn. 36; eTK dönemindeki Yargıtay uygulamasına örnek olarak bkz. Yargıtay I I. HD'nin 24.02.2005 tarih ve 2001-4885/1623 sayılı karar (Batider 2005/1, 225-227; özeti için MoROĞLU-KENDİGELEN, 463-464); keza yeni dönemde de eTK'ya ilişkin verilen kararlarda aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin 23.06.2021 tarih ve 6906/5333 ile 22.05.2018 tarih ve 2016-10442/3805 sayılı karar; bununla birlikte anılan görüşün zamanla terk edilerek, eTK döneminde de pay defterine kaydın açıklayıcı olduğunun kabul edildiği yönünde bkz. Poıwv/fEıdNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1659, 1664a; yeni döneme ilişkin Yargıtay tarafından da kabul gören bu görüş için örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.01.2015 tarih ve 2014-14676/409 sayılı karar.

⁴⁵ Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3192.

⁴⁶ Nitekim bkz. miras yoluyla iktisap halinde de sicile tescil yitkümünün bulunduğu yönünde Yargıtay 11. HD'nin 16.11.2020 tarih ve 88/5086 sayılı karar.

her tür esas sermaye payı geçişinin ticaret siciline tesciline yönelik özel bir düzenleme kabul etmiştir (TK 598; TSY 103). Bu bağlamda tescile tabi tutulan her hususun, TK veya TSY'de aksine bir hüküm bulunmadıkça ayrıca ilan da edileceği hatırlatılmalıdır (TK 35/3).

Ticaret siciline tescil zorunluluğu, esas sermaye paylarının devri için yazılı şekli yeterli görmeyerek imzaların noterce onaylanması şartını muhafaza eden Türk hukuku bakımından, daha çok rekabet etmeme veya ek ödeme ya da yan edim yükümlülüğü öngörülen limited şirketlerde hem mevcut ve müstakbel ortakların hem de şirket ile ilişkiye girecek üçüncü kişilerin, özellikle şirket alacaklılarının bilgilendirilmesi amacına hizmet edecektir. Sicile tescilin aynı zamanda ortağın kişisel alacaklısının TK 133 uyarınca başvurabileceği bir malvarlığı değeri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayacağı da şüphesizdir.

Öte yandan kuruluş aşamasında da eTK 511/1-(4)'e paralel nitelikli TK 587/1-(e) hükmünde gerçek kişi ortakların ad ve soyadı ile yerleşim yerlerinin, tüzel kişi ortakların ise unvanları ile merkezlerinin, her ortağın üstlendiği esas sennaye payları ile birlikte ticaret siciline tescilinin zorunlu kılındığına, böylece limited şirketin ortaklık yapısındaki bütün gelişmelerin artık ticaret sicilinden izlenebileceğine işaret edelim⁴⁸. Oysa eTK döneminde özellikle kuruluştan sonra gerçekleşen pay devirlerinin ticaret siciline tescil ve ilanı zorunlu kılınmadığından, ortaklık yapısının takibi ancak devre onay veren genel kurul kararlarının tescil ve ilanı olasılığında mümkün olabiliyordu.

Getirilen yeni düzenlemede limited şirket müdürleri esas sermaye paylarına ilişkin geçişleri ticaret siciline tescil ettirmekle yükümlü tutulmuş (TK 598/1; TSY 103/1)⁴⁹, ayrıca tescil başvurusunun otuz gün içinde yapılmaması halinde ise bu kez ayrılan ortağa⁵⁰, devir konusu paylarla ilgili olarak adının sicilden silinmesini talep hakkı tanınmıştır

Bu açıdan İsviçre hukuku ile karşılaştırmalı olarak bkz. Botschaft 2001, 3192; BSK OR IJ·DU PASQUIERIWOLF/ÜERTLE, Art. 791 N. 2.

" TK 587/1-(e) hükmünde öngörülen tescil ve ilan zorunluluğunun şirkete sonradan giren ortak ile çıkan veya çıkarılan ortakların tescil ve ilan edilmesi gerekliliğini de ortaya koyduğu yönünde bkz. TmcıNALP, Sermaye Şirketleri, N. 19-12a.

Süresinde gerekli başvuruyu yapmayarak bir dava açılmasına neden olan müdürlerin yargılama giderlerinden şirket ile birlikte sorumlu tutulmaları gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.06.2020 tarih ve 74/3260 sayılı kararı.

⁵⁰ Esas sermaye paylarını vekaleten devreden kişinin TSY 22 anlamında ilgili sayılamayacağından (ve muhtemelen kendisine özel bir yetki de verilmediğinden) TK 598/2 kapsamında ayrılan ortak için ticaret siciline tescil (terkin) için başvuruda bulunamayacağı yönünde bkz. Yargıtay J.J. HD'nin 23.03.2021 tarih ve 2020-1894/2776 sayılı kararı

[TK 598/2-c.1; TSY 22/2-(e)-(10), 10312]⁵¹ • Burada öngörülen otuz günlük süre şirket genel kurulunca devre yönelik verilen onama kararının alındığı⁵² veya onay şartı □aldırı□mıssa devrin şir□et□bildirildiği ya da esas sermaye payının bizzat şirket tarafından iktisap edildiği tarihten itibaren işleyecektir. Ortak tarafından yapılan başvuru üzerine de sicil müdürü, payları iktisap edenin adının bildirilmesi için şirkete süre verecek (TK 598/2-c.2; TSY 103/2), şirketin bu talebe cevap vermemesi halinde ise tescile davet ve cezaya ilişkin hükümler uygulama □lacaktır (TK 33; TS_Y_3?)- B_u □ü zen_ İemenin en ön□n:ili yeniliği ise, sicil kaydına güvenen ıymiyetli kişilerin bu güvenlerinin korunacağına ilişkin son fıkra hükmüdür (TK 598/3).

334

İçerik olarak mehaz İsvBK'nın 791. maddesinden birçok yönden ayrılan TK 598 hükmü eleştiriye *açıktır*⁵³. Şöyle ki:

Gerçekten bir defa madde sadece iradi devirler ekseniride kaleme alınmış, TK 596 uyarınca gerçekleşen pay geçişleri göz ardı edilmiş-

⁵¹ Ayrılan ortağa da ticaret siciline tescili (ve terkini) talep hakkı tamnması nedeniyle artık hükmen tescil davası açılmasına gerek kalmadığı yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-21; keza sicile başvuru imkanı karşısında devreden ortağın terkin için (doğrudan) dava açmasında hukuki yararın bulunmadığı yönünde Yargıtay 11 HD'nin 04.12.2019 tarih ve 330/7807 sayılı kararı; benzer yönde Yargıtay 11. HD'nin 26.10.2015 tarih ve 4058/10985 sayılı karar; ayrıca miras yolu ile iktisapta da müdürlerin tescil için ticaret siciline başvurma imkanının mevcut olduğu, bunun yerine paylaş-tırma ve tescil istemli bir dava açmakta hukuki yararı bulunmadığı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 16.11.2020 tarih ve 88/5086 sayılı karar.

Bununla birlikte karş. TK 598'deki usul ve şartlara uyulduktan sonra bu davanın açılabilceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 13.04.2016 tarih ve 2015-9083/4142 sayılı kararı; ayrıca esas sermaye payının devrinin tespiti ve sicile tescili davasında ilgili sicil müdürlüğünün yasal hasım olduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.06.2020 tarih ve 74/3260 sayılı kararı; ancak mahkemenin sadece ortak sıfatının sona erdiğine yönelik bir karar verebileceği, bunun yerine idareyi (sicil müdürlüğünü) işlem tesisine zorlayıcı bir hüküm tesis edilmesinin mümkün olmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2014 tarih ve 13342/19868 sayılı kararı.

⁵² Devir için genel kurul tarafında gerekli onay kararının verildiğini belgeleyemeyen ve öncelikle şirkete başvurmayan devreden ortağın, adının sicilden silinmesi için dava açamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 24.02.2020 tarih ve 2019-3559/1920 sayılı karar.

⁵³ Eleştiriler için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 506-507; keza daha önce dile getirilen devralana da ticaret siciline tescil için başvuru hakkı tanınması gerektiği yönündeki görüş için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 405-406; aynı yönde BiçER!HAf.TAMCIOĞLL, KHÜHFD 2013/2, 85; DoĞRUSÖZ KOŞUT, MÜHF-HAD 2017, 382; DoĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 251 dpn. 892; ÔZER, 196; ayrıca devralanın da korunmasına ihtiyaç olduğu yönünde bkz. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 442.

tir. Nitekim TK 598/2'de sadece "*ayrılan ortak*"tan⁵ söz edilmesi, gerekçede "*devredenin korunması*"na işaret edilmesi, iradi olmayan geçişler bakımından (örneğin özellikle cebii icrada payları iktisap edenin korunmasına yönelik) bir düzenleme öngörülmemesi, bu tespiti teyit etmektedir.

Ayrıca sicil kaydına güvenin korunmasına yönelik mehz İsvBK'da benimsenmeyen⁵⁵ TK 598/3 hükmüne gerçekten ihtiyaç olup olmadığı ayrıca sorgulanmalıdır. Sicil hukukundan hareketle esas sermaye payının iktisabında iyiniyete bir sonuç bağlanması, esasen alacak ve diğer hakların iktisabında ilke olarak iyiniyetin korunmadığı Türk hukuk sistemine uygun bir çözüm değildir. Mevcut *sisteme* tamamen aykırı sonuçları bünyesinde barındıran bu tercih, aynı zamanda birçok yeni sorunun gündeme gelmesine de neden olacaktır. Üstelik kaynağını Alman hukukunun oluşturduğu bu hüküm, iyiniyetli müktesibin korunma şartları bakımından AlmLOK § 16/3'ten de oldukça farklıdır.

Hükmün gerekçesinde devrin ticaret siciline tescilinin üçüncü kişinin yanı sıra devredenin korunması açısından da gerekli görüldüğü belirtilmiştir. Oysa burada korunması gereken esasen limited şirket esas sermaye payını devreden değil, aksine (henüz ticaret siciline tescili yapılmayan) devralandır. Zira devrin ticaret siciline tescili tarihine kadar, tasarruf yetkisi sona eren devredenden sicildeki (gerçeği yansıtmayan) kayda güvenerek iyiniyetle esas sermaye payını iktisap eden üçüncü kişinin bu iktisabı korunacağından, zarar görme tehlikesine daha önce esas sermaye payını devralan kişi muhatap olacaktır. Özellikle devir için genel kurulun onayının şirket sözleşmesiyle aranmadığı (TK 595/2) veya iktisabın TK 596 kapsamında gerçekleştiği olasılıklarda, esas sermaye paylarını (ilk) iktisap eden kişinin ayrıca özel olarak korunmasına ihtiyaç duyulacaktır. Dolayısıyla sicile tescil bakımından devredenden önce, esas sermaye paylarını devralan (veya iktisap eden) kişiye bir imkan tanınması gerekir⁵⁶.

335

Bu yeni düzenleme kapsamında esas sermaye paylarına ilişkin geçişlerin ticaret siciline tesciline artık özel bir önem atfedildiği şüp-

336

Bu ifadenin eleştirisi için de bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 506 dpn. 49.

⁵⁵ TK 598/3 hükmünün doğrudan kaynağını oluşturan, ancak mehz İsviçre hukukunda Son Tasarıya aktarılması uygun görülmediğinden esasen bir öneriden öteye geçmeyen Ön Tasarı 794/3 hükmü için bkz. BÖCKLI FORSTMOSERIRAPP, Vorentwurf, 15.

⁵⁶ Tescili talep hakkının sadece devredene tanındığı, devralan ortağın bu konuda bir talep hakkına sahip bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.06.2015 tarih ve 2492/7845 ile 04.02.2015 tarih ve 234/ I262 sayılı kararları; bununla birlikte, hi.ikmün açık lafzına rağmen (TK 27/1 hükmüne de işaret ederek) devralanında tescil için ticaret sicili müdürlüğüne başvuruda bulunabileceği yönünde karşı. PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 66; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 40; keza AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 452.

hesizdir. Ancak buradaki tescile kurucu bir anlam yüklemek mümkün değildir. Çünkü iradi devirlerde genel kurulun vereceği onay kararıyla birlikte veya devir için genel kurulun onayının şirket sözleşmesiyle aranmadığı olasılıkta ise devir sözleşmesiyle birlikte esas sermaye payı iktisap edilmiş olacak (bkz. Kn. 354), ancak bu olasılıkta dahi devredenin, iyiniyetli üçüncü kişilerin korunacağı yeni bir tasarrufta bulunmasına engel olabilmek için ticaret siciline tescil gerekecektir. Burada tescilin açıklayıcı etkiye sahip olduğu kuşkusuzdur⁵⁷. Bununla birlikte devralanın konumu da, tıpkı bir taşınmazı tescilsiz iktisap eden kişinin konumuna benzemektedir. Zira iktisap ettiği esas sennaye paylan için devralan ticaret siciline tescil edilmediği sürece, halen sicilde kayıtlı olan devredenin yapacağı devirlerde iyiniyetli müktesip korunacak⁵⁸, buna karşılık devralan daha önce iktisap ettiği esas sermaye paylarını güvenli bir şekilde devretme imkanından da yoksun olacaktır.

337

İyiniyetle iktisabın korunmasına ilişkin TK 598/3 hükmünün uygulanabilmesi için, sonraki devir bakımından TK 595'teki şartlara tamamen uyulması, bu bağlamda özellikle şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme öngörülmediği sürece limited şirket genel kurulundan da gerekli onayın alınması zorunludur. Giderek esas sermaye paylan için kıymetli evrak niteliğinde nama yazılı senet ihraç edilmesi olasılığında ise, iyiniyetli sonraki devralanın korunabilmesi ancak nama yazılı senedin de zilyetliğini kazanması kaydıyla mümkün olacaktır⁵⁹. Aynı durum ticaret sicilindeki kayda güvenerek esas sermaye paylan üzerinde iyiniyetle intifa veya rehin hakkı kazanılması bakımından da geçerlidir⁶⁰.

⁵⁷ Buyönde bkz. Yargıtay 4. HD'nin 30.09.2020 tarih ve 365/3096 sayılı karan.

⁵⁸ Esas sennaye payı geçişlerine yönelik ticaret siciline tescile kurucu etki tanınmamasından hareketle düzenlemeyi yerinde gönneyerek eleştiren, ancak devamla hükmün bu haliyle uygulanma kabiliyeti bulunmadığı veya bu konuda gerçek olmayan bir boşluğun varlığı gerekçesiyle uygulanamayacağı yönündeki görüşler için bkz. ve karşı. YILDIZ, Bildiri, 101; YILDIZ, YÜHFD 2005, 463; DEMİRKAPI, Payın Devri, 210, 406-409; ayrıca DOĞRUSÖZ KoşUT, MÜHF-HAD 2017, 382; DOĞRUSÖZ KoşUT, Oy Hakkı, 382-383; keza bkz. tilin eleştirilere rağmen bilinçli bir düzenleme yapılmış olabileceği ihtirazi kaydıyla BİÇERİHAMAMCI OĞLU, KHÜHFD 2013/2, 85; nihayet hükmün uygulanmasına yönelik çeşitli olasılıklarla birlikte kurucu nitelik taşımayan sicil kaydına güvenin korunmasının yerinde olmadığı yönünde SEZGİN HUYSAL, 330; keza BİLGİLİ! DEMİRKAPI, 754; nihayetbu konuda özellikle bkz. aksi yöndeki görüşleri ve gerekçelerini değerlendirerek isabetlibir şekilde iyiniyetle iktisabın korunacağı sonucuna ulaşan ÖZER, 197-201.

⁵⁹ Bu yönde bkz. ÖZER, 209; bununla birlikte aksi yönde karşı. SEZGİN HUYSAL, 330.

⁶⁰ Rehin hakkı açısından açıkça aksi yönde karşı. DEVELİAYVERDİ, Payın Rehni, 167-170.

Ekleyelim ki iyiniyetin korunmasına yönelik bu hüküm özellikle esas sermaye payının devri (ve özel hallere dayalı iktisabı) için genel kurul onayının aranmadığı durumlarda uygulama alanı bulabilir. Zira onaya gerek olmaksızın devrin gerçekleştiği olasılıklarda limited şirketin devirden haberdar olmaması, dolayısıyla ticaret siciline gerekli tescil ve ilanının yaptırılmaması ihtimali daha yüksektir. Buna karşılık devrin hüküm doğurmasının genel kurulun onayına tabi olduğu durumları ise, onaya rağmen ilk pay geçişi ticaret siciline tescil edilmeksizin, üstelik ilk devirden haberdar olduktan ve bunu onayladıktan sonra gerçekleştirilen ikinci devir için genel kurul tarafından verilecek muhtemel bir onay kararı, devreden artık tasarruf yetkisinin bulunmadığının şirket tarafından da bilinmesi nedeniyle geçerli kabul edilmemelidir^{6/}.

^{6/} Arka arkaya yapılan iki devirden ikincisini geçersiz sayan ve bu nedenle soruna yönelik emsal olarak değerlendirilebilecek bir içtihat için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 24.04.2017 tarih ve 2015-15302/2361 sayılı kararı.

İKİNCİ ALT BAŞLIK

ÜRTAK SIFATININ KAZANILMASI (ESAS SERMAYE PAYININ İKTİSABI)

1. ASLEN VE DEVREN KAZANMA

Bir limited şirkette ortak sıfatını elde edebilmek için o şirketin 339
en az bir esas sermaye payına sahip olunması zorunludur. Bu bağ-
lamda öğretilde, anonim şirkette pay sahibi sıfatının iktisabına paralel
bir şekilde, ortak sıfatının ya aslen ya da devren kazanıldığı ayrımı
yapılmaktadır¹.

Aslen kazanmadan kasıt esas sermaye payının ilk sahibi olarak 340
ortak sıfatının elde edilmesidir. Bu durum ise esasen limited şirketin
kuruluşu veya sermaye artırımında gündeme gelebilir. Zira kuruluşun
veya sermaye artırımının tescili ile birlikte oluşan esas sermaye payını
taahhüt eden kişi, limited şirkette ortak sıfatını aslen (ilk elden) kazan-
mış olur.

Sermaye artırımını açısından ortak sıfatının kazanılması elbette
daha önce ortak olmayan bir kişinin ilk kez taahhütte bulunması ola-
sılığında söz konusu olacaktır. Bu arada mevcut bir ortağın sermaye
artırımını sırasında rüçhan hakkını kullanarak taahhüt ettiği esas serma-
ye paylarını kazanımının da aslen olduğu göz ardı edilmemelidir.

Benzer bir durum bir ticaret şirketinin mevcut ya da yeni kuru- 341
lan bir limited şirket çatısı altında birleşmesi veya mevcut ya da yeni
kurulan limited şirket(ler)e malvarlığını aktarmak suretiyle bölünmesi
halinde (yeni kuruluş veya sermaye artırımını yoluyla) oluşan esas
sermaye paylarının kendiliğinden (TK 136/3, keza TK 153/2, 159)
iktisabı açısından da söz konusudur. Keza her ne kadar tüzel kişilikte
bir devamlılık olsa da, bir ticaret şirketinin tür değiştirmek suretiyle
limited şirkete dönüşmesinde, tür değiştirmenin ticaret siciline tescili
ile birlikte (TK 189/2) yeni türdeki limited şirket bünyesinde oluşan
esas sermaye payları tür değiştiren ticaret şirketinin ortakları tarafın-
dan aslen iktisap edilir.

¹ Örnek olarak bkz. PoROYffEKİNALPIÇAMoĞLU(2010), N. 1659a; MEIER-HAYOziFORST-
MOSERISSETHE, § 18 N. 88 vd.

Hatta TK 1 94/1-2 uyarınca bir ticari işletmenin, bir limited şirketle onun tarafından devralınmak suretiyle birleşmesi veya bir limited şirkete dönüşmesi halinde de mevcut veya yeni kurulan limited şirkette sermaye artırımını ya da (yeni) kuruluş yoluyla oluşan esas sermaye paylarının, ticari işletmesi birleştirilen veya tür değiştiren işletme sahibi tarafından kazanımı da aslendir.

342

Devren kazanma ise mevcut bir ortaktan esas sermaye payı iktisap etmek suretiyle ortak sıfatının elde edilmesidir. TK 593 vd. hükümlerinde düzenleme konusu yapılan esas sermaye payının geçişi de sadece ortak sıfatının devren kazanılmasıyla ilgilidir. Nitekim "[e]sas sermaye payının geçiş halleri" başlığı altında, eTK 520-521 hükümlerine paralel olarak, bir yandan esas sermaye payının iradi olarak devri (TK 595) öte yandan da miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra yoluyla intikali düzenlenmiştir (TK 596).

343

Buna karşılık artık bir sermaye şirketi olarak kabul edilen limited şirket paylarının da tıpkı anonim şirket payları gibi haczedilip paraya çevrilebileceği açıkça öngörüldüğünden (TK 133/2), uygulamada sürekli sorunlara neden olan ve bu yönüyle uygulanma kabiliyeti de pek bulunmayan "cebri icra" hakkındaki eTK 522-523 hükümleri yeni kanuna aktarılmamıştır². Aynı durum, payların devir için bölünmesini hükme bağlayan eTK 524 için de geçerlidir. Zira bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olmasına imkan tanıdıktan sonra, artık benzer bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmamıştır³.

344

Limited şirket esas sermaye payının ilke olarak devredilebilir bir malvarlığı değeri olduğu şüphesizdir'. Ancak şimdiden belirtelim ki bir sermaye şirketi olarak kabul etmesine rağmen kanun koyucu, bünyesinde barındırdığı kişisel öğeleri (bkz. İsvBK 772/1), bir başka deyişle şahıs şirketine yönelik nitelikleri korumak amacıyla limited şirkette esas sermaye payının özellikle iradi olarak devrini, anonim şirket payının devrine kıyasla oldukça ağır şartlara bağlayarak zorlaştırmış; hatta şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla daha da güçleştirilmesine, giderek yasaklanmasına dahi imkan tanımıştır (TK 595/4).

345

TK 593/1'de eski düzenlemeye (eTK 518/2) paralel bir şekilde, ortaklar arasındaki devirler de dahil tüm devirler bakımından bu bölümde yer alan düzenlemenin (TK 593-600) uygulanacağı hükme bağlanmış, ancak bu arada şirketin kendi esas sermaye payını TK 612/2 uyarınca iktisabı açıkça bu hükümlerin kapsamı dışında tutulmuştur

¹ Bu hükümler hakkında bkz. KENDİGELEN, Makalelerim II, 81 vd.

³ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 500 ve dpn. 43.

MEIER-HAYOZİFORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 89.

(bkz. Kn. 392). Dolayısıyla TK 612/2'de öngörülen iktisaplar hariç esas sermaye payının bir üçüncü kişi veya mevcut bir ortak ya da biz-zat şirket tarafından, hatta bir bütün olarak veya (birlikte mülkiyete ilişkin hükümler kapsamında (MK 688 vd.)) kısmen⁵ devralınması TK 593 vd.nda öngörülen hükümlere tabi olacaktır.

Yapılan bu yeni düzenlemede ayrıca eTK 5 I8/2'de olduğu gibi esas sermaye payının devri veya miras yoluyla geçmesinden söz edil-miş?r. Oysa esas sermaye payı TK 596'ya göre sadece miras yoluyla değil, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler ve icra yoluyla da başka kişilere intikal edebilir. Dolayısıyla TK 593/1'deki iradi devir dışı intikal (geçiş) konusundaki sayım eksik bırakılmıştır⁶.

Nihayet bir esas sermaye payının elbirliği veya paylı mülkiyete konu olabileceğini ve böylece esas sermaye payı üzerinde hak sahi-bi sıfatıyla birden fazla paydaşın bulunabileceğini, bunların ortaklık haklarını ancak atayacakları müşterek bir temsilci aracılığıyla kulla-nabileceklerini, borçlardan ise müteselsilen sorumlu tutulduklarını hatırlatalım (TK 599) (bkz. Kn. 311).

346

2. ESAS SERMAYE PAYININ İRADİ OLARAK İKTİSABI (DEVİRİ)

İradi devre yönelik TK 595'teki düzenleme, ilk bakışta eTK 520 hükmünü yansıtıyor gibi gözükmele birlikte, aşağıda açıklanacağı üzere birçok konuda eskisinden farklıdır⁷.

347

Bu arada eTK 520'de öngörülen aynı sennaye karşılığı paylara yönelik üç yıl süreli devir yasağı (eTK 520/3), anonim şirkete ilişkin düzenlemeye (bkz. ve karş. eTK 404) paralel bir şekilde yeni kanuna aktarılmadığı gibi, devrin genel kurulca onaylanmasında aranacak ağırlaştırılmış nisap da (eTK 520/2) kaldırılmıştır. Ayrıca şirket açısından hüküm doğurması için devrin pay defterine kaydedilmesi şartını öngören eTK 520/1'e benzer bir hükme TK'da yer verilmemiş, buna karşılık devrin ticaret siciline tesciline yönelik özel bir düzenle-me (TK 598) kabul edilmiştir.

Belirtelim ki TK 595'te "*esas sermaye payı*" için bazen sade-ce "*sermaye payı*" veya "*pay*", ayrıca "*genel kuru*/" için de bazen "*ortaklar genel kurulu*" terimlerinin kullanılması yadırgatıcıdır. Bu

348

⁵ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 278; esas sennaye paylarının bölünmesine ilişkin eTK 524 hükmünün yeni kanuna aktarılmaması nedeniyle artık kısmen devrin mümkün olmadığı yönünde bkz. ve karş. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-13.

⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 498; keza MOROĞLU, 376.

⁷ Esas sermaye payının devrine ilişkin eTK dönemi de dahil kapsamlı bir inceleme için bkz. DEMİRKA.P1, Payın Devri, 5 vd., özellikle 65 vd.

b?ğla_md?□□595 hükmü, yeni kanunda kull□nılan terminolojiye ilişkin bir birlığın sağlanması konusunda gerekli özenin yeterince gösterilmediğini ispatlamak açısından güzel bir örnek oluşturmaktadır'.

2.1. Devir Sözleşmesi

349

Devir sözleşmesinin şekli, yani yazılı yapılması ve imzaların noterce onaylanması⁹ şartı eTK'ya paralel olarak TK'da da aynen korunmakla birlikte, bu kez şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, rekabet yasağı, esas sermaye payının devrine ilişkin olarak ortaklara tanınan haklar ile sözleşme cezası hakkındaki bilgilere de devir sözleşmesinde yer verilmesi gerektiği açıkça hükme bağlanmıştır (TK 595/1). Belirtelim ki tasamıf işlemi niteliğindeki esas sermaye paylarının devrine ilişkin sözleşmenin yanı sıra, sadece devir borcu doğuran "devir vaadi" niteliğindeki tüm işlemler¹⁰ (borçlandırıcı işlem) de aynı şekil şartına tabi tutulmuştur¹¹. Esas sermaye payı bir alacak ve borçlar bütününe ifade ettiğinden, başka bir ifade ile sözleşme esas sermaye payına bağlı ortaklık sıfatını konu edindiğinden, artık burada alacağın devrinde olduğu gibi sadece devreden imzası yeterli olmayacak, hem borçlandırıcı hem de tasarruf işlemi niteliğindeki devir sözleşmelerinin aynı zamanda devralanın da imzasını taşıması gerekecektir¹². Bu arada esas sermaye payı için kıymetli evrak niteliğinde nama yazılı senet çıkarılmışsa, senet üzerindeki zilyetliğin devrinin de (TK 647/1) zorunlu olduğu, öte yandan imzaları noter tarafından onaylanmış bir devir sözleşmesi yapılmadığı sürece, tek başına nama yazılı esas sermaye pay senedinin zilyetliğinin yazılı bir temlik beyanı ile devrinin ise yeterli görülmeceği unutulmamalıdır.

⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 503.

⁹ Noter onayına yönelik şekil şartını sağlamadığından devrin onaylandığı genel kurul kararının tek başına devir sözleşmesi olarak kabul edilemeyeceği yönünde bkz. Yargıtay J.J. HD'nin 21.03.2016 tarih ve 2015-8427/3078 sayılı karar.

¹⁰ Kanunda "işlem" kelimesinin neden tercih edildiği konusunda bkz. TK 595'in gerekçesi; gerekçedeki açıklamaların eleştirisi için bkz. DEMİRKAPI, DEÜHFD 2007, 821-822.

¹¹ İmzalan noter tarafından tasdik edilen yazılı sözleşmenin esasen saf bir borçlandırıcı işlem niteliğini taşıdığı, tasarruf işlemi ise devrin gereğinin yapılması amacıyla devreden ortaklığa b□vurusunun oluşturduğu yönünde eTK döneminde dile getirilen farklı bir görüş için bkz. Öz, 363-366; bu görüşün eleştirisi için bkz. DEMİR.KAPI, Payın Devri, 70-72; keza yeni dönemde de genel kurul onayının arandığı pay devirlerinde devir sözleşmesinin sadece borçlandırıcı işlem niteliği taşıdığı yönünde bkz. OÖGRUSÖZ Koşur, Oy Hakkı, 234-235.

¹² ARSLANLI, Limited Şirketler, 184-185; ARSLANLI, Batider 1963, 188-189.

Ancak uygulamada tasarruf işlemi niteliğindeki devir sözleşmesinden önce yapılan (temelde bir satış¹, mal değişimi veya bağışlama" niteliğindeki) ayn bir borçlandırıcı işleme¹⁵ ender rastlanıldığı¹⁶, pratik olması ve masraftan tasarruf sağlaması nedeniyle daha çok her iki işlemin de (tek devir sözleşmesiyle) bir arada gerçekleştirildiğini belirtelim¹⁶. Bununla birlikte özellikle henüz iktisap edilmemiş, dolayısıyla tasarruf işlemine derhal konu olamayacak esas sermaye paylarına yönelik önceden bir devir vaadi sözleşmesi yapılabilmesinin de pekala mümkün bulunduğuna işaret edelim.

Burada öngörülen şekil devir sözleşmesi bakımından bir geçerlilik şartıdır (BK 12/2)¹⁷; bununla birlikte şekle aykırılığı ileri sürmenin MK 2 denetimine tabi olduğu da göz ardı edilmemelidir¹⁸. Bu nedenle şekle uyulmaması halinde devre yönelik hukuki işlem ilke olarak kesin hükümsüzlük (butlan) yaptırımına tabi olacağı gibi (BK 12/2)¹⁹, sonradan

¹⁵ Esas sermaye payı devrine taşınır satışına ilişkin hükümlerin uygulanacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.01.2016 tarih ve 2015-9963/892 sayılı karar.

¹⁶ Şikayet etmeme şartına bağlı bedelsiz devir sözleşmesinin ahlaka ve kanuna aykırılık nedeniyle geçersiz olacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 20.05.2019 tarih ve 2018-2464/3918 sayılı karar.

¹⁵ Borçlandırıcı işlem hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, DEÜHFD 2007, 815 vd.

¹⁶ Bu konuda bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 167; ARSLANLI, Batider 1963, 1 70; keza DEMİRKAPI, Payın Devri, 74-76.

¹⁷ Şeklin emredici olduğuna yapılan vurgu için bkz. TK 593'ün gerekçesi; ayrıca bu yöndeki güncel uygulama için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 02.03.2021 tarih ve 2020-1895/1873, 10.06.2020 tarih ve 2019-4355/2784 ile 04.11.2019 tarih ve 2018-5788/6746 sayılı kararlar; keza devir taahhüdü niteliğindeki borçlandırıcı işlem bakımından da aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2019 tarih ve 1321/8002 ile 17.01.2017 tarih ve 2015-12266/296 sayılı kararlar; ayrıca esas sermaye payı devri için öngörülen ceza koşulunun geçerliliğinin de devir sözleşmesi açısından öngörülen şekle tabi olduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.09.2017 tarih ve 2016-10075/9478 sayılı karar; bununla birlikte yeni TK döneminde de genel kabul gören görüşün aksine noter onayının bir geçerlilik değil, sadece ispat şartı olduğu yönünde farklı bir yaklaşım için bkz. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 41-42; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 32 (intifa ve rehin hakkı tesisi bakımından bu kez noter onayını bir geçerlilik şartı olarak nitelendiren ifadeler için bkz. ve karşı. § 34 N. 20a ve 20ç); keza esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanmış olması olasılığına yönelik benzer yönde DOĞRUSÖZ Koşın, MÜHF-HAD 2017, 374-

375, 383-384; ayrıca bkz. DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 237 vd.

¹⁸ Nitekim bkz. Yargıtay HGK'nın 17.11.1993 tarih ve 11-500/725 sayılı karar (özet için MOROĞLUKENDİGELEN, 462-463); keza aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin 21.06.2018 tarih ve 2016-10880/4674 ile 21.02.2014 tarih ve 2012-10842/3228 sayılı kararlar; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.02.2014 tarih ve 2013-12243/1844 sayılı karar.

¹⁹ Şekle aykırılığın yaptırım konusunda eTK döneminde dile getirilen farklı görüşler için bkz. KENDİGELEN, Makalelerim I, 240 ve dpn. 74.

gene) kurul tarafından verilecek muhtemel bir onay karan da hüküm ifade etmeyecek, bir başka deyişle şekle yönelik sakatlığı iyileştiremeyecektir¹⁰. Limited şirket tarafından esas sermaye payı için kıymetli evrak niteliğinde nama yazılı senet çıkartılmışsa (TK 593/2), ayrıca bu senedin zilyetliğinin de devralana geçirilmesi zorunludur (TK 647/1).

351

Ne var ki devre ilişkin TK 595'te, limited şirket esas sennaye paylarının nama yazılı da olsa, artık kıymetli evrak niteliğinde birsenede bağlanabilmesi imkanı kesinlikle dikkate alınmamış, bu olasılığa yönelik herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir. Ortada bir kıymetli evrak bulunduğu takdirde, senede bağlanmış esas sennaye payının devri için bu senedin üzerindeki zilyetliğin nakli zorunluluğu (TK 647/1) karşısında, imzalar bakımından aynı şekilde noter onayına ihtiyaç duyulup duyulmayacağı da tartışılabilir. Hüküm ise sadece çıplak esas sennaye paylarının devrini düzenler tarzda kaleme alınmıştır¹¹. Öte yandan bir ticari işletmenin tüm aktifleri ile birlikte bir bütün olarak devrinde yazılı şekli (TK I 1/3) yeterli gören kanun koyucu, her nedense limited şirket esas sennaye payının devri bakımından ayrıca devir sözleşmesinin altındaki imzaların noter tarafından onaylanmasını da şart olarak aramıştır. Bu yaklaşımın kendi içinde tutarlı olmadığı şüphesizdir¹². Mevzuat İsviçre hukukunda resmi' şeklin tamamen kaldırılmasına rağmen (bkz. İsvBK 785/1)¹³ imzaların noterce onaylanması şartına yönelik madde gerekçesinde dile getirilen, yazılı şeklin yanı sıra imza onayının hem ispat hem de güvenliği sağlamak ve özellikle devralanı şirket sözleşmesine dayalı borçlar yönünden düşünmeye yöneltmek şeklindeki açıklamalar da esasen ikna edici olmaktan uzaktır¹⁴; zira tüm bu sonuçları yazılı şekil şartı ile aleni nitelikteki ticaret sicilinden ulaşılabilen şirket sözleşmesi yeterince sağlayabilecektir. Kaldı ki eTK döneminin aksine yeni sistemde pay geçişlerinin -kuru-

¹⁰ Bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 188; ARSLANLI, Batider 1963, 192; KEZA ÇAĞA, 599; bununla birlikte karş. onayın şekle ilişkin eksikliği gidereceği yönünde PULSAŞLI, Şerh, § 69 N. 42.

¹¹ KENDİĞİ:LEN, İlk Tespitler, 501-502; KEZA MoROĞLU, 379.

¹² KENDİĞİ:LEN, İlk Tespitler, 502; bu konuda ayrıca bkz. hükmün kaynağı olan Alman hukukunda noter onayı şartının aranmasının tarihi gerekçeleri ile g0n0milzde T0rk hukuku bakımından da artık böyle bir onaya ihtiyaç bulunmadığı ve kaldırılması gerektiği yönünde KAYA M., ERÜHFD 2008, 367 vd., 372-374; KEZA bkz. olması gereken hukuk açısından noter onayını gereksiz bulan SEZGİNHUYSAL, 328; şeklin sorgulanması gerektiğini belirten BOZKURT, Konferans, 373; bununla birlikte karş. noter onayına ilişkin şekil şartının yeni düzenlemede de aranmasının özellikle kamu borçları gerekçesiyle Türk hukuku açısından yerinde olduğu yönünde BİLGİLİ/Dİ:MİRKAPI, 751 dnp 476; YASAN, Sorumluluk, 100; Şİ:İNİ:R, Limited Ortaklıklar, 285, 289-290.

¹³ Gerekçesi için bkz. Boischafl 2001, 3159, 3184-3185.

¹⁴ Aynı yönde bkz. BOZKURT, Konferans, 374.

cu olmasa da- ticaret siciline tescil zorunluluğunun belirli ölçüde ek bir güvenlik sağlayacağı da şüphesizdir. Nitekim devrin ticaret siciline tescili mehaz İsviçre hukukunda hem hukuki güvenliği hem de işlem güvenliğini sağlamak adına bir anlamda resmi şeklin ikamesi olarak kabul edilmiştir²⁵.

İlginç olan bir başka husus ise kanun koyucunun şirket sözleşmesi ile esas sermaye paylarının devrini bugüne kadarki tilm düzenlemelerinde aynı şekil şartına tabi tutmuş olmasına karşın²⁶, 2018 yılında yapılan son düzenleme ile limited şirket sözleşmesi bakımından kurucuların imzasına yönelik noter onayını tamamen kaldırmış olmasıdır (TK 575)²⁷.

Bununla birlikte esas sermaye payının devri, tıpkı alacağın temliki gibi soyut (mücerret) olduğundan²⁸, borçlandırıcı işlemdeki sakatlıklar tasarruf işleminin geçerliliğini etkilemeyecektir²⁹. Öte yandan sadece tasarruf işleminin şekle uygun yapılması yeterlidir; böyle bir durumda daha önce yapılan borçlandırıcı işlemdeki şekle aykırılık da sağlığa kavuşmuş sayılacaktır³⁰.

Bu arada TK 595/1'de devir sözleşmesinde yer alması aranan kayıtların gereği gibi sözleşmeye yansıtılmamasının hukuki sonucu, çözümlenmesi gereken yeni bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Nitekim konu ile ilgili görüş dile getiren Türk öğretisinin çoğunluğu³¹ TK 595/1'de sayılan kayıtların sözleşmede yer almamasının devir sözleşmesinin geçersizliğine yol açacağını benimsemiştir¹².

¹⁵ Botschaft 200I, 3I85, 3I92.

¹⁶ ARSLANLI, Limited Şirketler, 183; ARSLANLI, Batider 1963, 187.

¹⁷ Bu düzenlemeden sonra sicil müdürlüğü nezdinde de devir sözleşmesi yapılmasına imkan tanınması gerektiği yönünde bir öneri için bkz. YASAN, Sorumluluk, 101.

¹⁸ ARSLANLI, Limited Şirketler, 167; ARSLANLI, Batider 1963, 170.

¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 203 vd.

²⁰ POROYFİKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1661b; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 286-287; keza ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 124 vd., özellikle 127-129; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.04.2012 tarih ve 2010-10178/5401 sayılı karar (Batider 2012/3, 383-384; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 465).

²¹ Bu yönde bkz. YILDIZ, YÜHFD 2005, 461; YİWİZ, Limited Şirketler, 139; DEMİRKAPI, Payın Devri, 218; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, N. 21-18; BİLGİLİDEMİRKAPI, 751 dpn. 477; BİÇERİHAMAMCIOĞLU, KHÜHFD 2013/2, 68; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 303; YASAN, Sorumlu! 102-103; ÖZER, 181; AK.Su ÖZKAN, Regesta 2020, 298 vd.; ayrıca ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 51; düzenlemeyi eleştirmekle birlikte aynı yönde TORK, 436-437.

²² Mehaz İsviçre hukukunda da aynı yönde bkz. Botschaft 2001, 3160, 3185; keza BSK OR IJ-ou PASQUİERİWO LPIOERTLE, Art. 785 N. 3-4.

Ancak tamamen devralanı bilgilendirme amacına yönelik bu kayıtların eksikliğine geçersizlik yaptırımını bağlamak oldukça ağırdır. Limited şirketin tescil ve ilan edilmiş, dolayısıyla aleni nitelik taşıyan şirket sözleşmesinden kolayca öğrenilmesi mümkün olan bu kayıtların devir sözleşmesine yansıtılmaması hükmün gerekçesinde de **açıkça** vurgulandığı üzere olsa olsa devreden bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında sorumluluğuna yol açmalıdır^{3J}. Kaldı ki hükmün lafzından □n azından Türk hukuku bakımından- emredici olduğu sonucunun çıkarılması mümkün olmadığından³⁵, amaca göre yorum yapılması ve böylece devir işlemlerinin mümkün oldukça ayakta tutulmasının sağlanması şüphesiz daha isabetli olacaktır. Bununla birlikte pekala irade bozukluğuna ilişkin genel hükümler kapsamında (BK 30 vd.), özellikle yanılma (hata) gerekçesine dayalı olarak devir sözleşmenin geçersizliği ileri sürülebilir³⁶. Bir kararındaki karşı oya ilişkin açıklamadan anlaşıldığı üzere Yargıtay da bu kayıtların devir sözleşmesinin geçerlilik şartı olarak nitelendirmeme eğilimindedir³⁷.

2.2. Genel Kurulun Onayı

354

Devir için eTK 520/2'de olduğu gibi genel kurulun onayı³⁷ şart kılınmış, ancak şirket sözleşmesinde bu şartın aksine bir düzenleme yapılmasına da izin verilmiştir (TK 595/2). Böylece limited şirket esas sermaye payının devri açısından yeni sistemde getirilen kolaylıklardan ilki, devrin onaylanması için bir genel kurul kararına ihtiyaç olup olmadığı konusundaki tercihin ortaklara bırakılmış olmasıdır. Dolayısıyla kanunen öngörülen genel kurul onayı emredici değil ihtiyari niteliktedir ve şirket sözleşmesiyle tamamen kaldırılabilir. Bu yola daha çok ortaklar arasındaki bağlılığın yoğun olmadığı, sermaye şirketi yönü ağır basan limited şirketlerde başvurulacağı söylenebilir³⁸.

^{3J} KENDİGELEN, İlk Tespitler, 502; keza gerekçeden hareketle aynı yönde bkz. KAYAM., ERÜHFD 2008, 365; DOĞRUSÖZKOŞUT, MÜHF-HAD 2017, 372-373.

Oysa bu açıdan bkz. ve karşı. "müssen" yardımcı fiili ile bir zorunluluğa, dolayısıyla hükmün emredici niteliğine açıkça işaret eden İsvBK 785/2; keza Botschaft 2001, 3185.

³⁵ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 502; anılan kayıtlar bakımından "yanılma" gerekçesine dayanılamayacağı yönünde bir yaklaşım için bkz. AKSU ÖZKAN, Regesta 2020, 304-306; buna karşılık limited şirket esas sermaye payına ilişkin devir sözleşmesinin genel olarak "yanılma" gerekçesiyle geçersiz olabileceği konusunda bkz. ve karşı. AKSUÖZKA.", HacHFD 2020, 232.

³⁶ Yargıtay 11. HD'nin 15.01.2015 tarih ve 2014-14676/409 sayılı kararı.

³⁷ Onayın hukuki niteliği konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 307 vd.

³¹ Keza bkz. Botschaft 2001, 3186; BSK OR 11-DUPASQUIER/WOLFIÜERTLE, Art. 786 N.6.

Şirket sözleşmesi ile genel kurulun onayı kaldırılmadığı takdirde devir, ancak bu onayın verilmesi ile geçerlilik kazanacaktı-1⁹; dolayısıyla aksine şirket sözleşmesinde bir düzenleme yapılmadığı sürece esas sermaye payının "kanun gereği bağlamı" olduğu söylenebilir¹⁰. Anonim şirkete oranla bu kadar katı bir kanuni bağlam öngörülmesinin nedeni şüphesiz limited şirketin kişisel öğeleri de bünyesinde barındıran bir sermaye şirketi olması ve bu nedenle aksi öngörülmediği sürece ortak çevresinin aynen korunmasına imkan sağlamaktır. Onay karan şartının kaldırılması olasılığında ise sözleşmenin geçerli bir şekilde yapılmasıyla birlikte, başkaca bir işleme gerek olmaksızın devir hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Bu arada esas sermaye payı için ihraç edilmişse nama yazılı senet üzerindeki zilyetliğin devri de (TK 647/1) ayrıca aranacaktır.

Genel kuruldan onay alınabilmesi için öncelikle devrin şirkete bildirilmesi zorunludur¹¹. Bu bildirimi normal şartlarda devreden ile devralan birlikte yapacaksa da, devir sürecinin bir an önce sonuçlanmasında menfaati olan her iki taraf bildirim konusunda ayn ayn yetkilidir, dolayısıyla sadece taraflardan birisince gerçekleştirilen devir bildirimi yeterli olacaktır¹². Şirkete yöneltilmesi gereken ve onay talebini de içeren bildirim için kanunen herhangi bir şekil öngörülmemiştir; dolayısıyla ispat edilebilmek kaydıyla bildirim herhangi bir yolla yapılabilir.

355

Öte yandan bildirimi alan şirket müdürlerinin de genel kurulu toplantıya çağırmadan önce en azından devrin şeklen geçerliliği ile şirket sözleşmesindeki devir sınırlamalanna yönelik hükümlere uygunluğu yönünden bir inceleme yapması gerektiği şüphesizdir¹³.

Onay karan şartının kaldırılması olasılığında da devralanın şirkete karşı ortak sıfatından doğan haklarını kullanabilmesi ve özellikle

1,

Devrin hüküm doğurması için genel kurul kararının şart olduğu, davalı şirket ve onanın davayı kabul etmesinin sonucu değiştirmeyeceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 02.06.2014 tarih ve 3618/10323 sayılı karar.

Nitekim bu yöndeki açıklama için bkz. TK 593'ün gerekçesi; keza Botschaft 2001, 3160, 3185; limited şirket esas sennaye paylarına yönelik bağlamın "katı/sert" olduğu yönünde blcz. MEİER-HAYoz/FoRSTMosERİSETH.E, § 18 N. 90.

Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 254 vd.

,1

ARsu.Nu, Limited Şirketler, 165; ARsLANu, Batider 1963, 168; CEJUWiOĞLU, 59; keza BSK OR II-ou PASQuIER/Wou/ôEJITLE, Art. 786 N. 4; genel kabul gören bu görüşe rağmen karşı. bildirimin mutlaka devreden tarafından yapılması gerektiği yönünde ÖZ, 371-372.

,J

Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİR.ıı>1, Payın Devri, 272 vd

devrin pay defterine kaydı ile ticaret siciline tescilinin sağlanabilmesi için şirkete bildirilmesinin gerekli olduğu unutulmamalıdır.

356

Genel kurula tanınan bu onay yetkisi vazgeçilmez ve devredilemez niteliktedir [TK 616/1-(g)]. Böylece kanun koyucu anonim şirketin aksine, kişisel öğeleri de bünyesinde barındıran limited şirkette ortak çevresinin değiştirilmesine yönelik takdir ve karar hakkını tamamen ortaklara tanımıştır"; dolayısıyla bu hakkın müdürlere veya başkaca bir kişiye bırakılması mümkün değildir. Onay kararı için yeni kanunda eTK 520/2'nin aksine özel bir nisap öngörülmediğinden, bu bağlamda devrin onaylanması mehz İsviçre hukukunun aksine [İsvBK 804/2-(8)] önemli kararlar arasında da sayılmadığından, artık bu karar genel kurulda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile (TK 620) alınabilecektir⁵. Böylece esas sermaye payının devri eTK'ya göre nisap açısından da kolaylaştırılmıştır. Onayın görüşüleceği genel kurul toplantısında devreden ortak ile aynı zamanda ortak sıfatına sahipse devralan da oy kullanabilir⁴⁶. Bu konuda sınırlama sadece şirketin kendi esas sermaye paylarını devralmasına yönelik olarak devreden ortak açısından öngörülmüş ve bu ortağın oy hakkından yoksun olduğu açıkça hükme bağlanmıştır (TK 619/3).

57

Genel kurul devirden sonra bir onay kararı verebileceği gibi, esas sermaye payının devrine yönelik yapılması planlanan somut (en azından tarafları belli) bir devre önceden izin de verebilir⁷. Bu bağlamda sadece ortaklar arasında yapılan ve ortakların tamamının taraf olduğu devir sözleşmesi aynı zamanda genel kurulun, üstelik oybirliğiyle aldığı bir onay kararı olarak kabul edilebilir⁴⁸. Zira limited

Bkz. Botschaft 200J, 3186.

Sorunun tartışmalara yol açabileceği endişesiyle açık bir düzenleme yapılmasının isabetli olacağı görüşü için bkz. YILDIZ, YÜHFD, 461-462; ayrıca benimsenen bu nisabın eleştirisi ve onay kararının da en azından önemli kararlar için öngörülen yetersayıya bağlanması gerektiği görüşü için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 326-327; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 309.

46

ARSLANLI, Limited Şirketler, 173; ARSLANLI, Batider 1963, 176; ayrıca devreden ve ortak ise devralanın olumlu oy kullanma yükümlülüğü için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 331 vd.

47

ARSLANLI, Limited Şirketler, 173; ARSLANLI, Batider 1963, 176; keza DEMİRKAPI, Payın Devri, 227, 233; sonuç olarak aynı yönde Yargıtay I 1. HD'nin 24.04.2017 tarih ve 2015-15302/2361 sayılı kararı; bununla birlikte aksi yönde bkz. ve karşı. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 29; ÖZER, 185; ayrıca bkz. genel kurulun karar verebilmesi için devir sözleşmesinin geçerli olması gereğinden söz eden ŞENER, Limited Ortaklıklar, 306.

1117

Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay il. HD'nin 30.10.2017 tarih ve 2016-8782/5877 ile 15.01.2015 tarih ve 2014-14676/409 sayılı kararları; keza benzer yönde Yargıtay il.

şirkette çağrısız genel kurul imkanı bir yana (TK 617/3, 416) toplantı yapılmaksızın dahi genel kurul sıfatıyla karar alınabilmesi (TK 617/4) mümkün olduğu gibi, noter tarafından onaylanan devir sözleşmesi aynı zamanda ortakların genel kurul sıfatıyla iradesini yansıtan yazılı bir tutanak (TK 617/3, 422/1) olarak da nitelendirilebilecektir. Ünceden genel kurulun izni alınmışsa artık devir, sözleşmenin yapılmasıyla birlikte bütün hüküm ve sonuçlarını da doğuracaktır⁹. Bu son olasılık açısından esas sermaye payları için nama yazılı senet ihraç edilmesi halinde ayrıca bu senet üzerindeki zilyetliğin devrinin de gerekeceği şüphesizdir.

Belirtelim ki öğretide iki ortaklı limited şirketler bakımından onama kararının ancak oybirliği ile alınabileceği şeklinde bir görüş dile getirilmişse *de*⁵⁰, bu görüş ancak ve sadece karar açısından ortak sayısını da dikkate alan eTK 520/2 açısından geçerli olabilir. Nitekim görüşü dile getiren (ilk) yazarın dayanak olarak yollama yaptığı eserler de tamamen eTK dönemine ilişkindir. Eşit oranda bir ortaklığın bulunduğu limited şirketlerde ise eskiden olduğu gibi şimdi de sadece onama değil genel kurulda alınacak bütün kararlar bakımından oybirliğine ihtiyaç duyulur. Oysa esas sermaye paylarının eşit olmadığı ve oy hakkına yönelik bir sınırlamanın da bulunmadığı iki kişilik limited şirketlerde her iki ortağın da katıldığı bir genel kurulda daha fazla oy hakkına sahip olan ortağın, hatta ortaklardan birinin toplantıya katılmaması olasılığında sadece toplantıya katılan ortağın onama kararını tek başına alması pekala mümkündür (TK 620).

358

Devir için genel kurul kararının varlığına ihtiyaç duyulan, bir başka deyişle genel kurulun onayı şartının şirket sözleşmesiyle kaldırılmadığı durumlarda, onay kararının verilmesine [veya verilmiş sayılmasına (TK 595/7)] kadar taraflar arasında yapılan devir sözleşmesi askıdadır⁵¹.

359

HD'nin 30.09.2014 tarih ve 8328/14927 ile 17.03.2014 tarih ve 2013-17133/5167 sayılı kararları; Yargıtay uygulamasını isabetli bulan ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 52; takiben aynı yönde DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 250; ayrıca benzer bir yaklaşım için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 307; bununla birlikte karşı. Yargıtay uygulamasını eleştiren ATA, 403-405; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 58 (karşı. PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 33); ÖZER, 188-189; keza DEVELİAYVERDİ, İHM 2022, 86, 88, 98.

⁹ DEMİRKAPI, Payın Devri, 75.

⁵⁰ YILDIZ, Limited Şirketler, 142; devreden ve devralanın ortak olduğu iki kişilik limited şirket açısından aynı yönde bkz. DEVELİAYVERDİ, İHM 2022, 98.

⁵¹ Nitekim eTK döneminde de bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 168; ARSLANLI, Batider 1963, 171; DEMİRKAPI, Payın Devri, 227 vd.; ayrıca onaya kadar devrin "askıda" olduğuna yönelik açıklama için bkz. TK 595'in gerekçesi; benzer yönde Yargıtay 11. HD'nin 14.02.2011 tarih ve 741/1607 sayılı karar (Batider 2011/2, 278-279; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 465); keza genel kurul onayının devir işlemine yönelik bir uygulanabilirlik şartı, işlemin sonuç doğurmasını sağlayan bir tamamlayıcı unsur ol-

Gerçekten TK 595/2'de öngörülen "[d]evir bu onayla geçerli olu", hilknü uyarınca, devrin tamamlanması için genel kurulun onayı şarttır. Dolayısıyla onay verilinceye kadar⁵³ esas sermaye payından kaynaqlanan borçların devreden tarafından öllanılabilir. Onayın verilmemesi ile birlik:te artık askıda olan devir sözleşmesi ile üstlenilen edim ifa imkansızlığı nedeniyle (BK 136) sona erecektir⁵⁴.

360

Devrin hüküm doğurmaıyla birlikte esas sermaye payına bağlı tüm haklar, bu arada şirket sözleşmesinde öngörülmüş ise imtiyazlar da devralana geçecek, buna karşılık bizzat ortağın şahsına tanınan kişisel nitelikteki haklar ise devralana geçmeyeceği gibi⁵⁵, devreden ortak sıfatını yitirmesi olasılığında artık tamamen sona erecektir. Yine devir ile birlikte esas sermaye payına bağlı borçlar, bu anlamda bakiye sermaye borcunun yanı sıra şirket sözleşmesinde yer alan ve esas sermaye payına bağlanmış, başta ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri gibi borçlar da devralana intikal edecektir⁵⁶.

Devrin geçerlilik kazanmasıyla devralan, esas sermaye payını bu an itibariyle ve mevcut bütün takyidatlarla, dolayısıyla varsa üzerindeki intifa veya rehin hakkıyla sınırlı olarak ya da hacizle birlikte iktisap edecektir⁵⁷.

361

Geçerli devrin bir diğer sonucu da limited şirket müdürlerinin pay defterinde gerekli değişiklikleri yapmaları zorunluluğudur. Onay için başvurma aynı zamanda pay defterine kayıt talebini de içereceğinden, onaya tabi devirlerde müdürlerin ayrıca bir istekte bulunulma-

duğu yönünde bkz. DEVELİAYVERDİ, İHM 2022, 88; nihayet onay yoksa devrin hüküm doğurmayacağından söz eden Botschaft 2001, 3188.

⁵¹ Devrin onay tarihi itibariyle hüküm doğuracağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.02.2019 tarih ve 2017-3890/1028 sayılı karar.

⁵³ Devir sözleşmesinin yapılması ile genel kurulun onay verdiği tarihler arasındaki (ara) dönemde devre konu esas sennaye paylarına ilişkin gerçekleştirilen başkaca hukuki işlemlerin akıbeti konusunda bkz. DEVELİAYVERDİ, İHM 2022, 90-92.

Bu yönde ve ifa imkansızlığının sonuçları hakkında bkz. Öz, 369-370; konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 352-354; keza (eTK dönemine ilişkin bir uyumsuzluk hakkında olmakla birlikte) onayın verilmemesi halinde devir işleminin taraflar arasında da geçersiz olacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD' nin 08.04.2019 tarih ve 2018-782/2713sayılı kararı.

⁵⁵ Kişisel haklar açısından genel kabul gören bu yaklaşım için örnek olarak bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 143; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 311-312, 338-339; keza özel iktisap hallerinde de bu yönde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 81.

⁵⁶ Esas sennaye payının devinde hak ve borçların akıbeti konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 409 vd.

⁵⁷ ARSLANLI, Limited Şirketler, 166; ARSLANLI, Batider 1963, 169.

sını beklemelerine gerek yoktur. Şüphesiz genel kurul onayı şartının kaldırılması olasılığında ise, sözleşmenin yapılmasıyla tamamlanacak devre yönelik gerekli kayıt ve tescil ancak bu yönde şirkete bir bildirimin yöneltilmesi kaydıyla gerçekleşebilecektir. Talebe rağmen pay defterine kaydın yapılmaması halinde müdürlerin sorumluluğuna gidilebileceği gibi şirkete karşı pay defterine kaydı sağlamaya yönelik bir dava da açılabilir⁵⁸.

Şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde genel kurul sebep göstermeksizin onay vermekten kaçınılabilir (TK 595/3)⁵⁹. Dolayısıyla esas sermaye paylarının devrine yönelik olarak genel kurulun geniş takdir yetkisi sınırlandırılmak isteniyorsa, bu durumda mutlaka şirket sözleşmesi ile bir düzenleme yapılması gerekecektir.

362

Nitekim bu bağlamda şirket sözleşmesinde ret sebepleri sınırlı sayıda gösterilebileceği gibi, örnek kabilinden de sayılabilir veya genel kurulun sadece haklı sebeple devre onay vennekten kaçınılabileceği öngörülebilir. Şirket sözleşmesinde genel kurulun takdir yetkisini sınırlandıran bir düzenleme bulunması halinde, ret nedeninin kararda ayrıca ve açıkça gösterilmesi zorunludur⁶⁰.

Payın devrine ilişkin verilen onay veya ret kararları hakkında da genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü yaptırımını gündeme gelebilir⁶¹. Nitekim kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen nisaplara uyulmaması bir yokluk, şirketin kendi paylarını iktisabına yönelik emredici hükümlere aykırılık bir butlan gerekçesi olarak karşımıza çıkabilir⁶². Bu bağlamda özellikle onay veya onaydan kaçınma kararına karşı, şartları bulunduğu takdirde bir iptal davası da açılabilir⁶³.

363

⁵⁸ Kayıt davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 385 vd.; keza devir için genel kurul kararının aranmayan hallerde pay defterine kayıt için ifa davası açılabilmesi konusunda bkz. ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 699; ayrıca bu bağlamda gündeme gelen "devrin tespiti davası" için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 313 vd.; uygulamadan örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.05.2011 tarih ve 1607/3872 sayılı karar (YKD 2001, 1365; özeti için MOROĞLU/KENDİGELEN, 462-463).

⁵⁹ Örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.03.2018 tarih ve 2016-9408/2053 sayılı karar.

⁶⁰ DEMİRKAPI, Payın Devri, 345-346.

⁶¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 361 vd.

⁶² Nitekim bkz. hukuken geçerli (karardaki ifadeyle "gerçek") bir devre dayanmayan genel kurul kararının batıl olduğu yönünde Yargıtay 11. HD'nin 21.10.2020 tarih ve 2019-1309/4312 sayılı karar.

⁶³ Onay veya redde yönelik genel kurul kararının iptal edilebilirliği açısından ayrıca bkz. DEVELİ AYVERDİ, İHM 2022, 101 vd.; uygulamadan örnek olarak bkz. onay kararının geçersizliği iddiasına ilişkin, bir yıl süreyle müdür sıfatıyla sessiz kaldıktan sonra genel

Ancak özellikle onaydan kaçınma kararına karşı ortak sıfatını haı, değilse devralanın iptal davası açması mümkün olmayacaktır-M.Ya. pılacak yargılama sonucunda mahkeme ise sadece onay veya onaydan kaçınma kararının iptaline hükmedebilir; yoksa genel kurulun yerine geçip -ilke olarak- bir onay veya ret kararı veremeyecektir⁶⁵. Onay veya ret kararının iptali olasılığında ise konunun yeniden genel kurul gündemine taşınması ve karara bağlanması gerekir⁶⁶.

2.3. Devrin Zorlaştırılması veya Kolaylaştırılması

364

Şirket sözleşmesinde öngörölmek kaydıyla bağlayıcı olan hükümler listesinde ilk iki sıra esas sermaye paylarının devrine tahsis edilmiştir. Bu bağlamda öncelikle ortaklara *"esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler"* [TK 576/1-(a)] yapılması ve *"ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları tanınması"* [TK 576/1-(b)]⁶⁷ konusunda şirket sözleşmesine

kurul kararının altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürmenin MK 2 hükmüne aykırılık oluşturacağı, kaldı ki bu arada üç aylık sürenin de geçtiği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 24.01.2018 tarih ve 2016-6824/585 sayılı karar; keza esas sennaye payının devrine onay verilmemesi karşısında şirketten "haklı sebep"le çıkma hakkını kullanabilecek ortağın ret kararına karşı iptal davası açmakta hukuki yararının bulunmadığı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 16.03.2017 tarih ve 2016-2794/1590 sayılı karar; bu arada ret karanna karşı iptal davası açılmasında menfaat açısından aynı yönde bkı. DEMİRKAPI, Payın Devri, 365; keza ret kararına karşı iptal davası açılmayacağı yönünde CERRAHOĞLU, 60 dñn. 32.

Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.09.2019 tarih ve 2018-3475/5296 ile 05.03.2018 tarih ve 2016-8346/1659 sayılı kararları.

⁶⁵ Bu açıdan bkz. genel kurulun ret kararına karşı bir iptal davasının yanı sıra özellikle oyların hesaplanmasına yönelik hukuka aykırılıklar bakımından ayrıca "olumlu kararın belirlenmesi davası" da açılabilceğı yönünde DEVELİ AYVERDİ, İHM 2022, 106 vd.; keza esas sennaye payı üzerinde kurulmak istenen rehin hakkı açısından da benzer açıklamalar için bkz. DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 283 vd.

⁶⁶ Özellikle ret kararı verilmesi ve daha sonra bu kararın mahkemece iptal edilmesi olasılığında TK 595/7'de öngörölen üç aylık sürenin geçtiği gerekçesiyle artık örtölü olarak devre onay verildiğı şeklinde bir çözümün benimsenemeyeceğı yönünde bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 337; keza daha önce işlemeye başlayan üç aylık sürenin karardan sonra işlemeye devam edeceğı yönünde bkz. DEVELİ AYVERDİ, İHM 2022, 105 dñn. 107.

⁶⁷ Açık bir düzenlemenin bulunmadığı eTK döneminde de şirket sözleşmesiyle bazı ortaklar yararına şufa (önalım) veya iştiraa (alım) haklarının tanınabileceğı ve bu düzenlemenin üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebileceğı yönünde ayrıca bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 182; ARSLANLI, Batider 1963, 186 (ancak belirtelim ki yazar esasen kişisel nitelik taşıyan bu hakları imtiyaz olarak nitelendirmiştir); takiben Öz, 380.

bağlayıcı nitelikte hüküm koyabilme imkanı verilmiştir. Şirket sözleşmesinde öngörülen ve ardından ticaret siciline tescil ve ilan edilen [TK 587/1-(j)] bu tür düzenlemeler, sonradan esas sermaye payını iktisap eden üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecek, onların bu kayıtları bilmedikleri, bir başka deyişle iyiniyetli olduktan iddiası dinlenmeyecektir (TK 36/3)⁶⁸.

Öte yandan yeni düzenlemede de eTK 520/4 hükmüne paralel bir şekilde şirket sözleşmesinde yer verilecek bir hükümle devrin tamamen yasaklanabileceği açıkça kabul edildiği gibi (TK 595/4), ayrıca hem bu olasılıkta hem de genel kurulun onay vermekten kaçınması halinde ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkının saklı olduğuna özel olarak işaret edilmiştir (TK 595/5). Bu bağlamda devir yasağına daha çok ortaklar arasındaki bağlılığın en üst seviyede olduğu ve limited şirket çatısı altında yapılan konsorsiyum veya ortak girişim Goint venture) şirketlerinde⁶⁹ ihtiyaç duyulacağı belirtilmektedir⁷⁰. 365

Ancak şirket sözleşmesinde öngörülen bir devir yasağı, esas sermaye paylarının TK 133/2 uyarınca hacine ve paraya çevrilmesine engel değildir⁷¹. Bununla birlikte şirket TK 596/2 kapsamında kendisine tanınan hakkı kullanıp esas sermaye paylarını devralmak suretiyle, bunları icra yoluyla iktisap eden kişinin (şüphesiz sadece icra satışına konu olan paylarla sınırlı olarak) ortak sıfatını sona erdirebilir.

Limited şirkette esas sermaye payı devirlerinin tamamen yasaklanmasına imkan tanınması karşısında, şirket sözleşmesiyle yasak koymak yerine devrin kanunda öngörülenden örneğin devir sözleşmesinin noter tarafından düzenlenmesi gibi devre yönelik şeklin ya da onay kararına ilişkin nisabın ağırlaştırılması gibi daha ağır şartlara bağlanmasının veya devrin aile üyeleri, bir mesleğin mensupları, rakip olmayanlar gibi belirli bir ortak çevresiyle sınırlandırılarak, aksine durumlarda onaydan kaçınılacağının açıkça şirket sözleşmesinde öngörülmesinin dahi mümkün olduğu sonucuna varılması kaçınılmazdır⁷². 366

⁶⁸ Bu açıdan karşı. şirket sözleşmesinde yer verilen bu tür kayıtların üçüncü kişilere ileri sürülemeyeceği yönünde TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 19-13, 21-08.

⁶⁹ Bu şirket türleri için bkz. KENDİGELENİKİRCA, Kn. 106.

⁷⁰ Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3 187; keza BSK OR 11-ou PASQUERIWOLFIOERTLE, Art. 786 N. 9.

⁷¹ Haciz konusunda bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 183; ARSLANLI, Batider 1963, 187.

⁷² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 292 vd.; keza bkz. aile şirketlerinde bu tür sınırlamalara ihtiyaç olduğu yönünde HAMAMCIOĞLU, 203 vd., 206-208; mehz İsviçre hukuku bakımından da bu yönde BSK OR 11-BAUDENBACHERI

Keza borsaya kote edilmiş nama yazılı anonim şirket paylarına ilişkin TK 495/1 hükmüne benzer bir şekilde ortakların esas sermayeye katılma oranları için yüzde ile ifade edilen bir üst sınır belirlenmesi ve bu sınırı aşan esas sermaye pay iktisaplarına onay verilmeyeceğinin öngörülmesi de pekala mümkündür⁷³. Ayrıca limited şirkete, 11(596/2'de olduğu gibi esas sermaye paylarını devralmayı önermek suretiyle üçüncü kişilere devri onaylamaktan kaçınma imkanı tanınabilir [nitekim bkz. İsvBK 786/2-(3)]⁷⁴. Devrin ağırlaştırılması, hatta yasaklanması tüm esas sermaye paylarına yönelik olabileceği gibi, sadece bunların bir kısmını da kapsayabilir⁷⁵. Şüphesiz her halde devrin sınırlandırılmasına yönelik şirket sözleşmesi hükümlerinin tereddüde yer vermeyecek açıklıkta olması gerekir.

Özellikle devrin onaylanmamasına yönelik sebeplerin şirket sözleşmesinde açıkça gösterildiği olasılıklarda, anılan sebeplere aykırı olarak genel kurul tarafından verilen onayın reddi kararına karşı devreden (ve ortak sıfatını haiz ise devralanın) şartları dahilinde iptal davası açmasında menfaatinin bulunduğu kabul edilmelidir⁷⁶. Benzer bir durum eşit işlem ilkesine aykırı genel kurul kararları bakımından da gündeme gelebilir⁷⁷.

367

Belirtelim ki bir yandan limited şirkette esas sermaye paylarının devrinin tamamen yasaklanabilmesine karşın, diğer yandan ortağa haklı sebeple şirketten çıkma hakkının tanınması esasen birbirini dengeleyen iki düzenleme olup, böylece pay devrinin yasaklanmasıyla birlikte mülkiyet hakkına getirilen sınırlama da yumuşatılmıştır. Haklı sebeple de olsa ortağa kanunen tanınan çıkma hakkının (TK 638/2) varlığı karşısında, artık muhtemel bir devir yasağının MK 23/2 anlamında kişisel

GÖBEIJSPEITLER, Art. 772 N. 18; bununla birlikte karşı. TK 577/1-(a) ile TK 595/3 hükümlerini göz ardı ederek esas sermaye payı devrinin örneğin vatandaşlık, meslek gibi şartları taşıyan belirli bir ortak çevresi ile sınırlandırılmayacağı yönünde YASAN, Sorumluluk, 69-70, 72.

⁷³ Bu yönde Botschaft 2001, 3186.

Şirket sözleşmesiyle iradi devirler açısından da bir "kaçış klozu" öngörülebileceği konusunda ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3161, 3186-3187; keza BSK OR 11-ou PASQUERİ WoLFIOERTLE, Art. 786 N. 8.

⁷⁵ Nitekim bkz. ÇAĞA, 594; keza ARSLANLI, Limited Şirketler, 183.

⁷⁶ Bu yönde bkz. ATA, 411.

⁷⁷ Genel kurul kararının geçersizliği iddiasının eşit işlem ilkesi açısından incelendiği örnek bir uyuşmazlık için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 30.06.2020 tarih ve 2019-5133/3333 sayılı kararı.

özgürlüğü özellikle "ahlaka aykırı olarak" sınırlandırdığından söz edilemeyecektir⁷⁸.

Ne var ki **TK** 638/2'de (İsvBK 823/1) haklı sebeple çıkma hakkının açıkça düzenlenmesine rağmen, kaynağı isvBK 786/3'te olduğu gibi **TK** 595/5'te de esas sermaye payının devrinin yasaklanması veya genel kurulun devre onay vermekten kaçınması halinde ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkının saklı olduğunun ayrıca hükme bağlanmasının yerindeliği sorgulanmalıdır⁷⁹. Gerçekten bu yönde açık bir hükmün bulunmasına ihtiyaç olup olmadığı tartışması bir yana, bu düzenleme kapsamında yalnızca şirket sözleşmesinde öngörülen devir yasağının veya genel kurul tarafından verilen onaydan kaçınma kararının şirketten çıkma açısından tek başına bir haklı sebep olarak kabul edilmesi tehlikesi vardır⁸⁰. Oysa hükmün gerekçesinde belirtildiği üzere gerçekte arzu edilen, yasağa veya onaydan kaçınmaya rağmen haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkma hakkının bulunduğuna sadece işaret etmekten ibarettir⁸¹. Bu bağlamda haklı sebeple çıkma hakkı örneğin devre onayın keyfi olarak verilmemesi, ortaklar arasında geçerli eşit işlem ilkesine aykırı davranılması gibi olasılıklarda kullanılabilir.

368

Esas sermaye paylarının devrine yönelik kanuni düzenden ayrılan şirket sözleşmesi hükümleri henüz limited şirketin kuruluşu aşamasında benimsenebileceği gibi, sonradan yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de öngörülebilir. Bu bağlamda yapılacak değişiklik kanunda veya şirket sözleşmesindeki (mevcut) düzeni daha da ağırlaştırabileceği, hatta esas sermaye paylarının devrini yasaklayabileceği gibi, devrin

369

⁷¹ ARSLANLI, Limited Şirketler, 182; ARSLANLI, Batider 1963, 186; keza haklı sebeple çıkma hakkının, esas sermaye paylarının devrine yönelik mutlak bir yasak öngörülebilmesini bir anlamda savunulabilir kıldığı yönünde bkz. Botschaft 2001, 3187; BSK OR 11-ou PASQUIERIWOLFIÜERTLE, Art. 786 N. 9.

⁷⁹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 502; aynı yönde TÜRK, 443-444.

¹⁰ Nitekim bu endişeyi teyit eden bir görüş olarak bkz. devrin reddini tek başına çıkma için bir haklı sebep karinesi kabul eden BİLGİLİDEMİRKAPİ, 753 ve dpn. 49 I; ayrıca bkz. "çıkma hakkı tanıyarak" diyen YİLOIZ, Limited Şirketler, 142; keza PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 71; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 46; AKER, 88 dpn. 89; SERDERKARAAĞAÇ, 369; YASAN, Sorumluluk, 149 (karş. 11 I); nihayet genel kurul kararının iptaline ilişkin bir uyuşmazlıkta dile getirilmekle birlikte örtülü bir biçimde ret halinde ortağın çıkma hakkını (doğrudan) kullanabileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.03.2017 tarih ve 2016-2794/1590 sayılı kararı.

¹¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 502; keza DEMİRKAPİ, Payın Devri, 349-350; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 21-13-(e), ayrıca bkz. N. 21-37-(d); ŞAHİN, Sempozyum, 853; ŞAHİN, Çamoğlu, Armağanı, 179; GÜRPİNA.R, 91; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 322; ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 57, 103; ÖZER, 191; mehz İsviçre hukuku açısından da benzer yönde bkz. Botschaft 2001, 3161, 3187.

kolaylaştırılmasını yönünde de olabilir. Nitekim TK 621/1-(c) hükümünde "esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasak/anma, v¹va kolaylaştırılması" önemli kararlardan biri olarak sayılmış ve b¹ kararın hem oy hem de sermaye açısından çifte nisapla alınabileceği hükme bağlanmıştır (nisap için bkz. Kn. 154 vd.).

3 70

Ekleyelim ki kolaylaştırma kanunda öngörülen onay şartının kaldırılması şeklinde olabileceği gibi, şirketin kuruluş sözleşmesinde kabul edilen daha ağır şartların veya yasağın kaldırılması şeklinde de gerçekleştirilebilir. Esasen bu düzenleme de kanuni devir şartlarının sadece ağırlaştırılmasına imkan tanıyan, buna karşılık kolaylaştırılmasına izin vermeyen eTK 520/4'e kıyasla önemli bir yeniliktir. Dolayısıyla arttk eTK. döneminde dile getirildiği gibi, esas sermaye paylarının devrine yönelik şirketin kuruluş sözleşmesinde öngörülen hükümlerin limited şirket ortakları açısından müktesep hak oluşturduğu ve bu nedenle sonradan şirket sözleşmesindeki devre yönelik mevcut hükümlerin değiştirilmesinin, bu anlamda örneğin devrin daha da zorlaştırılması gibi, öngörülen yasak hükmünün kaldırılmasının da bütün ortakların onayını, yani oybirliğini gerektirdiği⁸² söylenemeyecektir³.

3 71

Esas sermaye payının devrine yönelik olarak şirket sözleşmesinde öngörülen diğer ağırlaştırılmış şartlara, devir yasağına, keza ortaklar veya şirket yararına öngörülmüş önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarına aykırı devirleri onaylayan genel kurul kararının da hukuka aykırı olacağı şüphesizdir". Bu arada şirket sözleşmesiyle tanınan önalım, alım ve geri alım gibi yenilik doğuran hakların payı devralan üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebileceği göz ardı edilmemelidir⁵.

2.4. Şirketin Teminat Talep Edebileceği Durumlar

3 72

Ek ödeme veya yan edim yükümlülüklerinin bulunduğu bir limited şirkette genel kurul ayrıca, ödeme gücü şüpheli görülen devralandan

⁸² Nitekim eTK dönemine ilişkin açıkça bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 183; ARSLANLI, Batider 1963, 187; ayrıca bkz. ÇAĞA, 593-594; CERRAHOĞLU, 66 dpn. 41; Öz, 380; DEMİRKAPI, Payın Devri, 289 dpn. 1095; keza sınırlı olsa da aynı yönde POYITEKİNALPIÇAMOĞLU(2010), N. 1661.

^{8J} Bu yönde bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 290-291; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 752, 755; bununla birlikte karşı. TK 621/1-(c)'nin açık hükmüne rağmen oybirliği şartından söz eden PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 33; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 25, 34; keza önce müktesep hakkın varlığına işaret edip, ardından da TK 621/1'e dayalı olarak aksi görüşün de rahatlıkla savunulabileceğini belirten YILDIZ, Limited Şirketler, 136-137.

Bu konuda ayrıntılı bilgi ve yaptırım için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 366 vd.

⁸⁵ Bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 182; ARSLANLI, Batider 1963, 186.

teminat isteyebilir ve teminat gösterilmediği takdirde⁸⁶ şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa dahi devir için onay vermekten kaçınılabilir (TK 595/6).

Bu olasılığa yönelik olarak TK 595/5'te genel kurula tanınan onay vennekten kaçınma imkanının "*şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile*" kullanılabileceğine ayrıca vurgu yapılmasının bir anlamı yoktur. Zira şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile zaten genel kurul sebep gösterilmesiz dahi onay vennekten kaçınabilecektir (TK 595/3)⁸⁷. Nitekim mehz İsviçre hukukunda teminat gösterenme gerekçesine dayalı olarak onay vennekten kaçınılabilmesi, ancak ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü öngönnekle birlikte devir için genel kurul o□ayını tamamen kaldıran limited şirketlerde bir anlam taşıyacaktır [İsvBK 786/2-(5)]⁸⁸. Bu sorunun arkasında da TK 595/5 hükmünün mehz İsviçre hukukunda nihai metin olan İsvBK 786/2'den değil, aksine Ön Tasarı 791/4 hükmünden alınması yatmaktadır⁸⁹.

Benzer bir durum 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten sonra, taksitle ödenmesine imkan tanınan sermaye borcu bakımından da gündeme gelebilecektir. TK 585/1-c.2'de "*bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri*" konusunda anonim şirkete ilişkin hükümlere yollama yapıldığından, TK 491'deki kanuni sınırlama limited şirket açısından da uygulanacak ve devir için şirketin onayı aranacaktır⁹⁰. Bedelleri tamamen ödenmemiş esas sermaye paylarının devri aynı zamanda borcun naklini de (TK 501/1; BK 196) içerdiğiinden, alacaklı konumundalcı limited şirketin devre onay vermesi işlemin geçerliliği için zorunludur. Ne var ki limited şirket sadece istenen teminat verilmediği takdirde onay vermekten kaçınabilecektir (TK 491/2)⁹¹.

¹⁶ Bununla birlikte bkz. teminat gösterilmesinin zorunlu olmadığı, ödeme gücünün varlığını ispatın da yeterli olacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 59.

¹⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 503; aynı yönde ÖZER, 189 dpn. 65; karşı. burada anlamsızlığına işaret edilen fıkranın tamamı değil, sadece vurgu yapılan ve tırnak içinde gösterilen ifade olmasına karşı görüşümüzü yanlış anlamaya müsait bir şekilde aksettiren ATA, 409 dpn. 39; keza bkz. TÜRK, 438.

¹⁸ Bu hususta bkz. Botschaft 2001, 3187.

¹⁹ Nitekim her iki hükmün karşılaştırılması için bkz. FoRSTMOSERİPEYERISchHorr, 92-93; keza Ön Tasarı 791/4 için bkz. Böckler/FoRSTMOSERİRAPP, Vorentwurf, 13-14.

⁹⁰ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 323-324; BOZKURT, Konferans, 385 vd.; ayrıca karşı. yapılan yollamayı göz ardı edip TK 596/S'in bakiye sermaye borcu için de kıyasen uygulanmasından söz eden TÜRK, 439-440.

⁹¹ Bununla birlikte henüz bedelleri kısmen de olsa ödenmemiş nakden taahhüt edilen esas sermaye paylarının devrinin mümkün olmadığı yönünde bir görüş için bkz. ve karşı. PULAŞLI, Batider 2018, 15-16 (bu arada yazarın yollama yaptığı Yargıtay 11. HD'nin

Esasen bu olasılıkta TK 585/1-c.2'nin yaptığı genci yollamanın kapsamına girecek TK 491 hükmüne başvurmaya gerek dahi duyulmayabilir; zira genel nitelikteki TK 595/3 uyarınca şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği sürece -şüphesiz MK 2 sınırlaması saklı kalmak kaydıyla- genel kurul sebep göstermeksizin dahi onay vermekten kaçınabileceğine göre, bakiye sermaye borcu bakımından teminat talep edilmesine de kesinlikle bir engel *yoktur*⁹¹.

2.5. Ret İçin Öngörülen Süre

3 74

Yeni düzenlemede kanun koyucu ilk kez devir onayı için yapılan başvuruların sürüncemede bırakılmasına engel olmak amacıyla, başvurudan itibaren üç ay⁹³ içinde reddedilmeyen devir bildirimlerinin genel kurul tarafından onaylanmış sayılacağını da hükme bağlamıştır (TK 595/7)⁹⁴. Dolayısıyla hak düşürücü nitelikte olan ve devrin şirkete bildirilmesinden itibaren işlemeye başlayan bu üç aylık süre içinde genel kurulun toplanamaması veya toplanıp olumsuz bir karar alınması esas sermaye payının devrine "örtülü" bir şekilde onay verildiği anlamını taşıyacaktır⁹⁵.

Mehaz İsviçre hukukunda altı ay olarak belirlenen (İsvBK 787/2) bu süre, mevcut ortaklara pay devri hakkında gerekli araştırmayı gerçekleştirerek bir karara varabilmek, bu arada özellikle şirket

09.03.2010 tarih ve 2008-12961/2603 sayılı kararının hem eTK dönemine ilişkin hem de konu ile bağlantılı olmadığına da işaret edelim).

⁹¹ KENDİGELEN; İlk Tespitler, 503 dñn. 45.

⁹³ Sürenin yetersizliği konusunda bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 338; ayrıca bkz. kanunda belirtilen bu sürenin şirket sözleşmesi ile kısaltılabileceği fakat uzatılmasının geçerli olmayacağı yönünde BSK OR 11-ou PASQUIERIWOLF/ÜERTLE, Art. 787 N. 7.

⁹⁴ Teminat talep edilmesi olasılığında üç aylık sürenin geçmesinin artık onay verilmesi anlamına gelmeyeceği yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-20; karşı. BİLGİLİDEMİRKAPI, 751; genel kurulun onay kararının şarta bağlanması konusunda ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 3 II; bu arada üç aylık sürenin müdürler tarafından genel kurulu toplantıya çağınayarak bilinçli ve kötüniyetli bir şekilde geçirilmesinin muhtemel sonuçları hakkında bkz. AKER, 67.

⁹⁵ Bu yönde uygulamadan örnekler için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 07.05.2019 tarih ve 2018-1865/3488 ile 16.04.2018 tarih ve 2016-10438/2765 sayılı kararları; ayrıca onaya yönelik bir genel kurul kararının ibraz edilememesi olasılığında somut uyuşmazlıkta ayrıca bir örtülü onayın bulunup bulunmadığının da incelenmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.03.2015 tarih ve 2014-17785/3214 sayılı kararı; keza pay devrinin tespitine yönelik bir dava açılması için üç aylık sürenin beklenmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 12.02.2019 tarih ve 2017-4053/1088 sayılı karar; nihayet bu sürenin sadece kanunun yürürlüğe girmesinden sonra gerçekleşen devirler bakımından uygulanabileceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 16.09.2019 tarih ve 2018-1053/5382 sayılı kararı.

sözleşmesinde hükme bağlanmış muhtemel bir önalım hakkına [TK 57711-(b)] yönelik değerlendirmeyi sağlıklı bir şekilde yapabilmek için yeterli zaman tanımak amacıyla öngörülmüştür⁹⁶.

2.6. Devrin Ticaret Siciline Tescili

Esas sermaye payına ilişkin devir, eTK döneminde olduğu gibi limited şirket sözleşmesinde herhangi bir değişiklik yapılmasını gerektirmeyecek⁹⁷, dolayısıyla şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin hükümlerin (TK 589) uygulanmasına da kesinlikle ihtiyaç duyulmayacaktır⁹⁸. Ancak yeni sistemde esas sermaye payı geçişlerinin de ticaret siciline tescil edileceği ve sicildeki kayda güvenen iyiniyetli kişinin bu güveninin korunacağı (TK 598) unutulmamalıdır (bu konuda bkz. Kn. 336)

37S

Şüphesiz esas sermaye payının devri örneğin şekle aykırılık, genel kurul onayının bulunmaması gibi bir nedenle geçersiz olmasına rağmen her nasılsa pay defterine kayıt ya da ticaret siciline tescil edilmişse, yapılan kayıt veya tescil payın devrine yönelik sakatlığı onanmayacaktır⁹⁹. Buna karşılık devrin sicile tescil edilmesi olasılığında ise, artık kanun gereği bu (yolsuz) tescile güven korunacaktır (TK 598/3).

3. ESAS SERMAYE PAYININ ÖZEL HALLERE DAYALI OLARAK İcraSABI

Esas sermaye payının iradi olarak devri işleminin geçerli olması, daha doğru bir ifadeyle devrin hüküm doğurması için şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği sürece genel kurulun onayı şart kılınmışken

376

⁹⁶ Nitekim bkz. Botschaft 2011, 3168; takiben BSK OR II-ou PAsQUIERIWOLFIÜERTLE, Art. 787 N. 5.

⁹⁷ Nitekim örnek olarak bkz. ayrıntılı gerekçelerle ARSLANLI, Limited Şirketler, 175 vd.; ARSLANLI, Batider 1963, 177 vd.; ayrıca KARAYALÇIN, 350, 383; CERRAHOĞLU, 64-65; POROYTEKİNALP/ÇAMOĞLU (20 JO), N. 1665; keza bu konuda öğretilde dile getirilen aleyhte ve lehte gerekçeler için bkz. Öz, 381 vd.; nihayet bkz. ilkesel nitelikteki Yargıtay TD'nin 06.02.1962 tarih ve 3199/5 12 sayılı karar (Batider 1964/3, 494; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 462).

⁹¹ Bununla birlikte karş. muhtemelen mehz İsviçre hukukunun etkisiyle devreden şirket sözleşmesinde ismen belirtilen bir kişi olması olasılığında şirket sözleşmesinin değiştirilmesi gerektiği yönünde BOZKURT, Konferans, 413; keza sadece devir açısından ihtiyaç yoksa da, aynı zamanda müdür değişikliği de gerçekleştirilmişse şirket sözleşmesinin değiştirilmesi gerektiği yönünde bkz. ÖZER, 197 ve bu görüşün dayanağı olarak BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 438-439.

⁹⁹ Tescil açısından bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıktan, N. 21-18.

(TK 595/2), miras veya cebri icra yoluyla ya da eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler kapsamında edinilmesinde genel kurulun onayı aranmaksızın tüm hak ve borçların "kendiliğinden" iktisap eden kişiye geçeceği kabul edilmiştir (TK 596/1)¹⁰⁰. Bu düzenleme kapsamında şirket ayrıca TK 595/6 veya TK 585/1-c.2'nin yaptığı yollama nedeniyle uygulanacak TK 491 uyarınca teminat da isteyemeyecektir. Şüphesiz böyle bir intikalde artık bir devir sözleşmesinin varlığı da aranmayacaktır. Hüküm emredici nitelikte olduğundan, özel hallere dayalı iktisabın engellerunesine veya zorlaştırılmasına yönelik aksine bir düzenlemenin şirket sözleşmesiyle öngörülmesi mümkün değildir¹⁰¹.

377

Anonim şirkette olduğu gibi (TK 493/4) limited şirkette de bu iktisap türleri açısından farklı bir düzenleme öngörülmesi ve bu arada özellikle bağlam hükümlerinin etkisiz hale getirilmesi, anılan her üç iktisabın da özellikli olması gerekçesine dayanır. Nitekim esas sermaye payları mirasta ölüm (MK 599), icrada¹⁰² açık artırma yoluyla satımı, yani ihalenin yapılması (BK 279/1; ayrıca bkz. TK 133/2; İİK 118/1-c.4)¹⁰³, eşler arasındaki mal rejimlerinden ise sadece mal ortaklığında iktisap (MK 257) anında, başkaca herhangi bir işleme, bu anlamda yazılı bir devir sözleşmesine, devri onaylayan genel kurul kararına, hatta limited şirket tarafından nama yazılı senet çıkartılmışsa bunların zilyetliğinin devrine dahi gerek olmaksızın mirasçıların, ihale alıcısının veya eşin (ortak) mülkiyetine geçmektedir¹⁰⁴. Buna

¹⁰⁰ Ortağın ölümünde esas sermaye payı mirasçılara kendiliğinden geçeceğinden, hakların kullanılması için müşterek temsilci atanması isteminde hukuki yarar bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2019 tarih ve 1597/8206 sayılı karar.

¹⁰¹ Nitekim bir anlamda düzenlemenin bu yönüne vurgu yapan açıklamalar için bkz. TK 596'nın gerekçesi; ayrıca bu yönde bkz. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 78; keza intikalin genel kurulun vereceği onay şartına bağlanamayacağı yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-23.

¹⁰² Bir külli intikal hali olmayan icranın da miras ve eşler arasındaki mal rejimiyle aynı düzenlemeye tabi tutulmasının isabetli olmadığı yönünde olumsuz bir yaklaşım için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 193; bununla birlikte bu olasılıkta alacaklıların korunması amacına üstünlük tanındığı yönünde bkz. DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 306 dpn. 1113 ve 1114'te anılan yazarlar.

¹⁰³ İcra bakımından karşı. bu hali de iradi devralma ile eşdeğer gören ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 64.

¹⁰⁴ Eşler arasındaki mal rejimlerine yönelik ilginç iki olay için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 02.11.2017 tarih ve 2016-2393/6009 (bu uyuşmazlıkta karar düzeltme aşamasında verilen 26.09.2019 tarih ve 2018-627/5867) ile 27.02.2014 tarih ve 2012-13428/3623 sayılı kararları. Yargıtay bu olaylardan ilkinde şirket sözleşmesinde öngörülen oy sınırlamasını etkisiz kılmaya yönelik esas sermaye payı devrini muvazaa, ikincisinde ise peşin tasfiye ile gerçekleştirilen esas sermaye payı devrini ise hükmün öngörülme amacına aykırılık taşıdığı gerekçesiyle geçersiz kabul etmiştir.

karşılık mal aynılığı rejiminde (MK 242) eşler arasında herhangi bir malvarlığı geçişi söz konusu olmadığı gibi, edinilmiş mallara katılma ile paylaşmalı mal ayrılığı rejimlerinde yalnızca tasfiyenin aynı olarak yapılması olasılığında (MK 239/1, 253/1; keza MK 276, 277) esas sermaye payının devri gündeme gelebilir¹⁰⁵. Esasen benzer bir durum mirasta külli intikal kapsamında değerlendirilmeyen bir vasiyet alacaklısının esas sermaye payını iktisabı (MK 517-518) açısından da söz konusudur.

Her ne kadar madde gerekçesinde bütün ihtimaller bakımından esas sermaye payının "kanun gereği" geçmesinden söz edilmekte ise *de*¹⁰⁶, bu ifadenin özellikle eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine yönelik iktisap hallerini kapsadığını söylemek mümkün görünmemektedir. Bununla birlikte kanun koyucunun muradı "kanun gereği" geçişleri aynı bir düzenlemeye tabi tutmak olduğuna göre, buradaki sayımın da sınırlı olmadığı, örneğin ticaret şirketlerinin birleşme ve bölünmesinde gündeme gelebileceği gibi külli halefiyete dayalı diğer kanuni intikallerde de hükmün uygulanması gerektiği sonucuna vanlabılır¹⁰⁷. Nitekim mehz İsviçre hukukunda da özel iktisap hallerine yönelik sayımın sınırlayıcı olmadığı, hükmün benzer durumlarda da uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir¹⁰⁸.

Nihayet ekleyelim ki anonim şirket paylarının devrinde mehaza uygun olarak mirasın yanı sıra, mirasın paylaşımından da ayrıca söz edilmesine karşın (TK 493/4, 494/2), her nedense limited şirket esas sermaye paylarına ilişkin olarak mehaz İsvBK 788/1'de yer verilen "*mirasın paylaşımı*" hali, bu hükmün karşılığını oluşturan TK 596/1'e alınmamıştır. Gerekçesi açıklanmadan yapılan bu tercihin bilinçli olmadığı söylenebilirse de, birbirine tamamen paralel iki düzenleme

378

379

¹⁰⁵ Bu açıdan bkz. isabetli tespitler için TAŞDELEN, 120-121; ayrıca edinilmiş mallara katılma rejimi açısından hükmün uygulanma olasılığına yönelik bir inceleme ve katılma alacağının para olarak ödenmesi imkanı bulunmasına rağmen, eşin borcunu kişisel malı olan limited şirket esas sermaye payını vermek suretiyle aynı olarak ödemesi olasılığında eTK 52 I (TK 596) hükmünün uygulan[ma]acağı görüşü için bkz. KıncA!K.ıRcA, 558-560; bununla birlikte karşı. mal rejimlerini topluca anmakla yetinen PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 76; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 50; DURAL, KHÜHFD 2018, 112 dpn. 3; DoĞRusöz KoşuT, Oy Hakkı, 278.

Öte yandan bir anlaşmalı boşanmaya dayalı olarak limited şirket esas sermaye paylarının diğer eşe bırakılması halinde hükmün uygulama alanı bulamayacağı yönünde bkz. KrRcAiKIRcA, 555-558 ve dpn. 46; keza DURAL, KHÜHFD 2018, 112 dpn. 2.

¹⁰⁶ Keza aynı yönde bkz. YıLoıız, Limited Şirketler, 144; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 338; ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 81; ÇEBİ, Limited Şirketler, 238.

¹⁰⁷ Nitekim birleşme açısından bu yönde bkz. ARsLANLI, Limited Şirketler, 163.

¹⁰⁸ Açıkça bu yönde bkz. Botschaft 200 I, 3186; bununla birlikte sorunun tartışılabilirliğinden söz eden BSK OR 11-ou PASQuiERIWOLFIOERTLE, Art. 788 N. 5.

aralıındaki farklılık nedeniyle sorunun yeni bir tartışmaya da kapı aralayacağı şüphesizdir¹⁰⁹.

Bu bağlamda özellikle haklar açısından bir ayırım yapılmam,, maharhğı haklarının yam sıra başta oy hakkı olmak üzere yönetim□ katıımaya ilişkin bütün hakların da kendiliğinden (*ipso iure*)'ın yeni ortağa geçeceği kabul edilmiş (keza bkz. TK 596/3-c.2)1¹¹, böylece hakJann bölünmesi yaklaşımı reddedilmiştir¹¹². TK 596/1'de açıkça öngörüldüğü üzere kendiliğinden geçme kuralı esas sermaye payına bağlı borçlar için de aynen geçerlidir.

Hakların ve borçların geçişi konusunda iradi devirden farklı bir çözümün kabul edilmesi, bunların bir anlamda sahipsiz kalmasının önlenmesi amacına yöneliktir; zira anılan özel iktisap hallerinde esas sermaye payının mevcut ortağın malvarlığı ile bağı tamamen kopmuş, ona aidiyeti sona *ermiştir*¹¹³.

381

TK 596/2'de öngörülen bu düzenleme ile kanun koyucu, özel iktisap hal llerinde diğer hakların ve borçların aksine sadece oy hakkının geçişini yeni ortağın tanınmasına yönelik genel kurul tarafından verilecek olumlu bir karara bağlayan mehaz İsviçre hukukundan (İsvBK 788) aynlmıştır". Ne var ki madde gerekçesinde dile getirilen esas sermaye paylarını kanunen iktisap eden kişiyi korumaya yönelik açıklamalar ise inandırıcı olmaktan uzaktır. Zira kanun koyucunun

¹⁰⁹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 505; ayrıca bkz. hükmün geniş yorumlanarak mirasın paylaşılması olasılığında da uygulanması gerektiği yönünde DURAL, KHÜHFD 2018, 112 dpn. 1; keza BİLGİLİDEMİRKAPı, 757-758; DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 276; eTK döneminde de dile getirilen aynı yönde görüş için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 197.

¹¹⁰ Hakların geçişi konusunda bir yandan bu hususa vurgu yapılırken öte yandan "geçişin askıda olduğu" ifadesine yer verildiği konusunda bkz. TK 596/3'ün gerekçesi.

¹¹¹ Bununla birlikte kanunun açık lafzına rağmen -muhtemelen anonim şirket ile limited şirkete ilişkin hükümler (TK 494/2, 596/1) kanştınlarak- genel kurul toplantısına katılma ve oy hakkının, şirket onay verinceye kadar devralana geçmeyeceği, bu olasılıkta da doruna- ya ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı yönünde bir görüş için bkz. ve karşı. BİLGİLİCENGİL, 80; keza müktesibin, şirket tarafından kabul edilmeme olasılığının dahi bilgi alma talebinin reddi için gerekçe oluşturacağı yönünde bkz. BOZKURT/CAN, 167-168.

¹¹² Bu açıdan bkz. hakların askıda olduğuna yönelik öğretilde dile getirilen bazı yaklaşımlar ve madde gerekçesinde kullanılan "askıda" ifadesinin haklı eleştirisi için DURAL, K.HÜHFD 2018, 114-119; BOZKURT, Konferans, 403-404; keza PULAŞLI, Batider 2009, 43 vd.; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 82; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 318-320; özellikle malvarlığı haklarının geçişi açısından karşı. bu hakların karşılıklarının "emanet" bir hesaba aktarılacağı yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-26.

¹¹³ Nitekim bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3188.

¹¹⁴ Mehaza yönelik bu konudaki açıklamalar için bkz. TK 596'nın gerekçesi; ayrıca me- haz için b.kz. MEIER-HAYoz!FoRSTMOSeR/SeTHE, § 18 N. 93; BSK OR 11-ou PASQUIERI WOLFIÜERTLE, Art. 787 N. 7.

yönetime katılma haklarının geçişi bakımından, üstelik saf bir sermaye şirketi olan anonim şirket için öngörülenden (TK 494/2) farklı bir çözümü, şahıs şirketine ilişkin özellikleri de bünyesinde barındıran limited şirket açısından benimsemesi, kendi içinde tutarlı olmayan, tartışmaya ve eleştiriye açık bir yaklaşımdır.

Ancak asıl ilginç olan ve burada cevaplandırılması gereken soru, bu üç aylık süre içinde yapılacak yeni ortağın kabulüne yönelik genel.kurul toplantısında esas sermaye paylarını maddede anılan yollarla iktisap eden kişinin de (kendi lehinde) oy hakkını kullanabilip kullanamayacağıdır. Hakların geçişi bakımından TK 596/1 hükmü bir ayırım yapmadığından, iktisap edenin kendi akıbetinin değerlendirileceği genel kurul toplantısında oy hakkını kullanacağı sonucuna varılması kaçınılmazdır¹¹⁶. Kaldı ki bir yandan gerekçede şirkete esas sermaye payını edinen kişiyi reddetme hakkı tanınması gereğinden söz edilirken, öte yandan bu süre içinde iktisap edene mehz İsvBK 788/2'den farklı olarak oy hakkı tanımak, şüphesiz izah edilmesi güç bir çelişkidir ve anonim şirkete ilişkin düzenleme ile de (TK 496/2) açıkça uyumsuzluk yaratmaktadır¹¹⁷. Ayrıca kendisine ortak sıfatı tanınan müktesibin, yine kendi esas sermaye paylarının akıbeti ile ilgili genel kurul tarafından alınacak karar aleyhine iptal davası açabilecek olması dahi yapılan tercihin isabetini sorgulatacaktır.

Aslında sorunun temelinde kanun koyucunun TK 596'ya ilişkin düzenlemede mehz İsviçre hukukunda önerilen ilk çözümü aynen

¹¹⁵ Benzer tespit ve eleştiriler için bkz. PULAŞLI, Batider 2009, 42 vd.; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 81; keza YASAN, Sorumluluk, 125 vd.; BOZKURT, Konferans, 396 vd., 402; TÜRK, 437-438.

¹¹⁶ Bununla birlikte aksi yönde bkz. PULAŞLI, Batider 2009, 47-48; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 84 (açıkça oy kullanabilecekleri yönünde karş. § 69 N. 50); ayrıca özel iktisaba konu bu esas sermaye paylarını şirketin devralmak istemesi halinde TK 619/2'nin uygulanacağı ve böylece oydan yoksunluk sonucuna ulaşılabileceği yönünde BİLGİLİDEMİRKAPİ, 757; keza hükmün amaca uygun yorumuyla genel kurulda sadece şirketin iktisabı değil, ortaklardan biri veya üçüncü kişi hesabına payların devralınmasına karar verilmesi olasılığında da oydan yoksunluğun gündeme geleceği yönünde DoĞRUSÖZ KoşuT, 331-335; nihayet bilgi alma ve inceleme talebi reddedilen müktesibin TK 614/2 uyarınca sorunun görüşüleceği genel kurulda oy hakkına sahip olmadığı yönünde BOZKURT/CAN, 168-169; keza bkz. ve karş. YASAN, Sorumluluk, 127.

¹¹⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 504; benzer tespit ve eleştiriler için bkz. PULAŞLI, Batider 2009, 44 vd.; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 82 vd.; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 52 vd.; DURAL, KHÜHFD 2018, 122; ÇEBİ, Limited Şirketler, 239; BOZKURT, Konferans, 396 vd.; müktesibin bilgi alma hakkı özelinde yapılan eleştiri için ayrıca bkz. BOZKURT/CAN, 164 vd.; keza eTK dönemine yönelik tartışmalar ve ortak sıfatının derhal kazanılmasını sağlayan "bozucu şart" görüşünün sakıncalı olduğuna, bu nedenle "geciktirici şart" görüşünün Türk hukuku bakımından da benimsenmesi gerektiğine yönelik açıklamalar için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 199-201; buna karşılık en azından mirasçı açısından aksi yönde bkz. ve karş. CERRAHOĞLU, 69-70.

benimserken, hakların tamamen geçeceğini kabul eden bu sistemde öngörülen oydan yoksunluğa ilişkin Ö 10a/3 Tasarı 8 10a/3 hükmünü gözden kaçırmayı yatmaktadır¹¹⁸. Nitekim On Tasarıda özel hallere dayalı esas sermaye payının iktisabı açısından, yeni ortağın onaylanacağı genel kurul toplantısında mirasçı, eş veya ihale alıcısının oy hakkından yoksun olacağı açıkça hükme bağlanarak, sorun bu şekilde net bir çözülme kavuşturulmuştur. Dolayısıyla kanun koyucunun da yapması gereken ya mehz İsviçre hukukunda yasal düzenlemede benimsenen oy hakkı ile buna bağlı olanlar dışındaki hakların geçişi çözümüne üstünlük tanımak (İsvBK 788/2) ya da TK 596/1'de olduğu gibi tüm hakların geçişinin kabulü olasılığında bu kez Ön Tasarı 8 10a/3 hükmüne paralel bir oydan yoksunluk hali öngörmekten ibarettir. Bu iki çözümden biri hayata geçirilmediği sürece sorunun tartışılmaya devam etmesi kaçınılmazdır.

382 Hükmün uygulanabilmesi için esas sermaye payının devrine ilişkin öngörülen onay şartının şirket sözleşmesiyle kaldırılmamış olması (TK 595/2), bir başka deyişle kamını bağlarının varlığını devam ettirmesi zorunludur. Zira bir limited şirkette iradi devir için dahi genel kurul onayına ihtiyaç duyulmamışsa, özel hallere dayalı iktisaplarda bu tercih evleviyetle uygulama alanı bulacaktır¹¹⁹. Keza TK 596/2 ile şirkete tanınan, TK 596/1 uyarınca esas sermaye payı kendisine intikal eden icşiyi reddetme yetkisinin şirket sözleşmesiyle kaldırılması da [TK 577/1-(a)] pekala mümkündür (nitekim bkz. İsvBK 788/5). Her iki olasılıkta da artık genel kurulun esas sermaye payının intikalini engelleme imkanı kalmayacaktır¹²⁰.

383 Bu düzenlemenin ilke olarak eTK 521/1 hükmüne paralel olduğu söylenebilir¹²¹. Bununla birlikte şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde¹²² ve paylan gerçek değeri üzerinden, kendi veya

¹¹⁸ Nitekim ayrı bir oydan yoksunluk hali öngören Ön Tasarı 810a/3 hükmü için bkz. Böckli/FORSTMOSER/RAPP, Vorwurf, 27.

¹¹⁹ Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3189.

¹²⁰ Her iki olasılık açısından da bu yönde bkz. DURAL, KHÜHFD 2018, 120; ayrıca ilk olasılığa yönelik TÜRK, 440; ikinci olasılık açısından DoĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 326; aksi yönde karşı. ret hakkının kaldınlamayacağından söz eden ŞENER, Limited Ortaklıklar, 341.

¹²¹ Uygulamaya yönelik eTK dönemine ilişkin bir örnek için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.07.1983 tarih 3374/3550 sayılı kararı (YKD 1983, 1645; özeti için MOROĞLU/KENDİGELEN, 466).

¹²² Bu süre geçtikten sonra müktesibin ortak olarak kabul edilmemesi hakkında alınan genel kurul kararının geçersiz olduğu yönünde bkz. Yargıtay 1 J. HD'nin 16.01.2020 tarih ve 2018-3274/459 sayılı kararı.

ortağı ya da bir üçüncü kişi hesabına devralmayı iktisap eden kişiye önermek¹¹³ kaydıyla esas sermaye payının geçişini onaylamaktan, daha doğru bir ifadeyle bu kişiyi ortak olarak kabul etmekten kaçınılabilir (TK 596/2). Böylece limited şirket, anonim şirket için TK 493/4'te (keza TK 493/1'de) öngörülene paralel nitelikteki "kaçış klozu"nu kullanarak, ortaklık yapısına uygun olmayan veya istenmeyen bir kişinin şirkete ortak olarak girmesini engelleyebilir. Esas sermaye paylarını bizzat kendi veya ortağı ya da üçüncü kişi hesabına devralacak olan limited şirkettir; bir başka ifadeyle bu hakkın kullanılmasıyla oluşacak devir sözleşmesinin tarafı da bizzat şirket olacaktır. Ancak şirketin kendi hesabına esas sermaye paylarını devralabilmesi için TK 612'de öngörülen şartlara uyulmasının zorunlu olduğu da unutulmamalıdır¹²⁴.

Belirtelim ki eTK 521/2'de onaydan kaçınmak için bir aylık bir süre belirlenmiş, bu süre mehz İsvBK 788/4'te altı ay olarak hükme bağlanmışken, TK 596/2 ile anılan sürenin üç ay olarak kabul edilmesinin gerekçesi açıklanmış değildir. Muhtemelen kanun koyucu TK 595/7 hükmü ile uyum sağlamak *istemiştir*¹¹⁵.

Genel kurulun münhasır yetkisi¹²⁶ ve karar nisabı¹²⁷ hakkında iradi 384 devre yönelik açıklamalar, TK 596 uyarınca verilecek ret kararının bakımından da aynen geçerlidir (bkz. Kn. 354). Hükümdeki açık düzenleme

¹¹³ Burada şirkete tanınan hakkın esasen yenilik doğuran bir "kanuni" satın alma (alım veya önalım ya da kanuni öncelik) hakkı olduğu yönünde bkz. Yılmaz, Limited Şirketler, 145-146; BilgiliDEMİRKAPI, 756; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 51, 82; ÇEBİ, Limited Şirketler, 238; DoĞRUSöz Koştr, Oy Hakkı, 3 16 vd.; ayrıca DURAL, KHÜHFD 2018, 121-122; TÜRK, 437; keza eTK açısından bkz. mirasçı ile eşin esas sermaye payını devralmak için gösterilen kişiye "devir borcunu yüklenmiş" sayılacağından söz eden ARSLANLI, Limited Şirketler, 205; bununla birlikte mehz İsviçre hukukundaki düzenlemeden hareketle mülkiyet ve miras hakkının özüne dokunan bu görüşün kabul edilemeyeceği yönünde farklı bir yaklaşım için bkz. BOZKURT, Konferans, 409-410.

¹¹⁴ Nitekim bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3189; tüm bu hususlarda ayrıca bkz. BSK OR II-DU PASQUIERIWOLFIÜERTLE, Art. 788 N. 8 vd.

¹¹⁵ Bu yönde bkz. BOZKURT, Konferans, 406.

¹¹⁶ Bununla birlikte bkz. ve karşı. TK 596 uyarınca satın alma kararının verilmesi konusunda yetkili organın genel kurul değil müdürler olduğu, genel kurulun sadece TK 616/2-(b) kapsamında şirkete tanınan hakların kullanımı konusunda yetkili bulunduğu yönünde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 83; keza TK 596/2 kapsamında satın alma kararının, esas sermaye paylarını şirket devralmadığı sürece genel kurulun devredilmez yetkileri arasına girmediği, özellikle ortaklardan biri veya üçüncü kişi hesabına iktisap hallerinde şirket sözleşmesi ile genel kurul yetkilendirilmediği sürece müdürlerin bu konuda karar verebileceği yönünde OoĞRusöz Koşur, Oy Hakkı, 324-325.

¹¹⁷ Bu açıdan karşı. TK 596 kapsamında alınacak genel kurul kararında TK 620 değil, TK 621'deki nisabın uygulanması gerektiği yönünde TAŞDELEN, 131.

uyarınca şirketin "onayda□, kaçınma" ka□·□rı geçinişe etkili s onuçdoğū. rncak, ancak bu arada venlen ret kararı, uç aylık süre içinde reddedilen ortağın katılımla genel kurulda alınan kararların geçerliliğini etkı inecektir (TK 596/3). 1 e-

TK 596 □apsamında devibr _aştan itibaren hüküm doğurduğuna göre, burada bir anlamda hukukı işlemlerde olduğu gibi bir "*bozulabilir geçerlilik*" durumu söz konusudur¹¹⁸. Anılan özel hallere dayalı olarak esas semlaye payını iktisap eden kişi ortak sıfatını kazandığından, artık maddede ısrarla onaydan söz edilmesi de isabetsizdir¹¹⁹.

Öte yandan TK 596/3 uyarınca verilen olumsuz karar geçmişe etkili olacağından, intikalin gerçekleştiği tarihten kararın verildiği tarihe kadar yapılan örneğin kar payı, bakiye sermaye borcu gibi ödemelerin artık sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre (**BK 77 vd.**) iadesi gerekecektir. Şüphesiz bu süreçte ortağa yapılan ödemelerin tamamı, şirketin kaçış klozunu kullandığı tarihe göre hesaplanacak gerçek değerden mahsup da edilebilir.

385 Yeni düzenleme, sadece şirket sözleşmesinde bir bağlam hükmü bulunduğu takdirde bu hakkı tanıyan eTK 521/2'ye oranla şirkete oldukça geniş bir hareket alanı sağlamaktadır. Buna karşılık hakların derhal geçişinin kabul edilmesi ise hem esas sermaye payını iktisap eden kişiyi koruyan, hem de onay kararına kadar hakların akıbeti konusunda öğretide gündeme gelen tartışmalara son veren bir düzenlemedir. Ne var ki şirket tarafından ortak sıfatının reddine yönelik bir karar verilinceye kadar, esas sermaye paylarını iktisap eden kişi genel kurul toplantılarında oy kullanarak alınan kararlara etki edebileceğinden, yeni ortak istenmeyen bir kişi ise üç aylık süre içinde gecikmeksizin genel kurulun toplanması ve bir an önce ret yönünde karar verilmesi isabetli olacaktır.

386 Bu arada kanun koyucu limited şirket esas sermaye paylarının bedeli ile ilgili olarak gerek kanunda (TK 596/2, 641/1, ayrıca TK 636/3), gerek şirket sözleşmesinde "*gerçek değer*"den söz edildiği durumlarda, anlaşmazlık halinde bu değer taraflardan birinin talebi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından

¹¹⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 504 dpn. 47; bu olasılıkta devrin«bozucu şarta" bağlanmasından söz edilebileceği yönünde bkz. PULAŞLI, Batider 2009, 42; PULAŞLI, Şerh, § 69N. 50, 78, 82, 86; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-23; keza daha çok "bozucu şart" yaklaşımına üstünlük tanımakla birlikte aynı yönde DURAL, KHÜHFD 2018, 117-118.

¹¹⁹ Bu yönde bkz. Yıwız, Limited Şirketler, 146; DURAL, KHÜHFD 20 J 8, 119; keza Doğrusöz KoşuT, Oy Hakkı, 314-315; Türuc, 437.

belirleneceğini de hükme bağlamıştır (TK 597/1)¹³⁰. Kesin olduğu ayrıca öngörülen bu kararda mahkeme, yargılama ve değer belirleme giderlerini kendi takdirine göre taraflar arasında paylaştıracaktır (TK 597/2)¹³¹.

Her ne kadar gerekçede bu madde ile anonim şirkete ilişkin TK 493/2 hükmü arasında bir uyumun sağlandığından söz edilmişse de her iki düzenleme, değer mahkemece tespiti dışında birbirinden önemli derecede farklılıklar taşımaktadır. Nitekim TK 493/5 hükmünde değerlendirme giderleri tamamen şirkete yüklendiği gibi, gerçek değer tespiti şirketin karar tarihine en yakın tarihteki değerinin esas alınacağı belirtilmiş, ayrıca TK 597/2'nin aksine kararın kesin olduğu konusunda da bir açıklığa yer verilmemiştir¹³².

Nihayet şirket, bu madde kapsamına giren esas sennaye paylarına ilişkin iktisapları üç ay içinde açıkça ve yazılı olarak reddetmedikçe i takdirde, artık kanunen onay vermiş sayılacaktır (TK 596/4)¹³³. Üç aylık süre hak düşürücü nitelikte olup¹³⁴, iktisabın şirket tarafından öğrenildiği tarihte işlemeye başlayacaktır (TK 596/2-c.1). Şüphesiz bu öğrenme ilgililerden biri tarafından şirkete yöneltilecek bir beyanı gerektirir; bu bağlamda bildirimin payı icra yoluyla iktisap edenin yanı sıra mirasçılardan veya eşlerden herhangi biri tarafından yapılması mümkündür¹³⁵.

Adalet Komisyonu aşamasında maddeye eklenen dördüncü fıkranın esasen gereksiz olduğu belirtilmelidir. Zira genel kurula esas sermaye payını iktisap eden kişiyi reddetmek için TK 596/2'de üç aylık bir süre tanınmıştır. Bu süre içinde ret yönünde bir karar alınmaması, aynı zamanda yeni müktesibin limited şirket tarafından kabulü

¹³⁰ Gerçek (hakiki) değer anlamı ve ne şekilde belirleneceği konusunda bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 206; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 346 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 85.

¹³¹ Bu konuda bkz. gerçek değer bağımsız bir değerlendirme neticesinde tespit edilmiş bulunmasına rağmen iktisap edenin mahkemeye başvurusu örneğinde olduğu gibi, paylaşılmasını haklı kılan bir sebep mevcut olmadığı sürece giderlerin kural olarak şirkete yükletileceği yönünde adil bir tespit için BSK OR II-ou PASQUIERIWOLFIOERTLE, Art. 789 N. 7.

¹³² KENDİGELEN, İlk Tespitler, 505; aynı yönde bkz. BİLGİLİDEMİRKAPI, 758 dpn. 516-517; BOZKURT, Konferans, 398 dpn. 126.

¹³³ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.05.2016 tarih ve 10379/5220 ile 05.12.2014 tarih ve 11867/19102 sayılı kararları.

¹³⁴ Nitekim eTK'daki bir aylık süre açısından bu yönde ARSLANLI, Limited Şirketler, 208; keza aynı yönde PULAŞLI, Batider 2009, 49; Puuşu, Şerh, § 69 N. 86.

¹³⁵ Mirasçılar açısından bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 208.

anlamını taşıyacağından, son fıkrada bir kez daha aynı hususun dU-7enlenmesine ihtiyaç yoktur¹³⁶. Bununla birlikte hükmün sadece öngördüğü "yazılı şekil" şartı nedeniyle anlamlı olduğu da söylenebilir.

ISS

Esas sennaye paylarını iktisap eden kişiyi reddetme hakkı münhasıran genel kurula tanındığından, üç aylık süre içinde şirketi temsil yetkili kişileri.n onayyönelik m□sp□t- be□anları veya iktisap edeni□ pay deftenne işlenmesi ya da tescilli için ticaret siciline bildirimini gibi davranışları, şirkete tanınan haktan feragat anlamına gelmez¹³⁷.

4. ŞİRKETİN KENDİ ESAS SERMAYE PAYLARINI İKTİSABI

389

Kanun koyucu birçok konuda olduğu gibi, bu konuda da anonim şirket ile paralellik sağlanmasını hedeflemiş ve bu nedenle TK 612'de limited şirketin kendi esas sennaye paylarını iktisabına yönelik kapsamlı bir düzenleme kabul *etmiştir*¹³⁸. Bu konuda özel bir hüküm öngörülmesinin birincil sebebi ise kendi esas sermaye paylarını iktisap için şirketin ödeyeceği bedelin, esasen şirket alacaklılarının yegane teminatını oluşturan şirket malvarlığını azaltacak olması ve böylece alacaklıların zarara uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalmalarıdır¹³⁹. Şüphesiz böyle bir iktisapta ayrıca zarar görme ihtimali bulunan ortaklar açısından da eşit işlem ilkesine (TK 628) uygun hareket edilmesi gerekir.

390

Madde hakkında ayrıntıya girmeden belirtelim ki, şirketin kendi paylarını iktisabına dair bu düzenleme, esasen benzer bir imkanı herhangi bir oran sınırlaması olmaksızın tanıyan eTK 526'ya göre kesinlikle bir yenilik değildir. Gerçekten yüzde onluk (veya yirmilik) bir sınırlama ile bağlı olmaksızın, ancak esas sermayenin iadesine de yol açmayacak bir şekilde limited şirketin kendi paylarını iktisap edebileceğini öngören eTK 526 hükmü, yüzde onluk (veya yirmilik) bir üst sınır getiren TK 612'ye göre şüphesiz daha ileri bir düzenleme*mevdiuo*. Dolayısıyla öngörülen yeni hüküm bu konuda olsa olsa bir geriye gidiş olarak nitelendirilebilir¹⁴¹.

¹³⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 504; aynı yönde DURAL, KHÜHFD 2018, 121.

¹³⁷ Bu yönde bkz. DURAL, KHÜHFD 2018, 117-118; karş. YILDIZ, Limited Şirketler, 147; keza ÇEBİ, Limited Şirketler, 239; DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 322; ayrıca (satın alma konusunda karar venneye yetkili organın kural olarak müdürler olduğu görüşü ile uyumlu şekilde) ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 84.

¹³⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAPA, 119 vd.

¹³⁹ Botschaft 2001, 3183.

¹⁴⁰ Bu düzenleme (eTK 526) hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 243 vd.; ayrıca TEOMAN, Makalelerim, 135 vd., 153 vd., 163 vd.

¹⁴¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 518; aynı yönde ÇAPA, 119; keza eTK'nın "liberal" bir dü-

391

Öte yandan hükmün sistematik açıdan yeri de isabetli değildir. Zira bu konuya ilişkin madde, eTK'da esas sermaye paylarının intikaline tahsis edilen üçüncü bölümün baş tarafında yer alırken, her nedense TK'da ortakların hak ve borçlarına tahsis edilen hükümler arasına ilgisiz bir şekilde yerleştirilmiştir. Bu sorunun arkasında da hükmün sistematigi dahil aynen mehaz İsviçre Ön Tasarısı 807'den alınması¹⁴², buna karşılık Son Tasan aşamasında gerek hükmün sistematik açıdan son yeri gerek (örneğin %20'lik iktisap oranının artırılması gibi) son içeriğine yönelik değişikliklerin dikkate alınmaması yatmaktadır (nitekim karş. İsvBK 783).

392

Bu arada TK 593/1'de açıkça hükme bağlandığından, esas sermaye paylarının TK 612/2 kapsamında şirket tarafından iktisabına TK 593 vd.nda düzenlenen kurallar uygulanmayacaktır. Esas sermaye paylarının TK 612/2 kapsamında şirket tarafından iktisabı ise, bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması halleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla şirket sözleşmesinde öngörülen veya mahkemece karara bağlanan bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması gerekçesine dayalı olarak şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı, özellikle TK 595'te düzenlenen kurallardan muaf tutulmuştur. Bu anlamda artık imzalan noterden onaylanmış yazılı bir devir sözleşmesi yapılmasına gerek bulunmadığı gibi¹⁴³, devre ilişkin bağlam hükümleri de uygulama alanı bulamayacak, bir başka deyişle genel kurul tarafından bir onama kararına da ihtiyaç duyulmayacaktır.

Her ne kadar TK 593'ün gerekçesinde şirketin TK 612/2 uyarınca kendi esas sermaye paylarını iktisabı halinde sadece bağlamın uygulanmayacağı belirtilmişse de, TK 593/1'de öngörülen istisna tüm devir sürecine yönelik olduğundan, devir sözleşmesinin şekline ilişkin hükmün de (TK 595/1) bu olasılıkta uygulanmayacağını kabul etmek gerekir¹⁴⁴.

393

Buna karşılık istisna tutulan çıkma veya çıkarılma halleri dışında şirketin kendi paylarını iktisabında bağlam hükümleri geçerliliğini koruyacak, bir başka deyişle iktisabın hüküm doğurması için -şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği sürece-- genel kurulunun onayına

zenleme içerdiği yönünde bkz. TEOMAN, Makalelerim, 154; karş. yeni düzenlemenin eTK'ya oranla daha "liberal" bir rejimi yansıttığı yönünde TEKİNALP, Sennaye Ortaklıktan, N. 21-30.

ii Nitekim anılan hüküm için bkz. BöcKu/FORSTMOSERiRAPP, Vorentwurf, 21; bu hükmün kanunlaşan İsvBK 783 ile karşılaştırması için bkz. FoRSTMOSERiPEYER!SchOTI, 86-88.

iii Açık bir düzenleme içermeyen eTK döneminde de özellikle şekle yönelik benzer bir yaklaşım için bkz. YANLI, Tekinalp Armağanı, 683 vd.

iv Aksi yönde bkz. ve karş. DEMİRKAPı, Payın Devri, 182.

il_11iy□ç duyula□a□tır"⁵. Nitekim şirketin kendi esas sermaye paylarını (1□adı o□a□ak□ iktisabı konusunda müdürlerin yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın sonradan onaylanması genel kurulun vazgeçilmez ve devr□dilmez yetkilerinden biri olarak düzen lenmiştir [TK 616/1-(1)]⁶. Öte yandan limited şirketin kendi esas sermaye payını iktisabında onay kararına ihtiyaç duyulan, yani şirket tarafından TK 612/2 hüknü dışındaki devralmalarda ise bu kez esas sermaye payını şirkete devreden ortağın oy hakkından yoksun olacağı da TK 619/2'de özel olarak hükme bağlanmıştır¹n.

Gerek şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı konusunda müdürlerin yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması [TK 616/1-(1)], gerek şirket lehine tanınmış öncelik, önalın, geri alım ve alım haklarının kullanılması (TK 616/2-(b)) konusunda karar verme yetkisinin üstelik devredilemez bir şekilde genel kurula tanınmasının gerekçesi, bu tür iktisapların limited şirketteki mevcut hakimiyet ilişkisinde bir değişikliğe sebebiyet verebilecek olmasıdır¹⁴⁸. Bu nedenle anılan konularda yetkinin müdürlere bırakılması sakıncalı görülmüştür.

394 Aynca kanun koyucunun, anonim şirkete paralel olarak (TK 338/3) bir limited şirketin tüm esas sermaye paylarının bizzat o limited şirket tarafından iktisabını yasakladığı (TK 574/3) ve böylece "ortaksız limited şirket"e izin vermediği unutulmamalıdır (bkz. Kn. 42).

395 Limited şirketin kendi esas sermaye paylarının iktisabına ilişkin olarak yapılan yeni düzenleme, ana hatları ile şöyle özetlenebilir¹⁴⁹:

396 (1) Eski düzenlemeye (eTK 526) paralel bir şekilde limited şirkete kendi esas sermaye paylarını iktisap hakkı tanınmış, ancak bu imkan kural olarak esas sermayenin yüzde onu (TK 612/1), bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması gerekçesine dayalı esas sermaye payının iktisabı halinde ise yüzde yirmisi (TK 612/2) ile sınırlandırılmıştır.

^{us} Bu konuda bkz. kanun koyucunun yaptığı ayrıma isabetli bir şekilde işaret eden YILÖZ, Limited Şirketler, 149-150; keza ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 73; bununla birlikte karşı. anılan ayrımı göz ardı eden PULAŞLI, Şerh, § 69 N. IOI; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 69; BOZKURT, Konferans, 368; keza bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 153-154, 159; ÇEBİ, Limited Şirketler, 241; AYHANIÇAĞLARIÖzoAMAR, 45 1-452; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 441-442; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-16, 21-30.

^{u6} Bu açıdan karşı. açık kanuni düzenlemeye rağmen genel kurulun yetkisini TK 619/2 hükmünden çıkaran ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 73.

^{u7} Bu oydan yoksunluk halinin esasen isabetli bir düzenleme olmadığı yönünde eleştiri için bkz. DEMİRKAPI, Payın Devri, 330-331.

^{ua} Botschaft 2001, 3206.

¹⁴⁹ Bu açıklamalar için topluca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 519-520.

Öngörülen bu sınırın tespitinde, iktisap edilen esas sermaye paylarının itibari değerleri toplamı dikkate alınacaktır.

Oysa bir ortağın ayrılması nedeniyle şirketin kendi esas sennaye paylarını iktisabı olasılığına yönelik oran, mehz İsviçre hukukunda ÖnTasan aşamasında yüzde yirmi olarak belirlenmişken, gelen eleştiri ve öneriler doğrultusunda Son Tasarıda yüzde otuzbeşe çıkartılmış ve hüküm bu şekilde kanunlaşmıştır(İsvBK 783/2)m. Ne var ki kanun koyucu bu gelişmeyi de takip etmemiş ve yeterliliği tartışılabilir yüzde yirmi oranıyla yetinmeyi tercih etmiştir¹⁵¹.

(2) Her iki olasılıkta da iktisap bedellerinin şirketin serbestçe kullanabileceği özkaynaklardan karşılanması mecburidir (TK 612/1; eTK 526/2). Sermayenin korunması amacıyla öngörülen¹⁵² bu hüküm emredici nitelik taşıdığından anılan şarta uyulmaması halinde şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabına ilişkin işlemler de kesin hükümsüz (batıl) olacaktır¹⁵³. 397

(3) Şirket iktisap ettiği kendi esas sermaye payları için ödediği tutar kadar yedek akçe ayırmakla yükümlü olduğu gibi (TK 612/3), -serbestçe kullanılan özkaynaklardan karşılanmak kaydıyla- esas sermayenin yüzde onunu aşan oranda iktisap edilen payların da iki yıl içinde elden çıkarılması veya sermaye azaltılması yoluyla itfa edilmesi (TK 612/2; karş. TK 384) zorunludur. 398

Belirtelim ki finansal tablolar ve yedek akçelere ilişkin TK 610'da yapılan genel yollama aynı zamanda şirketin iktisap ettiği kendi payları için yedek akçe ayırma yükümlülüğünü düzenleyen TK 520/1'i de kapsadığından, aynı yükümlülüğü tekrar eden TK 612/3 esasen mükerrer bir hüküm niteliği taşımaktadır.

Öte yandan TK 612'de öngörülen yüzdelik sınırların bir düzen hükmü olduğunun kabul edildiğine¹⁵⁴, dolayısıyla bu sınırı aşan iktisapların geçerliliğini koruyacağına, ancak bunlar için de elden çıkarma veya itfa yükümünün uygulama alanı bulacağına işaret edilmelidir.

(4) Şirketin iktisap ettiği esas sermaye paylarından kaynaklanan oy ve buna bağlı diğer haklar donacak (TK 612/4; karş. TK 389)¹⁵⁵, 399

¹⁵⁴ Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3183; ayrıca bkz. BSK OR 11-LENİPLANTA, Art. 783 N. 1.

^m Nitekim bu bağlamda dile getirilen eleştiri için bkz. SEM/BİLDİK, 2188 vd., özellikle 2202-2207.

¹⁵¹ TEOMAN, Makalelerim, 153.

^m Bu açıdan bkz. ve karş. ÇAPA, 135-136, 95-96.

^m Nitekim bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 158; ÇEBİ, Limited Şirketler, 241 dpn. 587; keza açıkça olmasa da sonuç olarak aynı yönde ÇAPA, 135-136, 95-96.

^m Şirketin kendi esas sermaye paylarını iktisabı bağlamında donan oy hakkının karar ni-

aynca bu paylara ait ek ödeme ve yan edim yükümlölükleri de talep edilemeyecektir (TK 612/5). Kanun koyucu sadece oy ve buna bağı hakların donacağını hükme bağıladığından, malvarlığı haklarından şirket yarar)anabilecektir¹⁵⁶. Her iki düzenleme de esas sermaye payları şirketin uhdesinde bulunduğı sürece uygulanır.

Ancak ilginç olan anonim şirkete ilişkin düzenlemede şirkete hiçbir hak bahşetmeyen mehz Alman hukukundan (AlmPSOK § 71b) farklı bir şekilde sadece bedelsiz payları edinme hakkının devam edip, malvarlığı hakları dahil diğr tüm hakların donacağı kabul edilmişken (TK 389/1-c.2), limited şirkette bu kez mehz İsviçre hukukunu takiben (İsvBK 783/4, 659a/1) sadece oy hakkı ile buna bağı hakların donacağının hükme bağılanmış olmasıdır.

400

(5) Aynca şirket tarafından iktisaba ilişkin bu hükümler, esas sermaye paylarının, limited şirketin hakimiyeti altında bulunan yavru şirketlerce iktisabı halinde de aynen uygulanacaktır (TK 612/6; karş. TK 379/5)¹⁵⁷.

Maddede hakimiyet ilişkisini belirtmek amacıyla "*şirketin çoğunluğuna sahip bulunduğı yavru şirket*"ten söz edilmiştir. Oysa bir şirketin paylarının çoğunluğuna sahip olmak her zaman hakimiyet ilişkisinin kurulması için yeterli olmadığı gibi, aksine payların çoğunluğuna sahip olmaksızın da hakimiyet ilişkisinin kurulması pekala mümkündür (TK 195). Bu nedenle maddede kullanılan ifadenin yerinde olmadığı şüphesizdir¹⁵⁸.

401

(6) Nihayet şirket tarafından iktisap edilen esas sermaye payları için de pay defterinde gerekli kaydın yapılmasının (TK 594/1) ve bu durumun aynca ticaret siciline tescil edilmesinin (TK 598/1) zorunlu olduğunu belirtelim¹⁵⁹.

sabını etkilemeyeceğı yönünde genel kabule aykırı bir yaklaşım için bkz. ve karş. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, N. 21-32-(b).

¹⁵⁶ Bu hakların emanet bir hesaba aktarılacağı yönünde bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-32-(c); bununla birlikte karş. bütün hakların donacağından söz eden AYHAN/ÇAĞLAR!ÖzDAMAR, 452; keza bedelsiz payları iktisap hakkı hariç diğr mali hakların donacağını kabul eden BiLGİLi/DEMİRKAPI, 760-761; aynı şekilde ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 77; nihayet eTK açısından yönetime ilişkin hakların yanı sıra bedelsiz payları iktisap hakkı dahil bütün mali hakların da donacağı yönünde bkz. TEOMAN, Makalelerim, 164 vd.

¹⁵⁷ Nitekim eTK döneminde de bu yönde bkz. TEOMAN, Makalelerim, 140.

¹⁵⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 520 dpn. 63.

¹⁵⁹ Açıkça bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 150; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 159; keza PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 102-103; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 70; pay defterine kayıt açısından karş. ARSLANLI, Limited Şirketler, 249.

Ekleyelim ki yeni düzenlemede eTK 526/1'in ve anonim şirkete yönelik TK 379/4 'ün aksine şirket tarafından iktisap edilecek esas sermaye paylarının bedellerinin tamamen ödenmiş olmasına yönelik bir şarta yer verilmemiştir; esasen bunun da gerekçesi 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikten önceki TK'nın ilk kabul edilen metninde nakdi esas sermaye pay bedellerinin tamamen ödenmesi zorunluluğunun öngöiülmesidir. Daha da önemlisi şirketin iktisap ettiğı karşılığı kısmen ödenmiş kendi esas sermaye payının tamamen ödenmesini bir anlamda teminat altına alan eTK 532/3 hükmüne¹⁶⁰ benzer bir düzenlemeye de aynı gerekçeyle TK'da yer verilmemiştir. Bu nedenle TK 379/4'ün şirket sermayesini korumaya yönelik amacından hareketle, hükmün limited şirket açısından da kıyasen uygulanması gerektiğı kabul edilme-
li¹⁶¹, dolayısıyla bedelleri tamamen ödenmemiş esas sermaye paylarının şirket tarafından iktisabının mümkün olmadığı sonucuna varılmalıdır.

402

Hatta anonim şirket hükümlerinin kıyasen uygulanacağını belirten TK 585/1-c.2'de yer verilen "*bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri*" ifadesi şirketin iktisabını da kapsayacak şekilde geniş yorumlanarak, kanun koyucunun da esasen bu sonucu arzuladığı rahatlıkla ileri sürülebilir.

Aksine bir görüşün benimsenmesi halinde ise¹⁶² bu kez bedelleri tamamen ödenmeden şirket tarafından iktisap edilen esas sermaye paylarına ilişkin bakiye sermaye borcu açısından artık ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri bakımından TK 612/5'te öngörülen "istememe" kuralını kıyasen uygulamaktan başka bir çözüm gözükmektedir¹⁶³. Zira anılan hüküm uygulanmadığı takdirde alacaklı ile borçlu sıfatlarının birleşmesi nedeniyle (BK 135) bakiye sermaye borcunun sona ermesi ve esas sermayenin bu oranda karşılıksız kalması tehlikesi mevcuttur¹⁶⁴.

Yapılan açıklamaların kısmen işaret ettiği üzere her ne kadar bu konuda anonim şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin düzenlemeyle paralellik sağlanması hedeflenmişse de, oldukça ayrıntılı biçimde öngörülen anonim şirket hükümleri (TK 379-389) ile sorunun tek maddede çözülmeye çalışıldığı limited şirkete dair TK 612 arasında

403

¹⁶⁰ TK'ya aktarılmayan bu hükümle öngörülen "açığı kapama borcu" hakkında bkz. AYHAN, 75 vd.

¹⁶¹ Bu yönde bk.z. BiLGİLİDEMİRKAPI, 761; ÇAPA, 125; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 152; keza sonuç olarak aynı yönde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 68; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 59.

¹⁶² Nitekim rehin açısından bu yönde bkz. DuRGUT, 129.

¹⁶³ Bu konuda bk.z. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 519.

¹⁶⁴ Anılan tehlike için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 245; ke.a TEOMAN, Makalelerim, 136.

farklılıkların bulunması ve bu gerekçeye dayalı olarak birçok yorum sorununun gündeme gelmesi kaçınılmaz olduğu gibi, TK 612'de veya hükmün gerekçesinde esas sermaye payının rehnine yönelik olarak tek bir satıra dahi yer verilmediği belirtilmelidir (bu konuda bkz. Kn. 413). Oysa anonim şirket ile limited şirketin kendi paylarını iktisabı konusundaki düzenlemeler arasında paralellik sağlanmasının en sağlıklı yolu, anonim şirkete ilişkin maddelere (TK 379-389) genel olarak yollama yaparak, uygun düştüğü ölçüde anonim şirket hükümlerinin limited şirket için de uygulanacağını öngörmek¹⁶⁵ ve bu arada limited şirkete özgü (örneğin esas sennaye paylarının çıkma veya çıkarılma kapsamında iktisabı, ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü, arzu ediliyorsa şirketin kendi paylarını rehin olarak kabul etmesine yönelik serbesti gibi) bazı hususları ise ayrıca hükme bağlamaktır¹⁶⁶. Nitekim mehz İsviçre hukukunda isabetli bir şekilde bu yöntem tercih edilmişken (bkz. İsvBK 783), kanun koyucu her nedense burada da İsviçre'deki nihai maddeyi değil, kanaatimizce hatalı bir şekilde Ön Tasan 807 hükmünü¹⁶⁷ iktibas ederek sorunlu bir düzenlemeye daha imza atmıştır.

5. EK: ESAS SERMAYE PAYLARI ÜZERİNDE İNTİFA VE REHİN HAKKI

404

Kanun koyucu yeni olan TK 600 ile limited şirket esas sennaye payı üzerinde intifa ve rehin hakkı tesis edilebileceğini açıkça hükme bağlamıştır. Maddede bir yandan bu hakların hangi şartlarla kurulacağı düzenlenmiş (TK 600/1-2), öte yandan özellikle intifa hakkının kapsamına yönelik öze] bir hüküm öngörülmüştür (TK 600/3).

Belirtelim ki TK 599 ile 600 hükümlerine ilişkin üst kenar başlıkta virgülden sonra yer verilen "*bu pay üzerinde*" ifadesi, virgülden önceki birden fazla ortağa ait payı işaret ettiğinden hatalıdır. Zira yapılan düzenlemede sadece birden fazla ortağa ait esas sermaye payı üzerinde çeşitli haklar tanınması değil, tüm esas sermaye payları üzerinde intifa ve rehin hakkı kurulması hükme bağlanmıştır¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Nitekim bu eksikliğin giderilmesi amacıyla, açık bir yollama olmamasına rağmen anonim şirketin kendi paylarını iktisabına ilişkin hükümlerin limited şirkete de topluca ve kıyasen uygulanması gerektiği yönünde dile getirilen görüş için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 68 vd., 80; keza PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 92 vd.; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 61 vd.; ayrıca bkz. topluca olmasa da birçok konuda benzer bir yaklaşım sergileyen ve TK 379 vd.nda yer alan hükümlerin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde limited şirket hakkında da uygulanması gerektiğini savunan ÇAPA, 118 vd.

¹⁶⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 520.

¹⁶⁷ Her iki hükmün karşılaştırması için bkz. FORSTMOSERİPEYERİSCHOTT, 86-89; keza Ön Tasarı 807 için bkz. BÖCKLI/FORMOSERIRAPP, Vorentwurf, 21.

¹⁶⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 508 dpn. 50.

5.1. İntifa Hakkı

intifa hakkının kurulmasına, esas sermaye payının devrine ilişkin hükümler (TK 595) uygulanacaktır (TK 600/1)¹⁶⁹. Dolayısıyla devrin şirket sözleşmesiyle tamamen yasaklandığı durumlarda artık esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı tesis edilemeyecektir¹⁷⁰. Aynı durum şirket sözleşmesiyle esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmasının yasaklanması halinde de söz konusudur (TK 595/4; keza MK 795/1)¹⁷¹.

Devrin serbest bırakılmasına rağmen intifa hakkı tesisine yönelik bir yasak öngörülmesinin, özellikle limited şirket esas sennaye paylan için ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri bulunması halinde söz konusu olabileceği, böylece sorumluluğun ortağa mı yoksa intifa hakkı sahibine mi ait olacağı konusunda gündeme geleceği düşünülen ve aşılması oldukça güç olduğu belirtilen sorunların önüne geçilebileceği ifade edilmektedir¹⁷². Oysa intifa hakkı niteliği gereği esas sermaye payına bağlı birçok hakkın geçişine imkan sağlamakta ise de borçların sahibinde herhangi bir değişikliğe yol açmamaktadır¹⁷³.

Bu arada TK 600/I-2'de kullanılan "*geçişine*" kelimesinden kasıt, payların iradi olarak devrindeki ilkelerin (TK 595) intifa ve rehin hakkı tesisi bakımından da aynen uygulanması olduğundan, meha da (İsvBK 789a/1) uygun bir şekilde, maddede "*devir*" kelimesinin tercih edilmesi gerekirdi¹⁷⁴. Öte yandan gerekçede ifade edilenin ak-sine, miras, cebri icra ve mal rejimine ilişkin hükümlerin hem intifa hem de rehin hakkı açısından uygulama alanı bulması¹⁷⁵, Türk hukukundaki mevcut düzenleme kapsamında esasen mümkün değildir¹⁷⁶.

Yeri gelmişken belirtelim ki, her ne kadar esas sennaye paylanının özel hallere dayalı olarak geçişi (TK 596) veya üzerinde intifa hakkı kurulması (TK 600) ile ilgili Türk öğretisinde halen kanuni in-

405

406

¹⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 360 vd.; ayrıca sadece hakkın kuruluşu açısından bkz. DoĞRUSÖZ KOŞİT, Oy Hakkı, 258 vd.; keza esas sennaye payı üzerinde teminat amaçlı kurulan intifa hakkına ilişkin bkz. DEVELİAYVERDİ, Payın Rehni, 136 vd.

¹⁷⁰ Nitekim eTK. açısından da bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 191; İsviçre hukukunda aynı yönde bkz. BSK OR 11-ou PASQUERIWOLFIOERTLE, Art. 786 N. 9.

¹⁷¹ Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3190; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 365.

¹⁷¹ Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3190.

¹⁷² Anonim şirket payı üzerinde intifa hakkı açısından bkz. KENDİGELEN, İntifa Hakkı, 335 vd.

^m KENDİGELEN, İlk Tespitler, 509 dpn. 51.

¹⁷⁵ Gerekçeyi takiben aynı yönde PULAŞLI, Şerh, § 67 N. 79; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 34 N. 21.

¹⁷⁶ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 509 dpn. 51; bu açıdan karşı. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 361; keza İsviçre hukuku bakımından ise bkz. ve karşı. Botschaft 2001, 3190.

tifa hakkımdım söz edilmekte ise de¹⁷⁷, eskiden ölüm h!llin<lc sağ kalan eşe (cMK 444) veya bazı mirasçılara (eMK 442) tanınan kanuni intifa hakkına yönelik hükümler 1990 yılında yapılan bir kanun değişikliği ile tamamen yihilrlükten kaldırılınışı¹⁷⁸ ve yeni kanunda da benzer bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Mevcut düzenlemede sağ kalan eş yararına, ancak bir mahkeme kararıyla tanınabilecek intifa hakkının konusu ise sadece taşınır niteliğindeki ev eşyası ile taşınmaz niteliğindeki aile konutundan ibarettir (MK 240, 255, 279). Bu nedenle aradan otuz yıl geçmiş olmasına rağmen esas sermaye paylarına yönelik halen kanuni intifa hakkına işaret edilmesi yanıltıcıdır.

407

Devre ilişkin hükümlere yollama yapıldığından, intifa hakkının kurulması için her halde yazılı bir intifa sözleşmesi yapılması ve bu sözleşme altındaki imzaların noter tarafından onaylanması zorunludur (TK 595/1). Aksine şirket sözleşmesinde bir hüküm öngörülmediği sürece intifa hakkının kuruluşu için de genel kurulun onayı şarttır ve intifa hakkı bu onayın verilmesiyle birlikte hukuken geçerlilik kazanır (TK 595/2)¹⁷⁹. Onay için TK 595/7'de öngörülen üç aylık süre intifa hakkı tesisi bakımından da uygulama alanı bulacaktır. Genel kurulun vereceği onay karan hakkında payın devrine ilişkin açıklamalar burada da geçerlidir (bkz. Kn. 354 vd.).

Esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulması olasılığında malik, dolayısıyla esas sermaye payına bağlanan borçların yükümlüsü değişmediğinden, intifa sözleşmesinin TK 595/1-c.2'de yer alan kayıtları içermesine gerek *yoktur*¹⁸⁰. Buna karşın genel kurul esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı tesisine yönelik onayı sebep göstermeksizin reddedebilir (TK 595/3). Bu olasılıkta da ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklıdır (TK 595/5).

408

Üzerinde intifa hakkı tesis edilen esas sermaye payı intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilecek, bir başka deyişle genel kurulda oy hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacak; ancak bu durumda esas sermaye payı sahibinin menfaatleri de hakkaniyete uygun bir

¹⁷⁷ Nitekim örnek olarak bkz. YıLoıZ, Limited Şirketler, 152; PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 76; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 50; keza 1985 tarihli bir Yargıtay kararna yollama yaparak yasal intifadan söz eden ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 81; bununla birlikte isabetli tespit için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 360 (karş. özel iktisap hallerine ilişkin TK 596 hükmünün de intifa hakkı açısından uygulama alanı bulacağı yönündeki açıklama için 361).

¹⁷⁸ Bkz. KENDİGELEN, İntifa Hakkı, 22.

¹⁷⁹ Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3190; takiben BSK OR II-ou PASQUIERIWOLFIÜERTLE, Art. 789a N. 2; keza açık bir düzenlemenin bulunmadığı eTK döneminde de aynı yönde ARSLANLI, Limited Şirketler, 191; ARSLANLI, Batider 1963, 195-196.

¹⁸⁰ Kısmen farklı gerekçelerle de olsa aynı yönde DoĞRusöz KoşuT, Oy Hakkı, 364-365.

şekilde gözetilecek, aksine davranış intifa hakkı sahibinin tazminat sorumluluğuna yol açacaktır (TK 600/3)¹⁸¹. Esasen bu özel hükmün öngörüldüğü anacı anonim şirketteki düzenleme ile bir paralellik sağlanmaya çalışılmasıdır (bununla birlikte içerik ve ifade açısından karşı. TK 432/2). Dolayısıyla kurulmasına yönelik şekil şartına ve genel kurul onayına ilişkin özel düzenleme saklı kalmak kaydı ile özellikle kapsamı konusunda anonim şirket payı üzerinde intifa hakkına ilişkin açıklamalar burada da geçerli olacaktır¹⁸².

Bu bağlamda intifa hakkı sahibinin limited şirketin feshini talep etmek veya haklı sebeple çıkma davası açmak ya da şirket sözleşmesiyle tanınmış çıkma hakkını kullanmak gibi doğrudan esas sennaye payının özüne ilişkin işlemleri yapamayacağına da işaret edelim¹⁸³.

409

5.2. Rehin Hakkı

Rehin hakkı konusunda, intifa hakkından farklı olarak, doğrudan devre ilişkin hükümlere yollama yapılmamış, aksine esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulmasının şirket sözleşmesiyle genel kurulun onayına bağlanabileceği öngörülmüştür (TK 600/2)¹⁸⁴. Bu nedenle şirket sözleşmesinde bir hüküm bulunmadığı takdirde, esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesisi için genel kurulun onayına gerek yoktur; dolayısıyla rehin hakkı serbestçe kurulabilir.

410

Devrin (ve intifa hakkının) aksine rehin hakkı tesisi açısından böyle bir esneklik sağlanmasının nedeni, rehin hakkı sahibinin borcun ödenmemesi olasılığında sadece paraya çevirmeyi talep edebilmesi, dolayısıyla rehne rağmen esas sermaye payına bağlı oy dahil (MK 960) bütün hakların rehin borçlusu ortak tarafından kullanılmaya devam etmesi, rehin hakkı sahibine geçmemesidir¹⁸⁵.

Rehin hakkı bakımından da MK 955/3'te devir için öngörülen şekle uyulması zorunlu kılındığından, rehin sözleşmesinin yazılı ola-

111 İntifa hakkının oy hakkına etkisi konusunda bkz. DoĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 363 vd. Anonim şirket payı üzerinde intifa hakkına ilişkin olmakla birlikte ayrıntılı bilgi için bkz. KENDİGELEN, İntifa Hakkı, 117 vd.

112 İlk iki talep bakımından YILDIZ, Limited Şirketler, 152; ayrıca fesih davasına yönelik Türk hukuku açısından da geçerli İsviçre hukukuna ilişkin açıklamaları arasında bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 189.

184 Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. DEVELİ AV-VERDİ, Payın Rehni, 10 vd.; ayrıca ÇİĞSAR, 94 vd.

115 Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3190-3191; keza BSK OR 11-ou PASQUIERIWOLFIÜERT-LE, Art. 789b N. 1.

rak yapılması ve imzaların noter tarafından onaylanması şarttır (TK 595/t)"fıl.

Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulması olasılığında da malik, dolayısıyla esas sermaye payına bağlanan borçların yükümlüsü değişmediğinden, rehin sözleşmesinin TK 595/I-e.2'de yer alan kayıtları içermesine gerek yoktur¹⁸⁷.

-II I

Ayrıca genel kurul onayının arandığı hallerde ise payın devri ile ilgili hükümler uygulanacak, dolayısıyla bu halde de yazılı şekil ve imzaların noterce onaylanması şartına uyulması gerekecektir. Ancak bu olasılıkta genel kurul sadece haklı sebeplerin varlığında rehin hakkı kurulmasına onay vermekten kaçınabilecektir (TK 600/2). Genel kurul onayının arandığı hallerde bu yetkinin de devredilmez nitelikte olduğu unutulmamalıdır [TK 616/2-(c)]. Haklı sebep olmaksızın onay vermekten kaçınılması ise, bu kez esas sermaye payları üzerinde rehin hakkı kurmak isteyen ortağın şirketten haklı sebeple çıkma hakkını kullanmasına (TK 585/3) gerekçe oluşturabilecektir. Onay için TK 595/Tde öngörülen üç aylık süre rehin hakkı tesisi bakımından da uygulama alanı *bulur*¹⁸⁸. Bu bağlamda genel kurulun vereceği onay kararı hakkında payın devrine ilişkin açıklamalar burada da geçerlidir (bkz. Kn. 354 vd.).

412

Buna karşılık şirket sözleşmesiyle devrin yasaklandığı (TK 595/4) veya doğrudan bir rehin yasağı *öngörüldüğü*¹⁸⁹ olasılıklarda ise artık esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı tesis edilmesi de mümkün olmayacaktır¹⁹⁰.

¹⁸⁶ **Rehin hakkının kurulması hakkında bkz.** DEVELİ AYVERDİ, *Payın Rehni*, 147 vd.; ayrıca BİÇERİHAMAMCIOĞLU, KHÜHFD 2013/2, 63 vd.; DURGUT, 126 vd.; keza eTK dönemi-ne yönelik bkz. ARSLANLI, *Limited Şirketler*, 193-194; ARSLANLI, *Batider* 1963, 198-199; ERDEMİGÖİCSOV, 577 vd.; bununla birlikte karşı. rehin hakkı tesisi için yazılı şekli yeterli görüp, imzaların onaylanması şartından söz etmeyen TAŞDELEN, 127; ŞENER, *Limited Ortaklıklar*, 380-381, 387-388.

¹⁸⁷ Bu yönde bkz. BİÇERİHAMAMCIOĞLU, KHÜHFD 2013/2, 80; DEVELİ AYVERDİ, *Payın Rehni*, 182-183.

¹⁸⁸ Genel kurulun onayı hakkında bkz. DEVELİ AYVERDİ, *Payın Rehni*, 218 vd.

¹⁸⁹ Esas sermaye payı üzerinde rehin tesisinin şirket sözleşmesiyle ek bazı şartlara tabi kılınabileceği yönünde bkz. ARSLANLI, *Limited Şirketler*, 193; ARSLANLI, *Batider* 1963, 198; rehnin tamamen yasaklanabileceği yönünde ŞENER, *Limited Ortaklıklar*, 387; YASAN, *Sorumluluk*, 360-361; DEVELİ AYVERDİ, *Payın Rehni*, 92-93.

¹⁹⁰ Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3191; BSK OR H-ou PASQUERİWOLFİÜERTLE, Art. 786 N. 9; devir yasağı açısından öğretide genel kabul gören bu görüşe rağmen aksi yönde karşı. TAŞDELEN, 128; DEVELİ AYVERDİ, *Payın Rehni*, 89-90.

Bu vesileyle rehin ile ilgili olarak kabul edilen bu sistemin kısmen mehaz İsvBK 789b'den farklı olduğunu, özellikle şirket sözleşmesindeki devri yasaklayan düzenlemenin ayrıca bir açıklık olmasa dahi rehin hakkı bakımından da aynen uygulama alanı bulacağı yönündeki İsvBK 789b/2 hükmünün her nedense TK'ya aktanlmadığını¹⁹¹, bu konuda sadece madde gerekçesinde rehin için hakkın veya alacağın devredilebilir olmasını şart olarak arayan MK 954/1 hükmüne işaret edilmekle yetinildiğini de belirtelim. İşte bu farklı düzenleme öğretide esas sermaye payının devrine ilişkin yasağın, rehin hakkı kurulmasını kapsamayacağı yönündeki görüşlerin dile getirilmesine yol açmıştır¹⁹¹.

Rehin hakkının kurulmasına yönelik şekil şartına ve genel kurul onayına ilişkin özel düzenleme saklı kalmak kaydı ile özellikle kapsamı konusunda anonim şirket payı üzerinde rehin hakkına ilişkin açıklamalar burada da geçerli olacaktır¹⁹³.

Belirtelim ki kanun koyucu eTK 526 ve anonim şirkete ilişkin TK 379'un aksine limited şirketin kendi esas sermaye paylarını rehin olarak kabul etmesine yönelik özel bir düzenleme öngörmemiştir¹⁹⁴.

413

Bu farklılığın temelinde anonim şirkete ilişkin hükümlerin (TK 379 vd.) sermaye şirketlerinin kendi esas sermaye paylarını iktisabının yanı sıra rehin olarak kabulünü de yasaklayan Alman hukukundan (AlmPSOK §§ 71 vd.), limited şirkete ilişkin hükmün (TK 612) ise gerek anonim gerek limited şirketler bakımından sadece şirketin kendi paylarını iktisap yasağı ile yetinen İsviçre hukukundan (İsvBK 659 vd., 783) alınması yatmaktadır¹⁹⁵.

Anonim şirket ile limited şirket arasındaki bu farklılığın bilinçli olarak yaratılıp yaratılmadığı konusunda da gerekçede bir açıklamaya yer verilmiş değildir. Bu nedenle bir yönüyle sermayenin, dolayısıyla şirket alacaklılarının korunması amacına hizmet eden rehin hakkına ilişkin TK 379'daki düzenlemenin bir sermaye şirketi olan limited şirket açısından da kıyasen uygulanması gerektiği düşünülebilir¹⁹⁶. Ancak kanun koyucunun bu konudaki suskunluğu limited şirket açısından Alınan değil tamamen İsviçre hukukunu takip etmek istediği yönünde bilinçli bir tercih olarak değerlendirilmeli ve çözüm şirketin

¹⁹¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 509 dpn. 53.

¹⁹¹ Soruna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. DEVELİ AYVERDİ, 87-91.

¹⁹³ Limited şirket esas sermaye payı üzerindeki rehin hakkının kapsamı konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 315 vd.; ayrıca ERoemİGöKSOY, 591vd.

¹⁹⁴ Bu hususun önemli bir eksiklik olduğu yönünde bkz. MOROĞLU, 383.

¹⁹⁵ Benzer bir tespit için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 165-166.

¹⁹⁶ Nitekim açıkça bu yönde bkz. YASAN, Sorumluluk, 362-363; ayrıca bkz. TURANLI, 40.

kendi esas scnnayc paylarını iktisabına ilişkin sınırlar (TK 6 16/1)ile müdürlerin sorumluluğu [TK 644/1-(a), 553 vd.] kapsamında aranmalıdır. Dolayısıyla mevcut düzenleme uyarınca Türk öğretisinde de benimsenen limited şirketin kendi esas sermaye paylarını rehin olarak kabul etmesinin önünde hukuki bir engelin bulunmadığı görüşüne üstünlük tanınmalıdır¹⁹⁷.

5.3. Ortak Hükümler

414 Esas sermaye payı için kıymetli evrak niteliğinde nama yazılı senet ihraç edilmişse (TK 593/2), intifa ve rehin hakkının geçerli bir şekilde kurulabilmesi için imzaları noter tarafından onaylanmış bir rehin veya intifa sözleşmesi yapılmasının yanı sıra¹⁹⁸ her halde bu senetler üzerindeki zilyetliğin de intifa hakkı sahibine veya rehinli alacaklıya devri şarttır (TK 647/1; MK 956/2)¹⁹⁹. Buna karşılık kıymetli evrak niteliğinde olmayan, sadece bir ispat aracı görevi ifa eden senetlerin teslimi ise hakkın doğumu açısından zorunlu değildir²⁰⁰.

415 Sicil kaydına güvenerek intifa veya rehin hakkı iktisap eden iyi niyetli kişinin de bu güveni korunur (bkz. Kn. 333 vd.). Zira herhangi bir sınırlama içermeyen TK 598/3 hükmünün, esas sermaye payının sadece sınırlı bir ayni hakka konu olmasında öncelikle uygulanması gerekir.

416 Bu arada esas sermaye payı üzerinde tesis edilen gerek intifa gerek rehin hakkı ile bu hakların sahiplerinin ad ve adreslerinin de pay defterine yazılması gerekecektir (TK 594/1). Ne var ki pay defterine yapılacak kayıt anılan hakların doğumu açısından kurucu bir etkiyi haiz değildir; sadece limited şirket bakımından bu hak sahiplerinin teşhisine yardımcı olacaktır. Dolayısıyla pay defterine yazılmayan, hatta şirkete bildirilmeyen intifa ve MK 955/2 (keza bkz. MK 961/2) uyarınca ihbar edilmeyen rehin haklarının da şekle ve onaya ilişkin kurallara uyulmak kaydıyla geçerli bir şekilde kurulabileceği belirtilmelidir.

¹⁹⁷ Bu yönde bkz. DuRGUT, 129; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 151, 165-166; ÇİĞSAR, 171; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 66; DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 313-314.

¹⁹⁸ Rehin hakkına ilişkin karş. esas sermaye payının nama yazılı senede bağlanması halinde sadece yazılı beyan ile senedin teslimini yeterli gören ÇEei, Limited Şirketler, 244.

¹⁹⁹ Bu açıdan bkz. ve karş. PULAŞLI, Şirketler Hukuku, § 34 N. 20 vd.

²⁰⁰ Nitekim bu yönde bkz. DEVELİ AYVERDİ, Payın Rehni, 189-190; bununla birlikte aksi yönde karş. Yıwız, Limited Şirketler, 153 dpn. 400; DURGUT, 136; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 382; Çesi, Limited Şirketler, 244 dpn. 597.

Şüphesiz genel kurulun onayına ihtiyaç duyulduğu durumlarda intifa ve rehin hakkı sahipleri onay için şirkete başvuracak, dolayısıyla bu haklar hem şirketin bilgisine sunulmuş hem de onay kararı ile birlikte geçerli bir şekilde doğmuş olacaktır. Buna karşılık genel kurulun onayına ihtiyaç bulunmayan hallerde ise şirkete bir bildirimde bulunmaksızın da -gerekli şartlara uyulmak kaydıyla- intifa ve rehin hakkı geçerli bir şekilde kurulabilecek; ancak bu hakların şirkete karşı ileri sürülebilmesi, dolayısıyla intifa ve rehin hakkı sahiplerinin menfaatlerinin korunabilmesi için şirkete bildirimde bulunulması gerekecektir.

Nihayet ticaret siciline tescil sadece devir açısından öngörüldüğünden (TK 598), esas sermaye payları üzerinde kurulan sınırlı ayni haklar bakımından bir tescil yükümlülüğünün gündeme gelmeyeceği düşünülebilir²⁰¹. Ancak mehaz İsviçre hukukundan farklı olarak Türk hukukunda kanun koyucu TK 598/3 ile tercihini esas sermaye paylarının iktisabında sicil kaydına güvenin korunması yönünde kullandığından, farklı bir sonuca varılması zorunlu görünmektedir. Gerçekten iyiniyetin korunmasına yönelik bu düzenlemenin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi ve özellikle kıymetli evrak niteliğini haiz senede bağlanmış esas sermaye payları üzerindeki sınırlı ayni hakların iyiniyetle iktisap iddiası karşısında varlığını sürdürüp sürdürmeyeceği tartışmasına daha baştan kapıyı kapatmak için intifa ve rehin haklarının da ticaret siciline tescil edilmesinin isabetli olacağı söylenebilir²⁰². Ne var ki bu olasılıkta da tescilin, intifa ve rehin haklarının kazanılması bakımından kurucu değil sadece açıklayıcı bir etkiyi haiz olacağı unutulmamasıdır.

417

¹⁰¹ Nitekim mehaz İsviçre hukuku açısından bu yönde bkz. BSK OR11-ou PASQUIERIWOLFI ÜERTLE, Art. 791 N. 4.

¹⁰¹ Somut bir gerekçe zikretmeksizin bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 153 dpn. 400; ÇİĞSAR, 202-203; ayrıca rehlin de tescil edilebilmesinden söz eden BİÇERİHAMAMCIOĞLU, KHÜHFO 2013/2, 84; keza intifa hakkının tescilinden söz eden ÇEBİ, Limited Şirketler, 243; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 451.

ÜÇÜNCÜ ALT BAŞLIK

ORTAK SIFATININ KAYBEDİLMESİ

1. GENEL OLARAK

Her ne kadar kanun koyucu tarafından sermaye şirketleri grubuna dahil edilmişse de (TK 124/2), zaman zaman işaret ettiğimiz gibi (bkz. Kn. 31) limited şirket aynı zamanda şahıs şirketlerine özgü kimi nitelikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Limited şirketin bu yönü şüphesiz ortakları arasında yakın bir işbirliğini ve karşılıklı güveni zorunlu kılmaktadır. Özellikle güven duygusunun sarsıldığı, işbirliği imkanının kalmadığı durumlarda ortaklar arasındaki bu bağın da çözülmesi gereği kaçınılmaz olarak gündeme gelecektir. İşte kanun koyucunun limited şirketin bu yönünü dikkate alarak özel olarak düzenlediği konulardan biri de şirketten çıkma veya çıkarılma şeklinde gerçekleşebilecek ayrılımdır (TK 636-642)¹. Ayrılma ile birlikte ortağın bu sıfatı sona erecek ve böylece ortak bir yandan şirkete karşı ilstlendiği bütün borçlardan kurtulurken, öte yandan da elde ettiği tilin haklardan yoksun kalacaktır. Ancak aynı zamanda şirketin diğer ortaklar arasında devamlılığı da böylece sağlanmış olacaktır.

Şirketten ayrılma olasılığında ortağın şirkete karşı ileri sürebileceği yegane talep hakkı TK 641-642'de özel olarak düzenlenen ayrılma akçesinden ibarettir (bkz. Kn. 491 vd.).

Bu arada limited şirkette esas sermaye payının haczi ve paraya çevrilmesi özel olarak düzenlendiğinden (TK 133/2), iflas veya haciz halinde iflas idaresi ile kişisel alacaklıya şirketin feshini talep hakkı tanıyan eTK 522-523 hükümlerine benzer bir düzenlemeye yeni kanunda yer verilmediğini hatırlatalım². Dolayısıyla iflas eden veya esas sermaye payı haczedilen bir ortağın genel kurul tarafından alınacak bir kararla (eTK 523/1-b.4) şirketten çıkarılması artık söz konusu olamayacak, bununla birlikte ortağın sahip olduğu bütün esas sermaye

419

Ayrılma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. geçerliliğini büyük oranda koruyan eTK dönemine yönelik BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 29 vd.; ÖZTÜRKDİRİKKAN, 27 vd.; TK dönemine yönelik olarak TAŞDELEN, 85 vd. özellikle 174 vd. ile 215 vd.; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 175 vd.; öğreti ile kısmen de olsa uygulamayı topluca aktaran güncel çalışmalar olarak ayrıca bkz. ÖZÖĞÜTAN DALOĞLU, 23 vd.; SİDİM, 51 vd.; ÇAKIR ÇELEBİ, 17 vd.

¹

Anılan hükümler hakkında bkz. KENDİGELEN, Makalelerim il, 81 vd.

paylarının cebri icra yoluyla satılması ise TK 596 kapsamında ortak sıfatının kaybına sebebiyet verebilecektir.

4-20

Ortak sıfatının kaybına yönelik gündeme gelebilecek özellikli bir başka durum ise, anonim şirkette olduğu gibi limited şirkette de ortağın sennaye borcunu ifa etmemesi gerekçesine dayalı olarak sahip olduğu tüm esas sennaye payları yönünden ıskat edilmesidir (TK 585/1-c.2, 482-483).

Şirketten ayrılmadan farklı olarak ıskatta ortak, herhangi bir karşılık almaksızın esas sermaye paylarına ilişkin haklarından tamamen yoksun bırakılır (TK 483/1-c.2) (bkz. Kn. 522).

421

Ne var ki ortak sıfatının kaybı sadece çıkma veya çıkarılma yoluyla şirketten ayrılma ya da ıskat yaptırımının uygulanması halinde gündeme gelmez. Gerçekten anılan hallerin dışında örneğin bir ortağın sahip olduğu tüm esas sermaye paylarını (diğer bir ortağa veya üçüncü kişiye ya da bizzat limited şirkete) devretmesi de devreden bakımından aynı zamanda ortak sıfatının kaybına sebep olur (bu konuda bkz. Kn. 347 vd.). Benzer bir durum bir doğal çıkma nedeni olan ölümün yanı sıra ortağın tüm esas sermaye paylarını konu edinmesi kaydıyla eşler arasındaki mal rejimi veya cebri icra (TK 596) olasılıklarında da gündeme gelebilir. Hatta bu özellikli iktisap hallerinde şirketin, esas sermaye paylarını kendi veya ortağı ya da üçüncü bir kişi hesabına gerçek değeri üzerinden satın alma hakkını (TK 596/2) kullanması da, esas sermaye paylarını TK 596/1 uyarınca kendiliğinden iktisap ederek ortak sıfatını kazanan mirasçı, eş veya ihale alıcısı bakımından (bir anlamda çıkarılma yoluyla) bu sıfatın kaybedilmesine yol açar (bu konuda bkz. Kn. 376 vd.).

422

Ayrıca limited şirket sermayesinin azaltılması (TK 592, 473-475) sonucu bir ortağa ait tüm payların itfa (yok) edilmesi de ilgili ortak açısından bu sıfatını kaybetmesi sonucunu doğurabilir. Ancak limited şirket bakımından da geçerli olan eşit işlem ilkesi uyarınca yapılacak bir sermaye azaltımında sadece belirli bir ortağa ait payların itfa edilmesi esasen mümkün değildir. Bu nedenle anılan sonucun doğumu için ya ortağın bu konuda açık onayının veya şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itfasına yönelik özel bir hükmün bulunması zorunludur¹.

423

Keza ortağın açtığı haklı sebeple fesih davasında mahkemenin fesih yerine ortağın şirketten çıkarılmasına hükmetmesiyle (TK 636/3)'

³

Bu konuda bkz. POROY/TEKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1675a.

Bu olasılıkta gerçek anlamda bir çıkarılma değil, ortağın rızasından bağımsız bir aynı•manın söz konusu olduğu yönünde bkz. AOGÜZELİLBASMIŞ HIZUSOV, 184-186.

ve şirketler topluluğuna dahil bir limited şirkette hakimiyetin hukuka nykırı kullanılnası olasılığında yine mahkeme kararıyla esas sermaye paylarının hakiin şirket tarafından satın alınmasına karar verilmesiyle [TK 202/2, 202/1-(b)] de ortak sıfatının kaybı gerçekleşebilir.

Şirketler topluluğuna ilişkin TK 208 hükmünde hakim şirkete tanınan satın alma hakkını da, bu bağlamda ortak sıfatının ayn bir kaybedilme sebebi olarak anabiliriz.

Nihayet ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması hallerinden 424 biri olan birleşme de bazen ihtiyari (TK 141/1), bazen zorunlu olarak [TK 141/2, 151/5] ayrılma akçesi ödenmek suretiyle, bir anlamda çıkma ya da çıkarılmaya benzer şekilde ortak sıfatının sona ermesine sebebiyet verebilir.

Çıkarılmaya benzer bir durum "oranların korunmadığı bölünrne"de de [TK 161/2-(b), 173/3] gündeme gelebilir. Buna karşılık tür değıştirmede gerek tüzel kişiliğın gerek ortak sıfatının devamlılığı korunduğundan, kesinlikle çıkma veya çıkanlma şekJinde ortak sıfatının kaybına yönelik bir olasılık söz konusu olmayacaktır⁶.

Son olarak ekleyelim ki her ne kadar bir limited şirketin -izin 425 verilen- başka bir ticaret şirketiyle birleşmesi, tamamen bölünmesi veya başka bir ticaret şirketi türüne dönüşmesi olasılıklarında birleşen, bölünen veya tür değıştiren limited şirketin ortakları yeniden yapılandırma işleminin ticaret siciline tesciliyle birlikte bu sıfatlarını kaybetmekte iseler de, yukarıda anılan istisnalar dışında aynı zamanda birleşme veya bölünmede yeni kurulan ya da malvarlığı kendisine aktarılan, tür değıştirmede ise eskisinin devamı olan yeni türdeki şirketin kanun gereği kendiliğinden ortağı olduğu için burada ortak sıfatının kaybından söz etmek isabetli değildir⁷.

Ortak sıfatının sona ermesine yol açan bu sebeplerin büyük bir 426 kısmı ilgili konularda ayrıca açıklandığından, aşağıdaki satırlarda sadece kanun koyucunun özel olarak düzenlediği ayrılma ile ıskat inceleme konusu yapılmıştır.

⁵ Bu açıdan karşı. TAŞDELEN, 158 vd., 211; bu konuda ayrıca bkz. ve karşı. ÇAMOĞLU, **Yaklaşım** 2014/1, 257 dñn. 8; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 96.

⁶ Farklı gerekçelerle aynı yönde bkz. ÇAMOĞLU, **Yaklaşım** 2014/1, 257 dñn. 9; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 97; bununla birlikte karşı. tür değıştirmede de çıkmadan söz eden TAŞDELEN, 167-168, 211-212.

Bu açıdan bkz. ve karşı. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıktan, N. 21-36.

2. AYRILMA

2.1. Ayrılma Halleri

427 Limited şirkette ortak sıfatının sona ermesine yol açan ve kanunda özel olarak düzenlenen kurum "ayrılma"dır. Nitekim bu konuya tahsis edilen TK 638 ila 642 hükümlerinin bölüm başlığında "Ayrılma" kavramı tercih edilmiştir. Dolayısıyla kanunda kullanılan "ayrılma" kelimesi, hem ortağın kendi iradesine dayalı "çıkma", hem de ortağın bu yönde bir iradesi olmaksızın gerçekleşen "çıkma(ıl)ma" hallerini kapsayan teknik bir terimdir.

Limited şirketten ayrılma (çıkma ve çıkarılma) hakkındaki yeni düzenleme, bu konunun hükme bağlandığı yegane madde niteliğindeki eTK 551'den, başta tamamen yeni olan çıkmaya katılma kurumu ile ayrılma akçesi konusunda farklılıklar içermektedir. Bununla birlikte mevcut düzenlemenin özellikle çıkma ve haklı sebeple çıkarılma açısından eTK 551'in devamı niteliğinde olduğu, dolayısıyla anılan konularla sınırlı olsa da eTK dönemine ilişkin gerek bilimsel görüşlerin gerek yargı kararlarının geçerliliğini aynen koruduğu belirtilmelidir.

428 Her ne kadar TK 583/3 uyarınca bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilirse de, ayrılma aynı zamanda ortak sıfatının kaybına sebebiyet verdiğinden, eTK döneminde olduğu gibi gerek çıkma gerek çıkarılmaya yönelik hukuki işlem ve kararlar ortağın sahip olduğu tüm esas sermaye paylarını kapsamalıdır. Bir başka deyişle ortağın esas sermaye paylarının sadece bir kısmının çıkma veya çıkarılmaya konu edilmesi, tabiri caizse kısmi çıkma veya çıkarılma hukuken mümkün değildir⁸.

Buna karşılık ıskat yaptırımı ise sermaye borcunun ifası bakımından sadece temerrüde konu oluşturan esas sermaye paylarına yönelik olarak uygulama alanı bulabilecektir (bkz. Kn. 519-520).

2.1.1. Çıkma

429 Çıkma kurumunun düzenlendiği TK 638'de bir yandan eTK 551/1 hükmüne paralel bir şekilde şirket sözleşmesiyle ortaklara şirketten

⁸ Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-36; keza BiLGİLİDEMİRKAPt, 774 dph. 589; AKER, 80, 97; CENKÇİ, 11; SERDERKARAAĞAÇ, 367; BAHTİYAR, Sempozyum, 104; YASAN, Sorumluluk, 136-137; bununla birlikte karşı. BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 445-446 [belirtelim ki yazarın son yollama yapılan yerde dile getirdiği ve yeni sistemde bir ortağın birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği gerekçesine dayandığı görüşü çıkma ve çıkarılma bakımından değil, yine yazarın ilk yollama yapılan eserinde (Sempozyum, 104 dph. 2) belirttiği üzere sadece ıskat yaptırımı açısından bir anlam taşıyabilir].

çıkma hakkının tanınabileceği, giderek bu hakkın kullanılmasının belirli şartlara bağlanabileceği öngörülmüş (TK 638/1), öte yandan da bu kez eTK 551/2'de olduğu gibi ortağın haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkma konusunda bir dava açabileceği hükme bağlanmıştır (TK 638/2).

Her ne kadar TK 638'in kenar başlığı "Genel olarak" şeklinde kaleme alınmışsa da, maddede sadece ortağın şirketten çıkması hükmüne bağlanmıştır. Dolayısıyla "Çıkma ve çıkarılma" şeklindeki üst kenar başlıkla örtüşen, her iki kuruma yönelik genel bir düzenleme içermeyen TK 638'in kenar başlığı yerinde değildir⁹.

2.1.1.J. Şirket sözleşmesi uyarınca çıkma beyanıyla

Kanun koyucu şahıs şirketlerinde olduğu gibi¹⁰ limited şirkette de şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla ortakların tamamına veya sadece bir kısmınan şirketten çıkma hakkı tanınabileceğini kabul etmiştir [TK 577/1-(k), 638/1]. Doğrudan ortaklara tanınan bu hak bir imtiyaz değil, kişisel (özel) hak niteliğindedir¹². Çıkma hakkı şirketin kuruluş sözleşmesinde öngörülebileceği gibi sonradan şirket sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle (TK 589) de tanınabilir¹³; bu arada mevcut çıkma hakkı da sözleşme değişikliğiyle sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir¹⁴. Bu hak gerek doğumu gerek kullanılması

430

KENDİGELEN, İlk Tespitler, 553; aynı yönde TARHAN, 178; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 872.

¹⁰ Bu konuda bkz. KENDİGELENİKIRCA, Şirketler I, Kn. 631.

¹¹ Genel kabul gören bu yaklaşım için örnek olarak bkz. BSK OR 11-STXUBLI, Art 822 N. 6; POROYFEKİNALPIÇAMOĞLU(2010), N. 1677b; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/1, 256; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 92; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 874; aksi yönde karşı. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 109; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 76; takiben YASAN, Sorumluluk, 140.

¹² PoROYFEKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1677b; bununla birlikte karşı. çıkına bak.kının bazı esas sermaye paylarına imtiyaz olarak da tanınabileceği yönünde YıLoız, Limited Şirketler, 155; keza TAŞDELEN, 175; BİLGİLİDEMİRK.API, 766; ÇEBİ, Limited Şirketler, 245; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 453; imtiyaz olarak nitelendirmekle birlikte aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 874.

¹³ Sözleşme değişikliği açısından bkz. BSK OR 11-STXUBLI, Art 822 N. 5; ÖZTÜRK DİRİKAN, 33 ve dpn. 53; aksi yönde karşı. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkanılma, 31-32.

¹⁴ Kuruluş sözleşmesinde veya sonradan tanınan bir çıkma hakkının ortak açısından müktesep hak oluşturup oluşturmadığı, dolayısıyla kaldırılması ya da sınırlandırılmasının mümkün olup olmadığı tartışması için bkz. müktesep hak olduğu gerekçesiyle olumsuz yönde ÖZTÜRK DİRİKAN, 34; keza GÜRPINAR, 79; TARHAN, 181-182; nispi müktesep hak olduğu gerekçesiyle sınırlandırılabilirliği, ancak ortağın onayı olmadıkça tamamen kaldırılamayacağı yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 876; buna karşılık sözleşme değişikliği ile çıkma hakkının sınırlandırılabilirliği veya kaldırılabilirliği yönünde BAŞ-

bakımından belirli maddi veya şekli şartlara ya da belirli bir süre geçmesi¹⁶ kay^d ma^b ağılanabileceği¹⁸, hatta farklı ortaklar için farklı¹ şartlar öngörülebileceği¹⁶, giderek çıkma iradesinin sonuç doğunması^g n^e! ku^l tarafında^ı v^ırilcecek bir onay kararma tabi tutulabileceği: gibi¹; aksine herhangi bir kayıt ve şarta bağlı olmaksızın, hatta sebep dahi göstermeksizin sadece bir çıkma ihbarında bulunulması da yeterli görülebilir. Ortağın tek taraflı olarak ve şirkete yönelteceği çıkma beyanı, bir yenilik doğuran işlem niteliğindedir.

Çıkma beyanının hüküm doğurması genel kurul tarafından alınacak bir onay kararına bağlanmışsa, şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme öngörülmediği sürece bu karar TK 620 uyarınca toplantıda temsil edilen oyların çoğunluğu ile alınabilir.

431

Her ne kadar şahıs şirketlerinde çıkmanın (örneğin üç yıl arka arkaya kar elde edilememesi, bir yaş sınırına ulaşma, hastalık gibi) belirli şartların yerine gelmesiyle herhangi bir ihbara dahi gerek olmaksızın kendiliğinden gerçekleşeceğinin sözleşmede öngörülmesine izin verilmekteyse *de*¹⁸, TK 639'da düzenlenen çıkmaya katılma kurumunun uygulanmasını engelleyecek nitelikteki böyle bir sözleşme hükmünü limited şirkette geçerli kabul etmemek gerekir¹⁹.

432

Şirket sözleşmesinde öngörülen bu hakkın kullanılmasıyla, yani çıkma beyanının şirkete ulaşmasıyla birlikte başkaca bir işleme veya karara gerek olmaksızın ortağın şirketten çıkması gerçekleşmiş olur; meğerki çıkmanın hüküm doğurması şirket sözleşmesiyle belirli bir

TUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 31; CERRAHOĞLU, 183 dñn. 2; TAŞDELEN, 177-178; SERDER KARAAĞAÇ, 374, 393; SioiM, 62; ayrıca bkz. AvoiN, 28; konunun bir yorum sorunu olduğu yönünde PoROYfTEKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 809.

Bu konularda ayrıntılı bilgi için bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 32 vd.; keza bkz. ARSLANLI/DOMANİÇ, 767-768.

^{/6} ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/1, 256; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 92.

¹⁷ YANLI, Tekinalp Armağanı, 686-687; AKER, 84; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 874; keza çıkmanın hüküm doğurmasının müdürler tarafından alınacak bir onay kararına da bağlanabileceği yönünde YASAN, Sorumluluk, 142; bu açıdan bkz. ve karş. şirket sözleşmesinde öngörülen belirli sebeplere dayalı çıkma hakkının ancak genel kurulun karar ile hüküm doğuracağı, genel kurul onaydan kaçınırsa bu kez ortağın dava açması gerektiği ve verilecek mahkeme kararıyla birlikte şirketten çıkmış sayılacağı yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-40.

^{/8} Bu konuda bkz. KENDİGELENİKIRCA, Şirketler I, Kn. 631; eTK açısından limited şirkette de aynı yönde ÖZTÜRK DİRİKKAN, 27, 32; keza ortağın iflası ve şahsi alacaklısının şirketin feshini ihbar etmesi bağlamında ARSLANLI, Limited Şirketler, 229; takiben OçışIK, 195; TK döneminde de bu yönde bkz. ve karş. TAŞDELEN, 177; ÇEBİ, Limited Şirketler, 245-246.

^{/9} Farklı gerekçeye dayanmakla birlikte bu yönde bkz. AK.ER. 82 dñn. 63.

sürenin geçmesi veya genel kurulun onayı şartına bağlanmış olsun¹⁰. Şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme öngörülmediği takdirde çıkma beyanı için herhangi bir şekil veya süre şartına uyulması zorunlu değildir; şüphesiz özellikle zamanlaması açısından çıkma hakkının dürüstlük kuralına uygun olarak kullanılmasına yönelik MK 2 denetimi saklıdır¹¹.

Ortağın çıkma yönündeki iradesini açıklamasına rağmen örneğin şirket sözleşmesinde öngörülen şartın gerçekleşmediği gerekçesiyle şirket tarafından "çıkma bildiriminin geçersizliğine" yönelik bir tespit davası açabileceği *gibi*¹², şartın gerçekleştiğini düşünen ortak da çıkma nedeniyle ödenmesi gereken aynılma akçesi için bir eda davası açabilir¹³. Çıkma beyanı şirkete ulaşmakla sonuç doğuracağından, şirket tarafından açılacak davada verilecek karar da ancak bir tespit hükmü niteliğinde olabilir'.

Belirtelim ki şirket sözleşmesinde çıkmaya ilişkin açık bir düzenleme öngörülme dahi, oybirliğini sağlamak kaydıyla bir ortağın şirketten iradi olarak çıkması mümkündür¹⁴. Şüphesiz bu durumda da ödenecek ayrılma akçesine ilişkin olarak şirketin sermayesini, dolayısıyla alacaklılarını koruyucu nitelikteki TK 641-642 hükümleri doğrudan uygulama alanı bulacağı gibi¹⁵, çıkan ortağın esas sermaye paylarının şirket tarafından devralınması olasılığında ise ayrıca TK

433

¹⁰ Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3221.

¹¹ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 41.

¹² POROYrfEİcİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1677b; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-39; ayrıca bkz. ortak veya şirket tarafından olumlu veya olumsuz bir tespit davası açılabilirliği yönünde TARHAN, 182; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 878; keza SERDER KARAAĞAÇ, 377, 393; sadece ortak tarafından bir tespit davası açılabilirliği, giderek açılması gerektiği yönünde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 93, 110, 153; keza ÇİĞİT, Yaklaşım 2014/1, 257, 263; bununla birlikte karşı. şirket tarafından açılacak davayı çıkma bildiriminin iptali davası olarak nitelendiren AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 453.

¹³ Nitekim bu yönde bkz. AKER, 82-83.

¹⁴ YANLI, Tekinalp Armağanı, 685-686; aksi yönde karşı. bu olasılıkta da kararn yenilik doğurucu nitelikte olduğundan söz eden TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-39a.

¹⁵ ARSLANLIDOMANIÇ, 767, 771; POROYrfEİcİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1677a; YANLI, Tekinalp Armağanı, 686-687; ŞAHİN, Sempozyum, 852; BİLGİLİDİTİRKAPI, 764-765; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 873; genel kurul karar için bir nisap belirtmemekle birlikte çıkarılma açısından da bu yönde bkz. YASAN, Sorumluluk, 166; aksi yönde karşı. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 29.

Yapılacak ödemenin kaynağı ile ilgili olarak eTK döneminde benzer yönde bkz. YANLI, Tekinalp Armağanı, 686; bununla birlikte karşı. ödemenin ancak sermayenin azaltılması hükümleri çerçevesinde gerçekleştirilebileceği yönünde PoRoYrfEİcİNALPİÇAMOĞLU(2010),N.1677a.

61 2'de öngöiillen yüzde onluk orana uyulması şarttır²⁷. Benzer bir durum pekala haklı sebeple çıkma veya çıkarma davaları bakımından da gündeme gelebilir. Bir başka deyişle ortakların tümünün onayının sağlanması halinde ayrıca bir çıkma veya çıkarma davası açılmasına gerek duyulmayacaktır.

2.1.1.2. *Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla*

434

Kanun koyucu eTK 551/2'de olduğı gibi TK 638/2'de de limited şirket ortağına, haklı sebeplerin varlığı halinde şirketten çıkmaya yönelik bir dava hakkı tanımıştır. Doğrudan kanundan kaynaklanan bu hakkın kullanılabilmesi için şirket sözleşmesinde çıkmaya, özellikle haklı sebeplere yönelik bir hükmün bulunması gerekli olmadığı gibi, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararıyla çıkma hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması, hatta bu haktan peşinen feragat edilmesi de mümkün değildir²⁸. İlginç olan, şahıs şirketlerinde ortağı veril-meyen²⁹ böyle bir hakkın, esasen bir sermaye şirketi olmakla birlikte kişisel özellikleri de bünyesinde barındıran limited şirket ortağına tanınmasıdır.

Hakkın tanınmasının arkasında aynı zamanda limited şirkette ortaklar arasındaki güvenin sarsılması ve işbirliği olanağının ortadan kalkması halinde, kusurlu olmayan ortağı bir kurtuluş yolu öngörme düşüncesi yatmaktadır. Şüphesiz limited şirket esas sermaye payının devrine yönelik şirket sözleşmesi ile yasaklama boyutuna kadar ulaşabilecek kanuni ve muhtemel bir alıcı çevresinin olmaması veya darlığı gibi fiili sınırlamalar da göz önünde bulundurulmuştur^{1°}. Böylece limited şirket ortağının haklı sebeplerin varlığı halinde şirkette kalmaya mahkûm edilmesi engellenmek ve bir anlamda MK 23 ile korunan kişilik haklarına aykırı bir durumun oluşması önlenmek istenmiştir¹. Ayrıca ortağı tanınan haklı sebeple çıkma hakkı aynı zamanda şirkete tanınan haklı sebeple çıkarma hakkını da dengelemekte³², bir anlamda silahların eşitliğini sağlamaktadır (ayrıca bkz. Kn. 466).

¹⁷ Bu yönde BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 764-765; şirket tarafından iktisap edilecek esas sermaye payının oram açısından karş. YILDIZ, Limited Şirketler, 155.

¹⁸ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 23, 51 vd.; keza KARAYALÇIN, 384; ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3221.

¹⁹ Bu konuda bkz. KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler I, Kn. 632; bununla birlikte aksi yöndeki açıklamalar için bkz. ve karş. TK 638'in gerekçesi.

³⁰ Nitekim bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3221.

³¹ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 21; keza bkz. POROYFİKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1677d.

³¹ Botschaft 2001, 3221.

Hakkın şirket sözleşmesiyle sınırlandırılması mümkün olmamakla birlikte, çıkma için haklı sebep oluşturacak bazı olguların sözleşmede öngörülmesine bir engel yoktur. Somut uyuşmazlıkta bu olgulardan birinin gerçekleşmesi hakimin çıkma kararını vermesi bakımından yeterli olacaktır¹³. Öte yandan sözleşmede belirlenen örneklerin sınırlayıcı olamayacağı, dolayısıyla uyuşmazlığı değerlendirecek hakim açısından bağlayıcı nitelik taşımayacağı da göz ardı edilmemelidir³.

435

Hangi olguların çıkma açısından birer haklı sebep sayılacağı konusunda kanun koyucu suskundur (ayrıca bkz. TK 595/5 ve Kn. 367-368). Bu konuda bir şahıs şirketi sayılan kollektif şirkete ilişkin olmakla birlikte haklı sebebe yönelik temel ilkeyi ve örnekleri düzenleyen TK 245 hükmünden³⁵ yararlanılabilir³⁶. Limited şirkete karşı yöneltilen³⁷ çıkma davasında haklı sebebi ispat yükü şirketten çıkmak isteyen davacı ortağın üzerinde olmakla birlikte (MK 6)³⁸, her bir somut olayı kendi şartları içerisinde değerlendirecek olan hakimin de geniş takdir

436

^{JJ} Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 554 dñn. 136.

BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 52-53; keza ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 179.

^{Jj} Hüküm hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, 19 vd.; ayrıca bkz. KENDİGELENİK, İRCA, Şirketler I, Kn. 632.

^{J6} TK 245'in limited şirkette de kıyasen uygulanabileceği yönünde genel kabul gören görüş için birçokları yerine bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 44-45; keza KARAYALÇIN, 384; PoRoYİTEKİNALPIÇAMOĞLU (2010), N. 1677d.; ayrıca limited şirket bakımından öğretide dile getirilen çıkmaya yönelik haklı sebep örnekleri için topluca bkz. TAŞDELEN, 185-187; keza SioiM, 82-90.

^{J7} Nitekim bkz. davanın şirket ortaklarına yöneltilmeyeceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 08.10.2020 tarih ve 2019-923/3963, 07.10.2019 tarih ve 2018-3277/6187, 14.03.2018 tarih ve 2016-8848/1959 ile 25.09.2014 tarih ve 11666/14602 sayılı kararları; ayrıca şirketin tek müdürünün açtığı çıkma davasının da şirkete yöneltilmesi ve bu durumda şirketi temsilen kayyım atanması gerektiği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 30.05.2018 tarih ve 2016-12886/4136 sayılı kararı; bu arada şirketin yanı sıra davalı olarak gösterilen diğer ortaklar hakkında davanın husumetten reddedilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.01.2018 tarih ve 2016-5820/89 ile 19.01.2015 tarih ve 2014-13485/617 sayılı kararları; bununla birlikte karşı. iki ortaklı limited şirkette çıkma davasının sadece diğer ortak aleyhine açılmış olmasının da yeterli olduğu yönünde Yargıtay 11. HD'nin 13.11.2017 tarih ve 2016-3710/6108 sayılı karar; aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 882; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 765; takiben YASAN, Sorumluluk, 143; keza çıkma davasında davacı dışındaki diğer tüm ortakların davalı olarak gösterilmesi, bir başka deyişle davada tüm ortakların taraf sıfatıyla bulunmaları olasılığında davanın artık ortaklara değil şirkete yöneltilmiş sayılacağı ve bu durumda yargılama giderlerine ilişkin kararın da ortaklar değil şirket aleyhine verilmesi gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 01.11.2010 tarih ve 2009-3921/11038 sayılı kararı (metin için bkz. TARHAN, 199-200).

^{Jl} Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 26.05.2021 tarih ve 2019-4537/4442 sayılı kararı.

yetkisi (MK 4) vardır¹⁹. Hakim bu takdir yetkisini kullanırken şüphesiz limited şirketin ortaklık ve sermaye yapısını, bu bağlamda şirkette kişisel öğelerin baskın olup olmadığını, esas sermaye paylarının devrine yönelik kanuni veya fiili sınırlamaları²⁰ da dikkate almak zorundadır. Açılacak davanın inşai nitelikte bir dava olduğu ve verilecek kararın da yenilik doğuran bir karar niteliği taşıdığı tartışmasızdır⁴¹; dolayısıyla bu konudaki mahkeme kararı ancak kesinleşmekle birlikte hüküm doğuracaktır⁴². Nihayet haklı sebeple çıkına davasına ortağın son çare olarak başvurabileceği, bu nedenle diğer davalarla sorunların çözülebildiği durumlarda çıkma davasının reddedilmesi gerektiği görüşü öğretide genel olarak kabul görmektedir⁴³.

437

Bu arada çıkma talebinde bulunan kişinin ortak sıfatını haiz olması" ve bu sıfatını dava boyunca koruması zorunlu ise *de*⁴⁵ sahip olduğu esas sermaye payı oranının çıkma davası açısından herhangi bir önemi yoktur⁴⁶. Keza daha önce açtığı çıkına davası reddedilen

¹⁹ Haklı sebeplerin varlığının hakim tarafından değerlendirilmesi gerektiği yönünde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.11.2001 tarih ve 7132/9218 sayılı karar (Kazancı).

Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3221.

²⁰ Bu yönde bkz. Yargıtay TD'nin 08.02.1968 tarih ve 1966-374/758 sayılı karar (Batider 1968/4, 728-731; özeti için MoROĞLU, ENDİGELEN, 490); keza Yargıtay 11. HD'nin 09.03.2006 tarih ve 2005-2171/2417 sayılı kararı (metin için bkz. TARHAN, 202-203).

⁴¹ Bu yönde bkz. Yargıtay HGK'nın 06.02.2020 tarih ve 2019-658/101 sayılı kararı, N. 23; bununla birlikte karşı. çıkma davasında mahkemece verilen kararın hüküm doğurması için kesinleşmesinin gerekmediği, ortak sıfatının kararın verilmesiyle kaybedileceği, karar bozulursa ortağın geriye etkili olarak haklarını elde edeceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 21-41a.

Bu yönde bkz. ÖZTÜRK DİRİKAN, 91-92; tali hak nitelendirmesiyle birlikte TAŞDELEN, 184-185; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 879-880; keza BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 46; SİDİM, 175 vd.; ayrıca haklı sebebe dayalı fesih davası ile çıkma davasının yarıştığı görüşü için bkz. AoiGÜZEJİLBASMI.Ş Hızusov, 195 vd.; bununla birlikte karşı. ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/1, 259; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 99.

Nitekim çıkmaya ilişkin bir davada öncelikle davacının ortak sıfatını haiz olup olmadığının şirket kayıtları incelenerek tespit edilmesinin zorunlu olduğu, bu açıdan davaya cevap vermeyen şirketin aynı zamanda ortak sıfatını da inkar etmiş sayılacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.04.2021 tarih ve 2020-6074/3488 sayılı kararı.

⁴⁵ Ortağın dava sırasında tüm esas sermaye paylarını devretmesi halinde artık aktif husumet ehliyetinin ve davaya ilişkin hukuki yararın ortadan kalkacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.06.2019 tarih ve 2018-3405/4427 ille 14.06.2016 tarih ve 2015-12977/6598 sayılı kararları; keza bkz. ortak sıfatı sona eren kişinin ayrılma akçesi talep edemeyeceği yönünde Yargıtay HGK'nın 06.02.2020 tarih ve 2019-658/101 sayılı kararı, N. 24-27.

Nitekim iki ortaklı bir limited şirkette yüzde elli oranında paya sahip olan bir ortağın da

bir ortak, sonradan gerçekleşen vakıalara dayanarak ve kesin hüküm itirazıyla karşılaşmaksızın yeni bir çıkma davası açabilir⁷.

Yakın tarihli ve ilkesel nitelikteki bir kararında Yargıtay 11. HD, limited şirketten çıkmaya yönelik haklı sebep kavramını öğreti ile kendi uygulamasına da yollama yaparak "[. ..] ortaklık ilişkisini çekilmez hale getiren ve dürüstlük kurallarına göre ilişkiyi sürdürmesinin orta/..lan beklenemeyeceği nesnel ve objektif haller" şeklinde tanımlamıştır". Uygulamada gündeme gelen ve limited şirketten çıkma konusunda birer haklı sebep kabul edilen örnek niteliğindeki olgular ise şunlardır: Akrabalar arasında kurulan bir limited şirketteki uyumsuzlukların ortaklığı sağlıklı bir şekilde sürdürme imkanını ortadan kaldırması⁴⁹, davacı ortağın kendisinin tehdit edildiği iddiasını adli soruşturmayı gerektirecek kadar ilerletmesi ve aynı zamanda şirketin faal olmaması⁵⁰, faal olmayan şirketin vergi borcundan dolayı miras yoluyla esas sermaye paylarını iktisap eden mirasçıların banka hesaplarına bloke konulması⁵¹, ortakların boşanmış olmaları⁵², ortaklar arasında kalıcı nitelik kazanan ve çekilmez boyuta ulaşan husumet veya anlaşmazlıklar⁵³, haksız yere sermaye borcunun ikinci kez ödenmesinin talep edilmesi⁵⁴, -sadece dikkate alınmak üzere- ortaklardan

438

çıkma davasının kabul edilebileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.03.2016 tarih ve 2015-8441/3065 sayılı karar.

⁷ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 21.04.2021 tarih ve 2020-2148/3893 sayılı karar.

⁴⁹ Yargıtay 11. HD'nin 21.11.2017 tarih ve 2016-4188/6392 sayılı karar.

⁵⁰ Yargıtay 11. HD'nin 02.04.2002 tarih ve 162/3015 sayılı karar (Kazancı); ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 05.02.2018 tarih ve 2016-6726/740 ile 21.05.2018 tarih ve 2016-11945/3730 sayılı kararlar; bu bağlamda örnek bir olay için bkz. KİNDİGELEN, Hukuki Mütalaalar II, 403-415; keza akraba olmayan ortaklar açısından da bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.01.2015 tarih ve 2014-17691/591 sayılı karar.

Yargıtay 11. HD'nin 31.03.2009 tarih ve 2007-14988/3869 sayılı kararı (Batider 2009/2, 456-457; özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 491); şirketin faal olmamasına yönelik örnek bir olay için bkz. KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar II, 398-402.

⁵¹ Yargıtay 11. HD'nin 17.07.2011 tarih ve 2010-603/8981 sayılı kararı (Kazancı).

⁵² Yargıtay 11. HD'nin 24.09.2014 tarih ve 11817/14457 sayılı karar; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 21.03.2017 tarih ve 820/1695 ile 10.01.2018 tarih ve 2016-5973/149 sayılı kararlar.

⁵³ Yargıtay 11. HD'nin 16.10.2014 tarih ve 2013-14042/15679, 14.12.2015 tarih ve 5963/13436, 08.02.2016 tarih ve 2015-7229/1144 ile 22.06.2016 tarih ve 2015-9114/6883 sayılı kararları; kişisel husumetin şirketin feshi değil ortağın çıkması bakımından haklı sebep oluşturacağı yönünde ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.09.2015 tarih ve 2122/9396 sayılı kararı.

⁵⁴ Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2014 tarih ve 11912/19865 sayılı kararı.

biri hakkında hırsızlık, dolandırıcılık ve emniyeti suiistimal (güveni kötüye kullanma) suçuna yönelik yürütülen ceza soruşturmasının varlığı⁵⁵, yönetici konumundaki diğer ortağın şirket ile aynı alanda faaliyet gösteren bir başka şirkette çalışması⁵⁶, gerekli ticari defterlerin usulüne uygun tutulmaması ve vergi beyannamelerinin verilmemesi⁵⁷, diğer ortağın haberi olmaksızın şirket merkezi dışında bir şube açılması ve ortağın alacağına dayalı olarak şirkete yönelttiği icra takibinin haciz aşamasına gelmesi⁵⁸, şirket hakkında bilgi verilmemesinin süreklilik kazanması, ortakların şirketten dışlanması, kişisel menfaatler yönünde hareket edilerek şirketin borca batık hale getirilmesi, şirkete ihanet edilmesi⁵⁹, şirketin amacını gerçekleştiremeyecek derecede borca batık *olması*⁶⁰, pay devrinin pay defterine işlenmeyerek diğer ortaklar tarafından sümüncemede bırakılması⁶¹, şirkette kayıt dışı uygulamaların bulunması⁶¹, yeterli bilgi verilmemesi, şirket belgelerinin incelenmesinin fiilen engellenmesi ve şirketten olan alacağın ödenmemesi⁶³, ortağın bilgi almak için her seferinde genel kurul ve mahkemeye başvurmak zorunda bırakılması⁶⁴, sahte belge kullanmak nedeniyle şirket hakkında vergi incelemesine sebebiyet verilmesi⁶⁵, ortaklar arasında uzun süre devam eden anlaşmazlıklar ve çıkar çatışması⁶⁶, şirketin kuruluş aşamasında kabul edilen müdür sıfatının ticaret siciline tescil edilirken verilen düzeltme beyanı ile ortağın ona-

⁵⁵ Yargıtay 11. HD'nin 17.12.2014 tarih ve 15253/19939 sayılı karar.

⁵⁶ Yargıtay 11. HD'nin 23.12.2014 tarih ve 12572/20284 sayılı karar.

⁵⁷ Yargıtay 11. HD'nin 07.12.2015 tarih ve 5441/13068 ile 10.01.2018 tarih ve 2017-4945/167 sayılı kararlar; keza örnek bir olay için bkz. KENDİGELEN, Hukuk'i Mütalaalar II, 398-402.

⁵⁸ Yargıtay 11. HD'nin 18.01.2016 tarih ve 2015-6330/381 sayılı karar.

⁵⁹ Yargıtay 11. HD'nin 22.06.2016 tarih ve 2015-9114/6883 sayılı kararı; bilgilendirme ve dışlanma konusunda ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 02.02.2015 tarih ve 2014-15920/1067 ile 19.02.2018 tarih ve 2016-8050/1208 sayılı kararlar.

⁶⁰ Yargıtay 11. HD'nin 09.01.2018 tarih ve 2016-5820/89 sayılı kararı.

⁶¹ Yargıtay 11. HD'nin 02.04.2018 tarih ve 2016-9797/2302 sayılı kararı.

⁶² Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2018 tarih ve 2016-9975/2943 sayılı kararı.

⁶³ Yargıtay 11. HD'nin 21.05.2018 tarih ve 2016-11945/3730 sayılı karar.

Yargıtay 11. HD'nin 24.10.2018 tarih ve 4372/6663 sayılı kararı.

⁶⁵ Yargıtay 11. HD'nin 20.05.2019 tarih ve 2018-1677/3379 sayılı karar.

⁶⁶ Yargıtay 11. HD'nin 04.12.2019 tarih ve 2018-1235/7825 sayılı karar.

yı olmaksızın kaldırılması⁶⁷, davacı ortağın tehdit ve hakarete maruz bırakılarak şirketten uzaklaştırılması⁶⁸, davacının imzası kullanılarak karar alınması nedeniyle güven ilişkisinin zedelenmesi⁶⁹. Dikkat edilirse uygulamada karşılaşılan haklı sebep örnekleri hem ortakların şahsından tamamen bağımsız ve daha çok şirkete yönelik objektif hem de doğrudan ortaklarla ilgili sübjektif nitelik taşıyabilmektedir⁷⁰. Bu arada şirketin feshini gerektiren haklı sebeplerin, aynı zamanda ortak açısından çıkma için evleviyetle birer haklı sebep oluşturacağı da belirtilmelidir⁷¹ (bkz. Kn. 753).

Öte yandan Yargıtay mirasçı konumundaki davacı ortakların ev kadını ile yaşları küçük çocuk olmalarını ve şirketin madencilik ile ilgili faaliyet konusuna yönelik bir bilgi ve tecrübeye sahip bulunmamalarını⁷¹, ortağın bireysel olarak şirkete yönelik bilgi alma ve inceleme hakkının varlığı nedeniyle şirket bilgisayarına şifre konularak şirketin hesaplanna ulaşım imkanının sınırlandırılmasını⁷¹, ortak olan müdürün maaş ve priminin eksik ödenmesi gibi esasen görevden ayrılmayı gerektirecek olguları⁷⁴, ödenmeyen sermaye borcunu tahsil etmeyen davacı müdürün ihmali de dikkate alarak şirketin uzun süredir faaliyet göstermemesini⁷⁵, şirketin bazı yıllar kar bazı yıllar ise zarar etmesi ile kar payı dağıtılmamış olmasını, keza davacı ortakların başka bir şehirde ikamet etmesini⁷⁶, şirketin borca batık olmasını⁷⁷, ortak hak.kında suç duyurusunda bulunulmasını⁷⁸, şirket sözleşmesindeki hususların sonradan öğrenildiği iddiasını ve borcu dolayısıyla şirket aleyhine takip yapılmasını⁷⁹, şirketi yönetim ve temsile yetkili

439

Yargıtay 11. HD'nin 17.06.2020 tarih ve 2019-3224/2963 sayılı karar.

⁶¹ Yargıtay 11. HD'nin 08.10.2020 tarih ve 2019-923/3963 sayılı kararı.

⁶⁹ Yargıtay 11. HD'nin 21.10.2020 tarih ve 303/4336 sayılı kararı.

⁷⁰ Keza bkz. Botschaft 2001, 3221.

⁷¹ Bu yönde bkz. CERRAHOĞLU, 185; keza AoiGüzELİİLBASMIŞHIZUSOV, 188 vd.; SroiM, 70.

⁷¹ Yargıtay 11. HD'nin 27.01.2009 tarih ve 2007-6170/821 sayılı karar (Batider 2009/2, 273-275; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 491).

⁷¹ Yargıtay 11. HD'nin 06.02.2013 tarih ve 2012-402/1960 sayılı karar (Lexpera).

Yargıtay 11. HD'nin 31.03.2014 tarih ve 2013-17085/6234 sayılı karar; ayrıca bkz.

Yargıtay 11. HD'nin 17.06.2014 tarih ve 6042/11663 sayılı karar.

⁷⁵ Yargıtay 11. HD'nin 21.10.2015 tarih ve 4062/10829 sayılı karar.

Yargıtay 11. HD'nin 22.06.2016 tarih ve 2015-9114/6883 sayılı karar.

¹⁷ Yargıtay 11. HD'nin 10.05.2017 tarih ve 2015-15292/2802 sayılı karar.

⁷¹ Yargıtay 11. HD'nin 22.11.2017 tarih ve 2016-4188/6392 sayılı karar.

¹⁹ Yargıtay 11. HD'nin 05.12.2017 tarih ve 2016-5132/6908 sayılı karar.

ortağın şirketin gayn faal ve borçlu olduğunu ileri sünnesini⁸⁰, sadece bilgi alma talebinin reddedilmesini⁸¹, ortağın pay defterine kaydedilmemesini⁸² tek başına çıkma için haklı sebep olarak kabul etmemiştir. Yargıtay ayrıca uzun süre sessiz kalınan gerekçelere dayanılması ve scnnaye borcunu ifa edeceği süreye beş ay kala çıkma davası açılmasını da dürüstlük kuralına (MK 2) aykırı bulmuştur⁸³.

44-0

Şüphesiz haklı sebeple çıkma davası açan ortağın, haklı sebep oluşturduğunu iddia ettiği olguların gerçekleşmesine bizzat sebebiyet vermemesi⁸⁴, bir başka deyişle kusurlu veya en azından kusurunun diğer ortaklara oranla daha baskın olmaması gerekir⁸⁵. Keza sona erme sebeplerinden biri gerçekleştiği için tasfiye aşamasına giren bir limited şirkette ortak artık kural olarak çıkma hakkını kullanamayacağı gibi⁸⁶, taleple bağıllık ilkesi gereği çıkma davasında limited şirketin feshine karar verilmesi de mümkün değildir⁸⁷.

441

Haklı sebeple çıkma davasının düzenlendiği TK 638/2'de eTK 551/2'den tek farklılık ise, İsvBK 824 hükmünden esinlenilerek, istem üzerine mahkeme tarafından dava süresince uygulanacak bazı

⁸⁰ Yargıtay 1 J. HD'nin 20.03.2018 tarih ve 2016-9312/2139 sayılı karar; aynı yönde bkz. Yargıtay 1 J. HD'nin 09.01.2018 tarih ve 2016-5820/89 sayılı karar.

⁸¹ Yargıtay 1 J. HD'nin 01.10.2018 tarih ve 2017-799/5863 sayılı kararı.

⁸² Yargıtay 1 J. HD'nin 29.04.2019 tarih ve 2017-3573/3191 sayılı karar.

⁸³ Yargıtay 1 J. HD'nin 08.05.2019 tarih ve 2018-1717/3581 sayılı karar.

BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 48-49; aynı yönde bkz. Yargıtay 1 J. HD'nin 09.01.2014 tarih ve 2012-8264/324 ile 11.06.2014 tarih ve 6039/11 166 sayılı kararlar; keza müdürler kurulu başkanı sıfatıyla gerekli çağrılarda bulunmayarak diğer ortağın toplantı yapılmasına yönelik dava açmasına sebebiyet veren ortağın kusurlu olduğu, dolayısıyla haklı sebeple çıkma isteminde bulunamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 1 J. HD'nin 04.03.2021 tarih ve 2019-3157/2041 sayılı karar.

⁸⁵ Nitekim bkz. Yargıtay 1 J. HD'nin 08.02.2021 tarih ve 2020-1428/980, 18.11.2020 tarih ve 2019-1782/5162, 29.05.2017 tarih ve 2016-4697/3157 ile 08.06.2015 tarih ve 2292/7902 sayılı kararları; ayrıca bkz. çıkma davasını açan ortağın kusurlu olmasına rağmen davalı şirket ile diğer ortakların davayı kabule ve ayrılma akçesini ödemeye hazır olduklarına yönelik beyanlarının dikkate alınması gerektiği yönünde Yargıtay 1 J. HD'nin 16.12.2020 tarih ve 2019-2170/5928 sayılı karar.

⁸⁶ Yargıtay 1 J. HD'nin 12.09.2011 tarih ve 2010-1194/10256 sayılı karar (Batider 2011/4, 152-153; özeti için MoROĞLUIKENDİGELEN, 491); bununla birlikte ayrıca bkz. ve karşı uzunca bir süre tasfiye giderlerine muhatap olacak bir ortağın kendisi için daha elverişli bulunan çıkma hakkını kullanabileceği yönünde Yargıtay 1 J. HD'nin 17.07.2011 tarih ve 2010-603/8981 sayılı kararı (Kazancı); keza somut olayın şartlarına göre tasfiye aşamasında da çıkma davası açılabilirliği yönünde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 105.

⁸⁷ Yargıtay 1 J. HD'nin 03.02.2015 tarih ve 2014-15047/1168 sayılı karar.

tedbirlere karar verilebileceğinin öngörülmesidir⁸⁸ (aynca bkz. HMK 389 vd.). Bu bağlamda mahkeme davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarının kısmen veya tamamen dondurulmasına ya da davacı ortağın durumunun taminat altına alınması amacıyla diğer önlemler karar verebilecektir⁸⁹. ihtiyati tedbir niteliğindeki kararların içeriği dikkate alındığında bu yöndeki talebin hem davacı ortak hem de davalı şirket tarafından dile getirilmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

Bu düzenleme İsviçre hukukunda ortağın şirketten ayrılmasına, yani hem çıkma hem de çıkarılmaya yönelik her iki dava bakımından öngörülmüş olmasına karşın, her nedense Türk hukukunda sadece haklı sebebe dayalı çıkma davasına özgülenmiştir. Yapılan bu tercihin bilinçli olduğu da şüphelidir; zira gerekçede bu yönde bir açıklamaya yer verilmiş değildir. Sorunun arkasında TK 638/2 hükmünün, kaynak düzenlemenin çıkmanın yanı sıra çıkarılmayı da kapsayan son hali (İsvBK 824) dikkate alınmaksızın İsviçre Ön-Tasarısı 822/2'den aynen aktarılması yatmaktadır⁹⁰. Özellikle haklı sebebe dayalı olarak bir ortağın şirketten çıkarılması bakımından anlam taşıyacak bu tedbirlere çıkarılmaya ilişkin davalarda başvurulamayacak olması, şüphesiz bir eksiklik oluşturacaktır⁹¹. Bu eksikliği dikkate alan Türk öğretisi hükmün kıyasen de olsa çıkarılmaya ilişkin davalarda uygulanması gerektiğini savunmaktadır⁹².

Yeri gelmişken ortağa tanınan haklı sebeple şirketten çıkmasına izin verilmesini veya şirketin feshini talep hakkının eTK 551/2'de bir arada düzenlenmesi nedeniyle gündeme gelen, ortağın çıkma yerine şirketin feshini talep etmesi olasılığına yönelik tartışmaların ve farklı yaklaşımların⁹³ önemini tamamen kaybettiğine⁹⁴, zira bu kez TK

442

⁸⁸ Sadece ortaklık haklarının kullanılmasının engellenmesiyle sınırlı olmakla birlikte eTK döneminde de benzer bir yaklaşım için bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkan ima, 50 dpn. 152a.

⁸⁹ Uygulamadan örnek için bkz. İstanbul BAM 13. HD'nin 08.02.2021 tarih ve 2169/1790 ile İstanbul BAM 12. HD'nin 19.12.2021 tarih ve 2144/1827 sayılı kararları (Lexpera); keza İzmir BAM 20. HD'nin 01.07.2021 tarih ve 639/614 ile Ankara BAM 21. HD'nin 01.07.2021 tarih ve 1026/922 sayılı kararları (Kazancı); mahkemece verilebilecek tedbir kararının kapsamı konusunda ayrıca bkz. AKER, 88-89.

⁹⁰ Nitekim içerik açısından bkz. Böckli/FoRSTMOSERIRAPP, Vorentwurf, 34.

⁹¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 554 dpn. 134; aynı yönde ŞAHİN, Sempozyum, 853; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 181-182, 208.

⁹² Nitekim bu yönde bkz. BAHTİYAR, Sempozyum, 111; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 872, 912; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 766, 777; ayrıca BİLGİLİDEMİRKAPI, 773-774; AKER, 100-101; keza KARAAHMETOĞLU, ERÜHFD2014, 118-119.

⁹³ Bu konuda bkz. ÖZTÜRKDİRİK.KAN, 38-40 ve dpn. 66.

⁹⁴ Bununla birlikte karşı. haklı sebeple fesih ve çıkma hakkının eTK'da olduğu gibi birlikte düzenlenmesi gerektiği yönünde YASAN, Sorumluluk, 147.

636/3'te bağımsız bir fıkra düzenlenirken haklı sebeple fesih davasında davacı ortağın şirketten çıkarılması konusunda karar verilebilmesine yönelik mahkemeye yetki tanındığına ve böylece bir anlamda fesih davası açma hakkının kötüye kullanılmasının önüne geçildiğine; ayrıca şirketin feshi sonucunu doğuracağı gerekçesiyle iki ortaklı limited şirkette haklı sebeple çıkma hakkının kullanılamayacağına yönelik Yargıtay uygulamasının da⁹⁵ tek kişilik limited şirkete izin verilmesiyle artık anlamını yitirdiğine işaret edelim⁹⁶.

2.1.2. Çıkmaya katılma

443

TK 639,da öngörülen ve tamamen yeni olan bu kurum ile ortaklardan birinin şirketten çıkmak istemesi olasılığında diğer ortaklara da bu işleme katılma hakkı tanınmıştır. Hükmün kabul edilme nedeni, şirketten çıkma gerekçesinin kendileri açısından da geçerli olduğunu düşünen ortakların aynı imkandan ve böylece şirketin ayrılma payı adı altında dağıtımına konu olacak kaynaklarından çıkma yönünde iradesini ilk dile getiren ortak ile eşit işleme muhatap tutularak (TK 639/3) yararlanabilmelerini sağlamaktır⁹⁷.

Şimdiden işaret edelim ki çıkmaya, bu arada aleniyet kazanma ihtimali daha yüksek olan çıkma davasına katılma ile ilgili bir uyuşmazlığa ve dolayısıyla yüksek yargı kararına henüz tesadüf edilmemiştir.

444

Bu amaçla öncelikle, ortaklardan birinin şirkete yönelttiği çıkma iradesi veya çıkma davası müdürler tarafından gecikmeksizin diğer ortaklara bildirilir (TK 639/1). Bildirimi alan diğer ortaklar ise, haberin kendilerine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde müdürlere bu yönde bir irade beyanında bulunmak veya şirkete karşı bir dava açmak suretiyle şirketten çıkma hakkını kullanabileceklerdir. Mevcut çıkma iradesi *şirket* sözleşmesinde düzenlenen bir nedene dayanıyorsa, bu nedenin kendisi açısından da geçerli olduğunu düşünen ortak çıkmaya

⁹⁵ Bu konuda bkz. eTK döneminde öğretide dile getirilen görüşler ve Yargıtay uygulaması için HELVACI, MÜHF-HAD 1995, 361 vd.; keza sadece uygulama için ERDEM, 51 vd.; bu döneme yönelik uygulamadan örnek için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 28.06.2004 tarih ve 2003-13520/7211 ile 11.01.2010 tarih ve 2008-8642/150 sayılı kararları (Kazancı).

⁹⁶ NiteJcim örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.06.2013 tarih ve 2011-14131112400 sayılı kararı (Batider 2013/2, s. 331-335).

⁹⁷ Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3165, 3221; keza DEMİRKAPıFYILDIRIM, 463; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 896-897; CENKCI, 35; düzenlemenin öngörülme amacı açısından ayrıca bkz. çıkmaya katılma kurumunun aynı zamanda çıkmanın dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde kullanılmasının önüne geçeceği, art niyetli çıkma girişimlerine engel olacağı yönünde TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 2-4; benzer gerekçeler için keza bkz. METER-HAYOZJ FORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 99; GözüYEŞİL, 665-667; ŞAHİN, Sempozyum, 853; ŞAHİ , Çamoğlu Annağanı, 183.

katılacağını müdürlere bildirmekle yetinecek; buna karşılık çıkma bir dava kapsamında talep edilmişse, bu durumda haklı sebeplerin kendisi açısından da geçerli olduğunu düşünen ortak ancak açacağı bir dava ile çıkma sürecine katılabilecektir (TK 639/2).

Ne var ki TK 639/2-(a) hükmünde "*şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep*"ten söz edilmesi yerinde değildir. Zira haklı sebeple şirketten çıkma için sözleşmede bu yönde bir düzenleme yapılmasına gerek olmadığı gibi (TK 638/2), şirket sözleşmesinde düzenlenen bir sebebin ayrıca haklı olup olmadığı yönünde bir inceleme yapılmasına da ihtiyaç yoktur. Bu nedenle hükümdeki "*haklı sebep*" ifadesi, "*çıkma sebebi*" olarak anlaşılmalıdır⁹⁸. Bu arada ortağa herhangi bir sebep göstermek zorunda olmaksızın dahi çıkma hakkı tanındığı olasılıkta ise diğer ortaklar da sebep göstermeksizin çıkmaya katılabilecektir⁹⁹.

445

Öte yandan her ne kadar madde gerekçesinde çıkmaya katılacak ortakların aynı (haklı) sebebe dayanmalarının gerekli olup olmadığı, başka bir deyişle çıkmaya katılma için farklı (haklı) sebeplerin ileri sürülebilip sürülemeyeceği sorunu konusunda katı bir çözüm önermekten kaçınıldığı ve bu konunun tartışılmasının öğretisi ile yargı kararlarına açık olduğu ileri sürülmüşse de, mevcut kanuni düzenleme hiç de bu iddiayı destekler nitelikte değildir. Nitekim bir defa şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma sebepleri açısından TK 639/2-(a)'da "*şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse*" diğer bir ortağın da çıkmaya katılabileceği hükme bağlanmış, böylece iradi çıkmaya katılma açısından sebeplerin ayniyeti açıkça aranmıştır¹⁰⁰. Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla

446

⁹⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 554 dpn. 136; aynı yönde bkz. TAŞDELEN, 174; GözüYEŞİL, 671 ve dpn. 24; ŞAHİN, Sempozyum, 854; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 186; TARHAN, 185-186; YASAN, Sorumluluk, 157; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 894; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 769; ÇEBİ, Limited Şirketler, 248 dpn. 612; AK.ER, 93-94; SERDER KARAAĞAÇ, 380; HAMAMCIOĞLU, 264; bununla birlikte bkz. ve karşı. TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 4.

⁹⁹ Bu konuda ayrıca bkz. ancak bir haklı sebep oluşturduğu takdirde başvurulabilecek olan, ortağın payını devretmesine genel kurulun onay vermemesi olasılığında çıkmanın, sadece o ortağa özgü bulunduğu gerekçesiyle bu durumda çıkmaya katılmanın da söz konusu olamayacağı yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-42; takiben SERDER KARAAĞAÇ, 382.

¹⁰⁰ Bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 157-158; KARAHAN/ÇEKER, 870; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/1, 262; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/2, 247; AKER, 94; TARHAN, 186; YASAN, Sorumluluk, 157; ÇEBİ, Limited Şirketler, 158; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 108-109, 114; SERDER KARAAĞAÇ, 382, 393; keza çok açık ve net olmamakla birlikte benzer bir yaklaşım için bkz. GÜRPINAR, 92-94, 98; bununla birlikte karşı. BİLGİLİDEMİRKAPI, 769; GözüYEŞİL, 672-673; ŞAHİN, Sempozyum, 854; ŞAHİN, Çamoğlu, Armağanı, 186-187, 208; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 124-125; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 90-92; TATU, 173-174; HAMAMCIOĞLU, 266-267; AYDIN, 36; hatta bir ortağın şirket sözleşmesindeki sebebe dayalı olarak çıkma beyanında bulunurken diğer ortağın haklı

çıkma açısından ise benzer nitelikte açık bir düzenleme yapılmamışsa da, haklı sebebi yaratan olgunun objektif nitelik taşıması halinde bütün ortaklar açısından geçerli olacağı, dolayısıyla bu sebeple dava açan dışındaki ortakların da yeni bir çıkma davası açarak mevcut çıkma sürecine dahil olabileceği şüphesizdir. Buna karşılık haklı sebebin istisnaen de olsa çıkma davası açan ortağın şahsından kaynaklanan sübjektif bir nitelik taşıması halinde, artık diğer ortakların aynı sebebe dayalı bir çıkma davası açmalarının mümkün olmadığı kabul edilmelidir¹⁰¹. Belirtelim ki bu yorumun benimsenmesi hem çıkma beyanı hem de çıkma davası açısından ortakların farklı bir muameleye muhatap olmalarını da engelleyecek, böylece ilk dava ile birleştirilen ikinci davanın akıbeti konusundaki tartışmalar da (bkz. Kn. 449) anlamını tamamen yitirecektir.

447

Çıkma konusunda gerekli bildirimi "gecikmeksizin", yani dürüstlük kuralı kapsamında mümkün olan ilk fırsatta yapmayan müdürlerin diğer ortaklara karşı sorumluluğu gündeme gelebilecek, ancak bu ihmalden mevcut çıkma beyanı veya davası yahut diğer ortakların çıkmaya katılma hakları olumsuz bir şekilde etkilenmeyecektir¹⁰².

sebeple fesih davası açabileceği yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 895; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 769; keza SioiM, 115; ayrıca bkz. ve karşı. TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 4-5; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-42.

¹⁰¹ Nitekim benzer bir yaklaşım için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-42; keza AKER, 94; YASAN, Sorumluluk, 157-158; bu konuda karşı. BİLGİLİDEMİRKAPı, 769; ŞAHİN, Sempozyum, 854; ŞAHİN, Çamoğlu, Armağanı, 186-187, 208; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 124-125; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 90-92; SERDER KARAAĞAÇ, 382-383; hatta bir ortağın haklı sebeple fesih davası açarken diğer ortağın şirket sözleşmesindeki sebebe dayalı olarak çıkma beyanında bulunabileceği yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 895; TARHAN, 188; ayrıca bkz. ve karşı. TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 4-5; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/1, 262; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 109.

¹⁰² Benzer yönde bkz. GÖZÜYEŞİL, 669-670; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/1, 363; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 112; keza TARHAN, 189; ÖZÖĞAN DALOĞLU, 65; çıkma davası açısından bu yönde AYDIN, 36; bununla birlikte karşı. bildirimin yapılmamasının çıkma beyanını onaylayan genel kurul kararının butlanına, çıkma konusunda verilen mahkeme kararının da bozulmasına gerekçe oluşturacağı yönünde TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 6 [belirtelim ki yazar, şirket sözleşmesiyle genel kurulun onayı şartına bağlanmayan, dolayısıyla şirkete ulaşmakla hüküm doğuran, tek taraflı ve yenilik doğurucu işlem niteliğindeki çıkma beyanı konusunda herhangi bir açıklama yapmadığı gibi, sonraki tarihli bir eserinde bildirimin yapılmamasının şirket sözleşmesine dayalı çıkmada (ilk) çıkmanın butlanına, haklı sebebe dayalı çıkmada ise müdürlerin, hatta şirketin sorumluluğuna neden olacağını belirtmiştir (nitekim bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-42); keza bildirim yapılmadığı sürece talepte bulunan veya dava açan (ilk) ortağın ayrılmasına karar verilemeyeceği yönünde ŞAHİN, Sempozyum, 854; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 187; SİDİM, 108; ayrıca bkz. böyle bir olasılıkta çıkmaya katılma talebinin reddine ilişkin işlemin butlan yaptırımına tabi olacağı yönünde BİLGİLİDEMİRKAPı, 769 dnp. 561.

Beyanın ulaşması ile başlayan bir aylık sürenin ise hak düşürücü nitelikte olduğu kuşkusuzdur; zira burada kullanılacak çıkmaya katılma hakkı da bir yenilik doğuran hak niteliğindedir. Sürenin geçmesi diğer ortakların çıkmaya katılma haklarını sona erdirirse de, ortağın şirket sözleşmesine dayalı bağımsız bir çıkma beyanında bulunması veya haklı sebebe dayalı yeni bir çıkma davası açması pekala mümkündür; sadece bu olasılıkta ayrılma akçesi konusunda ilk çıkma girişiminde bulunan ortakla eşit işleme tabi tutulma imkanı kaybedilmiş olacaktır.

Bildirimin henüz yapılmamış olması bir aylık sürenin işlemesine engel oluştursa da, çıkma beyanı veya davasından herhangi bir şekilde haberdar olan ortağın TK 639'da öngörülen çıkmaya katılma hakkını kullanmasına mani değildir¹⁰³.

Gerek müdürlerce yapılacak bildirim, gerek ortakların şirket sözleşmesinde öngörülen sebebe dayalı olarak çıkmaya katılma iradeleri konusunda herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir; dolayısıyla ispat edilebilmek kaydıyla bildirimler elektronik ortam dahil olmak üzere her türlü araçla yapılabilir. Haklı sebebe dayalı çıkma davası bakımından ise çıkmaya katılabilmek için mutlaka "yeni" bir dava açılması gerekecektir. Belirtelim ki buradaki çıkma davasına katılmaktan kasıt, haklı sebebe dayalı olarak açılacak sonraki dava veya davaların ilk dava ile birleştirilmesidir (HMK 166)¹⁰⁴.

448

Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle çıkmaya katılma hakkında çıkma bildirimine, haklı sebebe dayalı dava açısından ise çıkma davasına ilişkin açıklamalar burada da aynen geçerlidir (bkz. Kn. 432 ve 436).

Bu bağlamda gerek iradi nitelikteki gerek dava yoluyla gerçekleşen çıkmaya katılma esasen ilk çıkma beyanı veya davasına dayanmaktaysa da, bunların kullanıldıktan sonra artık bağımsız birer beyan ya da dava olarak nitelendirilmesi zorunludur. Bir başka deyişle ilk çıkma beyanının veya davasının herhangi bir nedenle geçersizliğine veya reddine karar verilmesi, beyan sahiplerinin onayı olmadıkça tek başına sonraki çıkma beyanlarının geçersizliği ya da sonraki çıkma davalarının reddine gerekçe oluşturmamalıdır¹⁰⁵. Zira çıkmaya ka-

449

¹⁰³ ŞAHİN, Çamoğlu, Arınağanı, 187.

¹⁰⁴ Bu yönde bkz. GözÜYEŞİL, 676-678; AKER, 95; TARHAN, 186-187; bununla birlikte bkz. ve karşı. davaların birleştirilmesinin yanı sıra ayrıca çıkma davasına asli müdahil olarak katılmaktan da söz eden ÇAM0ĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 111.

¹⁰⁵ Çıkma davası bakımından bu yönde bkz. GözÜYEŞİL, 674-675; ayrıca çıkma beyanı açısından vazgeçmenin mümkün olmadığı yönünde SERDER KARAĞAÇ, 383 dpn. 92; bununla birlikte karşı. her iki çıkma imkanı açısından da aksi yönde TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 6-7; takiben YASAN, Sorumluluk, 153; ayrıca bkz. çıkma beyanında bulunan

tılma yoluyla da olsa çıkma beyanı, şirkete yöneltilmekte hüküm ve sonuçlarını doğuran yenilik doğuran bir işlem olduğu gibi, sonradan açılan ve ilk dava ile birleştirilen çıkma davası da esasen bağımsız bir yenilik doğuran dava niteliğindedir.

450 Kamın koyucu yeni düzenlemede ayrıca çıkmaya katılan tüm ortakların, esas sermaye payları ile orantılı olarak eşit işleme tabi tutulmaları gereğine özel olarak vurgu yapmıştır (TK 639/3). Dolayısıyla müdürlerin çıkan ve çıkmaya katılan ortaklar bakımından özellikle ayrılma payının hesaplanması, muacceliyeti ve ödenmesi konusunda eşit işlem ilkesini (TK 627) dikkate almaları zorunludur¹⁰⁶.

451 Şirket sözleşmesiyle tanınan çıkma hakkının herhangi bir şarta bağlanmadığı veya çıkma davasında dayanılan haklı sebebin objektif nitelik taşıdığı olasılıklarda, tüm ortakların çıkmaya katılması gündeme gelebilir. Bu durumda artık şirketin iradi olarak feshi yönünde ortaklar arasında bir mutabakatın sağlandığı, hatta müdürlere yöneltilen çıkma bildirimi veya şirkete karşı açılan çıkma davası yoluyla dile getirilen irade beyanları, oybirliğiyle alınmış bir fesih karar olarak kabul edilmeli¹⁰⁷ ve böylece müdürler tarafından şirketin tasfiye süreci başlatılmalıdır.

Böyle bir olasılıkta ortaklar tarafından açılan bütün haklı sebeple çıkma davalarının ise artık konusuz kaldığı gerekçesiyle reddedilmesi gerekecektir.

452 Son olarak kanunda öngörülen bu düzenlemenin, sadece şirketten çıkma açısından geçerli olduğunu vurgulayalım. Dolayısıyla bir ortağın şirket sözleşmesinde yer alan bir nedenle veya haklı sebebe dayalı olarak şirketten çıkarılması (TK 640) halinde, çıkmaya katılma ile ilgili TK 639/1-3 hükümleri uygulanmayacaktır (TK 639/4)¹⁰⁸. Belirtelim ki

ortağın bu talebinden vazgeçmesi halinde çıkmaya katılan ortakların da başvurularının düşeceği yönünde ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/2, 247; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 114; keza SiDiM, 105.

¹⁰⁶ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 188-189.

¹⁰⁷ Bu yönde bkz. TEKİNALP, Arslanlı Arşivi, 7; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/2, 247; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 897; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 114; YASAN, Sorumluluk, 160; ancak yine de fesih için ayrıca bir genel kurul kararın alınması gerektiği görüşü açısından karş. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 184; keza bkz. ve karş. şirketin feshedilmiş sayılacağı sonucunu kabul etmekle birlikte bu konuda mahkemenin -taleple bağlılık ilkesine rağmen- fesih kararı verebileceğinden söz eden GözÜYEŞİL, 670-671; yüzde elli oranınaşan çıkmaya katılmanın da şirketin feshini gündeme getirebileceği yönünde ayrıca bkz. ve karş. AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 455.

Hükümün uygulanmama gerekçesi açısından bkz. ve karş. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 137; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 99.

çıkma katılmaya ilişkin hükümlerin şirketten çıkarılma olasılığında kıyasen de uygulanması mümkün değildir; zira çıkma ortağın kendi iradesine dayalı bir sonuç olarak gündeme gelmekteyken, çıkarılma ortağın aksi yöndeki iradesine rağmen gerçekleşmektedir¹⁰⁹.

Esasen TK 639'da öngörülen düzenleme açıkça sadece çıkma ile ilgili olduğundan, çıkarılma halinde hükmün uygulanmayacağına ayrıca vurgu yapılmasının gereksiz olduğu da pekala söylenebilir¹¹⁰.

2.1.3. Çıkar(ıl)ma

Öncelikle belirtelim ki TK 638'de yer verilen üst kenar başlık "Çıkarılma" olmasına karşın, bu konuyu düzenleyen TK 640'ın kenar başlığı "Çıkarma" olarak kaleme alınmış, maddenin içeriğinde ise hem "*çıkarma*", hem de "*çıkarılma*" terimleri kullanılmıştır¹¹¹. Her iki kelimenin aynı anlama geldiği söylenebilirse de, kanun koyucunun en azından terimlerde yeknesaklık sağlamasının kanun yapma tekniği bakımından yararlı, hatta zorunlu olduğu da şüphesizdir. 453

Çıkma ile ilişkin düzenlemeye paralel nitelik taşıyan TK 640'ta da bir yandan ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle şirketten çıkarılması (TK 640/1-2), öte yandan da haklı sebebe dayalı olarak şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması (TK 640/3) hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemenin arkasında yatan temel gerekçe ise ortağın kendisinden kaynaklanan sebeplerle şirketin sona ermesinin önüne geçmek ve böylece kurulu düzenin devamına imkan tanımaktır. 454

2.1.3.1. Şirket sözleşmesi uyarınca genel kurul kararıyla

Yeni olan bu düzenlemeye göre bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde öngörülmesi artık mümkündür [TK 577 /1-(1), 640/1]¹¹². Böylece ortaklar şirketin devamlılığı açısından önemli gördükleri olguları birer çıkarılma sebebi olarak şirket sözleşmesine ekleyebilecek, şahsında bu sebeplerden biri gerçekleşen ortağı ayrıca mahkemeden bir karar almak zorunluluğu olmaksızın 455

¹⁰⁹ Botschaft 2001. 3222.

¹¹⁶ Nitekim bu yönde bir tespit için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 898.

^m KENDİGELEN, İlk Tespitler, 553 dpn. 133; aynı yönde tespit için bkz. TARHAN, 178-179.

¹¹¹ Ortağın limited şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerle çıkarılmasına yönelik benzer bir imkanın eTK döneminde kanun koyucu tarafından bilinçli bir şekilde reddedildiği yönünde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 62-63; bununla birlikte karşı. eTK döneminde de şirket sözleşmesinde çıkarılma sebeplerinin gösterilebileceği, giderek bu sebeplerden biri gerçekleştiğinde mahkemeye başvunnaya gerek olmaksızın, sadece genel kurul tarafından alınacak bir kararla ortağın şirketten çıkarılabileceği yönünde ÖZTÜRK DİRİKKAN, 51-52; keza daha önce dile getirilen benzer bir yaklaşım için bkz. ÜÇİŞİK, 207.

şirketten çıkarabileceklerdir. Ortağa tanınan çıkma hakkının aksine. şirket sözleşmesinde muhtemel çıkarılma sebepleri açıkça gösterilmeden şirkete genel nitelikte bir çıkma hakkı verilmesi ise mümkün değildir [nitekim karş. TK 577/1-(k), 638/1 ile TK 577/1-(l), 640/1]m.

456

Her ne kadar ortaklara çıkarılma sebeplerini belirlemek konusunda tam bir serbesti tanınmışsa da, şirket sözleşmesinde öngörülecek sebeplerin başta BK 27 olmak üzere genel hükümlereu, ayrıca eşit işlem ilkesine aykırı olmaması, bütün ortaklar bakımından geçerlilik taşıyan objektif nitelikte bulunması zorunludur. Aksi takdirde çıkarma kararına karşı açılacak muhtemel bir iptal davasında hakim, kararın geçerliliğinin yanı sıra şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebeplerinin kesin hükümsüz olduğunu da resen tespit edebilecektir¹¹⁵.

457

Öte yandan çıkarılma sebeplerinin soyut bir şekilde kaleme alınmaması, örneğin ortağın iflası, konkordato talebinde bulunması, hakkındaki bir icra takibinin semeresiz kalması¹¹⁶, ek ödeme veya yan edim yükümlülüğünü ihlal etmesi, -ortaklar için de öngörül-müşse- rekabet yasağına aykırılık, vatandaşlığın kaybı gibi mutlaka somutlaştırılması ve böylece ortaklar açısından da hukuk güvenliğinin bir görünümü olan hukuki belirliliğin sağlanması şarttır⁷. Tereddüt halinde şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebepleri dar yorumlanacaktır¹¹⁸.

458

Nihayet şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebeplerinin aynı zamanda birer haklı sebep olması da şart değildir; aksine bir görüşün kabulü şirkete haklı sebeple çıkarma hakkının kanunen tanınması karşısında TK 640/1 'de öngörülen imkanı tamamen anlamsız kılacaktır. Keza haklı sebep zaten kanuni bir çıkarılma nedeni olduğu için şirket sözleşmesinde bu yönde ayrıca genel bir hüküm öngörülmesi gereksiz olduğu gibi, somut çıkarma sebepleri belirtilmediği sürece tek başına haklı sebep şirket sözleşmesine dayalı çıkarılma için

¹¹¹ Genel kabul gören bu yaklaşım için örnek olarak bkz. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 191; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 899; HANDSCHINffRUNJGER, § 15 N. 17; keza eTK döneminde de şirket sözleşmesiyle çıkarma hakkı öngörülmesini tamamen reddeden BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 62.

^{JU} Keza bk.z. Botschaft 2001, 3222.

Bu yönde bkz. PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 135; BiLGİLi/DEMİRKAPı, 770.

¹¹⁶ Bu çıkarılma sebebi için ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, Batider 2014, 13; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 140.

¹¹⁷ Benzer açıklamalar için bkz. TK 640'ın gerekçesi; keza bkz. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 191; aynı yönde Botschaft 2001, 3222.

¹¹⁸ Botschaft 2001, 3222; gerekçeden hareketle aynı yönde bkz. BSK OR 11-STXUBLI, Art 823 N. 4; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 136; takiben BiLGİLi/DEMİRKAPı, 771; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 899.

bir gerekçe de oluşturamaz; zira unutmamak gerekir ki haklı sebebin varlığını değerlendirecek olan genel kurul değil TK 640/3 uyarınca bizatihi mahkemedir¹¹⁹.

Bu vesileyle kuruluş aşamasında şirket sözleşmesinde öngörül-meyen herhangi bir çıkarılma sebebinin sonradan şirket sözleşmesine konulabilmesi için gerekli sözleşme değişikliğinin, ancak ortakların oybirliği ile alabilecekleri bir kararla mümkün olduğu da (TK 621/3) hatırlatılmalıdır (bkz. Kn. 164). Buna karşılık mevcut şirket sözleş-mesindeki çıkarılma nedenlerinin sınırlandırılması veya kaldırılması için sözleşme değişikliklerine ilişkin TK 589'da öngörülen nisaba uyulması gerekli ve yeterlidir.

TK'nın kabul edilen ilk metninde yer almayan ve mevcut ortakla-rı korumak amacıyla 2013 yılında 6495 sayılı Kanun ile TK 621'e ek-lenen bu üçüncü fıkranın esasen gerekli olup olmadığı tartışılabilir¹²⁰. Zira bir defa sonradan öngörülecek çıkarılma nedenlerinin belirli bir ortağa yönelik olmaması, objektif nitelik taşıması zorunludur; aksine yaklaşım gerek BK 27 gerek eşit işlem ilkesi uyarınca yapılacak söz-leşme değişikliğinin geçersizliği sonucunu doğurabilir¹²¹. Öte yandan şirket sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle kabul edilecek yeni çık.a-nlına nedenleri, iç ilişkide dahi ancak hüküm doğurmasından, yani değişikliğin genel kurul tarafından karara bağlanmasından sonra mey-dana gelen olaylara uygulanabilir; bir başka deyişle sözleşme değişik-liğinin geçmişe yönelik olarak uygulanması olasılığı yoktur. Kaldı ki genel kurulda alınan bir çıkarma kararının sübjektif nitelik taşıması ve bu yönüyle iyiniyet kurallarına aykırı olmasının da bir iptal sebebi olarak dikkate alınacağı şüphesizdir¹²². Nihayet çıkmanın aksine çı-kanlmada ayrılma payına yönelik şirket sözleşmesiyle bir düzenleme yapılması ve ortağa esas sermaye payının "gerçek değeri"ne uymayan bir ayrılma akçesi verileceğinin hükme bağlanması da mümkün de-ğildir. Tüm bu gerekçelerle çıkarılma sebeplerine yönelik kuruluştaki şirket sözleşmesinin ortaklar bakımından bir anlamda müktesep hak oluşturduğu anlamını taşıyan ve bu nedenle yeni çıkarılma sebepleri öngörülmesi amacıyla değiştirilmesi için mutlaka oybirliği şartını

¹¹⁹ Bu açıdan bkz. ve karş. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 900.

¹²⁰ TK 621/3'te öngörülen yeni nisabın ancak hükmün yürürlüğe girmesinden sonra ya-pılan sözleşme değişikliklerine uygulanabileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.02.2015 tarih ve 2014-15948/2748 sayılı karar.

¹²¹ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 20.05.2019 tarih ve 2018-2314/3868 sayılı karar.

¹²² Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.02.2015 tarih ve 2014-15948/2748 sayılı karar.

arayan TK 621/3 gereğinden fazla koruyucu nitelik taşıyan bir h0-kümdür¹¹.

461

Şirket sözleşmesine dayalı çıkarılmanın gerçekleşebilmesi için ayrıca genel kurul tarafından -şirket sözleşmesinde daha ağır bir nisap öngörülmediği sürece- TK 621/1'de belirlenen nisapla bir karar alınması da şarttır [TK 621/1-(h), 640/1^{yu} (nisap için bkz. Kn. 154 vd.; karar için ayrıca bkz. Kn. 475). Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi genel kurulun devredilmez nitelikteki yetkilerinden olduğundan [TK 616/2-(f)], bu konuda başka bir kişi veya organın görevlendirilmesi mümkün değildir.

462

Hakkında genel kurul tarafından çıkarma karar verilen ortağa, noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde bu karara karşı iptal davası açma hakkı tanınmıştır (TK 640/2)¹¹⁵. Şüphesiz şirkete yöneltilecek bu davada hem çıkarma kararının usulüne uygun olarak alınıp alınmadığı hem de şirket sözleşmesinde öngörülen çıkarılma sebebinin somut uyumsuzlukta hakkında çıkarma karar verilen ortak açısından gerçekleşip gerçekleşmediği incelenebilecektir. Buna karşılık sözleşmede öngörülen sebebin aynı zamanda bir haklı sebep oluşturup oluşturmadığı ise tartışma konusu yapılamayacaktır¹²⁶ (aynca bkz. Kn. 458).

463

Limited şirkette ortağın şirketten çıkarılmasına ilişkin eTK 551'de yer almayan bu düzenleme, kısmen İsvBK 823/2'den alınmıştır. Çıkarma kararına karşı ortağa dava hakkı tanıyan hüküm ise Türk hukukuna özgü, kolektif şirketlere dair TK 255/2'ye paraleldir. Ne var ki İsviçre hukukunda mevcut olmayan böyle bir düzenlemeye ihtiyaç bulunduğunu söylemek oldukça güçtür. Zira şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebep nedeniyle çıkarılma her halde bir genel kurul kararına dayanacağına göre, bu karara karşı zaten üç ay içinde iptal davası (TK 622, 445), hatta herhangi bir süreye tabi olmaksı-

¹¹³ Bununla birlikte bkz. ve karş. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 41b; ayrıca ŞENER, Limited Ortaklıklar, 899; keza eTK dönemine ilişkin olmakla birlikte aynı yönde bir yaklaşım için bkz. ÖZTÜRK *DiRiKKAN*, 52-53.

¹¹⁴ Nisap açısından karş. esas sözleşmeye dayalı çıkarma hak.larının kullanılması için uygulanacak nisap ile haklı sebebe dayalı çıkarma davası açılması için öngörülen nisabın farklı olduğuna işaret eden, ancak uygulanacak nisabı belirtmeyen ERDEM, 56.

¹¹⁵ Örnek bir olay için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.09.2014 tarih ve 8076/14792 sayılı karar.

¹²⁶ Bu yönde bkz. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 19J; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 44; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 900; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 128; PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 92c.

zın butlanın tespiti davası açma imkanı bulunmaktadır. Dolayısıyla (sadece) iptal davası açma hakkı bakımından ayrıca bir düzenlemeye kesinlikle gerek yoktur¹¹⁷. Bununla birlikte TK 640/2 hükmünün, hakkında çıkarma kararı verilen ortağın bilgilendirilmesinin şekli ve açılacak iptal davasının tabi olduğu üç aylık hak düşümü süresinin başlangıcı açısından özel bir anlam taşıdığı şüphesizdir¹¹¹. Bu nedenle anılan son iki konu ile sınırlı bir düzenleme yapılmasıyla da pekala yetinilebilirdi.

Şirket sözleşmesine dayalı çıkarma kararın genel kurul tarafından alındığı anda etkisini gösteren, derhal uygulanma kabiliyeti bulunan yenilik doğuran bir karar niteliğindedir. Dolayısıyla çıkarma kararına karşı açılacak muhtemel bir iptal davasında mahkemece kararın uygulanmasının geriye bırakılmasına yönelik bir tedbir kararın (TK 449) verilmediği takdirde çıkarılan ortağın dava süresince ortaklık haklarından yararlanması, bu bağlamda özellikle artık genel kurul toplantılarına katılması ve oy kullanması mümkün olmayacaktır¹²⁹.

464

Şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebebe dayalı olarak ortağın şirketten çıkarılabilmesi için bir genel kurul karar alınması zorunlu kılındığından [TK 616/2-(f), 621/1 -(h), 640/1], şahıs şirketlerinin aksine¹³⁰ limited şirkette örneğin belirli bir yaşa ulaşmak veya iflas gibi sebeplerin gerçekleşmesiyle birlikte ortağın ayrıca bir karar alınmasına gerek dahi olmaksızın kendiliğinden şirketten çıkarılmış sayılacağına sözleşme ile kararlaştırılabilmesi mümkün değildir (ayrıca bkz. TK 579)¹³¹.

465

2.1.3.2. Haklı sebebe dayalı olarak mahkeme kararıyla

Öncelikle haklı sebep gerekçesiyle bir ortağın şirketten çıkarılabilmesi için şirket sözleşmesinde bu yönde bir hüküm bulunmasına gerek olmadığını, bir başka deyişle bu hakkın şirkete kanunen tanındığını

466

¹¹¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 555; düzenlemenin gerekli olmadığı konusunda aynı yönde bkz. Çeei, Limited Şirketler, 250 dñn. 617; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 559; bununla birlikte karşı. BİLGİLİDEMİRKAPI, 772; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 901-902; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 773-774.

¹¹² KENDİGELEN, İlk Tespitler, 555-556.

¹¹⁹ Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, . 21-44; TAŞOELE. 227; ÇAĞOĞLU, Batider 2014, 8; YASAN, Sorumluluk, 163, 169-170; (aynca kararın tebliğ tarihine de işaret eden) ŞENER, Limited Ortaklıklar, 903, 917; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 774; ÇİBİ, Limited Şirketler, 250; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, . 129; keza EREN, 58; bununla birlikte aksi yönde karşı. BİLGİLİDEMİRKAPI, 773; keza bkz. ve karşı. KARAAİL-METOĞLU, ERÜHFD 2014, 120-121.

¹²⁰ Bu konuda bk.z. KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler 1, Kn. 637.

¹²¹ Aynı yönde bkz. AKE:R, 96.

belirtelim¹³¹. Aynı şekilde haklı sebebe dayalı çıkarılma davası için şirket sözleşmesinde öngörülen muhtemel çıkarılma sebeplerinden herhangi birinin gerçekleşmesi de şart değildir; sadece çıkarılma için ortağa isnat edilebilecek bir haklı sebebin varlığı gerekli ve yeterlidir. Dolayısıyla çıkarılma konusunda şirket sözleşmesinde herhangi bir hüküm bulunsun veya bulunmasın, haklı sebebe dayalı olarak ortağın şirketten çıkarılması mahkemeden her zaman talep edilebilecektir (TK 640/3).

Bu yönüyle "haklı sebep" in gerek şahıs şirketleri gerek bünyesinde kişisel unsurları da barındıran limited şirkette genel bir çıkarılma sebebi olduğu ve kurulu düzenin sağlıklı bir şekilde devamını sağlayan bir araç niteliği taşıdığı söylenebilir. Öte yandan şirkete böyle bir bak tanınmakla, aynı zamanda ortağa verilen koruyucu nitelikteki haklı sebebe dayalı şirketten çıkma hakkı dengelenmekte, böylece hem diğer ortaklar hem de şirket korunmakta ve çıkma ile çıkarılmaya yönelik dava haklarında bir anlamda eşitlik sağlanmaktadır¹³³. Belirtelim ki Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta TK 640/3 'te öngörülen düzenlemenin Anayasa ile teminat altına alınan eşitlik ilkesine aykırı olduğu yönündeki iddiaya itibar etmemiştir¹³⁴.

467

Ancak dava hakkı burada her bir ortağa tanınmamış, bu davanın eTK 551/3 hükmüne paralel bir şekilde sadece şirket tarafından açılabileceği kabul edilmiştir¹³⁵. Şirkete kanunen tanınan bu hakkın, şirket sözleşmesiyle sınırlandırılması veya kaldırılması mümkün değildir.

468

Gerek eTK gerek TK döneminde iki ortaklı limited şirketlerde genel kurul tarafından çıkmaya yönelik bir karar alınmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle öğretilde ortaklardan birinin diğeri hakkında doğrudan çıkarma davası açabileceği görüşü dile getirilmişse *deJ*⁶,

¹³² Keza bu hakkın şirket sözleşmesiyle sınırlandırılmayacağı yönünde bkz. Botschaft 2001, 3175.

¹³³ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 54; keza BSK OR II-STAUBLI, Art 823 N. 1; ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3221.

Yargıtay 11. HD'nin 22.06.2020 tarih ve 2019-5357/3037 sayılı kararı.

¹³⁵ Keza bkz. Botschaft 2001, 3222.

¹³⁶ İki kişilik limited şirkette bir ortağın diğeri aleyhine doğrudan çıkarma davası açabileceği yönünde bkz. eTK döneminde ÖZTÜRK *DiRiKKAN*, 74, 82; keza benzer bir yaklaşım için ÜÇİŞİK, 202; TK döneminde AKER, 104-105; BAHTİYAR, Sempozyum, 114 vd.; SENER, Limited Ortaklıklar, 907-908; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 775, 778; K.ARAAH-MET0ĞLU, ERÜHFD2014, 123 dpn. 105; ÇAKIR, 253 vd., özellikle 256-259; HAMAMCI-0ĞLU, 271-273 dpn. 865; GÜLERCİ, 3075; aksi yönde ise bkz. eTK döneminde ayrıntılı gerekçelerle BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 60; TK döneminde ŞAHİN, Çamoğlu, Annağanı, 195-196; DuRAL, BÜHFD 202 I, 418-420; EREN, 74; keza açıkça olmasa da bu yönde YIL0IZ, Limited Şirketler, 159; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 132, 135.

Yargıtay her iki dönemde de bu görüşü benimsememiştir¹¹⁷. Yeni düzenlemede çıkarma kararı için öngörülen nisapta (TK 621/ I) artık ortak sayısı dikkate alınmadığından, eTK döneminde dile getirilen nisabın sağlanmasının mümkün olmadığı yönündeki karşı gerekçe geçerliliğini tamamen yitirmiştir. Öte yandan iki kişilik limited şirkette ortakların her birine diğerine yönelik çıkarma davası açabilme imkanı tanınması yönünde hakkaniyete dayalı olarak dile getirilen gerekçelerin¹³⁸ hemen tamamı, ortaklardan birinin sermayenin çoğunluğuna sahip olduğu ikiden fazla ortaklı limited şirketler açısından da aynen geçerlidir¹³⁹. Kaldı ki sorunun cTK döneminde gerek öğreti gerek yargı kararlarında yoğun bir şekilde tartışılması ve kollektif şirkete ilişkin özel düzenlemenin (TK 257-258) varlığı karşısında, artık kanun koyucunun tüm bu hususları dikkate almaksızın örtülü veya gerçek olmayan bir boşluğa sebebiyet verdiğini söylemek de kolay değildir¹⁴⁰. Nihayet kişisel özellikleri bünyesinde barındıran bir şirket türü olmakla birlikte kanun koyucu tarafından limited şirketin son aşamada bir sermaye şirketi olarak kabul edildiği, bu nedenle ortaklık yapısını yakından ilgilendiren bazı önemli kararların çoğunluk ilkesi kapsamında alınmasını şart koştuğu göz ardı edilmemelidir. Anılan tüm bu gerekçelerden hareketle kanaatimizce -kanun veya şirket sözleşmesinde öngörülen- nisaplarla bir genel kurul kararı alınamadığı takdirde ortak hakkında çıkarma davası açılmasının da mümkün bulunmadığı, böyle bir olasılıkta mevcut düzenleme kapsamında yegane çözümün haklı sebeple şirketin feshini veya çıkmayı talep etmek olduğu kabul edilmelidir.

Ayrıca belirtelim ki her ne kadar öğretilerde bazı yazarlarca çıkarma davasının özellikle iki ortaklı limited şirketlerde ortak davasının (*actio pro socio*) bir görünümü olduğu ileri sürülmekteyse de, şirketin yanı sıra ortağın da böyle bir davayı açma hakkının bulunup

469

m Nitekim çıkarma davasının sadece şirket tarafından açılacağı, bir ortak tarafından diğer ortak aleyhine açılmasının mümkün olmadığı yönünde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.12.2020 tarih ve 1157/5689, 13.06.2017 tarih ve 2016-1133/3662, 08.02.2016 tarih ve 24/1120 ile 29.09.2015 tarih ve 2014-12756/11185, sayılı kararları; ayrıca bu davanın şirket tarafından açılmasının gerekli ve yeterli olduğu, diğer ortakların bu davada aktif dava ehliyetlerinin bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.02.2014 tarih ve 2013-12642/2716 sayılı kararı; keza Yargıtay 11. HD'nin 12.04.2017 tarih ve 2015-14096/2069 sayılı kararı; eTK dönemine ilişkin örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 25.04.2011 tarih ve 2009-8949/4974 sayılı kararı (Kazancı).

JII Bu gerekçeler için bkz. BAHTİYAR, Sempozyum, 115-117; keza ÇAKIR, 258-259.

JJ9 Karar nisabı açısından aynı yönde bkz. DURAL, BÜHFD 2021, 419.

u0 Bu yönde bkz. DURAL, BÜHFD 2021, 418-420; bununla birlikte aksi yönde karşı. AKER, 105-106; keza ÇAKIR, 256-257.

uf Bu yönde bkz. PoRoYfFEKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1712b; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 18-23; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 907-908; keza YASAN, Sorumluluk, 168.

bulunmadığından tamamen bağımsız bir şekilde çıkanna davasının konusu gereği bir ortak davası olarak nitelendirilebilmesi hukuken mümkün değildir.

470

Şirkete tanınan çıkarma hakkının kullanılmasının ön şartı bir haklı sebebin varlığıdır. Çıkmada olduğu gibi çıkarılma bakımından da hangi olguların haklı sebep sayılacağı konusunda kanun koyucu suskundur. Burada da bir şahıs şirketi niteliğindeki kollektif şirkete ilişkin olmakla birlikte haklı sebebe yönelik temel ilkeyi ve örnekleri düzenleyen TK 245 hükmünden¹⁴³ yararlanılabilir¹⁴⁴. Ancak çıkmadan farklı olarak çıkarılma konusundaki haklı sebeplerin sadece ortağın şahsından kaynaklanan ve kendisine isnadı mümkün (sübjektif) olgular olabileceğini, buna karşılık daha çok şirket ile ilgili (objektif) olguların çıkarılma konusunda haklı sebep kabul edilemeyeceği göz ardı edilmemelidir¹⁴⁵. Bu bağlamda TK 613/2'de açıkça hükme bağlanan bağlılık (sadakat) yükümünün ihlalinin ortağın çıkarılması bakımından haklı sebep olarak daha çok gündeme geleceği şimdiden söylenebilir¹⁴⁶.

471

Bu arada çıkarına hakkının şirket sözleşmesiyle sınırlandırılması mümkün olmamakla birlikte, çıkarılma için haklı sebep oluşturacak bazı olguların sözleşmede öngörülmesine de bir engel bulunmadığı eklenmelidir. Somut uyuşmazlıkta bu olgulardan birinin gerçekleşmesi hakimin çıkarma kararı vermesi bakımından yeterli olacaktır. Bununla birlikte sözleşmede belirlenen örneklerin sınırlayıcı ola-

¹⁴³ Kollektif şirkette açıkça ortağa da tanınan çıkarma davası hakkı bakımından dile getirilen ve burada da aynen geçerli olan gerekçeler için bkz. KENDİGELEN/KIRCA, Şirketler I, N. 645; keza aynı yönde bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 752 dñn. 574.

¹⁴⁴ Hüküm hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, 19 vd., 137 vd.; ayrıca bkz. KENOİGELEN/KIRCA, Şirketler I, Kn. 632,

¹⁴⁵ Nitekim kollektif şirkete ilişkin düzenlemenin limited şirket ortağının çıkarılmasında da kıyasen uygulanabileceği yönünde birçokları yerine sadece bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN, 67; POROYFİEKİNALPIÇAMOĞLU(2010), N. 1678b; ÇAMOĞLU, Batider 2014, 11; ayrıca limited şirket bakımından öğretide dile getirilen çıkarılmaya yönelik haklı sebep örnekleri için bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 56-57; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 67 vd.; topluca verilen bir liste için TAŞDELEN, 224-226; keza SioiM, 143-150.

¹⁴⁶ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 55-56; ayrıca ÜÇİŞİK, 200; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 71; İKARA-AHMETOĞLU, ERÜHFD 2014, 124 vd.; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 775-776; keza haklı sebebin ortağın kişiliğinden veya davranışlarından kaynaklanması gerektiği yönünde BSK OR JI-STAU BLI, Art 823 N. 1.

¹⁴⁶ Sadakat yükümünün ihlalinin eTK döneminde de çikanimaya gerekçe oluşturacak haklı sebebin belirlenmesinde bir çıkış noktası olarak kabul edilebileceği yönünde bkz. ÖZTÜRK ÜJUKKAN, 67-70.

mayacağı, dolayısıyla uyuşmazlığı değerlendirecek hakim açısından bağlayıcı nitelik taşımayacağı da göz ardı edilmemelidir⁷.

Yargıtay ilkesel nitelik taşıyan bir kararında çıkarılma için haklı sebebi (mealen), *"bir ortağın şirket faaliyetlerine sekte vuracak, ızzar edecek [zarar verecek] ve devamlı huzursuzluk, geçimsizlik yaratıp karşılıklı güven ortamını ortadan kaldıracak nitelikteki davranışları"* olarak tanımlamış¹⁴⁸ ve uygulamada gündeme gelen şu olguları limited şirketten çıkarılma konusunda birer haklı sebep olarak kabul etmiştir: Ortağın şirket müdürüne karşı şiddet uygulaması ve şirkete ait kıymetli evrakı iade etmemesi¹⁴⁹, bir ortağın şirkette yönetim işlerini yapamayacak derecede hasta (felç) olması¹⁵⁰, aynı zamanda müdür olan ortağın rekabet yasağına aykırı davranması¹⁵¹, yöneticilerin bazı gelirleri kayıtlara yansıtmadıklarına yönelik haksız ithamda bulunulması¹⁵², geçerli bir devir sözleşmesi bulunmasa dahi diğer ortakların devir bedelini ödedikten sonra devir taahhüdünün yerine getirilmemesi¹⁵³, zamanaşımı sebebiyle ceza davası ortadan kalkmış olsa bile ortağın şirkete ait parayı zimmetine geçirmesi¹⁵⁴, karşılıklı güveni ortadan kaldıran davranış olarak bir ortağın diğer ortaklar hakkında (asılsız) suç duyurusunda bulunması¹⁵⁵, şirket malına zarar verme eyleminden dolayı ortak hakkında mahkumiyet karar verilmesi¹⁵⁶, müdür olan ortağın şirketten ayrılarak başka bir şirkette çalışmaya başlaması ve

⁷ Bu konuda bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkanılma, 64-65; keza ÖZTÜR.K Dİ.Rİ.KK.AN, 66-67.

¹⁴⁸ Yargıtay 11. HD'nin 13.04.1989 tarih ve 74/2237 (Batider 1988/4, 110-113; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 493) ile (benzer ifadeler içeren) 11.06.2001 tarih ve 3297/5291 (Kazancı) sayılı kararları.

¹⁴⁹ Yargıtay 11. HD'nin 21.11.1997 tarih ve 9084/8442 sayılı kararı (Kazancı).

¹⁵⁰ Özden organ ilkesinin geçerli olduğu eTK döneminde verildiği ihtirazi kaydıyla bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.05.1998 tarih ve 1915/3246 sayılı kararı (YasaHD 1998, 822; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 493).

¹⁵¹ Yargıtay 11. HD'nin 11.03.2002 tarih ve 1221/2173 ile 03.06.2003 tarih ve 492/5870 sayılı kararları (Kazancı).

¹⁵² Yargıtay 11. HD'nin 07.11.2006 tarih ve 2005-8143/11357 sayılı karar (Kazancı).

¹⁵³ Yargıtay 11. HD'nin 23.05.2011 tarih ve 2009-12827/6182 sayılı kararı (Kazancı).

¹⁵⁴ Yargıtay 11. HD'nin 11.02.2014 tarih ve 2013-15852/2363 sayılı kararı.

¹⁵⁵ Yargıtay 11. HD'nin 18.02.2014 tarih ve 2013-12510/2804 sayılı karar; İsviçre hukukunda da benzer yönde uygulama için bkz. MEIER-HAYOZ/ForSRMosER/SETHEŞ, 18 N. 96; keza haklı sebebe dayalı olarak çıkma davası yerine şirketin feshi davası açılmasının karşılıklı güveni zedeleyeceği ve anılan davranışın bu kez çıkarma davası bakımından haklı sebep oluşturacağı yönünde örnek bir olay için bkz. K.ENOİGELEN, Hukuki Mütalaalar IV, 252-287.

¹⁵⁶ Yargıtay 11. HD'nin 20.05.2014 tarih ve 2032/9382 sayılı kararı.

eski şirketin müşterilerini yeni şirkete yönlendirmesi¹⁵⁷, şirket faaliyetine zarar verici davranışlarda bulunulması ve sürekli geçimsizlik çıkartılarak soruşturma ile davalara sebebiyet verilmesi¹⁵⁸, genel kurul kararlarına muhalif kalmak tek başına bir çıkarılma sebebi değilse de iflastan kurtulmak için sermaye artırımını yapınak zorunda olan bir şirketin sermaye artırımının olumsuz oy ile engellenmesi¹⁵⁹, ortaklar arasındaki ceza davaları dolayısıyla karşılıklı güven duygusunun ortadan kalkması¹⁶⁰, ayrıca değerlendirilmek üzere müdür olan ortağın görevi sırasında şirketi zarara uğratması¹⁶¹, şirkete karşı bağlılık (sadakât) yükümlülüğünün ihlali¹⁶², şirketin borca batık hale getirilmesi ve faaliyet alanında kişisel menfaat sağlanması¹⁶³, şirketin yükümlülüklerinin hayatın olağan akışına aykırı olarak artırılması¹⁶⁴; müdür olan ortağın şirkette uygunsuz davranışlarda bulunması¹⁶⁵.

473

Öte yandan Yargıtay müdür olan ortağın uygulanmayan ve bu nedenle şirketin zararına da yol açmayan tahliye taahhüdü vennesini¹⁶⁶, (sadakât yükümüne aykırılık taşımadığından) eşi ile diğer ortaklar arasında gündeme gelen anlaşmazlıkta ortağın eşinin yanında yer almasını¹⁶⁷, her ilci ortağın da temsile yetkili oldukları bir şirkette münhasıran müdür seçiminde sonuç alınamamasını¹⁶⁸, azlık konumundaki ortak açısından taraflar arasındaki boşanma davasını¹⁶⁹, diğer ortak hakkında

¹⁵⁷ Yargıtay 11. HD'nin 03.06.2014 tarih ve 2013-18146/10333 sayılı karar.

¹⁵⁸ Yargıtay 11. HD'nin 03.11.2014 tarih ve 9337/16571 sayılı karar; keza İsviçre hukukunda da bir ortağın şirkete karşı yıllar boyu gerekçesiz davalar açmasının haklı sebep oluşturacağı yönünde bkz. MEIER-HAvoz/FoRSTMOSERISSE, § 18 N. 96.

¹⁵⁹ Yargıtay il. HD'nin 17.11.2014 tarih ve 8592/17780 sayılı karar.

¹⁶⁰ Yargıtay 11. HD'nin 09.06.2015 tarih ve 2014-11571/7696 sayılı kararı.

¹⁶¹ Yargıtay 11. HD'nin 28.01.2016 tarih ve 2015-2929/936 sayılı kararı.

¹⁶² Yargıtay 11. HD'nin 21.11.2016 tarih ve 2015-11660/8995 sayılı kararı.

¹⁶³ Yargıtay 11. HD'nin 08.05.2017 tarih ve 2015-14202/2710 sayılı kararı.

Yargıtay 11. HD'nin 21.06.2017 tarih ve 2016-1166/3935 sayılı kararı; keza şirketi temsilen düzenlenen yüksek bedelli bonoların gerekçesini ve şirket için alındığı iddia edilen borcun ne şekilde harcandığını ispat edemeyen (müdür) ortak açısından çıkarılma için haklı sebebin gerçekleştiği yönünde örnek bir olay için bkz. KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar II, 416-423.

¹⁶⁴ Yargıtay 11. HD'nin 14.04.2021 tarih ve 2020-7466/3644 sayılı kararı.

¹⁶⁵ Yargıtay HGK'nın 16.11.2005 tarih ve 542-649 sayılı kararı (İKİD 2007, 4779-4780; özeti için MOROĞLUKENDİGELEN, 492-493).

¹⁶⁶ Yargıtay 11. HD'nin 20.01.2014 tarih ve 2013-16632/1103 sayılı kararı.

¹⁶⁷ Yargıtay 11. HD'nin 31.03.2014 tarih ve 2013-18157/6182 sayılı kararı.

¹⁶⁸ Yargıtay 11. HD'nin 30.04.2014 tarih ve 600/8148 sayılı kararı.

suç duyurusunda bulunulmasını¹⁷⁰, Anayasa ile teminat altına alınan angarya yasağı dikkate alındığında müdür olan ortağın şirketten ücret talep etmesi ve bunun için kanuni yollara başvurnasını¹⁷¹, özel bir yaptırıma tabi tutulan sennaye borcunu ifada temerrüde düşülmesini ve şirketten alınan borcun vadesinde ödenmemesini¹⁷¹, müdür olsa bile ortağın genel kurul toplantısına katılmamasını¹⁷¹, ortağın şirketin faaliyetleri hakkında bilgi istemesi, alınan kararlara çekimser kalması, şirket aleyhine dava açması ve tanıklık yapmasının, şirketin karar almasını engellemeyecek, çok küçük oranda esas sennaye payına sahip ortağın genel kurul toplantılarına sürekli katılmamasını¹⁷⁵, ortağın şirketin haklı sebeple feshi için dava açmasını¹⁷⁶ tek başına çıkarılma için haklı sebep olarak kabul etmemiştir. Keza şirketin genel kurul karar ile sona ennesi olasılığında Yargıtay artık devam eden çıkarına davasının da konusuz kalacağına hükmetmiştir¹⁷⁷.

Bu arada Yargıtay tek kişilik limited şirkete izin verilmeyen eTK döneminde açılan ve reddedilen çıkarma davalarına ilişkin yerel mahkeme kararlarını, tek kişi ortaklığını kabul eden TK'nın yürürlüğe girmesinden sonraki süreçte artık engel ortadan kalktığı ve bu nedenle çıkarılma talebinin incelenmesi gerektiği gerekçesiyle sürekli bozmuştur¹⁷⁸.

474

Şirketin haklı sebebe dayalı bir çıkarma davası açabilmesi için, öncelikle genel kurulun TK 621/1 hükmü kapsamında ağırlaştırılmış nisapla bir karar alması da zorunludur (bkz. Kn. 154 vd.). Haklı sebebe dayalı olarak bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması genel kurulun devredilmez nitelikteki yetkilerinden olduğundan [TK 616/1-(h)], bu konuda başka bir kişi veya organın görevlendirilmesi mümkün değildir.

475

^{JiO} Yargıtay I 1. HD'nin 12.01.2016 tarih ve 2015-2192/136 ile 01.12.2020 tarih ve 766/5565 sayılı kararları.

^{/71} Yargıtay 11. HD'nin 28.11.2016 tarih ve 2015-11702/9153 sayılı karar.

¹⁷¹ Yargıtay 11. HD'nin 18.09.2017 tarih ve 1728/4475 sayılı kararı; sermaye borcu açısından aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 18.01.2018 tarih ve 2016-5785/48 sayılı karar.

¹⁷¹ Yargıtay 11. HD'nin 20.09.2017 tarih ve 2016-1530/4591 sayılı kararı.

^{/7'} Yargıtay 11. HD'nin 19.01.2018 tarih ve 2016-6977/94 sayılı kararı.

¹⁷⁵ Yargıtay 11. HD'nin 05.11.2020 tarih ve 532/4797 sayılı karar.

¹⁷⁶ Yargıtay 11. HD'nin 15.04.2021 tarih ve 2020-5336/3731 sayılı kararı.

^{/77} Yargıtay 11. HD'nin 16.04.2014 tarih ve 808/7506 sayılı kararı.

^{17&} Örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.06.2013 tarih ve 2011-14131/12400 (Batider 2013/2, 331-335) ile 14.09.2015 tarih ve 4158/9153 sayılı kararları.

Genci kurul kararına ilişkin nisap TK 621/1 'de açıkça hükme bağlandığından, eTK 551/3 hükmünün karşılığı olan TK 640/3'te nisap konusunda ayrıca bir düzenleme yapılmasına da artık gerek kalmamıştır.

476

Belirtmek gerekir ki çıkarma davası açılabilmesi için gerekli genel kurul kararına yönelik nisap belirlenirken sadece oy sayısı ve sermaye oranı esas alındığından ve eTK 551/3'ün aksine artık ortak sayısı önem taşımadığından, iki kişilik dahil tüm limited şirketlerde öngörülen nisaba ulaşmak kaydıyla, sadece bir ortağa ait oylarla da çıkarma davası açılmasına yönelik bir karar alınabilecektir¹⁷⁹. Bu nedenle Yargıtay'ın iki ortaklı limited şirketlere yönelik aksi yöndeki uygulamasına¹⁸⁰ katılmak kesinlikle mümkün değildir¹⁸¹. Bu bağlamda gerekli nisabı sağlayan ortak tek başına çıkarına davası açılması için karar alabilecekse de, azlık konumundaki ortağın böyle bir karar alması, dolayısıyla hakim ortağın şirketten çıkarılması mümkün değildir¹⁸². Aynı şekilde, eşit oranda esas sermaye payına sahip olunması da çıkarılmak istenen ortağın rızası olmadan çıkarılmaya yönelik bir karar alınmasına ve haklı sebeple çıkarma davası açılmasına engel oluşturmaktadır¹⁸³. Bu olasılıklarda azlık veya eşit oranda esas sermaye payına sahip ortak ancak haklı sebeple şirketten çıkmasına izin verilmesini (TK 638/2) veya şirketin feshini (TK 636/3) talep edebilecektir¹⁸⁴.

477

Öte yandan TK 621/1'de öngörülen nisabın şirket sözleşmesiyle hafifletilemeyeceği, ancak daha da ağırlaştırılabileceği¹⁸⁵ (bkz. Kn.

- ¹⁷⁹ Bu yönde bkz. görüşü ilk kez dile getiren ŞAHİN, Sempozyum, 855-856; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 195-196, 192; keza TÜRK, 443; SİDİM, 15-160; EREN, 76.
- ¹⁸⁰ Yargıtay uygulamasına yönelik örnek için bkz. (%95-%05 oy dağılımlı ortaklık için) Yargıtay 11. HD'nin 05.06.2017 tarih ve 2016-709/3376 ile 03.02.2020 tarih ve 2019-2945/879, (%85-%15 oy dağılımlı ortaklık için) 17.06.2020 tarih ve 2019-3224/2963 ile (% 75-%25 oy dağılımlı ortaklık için) 26.02.2018 tarih ve 2016-7434/1412 sayılı kararları; ayrıca bkz. (%90-%10 oy dağılımlı ortaklık için) Yargıtay 11. HD'nin 28.04.2016 tarih ve 2015-10688/4780 sayılı kararı; keza aynı yönde TARHAN, 190.
- ¹⁸¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 76 vd., 79; keza bu yönde ayrıca bkz. TÜRK, 443; TÜRKİYİLMASIALTUNEZEN, 485 vd.; DURAL, BÜHFD 2021, 418 vd.
- ¹⁸¹ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.03.2019 tarih ve 2018-177/2358 sayılı kararı; keza BSK OR II-STAtJBLI, Art 823 N. 2.
- ¹⁸³ Nitekim bkz. Yargıtay 11. HD'nin 25.01.2021 tarih ve 2020-1316/354, 16.09.2019 tarih ve 2018-3979/5410, 20.11.2019 tarih ve 522/736, 17.10.2018 tarih ve 2016-14480/6414 ile 02.05.2016 tarih ve 2015-9695/4941 sayılı kararları.
- ¹⁸⁴ Nisabın sağlanamaması olasılığına yönelik olarak bu yönde bkz. İ<ARAYALÇIN, 385; BSK OR 11-STAUBLI, Art 823 N. 2.
- ¹⁸⁵ Çıkarılma açısından -eTK dönemine yönelik olmakla birlikte- bu yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 63-64; TK döneminde ŞHNER, Limited Ortaklıklar, 905; buna karşılık düzenlemenin şirketi korumak amacıyla öngörüldüğü gerekçesiyle nisabın artırılmayacağı yönünde karış. ÖZTÜRK DİRİKKAN, 81-82.

177), oydan yoksunluk halleri (TK 619) arasında sayılmadığından hakkında çıkarma kararı verilecek ortağın da genel kurulda oy kullanabileceği¹⁸⁶ (ayrıca bkz. Kn. 141 vd.) hatırlatılmalıdır. Keza genel kurul toplantıları açısından uygulanması gereken gündeme bağlılık ilkesinin (bkz. Kn. 217) çıkarma kararı bakımından da aynen geçerli olduğu unutulmamalıdır¹⁸⁷.

Genel kurul tarafından alınan çıkarma kararına karşı iptal davası açılması mümkündür¹⁸⁸. Böyle bir olasılıkta artık iptal davası çıkarma davası açısından bekletici mesele yapılmalıdır¹⁸⁹.

478

Limited şirkette ortağın çıkarılması konusunda nihai karar verecek merci mahkemedir. Dolayısıyla çıkarma sonucunun elde edilebilmesi için, genel kurul kararını takiben ilgili ortağa yönelik şirket tarafından bir çıkarılma davası açılması zorunludur. Böylece şirketin çıkarma karar için başvurduğu gerekçenin hem gerçekleşip gerçekleşmediği hem de çıkarılma bakımından bir "haklı sebep" olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği denetlenecektir. Mahkemenin vereceği karar ise yenilik doğu-

479

¹⁶⁶ Bu konuda bkz. sorunu ayrıntılı bir şekilde irdeleyen ve ortağın oydan yoksun olmadığı sonucuna varan KIRCA/GÜREL, 197 vd., özellikle 211 vd., 221; keza TAŞDELEN, 222; ŞAHİN, Çamoğlu Annağanı, 195-196; AKER, 97, 101; BAHTİYAR, Sempozyum, 110-111; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 901, 905; YASAN, Sorumluluk, 163, 178; ÇEBİ, Limited Şirketler, 250, 252; TÜRKİYİLMAZ/ALTUNEZEN, 482; mehz İsviçre hukukunda da bu yönde bkz. BSK OR II-STXunu, Art 823 N. 2; oydan yoksunluğun şirket sözleşmesinde öngörülebileceği ihtirazi kaydıyla ve sadece sözleşmede öngörülen bir sebebe dayalı çıkarılma açısından bu yönde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 44-44a; eTK dönemi için de sonuç olarak aynı yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 59-60; ÜÇİŞİK, 202; bununla birlikte aksi görüşte bkz. ve karş. ÇAMOĞLU, Batider 2014, 9; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 133; ÇAMOĞLU, Ayhan Armağanı, 180 vd., 183-184; takiben EREN, 56-57, 65; ayrıca TOKCAN, 63-64; keza bkz. BİLGİLİ/CENGİL, 103; şirket sözleşmesiyle çıkarılacak ortağın oy hakkından yoksun bırakılabileceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-44a (karş. TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 21-44); eTK dönemi için de aksi yönde ÖZTÜRK DİRİKKAN, 83.

¹¹⁷ Bu yönde bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 770; keza Yargıtay il. HD'nin 23.10.2019 tarih ve 2018-1551/6613 sayılı kararı; bu açıdan karş. Yıwız, Limited Şirketler, 181.

¹¹⁸ Nitekim bu yönde CERRAHOĞLU, 184-185 dñn. 6; PoRovffEK.İNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1678b; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 84; bununla birlikte karş. haklı sebebin mahkeme tarafından çıkanna davasında değerdendirileceği gerekçesiyle aksi yönde İKARAYALÇI, 385; takiben TEKİL, 79; keza kanunda çıkarma kararının iptalinin düzenlenmediği ve iptal talebinde hukuki menfaatin bulunmadığı gerekçesiyle aksi yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.04.2014 tarih ve 2013-17091/7211sayılı kararı.

¹¹⁹ POROYITEKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1678b; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 906; ayrıca bkz. iptal gerekçesi çıkarılmaya ilişkin davada mahkemece resen dikkate alınması gereken bir hususa ilişkin ise iptal davasının sonucunun beklenmesine gerek olmadığı yönünde TARHAN, 190.

rucu (inşai) nitelikte olup¹⁹⁰, kararın kesinleşmesiyle birlikte çıkarılma hakkı hükmü'ne doğuracaktır¹⁹¹. Hakkında çıkarılma kararının kesinleşmesiyle birlikte çıkarılma ortak sıfatı devâm ettiği için davalı ortak, haklardan yararlanmaya, bağlamda özellikle genel kurul toplantılarına katılıp oy kullanmayacağına karar verilmiştir, meğerki çıkarılma davasında hakların kullanılması: yönelik ortak aleyhine bir ihtiyati tedbir kararı verilmiş olsun¹⁹². a

480

Her ne kadar kanun koyucu haklı sebeple çıkılma davasından farklı olarak çıkarılma davası bakımından istem üzerine mahkeme tarafından uygulanacak bazı tedbirlere karar verilebileceğine yönelik bir düzenleme (TK 638/2-c.2) öngörmemişse de, gerek bu hükmü kıyasen uygulayarak (bkz. Kn. 441) gerek ihtiyati tedbire yönelik genel hükümlere (HMK 389 vd.) başvurulur¹⁹³, hakkında çıkarılma davası açılan ortağın bazı ortaklık haklarının ve borçlarının dava süresince dondurulmasına, hatta çıkarılmak istenen ortağın durumunun da teminat altına alınmasına karar verilebilir¹⁹⁴.

481

Açılacak çıkarılma davası için genel kurul kararı bir dava şartı olduğundan¹⁹⁵, mahkeme bu yönde bir kararın varlığını aramalı, eksiklik halinde ise öncelikle şartın yerine getirilmesi için davacı şirkete (kesin) süre vermeli, bu süre içinde de şart sağlanamazsa çıkarılma davasını usulden reddetmelidir (HMK 115/2)¹⁹⁶.

¹⁹⁰ BAŞTUĞ, Çıkılma ve Çıkarılma, 60; KARAYALÇIN, 386; POROYFEKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1678b; aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.02.2014 tarih ve 2012-10738/2387 sayılı kararı.

¹⁹¹ Bu açıdan bkz. ve karşı. çıkarılmanın (ilk derece mahkemesince) verilen karar ile birlikte hüküm doğuracağı, dolayısıyla kararın kesinleşmesine gerek olmadığı yönünde TEKNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-47.

¹⁹² BAŞTUĞ, Çıkılma ve Çıkarılma, 75; POROYFEKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1678b; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 915.

¹⁹³ Bu yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkılma ve Çıkarılma, 60; keza ÖZTÜRK DİRİKKAN, 88-90; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 165; SİDİM, 173-174.

Nitekim bkz. hem çıkılma hem de çıkarılma açısından şirketin malvarlığı değerlerinin azaltılması, iştirak boşaltılması olasılığına yönelik olarak çıkan veya çıkarılan ortağın tedbir talebi açısından bu yönde ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 200; keza ÇAMOĞLU, Batider 2014, 20; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/J, 261 ve dñn. 23; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 106; bununla birlikte karşı. dava tarihinden sonraki borçlanmaların şirket veya ortaklar zararına olması ancak bir sorumluluk davasına konu oluşturabileceğinden, ayrılma payının hesabında dikkate alınmayacağı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 02.06.2014 tarih ve 2465/10263 sayılı kararı.

¹⁹⁵ Bu yönde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.12.2020 tarih ve 1157/5689, 17.06.2019 tarih ve 2018-3353/4444 ile 14.11.2018 tarih ve 2017-1371/7059 sayılı kararları.

¹⁹⁶ Nitekim eksikliğin dava sırasında tamamlanabileceği yönünde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 01.11.2017 tarih ve 2016-2195/5984 sayılı kararı.

Bu bağlamda Yargıtay bir uyuşmazlıkta şirketten çıkarılmaya yönelik genel kurul kararı bulunmasa da, çıkarılması talep edilen ortak dışındaki ortakların şirketin açtığı davaya muvafakat etmelerini dava şartının gerçekleşmesi bakımından yeterli görmüştür¹⁹⁷. Buna karşılık başka bir uyuşmazlıkta ise Yargıtay şirketin tüm ortaklarının çıkarma davasında taraf olmasının, bir dava şartı olan çikanima yönünde genel kurul kararı alınması zorunluluğunu ortadan kaldırmayacağına hükmetmiştir⁹.

Şüphesiz haklı sebebi ispat yükü ortak hakkında çıkarma karar alan limited şirket üzerinde olmakla birlikte (MK 6), her bir somut olayı kendi şartları içerisinde değerlendirecek olan hakim de geniş takdir yetkisi vardır (MK 4)¹⁹⁹. Öte yandan haklı sebebin oluşumunda ortağın kusurlu olmasının şart olmadığı¹⁰⁰, ne var ki diğer ortakların kusurunun da dikkate alınacağı¹⁰, ortağa isnat edilen kusurun daha hafif olması halinde ise çıkarma kararının en azından MK 2 hükmüne aykırılık taşıyacağı belirtilmelidir²⁰². Keza her ne kadar çıkarma davası açmak için kanun koyucu bir süre öngörmemişse de, haklı sebep oluştuktan uzun bir süre sonra dava açılmasının MK 2 hükmüne aykırılık oluşturacağı göz ardı edilmemelidir²⁰³. Nihayet haklı sebeple çıkarma davasına şirketin son çare olarak başvurabileceği, bu nedenle diğer

„ Yargıtay 11. HD'nin 30.04.2019 tarih ve 2017-1666/3317 sayılı karar.

„ Yargıtay 11. HD'nin 08.04.2019 tarih ve 2018-591/2750 sayılı karar.

“ Haklı sebeplerin varlığının hakim tarafından değerlendirilmesi gerektiği yönünde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.11.2001 tarih ve 7132/9218 sayılı karar (Kazancı); öte yandan ortağın kusurlu olduğunu reddetmekle birlikte çıkmayı kabul etmesi halinde çıkarma kararı verilebileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.02.2020 tarih ve 2019-2943/2124 sayılı karar.

100 Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 13.04.1989 tarih ve 74/2237 sayılı karar (Batider 1988/4, 110-113; özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 493).

BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 56; keza ÖZTÜRK DİRİKKA, 75; ayrıca bkz. POROYFFE-KİNALP/ÇAMOĞLU (2010), N. 1678b; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, 138; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 908.

1,1 Nitekim bkz. çıkarma davasında asıl kusurlu tarafın davacı (diğer ortak/lar) olduğu iddiası karşısında bu iddianın incelenmesi gerektiği, zira kimsenin kendi kusurlu davranışına dayanarak lehine sonuç çıkaramayacağı yönünde Yargıtay 11. HO'nin 02.04.2012 tarih ve 2010-6114/5936 sayılı kararı (Batider 2012/3, 388-390; özeti için MOROĞLU KENDİGELEN, 492); keza aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.02.2021 tarih ve 2020-1428/980 sayılı karar.

11) Bu yönde bkz. ÖZTÜRK DİRİKAN, 88; AKER, 103; ayrıca çıkmaya ilişkin de olsa emsal oluşturabilecek bir uygulama için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.05.2019 tarih ve 2018-1717/3581 sayılı kararı.

davalarla sorunların çözülebildiği durumlarda çıkarma davasının reddedilmesi gerektiği görülüşü öğretide genel olarak kabul görmektedir²⁰⁴.

Bu arada hakkında çıkarma kararı verilecek kişinin ortak sıfatını dava boyunca korumasının zorunlu olduğu, herhangi bir sebeple ortak sıfatının sona ermesi halinde artık konusuz kalan davanın reddine karar verilmesi gerektiği de unutulmamalıdır.

2.2. Ayrılmanın Hükümleri

483 Ortakların kişisel sorumluluğunun da bulunduğu şahıs şirketlerinin aksine (bkz. TK 259-266) kanun koyucu limited şirkette ayrılmanın sonuçlarına yönelik daha sınırlı bir düzenleme öngörmüş, bu bağlamda sadece ayrılma akçesinin hesaplanması ve ödenmesine yönelik iki madde sevk etmekle yetinmiştir [TK 641-642, kısmen tekrar niteliğinde de olsa ayrıca TK 577/1-(k)]. Ne var ki ayrılma akçesinin yanı sıra gerek iç gerek dış ilişkide ayrılmanın hüküm doğurduğu an ve bu bağlamda ayrılan ortağın özellikle şirkete karşı hukuki konumu da önem taşımaktadır.

2.2.1. Genel olarak

484 Bu başlık altında cevaplandırılması gereken ilk soru ayrılmanın ne zaman hüküm ve sonuçlarını doğuracağıdır. Çıkma, çıkmaya katılma ve çıkarılmayı bir bütün olarak değerlendirdiğimizde, çıkmanın ve çıkmaya katılmanın ortağın iradesine dayalı olduğu hallerde bu konuya yönelik irade beyanının şirkete ulaştığı; çıkarılmanın şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebeple genel kurul kararıyla gerçekleşmesi halinde kararın ortağa noter aracılığıyla tebliğ edildiği (TK 640/2); çıkma, çıkmaya katılma ve çıkarılmanın haklı sebebe dayalı olarak bir mahkeme kararıyla sonuçlandığı hallerde ise mahkeme kararının kesinleştiği tarihte ayrılma iç ilişkide hem ortak hem de şirket açısından hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır²⁰⁵. Zira tüm bu olasılıklarda yenilik doğuran bir hakkın kullanımına dayalı hukuki işlem veya karar söz konusudur.

Ancak şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplere dayalı iradi çıkma ve genel kurul kararıyla çıkarılmada, ayrılmanın hüküm doğu-

²⁰⁴ B u yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 57; ÜÇİŞİK, 202-203; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 92-94; tali hak nitelendirmesiyle birlikte TAŞDELEN, 222-223; AK.ER, 100; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 903; keza KARAHAHMETOĞLU, ERÜHFD 201 4 125; SioiM, 179 vd.

²⁰⁵ Genel kabul gören bu yaklaşım için örnek olarak bkz. eTK dönemine yönelik BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 42, 52, 60, 75; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 96; TK dönemine yönelik TAŞDELEN, 197-198, 226; ŞENER. Limited Ortaklıklar, 916-918.

racağı tarihe yönelik yine şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme yapılmasının da mümkün olduğu belirtilmelidir²⁰⁶.

Ortak ile şirket arasındaki hukuki bağ esasen bu tarih itibarıyla çözülecek, dolayısıyla artık ortaklık sıfatı ile birlikte bu sıfattan kaynaklanan bütün haklar ve borçlar da sona erecektir. Özellikle iradi çıkma ve genel kurul kararıyla çıkarılma hallerinde, ayrılmanın hükmü doğurduğu beyan veya kararın karşı tarafa ulaştığı tarihten sonra çıkma veya çıkarılmanın uyuşmazlık konusu yapıldığı olasılıklarda da, ortağın artık gerek genel kurul toplantılarına iştirak ve oy kullanma gibi yönetime katılma haklarından, gerek -ayrılmadan önce doğmuş olanlar hariç- kar payı ve rüçhan hakkı gibi mali haklardan yararlanmasa söz konusu olmayacaktır. Buna karşılık ortak, bağlılık yükümü (TK 613/2-c.1-2) başta olmak üzere şirket sözleşmesinde öngörülme kaydıyla geçerli olan rekabet yasağı (TK 613/2-c.3) ve -henüz ifası talep olunmamış- ek ödeme veya yan edim yükümlülüğü (TK 603 vd., 606) gibi bütün borçlarından da kurtulacaktır. Ayrılan ortağın esas sermaye payları üzerinde tasarruf yetkisi artık limited şirkete geçtiği gibi (TK 642/1), şirket tarafından devredilmediği sürece bu esas sermaye paylarından doğan oy hakları ile buna bağlı diğer haklar ve ayrıca borçlar da donacaktır (TK 612/4-5)¹⁰⁷.

485

Bu açıdan sadece ortak sıfatının devamı ile sınırlı olmayan *su saklama yükümlülüğü* (TK 613/1)²⁰⁸ ile sermaye taahhüdü borcunun (TK 585/1-c.2) ve ferilerinin sona ermeyeceği söylenebilir²⁰⁹. Bunlardan ilkinin ihlali, sıfatı sona eren ortağın şirkete karşı tazminat sorumluluğunu gündeme getirebileceği gibi (bkz. Kn. 587), devam eden sermaye borcu da ortağa ödenmesi gereken ayrılma akçesi ile gerek hesaplanma, gerek ödenme aşamasında takas ve mahsup edilebilecektir (bkz. Kn. 496). Bu arada ek ödeme yükümünün devamına ilişkin TK 604 hükmü de göz ardı edilmemelidir (bkz. Kn. 547).

486

Ayrılma ile birlikte ortak sıfatı sona erdiğinden bu durum müdürler tarafından pay defterine işlenecek (TK 594/1) ve böylece ortak sıfatındaki değişikliğe paralel olarak pay defterinde de gerekli düzeltme yapılacaktır²¹⁰. Öte yandan her ne kadar şahıs şirketlerinin aksine limited şirkette ayrılmanın ticaret siciline tescil ve ilanına yönelik

487

106 iradi çıkma açısından bu yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 42; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 916-917.

107 Bu konuda ayrıca bkz. CENKİ, 11.

108 Henüz eTK döneminde de bu yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 76.

109 BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 77; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 101.

110 ARSLANLI, Limited Şirketler, 155.

öze! b₁lr₁ k₁m₁ göi:o₁m₁mişse de_(k₁rş. T₁ 259), esas sermaye p₁ı
gcçışlcn₁nın tescihne ılışkm genel nitelikteki TK 598'in ortak sıfatıy₁
sona erdiği ayrılma halinde de kıya₁_sen uy₁.I₁nması (aynca bkz.
604₁1) ve d?l₁yısıy₁a,.bu durum_un₁ □•□a₁;t siciline tescil (ve ilan) edil-
mesi gerektiği pekala kabul edilebilir². Hatta müdürlerin bu görev
ihmal etmeleri halinde şirketten ayrılan ortak TK 598/2 uyarınca tescii
sürecini işletmeye başlayabilir¹². Ancak gerek pay defterine yapılacak
kaydın, gerek ticaret sicilinde g₁çrekle₁tirilecek tescilin (ve ilan₁n)
kurucu değil sadece açıklayıcı etkiye sahip olduğu da belirtilmelidir.

Nitekim Yargıtay da bir uyuşmazlıkta limited şirkette ayrılma ile
benzer sonuçlar doğuran ıskatın tescili talebini reddeden ticaret sicili
müdürlüğü kararını yerinde bulmayarak, bir anlamda ortak sıfatındaki
her türlü değişikliğin ticaret siciline tescil edilmesinin mümkün oldu-
ğu görüşünü benimsemiştir¹³.

488

Bu arada ayrılma sonucunda şirket tek ortaklı bir limited şirket
haline gelmişse, TK 574/2'de öngörülen bilgilerin de ayrıca tescil
ve ilan ettirilmesinin zorunlu olduğu hatırlatılmalıdır (bkz. Kn. 40).
Ayrıca ayrılmanın, tıpkı payın devrinde olduğu gibi (bkz. Kn. 375)
-örneğin ayrılma sonucunda esas sermayenin azaltılması gibi bir iş-
leme ihtiyaç duyulmadığı sürece- tek başına şirket sözleşmesinde bir
değişiklik yapılmasını gerektirmediği de şüphesizdir¹⁴.

489

Burada son olarak üzerinde durulması gereken sorun, limited
şirketten ayrılmanın dış ilişkide, yani üçüncü kişilere karşı ne zaman
hüküm doğuracağıdır. Hemen belirtelim la bu konuda kollektif şir-
ketin aksine (TK 259/3) limited şirkete yönelik özel bir düzenleme
yoktur. Bu nedenle ticaret siciline yapılacak tescilin sadece bilgilen-

²¹¹ Nitekim bu yönde bkz. Yıwız, Limited Şirketler, 162; ayrılmanın dış ilişkide sonuç do-
ğunması açısından dile getirilmekle birlikte aynı yönde PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N.
J13; ayrılan ortağın menfaatinden hareketle çıkma açısından bu yönde AKER, 84; ayrıca
eTK açısından da tescil ve ilan₁n gerekli olduğu yönünde örnek olarak bkz.BAŞTUĞ,
Çıkma ve Çıkarılma, 67-68; ARsLANLIIDOMANIÇ, 772; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 97-98.

²¹² Bununla birlikte karş. şirket sözleşmesine dayalı çıkma halinde TK 598/2'nin kıyasen
uygulanmayacağı yönünde BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 768; oysa ayrılan ortak tarafından sici-
lin bu yönde tahrik edilebileceğine ilişkin eTK döneminde de bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve
Çıkarılma, 71.

²¹³ Yargıtay il. HD'nin 06.02.2015 tarih ve 2014-14875/1438 sayılı kararı; ayrıca bkz.
ayrılan ortağın mahkemeden paylarının kime devredileceğinin belirlenmesi ve bu duru-
mun resen tescil edilmesi talebinde bulunmasının hukuki dayanağının olmadığı yönün-
de Yargıtay 11. HD'nin 08.06.2020 tarih ve 2019-4301/2660 sayılı kararı.

^{2u} BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 67; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 96; POROYffEKİNALPIÇAMOĞLU
(2010), N. 1679.

dinne amaçlı, açıklayıcı bir etkiye sahip olduğu¹¹⁵, dolayısıyla üçüncü kişiler bakımından da şirketten ayrılmanın iç ilişkide olduğu gibi irade beyanı veya genel kurul kararının tebliği ya da mahkeme kararının kesinleştiği tarihte gerçekleştiği kabul edilmelidir.

Bununla birlikte Türk öğretisinin baskın bir çoğunluğu, gerek cTK gerek TK döneminde ayrılmanın dış ilişkide hüküm doğurabilmesi için bu durumun ticaret siciline tescilini bir şart olarak aramış¹¹⁶ ve bu görüşü bir yandan ticaret siciline tescil edilen hususlardaki değişikliklerin de tescilini öngören sicil hukukuna (eTK 33; TK 31)¹¹⁷, öte yandan ortağın kamu borçlarından sorumluluğu (AATUHK 35) gerekçesine¹¹⁸ dayandırmıştır.

Ne var ki muhtemelen 2005 yılında yapılan değişiklik sırasında kaldırılan, ancak bu tarihe kadar ortakları limited şirket borçlarından ötürü şirket sermayesinin ödenmeyen kısmı oranında -ikinci derecede de olsa- kişisel ve müteselsil olarak sorumlu tutan (eİsvBK 802) İsviçre hukukundan etkilenen bu görüşü kabul etmek mümkün değildir. Zira bir defa sicil hukuku kapsamında yapılacak değerlendirmede tescil ve ilan yükümlülüğü, ancak daha önce tescil ve ilan edilen bir hususun üçüncü kişileri (örneğin temsil veya sorumluluk gibi) doğru-

490

m ÇİTÖĞLU, Yaklaşım 2014/2, 250; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 152.

¹¹⁶ Nitekim bu yönde bkz. eTK dönemine ilişkin olarak BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkanılma, 69-70; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 97-98; ÜÇİŞİK, 200; ayrıca özel olarak temsil yetkisi başta olmak üzere, dış ilişkiye ait bulunan, ticaret sicili ile ilgili konularda çıkmanın (ve çıkmanın) iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, tescil anından itibaren hüküm ifade edeceğini belirten PoRoYFFEKİNALPİÇAMOĞLU(2010), N. 1677b, 1679a; keza YANLI, Tekinalp Armağanı, 685, 692 dpn. 126; TK dönemine ilişkin TAŞDELEN, 199, 227; BİLGİLİDEMİR-KAPI, 775; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 205 dpn. 87; KAYAA., KHÜHFD 2013, 121-122, 141; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 151; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 113; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 917, 918-919; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 779; YASAN, Sorumluluk, 139, 182 [keza devir açısından da benzer şekilde YASAN, Sorumluluk, 128]; TOPALOĞLU/ÖZER, 1958; AYHANIÇAĞLARIÖZOAMAR, 457; SERDER KARAAĞAÇ, 385 dpn. 106; SioiM, 189; EREN, 162-163; HAMAMCIOĞLU, 261 dpn. 828, 274; mehz İsviçre hukukunda da çıkarılma açısından bu yönde bkz. BSK OR 11-STXuou, Art 823 N. 6.

¹¹⁷ Örnek olarak bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 69-70; keza ÜÇİŞİK, 200; KAYA A., KJ-fÜHFD 2013, 122; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 113; EREN, 162-163; ayrıca kamu alacağının tahsili konusunda vergi dairesini de sicil hukuku bakımından üçüncü kişi olarak kabul eden ve ticaret sicilinin olumsuz etkisinden yararlanabileceğinden, özellikle esas sermaye payı devrinin sicile tescil edilmemesi olasılığında devreden ortağın da sorumlu tutulabileceğinden söz eden İ.ARAAHMETOĞLU, İnÜHFD 2021, 458 vd.

¹¹⁸ Örnek olarak bkz. tescil ve ilanın öncesi ile sonrasında doğan kamu borçları açısından ayırım yapan ÖZTÜRK DİRİKKAN, 103; keza TAŞDELEN, 199, 227; KAYA A., KHÜHFD 2013, 122 dpn. 35, 126-127; kamu borçları açısından ticaret siciline tescilin bir öneminin bulunmadığını açıkça belirtmekle birlikte genel olarak şirketin borçları açısından aynı yönde SioiM, 189-190.

dan ilgilendirdiği hallerde bir anlam taşıyabilir. Oysa ortak sıfatının ayrılma nedeniyle sona ermesi kolektif şirketin aksine sorumluluk bakımından şirket alacaklılarını etkileyen bir husus değildir. Bir an için şirket sözleşmesinde öngörülen muhtemel bir ek ödeme yükümlülüğünün şirket alacaklıları açısından önem taşıdığı düşünülebilirse de, bu yükümlülüğün şirketten ayrılmaya rağmen devam etmesi TK 604'te ayrıca düzenlenmiş ve açıkça sorumluluğun devamı ile aynımanın ticaret siciline tescili arasındaki bağ özel olarak kurulmuştur (TK 604/1). Üte yandan kamu borçlarından dolayı ortakların sorumluluğu da şirketin yaptığı bir hukuki işleme değil tamamen kanuna dayanmaktadır. Bilindiği üzere sicilin olumlu etkisi sadece iradi işlemlerde söz konusu olup, haksız fiil ile kanundan doğan borçlarda sicile tescil ve ilan olgusunun herhangi bir önemi yoktur²¹⁹. Kaldı ki örneğin noterden bildirilmiş bir irade beyanı veya mahkeme tarafından verilmiş bir karar ile gerçekleşen çıkma ya da çıkarılmanın, üçüncü kişiler bakımından sonuç doğurması için çıkan yahut çıkarılan ortağın hakimiyet alanında yer almayan tescil ile ilan zorunluluğunu aramanın da haklı ve makul bir gerekçesi bulunmamaktadır. Tüm bu nedenlerle ayrılmanın gerek iç gerek dış ilişki bakımından hükümlerini aynı tarihte doğuracağı görüşüne üstünlük tanınması yerinde olacaktır²¹⁰.

2.2.2. Ayrılma akçesi talep hakkı

491

Belirtelim ki bu konuya tahsis edilen TK 641 ve 642'de kullanılan "*ayrılma akçesi*" teriminin isabetli olup olmadığı tartışılabilir. Yapılacak ödeme limited şirketteki esas sermaye payının karşılığı

²¹⁹ Limited şirketten ayrılma açısından da bu yönde bkz. ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/2, 250-251; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 153; keza limited şirket esas sermaye payının devri açısından aynı yönde bkz. YANLI, Moroğlu Armağanı, 756-757; Yargıtay 21. HD'nin 15.03.2016 tarih ve 2698/4390 sayılı kararı; Yargıtay 10. HD'nin 14.02.2019 tarih ve 2015-23760/1212 sayılı kararı; ayrıca bkz. Yargıtay HGK'nın 30.01.201_3 tarih ve 2012-734/152 sayılı karar; keza anılan kararlara da işaretlerle bu yönde AKSUÖZKAN, HacHFD 2020, 238-240.

²¹⁰ Nitekim eTK döneminde bu görüşü açıkça savunan tek yazar olarak bkz. CERRAHOĞLU, 187-188; keza ayrılma akçesinin ödenmesi için yapılacak muhtemel bir sermaye azaltımı dışında tescil ve ilan zorunluluğu bulunmadığından söz eden, böylece dolaylı bir şekilde aynı sonucu benimseyen KARAYALÇIN, 386; TK döneminde ise tespit edebildiğimiz kadarıyla sadece -kamu borçlarına ilişkin değerlendirmesi nedeniyle bu sonuca vardığı söylenebilecek- ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2014/2, 250-251; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 152-153 ile yine (sadece) kamu borçları açısından açıkça bu sonucu benimseyen ÖZDOĞAN DALOĞLU, 135-136 (belirtelim ki yazar ortağın sermaye borcunun şirket alacaklıları tarafından İİK 89 uyarınca haczi olasılığına yönelik olarak tescil ve ilanın yine de önem taşıdığını ayrıca dile getirmektedir).

olduğuna göre, burada da tıpkı TK 255/3'te (ayrıca bkz. TK 260 vd.) olduğu gibi pekala "ayrılma payı" terimi tercih edilebilirdi¹¹¹.

2.2.2.1. Doğumu ve hesaplanması

Ayrılmanın ortak açısından en önemli sonucu çıkma veya çıkarılma ile mahrum kaldığı veya bırakıldığı esas sermaye payları için şirketten ayrılma akçesi (payı) adı altında bir karşılık ödenmesini talep edebilmesidir²². Nitekim eTK 551/4 hükmünde örtülü bir şekilde öngörülen bu hak²²³ TK 641/1'de açıkça düzenlenmiştir²⁴. Anılan hükme göre şirketten ayrılan, yani hem çıkan hem de çıkarılan ortağa¹¹⁵, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesi talep hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla ayrılma akçesinin çıkma veya çıkarılma ile limited şirkette ortaklık sıfatını ve buna dayalı haklarını kaybeden (eski) ortağın esas sermaye paylarının ekonomik karşılığı olduğu söylenebilir. Bu hak ortağa kanunen tanınmış olup, şirket sözleşmesiyle kaldırılması veya -iradi ayrılma dışında (bkz. Kn. 498)- sınırlandırılması mümkün değildir; zira aksine bir yaklaşım şirketten ayrılmanın bir ekonomik cezaya dönüşmesine yol açardı²²⁶.

Şirketten ayrılmanın sonuçlandığı tarih itibarıyla doğan bu hakkın şirketin gerçek değerine göre hesaplanacağı hükme bağlanmakla birlikte²²⁷ kanun koyucu "gerçek değer"den ne anlaşılması gerektiği

492

493

iii KENDİGELEN, İlk Tespitler, 556 dnp. 138.

211 Ayrılma akçesi (hakkı) konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. eTK dönemi için ÖZTÜRK. DİRİKAN, 105 vd.; TK dönemi için ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 196 vd.; CENKci, 12 vd.; keza güncel öğretiyi de içeren TATLI, 181 vd.; SioiM, 190 vd.; EREN, 103 vd.

m Bu konuda bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 78-79.

ii Hükmün sadece ortağın şirketten ayrılması halinde esas sennaye payının değerinin tespiti açısından uygulanma kabiliyeti bulunduğu, iradi pay devirlerinde ise bedel taraflar arasında serbestçe belirleneceğinden anılan hükmün uygulanamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 22.10.2020 tarih ve 2019-1300/4359 sayılı kararı.

115 Maddede geçen "ayrılma" terimine yönelik farklı bir öneri için karşı. MoROĞLU, 395 (ancak belirtelim ki kanundaki kullanım şekliyle ayrılma terimi hem çıkma hem de çıkarılmayı kapsadığından öneri doğrultusunda bir değişiklik yapılmasına esasen ihtiyaç yoktur).

116 Nitekim bu açıklama için bkz. TK 641'in gerekçesi; keza aksine yaklaşımın "müsadere" anlamı taşıyabileceği yönünde bkz. Botschaft 2001, 3223.

111 Her ne kadar eTK 55 1/4'te açıkça gerçek değerden söz edilmemişse de, bu dönemde dahi kanunun diğer maddelerinden (eTK 521, 523/b.4, 530) hareketle ayrılma payının hesabında gerçek değer dikkate alınması gerektiğinin öğretide dile getirildiği yönünde örnek olarak bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 79-80; keza ÖZTÜRK DİRİKAN, 107 vd.; bu açıdan karşı. eTK'da ayrılma akçesinin yer almadığından söz eden TOPALOĞLU, ÇÜHFD 2017, 172.

konusunda herhangi bir düzenleme yapmamış, aksine madde gerekçesinde sorunun öğreti ve yargı kararlarına bırakıldığını belirtmekle yetinmiş. bu arada ibarenin en azından "bilanço değeri"ni ifade ettiğine de işaret etmiştir¹¹⁸. Oysa benzer nitelik taşıyan hükümlerin (örneğin TK 141/1, 493/5) gerekçelerinde¹¹⁹ gerçek değer bilânço veya tasfiye değeri olmadığı, esasen değerleme yapılırken şirketin yaşayan bir şirket olarak ele alınması gerektiği, bu nedenle gerçek değer de "yaşayan şirket değeri" olarak anlaşılmasının zorunlu olduğu açıkça vurgulanmıştır¹³⁰.

494 Aynılma akçesinin miktarı veya hesaplanma yöntemi konusunda ayrılan ortak ile şirket arasında bir anlaşma sağlanması her zaman için mümkündür; hatta ayrılma payının hesaplanması konusunda taraflar ayrılma aşamasında tahkim yoluna (HMK 407 vd.)²³¹ veya bir delil sözleşmesiyle hakem bilirkişiye (HMK 193) de başvurabilirler. Bununla birlikte ayrılma akçesinin gerçek değerine ilişkin olarak şirket ile ayrılan ortak arasında bir uyuşmazlığın gündeme gelmesi halinde bu değer, TK 597/1 uyanınca artık taraflardan birinin talebi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince belirlenecektir (bkz. Kn. 386).

495 Mahkeme tarafından şirketin, dolayısıyla ayrılan ortağın esas sermaye paylarının gerçek değeri tespit edilirken bu konuda uzman bilirkişilere başvurulması gerektiği şüphesizdir¹³². Görevlendirilen

¹¹⁸ Alt sınırın tasfiye değeri olduğu yönünde ayrıca bkz. BSK OR 11-STAUBLI, Art 825 N. 3.

¹¹⁹ Keza limited şirkette esas sennaye payının gerçek değerinin tespitine yönelik olarak TK 493/5'in gerekçesine yollama yapıldığı konusunda bkz. TK 597'nin gerekçesi.

¹²⁰ Bu yönde ayrıca bkz. TAŞDELEN, 202; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 198; TEKRNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-27; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 157; keza BSK OR II-STXUBu, Art 825 N. 3; eTK döneminde de benzer bir yaklaşım için bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN, 111.

¹²¹ Ayrılma akçesi konusunda tahJume başvurulması ve gündeme gelebilecek sorunlar hakkında bilgi için bkz. YILDIZ/ÖZBAYIÖZBEK, 459 vd.; ayrıca bkz. çıkma ile birlikte hükme bağlanan ayrılma akçesinin ödenmesine yönelik hakem kararının kesinleşmeden infazının mümkün olmayacağı, bu nedenle anılan karara dayalı olarak henüz muaccel olmayan ayrılma akçesi için ihtiyati haciz de talep edilemeyeceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 12.03.2015 tarih ve 1027/3429 sayılı kararı; ayrılma akçesine yönelik mahkemece verilen karar açısından da aynı yönde bkz. ToPALOĞLU/ÖZER, 1966; bununla birlikte karşı. anonim şirkete ilişkin olmakla birlikte, ortaklıktan çıkılmaya ilişkin kararın ayrılma akçesine ilişkin kısmının takibe konulabilmesi için kesinleşmesini beklemeye gerek olmadığı yönünde bir yaklaşım için Yargıtay 12. HD'nin 02.11.2021 tarih ve 5549/9594 sayılı kararı.

¹²² Bilirkişinin uygulayabileceği değerlendirme yöntemleri hakkında bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN,

bilirkişi öncelikle yaşayan şirket değerini hesaben belirleyecek ve bu amaçla bir bilanço düzenleyecektir¹¹. Ancak sorunun sadece şirketin gerçek değerini tespit etmek ve bunu esas sermaye paylarının itibari değerlerine oranlamakla²¹, çözülemeyeceğini de belirtmek gerekir. Zira esas sermaye payının gerçek değerini hesaplarken şirketin **değerinin** yanı sıra ayrılan ortağın esas sermaye payları için öngörülen imtiyazların veya bu paylara yüklenen ek ödeme ya da yan edim yükümlülüklerinin de ilkinde değeri artıran, ikincisinde ise değeri azaltan bir unsur olarak dikkate alınması zorunludur¹⁵. Yapılacak hesaplama ortağın kusuru veya ayrılma nedeni dikkate alınmaz; aksine bir yaklaşım yine ortağın cezalandırılması sonucunu doğurur¹⁶. Ancak ortağın kusuru şirket aleyhine bir zararın doğumuna yol açmış ve BK 139 vd. hükümlerindeki şartlar da oluşmuşsa şirketin zararı ile ortağa ödenecek ayrılma akçesinin takas edilmesi pekala mümkündür.

Yeri gelmişken ayrılma payının hesaplanması açısından Yargıtay kararlarına da yansıyan bazı ilkelere işaret etmek isabetli olacaktır. Şöyle ki: Bir defa ortağın ayrılma payı hesaplanırken ortak tarafından ödenmiş sermaye değil, taahhüt edilen sermayenin tamamı dikkate alınmalıdır¹⁷. Buna karşılık ortağın çıkmasına karar verilmeden ayrılma payının tahsili yönünde bir hüküm kurulması ise mümkün değildir³⁸. Öte yandan ayrılma payının hesabında ortağın ödenmemiş sermaye borcu veya şirkete karşı sorumlu olduğu diğer borçları da göz önünde bulundurulmalı ve şartlar oluşmuşsa talep halinde ayrılma payından mahsup edilmelidir¹¹¹. Ayrıca Yargıtay, ortağa ayrılma

496

113 vd.; EREN, 129 vd.; hesaplama konusunda ayrıca bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 80-82; TAŞDELEN, 202-203; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-27; keza şirketin faaliyet konusu da gözetilerek alanında uzman bilirkişiye başvurulması gerektiği yönünde örnek olarak bkz. Yargıtay il. HD'nin 15.04.2019 tarih ve 2018-1106/2974, 25.09.2017 tarih ve 2016-2332/4676 ile 01.12.2016 tarih ve 2015-14874/9280 sayılı kararları.

^m Öğretide "ayrılma bilançosu" olarak isimlendirilen bu bilanço için bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN, 106-107; karş. esasen maksat benzer olmakla birlikte tasfiye bilançosundan söz eden ARSLANLIDOMANIÇ, 772; POROYTEK[NALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1680; YİLOIZ, Limited Şirketler, 161; KAYA A., KHÜHFD 2013, 129.

^{JII} Bu açıdan karş. şirketin değerinin ortak sayısına bölünmesinden söz eden TAŞDELEX, 202.

¹³⁵ ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 199; takiben EREN, 147-148; bu açıdan ayrıca bkz. ayrılma akçesinin belirlenmesinde (muhtemelen ifa edilen) ek ödemelerin de dikkate alınması gerektiği yönünde TAŞDELEN, 204.

²¹⁶ ÖZTÜRK ÜRİKKAN, 129.

¹¹⁷ Yargıtay il. HD'nin 08.10.2020 tarih ve 2019-923/3963 ile 17.09.2014 tarih ve 2826/13941 sayılı kararları.

¹¹¹ Yargıtay 11. HD'nin 26.09.2017 tarih ve 2016-5037/4735 sayılı kararı.

¹¹⁹ Sermaye borcu için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.10.2020 tarih ve 2019-923/3963 sayılı kararı; diğer borçlar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 10.12.2014 tarih ve 13770/19426

akçesi ödenmesi için b a zı malların s k atılın asının gerekmesi ha □ i n d c
 oluşacak kununlar vcrğisinin ayrı l ma a çesinden düşülmesini yeri d
 bulmamıştır". Nihayet çıkma ve çıkarılmaya ilişkin davada mah □ □
 menin mutlaka a □ lına akçesin □ hükmetmesi.nin zorunlu olmadı;.,
 zira aynlına payı için so □ lradan bır dava açılabilceğıuı, keza ayrılma
 akçesinin miktarını etkileyecek □ □ □ aların varlığı halinde bunların
 bekletici mesele yapılması gerektiği²⁴² hususları da Yargıtay karar-
 larında dile getirilen uygulamaya yönelik birer içtihat olarak dikkate
 alınmalıdır. Aynı şekild.e şirketin b?rca ?atık olması da çıkma veya
 çıkanlma konusunda bır karar verilmesine engel değildir; şüphesiz

sayılı karar; bu yönde ayrıca bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkanlma, 84-85; kezaARSLA.'-U
 DOMANİÇ. 773; bununla birlikte karş. ortağın cari hesap borcunun her zaman talep edi-
 lebileceğı gerekçesiyle hesaplanan aynlma payından düşülmemesi gerektiğı yönünde
 Yargıtay 11. HD'nin 05.10.2020 tarih ve 2019-5323/3805 sayılı karar; keza bağımsız
 bir sorumluluk davası sonucunda hüküm altına alınabilecek kasa açığı iddiasına dayalı
 alacağın, haklı sebeple şirketten çıkarılan ortağın aynlma payından mahsup edilemeye-
 ceğı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 05.06.2014 tarih ve 2013-3759/10569 sayılı karar

uo Yargıtay 11. HD'nin 22.02.2016 tarih ve 2015-6539/1814 sayılı karar.

1/ Yargıtay 11. HD'nin 09.06.2015 tarih ve 2014-11571/7696 sayılı karar; keza Yargıtay
 11. HD'nin08.06.2020 tarih ve 2019-4301/2660 ile 20.02.2019 tarih ve 2017-4360/1381
 sayılı kararları; aynı yönde bkz. ÖZTÜRKD.İRİKKAN, 149-150 (ilerleyen sahifelerde bu
 kez mahkemenin aynlma payının ödenebilirliğini de tespit etmesinin zorunlu olduğu
 yönünde karş. 158); AKER, 90, 107; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 162; takiben
 YıLoiz/ÖZBAYİÖZBEK, 452; bu konuda ayrıca bkz. haklı sebebe dayalı çıkma davasın-
 da öncelikle ortak tarafından çıkmanın talep edilmesi, kararın ardından açılacak yeni
 bir davada TK 597 hükmüne dayalı olarak ayrılma akçesinin hesaplanması gerektiğı
 yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 926-927; keza benzer yönde TÜRK, 445-446; bu-
 nunla birlikte karş. açık bir talep olmasa dahi mahkemenin ayrılma akçesini belirleme-
 sinin zorunlu olduğu yönünde TAŞDELEN, 201; keza aynlma akçesinin hesaplanmasının
 yanı sıra ortaklık malvarlığından ödenebilir olup olmadığının da mahkemece in □ elen-
 mesi gerektiğı yönünde ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 200, 201, 204; TOPALOĞLU/OZER,
 1960, 1964-1965; EREN, 116; çıkma davası açısından aynı yönde AoiGÜZEıILBASMIŞ
 Hızusov, 203-204, 207; nihayet ayrılma akçesini tespit etme zorunluluğunun yanı sıra,
 belirlenen miktan ödeme imkanı bulunmayan bir limited şirket açısından mahkemenin,
 çıkma davasında talebin şirketin feshini de kapsadığı ve taleple bağlılık ilkesinin buna
 engelolmadığıgerekçesiyle şirketin feshine karar vermesi gerektiğı, çıkarılmaya ilişkin
 davalarda ise haklı sebeple çıkarılma davasını reddetmesi veya şirket sözleşmesinde
 öngörülen sebebe dayalı çıkarılma kararını iptal etmesi gerektiğı yönünde CENKCI, 14,
 38-41; bu son görüş açısından karş. mahkemenin bir çıkma davasında feshe karar ve-
 remeyeceğı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 03.02.2015 tarih ve 2014-15047/1168 sayılı
 kararı.

uu Nitekim şirketin malvarlığını artıracak nitelikteki tapu iptali ve tescil davasının veya
 şirketin içinin boşaltıldığı iddiasına dayalı sorumluluk davasının bekletici mesele yapıl-
 ması gerektiğı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.04.2014 tarih ve 2013-16036/7380
 ile 12.12.2018 tarih ve 2017-830/7880 sayılı kararları.

bu son olasılıkta artık çıkın veya çıkarılan ortağa bir ayrılma akçcccı ödenmesi mümkün olmayacaktır¹⁴¹.

Bu aşamada cevaplandırılması gereken bir diğer c;oru da ayn ima akçesinin hesaplanmasında hangi tarihin esas alınacağıdır. Bu konuda iradi çıkma ve genci kurul kararıyla çıkarılma açısından çıkma veya çıkarılmanın hüküm doğurduğu tarihin esas alınması gerektiği yönünde genci ve isabetli bir kabul varsa da, özellikle çıkmanın veya çıkarılmanın bir mahkeme kararıyla gerçekleştiği hallerde bu talebin dile getirildiği dava tarihinin mi yoksa ayrılmanın hüküm doğuracağı mahkeme kararının kesinleşme tarihinin mi esas alınacağı □oru□u Türk öğretisini ve uygulamasını uzun süre meşgul etmiştir. Ustelik anonim şirkete yönelik birçok hükmün aksine (bkz. TK 493/5, 531/1; hatta kollektif şirkette TK 260; şirketler topluluğunda TK 202/2, 208) limited şirket açısından bir davanın söz konusu olduğu olasılıklarda gerçek değerin hangi tarihe göre hesaplanacağı konusunda kanun koyucu bir düzenleme öngörmeyi ihmal etmiştir. Bununla birlikte Yargıtay gerek eTK'nın son döneminde gerek TK döneminde ayrılmaya yönelik "mahkeme kararına en yakın tarihin" esas alınacağı yönündeki içtihadını artık yerleşik bir uygulama haline dönüştürmüş²u, Türk öğretisi de anonim şirkete ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yoluyla aynı sonucu benimsemiştir¹⁵.

497

¹⁴¹ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkanima, 82; bu yönde ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.04.2021 tarih ve 2019-4512/4250, 20.05.2019 tarih ve 2018-2631/3930, 02.10.2017 tarih ve 2016-2689/4940, 18.11.2015 tarih ve 5107/12189 ile 18.02.2015 tarih ve 2014-17007/2123 sayılı kararları.

¹⁴² Nitekim TK döneminde ayrılma payının karar tarihine en yakın tarih itibarıyla ve şirketin gerçek değeri üzerinden hesaplanması gerektiği yönünde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.04.2019 tarih ve 2018-1106/2974, 23.05.2018 tarih ve 2016-9479/3890, 25.09.2017 tarih ve 2016-2332/4676, 20.11.2014 tarih ve 2013-17848/18016 ile 29.04.2013 tarih ve 413 1 /8536 sayılı kararları; keza haklı sebeple fesih davasında çıkarma kararı açısından da aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.01.2020 tarih ve 2019-2500/424 sayılı kararı; eTK dönemine yönelik olarak aynı yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.06.2003 tarih ve 492/5870 ile 11.06.2012 tarih ve 5955/10241 (**Kazan- cı**), keza 27.01.2009 tarih ve 2007-6170/821 ile 20.09.2012 tarih ve 5950/13822 sayılı kararları (Lcxpera); bununla birlikte karş. Yargıtay uygulamasının tamamen aksi yönde olduğunu, yani davanın açılma tarihinin ayrılma akçesinin hesaplanmasında dikkate alındığını iddia eden TAŞDELEN, 203.

¹⁴³ Bu yönde örnek olarak bkz. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 106a-107a; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 928; keza aynı yönde ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 200; KAYA A., KHÜHFD 2013, 131; AKER, 90, 108; CENKİ, 14; TOPALOĞLU/ÖZER, 1958; TATU, 183-184; eTK dönemine ilişkin benzer yönde bkz. ÖZTÜRK DİRİKAN, 148-150; bununla birlikte karş. KARAYALÇIN, 386; ARSLANLIDOMANİÇ, 772; keza TK dönemi için de karş. YASAN, Sorumluluk, 188-189; nihayet davanın açılması ile hükme bağlanması tarihleri arasındaki değer değişiminin de dikkate alınması gerektiği ve bu nedenle değer azalmışsa dava tarihindeki, artmışsa hüküm tarihindeki değerin esas alınacağı yönünde EREN, 149-150.

49s

BcJinclim ki gerek mahkeme kararıyla çıkma gerek genci kurul veya mahkeme kararıyla çıkarılmanın aksine şirket sözleşmesinde öngörülen bir çıkma hakkının kullanılmasına münhasır olarak, çıkan ortağa ödenecek ayrılma akçesinin TK 641/1'den farklı bir şekilde belirlenmesine yönelik olarak şirket sözleşmesi ile mevcut ve müstakbel ortakları bağlayıcı nitelikte bir düzenleme yapılmasına da imkan tanınmıştır [TK 641/2, 577/1-(k)]²⁴⁶. Hatta bu düzenleme sadece ayrılma akçesinin tutarının belirlenmesine yönelik olmayıp, aynı zamanda örneğin nakit dışında ödennesi gibi¹⁴⁷ türüne [TK 577 / 1 -(k)], giderek örneğin vadeye bağlamak gibi ödeme şartlarına ilişkin de olabilir.

TK 641/2'de "*ayrılma hakkı*" terimi kullanılmıştır. Oysa "*ayrılma*" kelimesi, limited şirket hükümlerine ilişkin beşinci bölümün başlığında da vurgulandığı gibi hem çıkmayı, hem de çıkarılmayı kapsayan bir üst kavramdır. Maddede kastedilen ise sadece TK 638/1 uyarınca şirket sözleşmesi ile öngörülen "*çıkma hakkı*"dır; bu nedenle TK 641/2'deki "*ayrılma*" kelimesini de "*çıkma*" olarak anlamak gerekir¹".

Şüphesiz şirket sözleşmesinde kabul edilebilecek farklı düzenleme, çıkma hakkını kullanan ortağın ayrılma akçesinden yoksun kalması anlamını taşıyacak nitelikte olamaz. Bu nedenledir ki madde gerekçesinde, şirket sözleşmesinde yapılacak düzenleme bakımından sınırın genel hukuk ilkeleri ile çizileceğine ve böylece çıkan ortağın keyfi, adalete tamamen ters bir uygulama ile karşı karşıya bırakılmasının önüne geçilebileceğine işaret edilmiştir¹⁴⁹. Ortaklara imkan tanınan bu

²⁴⁶ Bu imkandan sadece şirket sözleşmesine dayalı çıkma hakkı bakımından yararlanılabileceği yönünde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 556-557; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 202; keza Botschaft 2001, 3223; bununla birlikte karşı. TK 577/1-(k) ile TK 577/1-(1) hükümlerini göz ardı ederek çıkanmada da ayrılma akçesinin şirket sözleşmesiyle düzenlenebileceğini belirten TAŞDELEN, 228; keza YASAN, Sorumluluk, 185 dpn. 527; EREN, 112-113 (karş. 191 dpn. 678); AYDIN, 38; bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. ÇAMOĞLU, Batider 2014, 19; nihayet eTK döneminde de ayrılma akçesinin hesaplanması ve ödenmesine yönelik şirket sözleşmesinde hüküm öngörülebileceği yönünde bkz. ÖZTÜRK DiRİKKAN, 130 vd.

²⁴⁷ Botschaft 2001, 3223.

²⁴⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 556-557 dpn. 140; aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 923; CENKÇİ, J3 dpn. 28; TOPALOĞLU/ÖZER, 1959; TATLI, 184 dpn. 94; keza TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 21-53; aksi yönde karşı. YASAN, Sorumluluk, 185 dpn. 527; ayrıca bkz. TAŞDELEN, 228.

²⁴⁹ Benzer gerekçeler için bkz. Botschaft 2001, 3223; keza bkz. aksine bir düzenlemenin şirket sözleşmesinde öngörülen çıkma hakkının kullanılmasını bir cezaya dönüştüreceği yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 925; çıkan ortağı ayrılma akçesinden mahrum eden şirket sözleşmesi hükümlerinin geçersiz olacağı yönünde YILDIZ, Limited Şirketler, 161; AKER, 83; mehz İsviçre hukuku açısından da bu yönde BSK OR 11-STAU BLI,

olasılıkta ayrılma akçesinin şirketin vergi veya net aktif değeri üzerinden hesaplanabileceği belirtilmektedir¹⁵¹.

Nihayet ekleyelim ki ayrılan ortağa ödenmesi gereken ayrılma payının borçlusu limited şirketin diğer ortakları değil, bizatihi şirkettir⁵¹. Bu yönüyle ayrılma akçesi limited şirkete karşı bir alacak hakkı oluşturur⁵¹. 499

2.2.2.2. Muaccel olması ve ödenmesi

Kanun koyucu ayrılma akçesinin ödenmesini bazı şartların gerçekleşmesine bağlamış ve böylece her borcun doğumu anında muaccel olacağı ilkesinden (BK 90) kısmen de olsa ayrılmıştır. Bu bağlamda ayrılma akçesinin ödenmesine yönelik TK 642'de yapılan düzenleme, eTK 551/4 hükmünün¹⁵¹ izlerini taşımaktaysa da, içerik olarak yeniden kaleme alınan maddede sorun eTK SS 1/4'ten oldukça farklı bir şekilde çözüme kavuşturulmuştur. Şöyle ki: 500

Bir defa yeni düzenleme kapsamında ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağı da ayrıca ve açıkça hükme bağlanmıştır. Şirketten çıkan veya çıkarılan ortağın ayrılma akçesinin muaccel olması, şirketin kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf etmesi [TK 642/1-(a)] veya ayrılan kişinin esas sermaye paylarının devredilebiliyor olması [TK 642/1-(b)] ya da ilgili hükümlere göre esas sermayenin azaltılması [TK 642/1-(c)] şartına bağlanmıştır. Anılan şartlardan herhangi birinin gerçekleşmesi halinde ayrılma akçesi de, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın (kendiliğinden) muaccel olacaktır (TK 642/1)²⁵⁴; 501

Art 825 N. 2; bununla birlikte eTK döneminde (sadece) iradi çıkma halinde ayrılma payı ödenmeyeceğinin şirket sözleşmesiyle öngörülebileceği görüşü için bkz. ve karşı. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 80 dph. 247; keza TK döneminde de aynı yönde ŞAHİ, Çamoğlu Armağanı, 202.

ISO Bu yönde bkz. Botschaft 2021, 3223.

¹⁵¹ ÖZTÜRK DİRİKKAN, 153; keza bkz. Yargıtay 11. HD'nin 27.01.2009 tarih ve 2007-6170/821 (Batider 2009/2, 273-275; özeti için MoROĞLU KENDİGELE, , 491) ile 14.03.2018 tarih ve 2016-8848/1959 sayılı kararları.

m Bu konuda öğretide dile getirilen farklı gön. işler için bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN, 144-145.

1H Eski düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 82-83, 92 vd.; ÖZTÜRK DİRİKKAN, 151 vd.; ayrıca ARSLANLI DOMANIÇ, 771 vd.

m KENDİGELEN, İlk Tespitler, 557; benzer yönde CENKCI, 17; muacceliyetini için karşı. ayrılma ile birlikte muaccel olan ayrılma akçesinin şartlar gerçekleştiğinde ödeneceğinden söz eden Tı:KİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-52; ayrılma akçesinin muaccel olabilmesi ve bu bağlamda mahkeme kararıyla ödenmesine hükmedilebilmesi için TK 642'deki şartların da mahkeme tarafından değerlendirilmesi gerektiği yönünde ayrıca bkz. Yargıtay 11.

bu açıdan özellikle ayrılmanın ayrıca pay defterine işlenmesine veya ticaret siciline tescil ve ilanına kesinlikle gerek yoktur²⁵⁵. Ayrılma akçesinin muacceliyetine ilişkin bu düzenleme ile bir yandan şirketin ve dolayısıyla şirket alacaklılarının öte yandan da ayrılan ortağın korunması, böylece karşılıklı menfaatler arasında bir denge kurulması amaçlanmıştır²⁵⁶. Öngörülen hüküm özellikle şirket alacaklılarına karşı sadece malvarlığı ile sorumlu tutulan (TK 602) limited şirkette sermayenin korunması ilkesini gözetmekte ve sermayenin iadesi yasasının (TK 601) dolanılmasını engellemeyi hedeflemektedir²⁵⁷.

502

Bu arada her ne kadar TK'nın kabul edilen ilk metninde ayrılma akçesinin ödenebilmesi için ayrıca bir işlem denetçisi tarafından şirketin üzerinde tasarruf edebildiği özkaynak tutarının belirlenmesi şart kılınmış, giderek bu tutarın ayrılma akçesinin ödenmesine yetmemesi halinde işlem denetçisinin, ayrıca esas sermayeden ne tutarda bir indirim (azaltma) yapılması gerektiğini tespit etmesi zorunluluğu öngörülmüşse de [TK 642/2 (mülga)], 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sırasında işlem denetçisinden söz eden bu fıkra da yürürlükten kaldırılmıştır. Ne var ki yapılan bu değişiklikten sonra ayrılan ortağa ödeme yapılabilmesi için TK 642/1-(a) hükmünde aranan şartın gerçekleşip gerçekleşmediğinin ne şekilde denetleneceği sorusu cevapsız kaldığı gibi, TK 642/1-(c) kapsamında azaltılacak esas sermaye miktarının kim tarafından ve nasıl belirleneceği sorusuna da bir cevap bulmak zorunlu olacaktır²⁵⁸. Öğretide özellikle kullanılabilir özkaynaklar bakımından gerekli tespitin uyuşmazlık halinde mahkemece atanacak bilirkişiler tarafından yapılması gerektiği yaklaşımı genel kabul görmüştür²⁵⁹.

HD'nin 04.10.2017 tarih ve 2016-2571/5023 sayılı kararındaki karşı oy yazısı; TK 636/3 uyarınca verilen bir çıkarına karan bakımından da aynı yönde verilen karşı oy için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 15.05.2017 tarih ve 2015-15797/2896 sayılı karar.

²⁵⁵ Bu konuda karşı. KAYA A., KHÜHFD 2013, 128 ve dpn. 93.

²⁵⁶ Nitekim bu yönde bkz. TK 642'nin gerekçesi; ayrıca şirketin sıkıntıya düşmemesi için muacceliyetin ötelendiği yönünde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Şirketler, N. 156.

²⁵⁷ Ayrılma akçesine yönelik düzenlemenin sermayenin korunması ilkesi ile ilgisi açısından bkz. eTK dönemi için ÖZTÜRK DİRİKKAN, 155-159; TK dönemi için CENKÇİ, 15; bu bağlamda hükmün esasen şirket alacaklılarının haklarının zedelenmemesini teminat altına almayı hedeflediği yönünde bkz. Botschaft 2001, 3222; takiben MEIER-HAYOII FORSTMOSERISSE, § 18 N. 101.

²⁵⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 557-558.

²⁵⁹ Bu yönde bkz. AKER, 92; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 447; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 930; CENKÇİ, 19, 27; TOPALOĞLU/ÖZER, 1961, 1962; TATLI, 189, 196; SERDER KARAAĞAÇ, 389 dpn. 126; EREN, 177, 186; mevcut bir çıkma veya çıkanima davası açısından aynı yönde ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 203, ayrıca bkz. 207-208; bununla

Şüphesiz bu seçeneklerden şirket açısından isabetli olanı ayrılan kişinin esas sermaye paylarının mevcut ortaklardan birine¹⁶⁰ veya bir üçüncü kişiye devredilebilmesidir¹⁶¹. Zira bu olasılıkta ayrılma **akçesi**, devralan tarafından ödenecek devir bedelinden karşılanacağından, şirket malvarlığında-kural olarak- bir eksilme olmayacak, dolayısıyla şirketin yanı sıra ortaklar ve şirket alacaklıları da bu çözümden olumsuz bir şekilde etkilenmeyecektir. Ne var ki anılan hüküm kapsamında ayrılma akçesinin muaccel olması için sadece esas sennaye paylarının "devredilebilme" olanağının varlığı yeterli olmayıp, fiilen devredilmiş olmasını da aramak gerekir¹⁶¹. Devri gerçekleştirecek olan artık ayrılan ortağın esas sermaye payları üzerinde tasarruf yetkisine sahip bulunan limited şirkettir. Esas sermaye paylarının ayrılma akçesinden daha düşük bir bedelle devri olasılığında ise bakiyeden dolayı şirketin sorumluluğu devam edecektir¹⁶³.

50³

Şirkete yöneltilen ciddi bir alım teklifinin şirket tarafından değerlendirilmemesi, özellikle devre haklı bir gerekçe olmaksızın genel kurulca onay verilmemesi olasılığında ise ayrılma akçesinin muaccel hale geldiği kabul edilmelidir¹⁶⁴.

Ayrılma akçesini ayrılma ile birlikte muaccel kılan olasılık ise, şirketin kullanılabilir özkaynaklar üzerinde tasarruf edebiliyor olmasıdır. Anılan bu kaynağın kullanılması olasılığında şirket kendi esas sermaye paylarını iktisap edecektir; bu nedenle TK 612'de öngörülen şartlara, özellikle yüzde yirmilik üst sınıra uyulması da zorunludur (aynca bkz.

504

birlikte karşı. bu tespiti şirket tarafından görevlendirilen bir mali müşavirin yapacağı yönünde PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 147, 150; keza azaltılacak sermayenin miktannın müdürler tarafından belirleneceği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-58; oysa bu belirlemenin müdürlere veya ortaklara bırakılamayacağı yönünde karşı. Botschaft 2001, 3224; nihayet bkz. YıLoız/ÖzBAY/ÖzBEK, 450.

¹⁶⁰ Esas sermaye payları konusunda mevcut ortaklara bir önalım hakkı tanınmışsa [TK 577/1-(b)], şirketin öncelikle ortaklara teklifte bulunması gerektiği yönünde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 156.

¹⁶¹ BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkanılma, 92-96; keza ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 203; CENKÇİ, 16, 22.

¹⁶¹ Bu yönde bkz. TK 642'nin gerekçesi; keza aynı yönde CENKÇİ, 23-24; TOPALOĞLU/ÖZER, 196 I; TATLI, 192; EREN, 182-183; bu açıdan ayrıca bkz. ve karşı. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 93 I; keza Botschaft 2001, 3224.

¹⁶³ CENKÇİ, 25.

¹⁶⁴ Nitekim bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 93 I; takiben CENKÇİ, 25; keza benzer bir yaklaşım için bkz. BSK OR 11-STXuau, Art 825a N. 4; Botschaft 2001, 3224.

TK 593/1 ve Kn. 392)²⁶⁵. Dolayısıyla şirket tarafından sennayenin □ yinüisi □ d_cn □ azla esas sermaye payları iktisap edilem □ ye □ e □ sının an ödeme için diğer kaynaklara başvurulması gerekecektir. Üte yandan Tl(642/1-(a)'daki "şirket kullanılabilir özkaynak üzerinde tasamı/ediyorsa .. ifadesinin, TK 61 □ /1'?", □ öngö_rülen "şirket[..*serbestçe kullanabileceği özkaynaklara sahipse* ifadesinden farklı olduğu, bu farklılığın mehzİs-viçre hukukunda da bilinçli bir şekilde yaratıldığı²⁶⁶, zira böylece ayrılma nedeniyle şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi için daha geniş bir kaynak ayrıldığı, bu bağlamda şirketin sermayesi ile bağlı kamını yedek akçeleri dışındaki dağıtılmalDİş karlar dahil tüm isteğe bağlı yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin bağlı olmayan kısımlarının ayrılma akçesinin ödenmesi için kullanılabileceği belirtilmelidir²⁶⁷.

Ayrılma akçesine daha kapsamlı bir kaynağın tahsis edilme gerekçesi ise, limited şirketin belirli amaçlara özgülenmiş ihtiyari yedek akçeler ayırmak suretiyle ayrılma akçesinin ödenmesini fiilen engelleme tehlikesini ortadan kaldırmaktır²⁶⁸.

SOS

Nihayet ödeme için kullanılabilecek son kaynak esas sennayenin azaltılması ile elde edilecektir. Esasen şirketin mali yapısını zayıflatacak bu kaynağa daha çok ilk ikisinden yararlanma olanağı bulunmadığı takdirde başvurulacaktır⁶⁹. Ayrılma akçesinin ödenmesi için öncelikle azaltılacak sermaye miktarı belirlenecek (bkz. Kn. 502), ardından ilgili hükümlere (TK 589, 473 vd.) uyularak sermaye azaltımı gerçekleştirilecek²⁷⁰ ve ayrılan ortağın itfa edilen esas sermaye payla-

²⁶⁵ Bu konuda ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 04.10.2017 tarih ve 2016-2571/5023 sayılı kararındaki karşı oy yazısı.

¹⁶⁶ Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3223-3224; keza HANDSCHINffRUNIGER, § 15 N. 27.

¹⁶⁷ Nitekim bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-56; keza ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 204 dpn. 84; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 146-147; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 109-110; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 929-930; CENKÇİ, 18-19; ToPALOĞLU/ÖZER, 1960; EREN, 175-176; mehz İsviçre hukuku açısından da bu yönde BSK OR II-STXUBLI, Art 825a N. 3; keza Botschaft 2001, 3223; bununla birlikte karşı. belirli bir amaca tahsis edilmiş (ihtiyari) yedek akçelerin kullanılamayacağı yönünde TAŞDELİ, 205, 229; eTK döneminde kanuni yedeklerden dahi ödeme yapılabileceği yönünde bkz. ÖZTÜRK DİRİKKAN, 156 dpn. 270; keza bkz. ayrılma akçesinin ödenmesi için kaynak olarak ek ödemelerin de kullanılabileceği yönünde CENKÇİ, 21-22; takiben EREN, 177; buna karşılık aksi yönde TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-56.

²⁶⁸ Botschaft 2001, 3223-3224.

²⁶⁹ Başkaca bir seçenek olmadığı takdirde şirketin ayrılma payını ödemek için sennaye azaltımı yoluna gitmek zorunda kalacağı yönünde bkz. ARSLANLıDOMANİÇ, 771.

²⁷⁰ Ayrılma akçesi konusunda görüş beyan edenlerin çoğunluğu sermaye azaltımına ilişkin sürecin aynen işletilmesi ve bu arada genel kurulun da bir karar alması gerektiğini

nnın karşılığı ayrılma akçesinin ödenmesi için kullanılacaktır. Neva□ ki sennaye kanunen öngörülen asgari sınırın altına indirilemeyeceği (TK 580, 473/5) gibi, alacaklıların haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin bulunmaması (TK 473/2) halinde ise zaten sermaye azaltımına karar verilemeyeceği, dolayısıyla ayrılma akçesinin □d□-nebilmesi için her zaman sermaye azaltılması yoluna gidilmesinin de mümkün olmadığı göz ardı edilmemelidir. Aynılma akçesi ancak sennaye azaltımı işlemlerinin tamamlanıp ticaret siciline tescili ile birlikte (TK 475/4) ve azaltılan miktar oranında muaccel olacaktır⁷¹.

Sermaye azaltımının ne zaman yapılacağı, dolayısıyla ayrılan ortağın ayrılma payının bu yöntemle en erken hangi tarihte ödeneceği konusunda limited şirket açısından kanun koyucu özel bir hüküm öngörmemiştir. Bu konuda öğretide dile getirilen yaklaşım ise kolektif şirkete ilişkin TK 262 (eTK 204) hükmünü kıyasen uygulayarak, ayrılmadan sonraki ilk bilanço tarihinde ödemenin yapılması gerektiği yönündedir⁷¹.

506

Bu bağlamda ayrıca belirtelim ki kaynakların ilk ikisi kullanılarak ayrılma akçesinin tamamının ödenmesi imkan dahilinde olmayabilir. Zira esas sermaye paylarının sadece bir kısmı devredilebileceği gibi, şirketin kullanılabilir özkaynakları da ayrılan ortağın ayrılma akçesini kısmen ödemeye yetebilir. Dolayısıyla ayrılma akçesinin ödenmesi için kaynakların birden fazlasının aynı anda kullanılma zorunluluğu gündeme gelebilir. Hatta sermaye azaltımının mümkün bulunmaması veya kısmen yapılabilmesi ihtimalinde ise ayrılma akçesinin tamamen ödenmemesi de söz konusu olabilir.

507

O halde birden fazla kaynağın aynı anda kullanılmasına hukuken bir engel yoktur⁷³; ancak kaynaklardan birinin varlığı en azından o kaynak oranında ayrılma akçesinin muaccel olmasını da sağlayacaktır.

belirtmesine karşın, ayrılma akçesinin ödenmesi için yapılacak sermaye azaltımının bir anlamda kanun gereği gerçekleştirileceği gerekçesiyle ayrıca genel kurul kararına ihtiyaç bulunmadığı yönünde bkz. ARSLANLILDOMANIÇ, 771; keza CENKÇİ, 27; ayrıca bkz. sadece mahkeme kararına dayalı ayrılma olasılığında genel kurul kararına ihtiyaç olmadığını belirten TATU, 194-195.

¹⁷¹ Bu yönde bkz. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 82-83; keza ÖZTÜRK ÖİRİKCAN, 151-152; ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 206; CENKÇİ, 28; TATU, 196; bu açıdan karşı.eTK döneminde CERRALİOĞLU, 188 dñn. 16.

¹⁷² Nitekim eTK döneminde bu yönde bkz. ARSLANLILDOMANIÇ, 773; TK döneminde de aynı yönde bkz. CENKÇİ, 28-29; SioiM, 231.

sos

İşte bu nedenle TK 642'de son olarak, mevcut kaynaklara rağmen ayrılma akçesinin henüz ı:nuacceliyet kazanama_d_ıgı için ödenemeyen kısmının yıllık raporda (bılançoda)¹⁷⁵ kullanılabilir özkaynak tutannın tespiti ile muaccel olacağı hükme bağlanmış, bu arada anılan kısmın şirkete karşı, bütün şirket alacaklılarından sonra gelen bir alacak oluşturduğu da ayrıca vurgulanmıştır (TK 642/3). Buradaki şirket alacaklıları ile kastedilen ise üçüncü kişi sıfatıyla şirketten alacaklı olanlardır¹⁷⁵; zira bir anlamda sermayeden iade niteliği taşıyan¹⁷⁶ ayrılma payı alacağının mevcut ortakların tasfiye payı alacağından önce ödenmesi gerektiği şüphesizdir.

Sıra itibariyle sona gitmeye ilişkin bu düzenleme, sadece limited şirketin iflası (bkz. TK 376/3) veya diğer sona erme sebeplerine dayalı tasfiyesi halinde uygulanma kabiliyetini haizdir¹⁷⁷.

Kanun koyucu bir anlamda kanuni vade olarak¹⁷⁸ kullanılabilir özkaynak tutarının tespitine yollama yaptığından takip eden yıllarda şirketin dağıtılabilir kar elde etmesi ayrılma akçesinin muacceliyet ka. zanması için yeterlidir; bu bağlamda ayrılma akçesi ödenmeden şirketin kar payı dağıtılmasının, hatta yedek akçe ayırmasının dahi mümkün olmadığı isabetli bir şekilde belirtilmektedir¹⁷⁹.

509

Bu arada mehz İsviçre hukukunda ayrılma akçesi tamamen ödeninceye kadar ayrılan ortağa tanınan, finansal tabloların olağan denetimi için şirket tarafından bir denetçi atanmasını talep hakkına yönelik hükmün (İsvBK 825a/4)¹⁸⁰, muhtemelen TK'nın kabul edilen ilk halinde limited şirket dahil tüm sermaye şirketlerinin bağımsız denetime tabi tutulmaları hedeflendiğinden, Türk hukukuna kazandı•

¹⁷⁴ Yıllık raporun finansal tablolar olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. CENKÇİ, 31; karşı. TATU, 197.

¹⁷⁵ Nitekim lafzen alacaklı sıfatıyla mevcut ortakları da kapsayan TK 642/3'ün ifadesini iyileştirmeye yönelik bir öneri için bkz. MoROĞLU, 395-396; aynı yönde BİLGİLİDEMİRKAPI, 777 dnp. 607; ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 932.

¹⁷⁶ Botschaft 2001, 3224.

¹⁷⁷ Sadece iflas açısından KENDİGELEN, İlk Tespitler, 557 dnp. 141; hükmün diğer sona erme sebeplerine dayalı tasfiye halinde de uygulanacağı yönünde bk.z. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 206; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 932; CENKÇİ, 33.

¹⁷⁸ ŞAHİN, Çamoğlu Annağanı, 207; ayrıca geciktirici şart görüşü için bk.z. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 933.

¹⁷⁹ Nitekim kar payı dağıtılamayacağı yönünde bk.z. Botschaft 2001, 3224; keza takiben BSK OR II-STXUBLI, Art 825a N. 11; yedek akçe ayrılması açısından ise bk.z. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-59.

¹⁸⁰ Mehaz İsviçre hukukunda ayrılan ortağın denetim ve bilgi alma hakkı için bkz. BSK OR 11-STAUUBLI, Art 825a N. 13.

□

olmasına gerek görülmemiştir. Ne var ki 35 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sırasında bağımsız denetime tabi tutulan sermaye şirketlerinin kapsamı oldukça daraltılmış¹⁸¹, böylece ayrılan ortak bağımsız denetime tabi olmayan limited şirketlerde mehz hukuka benzer bir denetim imkanından da yoksun kalmıştır¹⁸².

Her ne kadar TK 642/3'ün gerekçesinde ve mehz İsvBK 825a/3'te bu alacağın faizsiz olduğuna işaret edilmişse de, ilgili fıkra metninde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle öğretilde bazı yazarlar gerekçedeki açıklamanın kanun koyucunun iradesini yansıttığı¹⁸¹ veya hükmün mehza göre eksik tercüme edildiği¹⁸² gerekçelerinden harekete henüz muaccel olmamış¹⁸³ alacağın anapara (kapital) faizi işletilemeyeceğini dile getirmişlerdir¹⁸⁵. Ne var ki Son-Tasarıya kadar 642. maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "faizsiz" kelimesi Adalet Komisyonu aşamasında madde metninden çıkartılmış, ancak bu konuda bir açıklama yapılmamıştır¹⁸⁶. Dolayısıyla gerekçede yer alan "faizsiz" ifadesi de Tasarının Adalet Komisyonunda değiştirilmesinden önceki metnini yansıtmaktadır. Kanunlaşma aşamasına yönelik bu gelişme ve hükmün "faizsiz" kelimesine yer verilmeksizin kabul edildiği dikkate alındığında, gerekçeden hareketle kanun koyucunun iradesine ulaşmaya çalışmak veya hükmün eksik tercüme edildiğini söylemek isabetli olmayacaktır. Aksine kanun koyucunun iradesinin henüz muaccel olmadığı için ödenmesi ertelenen ayrılma akçesine de doğumu tarihinden itibaren anapara (kapital) faizi işletilmesi yönünde olduğu kabul edilmelidir¹⁸⁷. Faiz oranı ise talep halinde FaizK 2/2'ye göre belirlenir {TK 3}.

510

iii Bu değişiklik konusunda bkz. KENDİGELEN, ilk Tespitler, 288-289, 549.

iii Geline bu aşamada Türk hukuku açısından ayrılan ortağın denetim ve bilgi alma imkanı için bkz. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 207-208; TOPALOĞLU/ÖZER, 1964; CENKÇİ, 41-42; TATLI, 198-201.

iii Bu yönde bkz. ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 207; ŞENER, Ortaklıklar Hukuku, 782-783; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 163; keza bkz. ÇAMOĞLU, Batider 2014, 19 dñn. 32; AKER, 91; YASAN, Sorumluluk, 190; TOPALOĞLU, ÇÜHFD 2017, 178; SioiM, 214-215; EREN, 192-193.

I" Nitekim bkz. ayrılma akçesinin esasen ortağın getirdiği sermayenin karşılığı olduğu ve sermayeye faiz ödenemeyeceği gerekçesiyle birlikte ŞENER, Limited Ortaklıklar, 932-933; aynı yönde CENKÇİ, 32; TOPALOĞLU, ÇÜHFD 2017, 179; TATLI, 201-202.

IIIs Ayrıca bkz. doğrudan TK 642/3'ü zikrederek alacağın "faizsiz" olduğunu belirten, ancak hükümde bu ifadenin geçmediğini göz ardı eden PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 150; herhangi bir gerekçe göstermeksizin ayrılma akçesi alacağına faiz işletilmeyeceğini ifade eden YıLo1zJÖzeAYİÖzBEK, 448, 451.

II6 Adalet Komisyonu Raporu için bkz. KENDİGELEN, GerekçeliTİK, 739.

II7 Sadece bağımsız bir alacak doğduğu gerekçesiyle bu yönde İAYAA., KHÜHFD 2013, 139.

SII

Öte yandan henüz muaccel olmayan bir alacak hakkında temer-
iilt faizi işletilemeyecektir. Ancak alacak bir şekilde muaccel olduk-
ve giderek temenilt gerçekleştirildikten sonra ayrılan ortağın fiili ödeme
tarihine kadar faizden yoksun bırakılması da mümkün değildir. Dola-
yısıyla TK 642 kapsamında muacceliyet kazanan ayrılma akçesine
temerrüde ilişkisi nel hümler uyarınca C.BK 117, 120; TK 8-9
aynca temer-iilt faızı de işletilmesi gerekecektir¹⁸⁸.

Yargıtay ise esasen ayrılma akçesinin karar tarihine en yakın
tarihteki şirket malvarlığı dikkate alınarak belirleneceği görüşüne
paralel bir şekilde faizin de artık dava değil karar tarihinden itibaren
işletilmesine hükmedilmesi gerektiği görüşünü kararlarında açıkça
dile getinmekteyse *de*¹⁸⁹, aynı zamanda yerel mahkemeler tarafından
verilen dava tarihinden itibaren temerrüt faizi işletilmesine yönelik.
kararlar da onamaktadır⁹⁰. Ne var ki ayrılma akçesinin muaccel
olma şartlarını düzenleyen TK 642 hükmünü görmezden gelen bu
yaklaşım²⁹¹ tamamen kanuna aykırı bir uygulamaya kapı aralamakta-
dır. Oysa çıkma veya çıkarılmanın mahkeme kararına dayalı olduğu
olasılıklarda, mahkemenin ayrılma akçesine yönelik karar olsa olsa
TK 597 kapsamında bir tespit hükmü niteliğinde olabilir; bu nedenle
de TK 642'de öngörülen şartlar gerçekleşmeden ayrılma akçesinin
ödenmesi talep edilemez²⁹².

512

Çıkma hakkıyla sınırlı olarak TK 641/2 hükmü saklı kalmak kay-
dıyla, ayrılan ortak TK 641 hükmüne göre hesaplanacak ayrılma payı-
nı şirketten ancak nakden talep edebileceği, aynı bir ödeme yapılma-

²⁸⁸ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 558; keza ŞAHİN, Çamoğlu Armağanı, 205; KAYA A., KHÜHFD 2013, 133.

²⁸⁹ Nitekim bu yönde örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 02.11.2015 tarih ve 5390/11393 ile 26.06.2014 tarih ve 2013-5353/12210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 08.06.2015 tarih ve 2292/7902 sayılı karar; keza ayrılma payı alacağının ıslah tarihinden itibaren işleyecek avans faizi ile birlikte tahsiline yönelik olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 21.01.2019 tarih ve 2017-2895/520 sayılı kararı.

²⁹⁰ Bu yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.04.2018 tarih ve 2016-9975/2943 ile 21.03.2016 tarih ve 2015-8441/3065 sayılı kararları; keza bkz. eTK döneminde sermaye azaltımı yapılması tamamen şirketin sorumluluğunda olduğundan ortağın ayrılma payının ödenmesi gerektiği, bir başka deyişle ayrılma payının ayrılmanın hüküm doğurduğu tarih itibarıyla muaccel olduğu yönünde Yargıtay TD'nin 08.02.1968 tarih ve 1966-374/758 sayılı karar (Batider 1968/4, 728-731).

²⁹¹ Faiz konusunda bir hüküm içermemekle birlikte ayrılma akçesinin şirketten tahsiline yönelik yerel mahkemenin kararlarını onaylayan uygulama için örnek olarak ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.04.2013 tarih ve 2012-8264/324, 02.06.2014 tarih ve 2465/10263, 02.02.2015 tarih ve 2014-15920/1067 14.03.2018 tarih ve 2016-8848/1959 ile 12.06.2019 tarih ve 2018-2971/4322 sayılı kararları.

²⁹² Bu konuda haklı eleştiri ve isabetli öneriler için bkz. TÜRK, 444-447.

sını, bu anlamda örneğin getirdiği paradan başkaca sermayenin aynen iadesini isteyemeyeceği gibi, şirket de ortağa sadece nakdi ödemede bulunabilir⁹³. Keza ortağın ayrılma akçesi muaccel olduktan sonra dcfaten ödenmelidir; ayrılan ortağın rızası olmadıkça taksitle ödeme mümkün değildir⁹⁴.

Bununla birlikte bu ilkenin istisnası olarak TK 577/1-(k) ve 641/2 uyarınca ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen bir sebebe dayalı olarak çıkması halinde ayrılma payının tutarının yanı sıra türünün, hatta ödeme koşullarının da şirket sözleşmesinde belirlenebileceği göz ardı edilmemelidir⁹⁵.

Ortak sıfatının sona ermesine dayalı olsa da ayrılma akçesi esasen 513 ortaklık ilişkisinden kaynaklanan bir alacak niteliğinde olduğundan n,uacceliyetten itibaren işleyecek beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir (BK 147/1-b.4)²⁹⁶.

3. İSKAT

İskat esasen anonim şirkette bakiye sermaye borcunun ödenme- 514 mesi nedeniyle gündeme gelen bir yaptırımdır (TK 482-483). Bununla birlikte TK 585/ 1-c.2'de yapılan açık yollama uyarınca limited şirket bakımından da esas sermaye pay bedellerinin ifası ile özellikle *"ifa etmemenin sonuçları"*, hakkında anonim şirkete ilişkin hükümler kıyasen uygulanacaktır²⁹⁷.

Kanun koyucu TK'nın ilk kabul edilen metninde limited şirkette 515 taahhüt edilen sermayenin nakit kısmının "hemen ve tamamen" öden-

Ancak anlaşma halinde nakit dışı ödeme yapılabileceği yönünde bkz. ÖZTÜRK DİRİKAN, 153; ayrıca bkz. (ve karşı) TOPALOĞLU, ÇÜHFD 2017, 177-178.

CENKÇİ, 33; keza TOPALOĞLU, ÇÜHFD 2017, 179.

Çıkma veya çıkarılma açısından herhangi bir aynm yapmaksızın, aynlma halinde şirket sözleşmesiyle nakit dışı ödeme imkanının da öngörülebileceği yönünde karşı. CENKÇİ, 33.

Bu yönde bkz. KAYA A., KÜHFD 2013, 140; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 934; TOPALOĞLU/ÖZER, 1965; CENKÇİ, 34; TATLI, 202; EREN, 194; ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.11.2020 tarih ve 2018-5283/213 sayılı karar; keza aynlma akçesinin mahkeme veya hakem kararıyla belirlendiği olasılıklarda on yıllık, şirket ile aynlan ortağın anlaşarak belirlenmesi halinde ise beş yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği yönünde AKER, 92 ve dpn. 106; takiben SioiM, 218; bununla birlikte karşı. aynlan ortağın artık bir üçüncü **kişi** olarak değerlendirilmesi ve bu nedenle on yıllık genel zamanaşımı silresinin uygulanması gerektiğini savunan ÖZTÜRK DİRİKAN, 159; keza YASAN, Sorumluluk, 191.

Nitekim sermaye borcunun ifa edilmemesi olasılığında TK 640'da öngörülen çıkma değil TK 483 uyarınca iskat yaptırımının uygulanması gerektiği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.04.2021 tarih ve 2020-6439/4233 sayılı kararı.

mesini zorunlu kıldığından, sermaye borcunun ifasına ve ifa edilme.. mesineyönelik-TK601'in karşılığı olan eTK 528/2 hariç-eTK 528 ile 532 hükümlerine benzer bir düzenlemeye ihtiyaç duymamıştır. Ancak daha sonra, üstelik henüz kanun yürürlüğe girmeden 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikte bu zorunluluk kaldırılıp nakdi sermayenin asgari dörtte birinin ödenmesi imkanı öngörülünce, sermaye borcunun ödenmemesi olasılığına yönelik doğacak sorunların da anonim şirket hükümlerine yollama yapılarak çözülmesi tercih edilmiştir. Bu arada 2018 yılında 7099 sayılı Kanun ile yapılan bir başka değişiklikle kuruluş (ve sennaye artırımı) aşamasında nakit sermayenin asgari dörtte birinin tescilden önce ödenmesi zorunluluğunun dahi kaldırıldığına (TK 585/1-c.3, 590) işaret edelim.

516 Nakit dışı (ayni) sermayeye yönelik TK 128'de öngörülen özel tedbirler nedeniyle²⁹⁸ bu sermaye borcunun ifasında bir sorunla karşılaşılma olasılığı hemen hemen yok gibidir²⁹⁹. Dolayısıyla yollama yapılan anonim şirkete ilişkin hükümler daha çok nakdi sermaye borcunun ifasına yönelik olarak uygulama alanı bulacaktır.

Ayrıca ıskat yaptırımının nakit dışı sermaye borcu bakımından uygulanabilir olup olmadığının eTK döneminde tartışıldığını, hatta tartışmanın yeni döneme yansıdığını ve genel kabul gören yaklaşımın ıskatın nakit dışı sennaye borcunun ödenmemesinde de uygulanabileceği yönünde olduğunu ekleyelim³⁰⁰.

Nihayet belirtelim ki anonim şirket hükümlerine yollama yapılmamış olsaydı da gerek -değişiklikten önceki dönemde sadece- nakit dışı (ayni) gerek nakdi sennaye borcunun ifa edilmemesi her halde TK 640/3 uyarınca haklı sebeple çıkarılma için bir gerekçe *oluştururdu*³⁰¹.

517 Yapılan yollama nedeniyle anonim şirkette ıskata yönelik açıklamalar, ilke olarak limited şirket ortağı bakımından da geçerli olacaktır. Bununla birlikte limited şirket açısından özellik taşıyan ve eTK'daki temerrüde dayalı çıkarılmaya yönelik düzenlemeden (eTK 529-531)³⁰² farklılık arz eden bazı hususlara ayrıca işaret etmek gerekir. Şöyle ki:

^{19/J} Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. KENDİGELENİKİRCA, Şirketler I, Kn. 418 vd.

¹⁹⁹ Benzer bir tespit için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 125; keza YASAN, Sorumluluk, 423-424.

³⁰⁰ Tartışmalar veTürle öğretisiningenel yaklaşımı ile ilgili olarak bkz. eTK dönemi dfilil ÇoNKAR, 579 vd. ile dpn. 78; eTKdöneminde farklı gerekçelerle de olsa temerrüt nedeniyle çıkarılmanın (eTK 529) sadece nakdi sennaye borcu bakımından uygulama alanı bulabileceği yönünde bkz. ve karş. BAŞTUĞ, Çıkma ve Çıkarılma, 58-59; ÖZTÜRK DİRİKAN, 56-57.

³⁰¹ Nitekim bu yönde bkz. TAŞDELEN, 220-221; ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, Batider 2014, 14; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 143; keza YASAN, Sorumluluk, 426.

³⁰¹ TK'ya aktarılmayan eTK 529/2 ile öngörülen "selef sıfatıyla sorumluluk" hakkında bkz. AYHAN, 79 vd.

(1) Bir defa limited şirkette esas sermaye paylarını temsilen ha-
niline yazılı kıymetli evrak ihracı mümkün olmadığından, se□ay□
1,orcunu ödemekte temerrüde düşen ortağa TK 483/2 uyarınca ıadeh
taahhütlü mektupla ve şirket sözleşmesinde öngörülen şekilde, ayn-
ca -kurulması zorunluysa (TK 1524/1)--İnternet sitesi mesajıyla ihtar
gönderilmesi gerekli ve yeterlidir³. Hükümün nama yazılı pay senedi
sahiplerine yönelik açık düzenlemesi nedeniyle, limited şirkette de
artık TTSG'de yapılacak bir ilana ihtiyaç duyulmayacaktır.

518

Her türlü tartışmayı daha baştan önlemek adına ıskat yaptırımına
ilişkin ihtarın noter aracılığıyla yapılmasının en sağlıklı yöntem oldu-
ğuna da işaret edelim.

(2) Aynca limited şirkette "tek ortak tek pay ilkesi" terk edildiğin-
den, ıskat yaptırımını da artık eTK döneminde olduğu gibi ortağın esas
sermaye payının tamamı değil, sadece sermaye borcunun ödenmesin-
de temerrüde düşülen esas sermaye payları ile sınırlı olarak uygulama
alanı bulabilecektir. Dolayısıyla ıskatın ortağın sahip olduğu tüm esas
sermaye payları için uygulanması olasılığında ortak sıfatının yitiril-
mesi de gündeme gelebilecektir⁴.

519

Belirtelim ki limited şirkette bir ortağın birden fazla esas serma-
ye payına sahip olmasına imkan tanınmasından sonra, tıpkı anonim
şirkette olduğu gibi temerrüde düşülen tüm esas sermaye payları ıskat
yaptırımına muhatap olabilecektir. Bu nedenle ortağın her bir esas ser-
maye payı için yaptığı kısmi ödemeler dikkate alınmayacak ve yaptır-
mın sadece temerrüde düşülen miktar ile sınırlı olarak uygulanması da
söz konusu olmayacaktır-1⁵. Bir örnek vermek gerekirse, taahhüt ettiği
on esas sermaye payının her birinin itibarı değerinin yansını ödeyen
ortak, ödediği toplam miktar dikkate alınarak sadece beş esas sermaye
payı için değil, temerrüde düştüğü tüm esas sermaye payları için ıskat
yaptırımına muhatap olacaktır.

520

(3) Keza eTK döneminde açık bir hüküm olmamakla birlikte ge-
nel kabul gören yaklaşım temerrüt nedeniyle çıkarma kararının ancak

521

101 Bu imkana rağmen ıskatın limited şirkete özgü bir biçimde ve özel olarak düzenlenme-
mesinin eleştirisi için bkz. ŞENER, Limited Ortaklık, 132; aynı yönde TÜRK, 449--450.

Bu yönde bkz. YASAN, Sorumluluk, 427-428; bu açıdan bkz. ve karşı. ŞENER, Limited
Ortaklıklar, 130.

102 Aksi yönde bkz. ve karşı. esas sermaye payının ödenen ve temerrüde düşülen miktar-
lar açısından bölünmesi gerektiği, bu durumda ıskat yaptırımının da sadece temerrü-
de düşülen esas sermaye payı için uygulanacağı ve dolayısıyla kısmi ödemenin varlığı
halinde ortak sıfatının yitirilmesinin kesinlikle söz konusu olmayacağı yönünde ŞENER,
Limited Ortaklıklar, 130-132; ayrıca benzer bir yaklaşım için karşı. AKER, 72 dñn. 25.

genel kurul tarafından alınabileceği yönündeyken³⁰⁶, yeni dönemde ıskat karan artık yollama yapılan anonim şirkete ilişkin düzenlemedeki açıklık uyarınca, yönetim kurulunun limited şirketteki karşılığı olan müdürler tarafından verilecektir (TK 585/1-c.2, 482/2)³⁰⁷. Iskat yaptırımını uygulayacak müdürlerin eşit işlem ilkesine (TK 627) uygun davranmaları da zorunludur³⁰⁸.

- 522 (4) Öte yandan eTK'dan farklı olarak ıskat yaptırımına muhatap olan ortak, ıskat konusu esas sermaye payları değerlendirildikten (paraya çevrildikten) sonra sennaye borcu tamamen ödenmiş ve geriye bir bakiye kalmış olsa bile bunu talep edemeyecektir (TK 483/1-c.2). Buna karşılık temerrüde düşen ortağın, yeni ortak tarafından gerçekleştirilen ödemeden sonra açık kalan miktar için şirkete karşı sorumluluğu ise devam edecektir (TK 483/3).

Oysa eTK 530/2 uyarınca sermaye borcunda temerrüt nedeniyle şirketten çıkarılan ortağın esas sermaye payı paraya çevrildikten sonra elde edilen paradan önce bakiye sermaye borcu ödeniyor ve geriye kalan miktarın ise ortağa verilmesi gerekiyordu.

- 523 (5) Nihayet ıskat yaptırımının uygulanmasından sonra pay defterine bu durumun işlenmesinin (TK 594/1) yanı sıra limited şirkette ayrıca -kıyasen uygulanacak- TK 598 uyarınca ticaret siciline de gerekli tescilin yapılmasının³⁰⁹ zorunlu olduğu unutulmamalıdır.

³⁰⁶ Bu konuda bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 287; CERRAHOĞLU, 112 dph. 67.

³⁰⁷ Bu yönde bkz. AKER, 71; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 135; YASAN, Sorumluluk, 426; bununla birlikte aksi yönde karış. TURANLI, 29.

³⁰⁸ Örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 21.04.2021 tarih ve 2019-4474/3905 sayılı karar.

³⁰⁹ Nitekim bkz. çıkarılma konusunda şirket sözleşmesinde hüküm bulunmamasının, uygulanan ıskat yaptırımının sicile tesciline engel olmadığı gerekçesiyle ticaret sicili müdürlüğünün olumsuz kararının iptali gerektiği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 06.02.2015 tarih ve 2014-14875/1438 sayılı kararı.

İKİNCİ BAŞLIK

ÜRTAKLARIN BORÇLARI, HAKLARI VE SORUMLULUĞU

Ortakların hakları ve borçları ile kastedilen, ortakların şirkete karşı sahip olduğu hakları ile şirkete olan borçlarıdır. Ortakların sorumluluğundan anlaşılması gereken ise, ortakların şirketin borçlarından dolayı şirketin alacaklılarına karşı sorumluluğudur.

524

Üçüncü Bölüm'de, kar payı (TK 608/1-2), hazırlık dönemi faizi (TK 609) ile bilgi alma ve inceleme hakkı (TK 614) ortakların hakları; ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri (TK 603-607) ile bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı (TK 613) ortakların borçları olarak hükme bağlanmıştır.

Daha önce kısmen dile getirildiği üzere (bkz. Kn. 300) "Ortakların Hak ve Borçları" başlığını taşımasına rağmen Üçüncü Bölüm'de yer alan birçok hükmün ortakların hakları ve borçlarıyla ilgisi bulunmamaktadır. "A) Esas sermaye payının işlemlere konu olması"yla ilgili TK 593-600; sermaye koyma borcuna ilişkin hüküm içermeyip yalnız esas sermaye bedelinin geri verilmesini yasaklayan "B) Geri verme yasağı" kenar başlıklı TK 601; kenar başlığıyla ["C) Ortakların sorumluluğu" ¹ uyumlu olmayacak biçimde ortakların değil şirketin sorumluluğunu düzenleyen TK 602 (karş. eTK 528); kısmen "E) Kar payı ve ilgili diğer hükümler" başlığı altında düzenlenen finansal tablolar ve yedek akçelerle ilgili TK 608/3 ve 610 ile "F) Şirketin kendi esas sermaye pay/arım iktisabı" kenar başlıklı TK 612 bu türdendir. Üçüncü Bölüm'ün bu yapısı, İsvBK ve eTK sistematizmasının esas alınmasından kaynaklanmaktadır. Gerçekten "Ortakların Hak ve Borçları" başlıklı İsvBK'nın 784 ila 803. ve eTK'nın 518 ila 535. maddelerinden oluşan İkinci Kısımlarında da benzer bir sistematik benimsenmiştir. Ekleme isteriz ki TK'nın anonim şirkete ilişkin hükümleri arasında pay sahiplerinin hakları ve borçları başlığı altında bir bölüme yer verilmemiştir.

525

Ortakların hakları ve borçları Üçüncü Bölüm'de düzenlenenlerle sınırlı değildir. Bunlara ek olarak ortakların bedelsiz payları iktisap (bkz. TK 583/5 ve kıyasen 462/3), rüçhan (TK 591), genel kurula katılmak (TK 617/3, kıyasen 407/1), oy kullanmak (TK 618-619), tanınmışsa veto ve üstün oy haklarını kullanmak [TK 577/1-(e)], mü-

526

dürler kurulu kararlarının butlanı [TK 644/1-(c)'nin atfıyla 391] ile genel kurul kararlarının butlanını ve iptalini dava etmek (TK 622'nin atfıyla 445 vd.), müdürleri şirkete verdikleri zararın tazmini için dava etmek [TK 644/1-(a)'nın atfıyla 553 vd.], şirketin feshini istemek (TK 636/2-3), şirketten çıkmak ve çıkmaya katılmak (TK 638-639), tasfiye payı (TK 643'ün yaptığı atıfla 507-508) *gibi* hakları ile sermaye koyma borcu (TK 583/5, 585) da mevcuttur. Keza azlık haklarından olan genel kurulu toplantıya davet veya gündeme madde eklenmesini istemeyi (TK 617/3'ün atfıyla 411-412), denetçinin görevden alınmasını dava etmeyi (TK 635'in atfıyla 399/4-5), finansal tablolar ve buna bağlı konuların müzakeresinin ertelenmesini istemeyi (kıyasen TK 420), özel denetim talebinde bulunmayı (TK 635'in atfıyla 438-444), kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin şirketin kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumluluklarının sulh ve ibrayla kaldırılmasını engellemeyi [TK 644/1-(a)'nın atfıyla 559], ortakların haklarına; şirkete borçlarına yasağı [TK 644/1-(b)'nin atfıyla 358], bedeli tamamen ödenmemiş esas sermaye payını devralanın geriye kalan pay bedelini ödemekle yükümlü tutulması ile ıskat halinde mütemerrit ortağın yeni ortağın ödemelerinden açık kalan tutar için sorumlu olmasını da (TK 585'in atfıyla 483/3) ortakların borçlarına dahil edebiliriz.

- 527 Aşağıda özellikle limited şirketler hukukunun diğer kurumlarından bağımsız nitelik taşıyan borçlar ve haklar ile anonim şirkete yapılan atıf sonucunda anonim şirket pay sahiplerinin de sahip olduğu borçlar ve hakların limited şirket bakımından özellik taşıyan ve anılmaya değer yönleri üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla örneğin daha çok genel kurulla irtibatlandırıldığı için oy, sermaye artırımıyla ilgili rüçhan hakları gibi haklar bağlantılı veya ilgili kurum çerçevesinde incelenmiştir.

BİRİNCİ ALT BAŞLIK

ÜRTAKLARIN BORÇLARI

1. LİMİTED ŞİRKETTE TEK BORÇ İLKESİNİN GEÇERLİ ÜLUP OLMADIĞI SORUNU

Bilindiğı üzere "[k]anunda öngörülen istisnalar dışında, esas s²⁸
sö:leşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibari değerini asan
primi ifa dışında borç yükletileme[mesi]" anlamına gelen tek borç
ilkesi anonim şirket hakkındaki TK 480/1'de düzenlenmiştir; ilkeyle
ilgili olarak limited şirket hakkında açık bir hüküm bulunmamaktadır.
Öğretide ortaklara esas sermaye payının ve çıkarma priminin ödenme-
sinden başka kanunda açıkça ek ödeme ve yan edim yükümlölükleri
yükletilebilmesi öngöröldüğü (bkz. TK 573/2), hatta kanunda açık bir
hüküm bulunmamakla birlikte şirket için kefalet ve garanti verme gibi
borçlar da yükletilebildiğı gerekçesiyle limited şirketin tek borç şirketi
olmadığını iddia edenler olduğı gibi¹, TK 585/1-c.2'de esas serma-
ye payının ifasıyla ilgili hususlarda anonim şirkete ilişkin hükümle-
rin kıyasen uygulanacağını öngörölmesinin sonucu olarak TK 480
vd.nın limited şirket hakkında da uygulanacağı, dolayısıyla tek borç
ilkesinin limited şirket için de geçerli olduğı, ancak kanuni istisnalara
limited şirkette anonim şirkete oranla daha fazla yer verildiğı görüşü
de mevcuttur².

Şurası bir gerçektir ki anonim şirketten çıkma olanağı bulun-
madığı için pay sahiplerinin beklenmeyen risklere karşı korunması
ihtiyacı mevcuttur. Bu gerçekten hareketle TK 480/1 hükmüyle, pay
sahiplerine iradeleri hilafına pay bedeli ve çıkarma primi dışında borç
yüklenmesinin ve payların satışının zorlaştırılmasının önüne geçildiğı,
böylece pay alım ve satımlarının kolaylaştırıldığı, bunun sonucunda
payların iyi bir yatırımın aracı olmasının sağlandığı ve ülke ekonomi-

TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-03, 21-84; keza ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar,
N. 205; MEIER-HAVoz/foR!)ıMosER/S1:THE, § 18 N. 62.

¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 124.

sine katkıda bulunulduğu ifade edilmektedir¹. Oysa limited şirkette ortağın haklı sebeple şirketten çıkması olanağı mevcuttur (TK 638). Bundan başka limited şirkette anonim şirketteki ikincil yükümlülük- lere (TK 480/4) karşılık gelen yan edim yükümlülüğü (TK 606) bir yana, -her ne kadar ilgili ortağın onayı olmadan yükletilemezse de (TK 607)- ek ödeme yükümlülüğü getirilmesi (TK 603 vd.); ortaklara alım ve geri alım hakları tanınması [TK 577/1-(b)]; ortakların rekabet yasağına tabi tutulmaları (TK 613/2-c.2) mümkün olduğu gibi ortak- ların bağlılık yükümlülükleri de vardır (TK 613/1-2). Görüldüğü üzere tek borç ilkesiyle güdülen amacın limited şirkette gerçekleşmesi pek olası değildir. Dolayısıyla mevcut düzenlemeler karşısında limited şirkette tek borç ilkesinin geçerli olup olmadığı tartışmasının da pratik bir karşılığı bulunmamaktadır.

530 Bu bağlamda son olarak belirtmek isteriz ki, limited şirkette tek borç ilkesi önem taşımasa da şirket sözleşmesiyle kanunda öngörülen- ler dışında ortaklara borç yükletilememelidir. Buna hem şirket sözleş- mesinde öngörülmeleri şartıyla bağlayıcı hükümlerin sıralandığı TK 577 hem emredici hükümler ilkesine ilişkin TK 579 engeldir'.

2. SERMAYE KOYMA BORCU

531 Bilindiği üzere sermayenin korunması ve güvenliği ilkesi, şir- ket borçlarından dolayı ortakların sorumlu tutulmadığı, alacaklıların yegane güvencesini şirketin varlıklarının oluşturduğu sermaye şirket- leri bakımından büyük önem taşımaktadır.

Söz konusu ilkenin farklı boyutları ve görünüm biçimleri mevcut- tur. Sermaye payının doğru ve eksiksiz biçimde şirkete borçlanılma- sını ve ifa edilmesini sağlamak bunlardan biridir. Bilindiği üzere TK 128/1'e göre "[h}er ortak, usulüne göre düzenlenmiş ve imza edilmiş şirket sözleşmesiyle koymayı taahhüt ettiği sermayeden dolayı şirkete karşı borçludur." (keza bkz. TK 585/1-c.1). Borçlanılan esas sermaye paylarının ifası hakkında ise TK 583/5 ve 585/1-c.2-3 hükümleri sevk edilmiştir.

532 TK 583/5'e göre, "[e}sas sermaye payının bedeli şirket sözleşme- sinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kul- lanılabilecek özkaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla

³ Bu hususta bkz. BSK OR 11-YOGT, Art. 680 N. 1b.

⁴ Bu yönde TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-84.

ödenir: ". Görüldüğü üzere hükümde yalnız esas sermaye pay bedelini ödeme yöntemleri sıralanmaktadır⁵. Bu konularda anonim şirket hakkındaki kural ve ilkeler limited şirket için de geçerlidir.

TK 585/1-c.2-3 uyarınca *"[e]sas sermaye pay bedellerinin ödenmesi, ödeme yeri, tfa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır. Ancak nakden taahhüt edilen payların itibarı değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartı limited şirketler bakımından uygulanmaz."*

533

TK 585/1'in ilk halinde -mehaz İsvBK 777c/1 ve 781/3 hükümlerine paralel biçimde- şirketin kuruluş veya sermaye artırım sırasında nakdi sermayenin tamamının ödenmesi zorunluluğu öngörül-müşken; 6335 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikte, pay bedellerinin ödenmesi hususunda anonim şirkete ilişkin hükümlere atıf yapılmak suretiyle, nakdi sermayenin peşinen ödenmesi şartından vazgeçilmiş ve en az yüzde yirmibeşi tescilden önce olmak üzere taksitler halinde ödenmesi olanağı (TK 344/1) tanınmış; nihayet 7099 sayılı Kanun ile, yüzde yirmibeşin tescilden önce ödenmesi zorunluluğu da kaldırılmıştır (aynca bkz. Kn. 60-61). Bununla birlikte şirket sözleşmesinde, şirketin kuruluş veya sermaye artırım sırasında nakdi sermayenin bir kısmının ya da tamamının ödenmesi zorunluluğu öngörülmesinin önünde hiçbir engel yoktur.

Öncelikle belirtelim ki bir aynın şirkete sermaye payı olarak getirilmek istendiği hallerde bunun şirkete nasıl borçlanılacağı ve ifa edileceğine ilişkin TK 128 ve 130 hükümleri tüm ticaret şirketleri gibi limited şirket hakkında da uygulanır⁶.

534

TK 585/1-c.3 hükmü gereği nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartı bulunmamakla birlikte şirket sözleşmesinde bunun aksi kararlaştırıldığı ve tescilden önce herhangi bir ödeme yapılması gerektiği takdirde nakdi sermayenin ödeme yeri hakkında TK 345/1 ve şirketin tüzel kişilik kazanamaması üzerine ödenen paraların sahiplerine iadesi hakkında ise -kurucuların üç ay değil otuz gün beklemelerini yeterli görmek kaydıyla (TK 587/1-c.1)-TK 345/2 limited şirkette de uygulama alanı bulacaktır (bkz. Kn. 88).

TK 585/1-c.3 yalnız nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartını

535

⁵ TK 583/5 hükmünün pratik hiçbir anlamı ve yararının bulunmadığı görüşü için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 488.

⁶ Bu hükümler hakkında bkz. KENDİGELENİKİRCA, N. 418 vd.

kaldırmakla ve çıkarma priminin (bkz. TK 583/4) ödenmesi hakkında susmakla birlikte, hükmün kapsamına payların çıkarına primlerini de sokmak, dolayısıyla söz konusu primlerin tescilden önce ödenmesi mecburiyeti bulunmadığını (karş. TK 344/1-c.2) kabul etmek isabetli olacaktır⁷.

536 TK 585/1-c.2'nin yaptığı atıf sonucunda nakden taahhüt edilen payların itibarı değerleri, en geç şirketin tescilini izleyen yinnidört ay içinde ödenir (TK 344/1-c.1).

Anonim şirketten farklı olarak tescilden önce ödenmesi mecburiyeti bulunmadığı için çıkarına primi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenmelidir.

Yine TK 585/1-c.2'de yapılan açık yollama uyarınca bakiye sermaye borcunu ödemeye çağn hakkında TK 48 1, bakiye sermaye borcunu ödemede temerrüdün sonuçlan ve ıskat usulü hakkında ise TK 481-482 kıyasen uygulanır⁸ (bkz. Kn. 514 vd.).

537 Yeri gelmişken belirtmek isteriz ki "Geri verme yasağı" kenar başlığını taşıyan TK 601'e göre "[e]sas sermayenin azaltılması hali hariç, ortaklara, esas sermaye payı bedeli geri verilemeyeceği gibi, ortaklar bu borçtan ibra da olunamazlar."⁹. Aynı amaca hizmet eden anonim şirket hakkındaki TK 480/3 uyarınca "[p]ay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler; tasfiye payına ilişkin hakları saklıdır. ". Esas itibarıyla konunun farklı boyutlarını ortaya koyabilmek için iki hükmün birlikte göz önünde bulundurulmasında fayda vardır. Buna göre söz konusu hükümler her iki şirket türü için de geçerli olacak şekilde şu şekilde anlaşılmalıdır: "Sermayenin azaltılması hali hariç, pay sahiplerine/ortaklara, pay bedeli olarak şirkete verdikleri geri verilemeyeceğigibi, ortaklar bu borçtan ibra da olunamazlar; pay sahiplerinin/ortakların tasfiye payına ilişkin hakları saklıdır. "

Anonim şirket pay bedellerini geri verme yasağı konusunda geçerli ilkelerin kural olarak limited şirket esas sermaye pay bedellerini geri verme yasağı için de geçerli olduğunu belirtmek isteriz.

⁷ Aksi görüş için bkz. ÇEBİ, Limited Şirketler, 277.

⁸ Bu hususta ayrıca bkz. TüRK, 449-450; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 194 vd.; keza Yargıtay 11. HD'nin 29.04.2021 tarih ve 2020-6439/4233 sayılı karar.

⁹ Keza bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.05.2018 tarih ve 2016-10280/3406 sayılı karar.

3.EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

3.1. Kavram

Bir miktar paraya (finansmana) ihtiyaç duyan bir şirket, bu ihtiyacını prensip olarak ya sermayesi, yedek akçeleri ve net dönem kanndan oluşan özkaynaklarını kullanarak ya da banka kredisi olarak yahut tahvil ve finansman bonosu gibi borçlanma araçlarını ihraç ederek (bkz. TK 504 vd.) -ki limited şirketlerin borçlanma aracı ihraç yetkisi bulunmamaktadır- yabancı kaynak kullanmak suretiyle giderir. Limited şirkette ise TK'nın getirdiği bir yenilik olan ve *ek ödeme yükümlülüğü* adı verilen hem özkaynaklara hem yabancı kaynaklara özgü birtakım özelliklere sahip *melez* bir kaynak mevcuttur¹⁰. Ek ödeme, aşağıda değinileceği üzere özkaynak yetersizliğinin söz konusu olduğu durumlarda bazen bilanço açıklarının kapatılması bazen şirketin finansmanı için devreye giren bir araçtır. Ek ödeme yükümlülüğü, limited şirketin kişisel öğelerden oluşabilen yanına ilişkin bir kurum olarak görülmektedir¹¹.

538

Kaynağı isvBK 795-795d ve 797 hükümleri olan ve TK 603-605 ile 607'de düzenlenen ek ödeme yükümlülüğünün özkaynak kalemi olan sermayeye benzer yönleri, ifa edildiği takdirde karşılığında faiz ödenmesinin yasaklanması (TK 609/1-c.1)¹¹ ile azaltılmasına ya da kaldırılmasına esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlerin kıyas yoluyla uygulanmasıdır (TK 603/6-c.2). Geri ödenebilir nitelikte olması ise (TK 605), ek ödeme yükümlülüğünün yabancı kaynağa benzeyen yönünü oluşturur (karş. TK 601).

Yükümlülüğün *ek ödeme* olarak isimlendirilmesi, ortakların şirkete karşı esas sermaye bedeli yanında (ek) bir ödeme yükümlülüğünü daha üstlenmelerinden (TK 603/1-c.1) kaynaklanmaktadır. Fiiliyatta ortakları bu yükümlülüğü üstlenmeye teşvik eden en önemli etken, geri ödenebilir özelliğinin bulunmasıdır; yoksa TK 605'in gerekçesinde de ifade edildiği üzere, ek ödemelerin sahiplerine dönmeyeceği bir sistemde hiçbir ortak bu yükümlülüğü üstlenmez.

539

¹⁰ Bu hususta bkz. BSK OR 11-AMSTUTz/CitAPPUIS, Art. 795a N. 1I; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 422-423.

¹¹ BSK OR 11-AMSTUTz/CiiAPPUIS, Art. 795 N. 1.

¹¹ Bu hususta bkz. Botschaft 2001, 3157, 3161; BSK OR 11-AMSTUTz/ICHAPPUIS, Art. 798a N. 1.

3.2. Şirket Sözleşmesinde Öngörülme Zorunluluğu

540

Şirket sözleşmesinde öngörülmesi, şekli ve kapsamın sözleşmesinde belirtilmesi kaydıyla ek ödeme yükümlülüğünün □ □ ket içi bağı □ yıcı hal □ □ elir [TK 577/1-(c), 603/1-c.1]¹³ ve ticaret □ ic)ar tescil ve ıla □ ile b □ :lı. □ e □ □ □ ncü kişiler hakkında hükümlerini doğu □ □ [TK 58 □ /I-U □ □ - □ □ mluluk, kurulu □ aşamasında şirket sözleşmesine kon □ l □ □ ılece □ ı gı bı [bkz. TK 587/1-U)], sonradan şirket sözleşmesinin değıştirlmesi yoluyla da öngörülebilirir □ [bkz. TK 589, 607, -senna-ye artırımı yapılarak yeni çıkarılan paylar için öngörülmesi halinde-621/1-(d)]. Konusu ek ödeme yükümlülüğü olan şirket sözleşmesi değışikliğine ilişkin genel kurul kararı, ancak *ilgili ortakların* onayıyla alınabilir (TK 607). İlgili ortaklarla kastedilen, aşağıda değinileceği üzere yükümlülük esas sermaye payına bağı olduğu için, payların tamamı için getirildiği takdirde bütün ortaklar, bir kısım paylar için öngörülüyorsa yalnız o paylara sahip ortaklardır¹⁵ (aynca bkz. Kn. I65). Dolayısıyla ortaklara rızaları dışında ek ödeme yükümlülüğü yüklenemez.

Söz konusu onayın, şirket sözleşmesini değıştiren genel kurul kararının oylanması sırasında verilebileceği gibi genel kurul öncesinde ya da en geç tescil edilinceye kadar genel kurul sonrasında da verilebileceği kabul edilmektedir¹⁶. Bu arada şirket sözleşmesini değıştiren genel kurul İcararına olumlu oy vermekle ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin onayın farklı olduğu da göz ardı edilmemelidir¹⁷.

Ortaklar tarafından şirket sözleşmesi dışında bulunulan n □ it taahhütleri TK 603 vd. hükümlerine tabi olmayıp örneğin tüketim ödöncü sayılması gibi (BK 386 vd.) borçlar hukuku karakterlidir¹⁸.

541

Nihayet belirtmek isteriz ki şirket sözleşmesinde herhan □ gi bir hüküm yer almadan da genel kurul kararıyla, *isteyen ortaklar* bilanço zararlarının kapatılması için [bkz. ve karş. TK 603/1-(a)] şirkete karşı taahhütte bulunabilirler [bkz. TK 376/2, 421/2-(a), 633/1-c.1]. Ancak böyle bir taahhüt, ek ödeme yükümlülüğünden farklı olarak bir de-

¹³ Bu konuda aynca bkz. ve karş. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 206.

¹⁴ Aynca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 515.

Farklı bir bakış açısı için bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPİ, 746 dpn. 457; YASAN, Sonımluluk, 594-595.

¹⁶ Bu konuda bkz. BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 797 N. 4; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 446.

¹⁷ Bu hususta bkz. HAMAMCIOĞLU, 231-232.

¹⁸ BSK OR II-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 795 N. 4; keza HANDSCHINffRUNİGER, § 13 N. 4.

falıktır⁹, bağışlama (BK 285 vd.) niteliği taşıır ve ödenen tutar iade edilmez (karş. TK 605)²⁰.

3.3. Esas Sermaye Payına Bağlanma Gerekliliği

Ek ödeme, ortakların şahısları için değil esas sermaye payları için öngörülebileceğinden paya bağlı bir yükümlülüktür. Bu ilke, TK 603/3'te "esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar", onun kaynağı isvBK 795/2'de ise daha açık olarak "sermaye payına bağlı ek ödeme yükümlülüğünün tutarı" şeklinde ifade edilmiştir (keza bkz. TK 603/4; isvBK 795/3). Dolayısıyla şirket sözleşmesinde, ek ödemeyle yüklü payların gösterilmesiyle yetinilir, ek ödeme yükümlülüğün borçlusu ortaklar ismen zikredilmez²¹.

Bu yükümlülük, bütün paylar için öngörülebileceği gibi payların bir kısmı (belirli grup paylar) için de öngörülebilir²²; şirket sözleşmesinin ilgili hükmünden hangi paylar için öngörüldüğü mutlaka belirlenebilmelidir²³.

3.4. Konusu ve Üst Sınırı

Ek ödeme yükümlülüğü, bir miktar paranın borçlanılmasından ibarettir¹⁴. Bu husus TK 603/3'te "belirli bir tutar" şeklinde ifade edilmektedir. Hangi esas sermaye payları için ek ödeme yükümlülüğü öngörülüyorsa, şirket sözleşmesine o esas sermaye payları için ek ödeme yükümü olarak belirlenen tutar yazılmalıdır (bkz. TK 603/1-c.1)¹⁵. Esas sermaye payları için farklı tutarların öngörülmesi de mümkündür⁶.

¹ Ek ödeme yükümlülüğünün şirket sözleşmesinde öngörülmediği hallerde, bilanço zararının kapatılmasına ilişkin geçmişte alınan genel kurul kararının teamül oluşturduğuna dayanılarak ek ödeme yükümlülüğünün varlığından söz edilemeyeceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 10.10.2019 tarih ve 2018-4878/6438 sayılı karar.

² Bilanço zararlarının kapatılmasına ilişkin taahhüdün, sehven ek ödeme yükümlülüğü olarak isimlendirildiği bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.11.2015 tarih ve 3737/11735 sayılı kararı.

¹¹ Botschaft 2001, 3194.

¹¹ Botschaft 2001, 3195; BSK OR IJ-AMSTUTz/CHAPruis, Art. 795 N. 6; HANDSCHL "IffRu-NIGER, § 13 N. 3; TEKiNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-88; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 408-409; PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 221; KARAKILIÇ, HachFD 2014, 114-115; ÇEBİ, Limited Şirketler, 281; karşı. BiLGİLiDEMİRKAPı, 743; YASAN, Sorumluluk, 574-575.

^{1J} Botschaft 2001, 3195; KARAKILIÇ, HachFD 2014, 115.

Bkz. TK 603'ün gerekçesi; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 410.

^{1S} Bu hususta bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 411-412.

ŞENER, Limited Ortaklıklar, 408; Çmli, Limited Şirketler, 281.

. □□vcut.e□ ödeme tutarlarının artırılması, şirket sözleşmesinin değiştirilmesini gerektirir. Buna ilişkin genel kurul kararları, ek ödeme tutan artırımların onayıyla alınabilir (TK 607).

544 Ek ödeme tutarı, esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz (TK 603/3-c.2)²⁷. Ortakları koruyucu nitelik taşıyan bu hüküm emredicidir²⁸.

Primli esas sennaye payı ihraçlarında itibari değeri aşan kısım, üst sınırın hesabında dikkate alınmaz²⁹.

Üst sınır, ek ödeme öngörülen her bir esas sermaye payı için ayrı ayrı belirlenir¹.

3.5. Muhatabı

545 Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlı olduğu için ilke olarak payı takip eder; paya kim sahipse yükümlülüğün muhatabı da odur; dolayısıyla ortakların yükümlülüğü, ek ödemeyle yüklenen esas sermaye payına sahip olmalarından kaynaklanır¹.

TK 603/4'e göre her ortak, sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödemeyi yerine getirmekle yükümlüdür. Dolayısıyla ortak, sahibi olmadığı, yani diğer ortaklara ait esas sermaye paylarından kaynaklanan ek ödeme borcundan sorumlu değildir (karş. KoopK 33/2).

546 Esas sermaye payına bağlı olması ve onu takip etmesi sebebiyle esas sermaye payı devredildiğinde devralan, ek ödeme yükümünün borçlusu olur (keza bkz. TK 593/2-c.2, 595/1).

Bu bakımdan esas sennaye payını devralanın ödeme gücü şirket bakımından önem taşır; öyle olduğu içindir ki devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, devre onayı reddedebilir (TK 595/6).

Esas sermaye payına bağlı olması; şirketlerin birleşmesi, bölünmesi ve tür değişimi sürecinde de dikkate alınmasını gerektirmektedir [bkz. TK 147/2-(g), 151/4, 155/2-(b), 169/2-(e), 186/2-(e), 189/1-(a)]¹¹.

¹⁷ Bu konuda bkz. Boischäft 2001, 3195.

¹⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 412-413; KARAKILIÇ, HacHFD 2014, 117.

¹⁹ BSK OR 11-AMSTUTıJCııAPPUIS, Art. 795 N. 5; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 412.

²⁰ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 413.

²¹ Botschaft 2001, 3194; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 409.

²² Bu hususlarda bkz. YASAN, Sorumluluk, 543 vd.

TK 604/1, ek ödemenin esas sermaye payına bağlı olması kuralına isna getirmiştir. Buna göre "[ş]irket ortağın şirketten ayrılmasının tıcil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde iflas etmiş ise bu eski ortak da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenir."³³ (keza :10.KoopK 36). Hükümün gerekçesine göre "{hüküm}, yükümün paya bağlı olduğu kuralından, alacaklıları korumak ve özellikle kötü niyetli ayrılmalara engel olmak amacıyla zorunlu olarak ayrı/maktadır. Aksi i,ô/de, fazla paya sahip (hakim) ortak, işlerin iyi gitmediğini görünce şirketten kolayca ayrılarak söz konusu yükümden kurtulup, ona güvenerek kredi veren alacaklıları kandırmış olur."³⁴

Hükümde "şirketten ayrılma" ifadesi kullanıldığı için yalnız esas sermaye payını devreden değil, çıkma veya çıkarılma suretiyle şirketten ayrılan ortağın da (TK 638-640) hükümün kapsamına girdiği söylenmektedir³⁵. Bununla beraber çıkma veya çıkarılma yahut başka bir sebeple şirket kendi paylarını iktisap etmişse (TK 612), şirket tarafından iktisap edilen esas sennaye paylarına ait ek ödeme yükümlülükleri, söz konusu paylar şirketin elinde bulunduğu sürece istenemez (TK 612/5; karş. İsvBK 783/3). Bu sebeple TK 604'ün uygulanması sırasında bu durum dikkate alınmalı, yani esas sermaye payları şirketin elinde bulunduğu sürece şirket tarafından iktisap edilen payların eski sahiplerinden de ek ödeme talep edilememelidir.

TK 604, birinci fıkrada açıkça belirtildiği üzere yalnız şirketin iflası halinde (TK 603/2) uygulanır; dolayısıyla ek ödemenin yerine getirilmesinin istenebileceği TK 603/ 1-(a)-(c) hallerinde esas sermaye payının eski sahibinin (selefin) sorumluluğu bulunmamaktadır³⁶.

Bundan başka yine TK 604/1 uyarınca, selefin sorumluluğu için, şirketin iflası, ek ödemeye yüklü esas sermaye payının halefe geçişinin ticaret siciline tescil edildiği tarihten itibaren (bkz. TK 598/1-2) iki yıl içinde gerçekleşmelidir³⁷.

İflas, kararın verilmesiyle açıldığı [İİK 165/1; TSY 136/1-(a), 137/1-(a)] için, iki yıllık sürenin hesabında kararın verilmesi yeterli görülmeli, kesinleşmesi beklenmemelidir. Bu tercih şirketin alacaklılarının korunmasına da hizmet etmektedir.

JJ Hükümün eleştirisi için bkz. YASAN, Sorumluluk, 605 vd.

Jı Keza bkz. Botschaft 2001, 3197; BSK OR II-AMSTIJTiiCHAPPuis, Art. 795d N. 1.

H BSK OR 11-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 795d N. 3; ŞENCR, Limited Ortaklıklar, 440.

Jı Botschaft 2001, 3198; BSK OR 11-AMSTUTz/CHAPPuis, Art. 795d N. 5; ŞENL:R, Limited Ortaklıklar, 441.

¹⁷ Bu konuda ayrıca bkz. KARAK.ıuğ, HacHFD 2014, 135 vd.

548

Selefin sorumluluğu, borcun halef tarafından ifa edildiği ölçüde sona erer; dolayısıyla halef borcu tamamen ifa etmişse selefin sorumluluğu kalmaz, borcun halef tarafından kısmen ifa edilmesinde selef yalnız ifa edilmeyen kısım için sorumlu olur (TK 604/2 isvBK 795d/3).

Buna bağlı olarak borçtan selefin halefle birlikte müteselsilen sorumlu tutulamayacağı, onun sorumluluğunun ikinci dereceden olduğu, esas sermaye payının birden fazla devrinde daha yeni tarihli devredenlerin daha eski tarihli devredenlerden önce sorumlu tutulacağı ifade edilmekte; bununla birlikte ikinci derecede sorumluluk için halefin temerrüde düşürülmesinin yeterli mi sayılacağı yoksa ona karşı yürütülen icra takibinin semeresiz kalması mı gerektiği tartışılmaktadı-1".

Selefin sorumluluğu, şirketten ayrıldığı için veya esas sermaye payını devrettiğinin ticaret siciline tescili tarihinden önce doğan şirket borçlarıyla sınırlıdır-1⁹ (keza KoopK 36).

549

Selefin sorumlu tutulacağı tutarın belirlenmesinde devrin sicile tescil edildiği tarih esas alınır; devir sonrası ek ödeme tutan artındığı takdirde (bkz. TK 607) artırılan tutardan selef sorumlu tutulamaz. Bu hususun açıkça düzenlendiği IsvBK 795d hükmü, doğal olanın hükme bağlanması gerekmediği gerekçesiyle TK'ya alınmamıştır⁴⁰. Buna karşılık devirden sonra ek ödeme yükümlülüğü azaltılır veya kaldırılırsa kuşkusuz bundan selef de yararlanır⁴¹.

3.6. Ortaklardan İstenmesi

3.6.1. İstemeye yetkili organ

SSO

Hem acil durumlarda istenildiği için daha çabuk harekete geçeceği hem yönetimle ilgili bir konu olduğu gerekçesiyle⁴², genel kurul değil müdürler ek ödemeyi istemeye yetkili kılınmıştır (TK 603/5)⁴³.

³⁸ Bu hususlarda bkz. Botschaft 2001, 3198; BSK OR 11-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 797d N. 7; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 442-443; KARAKILIÇ, HacHFD 2014, 134.

³⁹ BSK OR II-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 797d N. 6; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 442. Bkz. TK 604/2'nin gerekçesi.

⁴⁰ Botschaft 2001, 3198; BSK OR II-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 797d N. 9; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 444-445.

Botschaft 2001, 3195; BSK OR II-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 795a N. 1; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 414-415.

Devredilebilir bir yetki niteliği taşıdığı, bu sebeple ek ödemenin istenmesinde genel kurulun yetkili kılınabileceği veya müdürler kurulu kararı için genel kurulun onayının aranabileceği (TK 625/2) görüşü için bkz. BSK OR 11-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 795a N. 4; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 416.

istenecek ek ödeme tutarlarının ve bunları ödemekle yükümlü ortakların belirtildiği bir müdürler kurulu kararına dayanılarak ortaklardan talepte bulunulmalıdır". Bu konuda eşit işlem ilkesine uyulması gerektiği (TK 627) hatırdan çıkarılmamalıdır⁵.

Şirket iflas sebebiyle sona ermişse iflas idaresi (TK 643'ün yaptığı atıfla TK 534; iiK 208 vd.), iflas dışında bir nedenle sona ermişse tasfiye memurları (TK 643'ün yaptığı atıfla TK 536 vd.) ek ödemeyi istemeye yetkilidir⁶.

Şirket sözleşmesinde ek ödemenin istenmesi usulüne ilişkin bir hüküm yoksa [bkz. TK 577/1-(f)] bu borcu ödemekle yükümlü ortaklara uygun bir süre verilmeli ve ifa günü buna göre belirlenmelidir⁷. 551

Ek ödemenin istenmesi bağlamında son olarak belirtmek isteriz ki pay sahibinin ek ödeme borcu şirkete karşıdır; ondan bu borcun ifası ancak şirket tarafından istenebilir, şirketin alacaklıları ortaklardan ek ödeme borcunun ifasını isteyemezler⁸. 552

3.6.2. İstenebileceği haller

Ek ödeme, ancak TK 603/1-(a) ile (c) bentlerinde sıralanan üç halden biri gerçekleştiği takdirde istenebilir. Söz konusu hükümlerdeki sayımın sınırlayıcı olduğu ifade edilmektedir⁹. Bu bağlamda belirtelim ki, aşağıda değinileceği gibi, (a) ve (b) bentlerindeki hallere aynbiri açıklama yapılmaksızın şirket sözleşmesinde yer verilmesi yeterliyken, (c) bendinin uygulandığı hallerde ek ödeme borcunu isteme koşulları somutlaştırılmalıdır. 553

Nihayet TK 603/1-(a) ile (c) bentlerinde sayılan hallere ek olarak, TK 603/2 'de, şirketin iflasıyla ek ödeme borcunun muaccel olacağı, dolayısıyla borçlu ortaklardan talep edilebilir hale geleceği hükme bağlanmıştır.

(1) Ek ödemenin ortaklardan istenebileceği hallerden ilki, *şirket esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılamamasıdır* [TK 603/1-(a); keza KoopK 31]. Burada hükmün 554

" BSK OR 11-AMsnrr:zJC11APPUIS, Art. 795a N. 2; I-IANoscHiN/I'1un,aoER,§ 13 N. 13; ŞE ER, Limited OrtakJıkJar, 415; KARAK.ıuç, HacHFD 2014, 122-123; GüRBüZ UsujEL, 473.

11 BSK OR 11-AMSTUTziC11APPUIS, Art. 795a N. 2; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 424-425.

" Bu hususlarda ayrıca bkz. KARAKILIÇ, HacHFD 2014, 123 vd.

1 BSK OR 11-AMSTUTziCnAPPUIS, Art. 795a N. 3; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 424.

" MEIER-HAYOziFORSTMOSERISETH, § 18 N. 72.

" BSK OR 11-AMSTUTziCHAPPUIS, Art. 795a N. 5; HANDSCHJNffRUNIGER, § 13 N. 11; l<Aıwuuç, HacHFD 2014, 121.

gerekçesinde ifade edildiği gibi, ek ödemenin klasik işleviol b. lanço açıklarının kapatılma. □ı sö. □kon □sudur [bkz. ve karş. TK ;□6i- 421/2-(□)]. TK 603/1-(a) huk. mund □□ı durumun tespiti için, yıllık □ da ara bilançonun esas alınabileceği ifade edilmektedir⁵⁰. y

Kanuni yedek akçelerin kapsamına TK 610'un atfıyla limited şirkete kıyasen uygulanacak olan anonim şirket hakkındaki TK 519/ 1-2 hükümlerine göre ayrılan genel kanuni yedek akçe kalemi ile şirketin iktisap ettiği kendi payları için ödediği tutar kadar ayırdığı yedek akçe (TK 612/3) sokulmaktadır⁵¹. Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların da (bkz. TK 462/3, 520/2) kanuni yedek akçe kapsamında mütalaa edileceği yönündeki görüşün⁵² varlığına işaret etmek isteriz. Bununla birlikte şirketin isteği ile ayrılan yedek akçeler (TK 521-523, 608/3) söz konusu ölçüye dahil edilemez⁵³.

Görüldüğü üzere burada, TK 633'ün atfıyla limited şirkete kıyasen uygulanacak olan anonim şirket hakkındaki TK 376/1-2 hükümlerinde öngörülen sermaye kayıplarından daha fazlası vardır; çünkü TK 376/1-2'de esas sermaye ve kanuni yedekler toplamının yansı ya da üçte ikisi, TK 603/1-(a)'da ise esas sermaye ve kanuni yedeklerin toplamı kadar karşılıksız kalma söz konusudur".

555

Belirtelim ki TK 603/1-(a) hükmünde "esas sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının *kısmen* karşılıksız kalması" ölçütü esas alınsaydı daha isabetli olurdu ve ek ödeme yükümlülüğü kurumunun amacına daha fazla hizmet edilirdi⁵⁵. Bununla birlikte hem ek ödeme yükümlülüğünün amacının hem şirket alacaklılarının çıkarını koruma ihtiyacının gereği olarak TK 603/1-(a) hükmüne dayalı ek ödeme talep koşulu kolaylaştırılabilir ancak zorlaştırılmaz⁵⁶; örneğin şirket sözleşmesine konulacak hükümle, esas sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının karşılıksız kalması halinde ek ödeme isteminde bulunulması öngörülebilir, buna karşılık ancak sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının iki katının karşılıksız kalması

⁵⁰ BSK OR JI-AMSTUTZICHAPPUJS, Art. 795a N. 7; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, 21-90; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 418; KARAKLJÇ, HacHFD 2014, 119-120.

⁵¹ TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-90.

⁵² TEKİNALP, Sennaye OrtaklıkJarı, N. 21-90; keza BSK OR II-AMSTUTZICHAPPUIS, Art. 795a N. 6; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 418.

⁵³ TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-90.

Bu hususta bkz. BSK OR II-AMSTVTZICHAPPUIS, Art. 795a N. 6; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-90; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 417-418; TORK, 440.

⁵⁵ TORK, 440-441; keza bkz. YASAN, Sorumluluk, 562.

⁵⁶ Botschaft 2001, 3196.

halinde (bkz. TK 376/1) ek ödeme istenebilmesine yönelik bir şirket sözleşmesi hükmü geçersizdir⁵⁷.

Bu vesileyle, TK 633/1-c.2'de, TK 376/1-2'nin limited şirkete uygulanmasında ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümlerin saklı tutulduğunu hatırlatmak isteriz. Dolayısıyla sermaye kaybının olup olmadığı ile varsa miktarı, ek ödemenin yerine getirilmesinden sonraki duruma göre belirlenecektir.

Keza TK 592/ 1-c.2 uyarınca, "[e]sas sennaye borca batık bilançonun iyileştirilmesi amacıyla, ancak şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmesi halinde azaltılabilir.". Öncelikle belirtmek gerekir ki hükümde geçen "borca batıklık" kavramının, mehz İsvBK 782/3 hükmündeki gibi "sermaye kaybı" olarak anlaşılması gerektiği açıktır⁵⁸ (aynca bkz. Kn. 724). Hükümde sözü edilen türden sermaye azaltımı, TK 592/1-c.1'in atfıyla limited şirkete kıyasen uygulanacak TK 474/2'deki sermayenin zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla yapılan azaltımdır. Dolayısıyla ek ödemelerin yerine getirilmesinden sonra bilançoda açık kalmıyorsa artık sermaye azaltımına ihtiyaç duyulmayacak ya da kalan açık oranında sermaye azaltılacaktır.

(2) Ek ödemenin ortaklardan istenebileceği ikinci hal, *şirketin ek ödemeler olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmamasıdır* [TK 603/1-(b)]. Bu olasılıkta ek ödeme, klasik işlevi olan bilanço açıklarının kapatılmasından farklı olarak finansman işlevi görmektedir⁵⁹. TK 603/1-(a)'da olduğu gibi şirket sözleşmesine konulacak hükümle TK 603/1-(b)'ye dayalı ek ödeme isteminin zorlaştınlamayaacağı ancak kolaylaştırılabileceği kabul edilmektedir⁶⁰.

"İşlere gereği gibi devamın mümkün olmaması" ifadesi, içeriği ve kapsamı konusunda belirsizlik taşımaktadır; dolayısıyla bu hükme dayanarak ek ödemenin istenmesinde müdürlerin takdir yetkisi bulunmaktadır⁶¹.

Gerekçesinde de ifade edildiği üzere hükmün amacı, şirketin ödeme darboğazından çıkıp hayatiyetini sürdürmesine olanak sağlamaktır. Özellikle dönen varlıklar içinde nakit ve nakde dönüşebilir kıymetlerin oranının düşük olması sonucunda şirketin dönen varlıkları kısa vadeli borçlarını karşılamıyorsa, yani *işletme sermayesi yetersiz-*

⁵⁷ Bkz. ve karşı. BSK OR 11-AMSTUTİCHAPPUIS, Art. 795a N. 8.

⁵⁸ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 423-424; ÇEBİ, Limited Şirketler, 282 dpn. 725.

Ayrıca bkz. TK 603'ün gerekçesi.

Botschaft 2001, 3196.

⁶¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-91; KARAKIÜÇ, HacHFD 2014, 119; GÜRBÜZ UslUEL, 472; ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3196.

se şirketin işlerine gereği gibi devam etmesi zordur. İşte, ek ödemeler sayesinde şirket günlük işletme faaliyetlerini yüüitebilir hale gelecek, yani işletme tam kapasite çalışabilecek, üretime kesintisiz devam edebilecek, kısa vadeli borçlarını ve faizlerini vs. ödeyebilecektir⁶¹.

- 559 (3) Ek ödemenin ortaklardan istenebileceği hallerden üçüncüsü, *şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir hâlin gerçekleşmiş bulunmasıdır* [TK 603/1-(c)]. Hükmün (b) bendinde olduğu gibi bu olasılıkta da ek ödemenin finansman işlevi söz konusudur.

Yukarıda belirttiğimiz üzere (a) ve (b) bentlerindeki hallerden farklı olarak, (c) bendine istinaden ek ödeme isteyebilmek için bu borcun isteme koşulları şirket sözleşmesinde somutlaştırılmalıdır. Örneğin kısa vadeli borç stokunun esas sermayenin iki katına çıkması⁶³, iktisap edilen kendi esas sermaye payı için ödenen ayrılma akçesinin esas sermayeyi aşması⁶⁴, hammadde üretime tesisi kurmak için taşınmaz iktisabı⁶⁵ ek ödemeyi istemenin koşulu olarak öngörülebilir.

Şirket sözleşmesinde öngörülen hal gerçekleşse bile, hakların sakınılması ilkesinin bir sonucu olarak, özkaynak ihtiyacı başka yollardan karşılanabiliyorsa TK 603/1-(c) hükmüne dayalı ek ödeme isteminde bulunulamayacağı ifade edilmektedir⁶⁶.

- 560 (4) Nihayet *şirketin iflasıyla* ek ödeme borcu muaccel olur (TK 603/2; keza KoopK 33/1); çünkü iflas özkaynak ihtiyacının zirvede olduğu bir haldir. Ek ödemenin istenebilmesi için iflas kararının kesinleşmesi şart değildir; bu konuda iflas kararında gösterilen açılma anı (İİK 165/1) esas alınır. İflas halinde ek ödemeleri isteme yetkisi iflas idaresinindir (keza KoopK 3 I/2).

3.6.3. Ödemede temerrüdün sonuçları

- 561 Belirlenen günde ek ödemede bulunmayan ortak temerrüde düşer (BK 117/2). Temerrüde düşen ortaktan kuşkusuz ifa yanında temerrüt faizi istenebilir (BK 120; ayrıca bkz. FaizK 2/2). Bundan başka şirket sözleşmesinde ceza koşulu (BK 179 vd.) öngörülebileceği gibi [bkz.

⁶¹ Bu hususta ayrıca bkz. Botschaft 2001, 3196; BSK OR 11-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 795a N. 9; HANDSCHINITRUNIGER, § 13 N. 20; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-91; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 419-420; KARAKJLIÇ, HachFD 2014, 119-120.

⁶¹ TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-92.

TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-92.

⁶⁵ BSK OR II-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 795a N. 10.

⁶⁶ BSK OR II-AMSTUTz/CttAPPUIS, Art. 795a N. 10; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 422.

f1 { 577/1-(f)], temerrüt bir çıkarma sebebi de sayılabilir⁶⁷ [bkz. TK 77/t-(1), 640/1]. Yine somut olayın koşulları çerçevesinde temerrütün haklı sebep olarak nitelendirilmesi kaydıyla ortağın şirketten çıkartılması mahkemeden istenebilir⁶⁸ (bkz. TK 640/3).

Önemle eklemek gerekir ki esas sermaye pay bedelinin ifasında temerrüdün sonuçlarından olan ıskat (TK 585/ 1-c.2'nin atfıyla TK 482/2), ek ödemenin ifasında temerrüt halinde uygulanmaz⁶⁹.

3.7. Geri Ödenmesi

Yukarıda dile getirildiği üzere ek ödeme yükümlülüğünün yabancı kaynaklara benzeyen yönü, yerine getirilen ek ödemelerin geri ödenebilir nitelik taşımasıdır. TK 605'e göre, "[y}erine getirilen ek ödeme yükümlülüğünün kısmen veya tamamen geri verilebilmesi için ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılabilecek yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması şarttır.". Hükümde geri ödeme için öngörülen koşul, şirket alacaklılarını korumaya yöneliktir⁷⁰.

Hükümün gerekçesine göre; "[ş}irketin finansal durumu, yerine getirilmiş bulunan ödemelerin kısmen veya tamamen geri verilmesine müsait duruma gelmiş, şirketin ek ödemelerden yararlanmasına ilişkin şartlar (devamlı sayılabilecek şekilde) ortadan kalkmışsa, bunların şirkette alıkonulmaları amaca olduğu kadar ek ödemelerin niteliğine de aykırı ve kummun hizmet vermesini engelleyicidir. Ek ödemelerin sahiplerine dönmeyeceği bir sistemde hiçbir şirket bu yükümü ortaklarına yükleyemez. Ayrıca, ek ödemeler, tamamlamada olduğu gibi {bkz. TK 633'ün atfıyla 376/2] sermaye açığını kapatan şirkete karşılıksız verilen bir sermaye değil, geçici zararı gideren bir ekfinansman aracıdır.".

Yerine getirilen ek ödemenin geri ödenmesine ilişkin tutanın serbestçe kullanılabilecek yedek akçeler ile fonlardan⁷¹ karşılanabilir olduğunun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması şartı 6335 sayılı Kanun ile kaldırılmıştır. Öğretide söz konusu doğrulamanın mahkemece atanacak bilirkişi tarafından yapılması gerektiği yönündeki görüş⁷¹ genci kabul görmektedir.

^{1/} BSK OR 11-AMSTUTz/CıAPPUıs, Art. 795a N. 3; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 425-426.

⁶¹ Karş. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 426; HAMAMCIOĞLU, 218.

" ŞENER, Limited Ortaklıklar, 426; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, . 197.

., Botschaft 2001, 3196.

⁷¹ Fon kavramının kapsamı hakkında bkz. TK 605'in gerekçesi; Yıwız, Limited Şirketler, 191; İ.ARAKıuç, HacHFD 2014, 138.

·z ŞENER, Limited Ortaklıklar, 432-433; KARAKILIÇ, HacHFD 2014, 138; keza bkz. PULAŞ-u, Şerh, § 69 N. 234; ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 514.

563 Müdürlerin geri ödemede eşit işlem ilkesine uymaları gerektiği (TK 627) hatırdan çıkarılmamalıdır⁷³.

564 Nihayet belirtmek isteriz ki, geri ödense bile şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödemenin istenebileceği hallerden biri ortaya çıktığı takdirde ek ödeme yeniden canlanır⁷⁴. Ek ödemenin artık istenememesi, aşağıda değinileceği üzere bu yükümlülüğün kaldırılmasıyla (TK 603/6) mümkündür.

3.8. Azaltılması veya Kaldırılması

565 Bazı koşulların varlığında şirket sözleşmesini değiştirmek suretiyle ek ödeme tutarı azaltılabileceği gibi tamamen kaldırılabilir. TK 603/6'ya göre; "[e]k ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması ancak esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının zararları tamamen karşılaması hâlinde mümkündür. Ek ödeme yükümlülüğünün azaltılmasına veya kaldırılmasına esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler kıyas yoluyla uygulanır.". Hükümde azaltma ya da kaldırma için öngörülen koşullar, şirket alacaklılarını korumaya yöneliktir⁷⁵.

566 Hükümden anlaşılabileceği üzere sermaye kaybı varken ek ödemenin azaltılmasına veya kaldırılmasına izin verilmemektedir; çünkü daha önce ifade ettiğimiz üzere TK 592/1-c.2 hükmü, ek ödeme yükümlülükleri tamamen ödenmeden sermaye kaybı sebebiyle esas sermayenin azaltılmasını yasaklamaktadır. Buna karşılık özkaynak ihtiyacının doğduğu TK 603/1-(b) ve (c) hükümlerindeki hallerin varlığı ek ödemenin azaltılmasına veya kaldırılmasına engel değildir⁷⁶.

567 TK 603/6 çerçevesinde yapılacak sermaye azaltımına kıyas yoluyla uygulanacak hükümler, TK 592/1-c.1'in yaptığı atıf sebebiyle anonim şirket hakkındaki TK 473 ila 475'tir. Kıyasen uygulama sırasında, TK 603/6 çerçevesinde yapılacak sermaye azaltımının, bildirici (basit) olarak adlandırılan bilanço açığını kapatmak amacıyla yapılacak sermaye azaltımı (bkz. TK 376/2, 474/2) niteliği taşımadığı göz önünde bulundurulmalıdır⁷⁷. Dolayısıyla bu türde bir sermaye azaltımı hakkında sermayenin bir kısmının pay sahiplerine iade edilmesi amacıyla yapılan kurucu sermaye azaltımı hakkındaki hükümler

⁷³ BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 795b N. 4; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 433. Botschaft 2001, 3197.

⁷⁵ Botschaft 2001, 3197.

⁷⁶ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 436.

⁷⁷ BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 795c N. 6; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 437.

kıyasen uygulanacaktır. Bununla birlikte burada gerçek anlamda sermaye azaltılmayıp yalnız ek ödeme azaltıldığı veya kaldırıldığı için ortaklara bir ödeme yapılması söz konusu değildir. Keza aynı gerekçeyle alacaklılara çağrıya ve bildirilen alacakların ödenmesine veya teminat altına alınmasına (TK 474/1) gerek bulunmadığı ifade edilmektedir⁷⁸.

Esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümler kıyasen uygulanacağı için ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılmasına yönelik genel kurul kararı da esas sermayenin azaltılmasına ilişkin karar nisabıyla alınabilmelidir (TK 592, 589/1⁷⁹) (aynca bkz. Kn. 723).

568

4. YAN EDİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

TK 606'da düzenlenen yan edim yükümlülüğü⁸⁰, ortakların, sermaye taahhütleri ile ek ödeme yükümlülüğünden doğan borçlar dışında üstlendikleri bir yükümlülüktür ve anonim şirkette pay sahiplerine yüklenen ikincil yükümlülüğe (TK 480/4) karşılık gelmektedir¹.

569

Yan edim yükümlülüğünde ortaklar, şirketin *işletme konusunun gerçekleşmesine* hizmet edebilecek (TK 606/1), belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmeyi (TK 480/4) üstlenirler. Yan edim yükümlülüğü, limited şirketin bir taraftan kişisel öğelerden oluşabilen yanını ortaya çıkaran, diğer taraftan onu kooperatife yaklaştıran bir kurumdur⁸².

TK 606/1'in gerekçesinde belirtildiği üzere yan edim yükümleri, yapma, yapmama, katlanma, kullandırma edimleridir; gerekçede anılmasa da verme edimleri de bu listeye eklenebilir. Nitekim bu bağlamda süt, pancar, şeker kamışı, meyve gibi ham ve/veya işlenmiş ürünlerin teslimi, park veya depo yeri sağlanıp kullandırılması, taşıma gibi hizmetlerin sunulması ve benzerleri yan edimlerin konusunu oluşturabilir⁸³.

570

⁷¹ BSK OR 11-AMSnrrz/Qw>puis, Art. 795c N. 9; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 438; karşı. 1<ARAKILIÇ, HacHFD 2014, 140.

⁷⁹ YILDIZ, Limited Şirketler, 189; farklı görüş için bkz. YASAN, Sorumluluk, 592-593.

⁸⁰ Kurumu ifade etmek üzere yan edim yükümlülüğü teriminin tercih edilmesinin isabetsiz olduğu yönünde bkz. TÜRKC, 432-433.

⁸¹ Ayrıca bkz. ve karşı. YASAN, Sorumluluk, 536.

¹¹ Bkz. TK 606/1'in gerekçesi.

¹² Başka örnekler için bkz. BSK OR II-AMSTUTz/CHAPPUIS, Art. 796 N. 9, 12; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-97; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 449.

- 571 Yan edim yükümlülüklerinin her ne kadar TK 606/1'de klasik işlevi olan şirketin işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet etmek üzere öngörülecekleri ifade edilse de gerek bu hükmün gerekçesinde gerek mehz İsvBK 796/2'de -edimlerin süt veya meyve üreticilerine özgülenmiş olması gibi- ortaklar çevresinin bileşiminin korunmasına ya da -payın belirli kişilere devrinin ya da oy sözleşmelerinin tamamen veya belirli kişilerle yapılmasının yasaklanması gibi⁸⁴- şirketin başka şirketlerin hakimiyeti altına girmemesine hizmet etmek için de öngörülebileceği belirtilmektedir⁸⁵ (aynca bkz. ve karş. TK 493/2).
- 572 Yan edim yükümlülüğü şirket sözleşmesinde öngörülmesi kaydıyla ortaklar için bağlayıcı hale gelir [TK 577/1-(d), 606/1-2]. Yükümlülük, kuruluş aşamasında şirket sözleşmesine konulabileceği gibi [bkz. TK 587/1-(j)], sonradan şirket sözleşmesinin değiştirilmesi yoluyla da öngörülebilir [bkz. TK 589, 607, -sermaye artırımını yapılarak yeni çıkarılan paylar için öngörülmesi halinde- 621/1-(d)]. Şirket sözleşmesinde değişiklik yapmak suretiyle yan edim yükümlülüğü öngörülecek ya da mevcut yükümlülükler artırılabilecekse, buna ilişkin genel kurul karar, ancak *ilgili ortakların* onayıyla alınabilir (TK 607). İlgili ortaklarla kastedilen, aşağıda değinileceği üzere, yükümlülüğün esas sermaye payına bağlı olması sebebiyle, payların tamamı için öngörüldüğü takdirde bütün ortaklar, bir kısım paylar için öngörülmesi halinde yalnız o paylara sahip ortaklardır.
- Şirket sözleşmesinde yan edim yükümlülüklerinin konusu, kapsamı, koşulları ve diğer önemli noktalar belirtilir (TK 606/2-c.1). Esaslı noktaları şirket sözleşmesinde belirtilmek kaydıyla ayrıntıyı gerektiren konuların genel kurulun çıkaracağı iç yönergede düzenleneceği öngörülebilir [TK 606/2-c.2, 616/2-(d)]⁸⁶; keza bkz. BK 27⁸⁷.
- 573 Yan edim, esas sermaye payına bağlı bir yükümlülüktür (TK 606/2-c.1). Bütün esas sermaye payları için öngörülebileceği gibi belirli grup paylar için de öngörülebilir⁸⁸. Paya bağlı olduğu için esas

BSK OR II-AMSTUTZICHAPPUIS, Art. 796 N. 10.

⁸⁵ Bu hususta ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 448-449; BAHAR SAYIN, 42 vd.

⁸⁶ TK 606/2-c.2'de genel kurul düzenlemesiyle kastedilenin TK 616/2-(d) hükmünde sözü edilen yan edim yükümleri hakkında genel kurul tarafından çıkarılan iç yönerge olduğu yönündeki isabetli görüş için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 453-454; Çeei, Limited Şirketler, 284 dph. 730; YASAN, Sorumluluk, 563; HAMAMCIOĞLU, 228.

⁸⁷ Bu hususta ayrıca bkz. BSK OR II-AMSTUTZICHAPPUIS, Art. 796 N. 5; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 454-455.

⁸⁸ Botschaft 2001, 3198; BSK OR II-AMSTUTZICHAPPUIS, Art. 796 N. 2; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 450.

, 11. maddede payı devredildiği takdirde devralan, ek ödeme yükümünün devralana devredilmesi (keza bkz. TK 593/2-c.2, 595/1, 612/5).

t, O Yan edimin devralan tarafından ifası şüpheli görülür ve şirket tarafından istenen teminat verilmezse, genel kurul esas sermaye payının devralana onayı reddedebilir (TK 595/6).

Ek ödeme yükümünden farklı olarak devreden, devralanın ifa etmediği yan edimden dolayı bir sorumluluğu yoktur⁹⁰.

Yukarıda yaptığımız açıklamalardan anlaşılacağı üzere yan edim yükümlülüğünün, ek ödeme yükümünden farklı olarak ne bilanço açıklarının kapatılması ne finansman işlevi bulunmaktadır". Bu yüzden kanun koyucu ek ödemeye ilişkin hükümlerin dolandırıcılığının önüne geçmek amacıyla esas itibarıyla ek ödeme yükümlülüğüne has işlev gören yan edim yükümleri hakkında bir hüküm sevk etmiştir. TK 606/3 'e göre "[ş]irket sözleşmesinde açıkça belirtilmiş bir karşılığı⁹¹ veya uygun bir karşılığı bulunmayan ve özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdi ve aynî edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere tabidir." ⁹² Örneğin sekiz ton akar-yakıtın her yıl 1 Eylül'de ücretsiz taşınmasına ilişkin şirket sözleşmesi hükmünün, taşıma masrafindan tasarruf edilmesi sonucunu doğurduğu için, dolaylı biçimde özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet ettiği söylenebilir⁹⁴. Dolayısıyla bu türden edim yükümlülükleri hakkında ek ödeme yükümlülüğü hakkındaki hükümler uygulanır.

Ek ödeme yükümlülüğünün ifasında temerrüdün sonuçları hakkında yaptığımız açıklamalar (bkz. Kn. 561) niteliğine uygun düştüğü oranda yan edim yükümlülüklerinin ifasında temerrüt hali için de geçerlidir.

574

575

" ŞENER, Limited Ortaklıklar, 450-451.

" ŞENER, Limited Ortaklıklar, 458-459.

" BSK OR 11-AMSTUTZ/CıAPPUIS, Art. 796 N. 1.

,1 Karşılık bağlamında bkz. YASAN, Sorumluluk, 622 vd.

„ Hükümlerin uygulanabilmesi için, bir karşılığı veya uygun bir karşılığı bulunmama ile özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet etme koşullarından birinin gerçekleşmesinin yeterli mi olduğu yoksa bu şartların ikisinin aynı anda mı aranacağı tartışması için bkz. BSK OR 11-AMSTUTZ/CıAPPUIS, Art. 796 N. 15; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 456.

" BSK OR 11-AMSTUTVCHAPPUIS, Art. 796 N. 15; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 456-457.

5. BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

5.1. Düzenleniş Biçimi

576

Ortakların bağlılık (sadakât) yükümlülüğü, TK 613'te düzenlenmiştir. Bu maddenin mehazı İsvBK 803'tür. TK 613, gerekçesinde belirtildiği gibi limited şirketin kişisel öğelerden oluşan yanını göstermektedir.

TK 613'ün kenar başlığı "bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı"dır. eTK'da bağlılık yükümlülüğü düzenlenmemiş, buna karşılık -TK 613'ün gerekçesinde söylenenin aksine- eTK 547/1-c.2'de, TK 613/2-c.3 hükmünde olduğu gibi şirket sözleşmesine konulacak hükümle ortakların, bağlılık yükümlülüğünün bir görünümü olan rekabet yasağına tabi tutulabileceği öngörülmüştü⁹⁵.

Müdürlerin bağlılık borcu için ayrı bir madde {TK 626} tahsis edilmiştir.

577

TK 613'ün kanun koyma tekniği bakımından başarılı olduğu söylenemez. Şöyle ki TK 613/1'de sır saklama yükümlülüğü, TK 613/2'de bağlılık yükümlülüğü ve rekabet yasağı düzenlenmektedir. Bu düzenleme tarzı sır saklama, bağlılık ve rekabet etmeme yükümlülüklerinin birbirinden bağımsız yükümlülükler olduğu sonucunu çıkarmaya elverişlidir⁹⁶. Oysa kök (temel/esas) yükümlülük bağlılık yükümlülüğüdür, sır saklama ve rekabet etmeme yükümlülükleri bağlılık yükümlülüğünün sadece birer görünümüdür⁹⁷. Bu anlatılanlar karşısında TK 613'ün kenar başlığının da pek isabetli sayılamayacağı, kenar başlığında "bağlılık yükümlülüğü" ifadesine yer vermekle yetinmenin daha doğru bir tercih olacağı söylenebilir. Yine bu doğrultuda, önce bağlılık yükümlülüğünün düzenlenmesi, sır saklama borcu ile rekabet yasağına ilişkin hükümlere daha sonra yer verilmesi sistematik açıdan da daha doğru olurdu.

578

Kanun koyucunun TK 613'ün düzenleme tarzına ilişkin anlayışının başka hükümlere de yansıdığını görmekteyiz. Örneğin TK 626/2 'de müdürler hakkında rekabet yasağı düzenlendikten sonra sanki bağlılık borcu rekabet yasağından bağımsız bir borçmuş gibi TK 626/3'te müdürlerin de ortaklar için öngörülen bağlılık borcuna tabi olacağı hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda ekleyelim **ki, TK 626/3** hükmünün gerekliliği sorgulanabilir. Çünkü TK 626/ 1-c.1'de yer alan "[m]üdür/er [...] şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçeve-

⁹⁵ eTK 547 hak.kında bir inceleme için bkz. KARAsu, Batider 2004/3, 141 vd.

⁹⁶ Bu hususta bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 521 dpn. 66.

⁹⁷ TK 613 ve mehaz İsvBK 803'ün düzenleme tarzlarının eleştirisi için bkz. BSK OR II-AMSTUTZlCHAPPuis, Art. 803 N. 1-2; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 460.

sinde, gözetmekle yükümlüdürler. " hükmü esas itibanyle müdürlenn bağılık borcunu düzenlemektedir (keza bkz. TK 369/1). Bu durum karşısında TK 626/3 'te yapılan atfı, bağılık borcunun bir görünümü niteliğindeki sır saklama borcuna ilişkin TK 613/1 hükmüyle sınırlı bir atıf olarak görmek kanunun sistematığı bakımından daha isabetli gözükmektedir.

ihayet ortaklar hakkında bağılık borcunu ve bu çerçevede şirket sözleşmesiyle öngörülebilecek rekabet yasağını düzenleyen TK 613'te, müdürlere yönelik rekabet yasağına ilişkin düzenlemeyi saklı tutan üçüncü fıkra hükmünün de esasen gereksiz olduğuna işaret edilmelidir⁹⁸.

579

5.2. Kavram

TK 613/2-c.1'de bağılık borcu "[o]rtaklar, şirketin çıkarlarını ;edeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar." şeklinde ifade edilmiştir. Hemen ekleyelim ki ilk cümleyi takiben ikinci cümlede yer alan '[ö]zellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amma zarar veren işlemler yapamazlar." hükmü, gerekçede, bağılık yükümünü ihlal eden "ayrı bir kategori" olarak kabul görmektedir. Aynı kategori ile, bağılık borcunu açıklamaya yönelik bir örnek ya da bağılık borcunu ihlal eden özel bir hal kastedilmiş olmalıdır!⁹⁹

580

Şirketler hukukunda bağılık yükümlülüğüyle ilgili diğer düzenlemeler de TK 613/2-c. 1-2 hükmüyle benzerlik göstermektedir. itekim kenar başlığı rekabet yasağı olmakla birlikte aslında ortakların bağılık borcunun düzenlendiği BK 626'ya göre, "{o}rtaklar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işleri yapamazlar."¹⁰⁰ TK 369'da yönetim kurulu üyelerinin bağılık yükümü "şirketin menfaatlerini diirist/iik kurallarına uyarak gözetmek" şeklinde ifade edilmiştir. Müdürlerin bağılık yükümüne ilişkin TK 626/1'de, TK 369'a paralel biçimde, "şirketin menfaatlerini dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmek" ifadesi kullanılmıştır.

Bağılık borcuna ilişkin TK 613/2-c.1 hükmünün içeriği ve kapsamı konusunda az ya da çok belirsizlik vardır; bu türden kural içi boşluklar hakimler tarafından doldurulacaktır.

581

" KİNDİGELEN, İlk Tespitler, 521 dpn. 67.

" İsvBK 803/2c.2 (TK 613/2-c.2) hükmünün, bağılık borcunu açıklamak için örnek vermediği, rekabet yasağını değişik bir tarzda ifade etmeye yönelik olduğu yönünde BSK OR 11-AMSTL'Tz/CıİAPPUIS, Art. 803 . 1.

¹⁰⁰ BK 626 hakkında bk.7. KİNDİGELEN/KJRCA, N. 252 vd.

*Ortak*¹⁰¹, bağıllık borcu gereği şirketin çıkarlarını¹⁰² gözetmeli ve üstün tutmah, kişisel çıkarı ile kendine yakın olanlar başta olmak üzere üçüncü kişilerin çıkarlarını şirketin çıkarının önüne geçirmemeli, yani şirketin çıkarını kişisel çıkarlarına ve başkalarının çıkarlarına feda etmemeli, diğer çıkarların arkasına koymamalıdır¹⁰³. Aksine davranış, şirketin amacına ulaşmasını engeller ve şirkete zarar verir. Kısaca, *"şirkete karşı, onu engelleyecek, kötüleyecek, güç duruma düşürecek, gelişmesini destekleyecek, yatırımlarına etki yapacak her çeşit davranış"* şirketin çıkarlarını zedeler¹⁰⁴.

582 Ortaklara rekabet yasağı getirilmeyen hallerde bağıllık borcunun kapsamının daraldığı hatırdan çıkarılmamalı, rekabet yasağının kapsamına giren haller (bkz. Kn. 591) bağıllık borcunun kapsamına sokulmamalıdır¹⁰⁵. Bu gibi hallerde, TK 613/2'nin gerekçesindeki ifadeyle, bağıllık yükümlünün sınırını rekabet yasağı oluşturur.

Örneğin işletme konusu taşınmaz ticareti olan bir şirketin ortaklarının da taşınmaz ticaretiyle uğraşması, rekabet yasağı getirilmediği için bu yasağı ihlal etmediği gibi bağıllık borcunu da ihlal etmemelidir. Buna karşılık taşınmaz ticaretiyle uğraşmayan bir şirketin çok ihtiyaç duyduğu bir taşınmazı ortağın kendi ad ve hesabına devralması, rekabet yasağına aykırılık oluşturmaz, ancak bağıllık borcunu ihlal eder¹⁰⁶.

583 Bağıllık borcu, şirket tüzel kişiliğini koruduğu sürece devam eder, dolayısıyla şirkete ait kaydın sicilden silinmesiyle sona erer¹⁰⁷. Ortak açısından bu borcun varlığı ise, sır saklama borcu hariç olmak üzere (bkz. Kn. 587) ortak sıfatının korunduğu süreyle sınırlıdır¹⁰⁸.

584 TK 613 hükmünün kaleme alınış biçiminden anlaşılacağı üzere, (dar anlamda) sadakat borcu ile sır saklama borcu kanun gereği vardır, bunun için şirket sözleşmesinde bir dayanağın bulunmasına ya da

¹⁰¹ Bağıllık borcunun pay üzerinde intifa ve rehin hakkına sahip olanları da (TK 600) kapsayacağı yönünde bkz. BSK OR II-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 803 N. 4.

¹⁰² Sadakat borcunun şirket yanında diğer ortaklara karşı da bir borç olup olmadığı hususunda bkz. BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 803 N. 5, 9, 32; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 461 vd.; KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 57 vd.

¹⁰³ Bkz. TK 369/1'in gerekçesi.

Bkz. TK 613/2'nin gerekçesi.

¹⁰⁴ Bu hususta ayrıca bkz. ve karşı. DEMİRAYAK, 36 vd.

¹⁰⁵ Bu konuda ayrıca bkz. KENDİGELENİK, İRCA, N. 253.

¹⁰⁷ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 464.

¹⁰⁸ BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 803 N. 4.

bir genel kurul kararının varlığına ihtiyaç yoktur. Orsa TK 613/1'ni gerekçesinde de belirtildiği üzere, limited şirketin bir sır saklama şirketi sayılmasının sonucu olarak, ancak şirket sözleşmesinde ongorulmesi kaydıyla ortaklar rekabet yasağına tabi tutulabilir¹⁰⁹.

5.3. Görünüm Halleri

Kökeninin MK 2 olması sebebiyle bağıllık borcunun, esas itibarıyla ortak sıfatından kaynaklanan bütün hakların kullanılmasında ve borçların ifasında uyulması gereken bir borç olduğu ifade edilmektedir¹¹⁰. Bununla birlikte önemleri sebebiyle aşağıda, bağıllık borcunun yalnız kanunda düzenlenen görünüm hallerinden olan sır saklama ve rekabet yasağı üzerinde durulmuştur.

585

5.3.1. Sır saklama

Hem bir malın üretilebilmesi için gerekli her türlü teknik bilginin (*üretim sırrı*) hem işletme bakımından önem taşıyan her tür verinin (*iş sırrı*) korunmasının şirket açısından taşıdığı önem açıktır [bkz. TK 55/1-(b)/3, (d); BK 396/4]. Bu türden bilgilerin ya da verilerin hangi koşulların varlığında sır sayılacağı, dolayısıyla korunmaya değer olduğu önemlidir. Bu çerçevede işletme sahibinin gizli kalmasında haklı bir çıkarının bulunduğu ve gizli tutmak istediği, yalnız kendisinin veya sınırlı sayıda kişinin bildiği, dolayısıyla aleni olmayan, sayıca sınırlı kişi tarafından erişilebilen olgulara ilişkin özel bilgiler sır kabul edilmeli ve korunmalıdır.

586

Ortaklar, bilgi alma ve inceleme haklarını kullanmaları (TK 614) sonucunda ya da başka vesilelerle şirketin üretim veya iş sırlarını öğrenebileceklerinden, ifşa etmemeleri yahut yararlanmamaları adına bunları korumakla yükümlü tutulmuşlardır (TK 613/1).

Bu arada şirket sırlarının üçüncü kişiler tarafından ele geçirilmesinin ve ifşasının önüne geçmek amacıyla haksız rekabet ve iş hukuku

¹⁰⁹ Şirket müdürü olmayan ortağın rekabet yasağına tabi olmadığı hususunda bkz. Yargıtay 11. HD'nin 24.04.2017 tarih ve 2015-14754/2383 ile 07.03.2016 tarih ve 2015-7761/2500 sayılı kararları.

¹¹⁰ Bu hususta bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 465 vd.; ayrıca bkz. DOĞRU ÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 100 vd.

¹¹¹ İsviçre Federal Mahkemesi'nin 01.07.1977 tarihli kararında (BGE 103 iV 283 vd.) çerçevesi çizildiği ifade edilen sır kavramı ve unsurları ile üretim ve iş sırları hakkında birçokları yerine bkz. MABILLARD, Art. 6 N. 13 vd.; NÖMİ:R ERTA, 298-299; BSK OR 11-AMsnıTz/CHAPPUIS, Art. 803 N. 25 vd.; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 476.

alınlarında da birtakım düzenlemelerin varlığını hatırlatmak isteriz [bkz. TK 55/1-(b)/3, (d); BK 396/4].

587 Dar anlamda sadakat borcu ile rekabet etmeme borcundan farklı olarak sır saklama borcunun ortak sıfatının sona ermesinden sonra da devam edeceği ifade edilmektedir¹¹¹ (keza bkz. BK 396/4); çünkü bizzat şirket sırrının ifşası hukuka aykırı olduğu için bu borcu bir sıfatla ya da zamanla sınırlamak doğru değildir. Üretim ve iş sırlarının haksız rekabet hükümlerine göre korunmasının [bkz. TK 55/1-(b)/3, (d)] temelinde de aynı amacın yattığı söylenebilir.

5.3.2. Rekabet etmeme (Rekabet yasağı)

588 TK 613/2-c.3'e göre "[ş]irket sözleşmesiyle, ortakların, şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda oldukları öngörülebilir." [aynca bkz. TK 577/1-(g), 593/2, 595/1-c.2].

Şirket sözleşmesinde rekabet yasağının kişi ve konu bakımından kapsamı, yani ortakların hepsinin mi yoksa bir kısmının mı rekabet yasağına tabi tutulduğu³ ile hangi faaliyetlerin rekabet yasağına aykırı düştüğü hakkında düzenleme yapılabilir¹¹⁴. Rekabet yasağının kişi bakımından kapsamını belirlerken, eşit işlem ilkesi hesaba katılmalıdır (bkz. TK 357 ile -genel kurul kararları için de geçerli olduğu kabul edilen- TK 627).

Şirket sözleşmesinde rekabet yasağına tabi tutulacak ortaklar ile rekabet yasağını ihlal eden işlem ve davranışlar hakkında düzenleme yapılırken özellikle kişiliği aşın sınırlamaya karşı koruyan MK 23/2 ile sözleşmelerin kesin hükümsüzlüğü hakkındaki BK 27 hükmüne riayet edilmelidir¹¹⁵.

Keza TK 613/2-c.3 hükmü ortakların şirketle rekabet etme yasağına ilişkindir, dolayısıyla şirket sözleşmesine konulacak bir hükümle, bir ortağın diğer ortaklarla rekabet etmeme yükümlülüğü öngörülemelidir¹¹⁶.

¹¹¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 478.

¹¹² Botschaft 2001, 3203.

¹¹³ Şirket sözleşmesiyle getirilen rekabet yasağına ilişkin ayrıntıların, özellikle rekabet yasağının kapsamının TK 616/2-(d) hükmünde sözü edilen iç yönerge ile düzenlenebileceği yönünde bkz. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 112, 135.

BSK OR 11-AMSTUTZICHAPPUJS, Art. 803 N. 21; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 486; KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 261 vd.

¹¹⁶ KARA.su, GÜHFD 2016, 71 vd.; Çeni, Limited Şirketler, 287; YASAN, Sorumluluk, 283-284; HAMAMCI OĞLU, 247-248.

Nihayet rekabet yasağının zaman bakımından kapsamı hakkında hatırlatmak isteriz ki yasak, ortak sıfatının devam ettiği süreyle sınırlıdır¹¹⁷. Ortak sıfatının son bulmasından sonraki bir sürenin yasagın kapsamına dahil edilmesi, şirket sözleşmesinde konulacak bir hükümle değil, ancak borçlar hukuku çerçevesinde yapılacak bir sözleşmeyle mümkündür¹¹⁸ (ayrıca bkz. BK 444-445¹¹⁹).

589

Rekabet yasağı ya kuruluş aşamasında şirket sözleşmesine konulmak [TK577/1-(g)] ya da sonradan şirket sözleşmesi'ni değiştirmek (TK 589) suretiyle öngörülebilir. Keza şirket sözleşmesinde değişiklik yapılarak mevcut bir rekabet yasağının kişi ya da konu bakımından kapsamı genişletilebilir yahut daraltılabilir.

590

Öğretide, şirket sözleşmesinde değişiklik yapmak suretiyle rekabet yasağının öngörülebilmesi ya da mevcut yasağın kapsamının genişletilebilmesi için, sonradan ek ödeme ya da yan edim yükümü öngörülmesi hakkındaki TK 607 hükmü uygulanmak suretiyle bundan etkilenen ortakların onayının alınması gerektiği ifade edilmektedir¹¹⁰. Bunu düşüncenin temelinde, rekabet yasağının, aynı zamanda bir tür yan edim yükümü olarak görülmesi fikri yatmaktadır¹²¹ (aynca bkz. eTK 513/2).

Kanun koyucu, *şirketle rekabet eden işlem ve davranışlar* (TK 613) ile nelerin kastedildiği hakkında suskundur (keza TK 626/2; karşı. eTK 547 /1-c. 1). Konu, bu hususta şirket sözleşmesinde bir düzenleme bulunmadığı takdirde önem taşır.

591

Oysa şirketler hukuku bağlamında TK 230/1 kollektif şirket ortaklarına, TK 396/ 1-c.1 ise anonim şirket yönetim kurulu üyelerine ilişkin rekabet yasağının kapsamı hakkında hükümler içermektedir ve bu hükümler arasında bir fark bulunmamaktadır. Bu hükümlere ticari temsilciler ve ticari vekiller hakkındaki rekabet yasağına ilişkin BK 553/1 'ide ekleyebiliriz.

¹¹⁷ Yargıtay 11. HD'nin 24.12.2014 tarih ve 11110/20336 sayılı kararı.

¹¹⁸ Bu hususta bkz. Botschaft 2001, 3203; BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 803 . 4; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 484-485; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 216; ÇEBİ, Limited Şirketler, 287; DEMİRAYAK, 41-42; Yargıtay 11. HD'nin 25.11.2019 tarih ve 7/7441 sayılı karar; konu hakkında eTK döneminde yapılan bir inceleme için bkz. KARASU, Batider 2004/4, 79 vd.

¹¹⁹ Bu hususta ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.04.2014 tarih ve 2013-2215/7215 sayılı karar.

¹¹⁰ BSK OR 11-AMSTUTZ/CHAPPUIS, Art. 803 N. 13; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 483; KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 109-110, 225-227.

¹¹¹ Bu hususta bkz. BSK OR 11-A.Msnrrz/CHAPPUIS, Art. 796 N. 12; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 449; KARAWUÇ, Rekabet Yasağı, 106 dpn.384; YASAN, Sorumluluk, 284-285; BAHAR SAYIN, 54; HAMAMCIOĞLU, 245-246.

Şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme bulunmadıkça, neredeyse birbirinin aynısı olan TK 230/1 ve 396/1-c.1 ile BK 553/1 hükümlerini kıyasen limited şirket ortakları için de uygulamak isabetli *olur*¹²² (keza bkz. TK 230/2¹²³).

5.4. Yükümlülüğü İhlalin Yaptırımı

592 Dar anlamda bağlılık yükümlülüğü ile sır saklama ve rekabet etmeme borçlarının ihlali hallerinde şirket, ihlalde bulunan ortaktan her şeyden önce varsa zararının tazminini talep edebilir (BK 112 vd.¹²⁴, keza rekabet yasağı için kıyasen TK 231/1, 396/1-c.2; BK 553/2).

593 Şirket sırlarının saklanması hakkındaki TK 613/1'in ihlali, aynı zamanda TK 55/1-(d) hükmü anlamında üretim veya iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek sayıldığından haksız rekabet oluşturur (aynca bkz. BK 60)*us*.

594 Rekabet yasağının ihlali halinde şirket, tazminat yerine ortağın kendi adına yaptığı işlerin şirket adına yapılmış sayılmasını yahut üçüncü kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını da isteyebilir¹²⁶ (kıyasen TK 231/1, 396/1-c.2; BK 553/2). Anonim şirkette olduğu gibi seçilmiş organ sisteminin benimsenmesi ve organlar arasındaki ilişkinin işlevler ayrılığı esasına göre düzenlenmiş olması sebebiyle (bkz. Kn. 102, 197) TK 396/2'yi kıyasen uygulamak suretiyle, sözü edilen seçeneklerden birinin tercih edilmesi, yasağa aykırı harekette bulunan müdür dışındaki müdürlere ait olmalıdır¹²⁷ (karş. TK 231/2-c.1). Bütün müdürlerin rekabet yasağını ihlal ettiği durumlarda seçme yetkisinin genel kurulca kullanılması isabetli olacaktır¹²⁸.

595 Şirket sözleşmesinde, dar anlamda bağlılık yükümlülüğü ile sır saklama ve rekabet etmeme borçlarının ihlali için ceza koşulu da (BK 179/1) öngörülebilir [bkz. TK 577/1-(f)].

596 Yukarıda sıralanan haklar, koşulları gerçekleşmek kaydıyla, borcu ihlal eden ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılmasını (TK 640/3) ya

¹²² Rekabet yasağının konu ve yer bakımından kapsamı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ve karş. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 165 vd., 298 vd.; ayrıca bkz. ÇEBİ, Limited Şirketler, 285-286; İLBASMIŞ Hızusov, Bildiri, 346.

¹²³ Bu hususta ayrıca bkz. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 255 vd.

¹²⁴ Keza bkz. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 342-344; DEMİRAYAK, 45.

¹²⁵ Bu hususta bkz. NOMER ERTAN, 333.

¹²⁶ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 487; KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 324 vd.

¹²⁷ Karş. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 327, 377.

¹²⁸ Bu hususta bkz. KIRCA(Şehirali Çelik/Manavgat), 698.

haklı sebebe dayanılarak şirketin feshini isteme hakkını (TK 636/3)
□□iJemez (keza TK 231/3)¹²⁹.

Dar anlamda bağlılık yükümlülüğü ile sır saklama borçlarının
hlalinden kaynaklanan talepler hakkında beş yıllık zamanaşımı uy□u-
: nır [BK 147/1-(4)]. Rekabet yasağının ihlalinden doğan talepler ise
-□çaylık kısa ve bir yıllık uzun zamanaşımı sürelerine tabi tutulmalıdır
□kıyasen TK 231 /2-c.2, 396/3)¹³⁰.

597

5.5. Yükümlülüğün Kaldırılması

Her şeyden önce belirtmek gerekir ki şirket sırlarını koruma yü-
kümlülüğü, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile kaldırılamaz
(TK 613/1-c.2); çünkü söz konusu sırlar şirketin malvarlığına dahil
bir unsur sayıldığından, bu sırları, dolayısıyla şirketin malvarlığını
konumak, diğer çıkarlar yanında şirket alacaklılarının çıkartan bakı-
mından da önem taşımaktadır¹³¹ [keza bkz. TK 622'nin yollamasıyla
447/1-(C)J].

598

Sır saklama yükümlülüğünün aksine, ortaklar onay verdikleri tak-
dirde, dar anlamda bağlılık yükümü ile şirket sözleşmesiyle konulan
rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunmak mümkündür
(TK 613/4).

599

Söz konusu onay, bağlılık yükümüne ve/veya şirket sözleşmesiyle
konulan rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerde bulunulmasından
önce ya da sonra verilebilir¹³².

Bu durum karşısında TK 613/4 'te onay yerine *rıza* sözcüğünün
kullanılması daha isabetli olurdu; çünkü bir işin veya işlemin yapılma-
sından önce gösterilen rızaya *izin*, sonra gösterilen rızaya ise *onama*
(bkz: BK 46-47) veya *onay* yahut *icazet* denmektedir¹³³.

11' Bu hususta ayrıca bkz. KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 359 vd.

JJD Keza ICARAKIuç, Rekabet Yasağı, 376-377.

111 Bu hususta bkz. BSK OR 11-AMSTUTz/CHAPPuis, Art. 803 N. 29; ŞENER, Limited Or-
taklıklar, 478-479; ayrıca bkz. ve karşı. YILDIZ, Limited Şirketler, 186; MEIER-HAYOzl
FORSTMÖSERISETHE, § 18 N. 65.

m BSK OR 11-AMSTUTzlCHAPPuis, Art. 803 N. 12; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 474-475;
KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 237-238; ortakların rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde
bulunmalarına onay verilmesine ilişkin genel kurul kararının geçmişe etkili kılınması-
nın ortakların sözleşme uyanınca kazandıkları müktesep hakların ihlali niteliği taşıyaca-
ğı yönünde Yargılay 11. HD'nin 09.05.2016 tarih ve 2015-10644/5228 sayılı kararı.

111 TK 613/4 bağlamında bu husus hakkında bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 521 dpn. 69;
KARA.KIuç, Rekabet Yasağı, 246.

600 TK 613(4 uyarınca verilmiş tarzı itibariyle iki tür onay vardır (keza TK 626/2). ilkinde, bir genel kurul kararına ihtiyaç yoktur, geri kalan ortakların ru:nünün -genel kurul dışında verdikleri-yazılı onayı yeterli ve şarttır¹³⁵. ikinci tür onay ise, bir genel kurul kararıyla verilen onaydır; ancak bunun için şirket sözleşmesinde böyle bir onay yönteminin öngörülmesi aranır [bkz. TK 616/2-(e) ile Kn. 110]. Genel kurulun onay kararı, hem genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisinin hem oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması şartıyla alınabilir [TK 621/1-(g)]. Onaya ilişkin genel kurul kararının verilmesi sırasında ilgili ortak oy hakkından yoksundur (TK 619/3)¹³⁵.

601 Öğretide, TK 613/4, 619/3 ve 621/1-(g) hükümlerindeki "bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetler" ifadesinden hareketle, bağlılık yükümünü veya rekabet yasağını tamamen ortadan kaldıracak biçimde genel bir onayın verilemeyeceği, onayın zaman, yer veya konu itibariyle kapsamı belirlenen faaliyetlerle sınırlı tutulması gerektiği ileri sürülmektedir¹³⁶. Kanaatimizce söz konusu hükümlerin sözüyle bağlı kalınmamalı, limited şirketin bir sermaye şirketi olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Madem şirkete kişisel bir öge eklemek isteyen ortaklara bir olanak tanınarak rekabet yasağı şirket sözleşmesiyle getirilebilmekte o halde şirket sözleşmesinde değişiklik yapılarak [TK 589, 621/1-(g)] yasak tamamen kaldırılmalıdır¹³⁷. Esas itibariyle bu söylenen dar anlamda sadakat borcu için de geçerli olmalıdır¹³⁸. Bununla birlikte, haklı sebeple şirketten çıkmaya (TK 638/2) ve şirketin feshini istemeye (TK636/3) olanak tanıyan hükümler gibi özellikle azlık/münferit ortakları korumaya yönelik hükümlerin dolaylı biçimde bertaraf edilmesi sonucunu doğuracak türden davranışlara izin verilerek özüne müdahale sayılacak şekilde sadakat borcu ortadan kaldırılamaz.

¹³⁵ Bu hususta ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 489-490.

¹³⁶ Keza bkz. Yargıtay 11. HD'nin 09.05.2016 tarih ve 2015-10644/5228 sayılı kararı.

¹³⁷ BSK OR 11-AMSTUTZ!CHAPPUIS, Art. 803 N. 11, 23; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 473, 488-489; sadece dar anlamda sadakat yükümlülüğünün kaldırılmasıyla sınırlı olarak bu yönde İKRAK.İUÇ, Rekabet Yasağı, 237, 250-251; bu konuda ayrıca bkz. ve karşı. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 521-522.

¹³⁸ Bu yönde KARAKILIÇ, Rekabet Yasağı, 237, 249; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 214; İLBASMIŞ HIZLIŞOY, Bildiri, 355.; 8.AMAMCIOĞLU, 246-247.

¹³⁹ Bu hususta ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 219.

İKİNCİ ALT BAŞLIK

ORTAKLARIN HAKLARI

1. KAR PAYI

1.1. Genel Olarak

Kar payı ve bununla bağlantılı konular "Kar payı ve ilgili diğer hükümler" başlığı altında toplam dört maddeden oluşan TK 608-611'de düzenlenmiştir. Bunların tamamı, ek ödemeye yönelik farklılık dışında, anonim şirketle ilgili düzenlemeye paraleldir. Nitekim kanun koyucu, aşağıda değinileceği üzere ilgili hususlarda ya anonim şirket hükümlerine yollama yapmakla yetinmiş ya da anonim şirkete ilişkin olanlarla aynı veya paralel hükümler öngörmüştür. Anonim şirket hükümlerinin aynısını koymak tekrara, paralel hükümlerdeki ifade farklılıkları ise bunlar arasında yorum sorunlarına sebebiyet vermektedir. Bu yöntem yerine ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin farklılıkları ayrıca düzenlemek suretiyle anonim şirket hükümlerine yollama yapılabilir¹. Bu durum karşısında aşağıda ilke olarak sadece limited şirkete özgü hükümler incelenmiş, aynı ya da benzer bir düzenleme içeren yahut atıf yapılan konularda anonim şirkete ilişkin açıklamalara kısaca işaret edilmekle veya yollama yapılmakla yetinilmiştir.

602

1.2. Kaynağı ve Dağıtım Ölçüsü

Kar payının kaynağına ilişkin TK 608/1'de, anonim şirket bakımından öngörülen düzenlemelere (TK 509/2, 523/1) paralel bir şekilde, söz konusu payın sadece net dönem karından veya bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabileceği, kar dağıtımına karar verilebilmesi için de öncelikle kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken yedek akçelerin ayrılmasının şart olduğu hükme bağlanmıştır.

603

eTK 534 'te bilanço ve yedek akçeler konusunda anonim şirket hükümlerine yapılan genel yollama nedeniyle eTK bakımından

KENDİGELEN, İlk Tespitler, 515.

¹ TK 608/1-c.2'de arka arkaya iki kez kanun ile şirket sözleşmesinden söz edilmesi hükmün ifade gücünü zayıflattığı için "*kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca*" ibaresinin metinden çıkarılmasının isabetli olacağı yönündeki yerinde tespit için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 516 dñn. 60; keza bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 492.

da farklı bir sonuca varılması zaten söz konusu olmadığından TK 608/1'deki düzenleme limited şirket açısından yeni sayılmaz-'.^j

604

Kar payı dağıtımında ölçüyü düzenleyen TK 608/2 hükmüne göre, "[ş}irket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe, kar payı, esas sermaye payının itibari değerine oranla hesaplanır[...}" (keza İsvBK 798/3). Oysa anonim şirkette, esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, kar payı, sennaye payının itibari değerine orantılı değil, pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir (TK 508/1; limited şirket bakımından da aynı biçimde eTK 533/1). Bu farklılığın sebebi, TK 585/1'in ilk halinde -mehaz İsvBK 777c/I ve 781/3 hükümlerine paralel biçimde- şirketin kuruluş veya sermaye artırımını sırasında nakdi sennayenin tamamının ödenmesi zorunluluğu öngörülmüş olmasına, ancak mehazdan farklı olarak zaman içinde TK 585/1'de yapılan iki değişiklik sonucunda önce peşinen ödenmesi şartından vazgeçilmesine ve yalnız yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi olanağı tanınmasına, son olarak yüzde yirmibeşin tescilden önce ödenmesi zorunluluğunun da kaldırılmasına rağmen bu gelişmelere uyum sağlanması için TK 608/2'de değişiklik yapılmamasıdır. Dolayısıyla TK 608/2 düzenlemesi tutarsızdır. TK 608/2'de, hemen aşağıda değinileceği üzere, ek ödeme yükümlülüklerinin yalnız yerine getirilen miktarının kar payının hesaplanmasında dikkate alınacağını belirtilmesi de söz konusu tutarsızlığın varlığını teyit etmektedir. Ortada örtülü boşluk (gerçek olmayan boşluk!) vardır. Bu boşluk, anonim şirket hakkındaki TK 508/1 hükmünde olduğu gibi, şirket sözleşmesi ile aksi öngörülmedikçe, kar payını, ortağın esas sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap etmek suretiyle doldurulmalıdır'.

605

Ek ödeme yükümlülükleri de kar payının hesaplanmasında dikkate alınacaktır. Gerçekten TK 608/2 uyarınca "[...}ayrıca yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarı da kar payının hesaplanmasında itibari değere eklenir.". eTK'da ek ödeme yükümlülüğü öngörülmediği için hüküm yenidir. Madde gerekçesinde belirtildiği üzere hükmün adalete uygunluğu, ek ödeme yükümünün sadece bazı esas sermaye paylarına yükletildiği durumlarda daha iyi anlaşılır.

^j KENDİGELEN, İlk Tespitler, 516.

Bu yönde KENDİGELEN, İlk Tespitler, 516-517; BİLGİLİ-DEMİRKAPı, 725; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 497; AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 458; ÇEBİ, Limüed Şirketler, 257; TK 585/1-c. 2'de anonim şirket hükümlerine atıf yapıldığı gerekçesiyle aynı yönde BAH-TİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 449; karş. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 21-65; ke1.a PULASLI, Şerh, § 69 N. 157.

Hüküm bağlamında vurgulanması gereken hususlardan ilki, hemen yukarıda değinildiği gibi ek ödeme yükümlülüklerinin yalnız yerine getirilen miktarının kar payının hesaplanmasında dikkate alınacağı, dolayısıyla henüz yerine getirilmeyen ya da geri ödenmiş ek ödemelerin hesaba katılmayacağıdır. İkincisi, kar payı esas sermaye payı için şirkete yapılan ödemelerle orantılı olarak hesap edileceğinden, hükümde yazılanın aksine, yerine getirilen ek ödeme yükümlülüklerinin tutarının, esas sermaye payının itibarı değerine değil bu pay için şirkete yapılan ödemelere eklenecek olmasıdır.

Nihayet TK 608/2'nin kar payının hesabında yalnız ek ödemeleri dikkate aldığını, ifa edilen yan edimlerin karşılığını hesaba katmadığını eklemek isteriz.

Şirket sözleşmesi ile aksi öngörülebileceği açıkça belirtildiği için TK 608/2 hükmü emredici değildir. Keza anonim şirkette kar payı dağıtımında ölçüyü düzenleyen TK 508/1'in de aksi esas sözleşmeyle kararlaştırılabilir. Dolayısıyla kar payının hesaplanmasında ek ödemelerin hiç dikkate alınmayacağının ya da yerine getirilmeyen ek ödemelerin de dikkate alınacağının kararlaştırılması gibi limited şirkete has özellikler dışında, hükmün aksinin kararlaştırılması hususunda TK 508/1 hakkında söylenenler limited şirket için de geçerlidir.

606

Kar payı hakkında karar verilmesi genel kurulun devredilemez yetkilerindendir [TK 616/1-(e)] ve genel kurul dağıtım kararını olağan karar alma nisabı olan -şirket sözleşmesinde daha ağır öngörülmedikçe- toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alır (TK 620). Anonim şirkette olduğu gibi kar dağıtımına ilişkin genel kurulca alınmış bir karar olmadığı sürece ne kar payı alacağından bahsedilebilir ne de mahkeme genel kurulun yerine geçerek karın dağıtılmasına hükmedebilir⁶.

607

Kar payı bağlamında son olarak belirtmek isteriz ki anonim şirkette kar payı avansına ilişkin TK 509/3 limited şirkete de uygulanır [TK 644/1-(b)].

608

^j Botschaft 2001, 3200.

⁶ Örneğin bkz. Yargıtay 11. HD'nin 24.05.2021 tarih ve 2020-5342/4364, 15.04.2021 tarih ve 2019-4158/3719, 09.03.2021 tarih ve 2020-2171/2208, 27.01.2021 tarihli ve 2020-1377/495, 06.02.2020 tarih ve 2018-3914/997, 10.06.2019 tarih ve 2019-2023/4144, 30.04.2019 tarih ve 2018-1646/3328, 27.11.2018 tarih ve 2016-14687/7407, 07.02.2017 tarih ve 2015-12729/638 ile 31.03.2016 tarih ve 2015-7170/3516 sayılı kararları; aksi yönde bkz. ve karşı. Yargıtay 11. HD'nin 14.04.2016 tarih ve 2015-7406/4168 sayılı karar.

1.3. Kar Payıyla İlgili Diğer Hususlar

1.3.1. Müdürlerin ve intifa senedi sahiplerinin kardan pay almaları

609 Daha önce ifade edildiği üzere şirket sözleşmesinde öngörülme-
kaydıyla müdürlere TK 511'deki sınırlamalar çerçevesinde kardan
pay (kazanç payı) verilmesi mümkündür (bkz. Kn. 279-280).

610 **TK 584'e göre** "[ş]irket sözleşmesinde intifa senetlerinin çık-
arılması öngörülebilir; bu konuda anonim şirketlere ilişkin hükümler
kıyas yoluyla uygulanır."⁷. Kıyasen uygulanacak hükümler TK 348,
502 ve 503'tür.

Şu kadarını belirtelim ki sahiplerine pay sahipliği/ortaklık hakları
verilemeyen; ancak net kara, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma
veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilen (TK 503) intifa
senetleri, şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak
kurucular (TK 348/1), bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payla-
rın/esas sermaye paylarının sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer
bir sebeple şirketle ilgili olanlar (TK 502/1) lehine çıkarılabilir.

1.3.2. Finansal tablolar ve yedek akçeler

611 TK 610 uyarınca, finansal tablolar ve yedek akçeler hakkındaki
anonim şirkete ilişkin "514 ila 527 nci madde hükümleri" limited şir-
kete de uygulanır.

eTK 534'te de limited şirkette bilanço ve yedek akçeler konu-
sunda anonim şirketin bilanço ve yedek akçe hakkındaki hükümlerine
yollama yapılmıştı.

612 Ne var ki bu genel yollamaya rağmen TK 608'in 1. ve 3. fıkrala-
rında, yollama yapılan hükümlerin aynısına ya da benzerine tesadüf
edilmektedir.

Bunlardan ilki, TK 608/1'de kar dağıtımına karar verilebilmesi
için kanun ve şirket sözleşmesi uyarınca ayrılması gereken yedek ak-
çelerin ayrılmasının şart koşulmasıdır. Oysa bu hükmün aynısı, yolla-
ma yapılan düzenlemeler içinde bulunan ve kar payı ile yedek akçeler
arasındaki ilgiye değinen TK 523'ün 1. fıkrasında yer almaktadır.

TK 608/3 ise, yollama yapılan hükümler kapsamındaki TK 523/2
ile benzerlik taşımaktadır. Her iki düzenlemede de olağanüstü yedek

⁷ İntifa senetlerinin eTK açısından da ihraç edilebileceği ve kıyasen anonim şirkete ilişkin hükümlerin uygulanacağı yönünde bkz. ARsLANLI, Limited Şirketler, 256-257.

akçe ayrılabilmesi hükme bağlanmıştır. TK 608/3'ün gerekçesine göre hükmün amacı, olağanüstü yedek akçe ayrılmasını şartlara bağlayarak kar payını korumaktır.

Ekleyelim ki TK 608/3 ile TK 523/2 birbirine benzemekle birlikte aralarında ifade farklılıkları bulunmaktadır. Her şeyden önce TK 523/2 uyarınca ya aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse ya da şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kar payı dağıtım yönünden haklı görülüyorsa olağanüstü yedek akçe ayrılabilirken, TK 608/3 'te zararların karşılanması için gerekli olma ya da şirketin gelişimi için yatırım yapılması ihtiyacı ciddi bir şekilde ortaya konulma koşulu aranmaktadır. Ayrıca TK 608/3, TK 523/2'den farklı olarak, olağanüstü yedek akçe ayrılabilmesi için bir yandan şirket sözleşmesinde öngörülmemiş yedek akçelerin ayrılmasından söz ederken diğer yandan muhtemelen olağanüstü yedek akçe ayrılabilir hallerin kastedildiği "bu hususlar"ın şirket sözleşmesinde açıkça belirtilmesini şart koşmaktadır. Oysa olağanüstü yedek akçenin özelliği, şirket sözleşmesiyle öngörülen isteğe bağlı yedek akçelerden (TK 521) farklı olarak, şirket sözleşmesinde belirtilmemiş olmasıdır. Her ikisi de birer sermaye şirketi olan anonim ve limited şirketlerde, olağanüstü yedek akçe ayrılmasının böylesine farklı kurallara bağlanmasını haklı kılan bir neden yoktur. TK 608/3'ün gerekçesinde de bu hususta bir açıklama bulunmamaktadır. Bu sebeple hem gereksiz tekrarlardan kaçınmak, hem de farklı ifadelerle kaleme alınan paralel hükümler arasındaki yorum sorunlarını ortadan kaldırmak amacıyla TK 608/3'e hiç yer verilmemesi isabetli olurdu".

613

1.3.3. Faiz yasağı ve hazırlık dönemi faizi

TK 609/1-c.1 uyarınca esas sermayeye faiz verilemez. Esas sennayeye faiz verilmesi, eTK 533/2'de de yasaklanmıştır. Keza TK 509/1 hükmüne göre de anonim şirkette sermaye için faiz ödenmez. Dolayısıyla anonim şirkette sermayeye faiz verilmesi yasağı hakkındaki söylenenler niteliğine uygun olduğu oranda limited şirket için de geçerlidir.

614

TK 603 vd. hükümlerinde ek ödeme yükümlülüğü kurumunun öngörülmesiyle, TK 609/1-c.1'de ek ödemelere faiz verilmesi yasağı da getirilmiştir. Daha önce ifade edildiği üzere bu hüküm, ek ödeme yükümlülüğünün özkaynak kalemi olan sermayeye benzer yönünü oluşturmaktadır (bkz. Kn. 538).

615

Nihayet, eTK'dan farklı olarak, anonim şirkette olduğu gibi şirket sözleşmesiyle hazırlık dönemi faizi ödenebilmesi olanağı getirilmiştir

616

¹ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 517.

(TK 609/1-c.1). Hazırhk dönemi faizi hakkında anonim şirkete ilişkin hükümler (TK 51O) uygulanır (TK 609/1-c.2).

1.3.4. Haksız alınan kar paylarının geri verilmesi

617 Konunun düzenlendiği TK 611, eTK 535'in dili güncelleştirilmiş bir tekrarıdır. Maddenin ilk fıkrasında haksız yere kar almış olan ortak ve müdürün bunu geri vermekle yükümlü olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrasında iade borcunun kapsamı, son fıkrasında ise iade borcunun tabi olduğu zamanaşımı hükme bağlanmıştır. Hükümün benzeri anonim şirkete ilişkin TK 512'de yer almaktadır.

618 Vurgulamak isteriz ki TK 512 ile 611 arasında benzerlikler yanında farklılıklar da vardır. Her şeyden önce TK 512'nin kapsamına kar payı yanında hazırlık dönemi faizi dahil edilmişken TK 611'de hazırlık dönemi faizinden söz edilmemiştir. Bununla birlikte bu farklılığın haklı bir gerekçesi bulunmadığından geniş yoruma tabi tutmak suretiyle TK 611'in kapsamına hazırlık dönemi faizi de dahil edilmelidir⁹.

Geniş yorum yapmak yerine haksız alınan kar payının iadesi için TK 611 'in, hazırlık dönemi faizinin iadesi içinse TK 609/1-c.2'nin yaptığı yollama sonucu TK 512'in uygulanması da pekala kabul edilebilir.

619 Ayrıca TK 512/1 haksız yere kar payını iyiniyetle alanı hiçbir şekilde iade ile yükümlü tutmazken TK 611/2, iyiniyetle haksız yere kar payı alanı da iadeyle sorumlu kılmış¹⁰, ancak iadenin kapsamını şirket alacaklılarının haklarını ödemek için gerekli olan tutarla sınırlamıştır. Bununa birlikte limited şirkette iyiniyetle haksız yere kar payı alanın iade borcu için kötüniyetle haksız yere kar payı alanın iade borcuna nazaran daha kısa zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Gerçekten geri alma hakkı, paranın alındığı tarihten itibaren, kötüniyetin varlığında beş yıl (TK 512/2, 611/3), -yalnız limited şirkette geçerli olacak şekilde- iyiniyetin varlığında iki yıl (TK 611/3) sonra zamanaşımına uğrar. Eklemek isteriz ki TK 611/2-3'te sözü edilen iyiniyetle kastedilen, karın haksız yere alındığının bilinmemesi ya da bilinebilecek durumda bulunulmamasıdır (MK 3)¹¹.

⁹ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 149-150; ÇEBİ, Limited Şirketler, 263.

¹⁰ Haksız alınan kar payının iadesi bakımından müdür sıfatını taşıyan ortağın iyiniyetli sayılmayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.03.2016 tarih ve 2015-723/2998 sayılı kararı.

¹¹ Bu konuda ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-67.

Bu farklılıklar dışında haksız yere kar payıılmaktan neyin anlaşılması gerektiği başta gelmek üzere anonim şirket hakkında söylenenler limited şirket için de geçerlidir.

2. BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKI

2.1. Kavram ve Düzenleniş Biçimi

Ortakların bilgi alma ve inceleme hakkı TK 614'te düzenlenmiştir; yalnız TK 614'te hükme bağlanan sadece ortakların aktif bilgi alma ve inceleme hakkıdır, ortakların söz konusu haktan yararlanabilmeleri şirketten bu yönde bir talepte bulunmaları koşuluna bağlıdır. 620

Oysa anonim şirkette pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme haklarının düzenlendiği TK 437'de ortakların aktif bilgi alma ve inceleme hakları yanında pasif bilgi alma hakları da düzenlenmiştir. Pasif bilgi alma hakkı; finansal tabloların, yıllık faaliyet raporunun ve denetleme raporlarının vs. genel kurulun toplantısından en az onbeş gün önce şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulması, bunlardan finansal tablolar ve konsolide tabloların bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde paysahiplerinin bilgi edjrunelerine açık tutulmasıdır (TK 437/1). Kuşkusuz TK 437/1 hükmü kıyasen limited şirkete de uygulanacak (bkz. TK 617/3) ve limited şirket ortakları da bu haktan yararlanacaklardır¹² (bkz. Kn. 119, 121).

Madde gerekçesine göre, TK 614 ile, ortaklara modern şirketler hukuku anlamında geniş bilgi alma hakkı tanınmıştır. Düzenlemede, limited şirketteki kişisel öğeler göz önünde bulundurulmuştur¹³. Ekleyelim ki müdürlerin bilgi alma ve inceleme hakları hakkında ise niteliğine uygun düştüğü oranda TK 392 uygulanır [TK 644/1-(c)Y'. 621

TK 614, inceleme hakkına ilişkin düzenleme dışında İsvBK 802'den alınmıştır. Gerçekten TK 614/1'de inceleme hakkı, şirketin denetime tabi olup olmamasından (bkz. TK 635) bağımsız biçimde, bilgi alma hakkı gibi herhangi bir şarta tabi tutulmamışken, İsvBK 802/2'de bu hak şirkette bir denetçinin bulunmaması şartına bağlanmış, bir denetçinin varlığı halinde ise ancak haklı bir menfaatinin bulunduğunu inandırıcı şekilde ispatlayan ortağa bu hak tanınmıştır.

Gerekçesinde, İsvBK 802'deki düzenleme yapılırken anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme haklarına

¹¹ Keza Ç.u100Lu, Yasaman Armağanı, 145.

¹¹ Bkz. Botschaft 200 I, 3202.

¹² Aynı zamanda ortak sıfatını haiz mOdÜrün hem TK 392 hem TK 614'ten yararlanması hususunda bkz. CAN, Bilgi Alma, 47 vd.

ilişkin fsvBK 715a'nın (TK 392) referans alındığı belirtilmiştir's. Yine gerekçesinde AlmLOK § 51a'da da benzer düzenleme bulunduğu ifade edildiği için¹⁶ İsvBK 802'nin kaleme alınmasında AlmLOK § 51a'dan da yararlanıldığını söyleyebiliriz. Bu sebeple TK 614'ün yorumlanmasında, farklılıktan göz ardı etmeden, İsvBK 802 yanında AlmLOK § 51, hatta bilgi alma ve incelemenin haksız yere engellenmesi durumunda mahkemeye başvuruyu düzenleyen AlmLOK § 51a'dan yararlanılabilir.

622

"Murakabe" başlığını taşıyan eTK 548'in birinci fıkrasında, ortakların sayısı yirmiye aşan limited şirketlerde bir veya birden fazla murakıp bulunacağı, limited şirkete ilişkin hükümlerin yer aldığı fasılda başka bir hüküm bulunmadığı takdirde anonim şirketlerdeki murakıplara ait hükümlerin limited şirket murakıplarına da uygulanacağı; ikinci fıkrasında ise, ortaklarının sayısı yirmi ve yirmiden az olan limited şirketlerde, idare hak ve vazifesi bütün ortaklara ait değilse müdür sıfatını haiz olmayan ortakların eBK 531 (BK 631) çerçevesinde bilgi alma ve inceleme haklarına sahip oldukları hükme bağlanmıştı¹⁷. Bu bağlamda ekleyelim ki TK 614'ün uygulanması ve yorumlanmasında hem bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamı açısından paralel düzenlemeler içerdiği hem eTK 548'de atıf yapılmış olduğu için BK 631'e (eBK 531) ilişkin müktesebattan pekala yararlanılabilecektir.

2.2. Niteliği

623

Genel kurulda müzakere edilen konular hakkında görüş açıklamak, öneride bulunmak ve oy kullanmak ile müdürlerin yönetim haklarının ve temsil yetkilerinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkemeden istemek başta olmak üzere ortaklık sıfatından kaynaklanan hakları isabetli ve yerinde kullanabilme olanağına kavuşmak; şirketin varlıklarının akılcı biçimde değerlendirilip değerlendirilmediğini, bu çerçevede yöneticilerin kar veya zarar hakkındaki beyanlarının gerçeğe örtüşüp örtüşmediğini anlayabilmek; ortakların vergi başta olmak üzere kamu borçlarından sorumlu tutulma olasılığı hakkında fikir edinmek vb., özellikle bilgi alma ve inceleme hakkı sayesinde o1ur¹⁸.

Bilgi alma ve inceleme hakkı, her ne kadar diğer ortaklık haklarının kullanılmasına hizmet etse de, onlardan bağımsızdır; dolayısıyla

¹⁵ Botschaft 2001, 3202.

¹⁶ Botschaft 2001, 3202.

¹⁷ eTK 548'in TK 614 ile karşılaştırmalı bir incelemesi için bkz. BİLGE, 429 vd.

¹⁸ Bilgi alma ve inceleme hakkının işlevleri hakkında bkz. KENDİGELEN/KıncA, N. 289; CAN, Bilgi Alma, 29 vd.

bilgi alma ve inceleme hakkından yararlanılması, diğer hakların kullanılması için gerekli olması koşuluna bağlı değildir¹⁹.

Bilgi alma ve inceleme hakkı, ortakların vazgeçilemez hakları arasında yer alır²⁰; bu hakları ortadan kaldıran ya da kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran genel kurul ve müdürler kurulu kararları ile şirket sözleşmesi hükümleri batıldır²¹ [bkz. TK 622 ve 644/1-(c)'nin yollamalarıyla 391/1-(c) ve 447/1-(b); keza TK 437/6, 392/6; BK 631/2].

2.3. Bilgi Alma Hakkı ile İnceleme Hakkı Arasındaki İlişki

Bilgi alma hakkı ile inceleme hakkının talep koşulları aynıdır ve her ikisi de şirket işleri hakkında bilgi edinmeye yöneliktir, bunların sadece icra ediliş tarzları farklıdır. Bilgi almada daha çok soru sormak suretiyle sorunun muhatabının vereceği cevaptan, incelemede ise belgelerin bizzat gözden geçirilmesi veya iş yerlerinin ziyaret edilerek gözlemde bulunulması vb. suretiyle bir konu hakkında fikir sahibi olmak hedeflenir²². Bu iki hak arasında öncelik sonralık ilişkisi yoktur²³; bunlar ayrı ayrı kullanılabileceği gibi, inceleme sırasında ayrıca soru sorulması gibi duruma göre birlikte de kullanılabilir.

2.4. Sahibi

TK 614/1 hükmü *her ortağa* bu hakkı vermiştir, dolayısıyla kullanılabilmesi için yalnız bir esas sermaye payına sahip olmak yeterlidir.

Hak, ortak sıfatının kazanılmasıyla doğar, kural olarak kaybedilmesiyle sona erer.

Ortak sıfatının kaybında bildirici olduğu için ayrılmanın sicile tescili tarihi değil (bkz. TK 598), payların tamamen devrinde genel kurulun onay kararı tarihi (TK 595/2) ya da ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkması veya çıkarılmasında (TK

¹⁹ BİLGE, 434; MİNELİLER, THD 2012, 15.

²⁰ Bu hususta bkz. YILÖZ, Limited Şirketler, 177-178; MİNELİLER, THD 2012, 15; KIRCA, N.48; CAN, Bilgi Alma, 38-39.

²¹ Aksi görüşte BİLGE, 435.

²² Bilgi alma hakkı ile inceleme hakkı terimleri ve bunlar arasındaki ilişki hakkında ayrıca bkz. CAN, Bilgi Alma, 8 vd.

²³ BİLGE, 440; MİNELİLER, THD 2012, 17; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 508; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 150.

638/2, 640/3) mahkeme kararının kesinleştiği tarih gibi ayrılmanın hüküm ve sonuçlarını doğurduğu tarih esas alınır.

Şirketten ayrılan ortak da, haklı çıkarının olduğu hallerde bu hakkı kullanabilmeli²⁴, örneğin ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmını muaccel hale getiren ve finansal tablolarda yer verilen özkaynak tutarının {TK 642/3} gerçeği yansıtır yansıtmadığı hakkında bilgi isteyebilmeli, inceleme yapabilmelidir²⁵ (keza BK 636/2)²⁶ (bu konuda ayrıca bkz. K.n. 509).

628

Bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı bulunması halinde, ortaklık hakları intifa hakkı sahibi tarafından kullanıldığı için (TK 600/3; keza MK 794/2) ortak yanında intifa hakkı sahibi de bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmelidir¹⁷. Buna karşılık ortaklık haklarını kullanma imkanı vermediği, yalnız ödenmeyen alacağın payın paraya çevrilmesi yoluyla tahsili olanağı sağladığı için (MK 946/1, 960; TK 427/2) esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulduğu takdirde rehin hakkı sahibi bilgi alma ve inceleme hakkını kullanamaz¹⁸.

629

TK 614'ün limited şirketteki kişisel öğeler göz önünde bulundurularak yapılan bir düzenleme niteliği taşıması, hakkın ortak tarafından bizzat (şahsen) kullanılmasını gerektirir²⁹. Fiil ehliyeti bulunmayan ortağın (MK 14) kanuni temsilcisi; tüzel kişi ortaklarda ise organ üyesi bu hakkı kullanır.

Ciddi bir hastalık veya benzer bir engelin bulunması gibi somut olayın koşullarında haklı sayılabilecek bir özrün varlığında, hakkın bir iradi temsilci vasıtasıyla da kullanılmasına izin verilmelidir³⁰; şirket, haklı bir sebebe dayanarak temsilcinin şahsına itiraz edebilir. İradi temsilci, öğrendiği şirket sırlarını saklamakla yükümlüdür, aksi takdirde doğan zarardan sorumlu olur (BK 49).

¹⁴ Aksi görüşte ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 150.

¹⁵ Keza MİNELİLER, THD 2012, 16; ayrıca bkz. CAN, Bilgi Alma, 52-53.

¹⁶ Ayrıca bkz. KENDİGELENİKIRCA, N. 292.

¹⁷ Keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 505; CAN, Bilgi Alma, 55-56; anonim şirket payı üzerinde intifa hakkı açısından ayrıca bkz. KENDİGeLeN, İntifa Hakkı, 32 1 vd.; aksi görüşte BAŞRUĞ/GÖKSOY, 49; MİNELİLER, THD 2012, 16; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 151; YASAN, Sorumluluk, 246.

¹⁸ Keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 505; CAN, Bilgi Alma, 57; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 151.

¹⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 509; CAN, Bilgi Alma, 58.

³⁰ MİNELİLER, THD 2012, 16; BİLGE, 436; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 509; keza bkz. BAŞTUĞ/GÖKSOY, 50.

İradi temsilci bağlamında eklemek isteriz ki ortağın kendisini genel kurulda ortak olmayan bir kişi aracılığı ile temsil ettirdiği hallerde (TK 617/3-c.2) temsilci, zaten gündem maddeleri hakkında ortak adına bilgi alabilmeli ve inceleme yapabilmelidir ki oyunu hangi yönde kullanacağı hakkında sağlıklı karar verebilsin.

Uzmanlık bilgisine ihtiyaç duyulan hallerde hakkın kullanılması sırasında uzmandan yararlanılabilmeli, ortak yanında uzman bulundurulabilmelidir¹ (keza TK 437/4-c.2). Finansal bilgilerin okunmasına, karmaşık sayılacak bir sözleşmenin incelenmesine, mühendislik bilgisine ihtiyaç duyulmasında vs. durum böyledir. Şirket, şahsına yönelik haklı sebeplerle ilgili uzmanı reddedebilir. Uzman, SMMM ve YMM örneğindeki gibi mesleği gereği zaten sır saklamakla yükümlü olabilir (bkz. 3568 sayılı Kanun 43) ve bu yüzden öğrendiği şirket sırlarını açıklamamalıdır. Uzman böyle bir yükümlülüğe tabi değilse bile yine öğrendiği şirket sırlarını saklamakla yükümlüdür. Her iki olasılıkta da sır saklama yükümlülüğünü ihlal eden uzman doğan zarardan sorumlu tutulur (BK 49).

630

2.5. Muhatabı

Bilgi alma ve inceleme talebinin muhatabı müdürlerdir (TK 614/1)³². Birden fazla müdürün varlığında talep hakkında müdürler kurulunun karar vermesi gerektiği (TK 624/3) ifade edilmektedir³³. Bu takdirde müdürler kurulu bilgi alma ve inceleme talebinin kabulü veya reddi, kabulü halinde talebin gereğinin nasıl yerine getirileceği, yani bilginin veriliş ya da incelemenin yapılaş tarzı hakkında da karar verecektir.

Tasfiye aşamasında tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında adi tasfiyede tasfiye memurlarından, iflas tasfiyesinde iflas idaresinden³⁴; konkordato halinde ise duruma göre konkordato komiserinden de bilgi alma ya da inceleme talebinde bulunulabilir.

2.6. Kapsamı

Her ortak, müdürlerden, *şirketin bütün işleri ve hesapları* hakkın-⁶³² da bilgi vermelerini isteyebildiği için (TK 614/1) bilgi alma hakkının kapsamı sınırlandırılmamıştır⁵.

¹ MİNELİLER, THD 2012, 16; BİLGE, 436; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 510; CAN, Bilgi Alma, 58 vd.; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 147-149; keza bkz. 8AŞTUĞ/GÖKSOY, 50-51.

² Bu hususta ayrıca bkz. MİNELİLER, THD 2012, 16.

³ CAN, Bilgi Alma, 64.

CAN, Bilgi Alma, 65 vd.

⁵ Bu hususta bkz. BİLGE, 440-441.

Şirketin işleri kavramı onun hesaplarını da kapsayacağından TK 614/1'de "şirketin bütün işleri ve hesapları" ifadesinin yerine İsvBK 802/1'de olduğu gibi "şirketin bütün işleri" ya da AlrnLOK § 51a'daki gibi "şirketin işleri" ifadesinin kullanılmasıyla yetinilebilirdi. Kanun koyucu, şirket işleri içinde özel bir öneminin bulunmasından hareketle şirket hesaplarını ayrıca zikretme ihtiyacı duymuş olabilir. Ayrıca "şirketin bütün işleri" ifadesinde yer alan "bütün" sözcüğü bilgi alma hakkının kapsamının genişliğini vurgulama amacından öte bir anlam taşımamaktadır; çünkü dilbilgisi bakımından AlrnLOK § 5 la'daki gibi "şirketin işleri" ifadesi de işler konusunda bir sınırlama içermediğinden bütün şirket işlerini kapsamaktadır¹⁶.

633 Limited şirketin hakim şirket olduğu hallerde ortak TK 200'deki hakkını kullanarak bağlı şirketler hakkında da bilgi verilmesini isteyebilir (keza bkz. TK 437/2-c.2). Her ne kadar TK 200'de bağlı şirketler hakkında ancak genel kurulda bilgi istenebileceğinden söz edilse de bunu pay sahiplerinin bilgi alma haklarını ancak genel kurulda kullanabileceklerini öngören TK 437/2'deki düzenleme gereği anonim şirketle sınırlı tutmak³⁷, TK 614 ortaklara genel kurul dışında da bilgi alma ve inceleme hakkı verdiği için limited şirket ortaklarının TK 200'ün verdiği hakkı genel kurul dışında da kullanabileceklerini kabul etmek isabetli olacaktır.

634 "Şirketin bütün işleri ve hesapları" ifadesi bilgi alına hakkının genel çerçevesini çizmektedir; ortak, hakkını kullanırken hangi konularda bilgi almak istediğini somutlaştırmalıdır⁸.

635 Kanun koyucu TK 614/1'de, bilgi alma hakkının kapsamına yönelik "şirketin bütün işleri ve hesapları" ifadesini kullanmayı tercih ederken incelemenin kapsamı için bu kez "belirli konu" ibaresine yer vermiştir. Oysa mehz İsvBK 802/2 ile AlrnLOK §51a'da herhangi bir sınırlamayı çağrıştırmayacak biçimde "defterlerin ve belgelerin incelenmesi"nden söz edilmektedir. TK 614/1'in gerekçesinde konu hakkında bir açıklama yoktur. Kanaatimizce, TK 614/1'de "belirli konu" ibaresinin kullanılmasıyla bilgi alma hakkına nazaran incelemenin kapsamı sınırlandırılmak istenmemiştir⁹; olsa olsa bu hakkı kullanmak isteyen ortağın incelemesine hazır bulundurulacak defter ve belgelerin neler olduğunu tespit için inceleme talebinin somutlaştırıl-

³⁶ Bu hususta bkz. BAŞTUĞ/Göicsov, 47-48.

³⁷ Nitekim bkz. "[b]u bilgi alma hakkının adresi hakim şirket yönetim kurulu[dur]" ifadesini içeren TK 200'ün gerekçesi.

³⁶ ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 151-152, 161; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 170; ayrıca bkz. CAN, Bilgi Alma, 76; BAŞTUĞ/Göicsov, 52.

³⁹ Bu yönde BİLGE, 441; YASAN, Sorumluluk, 248-249.

masının gereği vurgulanmak istenmiştir⁰. Esas itibarıyla bilgi alma hakkının en önemli kullanım yöntemi olan soru sorulması sırasında da istenilen bilgi belirli konu veya konulara ilişkin olacağı içi sorunun içeriğinin somutlaştırılması gereğine yukarıda işaret etmiştir. Dolayısıyla incelemenin kapsamı bakımından TK 614/1 de, İsvBK 802/2 ile AlMLOK §51a hükümleri gibi anlaşılmalı, inceleme hakkının kapsamına şirketi'n bütün işleri ve hesaplarıyla ilgili her türlü ve gelirler dahil edilmelidir¹. Ekleyelim ki yukarıda değinildiğimize inceleme kavramı, defter ve belgelerle sınırlı değildir; iş yerleri ziyaret edilerek gözlemde bulunulması, kasadaki paraların ya da envanterde yer alan demirbaşların sayımı gibi hususlar da bu hakkın kapsamına girer¹.

2.7. Kullanılması

TK 614 'te herhangi bir sınırlandırma öngörülmediğinden bilgi alma ya da inceleme hakkı genel kurulda kullanılabileceği gibi genel kurul dışında da kullanılabilir⁴³ (karş. TK 437/2). Bu hak genel kurul dışında kullanılmak istenildiği takdirde gündem maddelerine ilişkin bilgi alma ve inceleme taleplerine öncelik verilmeli, gündem dışında kalan konular hakkındaki talepler ise genel kurulun işleyişini bozmadığı ölçüde dikkate alınmalıdır".

Bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında ortak, işletmeyi gezebilir, dükkanlara girebilir; müdürlere sözlü ya da yazılı soru sorabilir; işletmenin muhasebesiyle ilgili olsun ya da olmasın, elektronik ortamda tutulsun ya da tutulmasın bütün defterleri, kayıtları, elektronik postalar da dahil yazışmaları, yapılan sözleşmeleri vs. inceleyebilir, bunların örneklerini alabilir, fotokopilerini çekebilir, elektronik ortamdaki ya-

636

637

⁰ Bu hususta ayrıca bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, s. 21-82a; ÇAM0ĞLU, Yasaman Armağanı, 149; ÇAM0ĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 171.

¹ Keza MİNELİLER, THD 2012, 18; bu hususta ayrıca bkz. ve karş. ŞEİL:R, Limited Ortaklıklar, 507; CAN, Bilgi Alma, 85-86.

CAN, Bilgi Alma, 86; keza ÇAM0ĞLU, Yasaman Armağanı, 149.

BİLGE, 437; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 21-82; PULUŞLI, Şerh, § 69 • 202; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 506; CAN, Bilgi Alma, 73; ÇAM0ĞLU, Yasaman Armağanı, 156.

⁴ Bu konuda ayrıca bkz. ve karş. CAN, Bilgi Alma, 73-74; ÇAM0ĞLU, Yasaman Armağanı, 156-157.

zıların çıktısını alabilir, şirketin mali durumu hakkında özet çıkarabilir ve bu çerçevede ara dönem bilançosu hazırlayabilir vs.¹⁵

Yazılı evrak, şirkette incelenir; önemli bir sebep bulunmadıkça evrakın dışarı çıkarılması talep edilemez¹⁶. Keza bilgi alma ve inceleme hakkı, kural olarak iş saatlerinde ve şirketin işlerini aksatmayacak biçimde ve makul bir süre içinde kullanılmalıdır; bu konuda ölçü, MK 2'dir¹⁷.

638

Ortağın bilgi alma ve inceleme hakkının kullanma talebinin gereği özenle yerine getirilmelidir¹⁸. Bu çerçevede ortağın bilgi alma ve inceleme talebi -elde ettiği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesinin varlığı dışında (TK 614/2)- cevapsız bırakılmamalı, reddedilmemeli, kısıtlanmamalı, sorduğu sorulara tatmin edici olmayan ilgisiz, baştan savma cevaplar verilmemelidir¹⁹. Ortağa verilecek bilgi ayrıntılı, amaca uygun ve istenileni karşılar nitelikte olmalıdır⁵⁰. Ortağı, dozajı ayarlamayıp gerekli gereksiz bilgi bombardımanına tutmak, evrak yığınıyla baş başa bırakmak suretiyle arzu edilen bilgiye ulaşmasını güçleştirmek veya engellemek, bilgi alma ve inceleme hakkının reddiyle eşdeğer sayılmalıdır⁵¹. Keza verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve ger-

¹⁵ Bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamı için bkz. BAŞTUĞ/GÖKSOY, 56-57; BİLGE, 439-440; MİNELİLER, THD 2012, 17; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-83, 21-82a; KENDİGELENİKIRCA, N. 297; CAN, Bilgi Alma, 67 vd., 89 vd.; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 153-154; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 170; BSK OR II-WEBER, Art. 802 N. 7, 11.

¹⁶ Bu hususta bkz. BİLGE, 439; MİNELİLER, THD 2012, 17; KENDİGELEN/KIRCA, N. 297; CAN, Bilgi Alma, 93; ÇAMOĞLU, Yasaman Annağanı, 149; keza ortağın noter aracılığıyla şirkete yolladığı ihtarnamede, şirkete ait bilgi ve belgelerin bir adrese gönderilmesini istemesinin TK 614 hükmüne aykırı olduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 03.04.2019 tarih ve 2018-201/2620 sayılı kararı.

Bu hususta bkz. KENDİGELENİKIRCA, N. 297; CAN, Bilgi Alma, 95.

¹⁸ Bilgi verilmesine ilişkin esaslar hakkında ayrıca bkz. CAN, Bilgi Alma, 75 vd.; BAŞTUĞ/ÜÖKSOY, 54-55.

¹⁹ Bu hususta bkz. KENDİGELENİKIRCA, N. 298; verilecek bilginin düzeyi ve niteliği (kalitesi) bağlamında ayrıca bkz. ve karşı. TK 437/2'nin gerekçesi.

⁵⁰ Ayrıca bkz. TK 392/1'in gerekçesi.

⁵¹ Bu hususta bkz. KIRCA(Şehirli Çelik/Manavgat), 712.

çeğe uygun olmalıdır⁵² (nitekim bkz. TK 437/2-c.2). Nihayet bilgi gecikmeksizin verilmelidir⁵¹ (keza AlmLOK § 5 la/1).

2.8. Talebin Müdürler Tarafından Reddi

Ortak, öğrendiği sırlan zaten saklamakla yükümlü olduğundan (TK6 l 3/1), şirket sırrı gerekçe gösterilerek bilgi alma ve inceleme hakkından yoksun bırakılamaz⁵³. Bununla birlikte ortağın, elde edeceği bilgileri⁵⁵ şirketin zararına olacak şekilde kullanması tehlikesi varsa, müdürler, bilgi alınmasını ve incelemeyi gerekli ölçüde engelleyebilir (TK 614/2). Bu hükümle, şirketin çıkarının korunduğu açıktır.

Bilgi alınmasının ya da incelemenin engellenmesinde asıl olan, elde edilecek bilginin şirketin zararına⁵⁶ kullanılması tehlikesinin varlığıdır; bilginin kimin yararına kullanılacağına bir önemi yoktur, elde edilecek bilginin ortak ya da üçüncü kişi yararına kullanılması tehlikesi arasında bir fark bulunmamaktadır⁵⁷. Özellikle ortağın şirketle rekabet oluşturan faaliyetlerde bulunduğu durumlarda tehlike olasılığı artar⁵⁸.

Söz konusu tehlike, somut ve ciddi olmalıdır; diğer bir ifadeyle tehlikenin varlığı somut olgulara dayanmalı, kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta olmalıdır⁵⁹.

⁵¹ MİNELİLER, THD 2012, 17; ÇAMOĞLU, Yasaman Annağanı, 158; YASAN, Sorumluluk, 249-250.

⁵² CAN, Bilgi Alma, 79-80; keza BAŞTUĞ/GöKsoy, 53; ÇAMOĞLU, Yasaman Annağanı, 157-158.

⁵³ Keza BSK OR 11-WEBER, Art. 802 N. 5.

⁵⁴ Maddede hatalı bir şekilde "elde ettiği bilgiler"den söz edildiği, çünkü maddenin ilerleyen kısmında "şirketin zararına olacak şekilde kullanma tehlikesi"ne vurgu yapıldığına göre, bu bilginin henüz elde edilmeyen, yani ileride "elde edilecek" bir bilgi olması gerektiği yönündeki isabetli tespit için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 522 dpn. 72.

⁵⁵ Hükümde geçen "şirketin zararı" kavramı hakkında bkz. BAŞTUĞ/GÖKSOY, 65-66; BİLGE, 444-445; CAN, Bilgi Alma, 108-109; ÇAMOĞLU, Yasaman Annağanı, 159.

⁵⁶ Bu konuda ayrıca bkz. BAŞTUĞ/GÖKSOY, 59 vd.

⁵⁷ BAŞTUĞ/GÖKSOY, 63-64; BİLGE, 443-444; MİNELİLER, THD 2012, 18; CAN, Bilgi Alma, 115-116; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 159; esas sennaye payı miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla tüm hakları ve borçlarıyla edinilse bile (TK 596/1), somut olayda şirketin esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddetme (TK 596/2) olasılığı varsa bu durumun söz konusu kişinin bilgi alma ve inceleme isteminin reddi için yeterli sayılacağı görüşü için bkz. BOZKURT/CAN, 167-168.

⁵⁸ Bu hususta bkz. MİNELİLER, THD 2012, 18; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 511-512; KEN-

640 TK 614/2 uyarınca, tehlike varsa, bilgi alınması ve inceleme ancak *gerekli ölçüde* engellenmelidir; dolayısıyla bilgi alma ve inceleme talebinin karşılanması için şirketin zarar görmeyeceği bir yöntem aranmalıdır⁶⁰. Örneğin bilgi alma ve inceleme talebinin *kısmen* yerine getirilmesi tehlikeyi ortadan kaldıracaksa söz konusu talep tamamen reddedilmemelidir. Keza ortağın, bilgi alma ve inceleme hakkını mesleği gereği sır saklamakla yükümlü bir temsilci vasıtasıyla kullanmasına izin verilmelidir⁶¹. Son olasılıkta temsilci, bilgi alma ya da inceleme sonucunda elde ettiği ve kullanıldığı takdirde şirketi zarara uğratabilecek bilgileri sır olarak saklayacak ve ortağa aktarmayacaktır.

2.9. Genel Kurula Başvuru

641 TK 614/2'ye göre; elde edeceği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanacağı tehlikesinin varlığı gerekçe gösterilerek ortağın bilgi alması ya da inceleme yapması müdürler tarafından tamamen ya da kısmen engellendiği takdirde bu konuda *ortağın başvurusu üzerine* genel kurul karar verir. Düzenlemenin amacı, müdürler tarafından ileri sürülen ret gerekçesinin ortak tarafından haksız bulunması halinde genel kurulu adeta hakem konumuna sokmak⁶² suretiyle bu konuda genel kurulun karar vermesini ve bunun için de ilk olağan toplantının yapılmasını beklemenin doğru olmayacağı düşüncesiyle⁶³ bir an önce genel kurulun toplanmasını sağlamaktır.

Konu, genel kurul toplantısı dışında bilgi alma ve inceleme talebinde bulunulması ve reddedilmesi halinde önem taşır; genel kurul toplantısı sırasında talepte bulunulmuş ve bu talep reddedilmişse zaten o genel kurulun bu konuda şirket içi nihai kararı vermesi sağlanacaktır.

642 Önemle belirtmek gerekir ki ortak tarafından genel kurula başvuru, elde edeceği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanacağı tehlikesinin varlığı yönündeki ret gerekçesinin ortak tarafından haksız bulunması haliyle sınırlı değildir; ortağın isteminin somut olmama-

DİGELENİKIRCA, N. 293; CAN, Bilgi Alma, 110-111; ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 159; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 172; YASAN, Sorumluluk, 250; BSK OR 11-WEBER, Art. 802 N. 12; BGE 109 II 50.

⁶⁰ "Gerekli ölçüde" kavramı hakkında ayrıca bkz. BSK OR 11-WEBER, Art. 802 N. 12; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 21-82b.

⁶¹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 512; keza KENDİGELEN/KIRCA, N. 293; aksi görüşte, CAN, Bilgi Alma, 117-118.

⁶² ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 171.

⁶³ Bkz. BSK OR 11-WEBER, Art. 802 N. 12; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 513.

sı, talep edilen konu hakkında kısa bir süre önce bilgi verildiği için hakkın kötüye kullanıldığı gibi başka bir gerekçeyle⁶⁴ ya da hiçbir gerekçe gösterilmeksizin bilgi alma ve inceleme hakkının haksız biçimde reddedildiği veya ertelendiği yahut bilgi alma ve inceleme talebinin cevapsız bırakıldığı vb. olasılıklarda da ortak genel kurula başvurabilir⁶⁵.

TK 614/2, genci kurulun karar verebilmesi için "ortağın başvurusu"nu aramaktadır. Başvuruda bulunacak olan, bilgi alma ve inceleme talebi reddedilen ortaktır⁶⁶.

643

Ortağın başvurusu ile neyin kastedildiği, bu bağlamda ortağın bir-
 1. m. genel kurulu toplantıya çağıracağı yoksa bunun için m. 174. Ur. l. e.
 m. başvurusu gerektiği açık değildir. Şirket sözleşmesinde münferit
 o. r. t. a. k. l. ann genel kurulu toplantıya çağırarak konusunda yetkilendi-
 rildiği ?urumlarda [bkz. TK 577/1-(h)] bilgi alma ve inceleme talebi
 r. d. d. d. l. en ortak genci kurulu doğrudan toplantıya çağırabilir. Bu is-
 tisnai durum dışında ortağın ya mahkemeye başvurusu ve mahkeme
 kararıyla genel kurulun toplantıya çağırılmasının sağlanması ya da
 önce genel kurulu toplantıya çağırma yetkili olan (TK 617/1-c.1) mü-
 dürlere başvurusu (aynca bkz. TK 392/7) ancak müdürler tarafından
 genel kurul toplantıya çağırılmadığı takdirde başvurusu üzerine bu kez
 mahkeme kararıyla genel kurulun toplantıya çağırılması düşünülebilir.
 Bu sürecin benzeri TK 617/3'ün atfıyla limited şirket hakkında da
 uygulanacak anonim şirkette azlığın çağın hakkına ilişkin TK 411-412
 hükümlerinde öngörülmüştür. Öğretide isabetli biçimde belirtildiği
 üzere TK 411-412, bilgi alma ve inceleme hakkını etkili kılmak adına
 azlık koşulu aramaksızın (kıyasen) burada da uygulanmalıdır¹.

Toplanan genel kurulda konu, ortağın isteminin müdürler tarafın-
 dan reddinin hukuka uygunluğu, bu çerçevede elde edilecek bilgilerin
 şirketin zararına olacak şekilde kullanılma tehlikesinin bulunup bulun-
 madığı açısından müzakere edilecek ve oylanacaktır". Hakkında özel
 bir nisap öngörülmediğinden karar, olağan nisaba (TK 620) göre alınır.

644

TK 619'da sıralanan oy hakkından yoksunluk hallerinin kapsamı-
 na giren bir durum söz konusu olmadığından, bilgi alma veya incele-

¹ Bu hususta ayrıca bk.z. CAN, Bilgi Alma, 118 vd.; ÇAMOĞLU, Yasaman Annağanı, 161.
 ŞENER, Limited Ortaklıklar, 512-513; CAN, Bilgi Alma, 137.

CAN, Bilgi Alma, 128-129.

ŞENER, Limited Ortaklıklar, 513-514; CAN, Bilgi Alma, 129 vd.; ayrıca bkz. ve _karş.
 ÇAMOĞLU, Yasaman Armağanı, 161; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 172; TEKİNALP,
 Sermaye Ortaklıktan, N. 21-83.

Bu hususta ayrıca bk.z. CAN, Bilgi Alma, 136-137.

me isteminde bulunan ortak da, konuyla ilgili önerinin oylanmasında oyunu kuHanabilmelidir⁶⁹.

645 Toplanan genel kurul, müdürlerin tavrından farklı olarak, ortağın bilgi alma ve inceleme istemini uygun bularak bu hakkın kullanılması yönünde karar verirse sorun çözülür. Genel kurul karar üzerine müdürler, ortağa genel kurulun kabul ettiği kapsamda bilgiyi vermek ve onun inceleme yapmasını sağlamak mecburiyetindedirler; aksi takdirde ortak, eda davası açarak (HMK l 05) mahkemeden söz konusu hakkın kullanılması yönünde bir hüküm tesisini ister ve elde edeceği ilamı icraya koyar (İİK 30).

Ortağın bilgi alma ve inceleme istemini *uygun bulan* genel kurul kararına karşı iptal davası açılabilir⁷⁰ (TK 622'nin atfıyla 445 vd.). Olası başlıca iptal sebebi, ortağın, elde edeceği bilgileri **şirketin** zararına olacak şekilde kullanması tehlikesinin varlığı gerekçesiyle kanuna aykırılıktır.

646 Genel kurul, ortağın bilgi alma ve inceleme istemini uygun bulmayıp reddedebilir. Genel kurulun ret kararı, müdürlerin ret kararında olduğu gibi ortağın elde edeceği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanacağı tehlikesinin varlığı gerekçesine dayanabileceği gibi ortağın isteminin somut olmadığı veya talep edilen konu hakkında kısa bir süre önce bilgi verildiği için hakkın kötüye kullanıldığı türünden başka gerekçelere de dayanabilir, hatta genel kurul kararında hiçbir gerekçeye yer verilmemiş de olabilir.

istemi reddedilen ortak, genel kurulun ret kararına karşı hukuki yarar olmadığı için iptal davası açamamalıdır⁷¹; çünkü hem iptal davasında mahkemenin genel kurulun yerine geçecek şekilde karar vermesi mümkün olmadığı için genel kurulun ret kararlarına karşı iptal davası açmakta kural olarak hukuki yarar bulunmamaktadır⁷² hem de aşağıda değinileceği gibi TK 614/3 hükmü, genel kurulun bilgi alma ve inceleme istemini reddetmesi üzerine ortağa, istemi hakkında karar vennesi için zaten dava açma hakkı vermiş ve mahkemeye de adeta genel kurulun yerine geçecek şekilde karar verme yetkisi tanınmıştır.

⁶⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 514; YASAN, Sorumluluk, 251-252; karşı görüşte BİLGE, 446; MiNELİLER, THD 2012, 18; CAN, AnkBD 2015, 45 vd.; BOZKURT/CAN, 168-169.

⁷⁰ Keza CAN, Bilgi Alma, 144-145; ŞENER, Karar Değerlendirmesi, 707-708.

⁷¹ Yargıtay 11 HD'nin 17.12.2018 tarih ve 2017-1573/7989 ile 09.06.2014 tarih ve 17565/10930 sayılı kararları; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 174; ayrıca bkz. ve karşı. CAN, Bilgi Alma, 147 vd.; ÇAMOĞLU, Yasaman Annağanı, 162.

⁷² KIRCA, N. 217 vd.

2.10. Mahkemeye başvuru

Genel kurulun ret kararıyla birlikte şirket içi yollar tüketilmiş ve mahkemeye başvuru aşamasına gelinmiştir. TK 614/3-c.1 hükmüne göre; "[g]enel kurul, bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellerse, ortağın istemi üzerine mahkeme bu hususta karar verir." (keza bkz. TK 392/4, 437/5). TK 614/1-2 hükümlerinde öngörülen şirket içi yollar tüketilmeden açılan bir dava ise reddedilmelidir⁷³.

647

Dava için herhangi bir süre öngörülmemiştir (karş. TK 437/5⁷⁴); ancak dava makul süre içinde açılmalı, bu süre susma yoluyla dava hakkının kaybı (düşmesi) sonucunu doğuracak uzunlukta olmamalıdır (MK 2fj).

İnceleme istemine konu defter ve belgelerin vs. kaçırılma veya yok edilme tehlikesinin bulunduğu durumlarda bu türden tehlikenin bertaraf edilmesi için ihtiyati tedbir talep edilebilir (HMK 389 vd.).

Genel kurulun bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellemesiyle kastedilen, ortağın bilgi alma ve inceleme isteminin hukuka aykırı olarak tamamen ya da kısmen genel kurul tarafından reddedilmesidir. Dolayısıyla davada, şirketin cevap dilekçesinde ileri sürdüğü bilgi alma ve inceleme isteminin reddi gerekçelerinin hukuka uygun olup olmadığı incelenir. Muhtemelen bu gerekçelerin başında, ortağın elde edeceği bilgileri şirketin zararına olacak şekilde kullanacağı tehlikesinin varlığı gelecektir.

648

Mahkeme, şirket tarafından ileri sürülen⁷⁶ gerekçelerin, yani bilgiyi vermekten kaçınma sebeplerinin hukuka uygun olmadığı, dolayısıyla genel kurulun bilgi alınmasını ve incelemeyi haksız yere engellediği kanaatine varırsa, davayı kabul ederek ortağın bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmasına hükmedecektir. Bu yönüyle dava, eda davası niteliği taşır⁷⁷. Eklemek isteriz ki mahkeme ortağın istemini tamamen kabul edebileceği gibi kısmen de kabul edebilir. Kısmi kabul

⁷³ Yargıtay 11 11D'nin 14.03.2018 tarih ve 2016-8554/1956 sayılı kararı.

TK 437/5'te anonim şirket pay sahipleri için öngörülen on günlük dava açma süre!inin TK 614/3'e istinaden açılan davalarda uygulanmayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 07.03.2018 tarih ve 833/1722 sayılı karar.

⁷⁴ SSK OR 11-WEBcR, Art. 802 N. 13; ŞENİİR, Limited Ortaklıklar, 515; ŞENER, Karar Değerlendirmesi, 709 vd.; CAN, Bilgi Alma, 153; karş. BİLGİC, 447; Mı'llı İLLR, TIID2012, 19; YASAN, Sorumluluk, 252-253.

⁷⁶ Bu hususta bkz. BAŞTuĞ/GöKSOY, 73.

⁷⁷ CA1', Bilgi Alma, 153-154; ÇAMOĞLU, YasamanAnnağanı, 162.

halinde verilecek karar da sadece kabul edilen kısım kapsamında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına yönelik olacaktır.

Bu bağlamda önemle eklemek isteriz ki mahkemeden istenen bilgi alma ve inceleme hakkının kapsamı ile genel kurul tarafından reddedilen kapsam aynı olmalıdır; farklı bir talebin varlığında mahkeme bu talebi reddetmeli, ortak böyle bir talep için önce müdürlere başvuracak şekilde süreci yeniden başlatmalıdır.

649 Söz konusu davanın davacısı bilgi alma ve inceleme istemi reddedilen ortak, davalısı ise şirkettir. Dava, ticari nitelikte olduğu için [TK 4/1-(a)] asliye ticaret mahkemesinde görülür (TK 5). Yetkili mahkeme ise, şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (HMK 14/2). Davada basit yargılama usulü uygulanır (TK 1521). Ortada konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi bulunmadığından dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması gerekmez (TK 5/A).

650 TK 614/3-c.2 hükmü uyarınca mahkeme kararı kesindir; dolayısıyla ilk derece mahkemesinin verdiği karara karşı istinaf ve temyiz yoluna başvurulamaz⁷⁸. Bu hususta, mahkeme hükmünün davanın kabulü ya da reddi yönünde olmasının bir önemi yoktur.

Mahkeme kararına rağmen bilgi alma ve inceleme hakkı engellenen ortak, ilamı icraya koymak suretiyle (İİK 30) bu hakkını kullanır.

651 Nihayet belirtelim ki şirketten kaynaklanan sebeplerle bilgi alma ve inceleme hakkının hiç veya gereği gibi kullanılamaması, duruma göre müdürlerin yetkisinin kaldırılması ve sınırlandırılması, şirketin feshi veya şirketten çıkma için haklı sebep oluşturabilir (TK 630/2, 636/3, 638/2).

3. VETO HAKKI, ÜSTÜN OY HAKKI VE İMTİYAZLAR

3.1. Veto Hakkı

652 Veto hakkıyla, esasen gerekli nisaplara uyularak alınmış bir genel kurul kararının, bu hakkın tanındığı ortağın takındığı olumsuz tavır sebebiyle hüküm ve sonuç doğurması önlenir. Dolayısıyla veto hakkı, oylan bir önerinin, olumsuz oylar daha fazla olduğu için reddedilmesiyle aynı sonucu doğurur⁷⁹.

⁷⁸ Birçokları yerine bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.04.2014 tarih ve 2013-17573/7526 sayılı kararı.

⁷⁹ BSK OR II-TRUFFERIDuns, Art. 807 N. 3; DoĞRusöz KoşuT, Oy Hakkı, 193.

Nisap olarak oybirliğini gerektiren kararlarda her bir ortağın kararın alınmasını engelleyebilmesi olanağı, veto hakkı sayılmaz⁸⁰, kanun tarafından ya da şirket sözleşmesiyle verilen müktesep □□ niteliği taşır⁸¹. Keza ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin üstlenilmesinde olduğu gibi (TK 607) genel kurul kararıyla bir borç üstlenmesi için ortakların onayının arandığı halleri de (kanunı) veto hakkı olarak nitelendirmek isabetli değildir⁸²; çünkü bu gibi durumlarda bir ortağın onay vermemesi diğer ortakların borç üstlenmesine engel oluşturmaz; oysa veto hakkı, ilgili genci kurul kararının, sadece veto hakkını kullanan ortak değil, bütün ortaklar ile şirket bakımından hüküm ve sonuç doğurmasının önüne geçmektedir.

TK 577/1-(e) uyarınca "belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı" tanıyan hükümler şirket sözleşmesine konuldukları takdirde bağlayıcı hale gelir. Bağlayıcılıktan kastedilen, şirketler hukuku yönünden bağlayıcı olması, bir ortaklar anayasası kuralı sayılmasıdır; dolayısıyla böyle bir hüküm şirket ile mevcut ve müstakbel ortaklar için bağlayıcıdır; bu tür hükümler şirket sözleşmesi dışında öngörülmüşse, ancak bir borçlar hukuku sözleşmesinin hükümlerini doğurur⁸³.

653

TK 577/1-(e)'nin mehzazı olan İsvBK 776a/1-(6)'da şirket sözleşmesiyle "ortaklara genel kurul kararlarına ilişkin veto hakkı" tanımlanabileceğinden söz edilmek suretiyle TK 577/1-(e)'den farklı olarak veto hakkının genel kurul kararlarına ilişkin olduğu açıkça hükme bağlanmıştır.

654

Veto hakkına ilişkin olarak TK'da 577/1-(e) dışında bir hüküm yoktur; oysa İsvBK'da veto hakkı 776a/1-(6) dışında esas itibariyle "veto hakkı" kenar başlıklı 807'de düzenlenmiştir. Üç fıkradan oluşan İsvBK 807'nin ilk fıkrasında, şirket sözleşmesiyle ortaklara belirli genel kurul kararlarına ilişkin veto hakkı verilebileceği ve veto hakkı verilen kararların şirket sözleşmesinde belirlenmesinin gerektiği; ikinci fıkrasında, veto hakkının şirket sözleşmesine sonradan konulabilmesi için bütün ortakların rızasına ihtiyaç bulunduğu; son fıkrasında ise, veto hakkının devredilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

İsvBK 807'nin TK'ya alınmaması bir eksikliktir ve bilinçli bir tercihin ürünü değildir. Hakim, hem TK 577/1-(e)'nin yorumlanmasında hem veto hakkına ilişkin boşlukların doldurulmasında İsvBK

⁸⁰ Bu konuda ayrıca bkz. ve karşı. GÜLERCİ, 3055 vd.

⁸¹ Müktesep haklar hakkında bkz. KIRCA, N. 21 vd.

⁸² Karşı. PULAŞU, Şerh, § 69 N. 177; GÜLERCİ, 3056.

⁸³ Bkz. TK 577'nin gerekçesi.

807 ile bu maddeye ilişkin İsviçre hukukundaki bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanabilecektir (MK 1/2-3)^{8'}.

Esasen bu eksikliğin arkasında veto hakkına ilişkin düzenlemede sadece mehz İsviçre hukukundaki Ön Tasarıdan yararlanılması, buna karşılık Son Tasan aşamasında eklenen İsvBK 807 hükmünün göz ardı edilmesi yatmaktadı.r¹⁵.

655 Yukarıdaki açıklamalardan hareketle öncelikle söylemek gerekir ki TK 577/1-(e) ve İsvBK 807 çerçevesinde veto hakkı, esas sermaye paylarına değil bizzat ortaklara, yani ortakların şahıslarına tanınabilir⁸⁶ (keza bkz. Kn. 153).

Örneğin sermaye artırımı kararları için (A) grubu payların sahiplerinin hepsinin onayının aranması şeklinde esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, pay gruplarına tanınacak bir vetonun TK 478 anlamında bir imtiyaz sayılıp sayılamayacağının ve geçerliliğinin ayn bir tartışmanın konusu olduğunu belirtmek isteriz.

Ekleyelim ki üçüncü kişilere TK 577/1-(e) hükmü çerçevesinde veto hakkı tanınması ise mümkün değildir⁷.

656 Hak, ortakların hepsine verilebileceği gibi bir kısmına da verilebilir⁸⁸. Birden fazla ortağa tanınan veto hakkı aynı ya da farklı genel kurul kararlarını konu alabilir ki hak, ikinci olasılıkta daha çok önem kazanır.

Özellikle aynı kararlar için ortakların tamamına verilen bir veto hakkı, daha çok ileride sermaye artırımında yeni çıkarılacak payların üçüncü kişiler tarafından iktisap edilmesi ve bu kişilere veto hakkı tanınmaması durumunda bir değer taşır.

657 Hak, ortağın tek başına kullanmasına imkan verecek biçimde tanınabileceği gibi ancak başka bir ortakla birlikte kullanabileceği biçimde de öngörülebilir⁸⁹. Keza bu hak, süreli ya da süresiz olarak tanınabilir⁹⁰.

⁸⁴ Keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 57; ayrıca bkz. GÜLERCİ, 3058-3059; aksi görüşte BiLGİLiDEMİRKAPI, 637 dpn. 102.

⁸⁵ Nitekim bu konuda ilgili hükümlerin karşılaştırması için bkz. FoRSTMOSERIPEYERİ SCHOTT, 64-65 ile 134-135.

⁸⁶ Botschaft 2001, 3209; HANDSCHINffRUNIGER, § 3 N. 33; BSK OR 11-TRUFFERIDuns, Art. 807 N. 1; aksi görüşte BiLGİLiDEMİRKAPI, 637.

⁸⁷ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 59.

⁸⁸ Botschaft 2001, 3209; BSK OR 11-TRUFFERIDues, Art. 807 N. 3.

⁸⁹ BSK OR 11-TRUFFERIDUBS, Art. 807 N. 3.

BSK OR 11-TRUFFERIDues, Art. 807 N. 3; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 58; keza Botschaft 2001, 3209; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 172.

TK 577/1-(e) hükmünde de açıkça ifade edildiği üzere işin doğası gereği belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı tanınabileceğinden, veto hakkı verilen ortakların kimler olduğu şirket sözleşmesinden açıkça anlaşılabilirdir. Bu amaçla şirket sözleşmesine hakkın tanındığı gerçek kişi ortağın adı ve soyadı, tüzel kişi ortağın ise adı ya da ticaret unvanı ile hangi kararlar için veto hakkı tanındığı yazılır.

658

Eklemek isteriz ki İsvBK 776a/1-(6) ve 807 hükümlerinden farklı olarak TK 577/1-(e)'de "ortaklar"dan değil "belirli veya belirlenebilir ortaklar"dan söz edilmiştir. "Belirlenebilir ortaklar" ifadesi, veto hakkının örneğin belirli bir aileye mensubiyet ya da belirli bir soyadın taşımak koşuluyla kullanılması sonucunu çıkarmaya da elverişli gözükmektedir⁹¹; ancak bu gibi durumlarda veto hakkının ortakların şahsına tanındığından söz etmek güçtür; çünkü aksi takdirde esas sermaye payının şirket sözleşmesinde belirtilen aileye mensup bir bireye veya ilgili soyadın taşıyan birine devredilmesi veto hakkının devri sonucunu doğuracaktır; oysa aşağıda değinileceği üzere veto hakkının devri mümkün değildir. Bu sebeple TK 577/1-(e) hükmü mehzaz hükümler gibi anlaşılmalı ve "belirlenebilir ortaklar" ibaresi çerçevesinde tanınan veto hakkı bir esas sermaye payının sahibini değil, örneğin kurucular gibi yine ortakların şahsını hedef almalıdır⁹² (bkz. Kn. 153).

Veto hakkı yalnız genel kurul kararları için tanınabilir [İsvBK 776a/1-(6), 807]; pratikte ciddi sakıncalar yaratabileceği düşüncesiyle ortaklara müdürlerin kararlarını (doğrudan) veto etme hakkı verilmemiştir⁹³ (aynca bkz. TK 625/2).

659

Veto hakla, genel kurulun ancak bir kısım kararlar için tanınabilmelidir⁹⁴; bu amaçla İsvBK 807/1'de "genel kurulun belirli kararlar"ndan söz edilmiştir⁹⁵. Şirketin işleyişini ciddi ölçüde sekteye uğratması, şirketin varlığını tehdit etmesi olasılıklarının bulunması gibi sebeplerle

⁹⁰ Nitekim bu yönde PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 169; GüLERCİ, 3061.

⁹¹ Konu hakkında ayrıca bkz. ve karşı. DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 187; HAMAMCIOĞLU, 325-326.

⁹² Boischaf 2001, 3209.

⁹⁴ HANDSCHINffRtr.-II GER, § 3 N. 33; BSK OR 11-TRIn-FERIDuns, Art. 807 N. 4; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 171; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 58; TK 577/1-(e) hükmünde herhangi bir sınırlama öngörülmediği gerekçesiyle aksi görüşte BiLGİLİDEMiRKAPı, 638; DOĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 190; bu konuda aynca bkz. ve karşı. HAMM1c10ĞLU, 323-324; GüLERCİ, 3069 vd.

⁹⁵ Tasarı halindeki metni "belirli" ibaresini içermeyen ve bu ibarenin sonradan eklendiği İsvBK 807'nin tarihi gelişimi hakkında bkz. BSK OR II-TRUFFERIDVBS, Art. 807 N. 4; keza Botschaft 2001, 3209.

genel kurulun bütün kararları için veto hakkı tanınmasının şirketin temel yapısına uyduğunu söylemek güçtür [bkz. TK 447/1-(c)].

Hangi karar veya kararlar için veto hakkı verildiği şirket sözleşmesinden açıkça anlaşılabilmelidir [İsvBK 776a/1-(6), 807/1]⁹⁶. Oy hakkından yoksunluğun söz konusu olduğu kararlar (TK 619) için ilgili ortağa veto hakkı tanınmamalıdır⁹⁷.

660 Genel kurulda iradenin oluşumuna esaslı biçimde etki edeceğinden⁹⁸ veto hakkının şirket sözleşmesine sonradan konulabilmesi için bütün ortakların rızasına ihtiyaç vardır (İsvBK 807/2)⁹⁹.

661 Ortak, veto hakkını bizzat kullanabileceği gibi temsilci aracılığıyla da kullanabilir¹⁰⁰; hakkın ancak ortağın şahsına tanınabilmesi, temsilci vasıtasıyla kullanılmasına engel değildir.

662 Şirket sözleşmesine veto hakkının kullanım yöntemine ilişkin açık bir hüküm koymakta büyük bir yarar vardır. Bu hususta şirket sözleşmesinde hüküm bulunmayan hallerde genel kurul sırasında veto hakkının kullanılabilmesini kabul etmek isabetli olur; keza farklı bir usul öngörülmedikçe ortağın veto hakkı tanınan karara olumsuz oy vermesi, aynı zamanda o kararı veto ettiği şeklinde yorumlanmalıdır¹⁰¹.

Hakkın genel kurul sırasında kullanılacağını kabul edildiği durumlarda çağrının usulsüz yapılması, genel kurul toplantısından haksız yere çıkarılma gibi şirketten kaynaklanan sebeplerle toplantıda bulunamayan ortak, ilgili kararın varlığını öğrenir öğrenmez ilk fırsatta veto hakkını kullandığını şirkete bildirmelidir; aksi takdirde veto hakkı o karar için düşer.

663 Veto hakkı esas sermaye payına değil ortağın şahsına tanındığı için devredilemez (İsvBK 807/3); ortağın ölümü veya şirketten ayrılmasıyla birlikte o ortağa tanınan hak sona erer, mirasçılara ya da payı devralana geçmez¹⁰¹.

⁹⁶ Keza bkz. Botschaft 2001, 3209; BSK OR II-TRUFFER!Duss, Art. 807 N. 4.

⁹⁷ DOĞRUSÖZKOŞUT, Oy Hakkı, 188-189; HAMAMCIOĞLU, 327.

⁹⁸ Botschaft 2001, 3209.

⁹⁹ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 58; GÜLERCİ, 3062-3063; TK 589/1'deki nisabın yeterli olacağı yönünde Doğrusöz Koşut, Oy Hakkı, 189; karşı. HAMAMCIOĞLU, 321-322.

¹⁰⁰ BSK OR II-TRUFFERIDUBS, Art. 807 N. 3; GÜLERCİ, 3066.

¹⁰¹ Veto hakkının kullanılma usulüyle ilgili farklı olasılıklar için bkz. GÜLERCİ, 3065 vd.; DOĞRUSÖZKOŞUT, Oy Hakkı, 192; HAMAMCIOĞLU, 327 vd.

¹⁰¹ Botschaft 2001, 3209; BSK OR II-TRURFERIDuss, Art. 807 N. 6; PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 170, 174.

Bununla birlikte veto hakkına sahip bir limited şirket birleşir
□e□a bölünür□c□ bu hakkın devralan ya da yem kurul□n limited şirkete
intikal etmesinin önünde bir engel gözükmemektedir¹⁰¹ (ayrıca bkz.
TK 140, 161).

Veto hakkı, ancak sahibinin rızasıyla kaldırılabilir; dolayısıyla
şirket sözleşmesinde değişiklik yapmak için gerekli nisap (bkz. TK
589/1) sağlansa bile sahibi razı olmadıkça hakkı şirket sözleşmesinden
kaldırmak mümkün değildir¹⁰²,

664

Veto hakkının kullanılması zaman içinde şirketin işleyişini ciddi
?i□ude zorlaştırabilir ya da bloke edebilir ki bu durum şirketin feshi
için haklı sebep oluşturabilir ve mahkeme, fesih yerine veto hakkının
ka□dırı□ı: nas□ını yahut sınırlandırılmasını duruma uygun düşen ve kabul
edilebilir bir çözüm olarak görebilir¹⁰⁵ (bkz. TK 636/3).

665

Keza hakkının kullanılmasının bağlılık borcuna aykırılık oluş
turduğu (TK 613/2), bu çerçevede özellikle şirketin aksi yöndeki
çıkana rağmen veto sebebiyle ilgili kararın alınmadığı durumlarda
bu hakkı kullanan ortağın haklı sebeple şirketten çıkarılması da (TK
640/3) mümkün olmalıdır¹⁰⁶.

3.2. Üstün Oy Hakkı

TK 577 /1-(e) uyarınca bir genel kurul kararının oylanması so-
nucunda oyların eşit çıkması halinde bazı ortaklara üstün oy hakkı
tanıyan hükümler şirket sözleşmesine konuldukları takdirde bağlayıcı
hale gelir.

666

TK 577/1-(e)'nin benzeri olan İsvBK 808a'ya göre ise, eşitlik
halinde genel kurul toplantı başkanının oyu üstün sayılır; şirket söz-
leşmesi değişik bir düzenleme öngörebilir. İsvBK 808a'ya benzer
düzenleme TK 624/3'te müdürler kurulu başkanı için öngörülmüştür.

İsvBK 808a ve TK 624/3'len farklı olarak TK 577/1-(e)'de oyla-
rın eşitliği halinde şirket sözleşmesinin değişik bir düzenleme öngö-
rebileceği belirtilmemiş olsa da, kura çekmek¹⁰⁷ gibi farklı bir çözüm
getirmenin önünde bir engel bulunmadığı fikrindeyiz¹⁰⁸.

¹⁰¹ BSK OR 11-TRUFFERIDuos, Art. 807 N. 6; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 188.

¹⁰² BSK OR 11-TRUFFERIDuss, Art. 807 N. S; GÜLERCİ, 3063; veto hakkının TK 589/1'deki
nisapla kaldırılabileceği görüşü için bkz. DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 189.

¹⁰⁵ BSK OR 11-TRUFFERIDuns, Art. 807 N. 2; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 194; ayrıca
bkz. ve karşı. HAMAMCİOĞLU, 323.

¹⁰⁶ Keza GÜLERCİ, 3074.

¹⁰⁷ Bkz. BSK OR 11-TRUHERIDues, Art. 808a N. 36.

Keza DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 198.

667 Veto hakkının tanınmasında olduğu gibi üstün oy hakkı da esas sermaye payına değil ortağın şahsına tanınır.

Bununla birlikte esas sözleşmeye konulacak bir hükümle esas sermaye payına ya da pay gruplarına tanınacak üstün oy hakkının TK 478 anlamında bir imtiyaz sayılıp sayılamayacağını ve geçerliliğinin ayn bir tartışmanın konusu olduğunu belirtmek isteriz.

668 Kendilerine üstün oy hakkı tanınan ortakların kimler olduğu şirket sözleşmesinden anlaşılabilmelidir.

Şirket sözleşmesinde genel kurul toplantı başkanına bu hakkın tanındığının belirtilmesi de hakkın ortağın şahsına tanınması gerekliliğini karşılar; çünkü bu olasılıkta hakkın tanındığı ortak belirlenebilir niteliktedir¹⁰⁹. Bu gibi durumlarda yalnız ilgili kararın alındığı toplantıya başkanlık yapan kişi, ortak olması kaydıyla üstün oy hakkına sahip olacaktır. Bu ortağın kim olduğu toplantıdan toplantıya değişebilecektir.

İsvBK 808a'dan farklı olarak TK'da eşitlik halinde genel kurul toplantı başkanının oyunun üstün sayılacağı yönünde bir karine öngörülmediğinden, toplantı başkanına üstün oy hakkı tanınması ancak şirket sözleşmesine bu yönde bir hüküm konulmasıyla mümkündür.

669 Üstün oy hakkı, bir önerinin oylanması sonucunda oyların eşit çıkması halinde tanınabilecek bir hak olduğu için,-kullanılması konusunda farklı bir usul öngörülmedikçe- hakkın tanındığı ortağın olumlu oy verdiği durumlarda anlam ifade eder; çünkü böylece karar alınmış sayılır; oysa oyların eşitliği halinde öneri zaten reddedilmiş, dolayısıyla olumsuz karar alınmış(!) sayılacağından (nitekim bkz. TK 390/3), öneriye ret oyu vermiş bir ortağın üstün oy hakkına sahip olmasının bir önemi yoktur, yani bu olasılıkta hak işlevsizdir.

670 Ortağa hangi karar veya kararlar için üstün oy hakkı tanındığı şirket sözleşmesinden açıkça anlaşılabilmelidir. Anlamlı olması için aynı karar için tek ortağa hak tanınmalıdır; dolayısıyla birden fazla ortağa farklı kararlar için üstün oy hakkı tanınabilir^o.

Şirketin işleyişini ciddi ölçüde sekteye uğratması ve şirketin varlığını tehdit etme riskini barındırmadığından, üstün oy hakkı, veto hakkından farklı olarak genel kurulun bütün kararları için tanınabilmelidir.

671 Oy hakkından yoksunluğun söz konusu olduğu kararlar için tanınamaması, süreli ya da süresiz olarak tanınması, kuruluştan sonra

¹⁰⁹ Hukukumuzda toplantı başkanına üstün oy hakkının tanınamayacağı yönünde bkz. HAMAMCIOĞLU, 339-340.

¹¹⁰ DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 198-199; HAMAMCIOĞLU, 340.

öngörülmesi, temsilci aracılığı ile kullanılması, devredilememesi ve ancak sahibinin izasıyla kaldırılabilmesi hususlarında veto hakkına yönelik açıklamalarımız üstün oy hakkı için de geçerlidir.

3.3. İmtiyazlar

Veto ve üstün oy hakları gibi ortaklara ayrıcalık bahşeden ancak onlardan farklı olarak ortakların şahsına değil esas sermaye paylarına tanınan imtiyazlar hakkında TK'ya bazı hükümlerin serpiştirildiğini görmekteyiz. TK 576/1-(c)'de "*imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları*" şirket sözleşmesinin zorunlu kayıtları arasında sayılmış¹¹¹; TK 587/1-(j)'de şirket sözleşmesinde öngörülen imtiyazın şirket sözleşmesinin tescili ve ilanı ile birlikte üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade edeceği belirtilmiş; TK 621/1-(b) hükmünde ise oyda imtiyazlı esas sermaye payı ihracı önemli karar olarak nitelendirilip ağırlaştırılmış bir yetersayıya bağlanmıştır. Bunlardan başka imtiyaz sözcüğü kullanılmaksızın TK 618/2'de oy hakkında imtiyazın esasları düzenlenmiş, TK 618/3'te ise oyda imtiyazın kullanılamayacağı genel kurul kararları sayılmıştır.

672

Kanun koyucu, esas sermaye paylarına imtiyaz tanınabileceğini çeşitli hükümlerde açıkça kabul etmekle¹¹² birlikte ne anonim şirkette imtiyazlı paylara ilişkin temel ilkeleri içeren TK 478'e benzer özel düzenleme öngörmüş ne imtiyazlar hakkında anonim şirket hükümlerine yollama yapmıştır. Oysa İsvBK 799'da imtiyazlı paylara dair anonim şirket hükümlerinin niteliğine uygun olduğu oranda imtiyazlı esas sennaye payları hakkında uygulanacağı açıkça hükme bağlanmıştır. İsvBK 799'a benzer bir hükme TK'da yer verilmemesi özensizlikten kaynaklanmaktadır ve kanun boşluğu yaratmaktadır. Bu boşluk imtiyazlı paylara ilişkin anonim şirket hükümlerinin niteliğine uygun düştüğü oranda imtiyazlı esas sennaye payları hakkında uygulanmasıyla

673

¹¹¹ "*İmtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları*"nın şirket sözleşmesinin zorunlu kayıtları arasında değil şirket sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı kayıtların sayıldığı TK 577'nin içinde yer almasının daha doğru olacağı, TK 576/1-(c)'de "varsa" sözcüğüne yer verilmesinin de bu tespiti haklı kıldığı yönündeki isabetli görüş için bkz. bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 485.

¹¹² Keza bkz. TK 576 ile 618'in gerekçeleri; açık bir düzenleme bulunmamasına rağmen TK döneminde de limited şirket paylarına (karda, tasfiye payında ve oy hakkı gibisair hususlarda) imtiyaz tanınabileceği yönünde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 115-116, 146, 148; CERRAHOĞLU, 53; Yargıtay TD'nin 07.04.1967 tarih ve 65-1540/1432 sayılı karar (Batider 1968/3, 559).

doldurulacaktır¹¹³ (MK 1/2). Bu çerçevede imtiyazlı payların tanımının yapıldığı ve ilkelerinin belirlendiği TK 479'u, belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi hakkındaki -birinci fıkrasının son iki cümlesi hariç- TK 360 ve imtiyazlı pay sahipleri özel kuruluna ilişkin TK 454, niteliğine uygun düştüğü oranda imtiyazlı esas sermaye payları hakkında da uygulanacaktır. Buna karşılık oyda imtiyazlı paylara ilişkin TK 618/2-3'te özel hükümler bulunduğundan anonim şirkette oyda imtiyaz hakkındaki TK 479 limited şirkete uygulanmayacaktır (keza bkz. Kn. 136 vd.).

674

Esas sennaye paylarına imtiyaz tanınması hakkında son olarak değinmek isteriz ki kuruluştan sonra tanınabilecek imtiyazlar açısından oyda imtiyaza ilişkin TK 621/1-(b) dışında özel bir nisap belirlenmediği için sözleşme değişikliğine yönelik TK 589 hükmünün bu konuda da uygulama alanı bulacağı kabul edilmektedir¹¹⁵. Oyda imtiyaza TK 621/1-(b)'nin, diğer imtiyazlara TK 589'un uygulanmasının bir tutarsızlık yaratacağı açıktır ve kanun koyucunun nisaplar açısından imtiyazlar arasında bir ayırım gözetmek istediği fikrinde değiliz; TK 621/1-(b)'de bütün imtiyazlardan değil de yalnız oyda imtiyazdan söz edilmesinin sebebi limited şirkete ilişkin hükümlerde sadece oyda imtiyazın düzenlenmiş olmasıdır. Bu sebeple ortada bir kanun boşluğu bulunmaktadır ve bu boşluk oyda imtiyaz dışında kalan imtiyazlara da TK 621/1-(b) hükmünü uygulamak suretiyle doldurulmalıdır (MK 1/2).

4. ÖNERİLMEMEYE MUHATAP OLMA, ÖNALIM, GERİ ALIM VE ALIM HAKLARİ

675

TK 577/1-(b) uyarınca *ortaklara veya şirkete, esas sermaye payları ile ilgili olarak önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları* tanıyan hükümler şirket sözleşmesine konuldukları takdirde bağlayıcı hale gelir. Daha önce de ifade edildiği üzere bu bağlayıcılık, şirketler hukuku yönündendir (*korporatif etki*); yani şirket sözleşmesine konulan böyle bir kayıt, şirket ile mevcut ve müstakbel ortaklar için de sonuç doğurur [keza bkz. TK 587/1-(j)].

^m Birçokları yerine bkz. ÇoŞTAN, Ank.BD 2012, 88; TEKİNALP, Sermaye Ortaklı.klan, N. 21-06; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 192.

¹¹⁴ TK 478/4'On uygulanmayacağı görüşünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıktan, N. 21-06.

^{JJS} ÇoŞTAN, AnkBD 2012, 88; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 194-195; ÇEBİ, Limited Şirketler, 329; İsviçre hukukunda da, tutarsızlık yaratmasına rağmen oyda imtiyazın tanındığı hallerde önemli kararlar arasında sayılan İsvBK 808b/1-(2)'nin diğer imtiyazlarda ise olağan nisapların düzenlendiği İsvBK 808'in uygulanacağı görüşünde BSK OR 11-AMsTt.mlCHAPPuis, Art. 799 N. 9.

Oysa konu anonim şirkette tartışmalı olmakla birlikte genel eğilim, --önerilmeye muhatap olma (öncelik) hakkı bir yana- bu türden hakların, esas sözleşmeyle payların devredilebilirlik şartlanom ağırlaştırılmasını yasaklayan TK 493/7'ye aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle korporatif etki doğuracak biçimde esas sözleşmeyle tanınamayacağı, ancak bir borçlar hukuku sözleşmesine konu olabileceği yönündedir¹¹⁶.

Muhataplarına bir tür yan edim yükümlülüğü (TK 606) yüklediği söylenenn⁷ bu haklar, şirketin ortaklık yapısını ve şirket içindeki güç dengesini korumak, şirketin rakiplerin eline geçmesini veya arzu edilmeyen kişilerin şirkete katılımını önlemek gibi amaçlara hizmet etmektedirH⁸. 676

TK 57711-(b)' de açıkça belirtildiği üzere söz konusu hakların şirkete de tanınması mümkündür.

Belirtmek isteriz ki önerilmeye muhatap olma hakkı ile kastedilenin, anonim şirkette tahviller veya benzeri borçlanma araçtan ihracıyla gündeme gelen şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin TK 466'da öngörülen "önerilmeye muhatap olma hakkı" olmadığı açıktır; çünkü ne limited şirketler tahvil veya benzeri borçlanma araçları ihraç edebilmekte ne TK 466'da öngörülen hak için esas sözleşmede bir hükmün varlığı aranmaktadır. TK 577/1-(b) hükmünde sözü edilen önerilmeye muhatap olma hakkı ile kastedilen, öğretide *öncelik hakkı* olarak anılan haktır¹¹⁹. Eklemek isteriz ki, her ikisinde de hakkın niteliği aynıdır, sadece konuları farklıdır; birinde tahvil veya benzeri borçlanma aracının, diğesinde payın satışı önerilmektedir. Zaten önerinin esas sermaye payına ilişkin olduğu TK 577/1-(b)'nin gerekçesinde açıkça belirtilmektedir. 677

Önerilmeye muhatap olma (öncelik) hakkı, esas sermaye payını üçüncü kişiye satmak isteyen ortağın satın almaları için önce mevcut ortaklara öneride bulunmasının şart koşulmasını ve üçüncü kişilerle yapılacak satış şartlarının öncelik hakkı sahibince kabulü halinde satış sözleşmesini öncelik hakkı sahibiyle yapmak zorunda olmasını ifade eder. Önalım hakkı, payını bir üçüncü kişiye satmak isteyen ortağın paylarını tek taraflı bir irade beyanıyla satın almak; geri alım hakkı, sattığı payları tek taraflı bir irade beyanıyla satın almak; alım hakkı, (diğer) ortaklara ait payları tek taraflı bir irade beyanıyla satın almak olanağı verir. Her ne kadar TK 57711-(b) hükmünde anılmasa da ge- 678

¹¹⁶ Konuyla ilgili tartışmalar için birçokları yerine bkz. BOZKURT, Bağlam, 255 vd.

¹¹⁷ Botschaft 2001, 3173; HANDSCHJNffRUNJGER, § 3 N. 29; MEJER-HAYOZ!FORSTMOSERI SETHE, § 18 N. 68; BSK OR 11-SCHENKER, Art. 776a N. 5.

¹¹¹ OKUTAN NJLSSON, 209; HANDSCHJNffRUNJGER, § 3 N. 29.

¹¹¹ Keza bkz. PULAŞLI, Batider 2009, 52-54; ayrıca PULAŞLI, Şerh, § 69 N. 14 dpn. 78.

nişletici yorum yapmak suretiyle bu hüküm çerçevesinde ortaklara, paylarını diğer ortaklara tek taraflı bir irade beyanıyla satmak olanağı veren satım hakkı¹²⁰ da tanınabilmelidir¹¹.

¹¹⁰ Öncelik, önahm, ahın ve satım hakları için birçokları yerine bkz. ÜKtrrAN NU..SSON, 21Ovd.

¹¹¹ HANDSCHINffRUNJGER. § 3 N. 29.

ÜÇÜNCÜ ALTBAŞLIK

ÜRTAKLARIN SORUMLULUĞU

1. KAVRAM

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere ortakların sorumluluğundan 679 anlaşılması gereken, ortakların şirketin borçlarından sorumluluğudur. Ortakların sermaye koyma, ek ödeme ve yan edim *gibi* şirkete karşı üstlendikleri borç ve yükümlülüklerden dolayı sorumlulukları ilgili konularda ele alınmıştır.

2. İLKE: ŞİRKETİN BORÇLARINDAN SORUMLU OLMAMA

TK 573/2 uyarınca ortaklar şirket borçlarından dolayı sorumlu 680 değildirler (ayrıca bkz. Kn. 52 vd.); dolayısıyla şirketin alacaklıları, ortakları şirketten olan alacakları için dava ya da takip edemezler.

TK 573/2 'de hükme bağlanmasaydı bile ortaklar şirket borçlarından dolayı sorumlu olmazlardı; çünkü limited şirket adına üstlenilen borçların muhatabı, tüzel kişiliği bulunduğu için zaten şirkettir (bkz. MK 49-51). Nitekim anonim şirket hakkında böyle bir hükme ihtiyaç duyulmamıştır. Bu yüzden ticaret şirketlerinde ortakların şirket borçlarından dolayı sorumluluklarıyla ilgili bir hüküm, ancak ortakların şirketin borçlarından sorumlu olmadıkları ilkesine istisna getirilmek, yani kollektif şirketlerde olduğu gibi (bkz. TK 236 vd.) ortakları şirket borçlarından dolayı sorumlu tutmak isteniyorsa konulmalıdır.

3. İSTİSNA: KAMU BORÇLARINDAN SORUMLU TUTULMA

AATUHK 35 hükmüyle, TK 573/2'de öngörülen ilkeye önemli 681 bir istisna getirilmiş ve kamu alacaklarından (bkz. AATUHK 3) dolayı şirketin yanı sıra ortaklar da sorumlu tutulmuştur¹. Buna göre

Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. YARALI, 240 vd.; keza YANLI, MoroğluAnnağanı, 743 vd.; uygulamaya yönelik kararlarla birlikte AYAZ, 74 vd., 87 vd.; ayrıca güncel bir çalışma için bkz. Aıcsu ÖZKAN, HacHFD 2020, 229 vd.; ortağın kamuya ilişkin olanlar hariç şirket borçlarından dolayı sorumlu tutulamayacağına vurgu yapan kararlara örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 16.06.2020 tarih ve 2019-5103/2935, 23.11.2017 tarih ve 2016-6154/4677 ile 11.06.2013 tarih ve 20JJ-972/12168 (son karar için MoROĞLU KENDİGELEN, 451-452) sayılı kararları.

"[l]imited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar [...]" (AATUHK 35/1). Hükümde iki husus öne çıkmaktadır. İlki, ortakların sorumluluğunun ikinci derecede olduğudur; dolayısıyla kamu alacağı için önce şirkete başvuru zorunludur ve sadece şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen yahut tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacağı için ortaklara başvurulabilir. Hükümde öne çıkan ikinci husus, her bir ortağın, kamu alacağının tamamından değil ondan esas sermaye payı oranında sorumlu olacağı ve diğer ortağın payı (ödemediği kısım) için sorumlu tutulamayacağıdır (*müşterek sorumluluk*). Örneğin şirket sermayesinin %40'ına karşılık gelen esas sermaye paylarına sahip ortak, kamu alacağının da yalnız %40'ından sorumlu olacaktır. Görüldüğü üzere ortağın sorumluluğuna miktar değil oran itibarıyla bir sınırlama getirilmiştir. Hemen ekleyelim ki ortağın bu sorumluluğu, bütün malları (malvarlığı) ile, yani sınırsızdır.

682 Müdürler de, kanuni temsilci sıfatıyla kamu alacağından ikinci derecede ancak ortaklardan farklı olarak kamu alacağının tamamından sorumlu tutulmuştur (AATUHK mille. 35)² (ayrıca bkz. Kn. 291).

683 Esas sermaye payı devredildiği takdirde *devir öncesine ait* kamu alacaklarının ödenmesinden devreden ve devralan ortaklar müteselsilen sorumlu tutulur (AATUHK 35/2)³. Müteselsil sorumluluk bakımından kamu alacağının devir öncesinde doğması ile ödeme zamanının devir öncesinde olması arasında bir fark yoktur; çünkü kamu alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda ortakların farklı kişiler olmaları halinde bu kişiler, kamu alacağının ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar (AATUHK 35/3). Öngörülen bu düzenleme, "[...] bir yandan hisse devri yapan ortakların borcunu ödemesini sağlayacak, diğer yandan da devralan şahısların limited şirket hissesinin değerini borçluluk durumunu da göz önüne alarak belirlemesine imkan verecektir."⁴

¹ Limited şirketin vergi borcunun tahsilinde ortaklara gidilmeden önce kanuni temsilcilere gidilmesinin gerekmediği hakkında bkz. Danıştay İktBK'nın 11.12.2018 tarih ve 2013-1/1sayılı kararı (RG 20.06.2019 / 30807).

³ Keza bkz. Yargıtay HGK'nın 11.03.2021 tarih ve 2017-2195/256 sayılı karar, N. 14 vd.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu ile Türkiye Bilyilk Millet Meclisi Başkanlığı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı Tezkereleri (1/514), Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, TBMM Tutanak Dergisi (S. Sayısı: 220), 4.

Hukuk devleti ilkesine (Ay 2) aykırı olduğu iddiasına dayalı olarak AATUHK 35/2-3 hükümlerinin Anayasaya uygunluğunu denetleyen Anayasa Mahkemesi, 13.12.2017 tarih ve 2016-14/170 sayılı kararıyla; AATUHK 35/2'ye ilişkin iptal isteminin, itiraz başvurusunda bulunan mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulama olanağı bulunmadığından mahkemenin yetkisizliği nedeniyle; AATUHK 35/3 'e ilişkin iptal isteminin ise, hukuk devleti ilkesine (Ay 2) aykırılık söz konusu olmadığı gerekçesiyle reddine hükmetmiştir.

^S RG 24.01.2018/30311. Bwıa karşılık, kamu alacağının doğduğu ve ödenmesi gerektiği zamanlarda kanuni temsilcilerin farklı kişiler olmaları halinde bu kişileri kamu alacağının ödenmesinden milteselsildensorumlu tutan AATUHK. milk. 35/S'i hukuk devleti ilkesine (Ay 2) aykırı olduğu gerekçesiyle iptal eden Anayasa Mahkemesi'nin 19.03.2015 tarih ve 2014-144/29 sayılı kararı için bk.z. RG 03 04.2015 / 29315.

DÖRDÜNCÜ ALT AYRIM

ŞİRKET SÖZLEŞMESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ

Kanun koyucu limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesini, anonim şirketten farklı olarak kuruluşu takiben "İkinci Bölüm" başlığı altında TK'nın 589 ila 592. maddelerinde düzenlemiştir. Bunların dışında özellikle şirket sözleşmesine konulabilecek hükümlere açıkça bir sınırlama getiren ve "emredici hükümler" kenar başlığını taşıyan TK 579 ile şirket sözleşmesinde öngörülmele kaydıyla bağlayıcı nitelik taşıyacak hükümlerin bir listesini içeren TK 577 de sözleşme değişikliği konusunda dikkate alınması zorunlu olan temel düzenlemelerdir.

685

Belirtelim ki limited şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik anılan bu maddelerin dışında TK'da başkaca hükümlere de yer verilmiştir. Nitekim sözleşme değişikliğini genel kurulun devredilmez yetkileri arasında sayan TK 616/1-(a), aynı zamanda bir sözleşme değişikliğini zorunlu kılan (TK 621/1-(a)-(b)-(c)-(d)-(f)] bazı genel kurul kararları için gereken (çifte) nisabı düzenleyen TK 621/1, ayrıca ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin sonradan öngörülmesine ilişkin TK 607 ile mevcut ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya kaldırılması hakkında TK 603/5, bir ortağın şirketten çıkarılma sebeplerinin kuruluşun sonra şirket sözleşmesine konulabilmesine dair TK 621/3 ve nihayet kanunda belirlenen nisapların daha da ağırlaştırılmasına yönelik sözleşme değişikliklerinde aranan nisabı düzenleyen TK 621/2 hükümleri bu bağlamda zikredilebilir.

686

1. SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİNE İLİŞKİN ESASLAR

1.1. Genel Olarak

Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, mevcut bir hükmün içeriğinde değişiklik yapılmasının yanı sıra, sözleşmeye tamamen yeni bir hüküm eklenmesini veya mevcut bir hükmün kaldırılmasını da kapsar¹. Bu anlamda şirket sözleşmesinin değiştirilmesi limited şirket genel kurulunun devredilmez yetkilerinden biridir [TK 616/1-(a)].

687

ARSLANLI, Limited Şirketler, 106; ayrıca sözleşme değişikliğinin, anlamı ve içeriği aynı kalsa bile mevcut bir hükmün ifadesinin veya imla hatalarının düzeltilmesini de kapsadığı yönünde bir yaklaşım için bkz. ve karşı. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 391.

. Limited şirket sözleşmesinin tamamen veya kısmen değiştirilmesi?e yönelik sözleşmede bir yasak öngörülmesi hukuken bir anlam ifade etmez². Şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için oybirliği şartı getirilse, hatta açıkça değişiklik yasaklanmış olsa bile, oybirliği sağlanarak kısıyla yasak hükmü ile birlikte şirket sözleşmesinin değiştirilmesi pekala mümkündür'. Bu açıdan TK 589'un "[a]ksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde" şeklindeki ifadesinin de esasen nisaba yönelik olduğu göz ardı edilmemelidir.

688 Genel kurula ilişkin TK 617/3'teki yollama, açıkça işaret edildiği üzere toplantıya çağrının yanı sıra "hazırlık önlemleri"ni de kapsamaktadır. Bu nedenle limited şirkete de uygulanacak TK 453 uyarınca' müdürler tarafından kurul olarak karara bağlanan⁵ değişiklik taslağının, değiştirilecek mevcut hükümle birlikte şirket sözleşmesinde öngörülen şekilde ve TTSG'de, bağımsız denetime tabi şirketlerde ise ayrıca şirketin İnternet sitesinde ilan edilmesi ve böylece ortakların değişiklik önerisi konusunda bilgilendirilmesi zorunludur.

689 Şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin genel kurul karar çağrı üzerine yapılan toplantıda alınabileceği gibi, TK 617/4 uyarınca ortakların yazılı onaylarıyla da alınabilir⁶ (bkz. Kn. 180).

1.2. Nisaplar

690 Kurulustan sonra değişen şartlara uyum sağlamak amacıyla limited şirket sözleşmesinin ihtiyaçlar doğrultusunda sonradan değiştirilmesi gündeme gelebilir. İşte TK 589/1-c.1 'de açıkça bu imkana işaret edildiği gibi, ayrıca sözleşmenin, bizatihi şirket sözleşmesinde (ve elbette aynı zamanda kanunda) aksine bir düzenleme öngörülmediği

¹ ARSLANLI, Limited Şirketler, 113.

³ Nitekim bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 20-01, 20-02; anonim şirket bakımından aynı yönde KIRCA, 26-28; ZENGİN, 166; aksi yönde karş. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 185.

Bu açıdan karş. sözleşme değişikliği ile ilgili olarak sadece gerekli hazırlığın yapılmasından söz eden ve bunu TK 625/1-(g) hükmüne dayandıran TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 20-04; takiben BİLGİLİDEMİRKAPI, 710.

⁵ Bu açıdan karş. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 39 N. 4; PULAŞLI, Şerh, § 72 N. 4 (bununla birlikte özel bir sözleşme değişikliği olan sennaye artırımına yönelik isabetli tespit için ayrıca bkz. Genel Esaslar, § 39 N. 13; Şerh, § 72 N. 12).

⁶ Bu konuda dile getirilen endişe ve ortakların yazılı oylarıyla alınan sözleşme değişikliğine ilişkin kararın geçerliliğini ayrıca imzaların onaylanmış olması şartına bağlayan görüş için bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 117.

sürece, "*esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı*" ile değiştirilebileceği hükme bağlanmıştır⁷.

Şüphesiz ortaklar daha baştan şirket sözleşmesinin bazı veya bütün hükümlerinin değiştirilemeyeceğini yahut ancak oybirliğiyle değiştirilebileceğini öngörerek, ilk sözleşme kapsamında kendileri lehine müktesep hak oluşturabilirler. Böyle bir durumda şirket sözleşmesinin müktesep hak oluşturan ilgili hükümlerinin değiştirilmesi için artık ortakların oybirliğine ihtiyaç duyulacaktır.

Bu arada genel kurulda alınacak önemli kararları ve bunlara ilişkin nisabı düzenleyen TK 621 hükmü de saklı tutulmuştur (TK 589/1-c.2). Nitekim TK 621 'e göre aynı zamanda şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasını gerektiren işletme konusunun değiştirilmesine [TK 621/1-(a)], oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının ihracına [TK 621/1-(b)], esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına, yasaklanmasına ya da kolaylaştırılmasına [TK 621/1-(c)], esas sermayenin artırılmasına [TK 621/1-(d)] ve nihayet şirket merkezinin değiştirilmesine [TK 621/1-(f)] yönelik genel kurul kararları ancak "*temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması*" kaydıyla alınabilir. Bir başka deyişle TK 621/1'de hem oyların sayısına (üçte iki), hem de esas sermayeye (salt çoğunluk) göre belirlenen çifte nisap aranmıştır (ayrıntılı bilgi için bkz. Kn. 154 vd.).

Ne var ki TK 589/1 ile TK 621/1'de öngörülen nisapların birbirinden farklı olması gereksiz bir tartışmayı da beraberinde getirecektir. Gerçekten bir yandan şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için TK 589'da genel bir karar nisabı belirlenmişken, öte yandan TK 621/1 ile şirket sözleşmesine yönelik bazı değişiklikler için farklı bir nisap öngörülmesi cevap verilmesi gereken birçok sorunu da gündeme taşıyacaktır'. Şöyle ki:

⁷ Şirket sözleşmesinde birlikte temsile yönelik bir düzenleme bulunmadığı takdirde, önceliklerin aksine sonradan seçilen müdürlerin münferiden temsile yetkili olduklarının genel kurulda karara bağlanmasının bir sözleşme değişikliği olmadığı, dolayısıyla böyle bir kararın TK 589'daki nisaba tabi bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 30.06.2020 tarih ve 2019-5133/3333 sayılı kararı.

¹ Buradaki açıklamalar için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 534-535, ayrıca 495 ve dpn. 32; benzer tespit ve eleştiriler için bkz. YıLoıZ, Limited Şirketler, 114-116, 229-230; YILDIZ, Bildiri, 98; YILDIZ, YÜHFD 2005, 458; AL, 197-198; AKDAY, 234; ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 255; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 270 ve 398; KIRCAİGOREL, 198-199 dpn. 2; BİÇERİHAMAMCIOĞLU, İKÜHFD 2017, 355-356; BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 417 dpn. 788; BOZKURT, Şirketler Hukuku, 547; DOĞAN, 59-60; GÖNER, 451-452 dpn. 11; TÜRK, 443; bununla birlikte bkz. ve karşı TK 621/1 hükmüne rağmen TK 589'da yapılan düzenlemenin bir sistem hatası değil mehzadan sapma olduğu yönünde PULAŞLJ, Genel Esaslar, § 37 N. 24a vd.

Gerçi Adalet Komisyonu aşamasında da olsa kanun koyucu, TK 589/1 hükmüne TK 621'in saklı olduğuna dair bir cümle eklemek suretiyle bu düzenlemelerin farklılığından haberdar olduğunu göstermiştir. Ancak TK 621 hükmünün saklı tutulması, gündeme gelen sorunları çözmek için yeterli değildir; zira TK 621'de aranan çifte nisaba rağmen TK 589'da saptanan karar nisabı daha ağırdır. Dolayısıyla kanun koyucunun önemli gördüğü ve bu nedenle ayrı düzenlemeye ihtiyaç duyduğu şirket sözleşmesindeki bazı değişiklikler, kanun koyucu tarafından önemli olarak nitelendirilmeyen değişikliklerden daha düşük bir karar nisabıyla gerçekleştirilebilecektir.

Üstelik her iki madde arasında tartışma yaratacak bir diğer farklılık da TK 621'de sadece *"oy hakkı bulunan esas sermaye"* dikkate alınmışken, TK 589'da bu konuda herhangi bir açıklığa yer verilmemiş olmasıdır. Aslında yorum yoluyla TK 589 açısından da TK 621'de öngörülen düzenlemeye paralel bir sonuca varılabilir. Ancak böyle bir yorum faaliyetinin öncelikle uygulama tarafından da benimsenmesi şart olduğundan, basit bir düzenleme ile çözülebilecek bu sorun, muhtemelen hukuk güvenliği açısından da tehlike yaratacak şekilde gündemi uzun süre meşgul edecektir.

Sorunun temelinde şüphesiz bir yandan TK 621 hükmünü İsvBK'dan yeni kanuna aynen alırken, öte yandan bu hükümle kesinlikle uyumlu olmayan TK 589/1 hükmünü de, üstelik hiçbir süzgeçten geçirmeksizin, eTK 513/1'den aynen aktarmak yatmaktadır. Oysa limited şirkete ilişkin hükümlere kaynaklık eden İsviçre hukukunda şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik ayrıca genel bir nisap getirilmemiş, aksine eski düzenlemedeki nisaba ilişkin hüküm (2005 değişikliği öncesi eisvBK 784/2) son revizyon sırasında tamamen kaldırılmıştır. Sonuç olarak her iki hükmün bir arada uygulanması açık bir çelişki yaratacağından, en kısa zamanda bu hatanın giderilmesi amacıyla TK 589/1'de yer alan nisabın kaldırılması veya en azından TK 621/1'de öngörülen düzenleme ile çelişmeyecek bir içeriğe büründürülmesi zorunludur⁹.

693

Her ne kadar iki hüküm arasında bir uyumsuzluk bulunmakta ise de, sorun yeni bir kanuni düzenleme ile çözülmünceye kadar limited şirket sözleşme değişikliklerinde hangi nisapların uygulanacağı sorusuna da bir cevap verilmelidir. Bu açıdan TK 589/1'e *"621 inci madde hükmü saklıdır."* cümlesi eklenirken Adalet Komisyonu aşamasında verilen gerekçe dikkate alınarak bir sonuca varılabilir. Nitekim gerekçede aynen *"[çünkü 589 uncu madde genel bir hükümdür. 621 inci madde ise esas sözleşmenin değiştirilmesi için bazı özel halleri*

⁹ Bu yönde ayrıca bkz. KENDİGELEN/ZENGİN, 67; bu bağlamda sözleşme değişikliğine ilişkin bütün kararların TK 621'den çıkarılması ve böylece TK 589'da öngörülen nisaba tabi tutulması gerektiği yönünde farklı bir öneri için bkz. TÜRK, 443.

içermektedir." denilmek suretiyle¹⁰, TK 621'de öngörülen sözleşme değişiklikleri dışında, genel hüküm niteliğindeki TK 589/1'de belirlenen nisabın uygulanacağı açıkça vurgulanmıştır. Bu durum karşısında sonuç olarak, TK 621/1'de anılan özel sözleşme değişiklikleri dışında kalan tüm sözleşme değişikliklerinde, artık önemli olup olmadıklarına bakılmaksızın TK 589/1'de öngörülen "sermayenin üçte ikisi" oranındaki nisabı uygulamak gerekecektir¹¹.

Yukarıda anılan nisapların uygulanabilmesi için şüphesiz TK 589/1'de açıkça işaret edildiği üzere gerek şirket sözleşmesinde gerek kanunda sözleşmenin değiştirilmesi için daha ağır bir nisap öngörülmemiş olması şarttır (bu konuda ayrıca bkz. Kn. 164 vd.).

694

Nitekim bu bağlamda şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin özel bir nisap öngören TK 621/3 uyarınca sözleşmeye sonradan eklenecek şirketten çıkarılma sebeplerine ilişkin genel kurul kararı oybirliğiyle alınmalıdır. Aynı şekilde ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin sonradan öngörülmesi de -TK 589 kapsamında alınacak sözleşme değişikliğine ilişkin karara ek olarak- TK 607 uyarınca ancak "ilgili tüm ortakların" onayıyla mümkündür.

Öte yandan belirtelim ki kanunda öngörülen nisapları ağırlaştırmak amacıyla limited şirket sözleşmesinde bir hüküm öngörülmemek isteniyorsa, bu amaçla yapılacak sözleşme değişikliğine ilişkin genel kurul kararı da ancak ağırlaştırılmak istenen nisapla alınabilir (TK 621/2). Bu bağlamda şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin kararların alınması oybirliğine dahi bağlanabilir.

Ancak kanunda öngörülen ağırlaştırılmış nisapların şirket sözleşmesiyle daha da ağırlaştırılabileceği, buna karşılık azlık konumundaki

¹⁰ Maddenin gerekçesi ve Adalet Komisyonu Raporu için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TTK, 696.

¹¹ Nitekim bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 116; AKDAY, 233-234; ÇOŞTAN, TFM 2015, 69; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 189,600; Biçer/HAMAMCIOĞLU, İKÜHFD 2017, 356; ÇEei, Limited Şirketler, 326; Çı:mi, Regesta 2021, 275-276; AYHANIÇAĞLARIÖZ-DAMAR, 431; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 399 (TK 621'de öngörülmeyle birlikte sözleşme değişikliğini gerektiren kararlar açısından karşı. ÇAMOĞLU, Yaklaşım 2012, 255); DOĞAN, 65; (açıklamalarını sadece sermaye artırımına dayandırmakla birlikte aynı yönde) PULAŞLI, Genel Esaslar, § 37 N. 24 ve § 39 N. 6; bu konuda bkz. ve karşı. TK 621 kapsamına giren sözleşme değişiklikleri dışındaki tüm sözleşme değişikliklerine ilişkin genel kurul kararının TK 620 uyarınca "toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun olumlu oylarıyla" alınabileceğini belirten TeİdNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 20-04 (karşı. N. 20-01); ayrıca limited şirkette tek ağırlaştırılmış nisabın TK 621'de öngörüldüğü yönünde N. 22-26; keza esas sermaye paylarına sözleşme değişikliğiyle imtiyaz tanınması hakkında sadece oyda imtiyaz oluşturulmasının ağırlaştırılmış nisaba tabi olduğu yönünde N. 21-06; keza TEKiNALP, Tek Kişi Ortaklığı, N. 20-04 (karşı. N. 20-01), N. 21-06, N. 22-26.

ortakların korunmasına hizmet eden ağırlaştırılmış kanuni nisapların şirket sözleşmesiyle hafifletilmesinin ise mümkün olmadığı da hatırlatılmalıdır¹¹ (bkz. Kn. 177).

695 Ayrıca TK 589'da, eTK 513/2'den farklı olarak, ortakların sorumluluklarının genişletilmesine ilişkin kararlar bakımından oybirliğinin aranacağına yönelik özel bir düzenleme öngörülmemişse de, gerek anonim şirkete ilişkin TK 421/2-(a) hükmünün kıyasen uygulanması sebebiyle, gerek sonradan öngörülecek ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri için dahi ilgili tüm ortakların onayını arayan TK 607 hükmünden hareketle aynı sonuca varılması kaçınılmazdır¹³. Benzer bir durum merkezin yurt dışına taşınması [TK 421/2-(b)], dolayısıyla şirketin tabiiyetinin değiştirilmesi bakımından da söz konusudur¹⁴.

Öte yandan şirket merkezinin ülke içinde değiştirilmesinin TK 621/1-(f) uyarınca önemli kararlardan biri olduğunu ve buna yönelik genel kurul kararının ise TK 621/1'de öngörülen çifte nisaba tabi tutulduğunu hatırlatalım¹⁵.

696 Nihayet hukuki niteliği açısından bir sözleşme değişikliği olup olmadığı tartışılabilir birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin öngörülen özel nisaplara da burada tekrar işaret edilmesinde yarar görülmüştür [bkz. TK 151/1-(c), 173/2, 189/1-(c)] (bu konuda ayrıca bkz. Kn. 156, 169).

¹¹ Öğreti ve uygulamada genel kabul gören bu görüşe rağmen, TK 589'un kaynağı olan eTK 513/1 kapsamında aksi yönde bkz. ve karş.-tespit edebildiğimiz kadanyla sadece ARSLANLI, Limited Şirketler, 110-113.

¹³ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 494 dpn. 30; bu yönde bkz. BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 712; ayrıca AL, 199; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 191; BİÇERİ/HAMAMCIOĞLU, İK.ÜHFD 2017, 369; DoĞRUSÖZ KoşuT, Oy Hakkı, 218.

¹⁴ Merkez değişikliği açısından açıkça bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 21, 55; ARSLANLI, Batider 1962, 461; ayrıca AL, 194 ve dpn. 100; PULAŞLI, Genel Esaslar, § 3? N. 22 dpn. 129a ve § 39 N. 8; PULAŞLI, Şerh, § 72 N. 7; BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 712; BİÇERİ/HAMAMCIOĞLU, İK.ÜHFD 2017, 363; ayrıca bkz. bir görüş belirtmemekle birlikte, anılan bu iki konuda düzenleme yapılmamasını önemli bir eksiklik olarak nitelendiren BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 417 dpn. 785.

¹⁵ Şirket sözleşmesinde belirtilen adresin, aynı sicil çevresinde kalmak kaydıyla değiştirilmesinin bir merkez değişikliği olmadığı, dolayısıyla genel kurul kararının TK 621/1'de öngörülen ağırlaştırılmış nisaba tabi bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 23.01.2020 tarih ve 2018-3413/693 sayılı kararı; ayrıca merkez değişikliğine yönelik eTK döneminde verilmiş örnek bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 21.04.2008 tarih ve 2007-3567/5338 sayılı kararı (MoROĞLU/KENDİGELEN, 458-459).

1.3. Sınırlar

Genel kurulun şirket sözleşmesini değiştirmek konusundaki yetki kisi sınırsız değildir. Bu bağlamda anonim şirkete ilişkin TK 452'deki "müktesep ve vazgeçilmez hakları" saklı tutan kural, limited şirket açısından da aynen geçerlidir¹⁶. Nitekim ortaklara tanınan vazgeçilmez hakları sınırlandıran veya ortadan kaldıran genel kurul kararları batıl olacağı gibi (TK 622, 447), şirket sözleşmesiyle ortaklar lehine öngörülmüş müktesep haklarda da sahibinin rızası olmaksızın tek taraflı bir değişiklik yapılması mümkün değildir.

Sözleşme değişikliğine ilişkin kararın ayrıca butlan sonucu doğurabilecek şekilde emredici nitelikteki hükümlere ve iptal sonucunu doğurabilecek şekilde dürüstlük kuralına aykırı olmaması da şarttır (TK 622, 445, 447). Aynı durum eşit işlem ilkesine (TK 357, 627) uyulması açısından da geçerlidir. Nihayet emredici hükümler ilkesini düzenleyen TK 579 da genel kurulun yetkisine bir sınır çizmektedir; dolayısıyla şirket sözleşmesinde yenilik içeren bir değişiklik yapılabilmesi için açıkça kanunda buna cevaz verilmiş olması şarttır.

Özellik arz eden bir başka husus ise esas sermaye payları için şirket sözleşmesinde öngörülen imtiyazlar açısından geçerlidir; zira bu imtiyazları ihlal eden, bir başka ifadeyle kaldıran veya sınırlandıran sözleşme değişikliğine yönelik genel kurul kararı, imtiyazlı esas sennaye paylarının sahipleri tarafından onanmadıkça uygulanma kabiliyeti kazanamayacaktır (kıyasen TK 454/1; ayrıca bkz. Kn. 673)¹⁷. Nihayet esas sermaye paylarına değil, örneğin TK 577/1-(e) ve (f) bentlerine dayalı olarak doğrudan ortaklara tanınmış kişisel nitelikteki özel hakların kaldırılması veya sınırlandırılması için hak sahibi konumundaki ortağın da ayrıca onayının alınması zorunludur (örnek olarak bkz. Kn. 664).

Ekleyelim ki her ne kadar sonradan oy hakkında imtiyaz oluşturulması önemli karar olarak nitelendirilmiş [TK 621/1-(b)] ve TK 621/1'de belirlenen çifte nisaba tabi tutulmuşsa da, bu imtiyazın kaldırılması konusunda özel bir düzenleme öngörülmemiştir. Bu nedenle oy hakkında imtiyaz dahil olmak üzere, herhangi bir imtiyazın

¹⁶ Müktesep ile emredici hükümlerle korunan (vazgeçilmez) haklar bakımından bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 113 vd.; aynı yönde ayrıca bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 112; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 20-03; BİLGİLİDEMİRKAPI, 710; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 186; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 393.

¹⁷ ARSLANLI, Limited Şirketler, 115-116; aynı yönde YILDIZ, Limited Şirketler, 113; TURANLI, 42-43; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 196; keza imtiyazlı paylara ilişkin anonim şirket hükümlerinin limited şirkette de kıyasen uygulanmasının düşünülebileceği yönünde ayrıca bkz. ÇOŞTAN, AnkBD 2012, 88.

kaldırılması veya sınırlandırılması öncelikle TK 589'da belirlenen nisaplarla alınacak şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik bir genel kurul kararını gerektirecektir¹⁸. Dolayısıyla oyda imtiyazın kaldırılması açısından TK 621'de öngörülen nisaplara uyulması kanaatimizce yeterli değildir (bu açıdan ayrıca bkz. Kn. 674).

1.4. Tescil ve İlan

701 Nihayet şirket sözleşmesi tescil ve ilan edildiğinden (TK 587), bu sözleşmede yapılacak her türlü değişikliğin de ticaret siciline tescili ve ilanı şarttır (TK 589/2, 31/2; TSY 92). "

Tescil ve ilana ilişkin TK 589/2'de eTK 515/1-c.2'den farklı olarak sözleşme değişikliğinin üçüncü kişiler bakımından hüküm ifade edeceği tarihe yönelik özel bir düzenleme yapılmamıştır. Bununla birlikte anonim şirket hakkındaki TK 455/1-c.2 hükmüne kıyasen ve TK 36/1 uyarınca değişikliğin üçüncü kişiler açısından ancak tescilden, hatta tescil edilen bir hususun ilanı da zorunlu olduğu için (TK 35/3) en erken ilanı izleyen ilk iş gününden itibaren hüküm doğuracağı sonucuna rahatlıkla ulaşılabilir¹⁹. Nitekim eTK 515/1-c.2'de olduğu gibi TK 36/1-c.2 kapsamına girecek bir düzenleme kanunda yer almadığından, sözleşme değişikliğinin üçüncü kişiler açısından tescil tarihinden itibaren hüküm doğuracağının söylenebilmesi de artık mümkün değildir⁰.

2. ÖZEL DEĞİŞİKLİKLER

102 Şirket sözleşmesinin değiştirilmesine yönelik TK 589'daki genel kuralın belirlenmesinin hemen ardından TK 590 ila 593 hükümlerinde, anonim şirkette de olduğu gibi özel değişiklikler başlığı altında, esas sermayenin artırılması ve azaltılması hükme bağlanmıştır (aynca bkz. TSY 93-99). Her iki sözleşme değişikliğinin özel olarak düzenlenmesinin sebebi, şirket alacaklılarının yegane teminatı olan malvarlığının

¹⁸ Bu yönde bkz. AKBAY, 222.

¹⁹ Mehaz İsviçre hukukunda tercih edilen bu değişikliğin (karş. eisvBK 785/2 ve İsvBK 780) sebebi ile aynı yönde kisonucu hakkında bkz. Botschaft 2001, 3180.

²⁰ Bununla birlikte karş. YıLoiz, Limited Şirketler, 118; BiLGİLi/DeMİRKAPl, 711; Çeei, Limited Şirketler, 327, 344; Çımi, Regesta 2021, 277, 291; Puuşu, Genel Esaslar, § 39 N. 9; PuLAŞu, Şerh, § 72 N. 8 (sermaye artınımı açısından ise isabetli yaklaşım için bkz. Genel Esaslar, § 39 N. 24; bu arada TK yerine mUlga eTK 515 hUkmUne dayalı değerlendirmeler için karş. Şerh, § 72 N. 23); ayrıca bu konuda tamamen farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan ve aynı zamanda eleştirilen eTK 515'e ilişkin açıklamalar için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 123-124; KARAYALÇIN, 350; keza CERRAHOĞLU, 34 dpn. 12, 14.

önemli bir unsurunu oluşturan şirket sermayesinin usulün□ uygun bir şekilde şirkete getirilmesinin sağlanması ve şirket bünyesinde korunmasıdır.

Bu arada sermaye artırımını açısından mevcut ortakların da ayrıca korunması gerektiği şüphesizdir; nitekim bu amaçla ortakları koruyucu nitelikteki rüçhan hakkına ilişkin TK 591 hükmü öngörülmüştür.

2.1. Esas Sermayenin Artırılması

Limited şirket sermayesinin artırılmasına ilişkin hükümlerde kanun koyucu öncelikle ilkeyi belirlemiş (TK 590), ardından ortakların sahip oldukları rüçhan hakkını eTK'dan farklı olarak bu kez ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir (TK 591).

703

Belirtelim ki sermaye azaltımı için anonim şirket hükümlerine yollama yapılırken, benzer bir yollamanın özel bir sözleşme değişikliği olan sermaye artırımını için düşünülmemesi, giderek sermaye artırımının sözleşme değişikliği değil bir ek kuruluş gibi görülmesi ve bu nedenle sadece kuruluş hükümlerine yollama yapılması öğretide haklı olarak eleştiri konusu olmuştur¹. Anonim şirket bakımından kuruluşa ilişkin hükümlere yapılan toptan yollamayı (eTK 392/1) terk eden ve sadece uygulanacak hükümleri saymakla yetinen (TK 459/3) kanun koyucunun, aynı hassasiyeti limited şirket bakımından göstermemesi de ayrıca düşündürücüdür. Oysa mehz İsviçre hukukunda kuruluş hükümlerine yollama yapılmasının hatalı olduğu kabul edilerek²² yeni düzenlemede sermaye artırımını için de anonim şirket hükümlerine atıfta bulunulması tercih edilmiştir (nitekim bkz. İsvBK 781/5).

2.1.1. İlke: Kuruluş hükümlerine uyulması

Sermayenin artırılmasına yönelik TK 590'da öngörülen yegane kural, kuruluşa ilişkin hükümlere uyulmasıdır; bu bağlamda özellikle aynı sermaye ile aynı devralmaya ilişkin düzenlemeye işaret edilmiştir. Dolayısıyla sermayesinin artırılması aşamasında da limited şirketin kuruluşa ilişkin hükümler kıyasen uygulama alanı bulacaktır²³.

704

Sermaye artırımında uygulanacak hükümlerin başında kanun koyucunun da özel olarak işaret ettiği aynı sermaye [TK 578, 581,

705

¹¹ Bu konuda bkz. MOROĞLU, 374; ayrıca ŞENER, Limited Ortaklıklar, 203; bununla birlikte açık veya örtülü bir yollama bulunmamasına rağmen anonim şirkette sermaye artırımına ilişkin hükümlerin limited şirkette de kıyasen uygulanması gerektiği ön kabulünden hareket eden bir yaklaşım için bkz. ve karşı. DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 214.

¹² Nitekim bkz. Botschaft 2001, 3180-3181.

¹³ ARSLANLI, Limited Şirketler, 125.

339/1-(e), 343) ile aynı devralmaya [TK 578, 582, 339/1-(e)] ilişkin düzenleme gelmektedir. Bunların yanı sıra esas sermaye paylarına ilişkin TK 583, bu bağlamda özellikle esas sermaye paylarının itibari değerlerinin asgari yirmibeş TL ve katlan şeklinde olması zorunluluğunu öngören TK 583/2, kıyasen uygulanmak kaydıyla tescil ve ilana ilişkin TK 587, 588/1 (ayrıca bkz. TK 456/4) ile TK 644/1-(b)'de yapılan yollama uyarınca kuruluşun yanı sıra sermaye artırımında da uygulanacak TK 353 hükmü bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Ne var ki anonim şirket hakkındaki kuruluştan sonra (aynı) devralmaya ilişkin, "kanuna karşı hile" kenar başlıklı TK 356 hükmüne benzer bir düzenleme limited şirket açısından öngörülmediğinden (bkz. Kn. 63), aynı devralma hakkındaki hükümlerin bu kez sennaye artırım aşamasında da uygulanmasının öngörülmesi kanaatimizce isabetli bir yaklaşım olmamıştır. Bu açıdan TK 356'nın anonim şirketin sermaye artırımında da uygulanmayacağı göz ardı edilmemelidir (bkz. TK 456, 459).

706

Limited şirkette esas sermaye, ihtiyaç nedeniyle yeni nakdi veya ayni sennaye getirilmek suretiyle dış kaynaklardan artırılabilir gibi, yapılacak sennaye artırımını tamamen veya kısmen iç kaynaklardan da karşılanabilir²⁴. Nitekim bu konuda anonim şirkete ilişkin TK 462'de olduğu gibi özel bir düzenleme öngörülmemekle birlikte, TK 583/5'te esas sermaye paylarının *"sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılacak özkaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla"* da ödenebileceği açıkça hükme bağlanmıştır²⁵. Bu nedenle limited şirkette de, belirli bir amaca özgülenmemiş, yani serbestçe kullanılabilir yedek akçelerin, dağıtılmamış karların ve mevzuatın izin verdiği fonların sennayeye dönüştürülmesi mümkündür [TSY 94/1-(c) ve 94/2]. Hatta özellikle mevcut pay sahiplerini korumaya yönelik öngörülme amacı dikkate alındığında, anonim şirkette iç kaynaklardan sennaye artırımına ilişkin TK 462 hükmünün limited şirket açısından da kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilebilir²⁶.

²⁴ Bununla birlikte bkz. ve karşı. KARAHAN/ÇEKER, 827.

²⁵ Böylece iç kaynaklardan sennaye artırımının dolaylı bir şekilde düzenlendiği yönünde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 120; karşı. TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, N. 20-10.

²⁶ Nitekim bu yönde bkz. YILDIZ, Limited Şirketler, 120; BİLGİLİDEMİRKAPI, 714; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 225-226; DOĞRUSÖZ KOŞUT, Oy Hakkı, 215-216; ayrıca bkz. limited şirkette iç kaynaklardan sennaye artırımını yapma imkanı varken, öncelikle dış kaynaklardan artırım yapılmasının dilrüstlük kuralına aykırı olacağı yönünde Yargıtay il. HD'nin 10.12.2018 tarih ve 2017-2255/7740 sayılı kararı; karşı. dış kaynaklardan sennaye artırımını yapılabilmesi için, öncelikle mevcut iç kaynakların sermayeye eklenmesini zorunlu kılan TK 462/3-c.1-3 hükmünün limited şirkete uygulanamayacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 405.

Yeri gelmişken kanun koyucunun iç kaynaklardan sermaye artırımını konusunda mehz İsviçre hukukunun aksine [bkz. İsvBK 781/5-(3)] □nonim şirket hükümlerine doğrudan yollama yapmamasının da özellikle uygulanacak hükümlerin tespiti bakımından yorum sorunlarına yol açacak bir eksiklik olduğu vurgulanmalıdır.

Buna karşılık limited şirkette, kanunen kabul edilmediği için k?□ıtlısermaye sistemine göre bir sermaye artırımını yapılamaya□_ağı gıbı,şarta bağlı sermaye artırımını imkanından yararlanılması da mümkün değildir; zira limited şirketin değiştirme veya alım hakkı tanıyan borçlanma araçları ihraç etmesine izin verilmediğinden (ayrıca bkz. Kn.538, 677), ancak bu araçlarla gerçekleştirilebilecek şarta bağlı sermaye artırımını yapması fiilen imkansızdır²⁷.

707

Buarada anonim şirket bakımından aranan dış kaynaklardan sermayeartırımını yapılabilmesi için daha önce taahhüt edilen nakdi sermayenin tamamen ödenmiş olması şartına (TK 456/1) özel bir yollama yapılmadığından, limited şirket açısından bu kuralın uygulama alanı bulamayacağı düşünülebilir²⁸. Ne var ki TK 585'in ilk kabul edilen metnine göre taahhüt edilen nakdi sermayenin şirketin tescilinden önce tamamen ödenmesi şart kılındığından, limited şirket açısından TK456/1'e benzer bir hükme de ihtiyaç duyulmamıştır. Nakdi sermayeye yönelik birçok sorun da esasen bu "hemen ve tamamen" ödeme şartının kaldırılmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle öngörülme amacına paralel bir şekilde nakdi sermayeye yönelik TK 456/1 hükmünü de limited şirket açısından kıyasen uygulamak yerinde olacaktır⁹. Hatta TK 585/1-c.2 ile esas sermaye pay bedellerine yönelik genel yollamadaki "ifa edilmemenin sonuçları" ifadesinin kapsamına TK 456/1 hükmünün girdiği dahi söylenebilir [ayrıca bkz. TSY 94/1-(c)].

708

İster iç kaynaklardan ister dış kaynaklardan yapılsın, önemli kararlar arasında zikredilen [TK 621/1-(d)] esas sermayenin artınimasına ilişkin karar TK 621/ I uyarınca genel kurulda *"temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması"* kaydıyla alınabilir^{1°} (bu

709

Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sennaye OrtakJıklan, N. 20-11; ayrıca ÇA.MOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 404; keza mehz İsviçre hukuku için aynı şekilde bkz. Botschaft 2001, 3181; MEIER-HAYOZ:FORSTMOSERİSETHE, § 18 N. 50, 150; BSK OR II-ZINDEUISLER, Art. 781 N. 4.

¹¹ Nitekim eTK'ya yönelik bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 126; CERRAHOĞLU, 37-38; aksi yönde POROYHEKİNALPİÇAMOĞLU (2010), N. 1733a.

¹⁹ Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 204.

²⁰ Burada öngörülen çifte nisap bakımından karşı. oy hakkında imtiyazın bulunmaması

nisap için bkz. Kn. 154 vd.). Şüphesiz şirket sözleşmesinde daha ağır bir nisap öngörülmüşse sermaye artırımı kararının bu nisaba uygun olarak alınması gerekecektir.

Bununla birlikte dış kaynaklardan sermaye artırımı, örneğin esas sermaye paylarının itibari değerlerinin artırılması suretiyle yapılıyor ve böylece her bir ortak yeni sermaye taahhüdünde bulunuyor, bir başka deyişle ortakların yeni sermaye taahhüdünde bulunmak suretiyle sorumlulukları genişletiliyorsa, bu durumda ilgili kararın ancak bütün ortakların veya yetkili temsilcilerinin oybirliğiyle alınabileceği³ de göz ardı edilmemelidir [kıyasen TK 421/2-(a); ayrıca bkz.eTK513/2].

- 710 Sennaye artırımının tekemmül etmesi için artınlan sermayenin tamamının taahhüt edilmesi şarttır. Buna karşılık kuruluşa paralel bir şekilde, artırım kararında aksine bir düzenleme öngörülmediği sürece nakden taahhüt edilen esas sermaye paylarının itibari değerlerinin asgari dörtte birinin henüz sermaye artırımı aşamasında ödenmesi zorunluluğu yoktur (TK 585/1-c.3); artırılan kısmın tescilden itibaren en geç yirmi-dört ay içerisinde ödenmesi gerekli ve yeterlidir (TK 585, 344).

Ne var ki TK 592'nin yaptığı yollama kapsamına giren TK 473/1 hükmüne dayalı olarak sermayenin azaltılması ile artırılması aynı anda gerçekleştirilecekse, bu olasılıkta esas sermayenin artırılan kısmının tamamen, dolayısıyla nakdi sermayenin de peşinen ödenmesinin şart olduğu unutulmamalıdır (TSY 98-99). İlgili hükümde açıkça ifade edildiği üzere esasen bu durumda şirket sözleşmesinin değiştirilmesi gerekmemektedir.

- 711 Bu arada sermaye artırımı aşamasında da esas sermaye paylarının itibari değerinden daha düşük bir bedelle çıkarılmasına izin verilmediği, ancak daha yüksek bir bedelle (primli) çıkarılmasının ise mümkün olduğu hatırlatılmalıdır (TK 583/4).

- 712 Ayrıca her ne kadar sermaye artırımı kararının alınması ile artırılan sermayenin taahhüt saflıları ilke olarak birbirinden ayrı ise de, anonim şirkette olduğu gibi (TK 459/1) artırılan kısmın ilgili genel kurul toplantısında değiştirilen şirket sözleşmesinde tüm ortaklar veya -rüçhan hakkı sınırlandırılmış olmak kaydıyla- üçüncü kişiler tarafından taahhüt edilmesine, böylece artırım ile taahhüt safhalarının birleştirilerek sermaye artırımının "kısa yoldan" gerçekleştirilmesine

olasılığında sennaye artırım kararının "sennayenin tamamının salt çoğunluğuyla" alınabileceğinden söz eden ve bu kez "genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisi" şartını göz ardı eden PULAŞLI, Genel Esaslar, § 39 N. 16; PULAŞLI, Şerh, § 72 N. 14.

J/ Bu konuda ayrıca bkz. ister iç ister dış kaynaklar kullanılsın, payların itibari değerlerinin artırılması yoluyla yapılacak bir sennaye artırımına ilişkin kararın her halde oybirliğiyle alınması gerektiği yönünde ZENGİN, 101 vd.

de bir engel yoktur¹¹. Şüphesiz bu olasılıkta sermaye artırımına yönelik taahhüdün şüpheye yer vermeyecek şekilde genel kurul zaptına yazılmış olması ve ilgilileri tarafından kullanılan olumlu oy veya tutanağa atılan imza ile ayrıca tevsik edilmesi şarttır.

Ekleyelim ki artırılan sermayenin ortakların veya üçüncü kişilerin şirketten olan alacaklarının takası suretiyle de ödenmesi pekala mümkündür (TK 583/5)³³. Alacağın takası şirket sözleşmesinin değişiklik metnine yansıtılmışsa ve esas sermaye sadece bu alacak miktarınca artırılıyorsa, artık ayrıca bir taahhüt safhasına gerek kalmayacaktır. Ancak bu durumda da sermaye artırımına yönelik taahhüdün artırılmakatılan alacaklı ortaklar tarafından kullandıkları olumlu oy veya alacaklı üçüncü kişi tarafından genel kurul tutanağına atılan imza ile ayrıca tevsik edilmesi gerektiği göz ardı edilmemelidir.

Anonim şirkette sermaye artırımına ilişkin hükümlere açık bir yollama yapılmadığından, TK 457'de öngörülen yönetim kurulu beyanına benzer bir beyanın limited şirket müdürleri tarafından hazırlanmasına gerek yoktur [aynca bkz. TSY 94; karş. TSY 73/1-(ç)]³⁴.

Nihayet kuruluştaki olduğu gibi sermaye artırımında da bazı noksarıtlıklar bulunması halinde artırım kararının ticaret siciline tescili bu tür sakatlıkları onarıcı (iyileştirici) bir etkiye sahiptir. Bu nedenle TK 644/1-(b) hükmünün yaptığı yollama uyarınca limited şirket hakkında da doğrudan uygulama alanı bulacak TK 353'e göre, artık tescil edilmiş bir sermaye artırımının yokluğuna veya butlanına karar verilemeyecektir⁵. Sermaye artırımına ilişkin hükümlere aykırı hareket edilmesi sadece anılan madde kapsamında sermaye artırımının tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılacak bir dava sonucunda sermaye artırımının iptaline karar verilmesine neden oluşturabilir.

¹¹ Nitekim bu yönde bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 127; ayrıca YİWİZ, Limited Şirketler, 122; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 411; sermayenin kısa yoldan artırılması yönteminin tercih edilebilmesi için oybirliğinin aranacağı yönünde bkz. ZENGİN, 99.

³³ Artırılan sermayenin kısmen bazı ortakların şirketten olan alacaklarından karşılanması diğer ortaklar açısından eşit işlem ilkesine aykırılık oluşturmuyacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.09.2015 tarih ve 2293/9397 sayılı karar; ortakların şirketten olan alacağının sermayeye eklenmesi konusunda, eşit işlem ilkesini de değerlendiren örnek bir içtihat için ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.03.2021 tarih ve 2019-3593/2564 sayılı karar.

³⁴ Bununla birlikte aksi yönde bkz. ve karş. YİWİZ, Limited Şirketler, 125; ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 406.

³⁵ Nitekim eTK döneminde de benzer bir yaklaşım için bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 132-133; bununla birlikte TK 644/1-(b)'de yapılan açık yollamaya rağmen aksi yönde karş. PULAŞLI, Genel Esaslar, § 39 N. 24; PULAŞLI, Şerh, § 72 N. 24.

. . B□s□re g□çi□ldikten sonra iseartık sermaye artınının geçersizliği kesinlikle ilen sürülemeyecek, sadece şartlar varsa şirketin haklı sebeple feshi (TK 636/3) talep edilebilecektir. Ayrıca kamu düzenine aykırılık kapsamına girecek bir noksanlığın varlığı halinde ilgili Bakanlık tarafından da TK 210/3 uyarınca bir fesih davası açılması gündeme gelebilir.

716 Tüm sözleşme değişiklikleri gibi limited şirket esas sermayesinin artırılmasının da ayrıca ticaret siciline tescili ve ilanı zorunludur (TK 589/2, 31/2; TSY 93-95).

2.1.2. Ortakların rüçhan hakkı

717 Esas sermayenin artırılmasında limited şirket ortaklarına tanınan rüçhan hakkı, yani artırılan sermayeyi öncelikle taahhüt edebilme imkanı eTK 516/2'ye kıyasla oldukça kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu bağlamda şirket sözleşmesi veya sermaye artının kararında aksine bir düzenleme öngörülmediği takdirde, her ortak esas sermaye payı oranında artırılan yeni sermayeye (öncelikle) katılma hakkına sahiptir (TK 591/1)³⁶.

Rüçhan hakkının limited şirket sözleşmesiyle sınırlandırılması esas sennaye paylarına rüçhan hakkında imtiyaz tanınması veya rüçhan hakkı veren intifa senetleri ihracı olasılığında gündeme gelecektir³⁷. Sınırlama kuruluş sözleşmesinde yapılabileceği gibi, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi yoluyla sonradan da gerçekleştirilebilir. TK 621/1-(e) bendinde öngörülen düzenleme sadece sermaye artını kararıyla birlikte rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasına ilişkindir. Bu nedenle şirket sözleşmesinin değiştirilerek münhasıran rüçhan hakkının sınırlandırılmasına ve böylece rüçhan hakkında imtiyazlı esas sennaye payı oluşturulmasına ya da rüçhan hakkı tanıyan intifa senedi ihracına yönelik genel kurul kararlarının TK 621/1'de değil, TK 589'da öngörülen nisapla alınması zorunludur.

³⁶ Bu hakkın ihlalinin (bir ortağa hiç kullandırılmamasının) ve böylece ortağın esas sermayeye katılma payının (diğer ortaklar lehine) düşürülmesinin genel kurulda alınan sermaye artırımı kararının iptalini gerektireceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 11.10.2016 tarih ve 2015-13670/7999 sayılı karar.

³⁷ Rüçhan hakkının şirket sözleşmesiyle sınırlandırılmasına yönelik değerlendirme ve eleştiri için bkz. BEKTAŞ, 158-162; keza anonim şirkete ilişkin olmakla birlikte limited şirket açısından da geçerli olan ve rüçhan hakkının şirket sözleşmesiyle sınırlandırılması sonucunu doğuran bu olasılıklara yönelik özel kurallar öngörülmesi gerekliliği yönünde bkz. BEKTAŞ, 163 vd.; İsviçre hukukunda rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasının yalnızca genel kurul kararıyla mümkün olduğu, şirket sözleşmesiyle bu hususta bir düzenleme yapılamayacağı yönünde bkz. BSK OR II-ZİNDEI../ISLER, Art. 781 N. 22

Rüçhan hakkına yönelik yeni olan ise, anonim şirkete ilişkin TK 461'e paralel bir şekilde öngörülen, ortakların yeni paylan taahhüt etmeye yönelik rüçhan haklarının sermaye artırımını kararıyla birlikte sınırlandırılması ve kaldırılmasını konu edinen TK 591/2 hükmüdür. 718

Nitekim bu düzenleme ile sennaye artırım aşamasında alınacak bir kararla rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması, bir yandan ancak haklı sebeplerin varlığı şartına, öte yandan ise böyle bir kararın alınması TK 621'de öngörülen ağırlaştırılmış (çifte) nisaba bağlanmıştır (TK 591/2-c.1). Hükümde nelerin haklı sebep sayılabileceğine yönelik TK 461/2'de olduğu gibi örnekler verilmiş (TK 591/2-c.2), giderek rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması suretiyle hiç kimsenin haklı görülemeyecek şekilde yararlandırılamayacağı veya kayba uğratılamayacağı da ayrıca belirtilmiştir (TK 591/2-c.3).

TK 461 ile uyumluluk arz eden bu düzenleme hakkında anonim şirkette rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılmasına yönelik açıklamalar, TK 621/1'de öngörülen nisap dışında limited şirket bakımından da aynen geçerlidir.

Bu arada anonim şirkette rüçhan hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması kararının ancak sermayenin yüzde altmışını temsil eden pay sahiplerinin olumlu oylarıyla alınabileceği hükme bağlanmışken (TK 461/2-c.1), limited şirkette önemli kararlar için aranan TK 621/1'deki nispeten daha düşük bir nisabın yeterli görüldüğüne de işaret edelim³⁸.

Nihayet limited şirkette de anonim şirkete ilişkin düzenlemeye (TK 461/3) paralel bir şekilde rüçhan hakkının kullanılabilmesi için ortaklara asgari onbeş günlük bir süre tanınması zorunludur (TK 591/3)³⁹. Kanunda açık bir yollama yoksa da rüçhan hakkına ilişkin ilan ve davet prosedürü konusundaki TK 461/3'teki kuralların, öngörülme amacı dikkate alınarak limited şirkette de kıyasen uygulanması kabul edilebilir⁴⁰. 719

Her ne kadar TK 591'de açıkça öngörülmemişse de, TK 461/4 hükmüne kıyasen limited şirkette de rüçhan hakkı devredilebilir. An-

³⁸ Limited şirkette bu nisaba ilişkin hükmün öngörülme süreci ve başlangıçta yapılan yollamanın hatalı olduğu konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 496dpn. 37; ayrıca madde gerekçesi ile Adalet Komisyonu Raporu için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TİK, 697.

³⁹ Bu sürenin sermaye artırım kararından önceki bir tarihten başlatılamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 10.122018 tarih ve 2017-2255n440 sayılı karar.

⁴⁰ Nitekim bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 219; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 412.

cak bu olasılıkta esas sermaye payının devrine ilişkin hükümlerin (TK 595) ayrıca uygulama alanı bulacağı göz ardı edilmemelidir".

Rüçhan hakkına yönelik hükümlerin (TK 461, 591) birbirlerine □e□zerliği dikkate alındığında esasen yapılması gereken tıpkı mehaz İsviçre hukukunda olduğu gibi anonim şirket hükümlerine yollama yapmakla yetinmek [nitekim bkz. İsvBK 781/5-(2)] ve böylece bir yandan gereksiz tekrara öte yandan da muhtemel yorum sorunlarına sebebiyet vermemekti.

720 İç kaynaklardan yapılacak sermaye artırımında ise mevcut ortakların, esas sermaye paylarının şirketin esas sermayesine oranına göre, sermaye artırımının tescili ile birlikte oluşan bedelsiz esas sermaye paylarını kendiliğinden iktisap edeceğini (kıyasen TK 462/3-c.4) ve bu hakkın herhangi bir şekilde sınırlandırılması veya kaldırılmasının mümkün olmadığı gibi, bizatihi ortağın da bu haktan vazgeçemeyeceğini (kıyasen TK 462/3-c.5) belirtelim.

2.2. Esas Sermayenin Azaltılması

721 Kanun koyucu esas sermayenin azaltılması konusunda, istisnai bir hüküm dışında genel olarak anonim şirkete ilişkin düzenlemeye yollama yapmış ve böylece TK'nın 473 ila 475. maddelerinin limited şirket hakkında da "*kıyas yoluyla*" uygulanmasını öngörmüştür (TK 592/1-c.1). Dolayısıyla özellikle azaltım sebepleri ve türleri, yönetim kurulu yerine artık müdürler tarafından hazırlanacak rapor, -nisap hariç- azaltım kararı, alacaklıların daveti, nihayet azaltım kararının yerine getirilmesi ve bu bağlamda alacaklılar tarafından açılacak sermaye azaltımının iptali davası konusunda anonim şirkete ilişkin açıklamalar limited şirket hakkında da aynen geçerlidir. Burada sadece limited şirket özelinde esas sermayenin, şirketten çıkan veya çıkarılan bir ortağa ayrılma akçesi ödenmesi amacıyla da azaltılabileceğine [TK 642/1-(c)] işaret edelim.

722 Limited şirket esas sennayesinin azaltılması kural olarak ancak bir sözleşme değişikliği ile gerçekleştirilebilir. Buna rağmen ortaklar sermayenin azaltılması ile birlikte aynı zamanda azalan kısım yerine tamamı (nakdi veya aynı sermaye ile ya da takas yoluyla) ödenecek sennaye artırımına karar verilerse, artık bu durumda şirket sözleşmesinin değiştirilmesine gerek olmayacaktır (TK 589, 473/1-c. 1)¹. Ne var ki TSY 98-99 hükümlerinde kanuni düzenlemeye açıkça aykırı

¹ Sadece ortak olmayan, yani üçüncü kişilere devir açısından bu yönde bkz. ve karşı. ARs-LANLJ, Limited Şirketler, 128; ayrıca I<AR.AYALÇIN, 352, 355.

² Bu yönde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 258.

olarak, bu durumun da bir sözleşme değişikliğini gerektirdiği belirtilmiştir.

Sermayenin azaltılması TK 621'de öngörülen önemli kararlar arasında sayılmadığından, şirket sözleşmesinin bu amaçla değiştirilmesi için TK 589/1'de öngörülen nisaba yönelik genel kuralın uygulanması gerekir.o: □ira a□onim şirket hükümlerine yapılan y□lla□anı□: T□ 589'da limited şirket sözleşme değişikliklerine özgü bir nisap öngörülmediğinden sadece sermaye azaltımı işlemlerine yönelik olduğu kabul edilmeli, dolayısıyla azaltım kararı ancak *"esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların"* olumlu oylarıyla alınabilmelidir.

723

Limited şirket bakımından getirilen özel nitelikteki hüküm ise, şirket sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğü öngörülmesi olasılığında, *"borca batık"* bilançonun iyileştirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek sennaye azaltımının (TK 474/2), ancak ek ödemelerin tamamen yeri-negetirilmesi kaydıyla yapılabilmesine ilişkindir (TK 592/1-c.2). Zira ek ödeme yükümlülüklerinin ortaklardan talep edilebileceği hallerden biri de *"esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının şirketin ;ararını karşılayamaması"* olduğundan [TK 603/1-(a)], şirketin borca batık olması halinde bu durumun düzeltilmesi için ilk olarak bu k□y-nağa başvurulması gerekecektir (ayrıca bkz. Kn. 554-557, 737)⁴⁵. ifa

724

¹¹ Bu konuda ayrıca bkz. ARsLANLJ, Limited Şirketler, 139; eTK açısından karş. eTK 513/1(TK 589) hükmüne rağmen sennaye azaltımı kararının ancak oybirliği ile alınabileceğinden söz eden BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 249.

" Bu yönde bkz. YıLoız, Limited Şirketler, 129; BiLGİLİDEMİRKAPt, 717; \$ENER, Limited Ortaklıklar, 239; ÇEBİ, Limited Şirketler, 346; ÇEei, Regesta 2021, 293; bununla birlikte bkz. ve karş. TK 592'de yapılan yollamadan hareketle limited şirkette de sermaye azaltılması için anonim şirkette geçerli olan *"esas sennayenin en az yüzde yetmişbeşini temsil eden payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylan"* (TK 473/3, 421/3) şeklindeki nisabın aranacağı yönünde ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 419; net ve kesin bir görüş açıklamamakla birlikte benzer bir yaklaşım için bkz. BiçERİHMtAMCI-OĞLU, İKÜHFD 2017, 361; ayrıca esas sennaye azaltımı kararının da, sermaye artırımına ilişkin TK 621 'de öngörülen nisabın kıyasen uygulanması suretiyle alınabileceği yönünde TURANLI, 31; keza PULAŞLI, Genel Esaslar, § 39 N. 28, 31; PıJLAŞLI, Şerh, § 72 N. 32 (karş. bu kez, üstelik anonim şirkete ilişkin nisapla karşılaştırarak sorunu tartıştıktan sonra limited şirkette sennaye azaltımı için TK 589'da öngörülen nisabın uygulanacağı tespiti için PuLAŞLI, Şerh, § 69 N. 149 ve § 72 N. 29; keza karş. birüçilncil yaklaşım olarak sermaye azaltımı konusunda yapılan yollama uyanınca anonim şirkete ilişkin hükümde öngörülen nisabın uygulanacağı yönünde PuLAŞLI, Genel Esaslar, § 36 N. 11 l); nihayet TK 621/1'de öngörülenler dışındaki tilin sözleşme değişiklikle□n'n TK 620 uyanınca salt çoğunluğun olumlu oylarıyla karara bağlanabileceği görüşü için TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 20-04 ve 22-26 (karş. N. 20-01).

¹² Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3182.

edilen ek ödemelere rağmen halen ihtiyaç varsa, yani sermaye kaybı devam ediyorsa, sermaye azaltımının da artık bu bakiye kayıp oranında yapılabileceği şüphesizdir.

Her ne kadar TK 592/1'de "borca batık" bilançodan söz edilmişse de, buradaki bilançonun, hükmün mehzama da (İsvBK 782/3) uygun bir biçimde "zarar bilançosu" olarak anlaşılması gerekir⁴⁶ (aynca bkz. Kn. 557). Gerçekten ek ödeme yükümlülüklerinin talebi için borca batık hgm değil, sadece sermayenin losmen de olsa kaybının yeterli olduğunu düzenleyen TK 603/1-(a) bu yorumu haklı kıldığı gibi, esasen maddenin Adalet Komisyonu tarafından değiştirilmesinden önceki ilk metninde de bu yorumu destekleyecek şekilde "zarar bilançosu" ifadesine yer verilmişti⁴⁷.

725 Bu arada ek ödeme yükümlülüklerinin azaltılması veya kaldırılmasının da TK 603/6 uyarınca ancak şirketin sermayesini kısmen de olsa kaybetmemesi, yani esas sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının zararları tamamen karşılaması şartıyla gerçekleştirilebileceğini, ayrıca bu olasılıkta da sermaye azaltımına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiğini belirtelim (bu konuda bkz. Kn. 565-568).

726 Yeri gelmişken sermaye azaltılması yoluyla da olsa esas sermayenin TK 580'de öngörülen asgari sınırın, yani onbin TL'nin altına indirilmesinin mümkün olmadığını (TK 592, 473/5), buna karşılık şirketin sermaye kaybından kaynaklanan mali durumunun iyileştirilmesi, bir başka deyişle sermaye açığının kapatılması amacıyla TK 474/2 hükmüne dayalı olarak yapılacak sermaye azaltımlarında ise esas sermaye paylarının itibari değerlerinin TK 583/1-c.1'de öngörülen en az değer, yani yirmibeş TL'nin altına indirilebileceğini hatırlatalım (TK 583/1-c.2)⁴⁸.

727 Tüm sözleşme değişiklikleri gibi limited şirket esas sermayesinin azaltılmasının da ticaret siciline tescili ve ilanı zorunludur (TK 589/2, 31/2; TSY 96-97).

⁴⁶ Nitekim "borca batıklık" ifadesinin "sermaye kaybı" olarak anlaşılması gerektiği yönünde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 253; ÇEBİ, Limited Şirketler, 345 dpn. 859; ÇEei, Regesta 2021, 293 dpn. 42.

⁴⁷ Adalet Komisyonu tarafından yapılan değişiklik için bkz. KENDİGELEN, Gerekçeli TIK, 698.

⁴⁸ Asgari itibari değer açısından bkz. ve karş. AYHANIÇAĞLARIÖZDAMAR, 466 (bununla birlikte ayrıca bkz. 420).

BEŞİNCİ ALT AYRIM

SONA ERME VE TASFİYE

I. SONA ERME

Unsurlara ilişkin açıklamalarda belirtildiği üzere limited şirketin 728 asli amacı, kazanç sağlamak ve bunu ortaklarına paylaşmaktır (bkz. J(n. 49-51). İşte sona erme, şirketin bu "aktif kazanç sağlama amacının terk edilerek, yerine gerek üçüncü kişiler gerek ortaklarla kurulan tüm hukuki ilişkilerinin çözülmesine yönelik "pasif tasfiye amacının ikame edilmesidir. Kısaca sona eren bir şirket artık tasfiye sürecine girecektir.

Bu ilkenin istisnası ise limited şirketin birleşme veya tam bölünme nedeniyle sona ermesidir; zira her iki olasılıkta da birer tasfiyesiz sona erme hali söz konusudur (TK 136/4, 153/1, 179/3-4). Tür değiştirmede ise şirket sona ermemekte ve türü değiştirilen şirket hukuki varlığını yeni türün hükümlerine tabi olarak aynen devam ettirmektedir (TK 180)'.

Limited şirketin sona ermesi ve tasfiyesi, özel olarak öngörülen 729 sona erme sebepleri (TK 636/1-4) ile sona ermenin tescil ve ilanı (TK 637) dışında anonim şirket hükümlerine topluca yollama yapılarak (TK 636/5, 643) düzenlenmiştir.

1.1. Sona Erme Sebepleri

TK 636'da öngörülen sona erme sebeplerine yakından bakıldığında¹, bunların bir kısmının gerçekleşmesiyle başkaca bir işleme gerek olmaksızın şirketin kendiliğinden sona ererek tasfiye sürecine girdiği; buna karşılık bir kısmında ise ayrıca ortakların veya mahkemenin iradesine ihtiyaç bulunduğu görülecektir. Bunlardan ilk grupta 730

Bununla birlikte bkz. ve karşı. birleşme ve tam bölünmenin yanı sıra tür değişimini de tasfiyesiz sona erme hali olarak nitelendiren YILÖZ, Limited Şirketler, 292; TEKİ ALP, Sennaye Ortaklıktan, N. 19-38; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 426; aynı şekilde birleşmenin yanı sıra tür değişiminin de bir tasfiyesiz infisah hali olduğundan söz eden, buna karşılık bölünmeye hiç değinmeyen PULAŞLI, Genel Esaslar, § 40 N. 8; PULAŞLI, Şerh, § 73 N. 8; keza BAHTİYAR, Ortaklıklar Hukuku, 459.

¹ Sona erme sebeplerini topluca inceleyen bir çalışma için bkz. YALÇIN SIRAĞAYA, 15 vd.

yer alanlar "infisah", ikinci grupta yer alanlar ise "fesih" sebepleri başlığı altında toplanabilir.

731

Bu arada limited şirkette sona enne sebeplerinin anonim şirkete paralel bir şekilde düzenlendiğini, her iki hüküm arasındaki yegane farkın ise TK 529/1-(b)'de *"işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi"*nin de anonim şirket için bağımsız bir sona enne sebebi olarak öngörülmesi olduğunu belirtelim. Ne var ki bu durumun limited şirket bakımından bir eksiklik olduğu da düşünülmemelidir; zira bu gerekçe TK 126'da yapılan yollama nedeniyle BK 639/1-(J) uyarınca, hatta TK 529/1-(b) hükmünün kıyasen uygulanması sonucu bir sona enne sebebi olarak kabul edilebileceği gibi³, aynı zamanda haklı sebeple fesih kapsamında da değerlendirilebilir'. Kaldı ki bu gerekçenin şirket sözleşmesinde bir sona enne sebebi olarak öngörülmesine de bir engel yoktur. Limited şirketin işletme konusunun değiştirilmesi [TK 621/1-(a)] suretiyle bu sebebe dayalı muhtemel bir sona ennenin önüne geçilmesi de pekala mümkündür.

Öte yandan her ne kadar TK 529/1-(a) hükmünde anonim şirket açısından ayrıca sürenin dolmasından söz edilmişse de, limited şirket bakımından bu husus pekala şirket sözleşmesinde öngörülen bir sona erme sebebi olarak değerlendirilebilir [TK 577/1-(m), 587/1-(c)].

732

Nihayet belirtelim ki Yargıtay, TK 636'da öngörülen sona enne sebeplerinden biri gerçekleşmediği sürece, tek başına vergi kaydının kapatılmasını şirketin varlığını sona erdiren bir gerekçe olarak kabul etmemiştir⁵.

1.1.1. İnfisah sebepleri

733

TK 636 uyarınca limited şirket, "iflasın açılması" ve kanunda veya şirket sözleşmesinde öngörülen diğer sebeplerin gerçekleşmesi ile kendiliğinden sona erer. Bu olasılıkta açılacak muhtemel dava da artık yenilik doğuran bir dava değil, sadece sebebin, dolayısıyla sona ermenin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemeye yönelik bir tespit davası olacaktır⁶. İnfisah sebeplerini şu şekilde özetleyebiliriz:

^J Açıkça bu yönde ARSLANLIDOMANIÇ, 732; ayrıca I<ARAYALÇIN, 386; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 433; keza aynntılı bir inceleme sonucunda aynı yönde bkz. İLBASMIŞ HızusoY, AHBVÜ-HFD 2020, 114 vd., 118-20; nihayet bu gerekçeyi "örtülü" bir sona enne nedeni olarak nitelendiren TEKİNALP, Sennaye Ortaklıklar, N. 19-40; bununla bir-Jilete eTK dönemi açısından karşı. PoRoYfTEKİNALPIÇAMOĞLU(2010), N. 1741.

Nitekim bu yönde bkz. BSK OR 11-STAUBLI, Art 821 N. 19; YILDIRJM, Haklı Sebeple Fesih, 151-153; ayrıca ŞENER, Limited Ortaklıklar, 984-986.

^S Yargıtay HGK'nın 28.03.2018 tarih ve 2016-441/565 sayılı karar.

⁶ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 427.

J.J.1.1. İflas

TK 636/1-(c) hükmüne göre limited şirketin iflası (ilK 165/1) 734 bir sona erme (infisah) sebebidir. Kanunda açıkça "iflasın açılması" denildiğinden, şirketin iflas gerekçesine dayalı olarak ta□fiye haline girmesi için iflas kararının kesinleşmesi şart değildir⁷. Öte yandan şahıs şirketlerinden farklı olarak [TK 243/1-(b)] müflis şirketin konkordato talebinin kabul edilmesi (İİK 309), şirketi infisah halinden kurtaracaktır(TK 643, 548/2). Aynı durum açılan iflasın sonradan kaldırılması (İİK 182) açısından da geçerlidir (TK 548/2).

Sadece bu ola□ılıktaki limited şirketin tasfiyesi TK'da öngörülen düzenlemeye değil İİK hükümlerine göre (İİK 208 vd., ayrıca 184 vd.) gerçekleştirilecektir (TK 643, 534/1-c.1).

Ayrıca TK 633 'te yapılan yollama uyarınca borca batıklık olasılığına yönelik olarak öngörülen anonim şirkete ilişkin TK 376/3 hükmünün limited şirket hakkında da aynen uygulanacağı belirtilmelidir.

1.1.1.2. Birleşme ve tam bölünme

TK 636/1-(d) bendinin işaret ettiği, kanunda öngörülen infisah 735 hallerinden diğer ikisi yeniden yapılandırma kapsamında limited şirketin devrolunan sıfatıyla bir başka ticaret şirketiyle birleşmesi veya tam olarak bölünmesidir. Devrolunan limited şirket birleşme kararının tescili ile birlikte infisah edeceği gibi (TK 152/3), malvarlığı da bir bütün olarak devralan şirkete intikal edecektir (TK 153/1). Aynı şekilde tam bölünmede de devreden limited şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah edecek (TK 179/3), bu anda limited şirketin envanterinde yer alan bütün aktif ve pasifleri devralan şirketlere geçecektir (TK 179/4).

Dolayısıyla birleşme veya tam bölünme sebebiyle sona ennenin birer tasfiyesiz infisah hali olduğuna tekrar işaret edelim.

1.1.1.3. Sermayenin kaybı

TK 636/1-(d)'nin işaret ettiği kanunda öngörülen infisah 736 hallerinden bir diğeri ise limited şirket sermayesinin kaybıdır'. Nitekim TK 633 'te yapılan yollama uyarınca limited şirket hakkında da uygulama alanı bulacak TK 376/2'ye göre, son yıllık bilançosu uyarınca sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisi zarar

Bu yönde bkz. TEKİNALP, Sermaye OrtakJıkJan, N. 19-42; ayrıca ÇAMOĞLU, Limi□ed Ortaklıklar, N. 429; bununla birlikte karş. şirketin sonaermesi içinaynca kararın kesinleşmesi şartını arayan AR.SLANLIİDOMANİÇ, 733; takiben Yırnız, LimitedŞirketler, 288.

Bu açıdan bkz. ve karş. TEKİNALP, Sermaye OrtakJıkJan, N. 19-44.

sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılan bir limited şirketin derhal toplanacak genel kurulu, sermayenin tamamlanmasına veya en azından üçte biri ile yetinmeye karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erecektir⁹.

Esasen TK 633'te yapılan yollamanın kapsamına girmekle birlikte, TK 634'te bir kez daha yollama yapılan¹⁰ TK 376/3 ise borca batık bir şirketin iflasının istenmesi, dolayısıyla iflas gerekçesine dayalı olarak limited şirketin sona ermesi ile ilgilidir. Borca batıklık halinde ise TK 634 uyarınca konkordato talep edilebilmesini düzenleyen TK 377 hükmü de limited şirket bakımından aynen uygulanacaktır.

737

Kanun koyucu böyle bir olasılıkta limited şirket ortakları için öngörülmüş ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlerin saklı olduğuna da ayrıca işaret etmiştir (TK 633/ 1-c.2). Bundan kasıt şirketin bilançosunda sermayesi ile kanuni yedek akçeleri toplamını aşan miktarda zarar bulunması halinde ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesinin istenebileceği [TK 603/1-(a)] veya iflası halinde ek ödeme yükümlülüklerinin muaccel olacağıdır (TK 603/2). Ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmesi olasılığında şirketin borca batıklığı giderilebilecekse, şüphesiz bu durum TK 376/3 kapsamında iflas bildirimi yükümlülüğünü ortadan kaldıracak gibi, TK 377 uyarınca talep edilecek konkordato açısından da ayrıca dikkate alınabilecektir (bkz. ve karş. İsvBK 820/2).

1.1.1.4. Sürenin dolması

738

Şirket sözleşmesinde öngörülebilecek bir sona erme sebebi olmakla birlikte ayrı bir başlık altında değerlendirilmeyi gerektiren bir infisah nedeni ise şirket süresinin dolmasıdır¹¹. TK 587/1-(c) hükmü uyarınca ortaklar şirket sözleşmesinde bu konuda bir hüküm öngörmek suretiyle limited şirketin faaliyetini belirli bir süre ile sınırlandırabilirler. İşte bu sürenin dolması ile birlikte şirket kural olarak infisah eder. Ne var ki ortaklar henüz süre dolmadan sözleşmeyi değiştirerek (TK 589) şirketin süresini açıkça uzatabilecekleri gibi, süre dolduktan

⁹ ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 430; bu olasılıkta şirketin feshedilmiş sayılacağı görüşü için bkz. KARAYALÇIN, 387; bu bağlamda fesih ve infisah kavramları için ayrıca bkz. KARAYALÇIN, 295-296.

Sistematik açıdan TK 633-634'e yöneltilen eleştiri için bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 547-548.

¹¹ Bugün için artık tartışmasız sayılan bu konuda bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 243; ayrıca bkz. şirket sözleşmesinde öngörülen sürenin dolmasını ve dolmadan önce sözleşmenin değiştirilmemesini "örtülü" bir sona erme nedeni olarak nitelendiren TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-40; bununla birlikte eTK dönemi açısından karşı. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU(2010), N. 1741.

sonra işlere devam etmek suretiyle örtülü bir şekilde de süreyi uzatabilirler ve böylece infisahı önleyebilirler¹².

Her ne kadar kanunda açıkça bir yollama yapılmamışsa da anonim şirkete ilişkin TK 529/1-(a) hükmü limited şirket açısından kıyasen uygulanabileceği gibi, aynı sonuca TK 643'te yapılan yollamanın kapsamına giren TK 548/1 uyarınca da vanlabilir¹³.

Uzatma kararında yeni bir süre belirlenmemiş veya uzatma örtülü bir şekilde gerçekleştirilmişse, limited şirket belirsiz süreli, yani süresiz bir şirkete dönüşmüş sayılır [TK 529/1-(a)]. Ancak bu olasılıkta belirsiz süreli adi şirkette ortaklara tanınan feshi ihbar hakkına ilişkin BK 640 hükmü, niteliğine uygun olmadığı için (bkz. TK 126) limited şirket açısından uygulama alanı bulamayacaktır¹⁴. Zira bir limited şirket daha baştan belirsiz süreli olarak kurulabilir; ancak kanun koyucu böyle bir olasılıkta ortaklara adi şirkette olduğu gibi şirketin feshini talep hakkı tanımamıştır.

Bu arada TK 529/1 'de şirket süresinin geçmesinden sonra bile örtülü bir şekilde uzatılmasına kanunen imkan tanındığına göre, genel kurulda alınacak bir sözleşme değişikliği kararıyla (TK 589) dolan sürenin uzatılabileceği de kabul edilmelidir.

1.1.1.5. Şirket sözleşmesinde öngörülen infisah sebeplerinden birinin gerçekleşmesi

TK 636/1-(a)'ya göre şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi de limited şirketi sona erdirir. Nitekim ortaklar TK 577/1-(m) hükmü uyarınca şirket sözleşmesinde kanunda belirlenenlerin dışında başkaca sona erme sebepleri öngörebilir, hatta bunları birer infisah (veya fesih) sebebi olarak da nitelendirebilirler. Bu konuda verilen klasik örnek şirketin belirli bir süre kazanç sağlamaması ve

739

740

¹² Bu konuda eTK dönemine ilişkin olmakla birlikte bkz. ve karşı. sürenin uzatılmasına yönelik kararın oybirliğiyle alınması gerektiğinden söz eden ARSLANLI/DOMANIÇ, 726-727; bununla birlikte şirket sözleşmesi değişikliği niteliğinde olan süre uzatımı kararının eTK 513 (TK 589) hükmünde öngörülen nisapla alınabileceği yönünde yerinde bir yaklaşım için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 19.01.1993 tarih ve 92-6076/180 sayılı karar (YKD 1993, 379-380; özeti için MoROĞLU/KENDİGELEN, 458).

¹³ Bu konuda birçoğu yerine bkz. sorunu ayrıntılı bir şekilde inceleyen İLBASMIŞ Hızusov, AHBVÜ-HFD 2020, 121 vd., 131-134; bununla birlikte karşı. TK 126'da yapılan yollama nedeniyle sorunu sadece adi şirkete ilişkin BK 640/3 hükmünün kıyasen limited şirket hakkında da uygulanıp uygulanmayacağı açısından irdeleyen ve olumsuz sonuca ulaşan ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 432.

¹⁴ Nitekim bu yönde bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 432; karşı. belirsiz süreli hale dönüşen bir limited şirketin feshinin eBK 536 (BK 640) uyarınca istenebileceğinden söz eden ARSLANLI/DOMANIÇ, 726-727.

dolayısıyla kar payı dağıtmamasının sözleşmeye dayalı bir infisah¹⁵ (veya fesih) sebebi olarak belirlenmesidir. Şirket sözleşmesinde öngörülen herhangi bir infisah sebebi gerçekleştiğinde, bu durum müdürler tarafından alınacak bir kararla tespit¹⁶, ayrıca ticaret siciline tescil ve ilan edilir (TK 637).

Kanun koyucu özel bir sınırlama getirmediği için, şirket sözleşmesi ile belirlenecek infisah sebeplerine yönelik örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu bağlamda örneğin şahıs şirketlerinde olduğu gibi ortaklardan birinin ölümü, kısıtlanması, iflas etmesi¹⁷, limited şirkete ait bir imtiyazın veya patentin sona ermesi¹⁸ bir infisah nedeni olarak öngörülebilir¹⁹. Ancak her halde sözleşmeye dayalı infisah nedenlerinin emredici hükümlere aykırı olmaması gerekir (TK 579).

1.1.2. Fesih sebepleri

741 Fesih sebeplerinin infisah sebeplerinden temel farkı, böyle bir sebebin varlığının kendiliğinden limited şirketi sona erdirmemesi, ayrıca bu sebebin sonuç doğurmak üzere bir irade açıklamasıyla gündeme getirilmesinin zorunlu olmasıdır. Bu irade bazen ortakların müşterek, bazen de bir ortağın münferit iradesi olabilir. Ayrıca irade açıklaması sonuç doğurmak için bazı hallerde tek başına yeterliyken, bazı durumlarda ise ayrıca bir mahkeme kararına da ihtiyaç duyulur.

Bu arada eTK 522 hükmüyle limited şirket ortağının kişisel alacaklısına tanınan şirketin feshini ihbar hakkının TK'ya aktarıldığı¹⁰, dolayısıyla mevcut düzenleme uyarınca ortaktan alacaklı olan kişinin artık ortaklığın sona ermesini sağlayamayacağını, buna

”
Sözleşmede öngörülen sona erme sebeplerinin, aksi açıkça belirtilmediği sürece, şirketin kendiliğinden sona ermesine neden olacağı yönünde bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 937; benzer bir yaklaşım için bkz. BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 269.

¹⁶ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 937.

¹⁷ BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 269; AR.SLANLIDOMANIÇ, 732; keza YILDIZ, Limited Şirketler, 288; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-32; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 936; keza BSK OR II-STXUDLI, Art 821 N. 2.

¹⁸ BAŞTUĞ, Şirketler Hukuku, 269; keza ŞENER, Limited Ortaklıklar, 936; ÇEBİ, Limited Şirketler, 352.

¹⁹ Yukarıda anılanların yanı sıra başkaca örnekler için bkz. ÇAM0ĞLU, Limited Ortaklıklar, N.427.

²⁰ Yeni düzenleme öncesinde, ortağın alacaklısına şirketin feshini talep hakkı tanıyan eTK 522 hükmünün eleştirisi ve kaldırılması gerektiği yönündeki bir öneri için bkz. KENDİGELEN, Makalelerim il, 81 vd.

karşılık TK 133 uyarınca ortağın esas sermaye payını haczettinne□ ve paraya çevirtmek surctiylc alacağına kavuşabileceğini **bchrtelm1**

Limit□d şirketin feshine yönelik irade açıklamalan bozu□□ yenılık doğUran bır hakkın kullanılması, feshe yönelik dava da yenılık doğu-ran bir dava (ve karar) niteliğindedir²¹.

Bu ön açıklamayı takiben fesih sebeplcri¹¹ aşağıdaki şekilde ıkı başlık altında tasnif edilebilir:

1.1.2.1. İrade açıklamasıyla

1.1.2.1.1. Genel kurul kararıyla

Limited şirket, genel kurulun alacağı bir kararla sona erd□rıl□-bilir [TK 636/ 1-(b)]. Şirket sözleşmesinde bir süre öngörölmesi, bır başka deyişle şirketin belirli süreli olması, genel kurulun henüz bu süre dohnadan fesih kararı almasına engel değildir; zira ortaklar genel kurulda alınacak bir kararla şirket sözleşmesini her zaman değıştinnck imkanına sahiptir.

142

Limited şirketin feshi genel kurulun devredilmez yetkileri arasın-da sayılmıştır [TK 616/1-(i)]¹⁴. Öte yandan kanun koyucu fesih kara-rını önemli kararlardan biri olarak kabul etmiş ve nitelikli çoğunlukla alınmasını şart kılmıştır [TK 621/1-(ı)]. Nitekim şirketin feshine iliş-kin karar, ancak genel kurulda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve aynı zamanda oy hakkı bulunan esas sennayenin salt çoğunluğunun (çifte nisabın) bu yönde birleşmesi kaydıyla alınabilir (TK 621/1)²⁵ (nisap için bkz. Kn. 154 vd.).

143

Sona erme genel kurul tarafından alınan bir fesih kararından kaynaklanmışsa, TK 548'de öngörülen şartlara uymak kaydıyla son-radan tasfiyeden dönülmesine de karar verilebilir. Ancak bu olasılıkta limited şirket açısından fesih kararına yönelik TK 621/1 'deöngörülen nisabın mı yoksa TK 548/1 'de belirlenen nisabın mı uygulanması ge-rektiği bir sorun olarak gündeme gelecektir. Fesih için limited şirkette çifte nisap öngörüldüğünden, bir anlamda fesih iradesinin geri alın-

144

¹⁴ Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. İD'nin 23.01.2018 tarih ve 2016-13170/566 sayılı kararı.

¹⁵ Çı.MOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 426, 436.

¹⁶ Fesih sebepleri için ayrıca bkz. TAŞDL!LEN, 232 vd.

¹⁷ Bu bağlamda şirkete kayyım atanmasının ortaklar kurulunca fesih karan alınmasına engel oluşturmayacağı yön0nde bkz. Yargıtay 11. İD'nin 26.02.2018 tarih ve 2016-8120/1394 sayılı kararı.

²¹ Nisabın ne şekilde anlaşılacağı konusunda bkz. ve karş.ÇAMOOLU, Limited Ortaklıklar, 435.

ması anlamına gelen tasfiyeden dönme için de aynı nisabın aranması menfaatler dengesine daha uygun olacaktır¹⁶.

1.1.2.1.2. Bir ortağın fesih beyanıyla

745

Feshi ihbar suretiyle limited şirketin ortaklar tarafından sona erdirilmesi, ancak TK 636/1-(a) [ve TK 577/1-(m)] kapsamında şirket sözleşmesinde bu yönde özel bir hüküm öngörülmesi halinde mümkündür²⁷. Limited şirket ister belirli ister belirsiz süreli olsun, şirket sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla her bir ortağa veya ortakların bir kısmına ya da belirli bir oranda sermayeyi temsil edenlere, tek taraflı bir irade beyanıyla şirketin feshini talep hakkı tanınabilir. Bu durumda da kendisine bu hak tanınan ortağın fesih beyanını şirkete yöneltmesi gerekli ve yeterlidir; fesih beyanı şirkete ulaşmakla hüküm ve sonuç doğurur. Şirketin sona ermesi TK 637 uyarınca müdürler tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir.

Şirket sözleşmesinde bu hakkın kullanılması belirli bir fesih öneline uyulması şartına bağlanabilir. Bu anlamda örneğin feshi ihbar beyanı en geç üç ay öncesinden şirkete bildirilmek ve hesap yılı sonunda hüküm doğurmak kaydına tabi tutulabilir. Bir fesih öneli belirlenmemişse ortak herhangi bir süreye bağlı olmaksızın şirketin feshini ihbar edebilir. Bununla birlikte BK 640/2-c.1 hükmüne kıyasen şirket sözleşmesiyle öngörülen fesih hakkının da dürüstlük kuralına aykırı kullanılmaması gerektiği kabul edilmelidir.

Öte yandan feshi ihbar hakkının kullanılmasına yönelik şirket sözleşmesinde özel şartlar ve hükümler de öngörülebilir. Bu konuda verilen klasik örnek, feshi ihbar hakkının en erken belirli bir süre geçtikten sonra veya şirketin belirli bir süre kazanç sağlamaması ve dolayısıyla kar payı dağıtmaması halinde kullanılabilmesidir.

Ortaklara feshi ihbar hakkının tanınması olasılığında bunun sonuçları hakkında da şirket sözleşmesinde düzenleme yapılması, özellikle feshi ihbarda bulunan ortağın şirketten çıkarılarak şirketin diğer ortaklar arasında devamına imkan sağlayan bir hükmün öngörülmesi şüphesiz yararlı olacaktır.

²⁶ Mehaz İsviçre hukukunda tasfiyeden dönme (fesih kararının geri alınması) için de fesih açısından öngörülen çifte karar nisabının uygulanması gerektiği yönünde bkz. Botschaft 2011, 3211 ve orada anonim şirkete ilişkin olmakla birlikte limited şirket açısından geçerli olduğu belirtilerek yollama yapılan BGE 123111 473 vd., BGE J26111 283 vd.; bu açıdan karşı. TK 548/1'de öngörülen "esas sermayenin en az yüzde altmışı" oranındaki nisabın aranacağı yönünde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 1183-1184; ÇEBİ, Limited Şirketler, 388; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 513.

²⁷ ŞENER, Limited Ortaklıklar, 936; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 470.

1.1.2.2. Mahkeme kararıyla

Mahkeme tarafından bir limited şirketin feshine karar verilmesine yönelik düzenlemeler TK 636'nın yanı sıra TK'nın başkaca hükümlerinde de öngörülmüştür. Mahkeme kararına dayalı fesih halleri şu şekilde özetlenebilir: 746

J.J.2.2.J. Organ yokluğu

Anonim şirketteki düzenlemeye (TK 530) paralel bir şekilde limited şirket açısından da öngörülen (mahkeme kararıyla) fesih sebeplerinden ilki organ yokluğudur¹⁸. Nitekim TK 636/2 ile "*kanunen gerekli organlardan biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa*" hem ortaklara hem de şirket alacaklılarına mahkemeden şirketin feshine karar verilmesini talep hakkı tanınmıştır. Şirketin feshine karar verilmeden önce mahkeme, mümkün olduğu takdirde müdürleri de dinleyerek, durumun kanuna uygun hale getirilmesi için şirkete bir süre vermek zorundadır. Ayrıca taraflardan birinin talebi üzerine mahkeme gerekli önlemleri almak, bu bağlamda örneğin müdürü bulunmayan şirkete bir kayyım atamak yetkisini de haizdir [TK 636/4; MK 427/1-(4)]²⁹. 747

Asıl kaynağı eTK 504/2 hükmü olan bu düzenlemenin TK 530'dan yegane farkı ise anonim şirketin aksine limited şirket açısından Bakanlığa, organ yokluğu gerekçesine dayalı fesih davası açma hakkının tanınmamış olmasıdır¹⁹. Öte yandan eTK 504/2'ye rağmen, gerekçede yer alan TK 636/2 ile TK 636/5 hükümlerinin yeni bir düzenleme içerdiği yönündeki ifadeler tamamen yanıltıcıdır¹¹. 748

Ayrıca esasen sadece iki organı bulunan limited şirket bakımından, genel kuruldan ayrıca bahsedilmesi nedeniyle "kanunen gerekli

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 943 vd.; anonim şirkete ilişkin olmakla birlikte SOYKAN, 63 vd.; ayrıca bkz. ARSLANLI/DÖTANİÇ, 758-759.

¹⁹ Bu konuda bkz. ARSLANLI, Limited Şirketler, 32, 40; ayrıca ÇAMOĞLU, Limited OrtaklıkJar, N. 439; keza bkz. TK 636'nın bu yöndeki gerekçesi.

¹⁰ Bu tercihin isabeti konusunda bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 551 dpn. 128; ayrıca bkz. mülga TK 628/2 hükmüne paralel bir şekilde sicil memuruna da organ yokluğu gerekçesine dayalı fesih davası açma hakkı tanınmamasını bir eksiklik olarak nitelendiren YILDIZ, Bildiri, 105; YILDIZ, YÜHFD 2005, 466.

¹¹ Bu yönde bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 551; bu açıdan karşı. yanıltıcı bilgi içeren TK 636'nın gerekçesi; aynı şekilde bkz. ve karşı. organ yokluğuna ilişkin bu düzenlemeyi tamamen yeni bir sona erme sebebi olarak nitelendiren ve organ yokluğunun süresi açısından eTK dönemindeki sürenin TK dönemindeki organsızlık süresine eklenip eklenmeyeceğini tartışan TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, N. 19-45; ayrıca bkz. hükmün yeni bir sona erme sebebi olarak öngörüldüğünü ifade eden ŞENER, Limited Ortaklıklar, 944-946.

organlardan biri mevcut değilse" ifadesinin hatalı olduğuna da işaret edilmelidir¹². Gerçi bir an için tasfiye memurlarının da limited şirketin bir diğer organı olduğu, böylece organ sayısının ikiye geçeceği düşünülebilirse de, bu organın ancak sona erme ile birlikte gündeme gelebileceği göz ardı edilmemelidir.

Bu arada TK 530/1'de olduğu gibi TK 636/2'de de şirketin feshinin talep edilebilmesi için organsızlığın "uzun süreden beri" devam etmesi yönünde bir şartın aranmasının isabetli olmadığını da belirtelim³³.

1.1.2.2.2. Haklı sebep

749

Esasen limited şirket açısından eTK döneminden beri kabul edilen bir diğer sona erme nedeni ise haklı sebeple şirketin feshinin talep edilebilmesidir (TK 636/3)³⁴. Benzer bir hak yeni düzenlemede anonim şirket pay sahiplerine de tanınmıştır (TK 531). Bununla birlikte belirtelim ki anonim şirkette haklı sebeple şirketin feshini talep bir azlık hakkı olarak öngörülmesine, bir başka deyişle bu hakkın ancak sermayenin (yüzde on veya yüzde beş gibi) belirli bir oranını temsil eden pay sahipleri tarafından ileri sürülebilmesine karşın, limited şirkette haklı sebeple fesih davası açma hakkı hem eTK hem de TK döneminde her bir ortağa münferiden tanınan bireysel hak niteliğindedir (TK 636/3-c.1; eTK 549/1-b.4).

750

Öte yandan kanun koyucu TK 531'e paralel bir şekilde³⁵ limited şirkette de mahkemeye, fesih yerine, payının gerçek değeri ödenerek

¹² Bu yönde bk.z. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 551, 433; aynı yönde ŞENER, Limited Ortaklıklar, 943-944.

³³ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 551, 433; aynı yönde MoROĞLU, 393; bununla birlikte karş. "uzun süre" şartının asgari üç yılı ifade etmesi gerektiği yönünde TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-45; ayrıca bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 437.

Limited şirket özelinde ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRIM, Haklı Sebeple Fesih, 5 vd.; ayrıca ŞENER, Limited Ortaklıklar, 966 vd.; ÇAMOĞLU, Sempozyum, 57 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 441 vd.; keza MİNELİLER, GÜHFD 2012, 95 vd.; İ-A.RAAHME-TOĞLU, ERÜHFD 2014, 108 vd.; AoiGÜZELİİLDASMIŞHızusoY, 186 vd.; eTK dönemine ilişkin olmakla birlikte ayrıca bkz. ARSLANLI/DoMANIÇ, 733 vd., özellikle haklı sebep örnekleri için 737-739; ÖCAL, KalpsüzArmağanı, 221 vd.; örnekler için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, N. 19-48 vd.; keza genel olarak haklı sebep kavramı için ÇAMOĞLU, Haklı Sebep, 19 vd.; bununla birlikte karş. TK 636/3'te açıkça düzenlenen haklı sebeple feshi sona erme nedenleri arasında zikretmeyen AYHANIÇAĞLARIÔZDAMAR, 467.

³⁵ Alternatif çözümler kapsamında örnek bir karar için bkz. limited şirketin bölünmesinin genel kurulun devredilmez yetkilerinden olduğu, dolayısıyla haklı sebeple fesih davasında mahkeme tarafından genel kurulun (ortakların) yerine geçerek bölünme kararı verilemeyeceği gibi, bu davada nakit yerine şirket malvarlığının bir kısmının ayın olarak bir ortağa tahsisi suretiyle de ortağın şirketten çıkartılamayacağı yönünde Yargıtay 11.

davacı or:tağı_n_şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun dıışcn ve kabulıdılcılır başkaca bir çözüme de hükmedebilıe yetkısı tan_1-mıştır-1 (TK 636/3-c.2). Şüphesiz haklı sebep gerekçesine dayalı resih davasında da taranardan birinin talebi üzerine mahkeme gercklı ön-lemeleri almak zorundadır(TK 636/4).

.¹İaııı.sebeple fesih açısından TK 531 ileTK 636/3'teki farklardan hır dığırı ise anonim şirket bakımından şirketten çıkarılmasına karar verilecık pa_y sahiplerine ait payların değerin "karar ıarihine en ya-kın tarihteki gerçek değerlerine" göre belirleneceğinin hüküm altına alın_masıır'. Bununla birlikte Yargıtay TK 531 hükmüne paralel hır şckıld_c, limited şirkette de çıkarılan ortağın esas sermaye paylarının değeriıı karar tarihine en yakın tarihteki verilere göre hesaplanması gercktığine hükmetmektedir-1".

,:ııırica saf bir sermaye şirketi konumundaki anonim şirkete oran-la, kişisel unsurları da bünyesinde barındıran limited şirkette "'haklı sebep" incelemesi yapılırken daha esnek davranılması gerektiği, bu bağlamda özellikle ortaklar arasındaki örneğin devam eden bir bo-şanma veya ceza davası gibi kişisel ilişkilerin de dikkate alınmasının zorunlu olduğu belirtilmelidir-1⁹. Şüphesiz haklı sebebin oluşumunda daha fazla kusurlu olan ortağın limited şirketin feshini talep etmesi de mümkün olmayacaktır⁰.

751

HD'nin 05.11.2020 tarih ve 2019-1741/4807 sayılı karar; keza bkz. göstermelik olarak faaliyet gösteren bir şirketle alternatif çözümlerine karar vcnlemcycccgı yö-nünde (iki üyenin karşı oy sunduğu) Yargıtay 11. 11D'nin 15.12.2021 tarih ve 464 7146 sayılı kararı.

Nitekim meha,c İsviçre hukukunda anonim şirkete uyumsağlamak amacına işaret eden gerekçe için bkz. Botschaft 2001, 3220.

¹¹ Bu farklılığın eleştirisi için bkı. KınNoİGİLLİON, ilk Tc1.pıtlar, 551-552 ve dıpn. 129

¹² Nitekim bu yönde bkz. Yargıtay 11. 11D'nin 15.01.2020 tarih ve 2019-2500'424 sayılı karar.

¹³ Bu açıdan bkz. YILDIRJM, Haklı Sebeple Fesih, 10, 195 vd.; ayrıca ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 448; TEKİNALP, Sennaye Ortaklıkları, N. 19-46; kişisel ilişkılcre örnek olarak bk.z. (kardeşler arasındaki anlaşmazlık için) Yargıtay 11. HD'nın 15.12.2021 tarih ve 464/7146, 29.06.2020 tarih ve 1108/3275; (boşanma davası için) 30.05.2016 tarih ve 2015-15250/5873, 18.03.2021 tarih ve 2019-3604/2596 ile (ceza davası için) 29.12.2014 tarih ve 2013-17852/20478 sayılı kararları.

¹⁴ Bu yönde bk.z. Yargıtay 11. HD'nin 16.12.2021 tarih ve 623/7186, 08.02.2021 tarih ve 2020-1428/980, 12.02.2020 tarih ve 2019-2715/1243, 09.09.2019 tarih ve 2018-3629/5176, 24.09.2018 tarih ve 2016-14644/5608, 19.09.2017 tarih ve 2016-1706'4509, 13.06.2016 tarih ve 2015-11340/6490, 24.12.2014 tarih ve 11752/20346, 02.04.2012 tarih ve 2010-6114/5936 ile 25.05.2010 tarih ve 2008-12276/5839 (son karar için bkz. Batider 2012, 388-390 ile Batider 2010, 255-260; özeti için MoRoöLUIKENDİGELEİİ.,

752

Nihayet ortakların haklı sebep olarak nitelendirdikleri belirli olguları şirket sözleşmesinde göstermelerinin mümkün olduğuna", böyle bir durumda mahkemenin sadece fesih için öngörülen olgunun gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemekle yetineceğine, ayrıca bunların birer haklı sebep oluşturup oluşturmadığını tartışamayacağına, ne var ki böyle bir düzenlemenin de mahkemenin genel anlamda haklı sebep değerlendirmesine engel oluşturmayacağına işaret edilmelidir.

753

Bu arada Yargıtay yakın tarihli bir kararında limited şirketin feshi için aranan haklı sebeplerin çerçevesini *"ortaklık anlayışını ortadan kaldıran, bireysel çıkarlara yönelen, ortaklar arasında kişisel çıkarların ön plana çıktığı ve ortaklık amacının gerçekleşmesi olanağının bulunmadığı durumlar"* şeklinde çizmiş⁴² ve örneğin ortaklar arasındaki anlaşmazlık nedeniyle şirketin uzun yıllardan beri ciddi bir faaliyetinin bulunmamasını⁴³, çoğunluğa sahip ortağın oyuyla uzun süre azlık konumundaki ortaklara kar payı dağıtılmamasına karar verilmesini⁴⁴, şirketin ölen büyük ortağının mirasçıları tarafından mirasın reddedilmesini⁴⁵, keyfi yönetim ve hesapların düzensizliğini⁴⁶, genel kurulun toplanamaması ve şirketin organsız kalmasını⁴⁷, ortak-

490 ve 492) sayılı kararları; bununla birlikte ayrıca bkz. şirketin feshi yerine, haklı sebeplerin oluşmasına neden olan davacının şirketten çıkarılmasına karar verilmesi gerektiği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 11.12.2017 tarih ve 2016-5099/7124 sayılı karar; keza iki ortaklı bir limited şirkette eşit oranda kusurlu olmalarına rağmen aralarındaki uyuşmazlığın boyutu dikkate alınarak kusurlu olan ortağa da fesih davası açma hakkı tanınabileceği yönünde daha esnek bir yaklaşım için bkz. Yargıtay 11. HD'nin 14.04.2021 tarih ve 2019-4314/3657 sayılı kararı.

BSK OR 11-STAUBLI, Art 821 N. 21.

.II Yargıtay 11. HD'nin 20.03.2018 tarih ve 2016-8561/2120 sayılı kararı; keza bkz. aynı ifadelere yer veren Yargıtay 11. HD'nin 27.10.2015 tarih ve 2014-15623/11122 sayılı karar.

.I Yargıtay 11. HD'nin 01.05.1995 tarih ve 2880/3952 sayılı karar (Batider 1995/1-2, 215-216; özeti için MoROĞLUKENDİGELEN, 489); bu yönde ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 24.06.2020 tarih ve 2019-4700/3184, 19.03.2018 tarih ve 2016-9225/2073 19.12.2014, tarih ve 13740/20087 ile 05.12.2014 tarih ve 11881/19096 sayılı kararlar.

Yargıtay 11. HD'nin 24.04.2007 tarih ve 2006-3413/6189 sayılı kararı (Batider 2007/2, 557-558; özeti için MoROĞLUKENDİGELEN, 489); aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin 18.11.2019 tarih ve 2018-5681/7266 sayılı kararı; keza mehaz İsviçre hukukunda da aynı yönde bkz. BSK OR II-STAUBLI, Art 821 N. 19.

Yargıtay 11. HD'nin 20.01.2014 tarih ve 2013-16660/1145 sayılı karar.

,6 Yargıtay 11. HD'nin 04.04.2014 tarih ve 3112/6661 sayılı karar.

Yargıtay 11. HD'nin 07.04.2021 tarih ve 2020-2183/3435, 19.11.2020 tarih ve 2019-974/5226 ile 06.05.2014 tarih ve 2013-16275/8595 sayılı kararlar.

!arın şirketin devamı konusunda irade sahibi olmamalarını", ortaklar arasında hukuk ve ceza davaları bulunması ile ortakların ayn ayn şirket kunnalarını⁹, şirket adına faturasız alım satım yapılmasını⁵⁰, şirketin devamlı zarar ederek borca batık duruma gelmesini⁵¹, şirkete ait cihazların bir ortak tarafından alınıp götürülmesini ve böylece ortaklar arasındaki güvenin ortadan kalkmasını⁵², ortaklardan birinin imzasının sahtecilik yapılarak kullanılmasını⁵¹, muvazaalı işlemlerde bulur_mlm_asını ve müdürün şirketi sürekli zarara uğratmasını⁵, limited şirketin feshi için birer haklı sebep olarak değerlendirmiştir.

Buna karşılık ortağın devlet memurluğuna atanmasıss, birer sorumluluk sebebi olabilecek şirket müdürünün kötü yönetimi ve rekabet yasağına aykırı davranışı⁵⁶, şirketin zarar etmesisi¹, kar elde etmeyen bir şirketin kar payı dağıtmaması⁵, bir aile şirketinde sadece ortağın çıkması bakımından haklı sebep oluşturabilecek husu-met"-.,yerleşik uygulama olarak- sadece kar payı dağıtılmaması^o,

754

" Yargıtay 11. HD'nin 03.12.2014 tarih ve 13071/18915 sayılı karar.

" Yargıtay 11. HD'nin 29.12.2014 tarih ve 2013-1 7852/20478 sayılı karar; aynı yönde bk.z. Yargıtay 11. HD'nin 05.11.2020 tarih ve 2019-1741/4807 sayılı karar; akra-ba olan ortaklar açısından benzer yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 29.06.2020 tarih ve 1108/3275 ile 13.11.2014 tarih ve 10134/17520 sayılı kararları.

Si Yargıtay 11. HD'nin 30.09.2019 tarih ve 3396/5972 ile 13.10.2015 tarih ve 2014-14049/10415 sayılı kararlar.

Si Yargıtay 11. HD'nin 15.05.2018 tarih ve 2016-8082/3553 ile 18.10.2016 tarih ve 11101/8204 sayılı kararlar.

Sl Yargıtay 11. HD'nin 11.05.2017 tarih ve 1216/2836sayılı karar; keza karşılıklı güvenin ortadan kalkması açısından benzer yönde bkz. Yargıtay 11. HD'nin 12.02.2019 tarih ve 219/1090 ile 15.05.2017 tarih ve 2015-15797/2896sayılı kararları.

Sl Yargıtay 11. HD'nin 13.01.2020 tarih ve 2019-2296/259 sayılı kararı.

Yargıtay 11. HD'nin 21.04.2021 tarih ve 2019-4474/3905 sayılı karar.

ii Yargıtay 11. HD'nin 09.01.2014 tarih ve 2012-8264/324 sayılı karar.

Yargıtay 11. HD'nin 20.10.2014 tarih ve 8709/15995 sayılı karar; keza bkz. müdürün azlini veya sorumluluğunu gerektiren sebeplerinin tek başına şirketin feshi için haklı sebep oluşturmayacağı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 13.05.2019 tarih ve 2018-1931/3712 sayılı karar; aynı zamanda şirketi münferiden temsile yetkili müdür konumundaki bir ortağın şirketin iyi yönetilmediği gerekçesiyle açtığı fesih davasının yerinde olmadığı yönünde örnek bir olay için bkz. KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar 11, 431-436.

57 Yargıtay 11. HD'nin 13.11.2014 tarih ve 2013-16644/17506 sayılı karar.

Yargıtay 11. HD'nin 15.04.2021 tarih ve 2020-5336/3731 ile 24.11.2014 tarih ve 11123/18203 sayılı kararlar.

Yargıtay 11. HD'nin 17.09.2015 tarih ve 2122/9396 sayılı karar.

" Yargıtay 11. HD'nin 12.10.2015 tarih ve 3906/10313 sayılı karar.

şirketin vergi borcunun bulunması⁶¹, şirket adresinin fiilen değiştirilmesi⁶¹, ortağın paylan devraldığı sırada öngörebileceği bir durumun varlığı⁶¹, şirketin adresini değiştirmesine rağmen durumun TTSG'de ilan edilmemiş olması⁶¹ gibi olgular ise Yargıtay tarafından, limited şirketin feshine yönelik davalarda tek başına birer haklı sebep olarak kabul edilmemiştir.

Keza Yargıtay haklı sebep gerçekleşmiş olsa bile örneğin davacı ortağın yüzde bir gibi oldukça küçük esas sermaye payına sahip olması⁶⁵ veya haklı sebebin oluşumuna bizzat sebebiyet vermesi⁶⁶ halinde şirketin feshine değil ortağın şirketten çıkarılmasına karar verilmesi gerektiğine de hükmetmiştir.

755 Nihayet mahkemece, ortağın paylarının şirket tarafından satın alınarak çıkarılmasına karar verilmesi olasılığında TK 612/2'deki yüzde yirmilik sınıra uyulması gerekeceği de unutulmamalıdır⁶⁷.

756 Haklı sebep, belirsiz sürelielerin yanı sıra, belirli süreli limited şirketlerde de bir sona erme nedenidir. Her iki olasılıkta da haklı sebebe dayalı fesih davası açılması için herhangi bir ihbarda bulunmak veya fesih öneline uymak ya da öncelikle iptal yahut sorumluluk gibi diğer davalara başvurmak zorunluluğu *yoktur*⁶⁸. Ayrıca davanın açılması herhangi bir süreye de bağlanmış değildir. Bununla birlikte haklı sebebin öğrenilmesinden itibaren uygun bir süre içinde bu davanın açılması gerekir, aksi takdirde MK 2 uyarınca fesih hakkının ileri sürülemeyeceği itirazıyla karşılaşılabılır.

⁶¹ Yargıtay 11. HD'nin 13.04.2016 tarih ve 2015-9636/4143 sayılı kararı.

⁶² Yargıtay 11. HD'nin 15.04.2019 tarih ve 2018-1394/2970 sayılı kararı.

⁶³ Yargıtay 11. HD'nin 25.06.2019 tarih ve 2018-3411/4823 sayılı kararı.

Yargıtay 11. HD'nin 27.04.2021 tarih ve 2020-2035/4108 sayılı kararı.

⁶⁵ Yargıtay 11. HD'nin 05.05.2014 tarih ve 1670/8467 sayılı kararı.

⁶⁶ Yargıtay 11. HD'nin 11.12.2017 tarih ve 2016-5099/7124 sayılı kararı.

⁶⁷ Bu konuda bkz. YILDIRIM, Haklı Sebeple Fesih, 323-324; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 451.

⁶⁸ Dava haklarını tüketmenin şart olmadığı yönünde bkz. BSK OR 11-STX'ye, Art 821 N. 14; keza haklı sebeple fesih davasının tali bir dava olmasının anlamı ve sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRIM, Haklı Sebeple Fesih, 61 vd.; bununla birlikte karşı ortak sıfatından kaynaklanan dava haklarını hiç kullanmaksızın doğrudan açılan haklı sebebe dayalı fesih davasının reddedilmesi gerektiği, zira şirketin feshinin "son çare" olduğu yönünde, Ustelik oldukça yakın tarihli Yargıtay 11. HD'nin 09.12.2019 tarih ve 1681/7944 ile 06.05.2019 tarih ve 2018-1921/3422 sayılı kararlar.

Davanın ise davacı ortak tarafından diğer ortaklara değil, bizatihi 757
eşhine karar verilmesi istenen limited şirkete yöneltilmesi zorunlu-
Jor •

Bu bağlamda Yargıtay, tek ortaklı bir limited şirkette alacağı ka-
rarla şirketi sona erdirmeye olanağına sahip ortağın, haklı sebeple fesih
davası açmasında hukuki yarar bulunmadığına hükmetmiştir⁷⁰.

J.J.2.2.3. Kuruluştaki noksanlıklar

TK 636/1-(d) hükmü kapsamında değerlendirilecek bir sona erme 758
nedeni, TK 644/ 1-(b)'nin yaptığı yollama sonucu limited şirket hak-
kında da uygulanacak TK 353 uyarınca şirketin feshinin istenmesidir.
Olayısıyla kuruluşa ilişkin hükümlere aykırı hareket edilmesi, anılan
madde kapsamında şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak
düşürücü süre içinde açılacak bir dava sonucu limited şirketin feshine
karar verilmesine yol açabilir (ayrıca bkz. Kn. 90).

J.J.2.2.4. Kamu düzenine ve işletme konusuna aykırılık

TK 636/1-(d) hükmü kapsamına giren bir diğer sona erme nedeni, 759
bütün ticaret şirketleri hakkında uygulanan TK 210/3 uyarınca kamu
düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunan ya da bu
yönde hazırlıklar veya muvazaalı iş ve faaliyetler⁷¹ yapan şirketler

if Nitekim güncel uygulamaya örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD'nin 06.04.2021 tarih ve 2020-6013/3375, 02.12.2019 tarih ve 1347/7713, 15.03.2018 tarih ve 2016-9046/2033, 14.11.2017 tarih ve 2016-3723/6135, 17.09.2015 tarih ve 2318/9440 ile 11.10.2012 tarih ve 2010-11758/15799 (Batider 2013/1, 194-195; özeti için MoROĞLU KENDİGELEN, 490) sayılı kararları; şirket ortağının pasif husumet ehliyeti bulunmadığına yönelik ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 07.10.2019 tarih ve 2018-4470/6256 ile 20.03.2018 tarih ve 2016-9074/2124 sayılı kararları; bununla birlikte bkz. ve karşı. eTK döneminde özellikle iki ortaklı limited şirketlerde davanın diğer ortağa yöneltilmesini veya ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde ise tüm ortakların fesih davasında taraf olmasını yeterli gören Yargıtay uygulaması için ERDEM, 62 vd.; ayrıca bu döneme ilişkin örnek bir olay için bkz. (davacı ve davalı ortakların iradelerinin fesih yönünde birleşmesi olasılığında mahkemece artık haklı sebep incelemesine dahi gerek kalmayacağı yönünde) KENDİGELEN, Hukuki Mütalaalar IV, 288-305; keza yakın döneme ilişkin olarak bkz. iki ortaklı bir limited şirkette aynı zamanda şirket müdürü olan ortağa yöneltilen husumetin şirkete yöneltilmiş sayılacağı yönünde Yargıtay 11. HD'nin 18.06.2019 tarih ve 2234/4569 sayılı karar ile her iki ortağın da taraf olduğu fesih davasına ilişkin bir uyuşmazlıkta taraf teşkilinin sağlandığının ve böylece husumetin şirkete yöneltildiğinin kabul edilebileceği yönünde Yargıtay 11. HD'nin 23.09.2021 tarih ve 1906/5673 sayılı karar.

70 Yargıtay 11. HD'nin 22.03.2021 tarih ve 2020-2284/2715 sayılı karar.

71 Bu konuya yönelik örnekler için bkz. TEKİNALP, Sermaye Ortaklıklar, 19-43.

hakkında Bakanlık tarafından açılan bir dava sonucunda limited şirketin mahkemece feshine karar verilmesidir⁷¹.

Her ne kadar bu dava hakkı sadece Bakanlığa tanınmışsa da, maddede öngörülen işlemler aynı zamanda ortaklar açısından da TK 636/3 uyarınca haklı sebeple limited şirketin feshi veya TK 638/2 uyarınca haklı sebeple şirketten çıkma davası açılmasına gerekçe oluşturabilir.

Bu arada Bakanlığa tanınan dava hakkının da anılan işlem, hazırlık veya faaliyetlerin Bakanlık tarafından öğrenilmesinden itibaren en geç bir yıl içinde kullanılmasının zorunlu olduğunu hatırlatalım.

1.1.2.2.5. Hukuka veya ahlaka aykırı amaç güdülmesi

760 Yine TK 636/1-(d) hükmü kapsamına giren bir diğer sona erme nedeni ise, TK 126'da yapılan yollama dolayısıyla ticaret şirketleri hakkında da uygulama alanı bulacak MK 54/3 uyarınca hukuka veya ahlaka aykırı amaç güden bir limited şirketin mahkemece feshine karar verilmesidir⁷³. Bu durumda sona eren limited şirketin tasfiyesi sonucu kalan malvarlığı ise ilgili kamu kuruluşuna devredilir.

761 Şüphesiz hüküm kuruluştan sonra kamu düzenine aykırı faaliyetlerde bulunan şirket açısından geçerlidir. Henüz kuruluş aşamasında kanuna veya ahlaka aykırı bir amaç güden limited şirketin ise MK 49/2 uyarınca tüzel kişilik kazanamayacağı hatırlatılmalıdır (bkz. Kn. 91). Öte yandan şirketin kurulmasından sonra kanuna veya ahlaka aykırı kararlar alınması ise tek başına şirketin sona ermesi sonucunu doğurmayacak, TK 622 ve 640/1-(c)'de yapılan yollamalar gereği limited şirkete de uygulanacak TK 391 ve 447 uyarınca bizatihi bu kararlar butlan yaptırımına tabi tutulacaktır⁷⁴.

1.1.2.2.6. Şirket sözleşmesinde öngörülen fesih sebeplerinden birinin gerçekleşmesi

762 TK 636/1-(a)'ya göre şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi de limited şirketi sona erdirir. Nitekim ortaklar TK 577/1-(m) hükmü uyarınca şirket sözleşmesinde kanunda belirlenenlerin dışında başkaca sona erme sebepleri öngörebilir, giderek bunları bir fesih sebebi olarak da nitelendirebilirler⁷⁵.

⁷² Ayrıntılı bilgi için bkz. KENDİGELEN/KJRCA, Şirketler I, N. 451 vd.

⁷³ Bu konuda bkz. Botschaft 2001, 3220; keza BSK OR 11-STAU BLI, Art 821 N. 12; YILDIRIM, Haklı Sebeple Fesih, 30-34; TEKİNALP, Sermaye Ortaklıkları, 19-44; ŞENER, Limited Ortaklıklar, 940.

ŞENER, Limited Ortaklıklar, 48.

⁷⁴ Bu konuda ayrıca bkz. HAMAMCIOĞLU, 489 vd.

e var ki ortağa başkaca hiçbir işleme gerek kalmaksızın tek ıııraflı bir irade beyanıyla limited şirketi feshetme hakkı tanınabilmesi (bKZ· Kn. 754) v□ya m□htem□□ gerekçenin aynı zamanda bir infisah nedeni olarak belirlenebilmesi imkanı (bkz. Kn. 740) karşısında, artık öngörülecek sebebin varlığı halinde şirketin feshinin ancak mahkemeden talep edilebileceği yönünde şirket sözleşmesinde bir dOzenleme yapılması pek muhtemel görünmemektedir.

Kanun koyucu bu konuda da özel bir sınırlama getinmediği için, şirket sözleşmesi ile öngörülebilecek infisah sebepleri (bkz. Kn. 74or', bunun yerine pekala sadece birer fesih sebebi olarak belirlenebilir.

1.1.2.2.7. *Ortak sayısının elliyi aşması*

Nihayet öğretilde çoğunluk tarafından benimsenen bir görüşe göre ortak sayısının elliyi aşmasının da bir fesih nedeni olarak kabul edildiğine tekrar işaret edelim. Ne var ki bu olasılıkta şirkete, öncelikle mahkeme tarafından belirlenecek uygun süre içinde ortak sayısını kanuni sınıra çekmesi veya türünü anonim şirkete dönüştürmesi için imkan tanınması gerektiğinin, ancak bu yollardan birinin tercih edilmemesi olasılığında şirketin feshine karar verilebileceğinin savunulduğunu da hatırlatalım (bkz. Kn. 41).

763

1.2. Sona Ermenin Sonuçları

öncelikle belirtelim ki limited şirketin sona ermesi, aynı zamanda ıuzelkişiliğini de yitirmesi sonucunu doğurmaz (TK 636/5, 533/2). ruzel kişilik, dolayısıyla davacı ve davalı olabilme ehliyeti dahil, hak ,efiil ehliyeti şirketin tasfiye sonunda sicilden terkinine kadar devam eder. Öte yandan şirketin üçüncü kişilere karşı olan hak ve borçları da ,□eolarak sona ermeden etkilenmez. Bununla birlikte infisah ya da fesihnedenlerinden birinin gerçekleşmesinin şirketin bünyesinde bazı değişikliklere yol açacağı da şüphesizdir.

764

Limited şirketin sona ermesinin sonuçları hakkında TK 636/5 uyarınca anonim şirkete ilişkin hükümler (TK 533) uygulanacaktır. Dolayısıyla bu konuda anonim şir□ete ilişkin açıklamalar limited şirket açısından da aynen geçerlidir. üte yandan sona erme, iflastan veya mahkeme kararından başka bir nedenle meydana gelmişse, bu durum limited şirketin müdürü, birden fazla müdürün bulunması halinde ise enaz iki müdür tarafından ticaret siciline tescil ve ilan ettirilecektir (TK637).

765

1 infisah sebepleri ne yönelik örnekler için bkz. ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, s. 470.

Tescil ve ilan yükümlülüğüne ilişkin bu maddede iflas ve mahkeme kararı ile sona ermenin iki ayrı olasılık olarak anılması isabetli olmamıştır⁷⁷. Zira bir limited şirketin iflasına da ancak bir mahkeme tarafından karar verilebilir. Dolayısıyla şirketin iflası dahil, sona erme bir mahkeme kararına dayalı olarak gerçekleşmişse, bu durumun tescil ve ilan da ilgili mahkemenin bildirmesi üzerine derhal ve resen sicil müdürlüğü (TK 353/5, 637; TSY 26) veya iflas dairesi (İİK 166/2, ayrıca 158/1) tarafından gerçekleştirilecektir.

Birden fazla müdürün varlığı halinde sona ermenin en az iki müdür tarafından tescil ve ilan ettirilmesine neden ihtiyaç duyulduğu da açıklanmış değildir (karş. TK 28/2, 624/2); nitekim maddenin gerekçesinde sadece hükmün eTK 550'nin tekrarı olduğu belirtilmekle yetinilmiştir⁷⁸.

Belirtelim ki her iki konuda da sorun, kanun koyucunun TK 637'nin mehzazı olarak aynı içerikteki İsviçre Ön Tasarısı 821 hükümünü tercih ederken, benzer bir içeriğe yer verilmeyen Son Tasan ve İsvBK 821a/2'yi tamamen göz ardı etmesinden kaynaklanmaktadır⁷⁹.

Ayrıca anonim şirkete ilişkin TK 532 hükmü ile paralel bir içeriğe sahip olan TK 637'ye esasen ihtiyaç dahi olmadığına, diğer birçok hükümde olduğu gibi burada da bir yollama ile konunun düzenlenebileceğine ve böylece gereksiz bir tekrardan kaçınılabileceğine işaret edilmelidir.

2. TASFİYE

766 Sona eren limited şirket tasfiye haline girer. Kanun koyucunun TK 643'te yaptığı açık yollama uyarınca -ek tasfiye ve tasfiyeden dönüşmesi dahil- anonim şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlerin tamamı (TK 534-548), limited şirket hakkında da uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla tasfiye ile ilgili olarak anonim şirkete yönelik açıklamalar limited şirket açısından da aynen geçerlidir⁸⁰.

767 Her ne kadar TK 643'te sınırlayıcı olarak yorumlanabilecek bir ifadeyle yollama sadece "*tasfiye usulü ve tasfiyede şirket organlarının yetkileri hakkında anonim şirkete ilişkin*" hükümlere yönelik yapılmışsa da, yapılan bu yollamanın tasfiye usulünü düzenleyen "İflas halinde tasfiye" kenar başlıklı TK 534, "Şirket organlarının durumu" kenar başlıklı TK 535 ile "B) Tasfiye" üst başlığı altında-

⁷⁷ KENDİGELEN, İlk Tespitler, 435-436, 552 dpn. 131.

⁷⁸ Ayrıca bkz. KENDİGELEN, İlk Tespitler, 552-553 dpn. 132.

⁷⁹ Nitekim hükümlerin karşılaştırılması için bkz. FORSTMOSERİPEYERİSçHOTI, 160-161.

⁸⁰ Limited şirketin tasfiyesi hakkında ayrıca bkz. ŞENER, Limited Ortaklıklar, 1019 vd.; ÇEBİ, Limited Şirketler, 369 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, N. 473 vd.

ki bütün maddelerin (TK 536-546) yanı sıra, tasfiye ile doğrudan bağlantılı "C) Ek Tasfiye" (TK 547) ile "O) Tasfiyeden Dönülmesi" (TK 548) konusundaki hükümleri de kapsadığı kabul edilmelidir¹. Hatta tasfiye halinde organların yetkilerinin sınırlanmasına ilişkin TK 533/2-1.2'nin, tasfiyenin sonuçlarına yollama yapan TK 636/S'ın yanı sıra, "şirket organlarının yetkilerine" özel olarak işaret eden TK 643 hükmünün de kapsamına girdiği sonucuna varılabilir. Belirtelim ki TSY 104'te limited şirkete ilişkin sona erme, tasfiye, tasfiyeden dönme ve ek tasfiye konularında anonim şirket hükümlerinin uygulanacağı açıkça belirtilmiş, bu hususta herhangi bir tereddüt duyulmamıştır. İtekim gerek Yargıtay gerek öğreti de ek tasfiye ve tasfiyeden dönme konusunda aynı kanaattedir¹.

Bununla birlikte sadece ek ödeme yükümlülüğü öngören limited şirketlerin tasfiyesinde anonim şirkete kıyasla özellik arz eden bazı hususlara da ayrıca işaret etmek gerekir. Gerçekten her ne kadar kanun koyucu mehz İsviçre hukukunun aksine (İsvBK 826/l) açıkça düzenlememiş olsa da, daha önce ifa edilen ek ödemelerin tıpkı kar payının belirlenmesinde olduğu gibi (TK 608/2) tasfiye payının dağıtımında da aynı şekilde dikkate alınması, bir başka deyişle ifa edilen esas sermaye paylarına eklenmesi zorunludur⁸³.

Bu arada TK 643 ile yollama yapılan tasfiye payına ilişkin TK 543 hükmünün emredici nitelikte olmadığını, dolayısıyla şirket sözleşmesinde öngörülecek hükümlerle örneğin dağıtımında ortakların ödediği sermaye paylarından farklı bir ölçü belirlenerek tasfiye payında imtiyaz oluşturulabileceği gibi, dağıtım sırasında ifa edilen ek ödemelerin dikkate alınmayacağına da kararlaştırılabileceğini belirtelim⁴.

Öte yandan TK 633-634'te yollama yapılan esas sennayenin kaybına yönelik TK 376-377 hükümlerinin limited şirkete uygulanması aşamasında ek ödeme yükümlülüklerinin de göz önünde bulundurulması gerektiği şüphesizdir (bkz. TK 633/1-c.2; bu açıdan ayrıca bkz.

¹ Tasfiyeye ilişkin anonim şirket hükümlerine yapılan yollamalar konusunda ayrıca bkz. ve karşı. KENDİGELEN, İlk Tespitleri, 552 dpn. 130,558.

¹¹ Nitekim bkz. ŞENPR, Limited Ortaklıklar, 1138 vd.; Çeni, Limited Şirketler, 383 vd.; ÇAMOĞLU, Limited Ortaklıklar, 508 vd.; aynı yönde bkz. ek tasfiye konusunda birçok yerine örnek olarak sadece Yargıtay HGK'nın 28.09.2021 tarih ve 2017-3184/1107 sayılı karar ile Yargıtay 11. HD'nin 27.04.2021 tarih ve 2020-6034/4150 sayılı kararı; keza ek tasfiyeye ilişkin eTK dönemindeki uygulama için de bkz. Yargıtay HGK'nın 06.06.2007 tarih ve 358/337 sayılı kararı (özet için MOROÛLUKENDİGELEN, 495).

¹² Mehaz İsviçre hukuku için bkz. MEİER-HAVoz/FoRmtosı:RISmrn, § 18 N. 146; keza Botschaft 2001, 3225.

¹³ Bu yönde bkz. Botschaft 2001, 3225.

İsvBK 802/2). Nihayet şirketin tasfiyesinin iflas gerekçesiyle yapılması olasılığında ise iflasın açılması ile birlikte ek ödeme yıllıtlmlUI0-günün muaccel olacağı da (TK 603/2) unutulmamalıdır.

769

İlke, tüm sona enne hallerinde tasfiye sürecinin başlamasıdır; ancak birer tasfiyesiz sona enne hali olan birleşmenin (TK 136/4, 153/1) ve tam bölünmenin (TK 179/3-4) bu ilkenin istisnası olduğuna tekrar işaret edelim.

KAVRAM İNDEKSİ*

-A-

İctio pro socio (ortak davası) 220, 469

İdi komandit şirket 2, 4, 6, 15, 17 vd., 30, 38

Adi şirket 38, 80, 82, 739

Aktif

~ bilgi alma hakkı 620

~ temsil 254

Alacağın temliki 352

Alacak hakkı 47, 499, 511

Alım hakkı 76, 108, 316, 364, 371, 393, 529, 675

Anayasa 75, 466, 473, 684

Anonim şirket 1 vd.

Ara bilanço 554, 637

Asgari sermaye 21, 46

Aslen kazanma 339, 340

Ayni

~ devralma 62, 79, 90, 92, 704, 705

~ sermaye 47, 52, 62, 65, 79, 81, 90, 347, 516, 704 vd., 722

Ayrılma 15, 25, 39, 396, 418, 421, 426, 427, 441, 483 vd., 504, 547, 627, 663

~ akçesi 76, 169, 418, 424, 427, 432, 433, 447, 460, 483, 486, 491 vd., 559, 627, 721

~ hakkı 498

~ payı 443, 450, 460, 491, 494, 496, 499, 512

Azil 212 vd., 222, 225, 231, 644

~ davası 223, 224, 229, 303

Azlık 116, 176, 177, 184, 223, 268, 280, 473, 476, 526, 601, 643, 694, 753

~ hakkı 15, 121, 298, 749

-B-

Bağımsız

~ denetçi 96, 97, 296, 297

~ denetim 84, 188, 296, 297, 298, 509, 688

Bağlam 144, 377, 382, 354, 385, 392, 393

Bağlılık (sadakât) yükümlülüğü 31, 39, 108, 110, 143, 154, 159, 167, 226, 227, 260, 261, 263, 268, 272, 273, 470, 472, 485, 514, 529, 575, 577 vd., 592, 595, 597, 601, 665

Bakanlık 10, 32, 66, 73, 74, 122, 309, 715, 748, 759

~ denetimi 299

~ temsilcisi 118, 120, 145, 146

Basit

~ (nakdi) kuruluş 59, 60, 79

~ kıymetli evrak kaydı 320

* Kavramların karşısındaki sayılar, kitapta o kavramın zikredildiği kenar numaralarını göstermektedir.

Batıl (kesin hükümsüz) 42, 104, 207, 267, 303, 316, 323, 350, 353, 397,456,587,697

Bedelsiz payları edinme hakkı 399, 526

Bekletici mesele 478, 496

Bilanço 538, 506, 541, 554, 557, 558, 567,574,637
 ~ ara (bilanço) 554, 637
 ~ değeri 493
 ~ ilk (bilanço) 506
 ~ kan 76
 ~ yıllık (bilanço) 544, 736
 ~ zarar 724

Bilgi alma ve inceleme hakkı 31, 106, 119, 121, 269, 276, 281, 298,439, 514, 586, 620 vd., 651

Bir ortak bir pay ilkesi 307, 308, 519

Bireysel hak 277, 749

Birlikli oy 121

Birleşme 65, 106, 156, 169,246, 341, 342, 378, 424, 425, 546, 663, 696,728,735,769
 ~ sözleşmesi 169
 ~ kararı 282, 735
 ~ kolaylaştırılmış 106

Borca batık(lık) 97, 244 vd., 438, 439,472,557,724,734,736,753

Borcun nakli 737

Borçlanma
 ~ aracı 538, 707
 ~ yasağı 270,303,526

Bozulabilir geçerlilik 384

Bölünme 65, 106, 156,169,246,341, 378, 424, 425, 546, 663, 696, 728,735,769

Butlan 90, 91, 281, 363, 463, 698, 715, 761

-C-Ç-

Cebri icra 328, 334, 342, 343, 345, 365, 376, 377, 387, 405, 419, 421,438,457,548

Ceza koşulu 561, 595

Cezai sorumluluk 95, 270, 289

Çağrı(toplantıya) 114,184,186,227, 231, 240, 281, 284, 293, 355, 643,688,689
 ~ (lı) genel kurul 135, 144
 ~ süresi 114
 ~ (sız) genel kurul 118, 135, 144,175,357
 ~ usulsüz (çağrı) 662

Çıkar(tıl)ma 31, 76, 104, 105, 108, 157, 164, 192, 392, 393, 396, 403, 418 vd., 441, 453, 455, 456, 461, 463 vd., 474 vd., 484, 485, 490,492,496 vd., 547, 686, 694, 721,750,754,755
 ~ hakkı 455,470, 471
 ~ kararı 456,460,462,463,468, 471,477,478,479,521
 ~ sebebi/sebepleri 457, 458, 459,460,466,472,561

Çıkma 31, 76, 392, 393, 396,403,418, 421, 424, 427 vd., 441, 443, 451 vd., 460,466,470,484,485,490, 492, 496 vd., 526, 529, 547, 721
 ~ davası 246, 409, 437, 439, 443,444,446,447,449,451
 ~ hakkı 267,365,429,430,434, 440,444,445,451,455,46□ 498,512

Çıkmaya katılma 427, 431, 444, vd., 484,526

Çift imza 252,253,254

Çoğunluk ilkesi 30, 468

-D-**oava şartı** 48 1**Delil sözleşmesi** 494**Denetçi** 23, 84, 96, 97, 104, 105, 126, 138,140,303,509**Denetleme**

~ hakkı (paylı komanditte) 23

~ raporu 119, 620

Dernek 38**Devredilemez yetki (ve görev)** 12, 102, 104, 108, 112, 195, 197, 239, 247, 275, 279, 356, 393, 411,361,475,607,686,687,743**Devren kazanma** 339**Donma** (oy hakkı) 150, 159, 162, 163, 164,184,399**Dürüstlük kuralı** 147, 258, 432, 439, 447,578,580,638,698,745**-E-****Ek**

~ kuruluş 703

~ tasfiye 766

İk ödeme yükümlülüğü 31, 56, 76, 165, 168, 246, 316, 325, 331, 349, 360, 372, 399, 402, 403, 405, 457, 485, 486, 490, 495, 514, 528, 529, 538 vd., 555 vd., 573 vd., 590, 602, 604, 605, 615, 652, 686, 694, 695, 724, 725, 737, 768**Ekonomik amaç ve konu** 20, 27, 35, 49**Dbirliği mülkiyeti** 38, 124, 346**Ütkronik**

~ imza 184

~ ortam 73, 122, 144, 180, 281, 328,448,637

~ posta 73, 122, 185, 637

Emredici hükümler ilkesi 27, 75, 78, 111, 530, 698**Esas sermaye payı** 30 vd., 307 vd.

~ nın geçişi 331, 338

~ nın bölünmesi 314

~ nın rehni 300,315,403

~ nın devri 31, 184, 236, 268, 309, 313,315,337, 345, 349, 351 vd., 381,405, 407, 411, 412,421,434,43 □ 438,488, 546,548,691

~~sözleşmesi 349, 353, 359

~vaadi 349

Esas sermaye sistemi 45, 73**Esassözleşme**9, 11, 18, 19,306**Eşit işlem (ilkesi)** 267, 268, 366, 368, 389, 422, 443, 447, 450, 456, 460,521,550,563,587,686**-F-****Farklılaştırılmış teselsül** 288**Feragat**226,388,434**Feshi ihbar (hakkı)** 739, 741, 745**Fesih** 202

~ beyanı 745

~ davası 72, 90, 98, 303, 526, 715,748,757

~ kararı 170,440,451,742,744, 758

~ sebebi 73,730,740,762,763

Finansal tablo 104, 244, 245, 398, 514,611,620, 62

~ (!arın) ertelenmesi 121

~ (!arın) müzakeresi 217, 526

Fiziki toplantı 144, 180, 182, 186**Fon** 554, 562, 706**-G-****Genel kurul** 12 vd., 100 vd.

- ~ izni / (izin) kararı 260, 265
- ~ karar(lar)ı 30, 75, 76, 104 vd.
- ~(nın) butlanı ve iptali 120, 190, 526
- ~(nın) iptali 207, 268, 715
- ~(nın) geçersizliği / hükümsüzlüğü 190, 363, 715
- ~ kuruluşta (paylı komandit) 9
- ~ onayı/ (onay) kararı 19, 184, 248, 249, 265, 313, 321, 328, 330, 335 vd., 363, 392, 408, 600, 627
- ~ seçimi / (seçim) kararı 198, 207, 215, 231
- ~ toplantısı
- ~ olağan 115, 126
- ~ olağanüstü 115

Gerçek

- ~ değer 383 vd., 421, 460, 492 vd., 497
- ~ kişi 8, 35, 38, 39, 57, 70, 200 vd., 218, 234, 332, 658

Geri

- ~ alım hakkı 76, 108, 316, 364, 371, 393, 529, 675, 678
- ~ verme yasağı 537

Görevden al(in)ma (azil) 12, 31, 104 vd., 197, 212, 213, 217, 230, 231, 257, 293, 526

Gündem 118, 183, 184

- ~ (e) bağlılık ilkesi 217, 477

-H-

Haciz 55, 325, 343, 360, 365, 419, 741

Hak düşürücü süre 87, 90, 192, 374, 387, 447, 463, 715, 758

Hakem bilirkişi 494

Hakimiyet 393, 400, 423, 571

Hakkın kötüye kullanılması 642, 646

Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi 559

Haklı sebep

- ~ (le) azil 86, 217, 219, 222, 225 vd., 230, 266, 651
- ~ (le) çıkma 367, 368, 407, 409, 411, 429, 433 vd., 451, 468, 476, 480, 529, 601, 627, 651, 759
- ~ (le) çıkar(ıl)ma 154, 155, 266, 330, 427, 433, 434, 441, 442, 452, 453, 458, 466 vd., 476, 480, 482, 484, 516, 561, 596, 627, 665, 745
- ~ (le) görevden alma 12
- ~ (le) fesih 91, 266, 423, 442, 468, 473, 476, 596, 601, 651, 665, 715, 731, 749 vd., 756, 759

Haksız fiil (sorumluluğu) 194, 290, 490

Haksız rekabet 586, 587

Halka arz 13, 59

Hamiline yazılı kıymetli evrak / senet 121, 127, 313, 323, 518

Hapis hakkı 315

Hazırlık dönemi faizi 77, 524, 616, 618

Hesap

- ~ denetçisi 140
- ~ dönemi 74, 115

Hukuki

- ~ sorumluluk 95, 115, 257, 278, 287, 289, 296
- ~ yarar 223, 646, 757

Huzur hakkı 279

-İ-i-

iskat 420, 421, 426, 428, 487, 514, 516 vd., 526,536,561

İbra 39, 104, 140, 142, 209, 278, 288, 526,537

icra takibi 227,438,457,548

İç

~ tüzük 244

~ yönerge 75, 90, 93, 108, 121, 244,284,572,588

~ yönetmelik 244

İfa imkansızlığı 359

İflas 24,206,234,235,419,457,465, 472, 508, 547, 550, 553, 560, 631, 733 vd. 740, 765, 768

~ dairesi 765

~ idaresi 235, 419, 550, 560, 631

İhtiyari

~ kayıtlar 75

~ organ 99

İhtiyati tedbir 441, 464, 479, 480, 647

İkincil yükümlülük 529, 569

ikramiye 279

İmtiyaz 30, 69, 73, 77, 116, 120, 131, 134, 152, 160, 360, 430, 495, 655,667,672 vd., 699, 717, 740

~ (lı) oy 139

~ (lı) pay sahipleri özel kurulu 673

İmza sirküleri 226

İnfisah 730, 734, 735, 736, 738, 740, 762

~ nedeni 738, 740

~ sebepleri 734, 762

İnşai

~ dava 436

~ karar 479

intifa

~ hakkı 125, 130,142,300,315, 324, 330, 337, 360, 404 vd., 414 vd., 628

~ senedi 30, 77,610,717

~ sözleşmesi 407

İptaldavag 184,192,277,282,303, 363,366,381,456,462 vd., 478, 645,646,756

İspat yükü 228, 436, 482

istifa 233

İş sırrı 586, 587, 593

İşlem denetçisi 140, 297, 501, 562

İşlem yapma yasağı 272

İşletme konusu 14, 69, 73, 89, 91, 92,154,169,569,571,582,691, 731,759

İşlevlerayrılığı (ilkesi) 237,243, 248, 292,594

itfa 398, 422, 506

İtibari değer 15, 45, 48, 69, 73, 81, 123, 132, 133, 136, 139, 140, 152, 159, 160, 162, 307, 309, 310, 314, 324, 396, 495, 520, 533 vd., 544, 604, 605, 705, 710, 711

İyiniyet 211, 247, 249, 321, 333 vd., 364,375,415,417,460,619

-K-

Kaçış klozu 383, 384

Kamu alacakları / borcu 56, 291, 490,623,681 vd.

Kamu düzenine aykırılık 715, 759, 760

Kanuna karşı hile 63, 705

Kanuni vade 508

Kar 11,279,280

~ net dönem (karı) 538, 603

~ payı 104, 227, 279, 384, 439, 485, 508, 524, 602 vd., 618, 740,753,754,768
 ~ payıavansı303,608
 ~ payının iadesi 195, 246, 617, 618
Karar defteri 188
Katılma
 ~ hakkı 123
 ~ payı306
Kayıtlı sermaye sistemi 13, 45, 282, 707
Kayım 98, 229, 747
Kazanç payı 280, 609
Kendi payını iktisap (şirketin) 42, 104, 143, 159, 345, 363, 390, 392,393, 395 vd., 402,403,413, 504,547,554,559
Kıymetli evrak 19, 30, 48, 315 vd., 321 vd., 337, 349 vd., 414, 417, 472,518
Kişisel
 ~ emek47
 ~ hak 269, 277, 278,360,430
 ~ menfaat 438
 ~ (şahsi) sorumluluk 12, 22, 53, 92,277,290,291,483,490
Kollektif şirket 3, 5, 8, 12, 14, 24, 25, 38,133,212,436,463,468,470, 489,497,506,591,680
Komandite ortak 4, 5, 8 vd., 22, 25, 38
Komanditer ortak 4, 6, 8, 9, 12, 14 vd.
Konkordato 456, 631, 734, 736, 737
Kooperatif38, 169,569
Kooptasyon 210
Kurucu 9, 11, 18, 45, 64, 67, 68, 70, 83,87,88,94,95,287,303,610, 534,658

~ (!ar) beyanı 64
 ~ (!ara) tanınan menfaatler/ kurucu menfaatleri 70, 303
Kuruluş (limited şirket) 59 vd.
 ~ belgeleri 95
 ~ giderleri 94
 ~ işlemleri 66, 95
 ~ masrafları 68
 ~ (tan) doğan sorumluluk 95
 ~ (tan) sonra devralma 63
Küçük ve orta ölçekli işletme 29
Külli
 ~ halefiyet 378
 ~ intikal 377

-L-M-

Limited şirket 26 vd.
Mal rejim(ler)i 328, 342, 345, 376, 377,405,421
Mali hak(lar) 278, 279, 280, 485
Merkez 216, 226, 332
Miras 311, 342, 345, 376, 377, 379, 387,405,438,753
Müdür(ler) 30 vd., 194 vd.
 ~ kurulu 116, 188, 210, 240, 284,285,550,624,631
 ~ kurulu(nun) başkanı 106, 116, 183,239,281,283,666
 ~ kurulu kararlarının butlanı 526
 ~ yedek (müdür) 210
Müktesep hak 370, 461, 652, 690, 697
Müşterek sorumluluk 681
Müteselsil sorumlu(luk) 53, 92, 290, 346,490,548,683
Müzakerelere katılma yasağı 285

-N-

Nakdi sermaye 52, 60, 61, 80, 81, 88,312,325,514,516,534,604, 706,708,710,722

Nama yazılı senet 316, 318, 319, 321, 337,349,354,357,366,414,518

Nisap 120, 121, 140, 145, 148, 149, 155 vd., 165, 169 vd., 181, 187, 188, 198, 309, 356, 363, 366, 459,461,468,475 vd., 652,664, 674,686,687,692 vd., 700, 717, 718, 721, 723, 744; ayrıca bkz. yetersayı

~ ağırlaştırılmış nisap 155, 164, 165, 168, 169, 172,177,347, 475,672

~ basit nisap 107, 178

~ çifte nisap 137, 139, 155, 156, 160, 163, 167, 265, 273, 369, 686, 691, 692, 695, 700, 718, 744

~ karar nisabı 100, 148, 154, 155, 159, 160,175,283,384, 568,607,644,692

~ toplantı nisabı 149, 155, 163, 175,283

Nispi çoğunluk 178, 179, 283

Nitelikli (mevsuf) kuruluş 59, 62 vd., 79

Normatif (kanuni) kuruluş 66

Noter 68, 185, 188, 192, 321, 331, 349, 351, 357, 366, 392, 407, 410,411,414,462,484,490,518

-O-

Olağan karar(lar) 148, 149, 154, 162, 173, 178, 198, 607

Olumsuz karar 384, 669

Onarıcı (iyileştirici) etki 90

Onaya sunma zorunluluğu 112, 249, 283

Organ yokluğu 194, 747, 748

Organsız(hk) 748, 753

Ortaklar

~ anayasası 75, 653

~ listesi 324, 327, 331

Ortaksız limited şirket 42, 394

Oy

~ boş oy 151

~ çekimser oy 151, 179, 187, 473

~ geçersiz oy 151, 179

~ kullanılmayan oy 151

~ olumlu oy 139, 148, 151, 152, 160 vd., 169 vd., 540, 669, 712,713,718,723

~ olumsuz oy 128, 151, 152, 187,188,472,652,662

~ sözleşmesi 571

Oy hakkı 15, 128 vd., 141, 159, 173, 178,223,380,381,399,410,485

~ (ndan/oydan) yoksunluk 120 vd., 131, 141 vd., 150, 159, 162, 163, 184, 195, 356, 381, 393,477,600,644,659,671

~ (nda/oyda) imtiyaz 136 vd., 152, 154, 160 vd., 168, 288, 309,672 vd., 691, 700

Oybirliği 104, 164 vd., 168, 169, 172, 283, 357, 358, 370, 433, 451, 459, 460, 652, 687, 690, 694, 695,709

Oydan yoksun (oysuz) pay 134

-Ö-

Ön şirket 80, 82

Önalım hakkı 76, 108, 316, 364, 371, 374,393,675,678

Öncelik hakkı 393, 677

Önemli karar(lar) 137, 139, 148, 155 vd., 160, 161, 163, 175, 195, 356, 369, 468, 691, 695, 700, 709,718,723,743

Önemli miktarda şirket varlığının toptan şahşı 101, 107, 170,227

Önerilmeye muhatap olma [öncelik] hakkı 76, 108, 316, 364, 371, 675,677,678

Özden organ ilkesi 11, 27, 30, 73, 197,206,212,214,252

Özel

- ~ denetçi 97, 138, 140,298
- ~ denetim 96, 120, 140, 298, 303,526
- ~ hak 76, 116, 153,699
- ~ hükümsüzlük nedeni 193
- ~ özel iktisap halleri 311,376 vd.
- ~ iptal sebebi 190
- ~ menfaat 62, 64, 77

Özen yükümlülüğü 225, 226, 258, 259,288

Özkaynak 302, 397, 398, 501 vd., 507, 508, 532, 538, 558 vd., 566, 574,615,627

-P-

Pasif

- ~ bilgi alma hakkı 620
- ~ temsil 254

Pay

- ~ defteri 184, 305, 324 vd., 328 vd., 332, 347, 355, 361, 375, 388,401,416,438,439,487, 501,523
- ~ grupları 69, 73, 77, 542, 573, 667,672
- ~ sahibi 3, 22, 121, 127, 306, 339,528,552,604

~ senedi 19,305,316,319,322, 349

Paylı komandit şirket 1 vd., 169; ayrıca bkz. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket

Prim 48, 81, 439, 528, 529, 535, 536, 544,711

-R-

Rehin hakkı 108, 125, 324, 330, 337, 360, 404, 405, 410 vd., 628

Rekabet yasağı (rekabet etmeme yükümü) 14, 31, 39, 73, 76, 108, 110, 143, 154, 159, 167, 195, 226, 260, 262, 263 vd. 268, 316, 317, 331, 349, 372, 405, 457, 472,485, 514, 529, 576 vd., 582, 585,587, 588 vd., 592, 594, 595, 597,599,601,754

Riskin erken teşhisi ve yönetimi (komitesi) 99, 244, 245

Rücu (hakkı) 94, 290, 291

Rüçhan hakkı 106, 154, 246, 303, 340, 485, 526, 702, 703, 710, 717 vd.

-S-

Sait çoğunluk 148, 149, 151, 155, 161 vd., 178,187,198,214,283, 356,600,607,691,709,743

Satım hakkı 678

Satın alma hakkı 421

Seçilmiş organ sistemi 212, 252

Selefin sorumluluğu 547 vd.

Sermaye artırımı 129,139,154,328, 340 vd., 472, 515, 526, 532, 533, 540, 578, 604, 655, 656, 691, 702 vd., 714 vd., 722

~ dış kaynaklardan 706, 708, 709

~ iç kaynaklardan 706, 707, 709

~ kısa yoldan 712

~ şarta bağlı 677, 707

Sermaye azaltımı 168, 171, 398, 422, 488, 501, 502, 505, 507, 537, 538, 557, 565 vd., 702, 703 710 721 vd.

~ nın iptali davası 721

Sermaye borcu 52, 55, 56, 61, 312, 360, 373, 384, 402, 420, 428, 438, 439, 473, 486, 496, 514, 516, 518, 519, 522, 536

Sermaye kaybı 97, 245, 554, 556, 557, 566, 724, 726, 736, 768

Sermaye şirket(ler)i 1, 7, 26, 28, 29, 31, 34, 44, 47, 65, 90, 101, 128, 140, 190, 266, 267, 281, 297, 308, 343, 344, 354, 381, 413, 418, 468, 509, 531, 584, 601, 613, 751

Sermayenin

~ iadesi (yasağı) 501, 507, 512

~ korunması (ilkesi) 47, 62, 397, 501

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket 1 vd.; ayrıca bkz. Paylı komandit şirket

Sınırlı

~ aynı hak 415, 417

~ sorumlu(luk) 22, 36, 52, 53, 54

Sır saklama yükümlülüğü 261, 262, 486, 577, 578, 583 vd., 587, 592, 593, 595, 597, 599, 629, 630

Sicil kaydına güven 211, 333 vd., 417

Sirküler karar 181 vd., 188, 191 vd., 210, 285

Sorumluluk 92, 126, 138, t66, 249.

258, 266, 288, 329, 361, 405, 413, 447, 490, 754

~ davası 138, 140, 225, 249, 303, 756

Sözleşme cezası 76, 316, 317, 349

-Ş-

Şahıs şirket(ler)i 11, 29, 30, 31, 33, 44, 52, 75, 105, 308, 344, 381, 418, 430, 431, 434, 436, 465, 466, 470, 483, 487, 734, 740

Şirket

~ bağlı (şirket) 633

~ menfaati 226, 258, 260, 264, 580, 581, 639

~ sırrı 261, 586, 598, 629, 630, 639

~ sözleşmesi 31 vd.

~ sözleşmesinin değiştirilmesi 34, 45, 66, 104, 109, 137, 138, 148, 154, 165, 172, 309, 369, 375, 430, 459, 460, 540, 543, 572, 590, 601, 685 vd., 700, 702, 710, 717, 722

~ süresi 74

~ (ler) topluluğu 27, 159, 258, 423, 497

~ yavru (şirket) 400

Şube 216, 438, 620

-T-

Tacir 47, 57, 58

~ yardımcıları 292, 295

Taahhütlü mektup 73, 185, 518

Takas 486, 495, 532, 713, 722

Takdir yetkisi 362, 436, 482, 558

Tasfiye 1, 24, 32, 91, 98, 101, 107, 170, 171, 234, 235, 242, 303,

440, 451, 631, 728 vd., 734, 760,
764, 766, 768, 769
~ değeri 493
~ (den) dönme 170, 744, 766
~ memurları 98, 116, 235, 287,
303, 550, 631, 748
~ payı 508, 526, 537, 768
~ payında imtiyaz 768
~ (siz) sona erme 728, 769

Taşınır 406**Taşınmaz** 336, 406, 559, 582**Tazminat** 217, 230, 249, 257, 408,
486, 594, 649**Tedrici kuruluş** 9**Tek borç ilkesi** 55, 528 vd.**Temerrüt** 428, 511, 561**Teminat** 372, 373, 376, 389, 546, 567,
573**Temsil yetkisi** 11, 12, 30, 73, 89, 106,
125, 201, 202, 212, 213, 216,
219, 226, 241, 247, 249, 251 vd.,
263, 272, 275, 623**Temsilci**

~ iradi 209, 629
~ kanuni 629, 682
~ müşterek 346
~ tevdi eden (temsilcisi) 119,
121, 127

Ticaret

~ Bakanlığı 1, 32, 184
~ unvanı 35, 58, 69, 71, 73, 332,
658
~ şirket(ler)i 1, 26, 32, 38, 54,
57, 62, 68, 156, 169, 190, 341,
378, 424, 425, 534, 680, 735,
759, 760

Ticari

~ defter 328, 438
~ işletme 20, 49, 341, 351
~ itibar 47

~ mümessil 194
~ temsilci 106, 109, 142, 221,
290, 292, 293, 591
~ vekil 109, 194, 221, 290, 292,
293, 295, 591

Toplantı başkan(hğ)ı 146, 182, 668**Tutanak** 118, 146, 188, 192, 286, 357,
713**Tür değiştirme** 1, 32, 65, 106, 156,
169, 246, 341, 424, 425, 546,
696, 728**-U-Ü-****Ultra vires** 73**Ücret** 279**Üretim sırrı** 586, 587, 593**Üst organ** 102**Üstün oy hakkı** 31, 76, 153, 283, 285,
526, 666 vd., 672**-V-****Vakıf** 38**Vazgeçilemez yetki** 112, 213, 247,
356, 393**Vazgeçilmez hak** 222, 624, 697**Veto hakkı** 31, 76, 153, 283, 526, 652
vd., 658 vd., 667, 670 vd.**-Y-****Yan edim yükümlülüğü** 31, 56, 76,
108, 165, 316, 331, 325, 349,
360, 372, 399, 402, 403, 405,
457, 485, 495, 514, 528, 529,
569, 570 vd., 590, 652, 676, 686,
694, 695**Yazılı**

~ onay 110, 180, 186, 187, 260,
600, 68

~ oy 120, 135, 147, 182
Yedek akçe 74, 398, 504, 508, 525, 538, 554, 555, 562, 565, 603, 611 vd., 706, 724, 725, 736, 737
Yeniden yapılandırma 65, 156, 169, 190, 192, 424, 425, 735
Yenilik doğuran
~ dava 220, 449, 733, 741
~ hak 371, 447, 484, 741
~ işlem 430, 449
~ karar 436, 464, 479, 741
Yetersayı 107, 138, 145, 148, 153, 155, 157, 165, 169, 172, 173, 184, 214, 265, 281, 283, 285, 356, 672; ayrıca bkz. nisap
Yetki
~ çatışması 237
~ devri 247, 288
Yetkisiz katılım 118
Yıllık
~ bilanço 554, 736
~ faaliyet raporu 104, 244, 245, 620
Yokluk 90, 91, 190, 193, 363, 715
Yönetici 11, 205, 219, 220, 221, 259, 287, 303, 438, 472, 623

~ tedbirli {yönetici} 259
Yönetim
~ (e) katılma hakları 381, 485
~ hakkı 30, 106, 20t, 213, 216, 247, 623
~ yetkisi 11, 12
Yönetim kurulu 11, 12, 238, 252, 521
~ başkanı 283
~ beyanı 714
~ kararlarının butlanı 282
~ (nda) temsil edilme (hakkı) 673
~ üyesi/üyeleri 204, 206, 208, 217, 234, 256, 259, 260, 266, 270, 272, 276, 280, 285, 287, 291, 580, 591, 621

-Z-

Zamanaşımı 266, 472, 513, 597, 619
Zilyetliğin geçirilmesi/nakli 320, 350, 351, 354, 357, 377, 414
Zorunlu
~ kayıt 64, 69, 74, 77, 86, 90, 672
~ organ 98, 99, 194

MAAnnE İNDEKSi•

[I] Türk Ticaret Kanunu (TK)

3	510	85	326
4/1	649	124/2	1, 26, 418
5	649	125/1	57
5/A	649	125/2	73
7/1	312	126	731, 738, 744, 760
11/3	351	127	62
16/1	57	128	62, 79, 81, 516, 534
27/1	335	128/1	55, 531
28/2	765	130	534
30/1	83	133	331, 741
31	490	133/2	325, 343, 365, 377, 419
31/1	40, 211	136/3	341
31/2	701, 716, 727	136/4	728, 769
32/1	86	140	663
32/2	66, 72, 86	141/1	424, 493
33	333	141/2	424
35/3	331, 701	143	65
36/1	75, 89, 701	145 vd.	246
36/3	89, 321, 364	147/2	546
36/4	211	151	106, 169
39/2	47	151/1	30, 156, 696
43	73	151/4	546
45-46	73	151/5	424
55/1	586, 587, 593	152/3	735
64/3	328	153/1	728, 735, 769
64/4	328	153/2	341
83	326	155	106

* Madde numaralarının karşısındaki koyu olmayan sayılar, kitapta o maddenin zikredildiği kenar numaralarını göstermektedir. Sadece dipnotunda yer alan maddeler de indekse dahil edilmiştir.

155/2	546	203-205	258
155-156	282	208	423, 497
156	106	210	63, 299
159	341	210/3	91, 715, 759
161	663	211	8, 38
161/2	424	218/1	254
164	65	219	12
166 vd.	246	220	12
169/2	546	230/1	266, 591
173	106	230/2	591
173/1	30	231	14, 266
173/2	156, 169, 696	231/1	592, 594
173/3	169, 424	231/2	594, 597
179/3	735	231/3	596
179/3-4	728, 769	235	12
179/4	735	235/1	229
180	728	236 vd.	680
184/1	65	243/1	734
185 vd.	246	245	436, 470
186/2	546	255/2	463
189	106	255/3	491
189/1	30, 156, 169, 546, 696	257-258	468
189/2	341	259	483, 487
192	190	259/3	489
192/1	192	259-266	483
192/2	282	260	497
194/1-2	341	260 vd.	491
195	400	262	506
195/5	57	265/2	216
198/1	246	304/1	20
198/2	150, 159	304/3	8, 38
199	246	309/1	15
200	633	310	23
201/1	150, 159	315	19
202	423	328	24
202/2	497	329/1	53
202-205	258	329/2	8, 52

331	20, 33, 35, 49	356	63, 705
332	13	357	33, 267, 268, 588.6□
332/1	21	358	47, 271, 526
333	10, 66	359/1	196
335/1	80	359/2	33, 200
337	95	359/3	204
337/1	5	359/4	206
337/2	95	360	119, 673
338	42	362	208
338/2	40	362/1	208, 209
338/2-3	33	363/1	210
338/3	42, 394	363/2	205, 206, 207, 231
339	11	364/1	213, 217, 218
339/1	5, 11, 705	367	295
339/2	33, 62, 79, 280	369	256, 259, 580
340	33, 78	369/1	259, 260, 578, 581
342	33, 62	369/2	258
342-343	38, 47	370/1	241, 252, 253
343	62, 705	370/2	221, 252
344	710	370-373	251
344/1	21, 60, 81, 533, 535, 536	371	216, 251
345	81	371/2	89
345/1	534	371/5	33, 290
345/2	83, 88, 534	371/6	33, 255
346	59	371/7	295
347	33	372	251
348	47, 64, 610	373/2	190
348/1	610	374	237
349	64	375	33
350	59	375/1	328
352	33	376/1	555
353	63, 72, 90, 91, 705, 715, 758	376/1-2	115, 554, 556
353/5	765	376/2	541, 554, 562, 567, 736
354/1	88, 89	376/3	246, 508, 734, 736, 737
355	33, 92	376-377	47, 97, 245, 768
355/3	94	377	246, 736, 737
		378	99, 245

379	413	407/1	123, 128, 526
379/2	105	407/3	118, 120
379/4	402	407-451	121
379/5	400	407 vd.	119
379-389	403	408	105, 121
379 vd.	33, 413	408/2	12, 33, 100, 101, 107, 279
384	398	408/3	100
389	399	409/1-2	100
389/1	399	409/2	118
390	285	409/3	147
390/3	669	410	118
390/4	181, 187	410/1	116, 231
390/5	286	410/2	116
391	281, 285, 526, 761	411	184
391/1	123, 267, 624	411-412	116, 118, 526, 643
392	274, 276, 281, 621	413	118
392/1	638, 703	413/2	118, 217
392/4	647	413/3	217
392/6	624	414	100
392/7	281, 284, 285, 643	414/1	73
393	285	414-415	118
394	274, 279	415/2	127
395/1	272	416	118, 357
395/2	47, 256, 270	416/1	175
396	266	417	118
396/1	591, 592, 594	417/1	127
396/2	594	418	107, 121, 171
397/4	84, 188, 297	418/1	155
397/5	297	418/2	100
397/5-6	296	419/2	121
397-406	296	420	121, 526
397 vd.	23	421	121
399/1	96	421/1	155, 177, 178
399/4	105	421/2	166, 541, 554, 695, 709
399/4-5	526	421/3	140, 170, 171, 723
403/5	231	421/3-4	107
407	126	422	113, 118, 146

422/1	146, 357	454 vd.	191
422/2	188, 192	455/1	701
423	128	456	705
426/1	123	456/1	708
427/2	121, 127, 628	456/2	73
429	38, 121, 127	456/4	705
429/2	119	457	714
432/2	33, 130, 408	459	705
433	118	459/1	712
434	132	459/3	703
434/1	15, 132	460/5	282
434/1-2	100	461	718, 719
434/2	133, 134	461/2	718
435	121, 129	461/3	719
436	121, 141	461/4	719
436/1	121, 141	462	706
436/2	100, 141, 142	462/3	526, 554, 706, 720
437	121, 620	462-463	38
437/1	119, 620	465	38
437/2	633, 636, 638	466	677
437/4	630	466/1	277
437/5	647	473/1	73, 710, 722
437/6	624	473/2	505
438/2	140	473/3	171, 723
438-444	120, 298, 526	473/5	46, 505, 726
438 vd.	298	473-475	422, 567, 721
439	140	473-476	47
445	192, 526, 698	473 vd.	505
445-451	120, 190	474/1	567
445 vd.	645	474/2	557, 567, 724, 726
447	697, 698, 761	475/4	505
447/1	123, 222, 598, 624, 659	477/1	33, 124
449	464	478	655, 667, 673
452	697	478/4	673
453	118, 688	479	673
454	673	479/1	140
454/1	699	479/2	140

479/3	33, 100, 139, 140, 288	508/1	604, 606
480/1	8, 528, 529	509/1	33, 614
480/2	33	509/2	33, 603
480/3	537	509/3	608
480/4	529, 569	510	33, 616
480 vd.	528	511	280, 609
481	536	512	617, 618
481-482	536	512/1	619
481 vd.	246	512/2	619
482/2	521, 561	512-513	33
482-483	420, 514	514-518	245
483	514	514-527	611
483/1	420, 522	518-535	525
483/2	518	519/1-2	554
483/3	522, 526	520/1	398
484	19	520/2	33, 554
486/2	322	521	613
486/3	322	521-523	554
487	319	523	612
487/1	319	523/1	603
490/1	19	523/1-2	33
491	373, 376	523/2	612, 613
493/1	383	529/1	731, 738, 739
493/2	571	530	747
493/4	377, 379, 383	530/1	748
493/5	33, 386, 493, 497	531	33, 749, 750
493/7	675	531/1	497
494/2	379, 380, 381	532	765
495/1	366	533	765
496/2	381	533/2	235, 247, 764, 767
500	330	534	550, 767
501/1	373	534-548	766
502	610	534/1	235, 242, 734
502/1	610	535	767
503	610	535/1	235, 242
504 vd.	538	536-546	767
507-508	526	536 vd.	550

538/2	100, 107, 170	572/1	14, 16
543	768	572/2	14
546/3	171	573	35, 37, 53, 306
547	767	573/1	30, 35, 38, 45, 48, 58, 307
548	741, 767	573/2	29, 52, 53, 55, 56, 303, 528, 680, 681
548/1	170, 738, 741	573/3	27, 33, 49
548/2	734	573-588	34
549	95	573-644	26
549-551	95, 289	573 vd.	39
549-561	287	574	42
550	95	574/1	41
551	95	574/2	30, 40, 195, 246, 488
552	287	574/2-3	33, 39
553/2	288	574/3	42, 394
553/3	249	575	67, 68, 351
553 vd.	257, 329, 413, 526	575/1	68
554-561	95, 287	575-579	43
557	288	576	69, 72, 74, 673
559	526	576/1	30, 48, 73, 77, 195, 198, 310, 364, 672
562/5	270	577	27, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 288, 303, 530, 685
562/8-10	289	577/1	31, 74, 75, 116, 133, 153, 173, 178, 195, 201, 221, 247, 280, 283, 366, 374, 382, 430, 455, 483, 498, 503, 512, 526, 529, 540, 551, 561, 572, 588, 590, 595, 643, 653, 654, 655, 658, 659, 666, 675, 676, 677, 678, 699, 731, 740, 745, 762
564	3, 8, 19	578	30, 33, 47, 62, 63, 64, 77, 79, 92, 303, 705
564/1	6	578/1	89
564-572	1		
565	5		
565/1	4, 5, 11		
565/2	5, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 23, 24		
566/1	5		
566/2	10		
566-572	5		
567	11		
568/1	5, 9		
568/2	4, 9, 18		
569	5		
570	5, 11		
571	22		
571/1	11, 12		

579	27, 29, 33, 75, 111, 116, 123, 141, 465, 530, 685, 698, 740			317, 321, 332, 364, 534, 540, 572, 672, 675, 711, 738
579/1	78	588		33
580	505, 726	588/1		57, 80, 705
580/1	46	588/2		94, 306
580/2	46	588/3		92
581	33, 47, 62, 705	588/4		92
581/2	62	589		30, 107, 148, 154, 155, 160, 171, 174, 187, 309, 375, 430, 459, 505, 540, 572, 590, 601, 674, 687, 690, 692, 694, 695, 700, 702, 717, 722, 723, 738, 739
582	30, 33, 47, 62, 77, 92, 705			
582/1	64, 303			
583	303, 305, 705			
583/1	309, 726			
583/1-2	48, 307	589/1		138, 139, 160, 165, 166, 168, 169, 172, 568, 660, 664, 691, 692, 693, 694, 723
583/2	314, 705			
583/2-3	30			
583/3	48, 307, 428			
583/4	33, 47, 48, 535, 711	589/2		701, 716, 727
583/5	526, 532, 531, 706, 713	589-592		34, 685
584	30, 33, 77, 610	590		515, 703, 704
585	66, 80, 312, 526, 708, 710	590-593		702
		591		303, 526, 702, 703, 719
585/1	47, 60, 80, 81, 88, 129, 246, 306, 373, 376, 402, 420, 486, 514, 515, 521, 528, 531, 533, 534, 535, 536, 561, 604, 708, 710, 411	591/1		717
585/3		591/2		106, 718
586	81	591/3		246, 719
586/1	83	592		33, 46, 47, 168, 171, 422, 568, 710, 723, 726 557, 566, 567, 721, 724
586/2	64, 83, 84, 195, 242, 246	592/1		
		593		345, 350, 354, 392
586/3	71, 83, 195, 200, 252, 253, 325	593/1		345, 392, 504
		593/2		30, 48, 313, 316, 317, 318, 321, 323, 350, 414, 546, 573, 588
587	71, 75, 81, 317, 701, 705	593-595		305
		593-600		300, 345, 525
587/1	74, 75, 77, 83, 84, 88, 89, 195, 200, 252, 253,	593-615		34, 300
		593 vd.		342, 392

594	324	598/3	333, 334, 337, 375, 415, 417
594/1	324, 325, 401, 416, 487, 523	599	38, 301, 311, 325, 346, 404
594/2	326	599/1	311
595	27, 30, 337, 342, 347, 348, 351, 392, 405, 719	599/2	33, 124, 311
595/1	316, 317, 321, 328, 349, 353, 392, 407, 410, 546, 573, 588	600	404, 405, 406, 581
595/2	313, 330, 335, 354, 359, 376, 382, 407, 627	600/2	76, 106, 109, 410, 411
595/2-4	76	600/3	33, 125, 130, 142, 306, 408, 628
595/3	362, 366, 372, 373, 407	601	33, 47, 301, 501, 515, 525, 537, 538
595/4	313, 344, 365, 405, 412	601-615	300
595/5	365, 368, 372, 407, 436	602	52, 53, 501, 525
595/6	372, 376, 546, 573	603/1	539, 540, 541, 543, 547, 553, 554, 554, 555, 558, 559, 566, 724, 737
595/7	359, 363, 374, 383, 407, 411	603/2	547, 553, 560, 737, 768
595-598	31	603/3	542, 543, 544
596	311, 334, 335, 342, 345, 377, 381, 384, 406, 419, 421	603/4	542, 545
596/1	376, 379, 380, 381, 382, 421, 639	603/5	195, 246, 550, 686
596/2	106, 365-366, 382, 383, 381, 384, 386, 387, 421, 639	603/6	538, 564, 565, 567, 725
596/3	380, 384	603-605	538
596/4	387	603-607	31, 76, 524
596/5	373	603 vd.	56, 485, 529, 540, 615
597	493, 496, 511	604	486, 490, 547
597/1	33, 386, 494	604/1	487, 490, 547
597/2	386	604/2	168, 548, 549
598	305, 331, 333, 347, 375, 417, 487, 523, 627	605	538, 539, 541, 562
598/1	195, 246, 333, 401	606	485, 529, 569, 676
598/1-2	547	606/1	569, 570, 571
598/2	333, 334, 487	606/1-2	572
		606/2	109, 572, 573
		606/3	574
		607	165, 166, 529, 538, 540, 543, 549, 572, 590, 652, 686, 694, 695
		607/1	166

608/1	33, 47, 603, 603, 612	614/1-2	195
608/1-2	524	614/1-3	269
608/2	76, 604, 605, 606, 768	614/2	106, 381, 638, 639, 640, 641, 643
608/3	33, 106, 525, 554, 612, 613, 613	614/2-3	647
608-611	602	614/3	141, 646, 647, 650
609	33, 47, 77, 524	615	302
609/1	538, 614, 615, 616, 618	616	102, 111, 120, 279
610	33, 245, 301, 398, 525, 554, 611	616/1	33, 96, 100, 104, 105, 106, 108, 109, 111, 143, 148, 195, 197, 198, 213, 239, 274, 356, 393, 413, 475, 607, 686, 687, 743
611	33, 47, 195, 246, 274, 279, 301, 617, 618	616/1-2	148
611/2	619	616/2	102, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 148, 167, 195, 244, 384, 393, 411, 461, 465, 572, 588, 600
611/3	619	616/3	39, 100, 113
612	33, 42, 47, 300, 345, 383, 390, 398, 403, 413, 433, 504, 525, 547	616-621	120
612/1	396, 397, 504	616-622	100
612/2	392, 393, 396, 398, 755	616-632	98
612/3	398, 554	616-635	34
612/4	150, 159, 399	617	135
612/4-5	485	617/1	114, 115, 116, 195, 643
612/5	399, 402, 547, 573	617/1-2	100
612/6	400	617/2	113, 114, 117, 185
613	31, 256, 272, 524, 576, 577, 578, 579, 584, 591	617/3	33, 73, 100, 114, 116, 118, 119, 123, 126, 145, 147, 175, 184, 217, 231, 303, 357, 526, 620, 629, 643, 688
613/1	261, 262, 486, 577, 578, 586, 593, 598, 639	617/4	120, 135, 180, 181, 182, 183, 185, 193, 357, 689
613/1-2	529	618	76, 131, 136, 314, 673
613/2	260, 470, 485, 576, 577, 580, 581, 582, 584, 588, 665	618/1	100, 120, 131, 132, 133, 134, 135, 150, 159, 182, 182
613/3	195		
613/4	110, 167, 260, 261, 273, 306, 599, 600, 601		
614	31, 121, 246, 256, 298, 524, 586, 620, 621, 622, 621, 629, 633, 636, 637		
614/1	621, 626, 631, 632, 635		

618/2	136,140,152, 160,168, 672	623/1	27,30,76,197,201. 247,252,259
618/2-3	30,120,131,673	623/2	33,200
618/3	33,100,138,139, 140, 288, 672	623/3	237,241,243,328
618-619	303,526	623-630	194
619	120,131,141,150,477, 644, 659	623 vd.	256
619/1	100,141,142,195	624	196,285
619/2	143,381,393	624/1	106,239
619/3	141,143,159,356,600, 601	624/1-3	281
620	30,100,107,148,150, 154,158,171,173,178, 187,265,356,358,384, 430,607,644,693,723	624/2	116,183,240,250,765
620/1	198,214	624/3	77,116,239,241,283, 631,666
620-621	120	625	102,112,240,243,250, 275
621	139,148,155,157,160, 164,187,384,460,691, 692,693,700,718,723	625/1	33,99,103,221,244, 245,246,247,288,328, 688
621/1	30,107,137,139,140, 154,155,156,158,159, 160,163,167,168,169, 170,187,195,260,265, 273,369,370,461,465, 468,475,477,540,572, 600,601,672,674,686, 691,692,693,695,700, 709,717,718,723,731, 741,743	625/2	105,112,248,249,283, 550,659
621/2	172,173,174,177,686, 694	626	256,272,576
621/3	164,168,459,460,686, 694	626/1	258,259,260,578,580
622	33,100,120,123,190, 222,274,277,303,463, 526,598,624,645,697, 698,761	626/2	109,110,167,263,265, 273,578,591,600
623	30,293	626/3	260,262,273,578
		627	33,256,267,450,521, 550,563,588
		628	201,202,389,748
		629	251,272,275,290,295
		629/1	33,89,190,216,221, 241,255,290
		629/2	33,39,255
		629/3	295
		630	212,251,257
		630/1	30,106,213,216
		630/2	31,217,219,223,225, 651
		630/2-3	303
		630/3	219,222

630/4	217	639	431, 443, 447, 452
631	194, 221, 294	639/1	195, 246, 444
631/1	109, 292	639/2	444, 445, 446
631/1-2	106	639/3	267, 443, 450
632	33, 194, 290	639-642	300
633	33, 115, 554, 562, 734, 736	640	452, 453, 454, 457, 514
633/1	541, 556, 737, 768	640/1	76, 455, 458, 461, 465, 561, 761
633-634	47, 97, 245, 736, 768	640/2	192, 462, 463, 484
634	33, 246, 736	640/3	458, 466, 475, 516, 561, 596, 627, 665
635	33, 84, 96, 97, 105, 120, 140, 231, 296, 297, 298, 303, 526, 621	641	491, 492, 512
636	730, 732, 733, 746	641/1	386, 492, 498
636/1	734, 735, 736, 740, 745, 742, 758, 759, 760, 762	641/2	76, 498, 512
636/1-4	729	641-642	418, 433, 483
636/2	99, 195, 526, 747, 748	642	491, 500, 501, 508, 510, 511
636/3	91, 386, 423, 442, 476, 501, 526, 596, 601, 651, 665, 715, 749, 750, 759	642/1	485, 501, 502, 504
636/3-4	33	642/2	502
636/4	747, 750	642/3	508, 510, 627
636/5	33, 729, 748, 764, 765, 767	643	33, 100, 107, 170, 171, 235, 242, 303, 526, 550, 729, 738, 734, 766, 767, 768
636-642	418	644	33, 34, 63, 97, 195
636-643	34	644/1	47, 72, 90, 95, 123, 247, 256, 257, 259, 266, 267, 270, 271, 274, 276, 281, 284, 285, 287, 289, 296, 303, 329, 413, 526, 608, 621, 624, 705, 715, 758
637	33, 246, 729, 740, 745, 765	647/1	320, 349, 350, 351, 353, 414
637/1	195	654 vd.	320
638	429, 453, 529	1521	649
638/1	76, 429, 430, 455, 498	1523	99
638/2	367, 368, 429, 434, 441, 445, 476, 480, 601, 627, 651, 759	1524/1	518
638-639	526	1524/2	190
638-640	547	1527	122
638-642	31, 427		

1527/1	188, 281
1527/2	) 22
1527/3	122
1527/4	122
1527/6	122
1528	122

**(2] 1956 Tarihli -eski-
Türk Ticaret Kanunu
(eTK)**

33	490
137	73
204	506
277	9
278/2	9
279/J	11
335	266
404	347
443/2	107
475-484	1
478/1	11
480	9
503	35
503/J	45
503-535	34
504/2	748
506/1	74
507/3	48, 307, 308
511/1	332
513	738
513/1	692, 694, 723
513/2	166, 590, 695, 709
515/1	701
516/2	717
518/2	345
518/3	316
518/4	48, 307, 308, 319

518-535	301
519	324
519/1	324, 325
519/2	327, 331
519/3	328, 329
520	347
520/1	330
520/2	155, 354, 356, 358
520/4	365, 370
520-521	42
521	377, 383, 493
521/2	385
522	741
522-523	419
522-524	301, 343
523	493
523/1	419
524	309, 345
526	390, 396, 413
526/1	402
526/2	397
527	301
528	525
528/2	301, 515
528-532	515
529	516
529-531	301, 517
530	493
530/2	522
532	301
532/3	402
533/J	604
533/2	614
534	301, 603, 611
535	301, 617
536	190
536/2	135, 148, 182

536-537	34
538/4	117, 185
540	197
540/4	200
541	201
542/1	251
542/2	290
543	33, 212
544	251
545	292, 293, 294
547	263
547/1	576, 591
548	622, 622
549	155
549/1	749
550	765
551	427, 463
551/1	429
551/2	429, 434, 441, 442
551/3	155, 467, 475, 476
551/4	492, 493, 500
556	266

**[3] 1926 Tarihli -eski-
Türk Ticaret Kanunu
[eTK (1926)]**

503-516	36
508/1	318
510	201

**[4] Türk Ticaret Kanununun
Yürürlüğü ve Uygulama Şekli
Hakkında Kanun
(YürK)**

1-7	26
15-19	26
20-27	26

23	40
25/1	197
25/2	256
26/4	172

**[5] Türk Borçlar Kanunu
(BK)**

2	572
5/1	185
12/2	67, 350
27	456, 460, 588
30 vd.	353
43	232
43/1	234
46-47	599
49	629, 630
51/1	249
52/1	249
60	593
77 vd.	384
90	500
112 vd.	592
117	511
117/2	561
120	511, 561
135	402
136	359
139 vd.	495
147/1	513, 597
179/1	595
179 vd.	561
196	373
279/1	377
285 vd.	541
386 vd.	540
396/4	586, 587
444-445	589

512	233				
512-S13	232				
513/1	234				
5S3/1	591				
5S3/2	592				
626	580				
631	622				
631/2	624				
636/2	627				
639/1	82, 731				
640	739				
640/2	745				
640/3	738				
[6] 1926 Tarihli -eski- Borçlar Kanunu (eBK)		(10) Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK)			
531	622	39/1	28		
S36	739				
[7] Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)		[11] Çek Kanunu (ÇekK)			
2/1	28	5/2	205		
S	28				
30/4	28				
[8] Sermaye Piyasası Kanunu (SerPK)		[12] Gelir Vergisi Kanunu (GVK)			
3/1	13, 59	75/2	28		
16	13, 59				
19] Bankacılık Kanunu (BankK)		[13] Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)			
7	50	14/2	649		
		105	645		
		115/2	481		
		166	448		
		193	494		
		389 vd.	441, 480, 647		
		391 vd.	229		
		407 vd.	494		
		(14) İcra ve İflas Kanunu (İİK)			
		8	328		
		30	645, 650		
		89	490		
		115/1	328		
		118/1	377		
		119	328		
		158/1	765		
		165/1	547, 560, 734		
		166/2	765		

179 vd.	28	[191 Türk Ceza Kanunu (TCK)	
182	734		
184 vd.	734	53	205
200/2	28	[20] Türk Medeni Kanunu (MK)	
208 vd.	550, 734		
309	734		
(15) Sigortacılık Kanunu (SigK)		1	654, 673, 674
		2	147, 249, 350, 363, 373, 432, 439, 482, 585, 637, 647, 756
3/1	50		
22	50	3	619
23	50	4	436, 482
		6	228, 436, 482
(16) Harçlar Kanunu (HarçK)		9-16	38
		14	629
123/3	28	23	434
		23/2	367, 588
[17] Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun (FaizK)		47/2	91
		49/2	761
		49-51	680
2/2	510, 561	50/2-3	290
		52/3	91
[18] Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK)		54	42
		54/3	91, 760
3	681	205/1	328
35	28, 56, 490, 681, 682	239/1	377
35/1	681	240	406
35/2	683	242	377
35/2-3	684	253/1	377
35/3	683	255	406
mük. 35	291, 682	257	377
mük. 35/4	291	257/2	311
mük. 35/5	684	276-277	377
		279	406
		407	205
		427	229
		427/1	747

517-518	377
598	328
599	377
688 vd.	38, 345
689 vd.	311
701 vd.	311
794/2	628
795/1	405
946/1	628
951	315
954/1	412
955/2	416
955/3	410
956/2	414
960	125, 410, 628
961/2	416

**[21] 1926 Tarihli -eski-
Türk Kanunu Medenisi
(eMK)**

50	42
442	406
444	406

**[22] Vergi Usul Kanunu
(VUK)**

10	291
10/3	291
10/5	28
174	115
223/3	28
224/1	28

**[231 Umumi
Mağazalar Kanunu
(UMK)**

3	50

**[24) Avukatlık Kanunu
(AvK)**

12/1	28, 203

**[25] Değerli Kağıtlar Kanunu
(DKK)**

1 vd.	68
5	68

**[26] Kooperatifler Kanunu
(KoopK)**

31	554
31/2	560
33/1	560
33/2	545
36	547, 548

**[27) Devlet Memurları Kanunu
(DMK)**

28/1	38, 203

**[28) Serbest Muhasebeci Mali
Müşavirlik ve Yeminli Mali
Müşavirlik Kanunu
(3568 sayılı Kanun)**

43	630

**[29) Türkiye Cumhuriyeti
Anayasası
(Ay)**

2	684

803	576, 577
803/2	580
804	1 11
804/1	102, 110
804/2	111, 356
80S/3	114
806/2	140
806/2-3	136
806/3	140
807	654, 655, 658, 659, 660
807/1	659
807/3	663
808	158, 674
808a	666, 668
808b/1	158, 674
809/1	27
809/4	283
810/2	244
810/3	250
811	248
812/1	259
812/3	263
814/1	216, 252
814/2	252
81S/1	214
81S/2	225
820/2	737
821/3	225
821a/2	765
822/1	225
823/1	225, 368
823/2	463
824	441
82Sa/3	510
82Sa/4	509
826/1	768

**(33) İsviçre Borçlar Kanunu
1999 Tarihli Ön Tasansı
(İsviçre Ön-Tasarı)**

772/1	307
774/2	48
777	27
791	27
791/4	372
794/3	334
807	391, 403
810a	381
811/3	243
821	765
822/2	441

**[34] (2005 öncesi) -eski-
İsviçre Borçlar Kanunu
(eİsvBK)**

784/2	692
78S/2	701
802	53, 490

**[35] İsviçre Birleşme Kanunu
(İsvBirK/FusG)**

18/1	156
43/2	156
64/1	156

**[36] Ticaret Sicili Yönetmeliği
(TSY)**

22/2	81, 83, 211, 333
26	765
32/2	66
34/1	66, 86
36	333
68/4	11

73/1	714
90	81, 83
90/1	83, 85
90-104	28
91	81
91/1	86
91/2	89
92	701
92/1	180
93-95	716
93-99	702
94	714
94/1	706, 708
94/2	706
96-97	727
98-99	710, 722
100-101	81
101	40
102	40
103	331

103/1	333
103/2	333
104	767
136/1	547
137/1	547

**[37) Şirket Kuruluş
Sözleşmesinin Ticaret Sicili
Müdürlüklerinde İmzalanması
Hakkında Tebliğ
(İmzaT)**

11	87

**[38] Bağımsız Denetime Tabi
Şirketlerin Belirlenmesine
Dair Karar
(BağDK)**

3	84